
ОСАК

İnsan ve hakikat. İnsanlık tarihi bu iki kelimenin içinde yatıyor. İnsanoğlu durmadan hakikati arıyor. Buluyor. Adeta bulduğuna inanamıyor ve yine arıyor. Kaybediyor, yine arıyor. Kimi zaman da hakikat gelip kendisini buluyor, ama, insanoğlu bunu küçümsüyor, önemsemiyor ve hâlâ gerçeği başka yerlerde arıyor.

Sezai Karakoç

İnsanın Diriliği, Ötüken Yayınları 1967

40. TYB ÖDÜLLERİ SAHIPLERİNİ BULDU

“TYB Yılın Yazar, Fikir
Adamı ve Sanatçıları
Ödülleri”nin sahipleri
açıktlandı.

01 OCAK

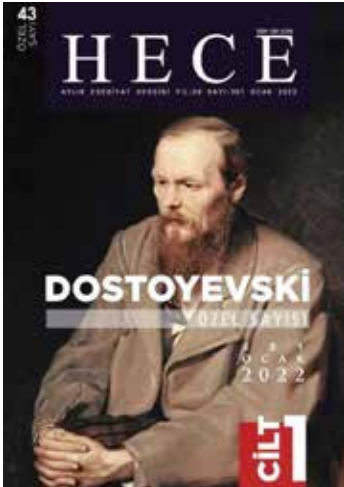
TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kâzım Arıcan'ın yaptığı konuşmayla 2021 yılının “TYB Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülleri”nin sahipleri açıklandı. TYB'nin 43'üncü yılında 40'ıncı kez verdiği ödüller ve ödüllerin sahipleri şu şekilde; Hikâyede Selma Aksoy Türköz, *Aynı Yağmur*; Şiirde Adem Turan, *Mangan Mangan Gün Batarken Gün Doğumu*; Romanda İlknur Demirci, *Kumru ve*

TYB Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kâzım Arıcan:
“Her geçen yıl daha da güçlenen Türk edebiyatını dünyaya tanıtmaya çalışmalarına hız vermeliyiz.”

Gölge; Denemede Selvigül Kandoğ-
muş Şahin, *Arınma Zamanlarına*;
Fikirde Murat Erol, *Kaybetmenin*
Halet-i Ruhîyesi; Araştırmada Sait
Mermer, *İslâm Düşüncesinin Tarih*
Yapıcı Rolü; İncelemede Murat Çe-
lik, *Osmanlı İlmiye Sınıfının Kıyafet*

Normu ve Giysileri; Dilde Atilla Şen-
türk, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu*; Edebi
Tenkitte Yılmaz Daşcıoğlu, *Akıp*
Gidenin Cazibesi; Hatıradada Mehmet
Kahraman, *Ben de Öğretmendim*;
Gezide Taha Kılınç, *Bir Rüya-yı Ha-
tırlar Gibi&Savaştan*

HECE'DEN DOSTOYEVSKİ ÖZEL SAYISI

01 OCAK

Rusya başta olmak üzere birçok ülke, doğumunun 200'üncü yılı olması hasebiyle 2021 yılını Dostoyevski yılı olarak ilan etti. *Hece* dergisi de bu bağlamda iki yıllık çalışmalarının ürünü olarak Ocak 2022'de 2 cilt halinde “Dostoyevski Özel Sayısı”nı

yayımladı. Türkiye’de hazırlanan en kapsamlı Dostoyevski çalışmasına imza atan derginin bu sayılarında; Türkiye dışında Rusya, Ukrayna, Bulgaristan, Azerbaycan, İran gibi ülkelerden farklı uzmanlık alanları olan bilim insanları, araştırmacılar ve yaratıcı yazarlar katkıda bulundu. Çalışmada 83 makale yer aldı.

KAHRAMARAŞ'IN ÜÇ GÜZELİ

Yitiksöz, Evelâhir ve
Müşterek dergilerinin
yeni sayıları
okuyucuyla buluştu.

05 OCAK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin iki aylık yayın periyoduyla yayımladığı *Yitiksöz*, *Evelâhir* ve *Müşterek* dergilerinin yeni sayıları okuyucuyla buluştu. Edebiyat ve düşünce dergisi *Yitiksöz* 8. sayısında Arif Ay, Mustafa Ruhi Şirin, Mehmet Aycı gibi önemli yazarların eserlerine yer verirken, yakın dönemde kaybettiğimiz Sezai Karakoç'u ve onun düşüncesini de merkeze taşıdı. Yolculuğunun

7. adımında Türkçe ve İngilizce olarak yayın hayatını sürdüren şehir-kültür dergisi *Evelâhir* ise Dulkadiroğlu Camilerini dosya konusu olarak işledi. Türkiye'nin ilk Türkçe-Arapça şehir-kültür ve yaşam dergisi olan *Müşterek* ise 3. sayısında "Kardeşim dedim, acılarına da kardeş olur musun?" diyerek "insani olanın ve birlikte yaşama kültürünün" önemini altını bir kere daha çizdi.

YAYBİR'DEN 2021'in YAYIN RAPORU

07 OCAK

Yayıncılar Meslek Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Aksoy, 2021 yılı yayıncılık sektörünün değerlendirilmesini kamuoyuyla paylaştı. Yayıncılık sektörü 2021'i % 0,12 büyüme ile kapattı. Büyüme rakamına telifsiz kitap ve tekrar baskılarda yaşanan 11 milyon 375 bin 80 adetlik artış kaynaklı etti. Yıl boyunca toplam kitap bandrol

sayısı artarak 438 milyon 679 bin 864'e ulaştı. 2021'de "ilk kez" basılan kitap sayısında 1505 adet, bandrol sayısında ise 5 milyon 890 bin 848 adet azalma meydana geldi. Yıllık %0,12 oranındaki bandrol artışına eğitim, inanç ve akademik yayınlardaki artışlar etkili oldu. Çocuk-gençlik, yetişkin kurgu ve ithal kitapların tirajlarında ise toplam 2 milyon 608 bin 514 adet bir küçülme oldu.

TARANCI'NIN TÜLBENTÇİ'YE MEKTUPLARI

11 OCAK

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Feridun Fazıl Tülbentçi'ye yazdığı mektuplar kitaplaştı. Turkuvaz Yayınları'ndan çıkan *Cahit Sıtkı Tarancı'dan Feridun Fazıl Tülbentçi'ye Mektuplar*'ı Ali Emre Özyıldırım yayına hazırladı. Eserin takdimini Emin Nedret İşli yaparken, Özyıldırım dört mektubun muhtevasını, mektuplarda geçen şiirleri irdeledi. 2006 yılında Sahaf Turkuvaz'ın gazeteci, yazar Feridun Fazıl Tülbentçi'nin kitapları ve arşivinin büyük bir bölümünü satın almasıyla mektuplar ortaya çıkmıştı. Mektuplar, Cahit Sıtkı Tarancı'nın 1933-1935 yılları arasında Mülkiye (Siyasal Bilgiler) Mektebi'nde öğrenci iken Feridun Fazıl'a yazdıklarını içeriyor.

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ'NDEN DOSTOYEVSKİ SEMPOZYUMU

07 OCAK

Kars Kafkas Üniversitesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, 5-7 Ocak 2022 tarihleri arasında Dostoyevski'nin doğumunun 200. yıl dönümü anısına "F. M. Dostoyevski'nin Ulusal Kültürlerdeki Mirası" başlıklı uluslararası sempozyum düzenlendi. Alanında uzman yüz yirmi beş katılımcının yer aldığı sempozyumda, başta Türkiye ve Rusya olmak üzere; Azerbaycan, Tayland, Almanya, İspanya, Çin, Polonya, Bulgaristan, Kırgızistan, Çek Cumhuriyeti, Ukrayna, Moldova, Belarus, Türkmenistan, Gürcistan gibi ülkelerden katılımcılar; edebiyat, dil ve çeviri ile karşılaştırmalı edebiyat alanında bilgi ve fikirlerini bildiri olarak sundu. Katılımcıların bildirilerinin süreç içerisinde *Türkiye'de Dostoyevski* başlıklı kitapla kamuoyuyla paylaşılacağı belirtildi.

ZEYTİNBURNU'NDA M. ORHAN OKAY ANILDI

13 OCAK

Akademisyen, kültür adamı, edebiyat tarihçisi Prof. Dr. M. Orhan Okay, vefatının 5. yılında Zeytinburnu Kültür Sanat'ta; Prof. Dr. Ab-

dullah Uçman, Ömer Erdem, Âlim Kahraman ve Bekir Sıddık Soysal konuşmacı olarak katıldığı bir panelle anıldı. Prof. Dr. Abdullah Uçman Hoca'yla olan kişisel ve akademik mesaisi hakkında bilgi verirken, Âlim Kahraman Hoca'yla olan samimi ilişkisine ve onun biyografi yazarlığına değindi. Ömer Erdem, Orhan Okay'ın ilmi, entelektüel ve sanatkar yanları üzerinde dururken, Bekir Sıddık Soysal hocayla olan kişisel anılarından bahsetti.

NÂZİM HİKMET ŞİİRİNDE HIZ FİGÜRASYON- LARI

14 OCAK

Murat Narcı'nın verdiği "Nâzım Hikmet Şiirinde Hız Figürasyonları" konferansı, Boğaziçi Üniversitesi Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Araştırma Merkezi tarafından çevrim içi olarak gerçekleştirildi.

YAHYA KEMAL'İN YENİ ŞİİRİ: ALLAH BAKİ

13 OCAK

Yahya Kemal Beyatlı'nın hayatının son 19 yılını geçirdiği İstanbul Park Otel'de, 1943'te antetli kâğıda not aldığı *Allah Baki* şiiri, Küçükçekmece Belediyesi Cennet Kültür ve Sanat Merkezi'nde açılan "Son Fasılda Bir Ömür" sergisinde ilk kez edebiyat-

severlerle buluştu. Yahya Kemal'in yakın arkadaşı Londra Büyükelçisi Dürrü Mazhar Payzın'a yazdığı tahmin edilen şiirin Osmanlıcasına ve günümüz Türkçesine sergide yer verildi.

TANPINAR İÇİN BİLGİ ŞÖLENİ

15 OCAK

Ahmet Hamdi Tanpınar, Türkiye Yazarlar Birliği ve Bursa Yıldırım Belediyesi'nin birlikte düzenlediği, 14-15 Ocak tarihlerinde gerçekleşen "60 Yıl Sonra Ahmet Hamdi Tanpınar Bilgi Şöleni"nde anıldı. Tanpınar için düzenlenen bilgi şöleninde; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın edebiyat tarihçiliği, düşünce hayatı ve düşünce hayatındaki yeri, tarihe bakışı, Türk modernleşmesindeki konumu, gelecekle modernite kavşağındaki durumu, değişen şiir estetiği, şiirlerindeki fikir planı, divan şiirine yaklaşımı, şehir tecrübeleri ve şehir şuuru, tasavvufla ilişkilendirilen satırları, öğrencilerinin ders notları, hikâyelerindeki

60 yıl sonra
Ahmet Hamdi Tanpınar
Bilgi Şöleni
14 - 15 Ocak 2022
BURSA

AÇILIŞ PROGRAMI
14 Ocak Cuma Saat: 09.30

1.Gün Oturum Saatleri:
10.30 -19.30

2.Gün Oturum Saatleri:
09.30-18.30

Yer: Barış Manço Kültür Merkezi

YILDIRIM BELEDİYESİ

OKTAY
Okuma

"Yıldırım sizinle güzel"

mekân, insan, nesne motifleri, dergâh mecmuası, yazar ve şairlere bakışı, edebiyat ve felsefe ilişkisindeki yeri, zaman ve rüya estetiği gibi pek çok za-

viyeden yorumlandığı bilgi şöleninde katılımcılara estetik, edebiyat tarihçisi, şair, yazar ve hoca Tanpınar üzerinden yeni bakış açıları sunuldu.

"NÂZİM HİKMET 120 YAŞINDA!"

15 OCAK

İBB Kültür Daire Başkanlığı'nın Nâzım Hikmet Sanat Vakfı iş birliği ile Cemal Reşit Rey (CRR) Konser Salonu'nda yapılan "İyi ki Doğdun Nâzım Hikmet" etkinliğinde "Nâzım 120 Yaşında" belgeseli ilk kez gösterildi. Yapımcılığını Nâzım Hikmet Sanat Vakfı ve Bir Yudum İnsan Film'in, yönetmenliğini de

Nâzım 120 Yaşında
Bir Nebil Özgentürk Belgeseli* / İlk Gösterim

İyi ki Doğdun
NÂZİM HİKMET

Büyük şairimizi anma gecesi

CRR Konser Salonu
15 Ocak 2022
Saat: 20.00

Serenad Bağcan ve Ferhat Livaneli Orkestrası

Oyuncu Şahin Sancak

Nebil Özgentürk'ün üstlendiği belgeselde, şairi Şahin Sancak canlandırıyor. Etkinlik, Serenad Bağcan'ın Ferhat Livaneli Orkestrası eşliğinde Nâzım şiirlerinden oluşan şarkıları seslendirdiği konser ile son buldu.

15 OCAK

HEKİM OĞLU İSMAİL *Minyeli Abdullah ve Maznun* kitaplarıyla tanınan, Hekimoğlu İsmail adıyla bilinen yazar Ömer Okçu hayatını kaybetti.

BURSA'DA SERTİFİKA HEYECANI

17 OCAK

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen, toplumun tüm kesimlerini kültür-sanat çatısı altında buluşturan Kültür Akademisi'nde; sanat seminerleri, Türk halk kültürü, Türk müziği, görsel sanatlar, sinema, mimari, yazılı ve sözlü Türk edebiyatı, kent tarihi ve şehir medeniyeti konularında verilen seminerler neticesinde katılımcılara sertifika verildi. Kültür Akademisi ile nitelikli, kültür-sanat birikimiyle donanmış ve estetik duyguları ile algıları gelişmiş bireylerin, bilimsel ve akademik yönden güçlenmesini hedeflediği belirtildi.

ESENLER'DE ÖYKÜ GÜNLERİ

Öykü Günleri
Onur Ödülü Rasim
Özdenören'e verildi.

19 OCAK

İstanbul Esenler Belediyesi tarafından 2'ncisi düzenlenen "Esenler Öykü Günleri", 17-19 Ocak tarihleri arasında gerçekleşti. Program Rasim Özdenören'in eserlerindeki "Uzak Yakınlar" temasının ele alındığı: "Köyden Kente Göç", "Kentte Bir Uzak: Hapisha-

ne Öyküleri", "Gurbetin Öyküsü", "Yol Öyküleri", "Rasim Özdenören Öykülerinde Uzak Yakınlar", "Rasim Özdenören'in Öykü Serüveni" başlıklarıyla 6 farklı oturumla katılımcılarla buluştu. Öykü günlerine katılan edebiyatçılar, 1950 yılın-

dan 2000'lere kadar olan süreçteki köyden kente göçün ekonomik ve sosyal hayattaki etkilerin edebiyata yansımalarını aktardılar. Programda "Onur Ödülü" Rasim Özdenören'e, "Emek Ödülü" ise Yazar Sevinç Çokum'a verildi.

YAYBİR'DEN KORSAN RAPORU

21 OCAK

Yayıncılar Meslek Birliği (YAYBİR), 2021'de de telif hakları ihlallerine karşı yürüttüğü çalışmanın raporunu paylaştı. 2021'de 537.463 adet korsan materyal ele geçirildi. İstanbul, Ankara, Bursa, Balıkesir, Aydın ve Kayseri olmak üzere 6 ayı ilde gerçekleşen 22 baskında, kurgu ve kurgu dışı kategorisinde 75.009 kitap, 6.915 kitap kapağı, 89.600 forma, 4.600 kalıp ve 31 matbaa makinası olmak üzere toplam 176.155 korsan materyale el kondu. 2021'de en fazla korsana düşen yayınlar arasında Jose Saramago'nun *Körlük ve Görmek*, Murat Ağırel'in *Sarmal*, Jose Mauro de Vasconcelos'un *Güneşi Uyandıralım* ve *Şeker Portakalı*, Gülseren Budayıcıoğlu'nun *Günahın Üç Rengi*, Kral Kaybederse ve Hayata Dön romanları ile Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ı ilk sıralarda yer aldı.

22 OCAK

AYDIN İLERİ

Türk Kütüphaneciler Derneği eski Genel Başkan Yardımcısı Aydın İleri, koronavirüs nedeniyle 44 yaşında yaşamını yitirdi.

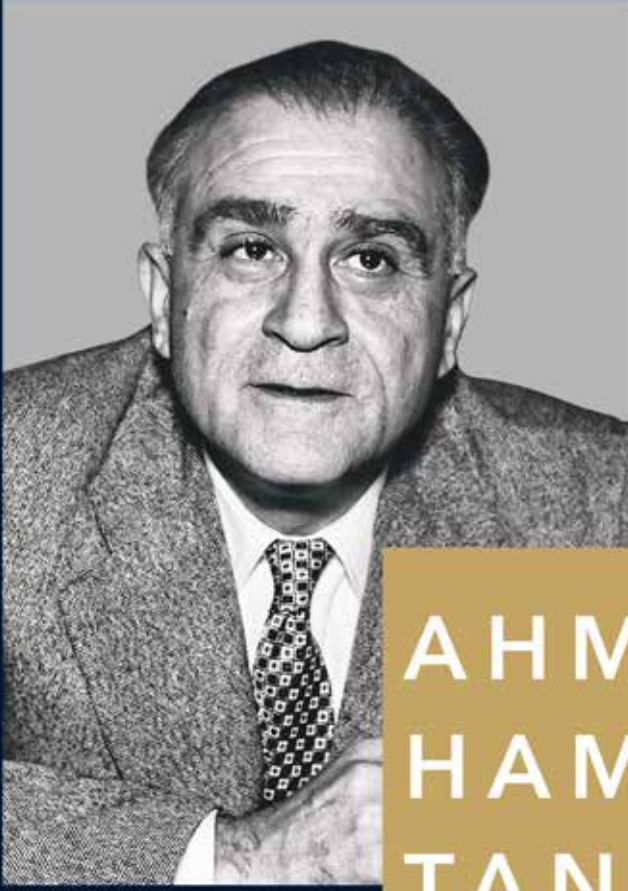
ZEYTİNBURNU KÜLTÜR SANAT'TA TANPINAR SEMPOZYUMU

22 OCAK

Zeytinburnu Kültür Sanat, "Vefatının 60. Yılı Anısına Ahmet Hamdi Tanpınar Sempozyumu"nu 21-22 Ocak 2022 tarihlerinde gerçekleştirdi. İki günde altı oturumun gerçekleştirildiği sempozyumda: Tanpınar'ın muhiti, edebiyat tarihçiliği, şehirleri ve zihin dünyası; Tanpınar'ın kurmaca eserleri ve kahramanları; iktisat, iç bellek, oksidentalizm, kültürel bellek ve Tanpınar; romanları, kadına bakışı, doğa algısı ile Tanpınar; Tanpınar'ın musiki ve roman anlayışı ile klasik şiire bakışı; Tanpınar poetikası ne söyler? konuları çerçevesinde akademisyen ve entelektüel isimler söz aldı.

Mehmet Narlı'nın başkanlık yaptığı ilk oturumda Tanpınar'ın muhitiyle olan ilişkisi, edebiyat tarihçiliği ve anlayışı, *Beş Şehir*'i ve diğer eserlerinde yer alan şehir algısı ile eserlerinde bahsi geçen resimlerle ilişkilendirilen zihin dünyasına; Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı, Dr. M. Kayahan Özgül, Prof. Dr. Uğur Tanyeli, Prof. Dr. Turgay Anar değindi. Sempozyumun ikinci oturumunda başkanlığı Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu yaparken konuşmacılar Tanpınar'ın genelde kurgu dünyası özelde ise öykücülüğü hakkında bilgi verdi. Prof. Dr. Abdullah Harmancı, Prof. Dr. Seval Şahin, Prof. Dr. Ahmet Sarı ve Muhammet Salman söz alan isimler oldular. Sempozyumun üçüncü oturumunda Prof. Dr. Turgay Anar

başkanlık yaptı. Prof. Dr. Hamdi Genç, Prof. Dr. Ali Utku, Ömer Hatunoğlu ve İbrahim Öztürkçü konuşmacı olarak yer alırken, Tanpınar'ın iktisadi bakışı, "biz" anlayışı, oksidentalizme yaklaşımı, edebi hafıza ve toplumsal bellek konularına değinildi. Ali Şükrü Çoruk'un hem başkanlık yaptığı hem de tebliğci olarak yer aldığı dördüncü oturumda; Tanpınar'ın eserleri, eserlerindeki kadına olan bakış açısı ile toprak, bitkiler ve kökler hakkındaki fikirleri değerlendirildi. Bu bağlamda Prof. Dr. Halim Kara, Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk, Dr. Zeynep Kevser Şerefoğlu Danış, Doç. Dr. Fatih Altuğ konuşmacı olarak yer aldı. Sempozyumun beşinci oturumunda Tanpınar, musiki anlayışı, eserleri hakkında ortaya çıkan yeni arşiv bilgileri, Türk romanı hakkındaki fikirleri ve klasik şiir eleştirisi bağlamlarında değerlendirildi. Dr. Zeynep Kevser Şerefoğlu Danış'ın başkanlığında gerçekleşen oturumda Prof. Dr. Cem Behar, Prof. Dr. Handan İnci, Prof. Dr. Mehmet Narlı ve Doç. Dr. Berat Açıl söz aldı. Sempozyumun son oturumunda başkanlığı Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu yaptı. Şair Ömer Erdem, Şair Hayriye Ünal, Habil Sağlam, Prof. Dr. Ertan Örgen konuşmacı olarak söz aldı. Bu oturumda Tanpınar'ın hem şairliği üzerinde hem de eserlerindeki biri topluyucu diğeri dağıtıcı, biri taşıyıcı diğeri akışkanlaştıran iki eğilim üzerinde duruldu.

AHMET HAMDİ TANPINAR

sempozyumu

vefatının 60. yılı anısına

21-22 OCAK 2022

AÇILIŞ: 21 OCAK CUMA SAAT 14.30

ZEYTİNBURNU KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ

[zeytinburnuksm](https://www.youtube.com/channel/UC...)

ATAOL BEHRAMOĞLU BEŞİKTAŞ'TA

25 OCAK

Beşiktaş Belediyesi'nin yazar, düşünür ve gazetecilerle düzenlediği imza ve söyleşi günlerinin ikincisinde şair, yazar ve düşünür Ataol Behramoğlu ağırlandı. Beltaş Kitap Kafede gerçekleştirilen söyleşide Behramoğlu; "Dile ve edebiyata olan bu ilgin yüzünden ilk üniversite eğitimim olan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bıraktım ve yine aynı üniversitenin Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü okudum. Bu bölümle birlikte benim için çok büyük bir dil ve kültür dünyası açılmış oldu." dedi.

19. TUDEM ÖDÜLLERİ

19. Tudem Edebiyat Ödülleri'nde yarışmada birincilik ödülü "Benim Adım Maya" isimli dosyası ile Gonca Mine Çelik'e verildi.

27 OCAK

19. Tudem Edebiyat Ödülleri'nde dereceye girenler açıklandı. Yazar ve çizimlerin resimli kitap üretimini teşvik etmek ve resimli kitap türünün gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla düzenlenen yarışmada birincilik ödülü

"Benim Adım Maya" isimli dosyası ile Gonca Mine Çelik'e verildi. İkincilik ödülü "Doğadaki İzlerimiz" ile Meryem Ermeşdan-Melike Tan'a, üçüncülük ödülü "Prens Olmak" ile Gizem Karagöz-Nurtaç Şen Akçelik'e takdim edildi.

28 OCAK

SAİT FAİK ABASIYANIK

Nilüfer Belediyesi 2022 yılını ise Sait Faik Abasıyanık'a armağan etti.

GZT VE KETEBE YAYINLARI'NDAN BİR İLK

Ketebe Yayınları ile Türkiye'nin en interaktif Kitap Kulübü projesi olan Kırmızı Kütüphane'yi hayata geçirdi.

29 OCAK

Türkiye ve dünya gündeminden en özel içerikleri gündemine alan, herkesin bildiği detayları bilinmeyen yönleriyle; herkesin bilmediklerini ise “en anlaşılır biçimde” sunan GZT, kitaba, kâğıda ve söze hürmet eden bir medeniyetin parçası olarak “yazı kalır” mottosuyla yola çıkan Ketebe Yayınları ile Türkiye'nin en interaktif Kitap Kulübü projesini hayata geçirdi. Kolektif bir okuma serüveni için yola çıkan proje-

de, kitap ile en yeni dijital medya kavramı bir araya getirildi. Her yıl belirlenen yeni hedeflerde yer alan kitap okuma alışkanlığını artırmayı ve yaygınlaştırmayı amaçlayan bu projede interaktif bir topluluk oluşturularak okurların daha fazla motive edilmesi hedefleniyor. Her ay için belirlenen “Ayın Kitabı” kulüp üyeleri tarafından okunacak. Ayrıca kitabın son sayfaları kulüp üyeleri arasında seçilen 20 kişi ile Kete-

be Kırmızı Kütüphane'de okunacak ve kitap hakkında sohbet edilecek. Her ay “Ne okuduk?” videoları için yine kulüp üyelerinin başvuruları arasından seçilecek 5 kişi Kırmızı Kütüphane'de ağırlanacak ve küçük bir yarışma ile kitap hakkındaki sohbetler takipçilerle paylaşılacak. Ayrıca çevrim içi olarak tüm üyelerin katılabileceği yarışmanın kazananlarına da her ay sürpriz hediyeler verilecek.

UĞUR BATI VE MUSTAFA TATCI KAHRAMANMARAŞ'TA

30 OCAK

Kahramanmaraş Belediyesi Ocak ayında yazar Prof. Dr. Uğur Batı ve Yazar Mustafa Tatcı'yı misafir etti. Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi'nde düzenlenen etkinlikte konuşan Prof. Dr. Batı, "Kahramanmaraş, şiir ve edebiyatın başkenti olarak biliniyor. Dolayısıyla burada gerçekleştirdiğimiz konferanslar daha canlı, akıcı ve bol etkileşimli şekilde gerçekleşiyor. Kahramanmaraş'ta olmak ve bu kültürü so-lumak keyif ve mutluluk vericiydi." ifadelerine yer verdi.

Yazar Mustafa Tatcı ise Yunus Emre'yi farklı perspektiflerden ele alarak "Yunus Emre, başta tasavvuf edebiyatı olmak üzere birçok alanda eser vermiş ve kendisinden sonra gelen birçok yazar ve şaire ilham kaynağı olmuştur. Aşk medeniyetinin temellerini Yunus Emre atmıştır. Bu alanda eser veren tüm şairler

Yunus Emre'yi üstâd ve yol gösterici olarak bilir. Aynı zamanda Yunus Emre, Hakk'a davet eden ve yönlendirici bir konumda yer alır. Dolayısıyla eserlerinde işlediği konuları bu istikamet doğrultusunda ele almıştır. Yunus'un sözü ve özü Kur'an-ı Kerim'e ve Resulullah'a dayalı olduğunu görmekteyiz." dedi.

YENİMAHALLE'DE KİTAP FUARI HEYECANI

"Gelecek, bilgi ile
yeşerecek"

30 OCAK

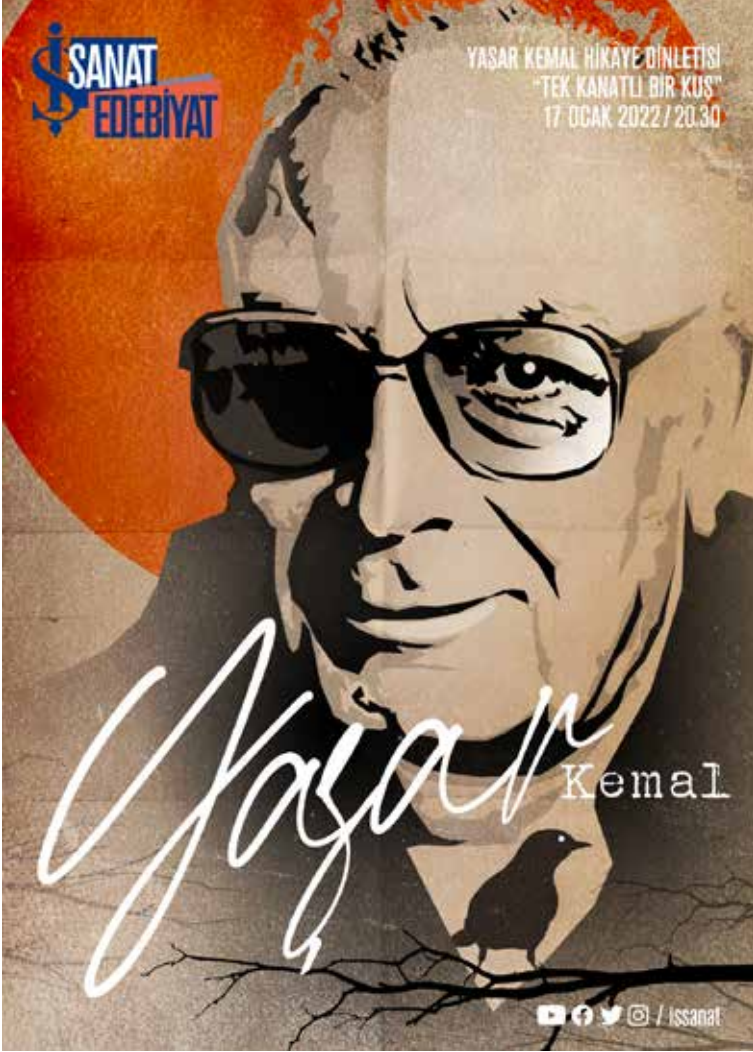
Yenimahalle Belediyesi 2. Geleneksel Kitap Fuarı, 17-30 Ocak tarihleri arasında düzenlendi. Fuarın konukları arasında yer alan Bircan Yıldırım, Sinan Meydan, Yavuz Selim Demirağ, Ülkü Yalım Günay, Özlem Binel Başkentli kitapseverlerle söyleşi ve imza günü gerçekleştirdi.

2. YENİMAHALLE KİTAP FUARI
Konuk Yazarlarımızla İmza Günleri ve Söyleşiler

"Gelecek, bilgi ile yeşerecek"

Fethi YAŞAR T.C. YENİMAHALLE BELEDİYE BAŞKANI
444 444 444
YENİMAHALLE BELEDİYESİ

17 Ocak - 30 Ocak
NAZIM HİKMET Kongre ve Sanat Merkezi
Fuarımız 10.00-20.00 saatleri arasında ziyarete açıktır.

YAŞAR KEMAL İŞ SANAT'TA

30 OCAK

Yaşar Kemal'in, yazdıktan 44 yıl sonra yayımladığı son yapıtı bir taşra kasabasında geçen ve korku temasını merkezde romanı *Tek Kanatlı Bir Kuş*, İş Sanat'ın YouTube kanalında şiir ve hikâye dinletileri programında izleyici ile buluştu. Usta yazarın hikâyesini Tilbe Sa-

ran, Metin Belgin, Bülent Emin Yarar ve Hakan Gerçek seslendirdi. Müziklerini Serdar Yalçın'ın yaptığı dinletinin solistleri ise Cengiz Özkan ve Serap Ekinci Yaşar idi. Bir radyo tiyatrosu atmosferinde sahneye uygulanan eserin efektlerini ise Vehbi Arslan'a ortaya çıkardı.

EDİTÖRÜN GÖRÜNMEZLİĞİ-GÖRÜNÜRLÜĞÜ

Ocak

Selahattin Özpallabıyıklar

Değerlendirme

**Kitap okuru artık
sadece yazar değil,
çevirmen değil, editör
de seçmektedir
kitap alırken. Hatta
düzeltilen adını
bile aramaktadır
kitap künyelerinde.
Yayıncılık alanının bir
emektarı olarak daha
ne isteyebilirim ki!**

Son birkaç yıldır, kitap editörlerinin görünürliğünde gerçekten kayda değer gelişmeler oldu. Bunlardan biri, belki en önemlisi, Amerikalı editör ve yayıncı Peter Ginn'ın (<http://www.doctorsyntax.net/>) hazırladığı *What Editors Do: The Art, Craft and Business of Book Editing*'in Türkçeye çevrilmesi oldu: Editör Ne İş Yapar? Sanat, Zanaat ve Ticaret Üçgeninde Kitap Editörlüğü (Türkçeleştiren: Berna Akkıyal, İstanbul: Delidolu Yayıncılık, 2020). Arka kapağından alıntılırsam: "Otuz yılı aşkın süredir editörlük yapan ve sözcüklere dayalı bir iş alanı olmasına rağmen, ironik biçimde, yayıncılık hakkında yeterli yazılı kaynak olmadığını vurgulayan Peter Ginn, sektörün duayen isimlerinin kaleme aldığı yazıları bir araya getirdiği *Editör Ne İş Yapar?*'da, adan z'ye editörlüğün neredeyse tüm yönlerini ele alıyor, editörlüğü bir meslek ve kariyer olarak irdeliyor." Sadece yayın alanında çalışanlara değil, kitap okuyan herkese gönül rahatlığıyla öneririm bu kitabı.

Editörlük demişken, ilgili okura "kitap"ın içeriğinin taşıyıcısı olan "yazı" ve okur önüne çıkması için gereken giyimi ve makyajı diyebileceğimiz "tasarım" konularını ele alışlarıyla kuşkusuz *Editör Ne İş Yapar?* kadar değerli olan iki kitabı daha önermek gerek:

İlki Simon Garfield'in (<https://www.simongarfield.com/>) sadece editörler, düzeltmenler, yazarlar, çevirmenler gibi yayıncılık profesyonellerinin değil okuyan herkesin elinin altında bulunmasını gerekli gördüğüm *Tam Benim Tipim: Bir Font Kitabı* (Çeviren: Sabri Gürses, İstanbul: Domingo Yayınevi, 2012; özgün adı: Just My Type: A Book About Fonts).

Ötekiyse, kitap tasarımcısı Peter Mendelsund'un (<https://www.petermendelsund.com/>) çok başarılı olduğu bu alanla yetinmeyip, gördüğü felsefe ve edebiyat eğitiminin, ayrıca bir süre yaptığı konser piyanistliğinin de hakkını vererek yazdığı, metni ve tasarımıyla çok özel kitabı, "kitap okurken başımızdan, içimizden, gözümüzden geçenler" hakkında diyebileceğim *Okurken Ne Görürüz?*

Resimli Bir Fenomenoloji (Çeviri: Özde Duygu Gürkan, İstanbul: Metis Yayınları, 2015, 2016; özgün adı: *What We See When We Read: A Phenomenology; with illustrations*).

Bu üç kitabı okuyanların, editörlük atölyelerime katılanların, emeklerimin boşa gitmediğini gösterdiği için beni çok mutlu eden, sözlerindeki gibi, ellerine aldıkları kitaplara artık başka türlü bakacaklarını düşünüyorum.

Başta dönemim: Kitap editörünün, çevirmen kadar olmasa da, "görünmez"liği, iyi niyetim beni aldatmıyorsa, yayın dünyasında hep konuşulan sorunlardan, eksikliklerden biridir. Galiba iyi niyetim beni aldatıyor, hatta (bence) açık ara en iyi kitap tasarımcılarımızdan biri olan Mehmet Ulusel'in, sayıları hiç de az olmayan, yaratıcı deyimlerinden biriyle söylersem: iyi niyet krizine girdim: "hep konuşulan" külliyan yanlış: Fıkra da söylendiği gibi kitabı yazmayan, çevirmeyen, basmayan, ciltlemeyen, dağıtmayan, satmayan ama bunların dışında kalan ne varsa o işi (işleri) yapan editörün, bunca emeğine rağmen, hazırladığı kitabın künyesinde olsun görülmeşi olsa olsa yirmi otuz (sayıyla 20-30) yıldır konuşuluyor, bu eksikliğin (= görmezden gelmenin) haksızlığı üzerinde ancak bu kadar zamandır duruluyor.

Modern matbaacılığın, hatta yayıncılığın piri Gutenberg'in de bizim matbaacılık ve yayıncılık pirimiz İbrahim Müteferrika'nın da son yıllarını sıkıntılı geçirdikleri ve müflis öldükleri biliniyor. İbrahim Müteferrika demişken, iki önemli kaynak önermek isterim: Orlin Sabev'in (Orhan Salih) Müteferrika hakkındaki en zengin ve toparlayıcı kaynak diyebileceğimiz kitabı *İbrahim Müteferrika ya da İlk Osmanlı Matbaa Serüveni (1726-1746)*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, Ekim 2006, Genişletilmiş 4. Basım: 2016) ve Yahya Erdem'in Sabev'e katkılarda bulunduğu *Müteferrika'nın İzinde: Kitap ve Matbuat Tarihi Yazıları* (İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2021).

Gutenberg'den sonra Manutius, sonraki yüzyıllarda yayıncılık profesyonellerinin ve ilgili okurun (günümüzde kullanılan bazı fontlar onların anısına adlandırıldığı için) adlarını hemen bileceği Bembo, Garamond, Caslon, Baskerville, Didot, Bodoni gibi matbaacılar bu mesleğin sektörleşmesine katkılarda bulundular kuşkusuz. Ama bizde maalesef işler öyle yürümedi.

Bunun temel sebebi ülkemizdeki hemen her şey gibi yayıncılıkta da kalıcı gelişmelerin "kişiyle kaim" olmasıdır diye düşünüyorum. Bunu söylerken kastettiğim, Memet Fuat'ın *De Yayınevî'nin* kitap künyelerinde kitabın dizgisini yapan, sayfa düzenini tasarlayan ve hatta matbaada basan ustanın adlarının yer alması, Salim Şengil'in *Seçilmiş Hikâyeler Yayınları* ile onun devamı olan Dost Yayınları'ndan çıkan kitapların künyelerinde "Şairin (ya da "Yazarın" – SÖ) hazırladığı eserin ori-

jinalı ve bütünüdür" yazılı olması gibi şeylerin bir türlü sektörde kalıcılığa, kurumlaşma yoluna girememesi. Benim de *Yapı Kredi Yayınları*'nda düzeltmen olarak başlayıp editör olarak sürdürdüğüm ve şef editör olarak bitirdiğim 16 yıllık (1993-2009) mesaimde –elbette daha sonraki iş hayatımda da– elimden geldiğince kişiyle kaim olmaktan çıkıp kurumlaşmasına çalıştığım şeyler bunlar.

Gönül rahatlığıyla söyleyebilirim ki vaktiyle atılan tohumlar, benzetmeyi sürdürürsek editör, düzeltmen, yayın yönetmeni gibi meçhul marabaların toprağı havalandırma, çapalama, gübreleme çabalarıyla ne iyi ki karşılığını (şimdilik sadece manevi de olsa) buluyor artık.

Sözü yine kendime getirme bahasına da olsa şu kadarını söyleyeceğim: Semih Gümüş'ün *NotosÖykü* dergisinin Şubat-Mart 2008'de çıkan 8. sayısında benimle yaptığı (dünyada bile bir "kitap editörü"yle yapılmış ilk söyleşi olması muhtemel) söyleşi, sadece Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş.'nin, pekâlâ da "Enis Batur'un YKY'si" diyebileceğimiz, kuruluş ve gelişme aşamalarında üstlendiğim rolün değil yurdumuzda kitap editörünün görünürlüğünde de önemli bir adımdır. Önemlidir, çünkü bu ilk adımın devamı gelmiştir ve gelmeye devam etmektedir: Kitap okuru artık sadece yazar değil, çevirmen değil, editör de seçmektedir kitap alırken. Hatta düzeltmen adımı bile aramaktadır kitap künyelerinde. Yayıncılık alanının bir emektarı olarak daha ne isteyebilirim ki!

Ülkemizdeki hemen her şey gibi yayıncılıkta da kalıcı gelişmeler "kişiyle kaim" dir.

Editör Ne İş Yapar?
Peter Girna, Delidolu Yayıncılık, 2020

ÖDÜLLER EDEBİYATA NE SÖYLER?

Ocak

Necip Tosun

Değerlendirme

Her ödül bir iddiadır, ideolojik, edebi, kültürel bir anlam taşır ve hiç kuşkusuz kanonik bir girişimdir. Ödül veren yapının, jürinin, kurgunun niyetini dışarı vurur ve bu yüzden de hep tartışılır. Bu nedenle de kurumsallığı, devamlılığı ve yaygın kabulüne rağmen Nobel Edebiyat Ödülü de dahil olmak üzere gerek ülkemizde gerekse dünyada verilen ödüller kime, hangi esere verilirse verilsin öncelikle tartışmalara neden olur ve ödül alanların bunu hak edip etmediği, bu ödüllerin hangi ölçütlere göre verildiği tartışma konusu olur. Ama bu ödüller ertesi yıl yine verilir aynı tartışmalar benzer zeminde seyretmeye devam eder.

Bu tartışmalarda ise “bu ödüllerin ölçüsü sanat ve edebiyat mı, ödüller ne kadar objektif” soruları öne çıkar. Bu sorulara cevap verebilmek için öncelikle bir sanat ve edebiyat eserinin doğasını, onu değerlendirme ölçütlerini ortaya koymak gerekir. Kuşkusuz bir yazar eserini ödül saikiyle oluşturamaz. Ödül, edebiyat dışı, onun doğasında olmayan bir şeydir. Eser, doğası gereği, estetik özerklik düzlemi içinde özgür ve bağımsız bir şekilde oluşur. Sanat/edebiyatın estetik özerklik alanını bozan, işleyişine yapılan dış müdahaleler, sanatı doğasından uzaklaştırır. Sanat üzerindeki her türlü yönlendirme, baskı

Dost ahbab ilişkileri, ideolojik birliktelik, yandaşlık, yayınevi pazarlamacılığı ve kayırmacılığın temel tercih olduğu bir ödüllendirme tartışılır, tartışılmalıdır. Tek gözlüklü, ideolojik edebiyat ödüllерinin ne edebî kamuya ne yazara ne de esere hiçbir yararı olmaz.

ve denetimler sanatsal özgürlük ve özerkliğin temel kısıtlayıcısıdır. Yazar; bildiği, var olduğuna inandığı bir varlığı yeni bir biçimle, okur için “görünür kılma” peşindedir. Çözer, deşifre eder, bu dağınık parçalardan yeni bir estetik bütünlük çıkarır. Kendisinden kopartarak bağımsız bir hayatıyet oluşturur. Bir sanat eseri, öncelikle sanat eseri olmakla yükümlüdür. Bu anlamda yazar eserini oluştururken daha sonra oluşacak olaylardan, değerlendirmelerden bağımsız olarak hareket eder. Bir eserin oluşumunda etkisiz olan bir ölçüt doğuştan sonra da bir etkide bulunamaz.

Ne var ki bir eserin ortaya çıktıktan, okura sunulduktan sonra değerine ilişkin bir söz, yargı, analiz de kaçırılmazdır.

Eser dışı yönelik olarak oluşturulduğuna göre onun değerlendirilmesi de aynı şekilde doğaldır. Bu da ancak eleştiri ile mümkün olabilecektir. Ödüller de eserinin iç oluşumundan farklı, bu dış değerlendirmelerden biridir. Burada da bir edebiyat eserinin değerini hangi ölçütlerle hakıyla ölçebiliriz sorusunun cevabının verilmesi gerekir.

Sadece edebiyat odaklı, estetik değerlerin tek ölçüt olduğu, emeğin karşılığının verilmesine yastı, değer ve hak bilir bir ödülün varlığı elbette edebiyata katkıda bulunur. Ancak dost ahbab ilişkileri, ideolojik birliktelik, yandaşlık, yayınevi pazarlamacılığı ve kayırmacılığın temel tercih olduğu bir ödüllendirme tartışılır, tartışılmalıdır. Bu anlamda yerleşik, adil ve nesnel davrandığı konusunda herkesin üzerinde ittifak ettiği, jürisine güvendiği prestijli edebiyat ödülleri sağlıklı bir edebiyat ortamında anlaşılabilir bir şeydir. Ancak taraflı, tek gözlüklü, ideolojik edebiyat ödüllerinin ne edebî kamuya ne yazara ne de esere hiçbir yararı olmaz. Aksine değersiz değerli, değerli değersiz hâle getirdiği için olumsuz bir etkisi olur. Ancak yaşananlar göstermiştir ki, anlık, zamansal dönemler hariç, başarısız bir yazarı, kötü bir kitabı ödüller edebiyat dünyasına sokmayı başaramamış,

geleceğe aktaramamıştır. Tam tersine ödül almamış bir yazarı, kitabı da edebiyat dünyasından silememiştir.

Ödül değerlendirmelerinde farklı anlayışlardan, yöntemlerden hareket edilerek eser ele alınır. Ancak kimi edebiyat ödülleri için bazen ölçütler belirlenir eserler de bu ölçütler çerçevesinde değerlendirilir. İnsancılık, yenilik, yüksek estetik düzey, dili kullanma bu ölçütlerden bazılarıdır. Ama bunların yine de kime ve neye göre sorusuyla boşluğa düşen soyut ölçütler olduğu söylenebilir.

Dünyanın en itibarlı ve köklü ödülü kabul edilen Nobel Edebiyat Ödülü için bile aynı tespitleri yapmak mümkündür. Nobel Edebiyat Ödülleri'nde, edebi yeterlilik göz önünde tutuluyor dense de politik mesajlar veren yazarların tercih edildiği ve her dönemde edebiyat ödülünün politik bir tercih ve mesaj olduğu değerlendirmeleri yapılır. Aslında verilen Nobel Edebiyat Ödülleri'nde diğer dallarda değil de en çok tartışmanın edebiyat ödülleri

yaşanması boşuna değildir. Çünkü edebiyat ödülü için somut gerekçelere ihtiyaç yoktur. Kimseye de hesap verilmez.

Nobel Edebiyat Ödülü kazanamayan yazarlara baktığımızda olay daha da netleşir. Lev Tolstoy, Marcel Proust, James Joyce, Rainer Maria Rilke, Franz Kafka, Anton Çehov, Virginia Woolf, Mark Twain, Katherine Mansfield, Jorge Luis Borges, Bertolt Brecht gibi isimlerin Nobel Edebiyat Ödülü almamış olması aslında her şeyi açıklamaktadır. Bu yazarlar Nobel almadılar ama alanların çoğundan daha fazla dünya edebiyatına katkıda bulundular.

Tolstoy'un dinî görüşleri, Borges'in cunta rejimlerini kınamaması, Henry Miller'ın cinsel yaklaşımları nedeniyle ödüle layık görülmediği biliniyor. Tolstoy 1901 ve 1902'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmiş ancak ödülü kazanamamıştı. Tolstoy'un cevabı yerindedir: "Umrumda bile değil." O sene ödül Tolstoy yerine Fransız bir şaire verilmiştir: Sully Prudhomme. Aslında

da ödül olayını bu örnek çarpıcı bir şekilde açıklamaktadır. Artık kaybedenin Tolstoy kazananın Sully Prudhomme olduğu bir ödüllendirmenin güvenilirliği elbette tartışılacaktır.

Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü almasıyla birlikte ödülün siyasi mi yoksa edebî ölçütlerle mi verildiği bir kez daha tartışılmış, Pamuk'un "Türkiye'de bir milyon Ermeni, otuz bin Kürt öldürüldü" sözüyle Pamuk'un ödül alması arasında ilişki kurulmuştu. Müslüman ülkelerden 2006 yılına kadar sadece Mısırlı Necip Mahfuz ödüle layık görülmüş onun da aynı gerekçelerle ödüllendirildiği tartışılmıştı. Necip Mahfuz'un İsrail'le yapılan barış anlaşmasını desteklediği için pek çok Müslüman ülkede eserleri yasaklanmış, özellikle siyasi tutumu geniş tepkiler görmüştür. Mısır halkının birikimlerine, inançlarına karşı oryantalist bir gözle bakıp Batıcı bir tavır sergilemekle suçlanmış, bu yüzden Necip Mahfuz'un Nobel alışı kendi ülkesinde de tıpkı Orhan Pamuk gibi siyasi mesajlarına ve bu tutumuna bağlanmıştı.

Tolstoy 1901 ve 1902'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmiş ancak ödülü kazanamamıştı. Tolstoy'un cevabı yerindedir: "Umrumda bile değil."

Bu anlamda Nobel Edebiyat Ödülü'nün ölçütleri her zaman tartışılmış hatta bazen alay konusu yapılmıştır. Orhan Pamuk, kendisinin Nobel Edebiyat Ödülü alacağını bir İngiliz eleştirmenin yıllar önce bildiğini, Kara Kitap konusunda yazdığı bir yazıda bunu alay ederek izah ettiğini belirtir: “Romanın dilinin, konusunun tuhaflığını, anlaşılmazlığını tartışma konusu yapan polemikler açıldı. Bunlardan birinde, sivri dilli bir İngiliz eleştirmen böyle sıkıcı bir kitabı yalnızca Fransızların sevip okuyabileceğini ve İsveçlilerin de ünlü ödülleri vereceklerini yazmıştı, alaycılıkla. Bu kehanet de on iki yıl sonra kitabın ruhuna uygun bir şekilde ortaya çıktı. Kırka yakın dile çevrilen Kara Kitap en çok Fransızda sevildi ve Nobel jürisi başkanı da en çok bu romanımdan etkilendiklerini 2006 yılında ödülü duyurduktan hemen sonra açıkladı.”

Ülkemizde yapılan yaygın tartışmalarda Orhan Pamuk'un ödülü Kürtler ve Ermenilerle ilgili sözleri dolayısıyla aldığı yorumları yapılır. Bu yorumun yanlışlığını söylemeye bile gerek yok. Nobel Ödülü'nü Orhan Pamuk iyi bir yazar ve profesyonel tutumu nedeniyle almıştır. Nobel Ödülü asla kötü bir yazara verilmiştir. Nobel Ödülü alan bütün yazarlar iyi yazarlardır. Ne var ki “en iyi yazar” olmaları gerekmez. Tartışma buradan yapılmalıdır.

Orhan Pamuk, takipçisi oldu Oğuz Atay ve Ahmet Hamdi Tanpınar'a nasip olmayan uluslararası tanınmayı, profesyonel davranarak başarmış biridir. Özellikle bu iki yazarın

Pearl S. Buck Nobel Edebiyat Ödülü'nü alırken ödülün asıl sahibinin Virginia Woolf olması gerektiğini söyler. William Faulkner Nobel Ödülü'nün kendisine değil eserlerine verildiğini ifade eder.

yol açıcılığında ilerleyip bir şekilde onların eksik bıraktığı, tamamlamadığı yazar kimliğini tamamlayıp Nobele kadar uzanmıştır. Orhan Pamuk yazdığı romanlarda hiçbir şekilde Türk okurunu hedeflememiştir. Doğrudan dünyaya, Batı'ya yazmış, onun beklentilerini, beğenilerini takip etmiştir. Diğer yandan Batı'nın tanımladığı Doğu ezberinin örneklerini sergilemiş, malzeme üretmiş, Batı'nın zihni kodlarını bir yerli yazar olarak beslemiş, zenginleştirmiştir.

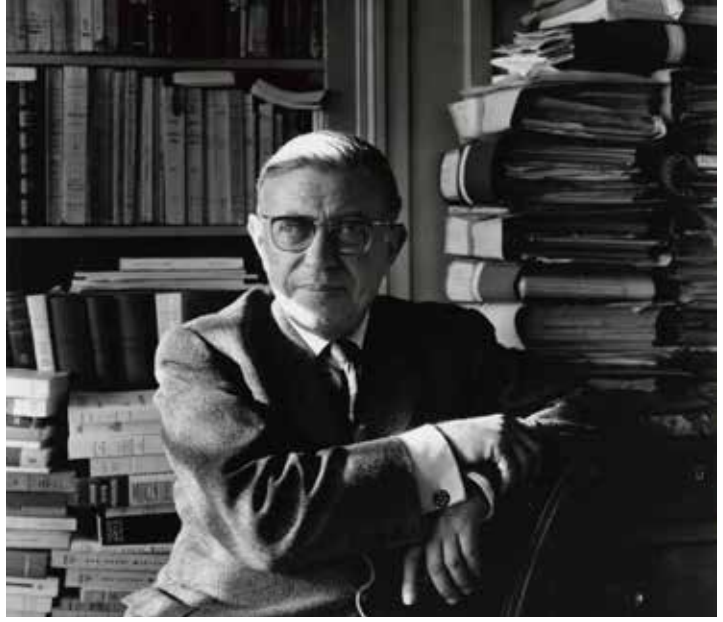
Ödül kazanan bir yazar bu ödülün sadece kendisinin hakkı olmadığını, ödüllendirmede yazarlık dışında pek çok olayın, durumun da etkili olduğu bilinir. John Steinbeck 1962'de aldığı ödülle ilgili konuşmasında pek çok yazarın ortak duygularını anlatır: “Kalbimde Nobel'i çok saygı duyduğum diğer edebiyat insanlarından daha çok hak edip etmediğime dair şüphe var ama yine de ödülü aldığım için keyif ve gurur duyduğumu saklayamam.” Hemingway de Nobel konuşmasında ben-

zer şeyler söyler: “Bu ödülü almamış büyük yazarların olduğunu bilen bir yazar, ödülünü alçakgönüllülüğünden başka hiçbir şekilde kabul edemez. O yazarların listesini yapmaya gerek yok. Sanırım buradaki herkes kendi kanaati ve vicdanı doğrultusunda bir liste oluşturabilir.” Pearl S. Buck Nobel Edebiyat Ödülü'nü alırken ödülün asıl sahibinin Virginia Woolf olması gerektiğini söyler. William Faulkner Nobel Ödülü'nün kendisine değil eserlerine verildiğini ifade eder: “Bu ödülün şahsıma değil, çalışmalarına verildiğini düşünüyorum. İzdırap ve terle yoğrulmuş gayesi, zafer kazanmak, hele ki kâr etmek asla olmayan; tek gayesi, insan ruhunun daha önce yaratmadığı metinler yaratmak olan çalışmalarına. Aslında bu ödül bana emanet edildi.” Albert Camus aldığı Nobel Edebiyat Ödülü için, ödül komitesinde olsa, ödülü André Malraux'a vereceğini söyler.

Jean-Paul Sartre ise 1964'te kendisine verilen Nobel Ödülü'nü reddeden yazarlardandır. Sartre ödülü reddediş sebebini şöyle açıklar: “Ödülü reddediş sebeplerim İsveç Akademisiyle yahut Nobel Ödülü'yle doğrudan doğruya ilgili değildir. Bunu, akademiye yazdığım mektupta da belirttim. Bu tutumun temelinde benim, yazarın görevine dair anlayışım var. Siyaset, topluluk yahut edebiyat meselelerinde bir tutumu benimseyen yazar, bence ancak kendi imkânlarını, yani kalemini ve kâğıdını kullanmalıdır. Kabul edeceği her paye, okuyucularını bir etki karşısında bırakır ki, işte ben bunu istemiyorum. İmzamı ‘Jean

Paul Sartre' olarak atmakla, 'Jean Paul Sartre 1964 Nobelî' diye atmak aynı şey değildir, diyorum." Nobel Ödülü'nün bazen bir teşvikten daha çok bir taçlandırma, final işlevi gördüğünü söylemek mümkündür. Değilse 2007'de 87 yaşındaki Doris Lessing'e Nobel Edebiyat Ödülü verilmesinin başka bir anlamı olamaz.

Hiç şüphesiz her ödülün hem siyasi hem de edebî bir mesajı vardır. Bu anlamda ödülü kim veriyor, bu vakte kadar kimlere vermiş ve jüri kimden oluşuyor sorularının cevabı verilecek olan ödülün de kimliğini, yönelimini belli eder. Burada asıl önemli olan jüridir. Kuşkusuz jüriyi nasıl oluşturursanız ödül de öyle verirsiniz. Bu anlamda jüriyi aynı eleştiri anlayışına, aynı bakış açısına, aynı dünya görüşüne sahip insanlardan seçerseniz aşağı yukarı kime / kimlere ödül vereceğinizi de belirlemiş olursunuz. En azından kimlere vermeyeceğiniz baştan belli olmuştur. Dolayısıyla ülkemizdeki edebiyata ideolojik bakış hesaba katıldığında bu ödüllerin düzenleyici kişilerin/kurumların edebî ve siyasi beklentilerine hizmet edeceği açıktır. Zaten bu ödüller bunun için yapılır. Bir başka deyişle jüri değişikliğiyle bambaşka sonuçların çıkması kaçınılmazdır. Aslında aynı ideolojik görüşten insanlardan oluşan bir jüri belirlendiğinde o ideolojik görüşteki yazarlar, sanatçılar arasında geçen bir ödüllendirmeden bahsediyorsunuz demektir. Adalet belki bu aynı görüşteki yazarlar / sanatçılar arasında sağlanabilir. Ancak edebiyatın tek değer ölçütü olduğu bir ödüllendirme mümkün olsa bile

Jean Paul Sartre
1964'te Nobel ödülünü reddeder.

burada da edebiyat anlayışları farklılaşacağından yine bir adaletten söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu kez de farklı edebiyat anlayışları, farklı ölçütleri uygulamaya sokacaktır. Ödüllendirilme yine tartışılacaktır.

İçinde bulunduğumuz dönemin yeni adı küreselleşme, bu dönemin ürettiği edebiyatın adı "küresel edebiyat" olarak konur. Yerel edebiyatların önemini kaybedeceği, yazarların yaklaşmakta olan küresel edebiyatta boy göstermedikleri sürece edebiyat ortamında yer alamayacakları öne sürülürken, bir kısım eleştirmen ve yazar da bu küresel edebiyata yoğun eleştiriler yöneltir. Bu tartışmalar ağırlıklı olarak, ulusal edebiyat-dünya edebiyatı, bağımsızlık-emperyalizm, çevre-taşra, yazarın bağımsızlığı-bağımlılık, popüler edebiyat-nitelikli edebiyat, kültürel etkileşim-hegemonya düzleminde yapılır.

Küreselleşme olgusunun, küresel modernliğin yayılmasının ilk kültürel sonuçlarından biri melezleşme olmuştur. Sosyal, kültürel açıdan birbirine karışma şeklinde tanımlanabilecek melezleşme, kültür değişiminin, merkezî otoritenin kabullenilmesinin ilk ayağıdır. Melezleşen kültürler, sabit, orijin kültürü terk eder, yeni bir kültürle kaynaşır. Kapılar yeni bir dünyaya açılır, sınırlar terk edilir, yeni kimlikler edinilir ve bunu temellendirebilmek için yeni hikâyelere ihtiyaç duyulur. Kuşkusuz bu melezleşmenin muhatabı egemen güçler değil üçüncü dünya ülkeleri, çevre ülkelerin insanlarıdır. Kültürel melezler, küresel dünya kapısının eşikindeki yeni vatandaşlardır. Küresel romancıların ana temalarından birinin melezleşme olması anlaşılabilir bir durumdur.

Abdulrazak Gurnah
2021 Nobel Edebiyat Ödülü

Küresel romancıların ortak noktalarından biri de yurt/yuva/vatan imgesine muğlaklıkla bakmaları ve yerel kültüre mesafeli davranmalarıdır. Bu kavramlara eleştirel, en azından ikircikli bakarlar. Kenar ülkenin bir yazarı olduklarını kabullenir ve içinde buldukları toplumu dışarıdan yönelen bir göz gibi izlerler. Karakterleri olumsuz toplumsal yapı içerisinde dünya vatandaşı olmak için çağdaşlaşma düşüncesine doğru yol alırlar. En azından yaşanan olumsuzluk bir dünya vatandaşı olamamanın ve çağdaş değerlerden (Batı) uzak kalmalarının bir sonucudur.

Dünya edebiyatının araçlarından Nobel Ödülleri ağırlıklı olarak bir Avrupa dilleri ödülü gibi algılanmışlardır. Farklı dillere verilen ödüller istisnadır. O da dünya edebiyatının genişlemesiyle yeni pozisyon alacaktır. Fransa'nın kendi sömürgeleri üzerindeki tahakkümü, İngiltere'nin kendi sömürgeleri üze-

rindeki tahakkümü hem konuşulan dil hem de coğrafi etki bakımından devasadır. Bu ülkeler, sömürge edebiyatlarını dil birliği ve bağlılık anlamında desteklemiş, yazarları dünyaya tanıtmıştır. Ödüller de bu sömürge yazarlarına ayrılmıştır. Nobel Edebiyat Ödülü, Man Booker Uluslararası Ödülü, Pulitzer Ödülü, Goncourt Akademisi Edebiyat Ödülü, Frankfurt Kitap Fuarı, uluslararası yayınevleri gibi çeşitli kanonik oluşumların dünya romanı cumhuriyetinin, küresel romanın en büyük destekçileri olarak gösterilir. Bu ödüller âdeta küresel edebiyatı yapılandırır. Herhâlde edebiyat (roman) için yaşanabilecek en kötü durum, tek dilin hâkim olduğu, tek bir roman anlayışına mahkûm bir dünya edebiyat düzenine ulaşmak olmalıdır.

Alexander Beecroft "Küresel Edebiyat" başlıklı yazısında, Nobel Edebiyat Ödülü'nün işlevini şöyle belirler: "1900-2013 yılları arasında Nobel

Edebiyat Ödülü'nü kazanan 110 erkek ve kadın arasından yalnızca sekizi Avrupalı olmayan dillerde yazılmıştır. (...) Nobel Ödülü'nü değerlendirmenin faydalı yönlerinden biri onu bir dünya edebiyat kanonu değil Avrupa edebî sistemi içerisindeki Avrupa çeperinin rolünü artırmak amacıyla Avrupalı olmayan eserlerin de arada bir kabul edildiği bir Avrupa kanonu oluşturma aracı olarak görmektir." Dolayısıyla ödüller küresel romanın en güçlü destekçisidir.

Dünya edebiyatının Afrika edebiyatına ilgisi Abdulrazak Gurnah'ın 2021 Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmasıyla ödül yeniden tartışılmıştır. Abdulrazak Gurnah'ın ödül alması, sömürgecilik sonrası halkların durumu olan göç, mültecilik, melezlik gibi dünyanın temel gündem maddelerini işlemesine, İngilizce yazmasına ve dünya vatandaşlığının önemini vurgulamasına bağlanmıştır.

Nobel gibi etkisi, önemi büyük olan ödüller dışında ödülün yazara yazma coşkusu vermesi, eserin yankısını artırması ve yayıncı için satışların artması dışında bir anlamı yoktur. Ödüller tek başlarına eserin değerine ilişkin bir ölçü olamazlar. Bir başka deyişle bir edebî esere ödül vermek o edebî esere bir değer katmadığı gibi ödül verilmeyen eserlerin de değerini azaltmaz. Ödül olsa olsa o eserin okura ulaşmasına katkıda bulunur, yazarına şevk ve memnuniyet hissi verir. Çünkü ödül, eserin dışında cereyan eden bir durumdur ve eser tarihsel serüveninde kendi kaderini yaşar.

Orhan Pamuk yazdığı romanlarda hiçbir şekilde Türk okurunu hedeflememiştir. Doğrudan dünyaya, Batı'ya yazmış, onun beklentilerini, beğenilerini takip etmiştir.

Orhan Pamuk
2006 Nobel Edebiyat Ödülü

SEZAI KARAKOÇ HANGİ GÖZ?

Ömer Erdem

*Sezai Karakoç, bir iki
yüzyıldır Batı'ya yönelen
bedene, Batı sınırını
aşacak bir göz getirir.
Bu şiirimizin modern
tarihi için çok önemli,
çünkü öteki türlü eksik
bir modernlikten söz
etmek gerekecekti.*

**Türk şiirinin büyük şairi Sezaî Karakoç'u 16 Kasım 2021 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık...*

2. Yeni modernizmi tarihsel ve toplumsal süreçlerin devlet travmasına kapılmadan içinde taşıdığı şairlerin marifetiyle tek gözlü merkezi çok gözlü ve bağımsız alanlara taşır.

Kökümden beri Türkçe olan 'göz' çok salınımlı anlam saçağı içerisinde kaynağa da karşılık gelir. Bir vücudunun merkez organı olan kalp için bile birlikte kullanıldığını düşünürsek göz kelimesinin önümüze sereceği aydınlığı kestirmek zor olmayacaktır. Modern Türk şiiri bu bağlamda kaynak göz veya gözelerden oluşur. Onların doğuşuyla, keşfiyle yen ilenir şiirimiz. Geriye hızla bir nazar kıldığımızda son büyük göz açıklığı elbette Şeyh Galip'te görülür. Ondan sonraki uzun göz ağrılarına atlatmak ve tam bir görüş açıklığına kavuşmak için hayli tecrübeden geçmek gerekir. Osmanlı'nın son dönemlerinde bazı fotoğraflarda gördüğümüz aksesuarlar arasında gözlüğün özel bir yer tuttuğu görülür. Bir tür yeni yönelim refleksi ile birleşen bu görüntü gözün içindeki maneviyatı çeker (veya yeni ve pozitif bir maneviyat yaratır) bakışı fiziğe indirir. Oysa şiirle birlikte göz de asıl merkezini bulur. Bu bakımdan, göz üzerinden modern şiiri okumak ve oradan yol almak bizi şaşırtıcı sonuçlara götürebilir.

İlk ve net göz şüphesiz Yahya Kemal şiiridir. Ahmet Haşim'e hiç haksızlık etmeden ve onun kurucu vasfını teslim ederek diyebiliriz ki, Şeyh Galip'ten sonra bakışı bulanıklaşan, görme yetisini adeta kaybettiği için

sendeleyip duran şiirimize bambaşka bir bakış getirmiştir Yahya Kemal. Bunu söylerken onun şiirle getirdiği kültürel, teknik ve estetik ve moral değerleri beraber düşünüyorum. Çok kısa süren bocalama dönemi (Muallim Naci vs. etkiler) sonrasında, Yahya Kemal bakıldığına sonsuz derinliği kadar maviliğine de kavuşmuş bir şiir 'gök kubesi' getirir. Bugün de Türk şiirinin dönüp kendisini yoklayacağı ve her seferinde durulacağı kaynak/göz odur, başlangıç, orijin olarak. Fakat bir şiirin uzun yürüyüşü, tarihsel ve toplumsal dinamiklerle yörgülük tarihhe gövde oluşu tek bir şiir/şair gözünde duramaz. Odaklanamaz. Türkiye tarihinin keskin ve hızlı değişim dinamizmi Cumhuriyet'le birlikte ve onun sonrasında yeni, aktif, keskin ve uzgörülü bir göz yaratacaktır. O göz, Nazım Hikmet'tir.

Devletin ve ideolojiler sapıttıcı ve gölgeleyici bakışlarının dışına çıkıp da düşündüğümüzde Nazım Hikmet bütünüyle Türkçe külliyyat yaratır. Yahya Kemal'de damıtılmış, öz ve vakum halde duran onda alabildiğine şahlanır, şiir gözü hiç umulmadık sabahlarda açılır. Bakmadığı yere girer. Karanlığı bile tecrübe eder. Zaten, Ahmet Haşim-Yahya Kemal çizgisinden bugüne hemen her durakta renklenip çeşitlenen, yükselip genişleyen şiir, bir yönden de Nazım Hikmet'in yoklayışlar cüretine çok şey borçludur. Ki, 2. Yeni şiirinin kendisini tez zamanda atağa kaldırmasının dinamiklerinden birisi de bu tecrübedir. Nazım Hikmet asla 2. Yeni'ye kaynaklık etmez (bazı ilk dönem tecrübeleri dışında, İlhan Berk'in ilk şiirleri vs.). Ama, geçtiği yol artık tecrübe ve açılarıyla yeni yorgunlukların önünü de alır. Zaten çok değerli şairler gönüllü olarak yüklenmişlerdir bu yorgunlukları. Kendilerine varmaları için de biraz vakit geçecektir. (Behçet Necatigil tecrübesi anılabilir mesela.)

Şeyh Galip'e atfla adeta yeni bir uyanıştan ve o uyanışın süreği bir göz bakışından dem vurmştuk. Her şair geçmişî temizlerken geleceğe de göz kırpar. 2. Yeni modernizmi tarihsel ve toplumsal süreçlerin devlet travmasına kapılmadan

içinde taşıdığı şairlerin marifetiyle tek gözlü merkezi çok gözlü ve bağımsız alanlara taşır. Artık, Edip Cansever'in gözü ile Turgut Uyar'ın, Cemal Süreya ile Ece Ayhan'ın bakış iştiaqları bir değildir. Bazen aynı yöne, aynı şeye baksalar bile dile döktükleri kendilerininidir. Akseuar, yani gözlük aradan çıkarılmış, yalın ve çarpıcı bir gerçeklik yaratılmıştır. İlk yıllarda ve hemen sonrasında aleyhinde çıkarılan ve Attila İlhan dahil modernizm hamlesini kaçıranlar, Türk Şiirinin bu göz açılığını değerlendirmekte gecikeceklerdir. Bu yüzden, sanattaki büyük hadiseler psikolojilerle değil ancak tarihsel yöntemle irdelenebilir.

Tarihsel yöntemin özdeğinden baktığımızda izah edilmesi gereken bir nokta durur modern şiirimiz için. 2. Yeni, modern şiir çevrimini tamamlamış ve modernizmin bir gereği olarak da kapandığı yerden bir açıklık bırakmıştır bırakmasına ama Sezai Karakoç'un rolünü açıklamadan kör bir noktaya saplanmamak mümkün değildir. Daha ilk şiirlerinden itibaren Sezai Karakoç, inançlı ve ideolojiye saplanmamış şehirli genç bireyi tecrübe eder. Bu

şu demektir, Türkiye tarihinin değişim dinamiği tek katmanlı değildir ve bu katmandan bakan göz kompleksiz yeni bir sanat canlılığı da getirmektedir. Soyut olanın sonsuz akıl sünümü ile somut olanın tarihle sarmalanmış yakıcı gerçekliği şaşırtıcı bir şiir şevki kazanır Karakoç'da. Necip Fazıl değildir. Şeyh Galip ve Yahya Kemal'e göz kırıp, Nazım Hikmet'in toplumsal coşkusunu andırırsa da onlar da değildir. Batı, Tanzimat'tan beri ufuktur bizde. İşte belki de, Batı'ya da ufuk olabilecek şiirsel çarpıntılarla karşılaşırız birden. 1953'de yazılan *Şahdamar* ve *Ötesini Söylemeyeceğim* şiirleri mesela, 1960 tarihli *Eski Kirazın Gereği*, 1964'de yazılan ve bir dönüşüm şiiri olan *Köpük*, Doğu değil Batı sinema, resim ve hatta heykel sanatıyla birlikte okunmadan derinliğine kavranamaz. Sezai Karakoç, bir iki yüzyıldır batıya yönelen bedene, Batı sınırını aşacak bir göz

getirir. Bu şiirimizin modern tarih için çok önemli, çünkü öteki türlü eksik bir modernlikten söz etmek gerekecekti.

Bugün, Sezai Karakoç şiirinin bize telkin ettiği modern toplam bir refleksten öte bir atılım iştiaqlıdır. Bu iştiaqlı ideolojik alana hapsedmek büyük haksızlıktır çünkü tarih kadar canlı sosyolojinin dinamiklerini, insanın son yüzyılda yaşadığı büyük acıları ve arayışları okuyabilmek için bu referans şiire ihtiyaç vardır. Sezai Karakoç, söylemin düzenini basit ve romantik olanın havuzundan çıkarılmış, inancın evrensel soyutluğunu kendi hayat pratiğiyle mayalamıştır. Estetik her zaman sadece felsefenin değil tarihin de bir konusu olmaya devam ettiğinde, bir dilin, bir şair öznede açıldığı göz/göze yeniden ve yeniden ziyaret edilecektir. Sezai Karakoç şiirinin gözü bu sebepten geçmişle değil ufukla irtibatlıdır.

Bugün, Sezai Karakoç şiirinin bize telkin ettiği modern toplam bir refleksten öte bir atılım iştiaqlıdır.

2022 OCAK KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Yusuf Temizcan

2022 yılı için, pandemi ve ekonomik sorunlar başta olmak üzere pek çok olumsuzluğa rağmen, yayıncılık adına bereketli geçtiğini söyleyebiliriz. Bunda da iki faktör bizce önemli. Birincisi, her şeye rağmen iyi yayıncılık yapmak isteyen ve buna inanan yayıncılar; ikincisi de iyi edebiyatın peşinde koşan geniş okuyucu kitlesi.

Bu değerlendirme çalışmasında, işte o iyi okurlar için rehber ve hatırlatma olması adına bu edebiyat yılığında 2022 içinde çıkmış ve bize dikkat çekici kitapların, edebiyat ve yerli eserler ağırlıklı olmak üzere, listesini sunmaya çalıştık. Burada yer sınırı dolayısıyla bulunamayan ancak pek çok nitelikli eserin olduğunu altını çizmek isteriz. İyi okumalar!

Şarkıyı Kes

Ahmet Murat

Ahmet Murat'ın beşinci şiir kitabı *Şarkıyı Kes*, şairin bir önceki kitaplarında da olduğu gibi, modern ile kadim arasında, insanın o uslanmaz sorularına yeni sorular eklemeye ve bunlara cevaplar aramaya devam ediyor. Bir yanda Decathlon bir yanda eski adamların o bilgeliği, bir yanda şairin kendiliği... Ve elbette: "Dün: Geçip gitmek hakkında hiçbir şey bilmedi."

Ketebe Yayınları, 48 sayfa, Aralık 2021

Gül Alırım Gül Satarım

Yağız Gönüller

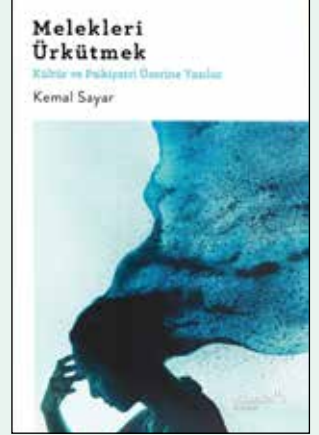

Bir kitapla ve bir insanla tanışmak her şeyi değiştirebilir. Tanıştığı kitaplara ve insanlara dair yazılarını bir araya getiren Yağız Gönüller, kendine has üslubunu ustalıkla kullanarak, insan olmanın eksiklerini tamir etme yolculuğunu yazılarında bazı isimler ve bazı kitaplar üzerinden merkeze taşıyor.

Profil Kitap, 456 sayfa, Ocak 2022

Melekleri Ürkütmek

Kemal Sayar

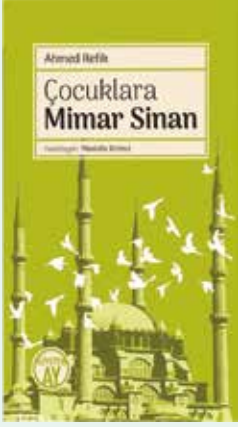
"İnsanı anlamak için onun geldiği tarihi, içinde olduğu politik ve kültürel iklimi anlamak gerekir" diyen Kemal Sayar, psikoloji alanında Batı'nın, yani egemen paradigmanın, sömürgeci bilimin "her kültürün ruhu iyileştirme ve ruhu anlama" biçimlerinin farklı olduğunu ve Batı'nın bunu ıskaladığını anlatıyor.

Albaraka Yayınları, 380 sayfa, Ocak 2022

2022 KİTAP LİSTELERİ

Çocuklara Mimar Sinan

Ahmed Refik

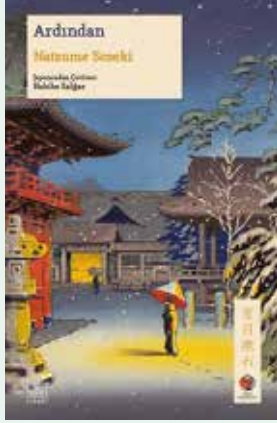

Osmanlı'nın son dönem tarihçilerinden olan Ahmed Refik'in Mimar Sinan'a dair çocuklara özel kaleme aldığı geniş bir metin Mustafa Kirenci'nin titiz çalışmasıyla neşredildi. Türklerin yetiştirdiği ve dünyaca nam salan büyük mimarın hayatını sade bir dille anlatan bu eser, çocuklarımızın yanında mutlaka bulunmalı.

Büyüyenay Yayınları, 64 sayfa, Ocak 2022

Ardından

Natsume Soseki

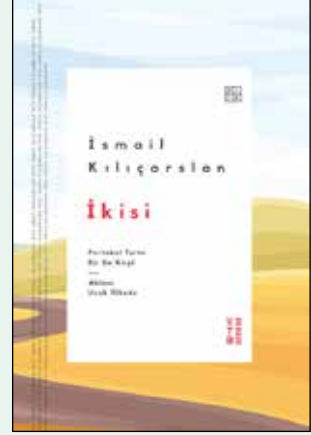

İthaki Yayınları bilimkurgu serisinden sonra şimdilerde peş peşe yayınladığı Japon edebiyatından eserlerle adından söz ettiriyor. Bu roman, bizdekine çok benzer şekilde, Batı tarzı modernleşmenin ve öykünmenin Japon kültürünün dinamiklerine verdiği geri dönülemez zararı, ana karakter Daisuke'nun ağzından anlatıyor.

İthaki Yayınları, 312 sayfa, Ocak 2022

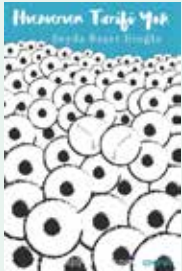
İkisi

İsmail Kılıçarslan

İsmail Kılıçarslan'ın "Portakal Turta Bir de Kirpi" ve "Ablam Uzak Ülkede" olarak iki ayrı şiir kitabı "İkisi" adıyla bir araya getirilerek Ketebe Yayınları tarafından neşredildi. Kılıçarslan'ın şiirleri bizi konforlu dünyalarımızda bir miktar rahatsız edebilir, etsin iyidir. Çelişkilerimizi hatırlatabilir, hatırlatsın iyidir.

Ketebe Yayınları, 128 sayfa, Ocak 2022

Huzurun Tarifi Yok

Şeyda Başer Eroğlu

Birbirine benzemez karakterlerin varlığı, birçok modern ve sonrası tekniklerin farklı öykülerde kullanılması ve karşılıklarına toplum gerçeklerinin şok edici biçimde konulması, çok sesliliği, Huzurun Tarifi Yok kelime tercihlerinin zenginliği ile rengârenk bir öyküler toplamına dönüşmüş. Eroğlu, kurmaca zekâsı ve duyarlılığıyla yeni şeyler müjdeliyor.

Epona Yayınları, 115 sayfa, Ocak 2022

2022 KİTAP LİSTELERİ

Tüm Panayırların Heyulası

Kolektif

Osmanlı'nın son dönem tarihçilerinden olan Ahmed Refik'in Mimar Sinan'a dair çocuklara özel kaleme aldığı geniş bir metin Mustafa Kirenci'nin titiz çalışmasıyla neşredildi. Türklerin yetiştirdiği ve dünyaca nam salan büyük mimarın hayatını sade bir dille anlatan bu eser, çocuklarımızın yanında mutlaka bulunmalı.

İtahi Yayınları, 288 sayfa, Ocak 2022

Bahara Bir Hediye

Ömer F. Oval

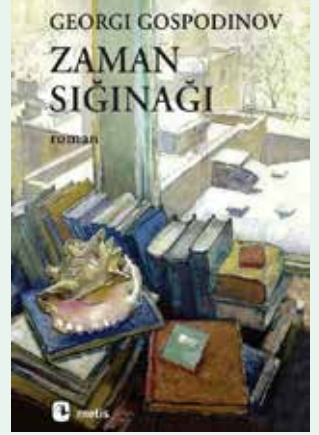

Ömer F. Oval, Bahara Hediye isimli romanını, hastalıklı bir aileden gelen ve hastalıklı düşünceler/saplantılarla büyüyen Naci ve Firdevs karakterlerini merkeze alarak oluşturmuş. Naci, hasta annesini, kardeşlerini ve tüm hayatını bırakarak Japonya'ya giden kardeşi Firdevs'e karşı öfkeli ve bu öfke onun kendi ruhunun derinliklerine inmesine vesile olacaktır.

Yapı Kredi Yayınları, 222 sayfa, Ocak 2022

Zaman Sığınağı

Georgi Gospodinov

Hüzün Fizigi isimli romanıyla dikkatleri üzerine çeken Gospodinov'un bu son romanı bizi geçmişin labirentlerine götürüyor. Yazarımızla aynı adı taşıyan roman kahramanı, hafızasını kaybeden insanlarla "geçmiş klinikleri" kurarak anıları korumaya çalışıyor ancak olaylar karmaşıklaşıyor.

Metis Yayınları, 296 sayfa, Ocak 2022

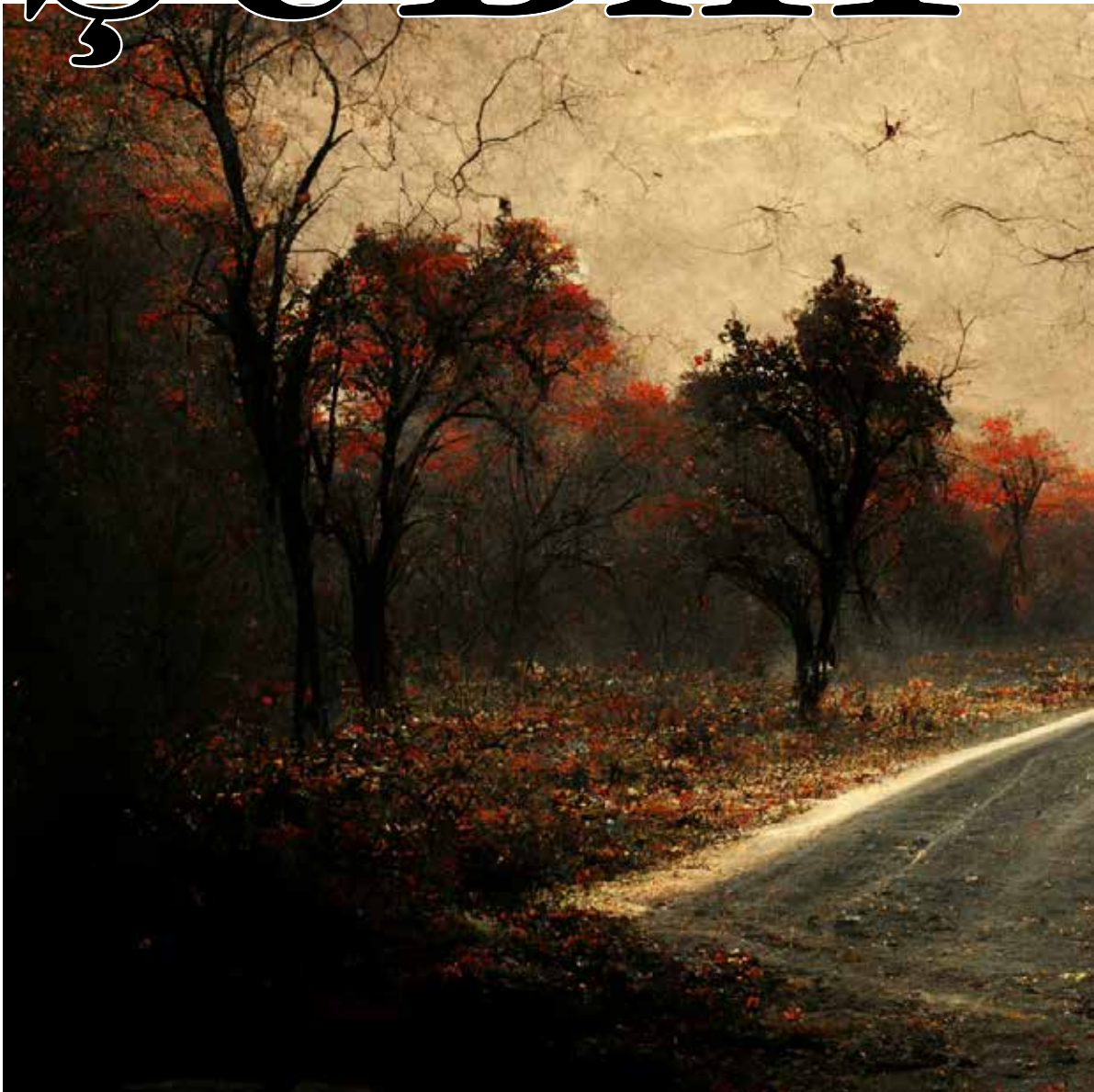
Olga

Bernhard Schlink

Edebiyat kahramanları arasında müstesna bir yer edinmeye aday olan Olga yetim bir çocuk olarak büyür ve öğrenme merakıyla başarılı bir öğretmen olur. Tam her şey yolunda giderken Kuzey Kutbu keşfine katılır ancak keşifte bulacağı şey varoluşsal sorgular olacaktır.

Doğan Kitap, 172 sayfa, Ocak 2022

SUBAT

seni kim çizebilir şubat yolcusu
yalnız akşam olsun dağınk olsun
ceplerinde bozuk bir bulut uğultusu
geceleyn dörtte bir ölüm korkusu
dörtte dört sabaha karşı yağmursun
seni kim çizebilir şubat yolcusu
bütün çizgileri bozuyorsun

Attila İlhan

Şubat Yolcusu, Akçağ yayınları, 1998

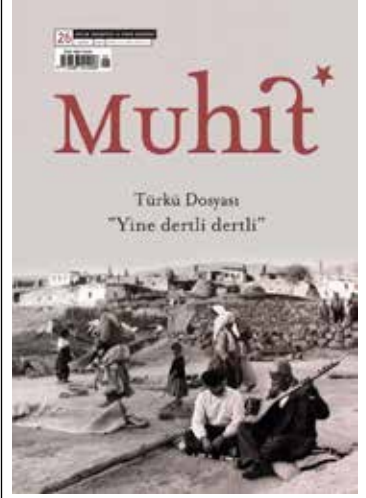
DERGÂH DERGİSİ YOLCULUĞUNU TAMAMLADI

01 ŞUBAT

Cumhuriyet tarihinin üçte birlik döneminde kültüre, siyasete, sanata ve edebiyata damgasını vuran *Dergâh* dergisi, 32'nci cildin 384'üncü sayısının ardından sosyal medya hesaplarından yaptığı açıklamayla kâğıt tedarikinde yaşanan zorluklar sebebiyle yayın hayatına

ara verdiğini açıkladı. 1966'da *Ha-reket* olarak yola çıkan, 1977'den itibaren *Dergâh* adıyla yoluna devam eden köklü yayınevi, 1990 Mart ayında *Dergâh* dergisini çıkartmaya başlamıştı. Son dönemde derginin genel yayın yönetmenliğini Ali Ayçıl yürütüyordu.

MUHİT'TEN "TÜRKÜ"

01 ŞUBAT

Şair ve yazar İbrahim Tenekeci yönetiminde yayın hayatına devam eden *Muhit*, üçüncü yılının ikinci sayısında Milli hafızanın temel taşlarından olan türkülerini konu alan "Türkülerimiz" başlıklı dosyasıyla okurunu selamladı.

KAHRAMANMARAŞ'TAN YENİ BİR SÖZ DAHA: BERDÜCESİ YAYINDA

02 ŞUBAT

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından, Bilge Doğan'ın yayın yönetmenliğinde yayın hayatına başlayan mevsimlik kültür-sanat dergisi *Berdücesî*'nin ilk sayısı yayımlandı.

Şiir, öykü ve deneme türlerinin yer aldığı derginin ilk sayısında Hasibe Çerko, Şule Köklü, Elif Sönmezşık, Ela Yüce, Bengisu Ergüder gibi isimler eserleriyle katkıda bulundu.

ATÖLYE ZELAV'DAN DÜNYA EDEBİYATI SEMİNERLERİ

03 ŞUBAT

Atölye Zelav, Fuat Sevimay, Ahmet Sarı, Mehmet Hakkı Suçin ve Zeynep Özel ile “Dünya Edebiyatı” çevrim için seminer dizisini, 13 Ocak-3 Şubat 2022 tarihleri arasında katılımcılar ile buluşturdu. Dört haftalık programda İngiliz, Alman, Arap ve İran edebiyatı; dönemleri, başlıca yazarları, başyapıtları, çağdaş yazarlar, Türk Edebiyatı ile benzerlikleri, ortak yönleri çerçevesinden ele alındı.

“UCUBE” TEMALİ ÖYKÜ ANTOLOJİSİ

Aaaaa

03 ŞUBAT

Ocak ayında 14. yaşını kutlayan *Kayıp Rıhtım*, ilk öykü antolojisi *Tüm Panayırların Heyulası* ile okurları selamladı. Fantazi, bilimkurgu, korku, tuhaf kurgu, distopya ve polisiye türlerinde kaleme alınmış, “ucube” temalı antolojide 20 öykü yer aldı.

Kitapta öyküleriyle yer alan yazarlar şu şekilde: Ayça Erkol, Bahadır Cüneyt Yalçın, Bahri Vardarlılar, Deniz Erbulak, Eda İşler, Ekin Açıköz, Emirhan Burak Aydın, Ezgi Polat, Hakan Bıçakçı, Hikmet Hükümeoğlu, Mehmet Berk Yaltırık, Murat

S. Dural, Müge Koçak, Onur Selamet, Orçun Ünal, Özgürcan Uzunyaşa, S. İpek Ortaer Montanari, Seran Demiral, Suat Duman ve Süreyya Evren. Kitabın editörlüğünü Ceyhan Usanmaz üstlenirken, kapak illüstrasyonunda Ebrahel Lurci imzası yer aldı.

MEHMET H. DOĞAN ÖDÜLÜ

04 ŞUBAT

Nilüfer Belediyesi Şiir Kütüphanesi'nin, yayınlanmış şiir eleştirilerinin önemine dikkat çekmek amacıyla bu yıl 6. kez düzenlediği "Mehmet H. Doğan Ödülü"nü'nün sahibi açıklandı. Asuman Susam, Gültekin Emre, Haydar Ergülen, Metin Celal,

Nilay Özer, Orhan Alkaya ve Orhan Tekelioğlu'ndan oluşan Seçici Kurul, 1 Ocak-31 Aralık 2021 tarihleri arasında yayınlanmış, Türkçe şiir eleştirisi, inceleme, araştırma kitapları ve aday olan Türkçe makaleleri değerlendirmeye aldı. Yarışmada bu

yıl ilk kez, basılan kitapların yanı sıra isteyenler tezleriyle de başvuru yaptı. Seçici Kurul, Pınar Aka'nın İletişim yayınlarından çıkan çalışması *Ses Anlam ve Mazi- Etkilerin Kavşağında Yahya Kemal Şiiri* isimli yapıtını ödüle değer buldu.

TÜRK EDEBİYATI VAKFI ÖDÜLLERİ AÇIKLANDI

08 ŞUBAT

Türk Edebiyatı Vakfı, 2022 yılı ödüllerini açıkladı. Vakıf Yönetim Kurulu'nun 8 Ocak 2022 tarih ve 2022/1 sayılı kararına göre 2022 yılı "Yaşayan Dede Korkut" ödülleri bu yıl Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun, Prof. Dr. Birol Emil, Prof. Dr. İskender Öksüz, Prof. Dr. İskender Pala, yazar Beşir Ayvazoğlu, şair Ali Akbaşa verildi. "Türk Dünyasına Üstün Hizmet" ödüllerine ise TÜRKSOY

Başkanı Düsen Kaseinov, Milli Düşünce Merkezi Şeref Başkanı Sadi Somuncuoğlu, Prof. Dr. Ahmet Taşağul, Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz, şair Yahya Akengin, şair-yazar A. Yağmur Tunalı, Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Dr. Yakup Ömeroğlu, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başkanı Közhan Yazgan, İstanbul Türk Ocağı Başkanı Prof. Dr. Cezmi Bayram layık görüldü.

MİMARLAR ODASI'NDA HAMAMNAME KONUŞULDU

12 ŞUBAT

MURATHAN MUNGAN

HAMAMNAME ETRAFINDA

TMMOB Mimarlar Odası
İstanbul Büyükşehir Şubesi,
edebiyatımıza en verimli ve özgün
yaratıcılarından Murathan Mungan'ın
edebiyatımıza yeni bir tarz getiren
Hamamname adlı yapısını farklı
açılarından incelemeyi amaçlayan
"Hamamname Etrafında" başlıklı bir
oturuma evsahipliği yapıyor.

Murathan MUNGAN
Zeynep AHUNBAY
Mehmet Ö. ALKAN
Erol KÖROĞLU
Nagehan UÇAN EKE
Gürcan KELTEK
Moderatör: M. Melih GÜNEŞ

TMMOB MİMARLAR ODASI İSTANBUL BÜYÜKKENT ŞUBESİ

Tarih ve saat: 12 Şubat Çarşamba, 14.00
Yer: TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nde gerçekleşen programda Murathan Mungan'ın *Hamamname*'si "Hamamname Etrafında" başlıklı oturumda incelendi. Oturum başkanlığını M.

Melih Güneş yürütürken, Zeynep Ahunbay, Mehmet Ö. Alkan, Erol Köroğlu, Nagehan Uçan Eke, film yönetmeni Gürcan Keltek ve Murathan Mungan oturumda yer alan konuşmacılar oldular.

13 ŞUBAT

SALİH BOLAT

Şair, yazar ve akademisyen Salih Bolat, korona virüs nedeniyle 66 yaşında tedavi gördüğü hastanede vefat etti.

ÖYKÜ GÜNLERİ ALAÇATI'DA

14 ŞUBAT

İzmir Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği 1. Alaçatı Öykü Günleri, 12-14 Şubat tarihleri arasında "Edebiyat sizi yolculuğa çıkarır" temasıyla Alaçatı Meydanı'nda gerçekleşti. Nil Kahramanoğlu, Orhan Aydın, İsmet Orhan, Batıgün Sarıkaya, Ümit Kartal, Beril Erbil, Tuğrul Keskin, Yusuf Akın, Nergis Seli, Polat Özlüoğlu, Hüsnü Arkan, Meral Kaplan, Ilgın Olut, Murat Şahin, Cevdet Yüceer, Handan Gökçek, Duygu Özsüphandağ Yayman, Barış İnce, Ferda İzbudak Akıncı, Aydoğan Yavaşlı, Cengiz

Toraman, Cezmi Baskın, Lütfü izdüşümü, şiirin öyküsü, öykü Dağtaş, Mehmet Özçataloğlu'nun insanları, O'nun öyküsü, İzmir'in konuşmacı olarak yer aldıkları öyküsü, Antik Yunan ve Roma'da programlarda; öykülerin İzmir'e şiir konuları üzerine konuşuldu.

DÜNYA ÖYKÜ GÜNÜ'NDE: ÖYKÜDE KENT YANSIMALARI

14 ŞUBAT

14 Şubat Dünya Öykü Günü'nde Pelin Buzluk moderatörlüğünde, Nil Sakman, Türker Ayyıldız, Tekgül Arı ve Emrah Öztürk "Öyküde Kent Yansımaları" başlıklı konferans için Çankaya Belediyesi Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde bir araya geldiler.

“ADI AYLİN” ZORLU PSM’DE...

16 ŞUBAT

Ayşe Kulin’in en başarılı eserleri arasında yer alan *Adı Aylın*, To Be House of Production yapımcılığı ile Zorlu PSM’de tiyatro sahnesine taşındı. Eserde, Amerikan Ordusu’ndan barış nişanına sahip bir psikiyatrist olan Aylın Devrimel Radomisli Cates’in gerçek hayat hikâyesi ve sır perdesi hâlâ aralanmayan ölümü anlatılıyor. Aylın karakterine oyuncu Tuba Ünsal hayat verirken; Aylın Aslım, Özgürcan Çevik, Selen Domaç, Ece Yüksel, Hande Subaşı, Ali Yoğurtçuoğlu, Gökçen Gökçe-

bağ, Korhan Başaran, Kağan Uluca ve Sedat Can Güvenç gibi isimler oyuncu kadrosunda yer aldı. Oyunun yönetmenliğini Doğu Yaşar Akal yaparken, ekibin dans koreografisini New York’un ünlü koreografisi ve Company RAU’nun artistik direktörü Korhan Başaran hazırladı.

17 ŞUBAT

TAYFUN PİRSELİMOĞLU

Yazar, yönetmen ve ressam Tayfun Pirseliimoğlu’nun Malihulya adlı kitabı Politis Yayınevi tarafından Yunancaya çevrildi.

ERZİNCAN’DA KİTAP FUARI

Aaaaa

17 ŞUBAT

Erzincan’ın düşman işgalinden kurtuluşunun 104’ncü yıl dönümü münasebetiyle düzenlenen “Kültür Sanat Günleri” etkinlikleri kapsamında, Erzincan Kitap Fuarı 7-17 Şubat tarihleri arasında okurlarla buluştu. Kitap Fuarıyla 8’i yerel olmak üzere 33 yazar ve 70 yayınevi, 10 gün boyunca kitapseverlerle buluştu.

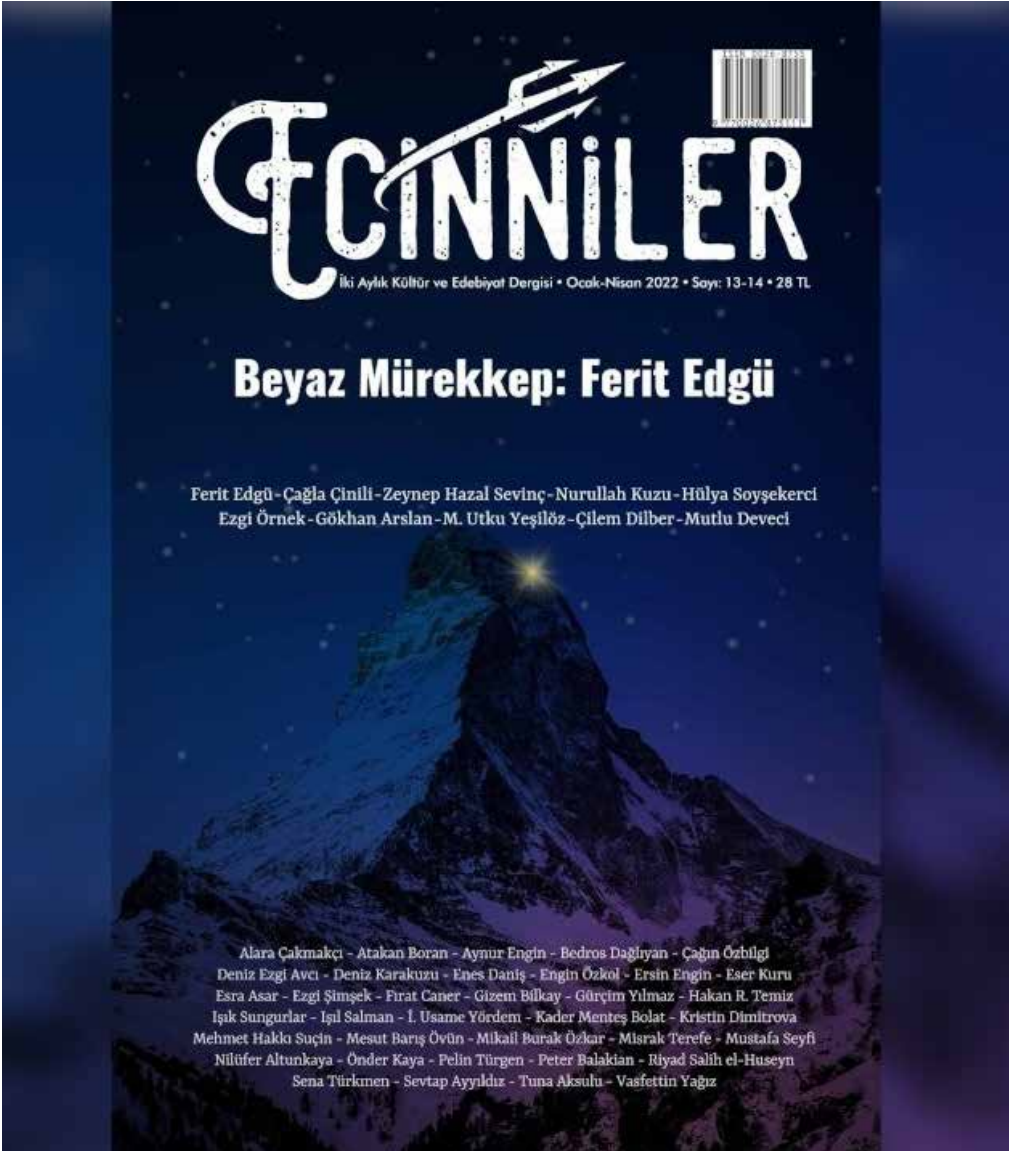
ECİNNİLER'DEN FERİT EDGÜ DOSYASI

18 ŞUBAT

İki aylık kültür ve edebiyat dergisi *Ecinniler*, 13-14'üncü sayısında dosya konusu olarak "Beyaz Mürekkep: Ferit Edgü"nü incelemeye

aldı. Çağla Çinili'nin Ferit Edgü ve Mutlu Deveci ile gerçekleştirdiği söyleşilerin yanında dergide Zeynep Hazal Sevinç, Nurullah

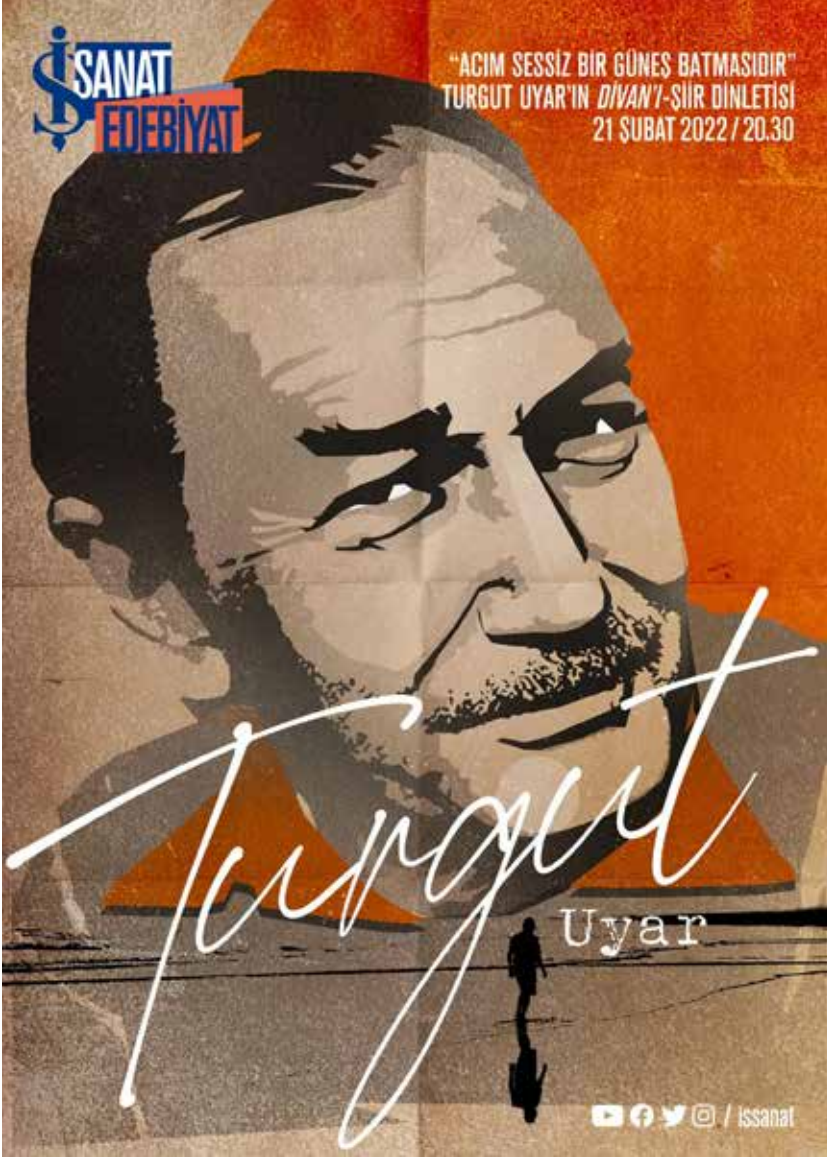
Kuzu, Hülya Soyşekerci, Ezgi Örnek, Gökhan Arslan, M. Utku Yeşilöz ve Çilem Dilber'in yazılarıyla yer aldı.

19 ŞUBAT

SİNA AKYOL

Yunus Nadi Şiir Ödülü ve Cemal Süreya Şiir Ödülü'nün sahibi, şair ve gazeteci Sina Akyol 72 yaşında vefat etti.

DİVAN İŞ SANAT'TA

21 ŞUBAT

Turgut Uyar'ın dizeleri "Acım Sessiz Bir Güneş Batmasıdır" başlıklı şiir dinletisi ile edebiyatseverlerle İş Sanat'ın YouTube kanalında buluştu. Turgut Uyar'ın 1970 yılında yayınladığı *Divan* eseri Tilbe Saran, Metin Belgin, Bülent Emin Yarar ve Hakan Gerçek'in sesiyle sahneye taşındı.

Oyunculara, Seda Subaşı (keman) Ceren Gürkan (keman), Verda Gül (viyola) ve Şemsa İdil Ural'ın (viyolonsel) yer aldığı yaylı çalgılar dördlüsü eşlik etti. Dinletiyi Atilla Birkiye düzenledi, müzik yönetmenliğini Serdar Yalçın üstlendi, Mehmet Birkiye de sahneye uyarladı.

İKSV ÇEVİRİ ÖDÜLÜ SÜLEYMAN DOĞRU'YA

Aaaa
aaaa
aaaaa
aaaa

24 ŞUBAT

Talat Sait Halman adına İKSV tarafından düzenlenen Çeviri Ödülü'ne bu yıl Süleyman Doğru değer görüldü. Seçici kurul, ödülü Doğru'ya verme gerekçesini şu ifadelerle açıkladı: "İKSV Seçici Kurulu, 2021 Talat Sait Halman Çeviri Ödülü'ne Peru lu romancı Mario Vargas Llosa'nın 1981 tarihli çetrefilli, çok katmanlı tarihi romanı *Dünya Sonu Savaşı*'nı Türkçeye olağanüstü bir sabır ve yaratıcılıkla çeviren Süleyman Doğ-

ru'yu layık bulmuştur. Süleyman Doğru, epik sahneleri, karmaşık diyalogları, yoğun karakter çözümleri ve kılı kırk yaran tarihi detaylarıyla 850 sayfayı aşan bu büyük 20. yüzyıl romanını Türkçeye çevirirken hem İspanyolca hem Portekizceye

olan hâkimiyetini göstermiştir. Doğru, yer ve kişi isimlerini Portekizce vererek kitapta yansımaları bulan kültürel bir ayrılmaya yerinde bir çözüm bulmuş, diyalogları ve tasvirleri çevirirken hem orijinal metne sadık hem yaratıcı olmayı başarmıştır."

14. ÇUKUROVA KİTAP FUARI

27 ŞUBAT

TÜYAP Adana Fuarçılık ve Türkiye Yayıncılar Birliği işbirliği ile Çukurova 14. Kitap Fuarı 19-27 Şubat 2022 tarihleri arasında Tüyap Adana Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde kitapseverlerle buluştu. Adana Valiliği, Adana Büyükşehir Belediyesi, Çukurova Fuarçılık A.Ş. destekleriyle açılan fuarda, söyleşi, panel, kültür etkinlikleri, imza günleri gibi etkinlikler de gerçekleşti. Fuar, sadece Adana'dan değil, Çukurova bölgesinden de ziyaretçiler ağırladı.

MAHMUD EROL KILIÇ KAHRAMANMARAŞ'TA ANADOLU İRFANINI ANLATTI

27 ŞUBAT

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Şubat Kültür Sanat Etkinlikleri kapsamında Mahmud Erol Kılıç'ı misafir etti. Kılıç "Anadolu İrfanı" başlıklı söyleşisinde "Anadolu, üzerinde yaşadığımız topraklara verilen isimdir. Ancak toprak baki- dir. Atalarımız Anadolu'ya gelirken farklı milletlerle ve toplumlarla te-

mas etmiştir. Dolayısıyla Anadolu topraklarına yerleştiğimizde temsil ettiğimiz İslam ile Orta Asya'daki İslam anlayışı farklılık gösteriyor. İrfan, insan yetiştirme ocağıdır. Yani insanın bireysel gelişimini sağlama- sıdır. Yaşadığımız coğrafyada geç- mişimizden gelen o kıymetli irfanı korumalı ve geliştirmeliyiz" dedi.

MUSTAFA KUTLU ÜSKÜDAR'DA

ÜSKÜDAR'DA KÖŞE BUCAK KİTAP

7 ÜSKÜDAR KİTAP FUARI

19-27 ŞUBAT 2022
Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezi
Ziyaret Saatleri: 10:00-20:30
#7.Üsküdarkitapfuari
www.uskudarkitapfuari.com

İ İ Üsküdarkitapfuari Üsküdarkitapfuari

MUSTAFA KUTLU
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 14.00

İBRAHİM KALIN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 15.00

EDİP COŞKUN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 16.00

İSMAİL KARA
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 16.30

MUKADDES CEMİCİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 16.30

OSMAN BAYRAKTAR
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 17.00

MAHİM YEMİRGENLİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 17.00

LEYLA İPEKÇİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

TUNÇ KAPLAN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

ALEV ALATLI
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

AYŞE BÖKMEN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

NURULLAH GENÇ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

BEKİR KEVSERİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

KEMAL SATAR
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

SALMA ERCİM
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

NEDİM SENEL
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

HARUN LEVİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

HAYATİ İNANÇ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

BEŞİR AYYAZDOĞUL
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

İBRAHİM TENEKELİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

MİHAL KAPLAN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

GÖKNELE PALA
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

YASİN AKTAY
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

SİBEL ERİŞAN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

GÖKHAN ERCAN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

ELBER ÖRSATLI
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

HİM KEMAL DÖN
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

K. ALİ URAL
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

OSMAN FAZLIOĞLU
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

ÖMER TENKERİ
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

NEDİM KURTULU MÜL
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

SELAMİYET YUSUF
19 ŞUBAT ÇARŞIYI 18.00

**ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ**
www.uskudar.bel.tr / 444 0 875

İyi ki ÜSKÜDAR var!

Hilmi Türkmen
BELEDİYE BAŞKANI

27 ŞUBAT

Üsküdar Belediyesi tarafından düzenlenen Üsküdar Kitap Fuarı, 19-27 Şubat tarihleri arasında ziyaretçileriyle buluştu. Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın fuarda “Gök Kubbenin Altında” başlıklı bir konuşma yaptı ve kitaplarını imzaladı. Fuarın bu yıl “Onur Yazarı”nın hikayeci Mustafa Kutlu olduğu belirtildi. Yazar İsmail Kara, “Bu Toprağın

Sesi Mustafa Kutlu” başlıklı söyleşiyle fuarda yer alan isimlerden biri oldu. Düzenlenen “Karakoç ve Diriliş Düşüncesi” paneline de Ahmet Edip Başaran, Münire Kevser Baş, Ali Haydar Aksal, Alim Kahraman, Bedri Mermutlu, Osman Bayraktar konuşmacı olarak yer aldı. Birçok yazar da fuar boyunca imza günleri vesilesiyle okurlarıyla buluştu.

KE ÖDÜLLERİ SAHİPLERİNİ BULDU

Aaaa
aaa
aaa
aaaa

28 ŞUBAT

Kartal Belediyesi'nin girişimiyle üç yıl önce yayın hayatına başlayan *KE Dergisi*'nin (Kartal Belediyesi Edebiyat Kültür Sanat Dergisi) "Onur ve Emek Ödülleri" sahiplerini buldu. Kartal Belediyesi Hasan Ali Yücel Kültür Merkezi'nde gerçekleşen törende "Onur Ödülleri" İnci Aral ve Cevat Çapan'a verildi. Törende "Emek Ödülleri" Me-

lih Yıldız, Ercan yılmaz, İsmail Biçer, Faruk Duman, Gamze Güller, Mertcan Karacan ve Serkan Türk yanında, Can Ersal ve derginin okurlara ulaşmasına katkı sağlayan İstanbul Kadıköy GerGEDAN Kitabevi ile Eskişehir Adımlar Kitabevi, Rezzan Akçatepe, İlyas Tunç, Kadir İncesu, Hasan Seçkin ve Samet Karahasanoğlu'na takdim edildi.

BİR ÇEVİRİ CEHENNEMİ TÜRKİYE

Şubat

Özgür Taburoğlu

Değerlendirme

***Okur, yazar ve onun
diğer dildeki temsilcisi
çevirmen, derin
kültürel alışkanlıklar ve
unutkanlıklar arasında
kaybolan işaretleri,
anımları, duyum
ve uygulanımları
tekrar izlenimlere
dönüştürmek için
beraber çalışmalıdır.***

Tanzimat kadrosunun önemli bir kısmı bilindiği gibi, Babıâli Tercüme Odası'nda çalışan bürokratlardan oluşur. Devletin resmi belgelerinin özellikle Fransızcaya veya Fransızcadan çevrilmesinin yanında, bazı edebiyat ve düşünce eserlerinin de çevrilmesi bu dairede yapılır. Osmanlı kültüründe nesir türünde yazıların fazla bulunmaması ve genelde manzum eserlerin edebiyatın temel alanı olması bu dönemde hem bürokrat hem de kültür insanı niteliğindeki bu şahsiyetlerin katkılarıyla değişmeye başlar. Tercüme marifetiyle Fransız kültürü veya dili Osmanlıcaya aktarılmaya başlar. Fakat bu sırada veciz sözde dile geldiği gibi, Batı'nın sadece tekniği değil ahlakı da doğal olarak taşır. Teknik ve ahlakı birbirinden yalıtamayacağımızı uzun zamandır biliyoruz. Örneğin Spengler veya Heidegger yapıtlarında tekniğin ve varoluşun nasıl iç içe geçtiğini anlatırlar. Yani tercüme edilen metnin bütünüyle ahlaki veya teknik olması mümkün olamaz. Ne teknik tümüyle uygulamaya dönük bir yaşam pratiğidir ne de ahlak bütünüyle tinsel alana dair bir söylemdir. Dolayısıyla tercüme dairesinde veya başka ortamlarda çevrilen her metin, örneğin askeri strateji üzerine bir talimatname veya bir aşk romanı olsun, her koşulda sosyal hayata tesir eder.

Yanlış Anlaşılan Romantizm

Tanpınar, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi* adlı yapıtında, tercümelemin çoğu zaman özgün dilinde yaratmadığı bazı etkilere ülkemizde sebep olduklarını dile getirir. Yani Fransada çok önem verilen bir eser Osmanlıda tümüyle kayıtsızlıkla karşılanabilir veya beklenenden çok fazla etkisi olabilir. Tercüme eser içerisine yerleştiği yeni zaman ve mekânda özgün kültürel bağlamından tümüyle farklı bir yere yerleşebilir. Örneğin dairede tercüme edilen bir romanesk olarak *Paul ve Virginie*, ülkemizde önemli yankıları olsa da Fransada olağanüstü bir eser kıymeti görmez. Fakat Tanpınar için asıl önemli olan bu eserin romantizmin "bizde" yanlış yorumlanmasına sebep olan kitaplardan birisi olmasıdır. Romantizm Avrupada, trajik kültürle de bağları gereği, bir düşünce okulu olsa da, Osmanlıda hissileşmekle eşanlam-

lı sayılmaya başlar. Romantik denilen tiplene günümüzde de hâlâ bu anlamı üzerinde taşır. Yine Tanpınar'a göre roman geleneği bazı hislerin açılımı nesirler topluluğu gibi anlaşılır. Roman türünde düşünsel içeriğin yerini duygusal olanlar alır. Özellikle tahkiye geleneği içerisinde duygulardan ziyade birbirini takip eden hadiselerin serimlenmesi bu kez "ağlamaklı" içeriklerle dolmaya başlar. Tanpınar için Tanzimat yıllarında artan çeviri eserlerin sebep olduğu "romantizmin yanlış anlaşılması" Türk romanının başladığı noktada biraz böyle hisli öyküler terkibi gibi ortaya çıkmasına yol açar.

Dilin Meyilleri

Marcel Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde* nehir romanında düzenli olarak dile getirdiği bir izleği takip edersek, herhangi bir dil ve onun içerisinde yer alan isimler, sıfatlar, yüklemeler veya bağlaçların, o dili kullananların alışkanlıklarını, meyillerini takip ettiğini fark edebiliriz. Yani yazılı eser de belli bir yaşam biçiminin çizgilerini edinir ve kendisi de bir zaman sonra içerisinde şekil bulduğu alışkanlıkların bir gelenek veya kanon gibi yapılaşmasına yardımcı olur. Toplumsal ve bireysel hayatın en derin yer şekillerini dil oluşturur. Bir zaman sonra dil kendi-

sini üreten bu kaynağı ikame etmeye başlar. Bu durumda herhangi bir çevirinin de sadece sözlükler arası bir geçişi, köprüyü kurması değil, böyle derin zihinsel eğilimleri de doğrulukla aktarması beklenir. Tercümanın bir cümleyi sözlük karşılıklarıyla yeniden düzenlemek yerine sürekli yorumlaması yararlı olabilir. Sadece şiir çevirilerinde değil nesirler için de bu yeniden gözden geçirme zorunludur. Bu durumda çevirmeni zor bir görev bekler; her iki dile hâkim olmanın yanında, iki hayat tarzına da aşına olması zorunludur. Çevirmenin kimi zaman yazardan da fazla kültürel donanımına sahip olması gerekli olduğu söylenebilir. Bir yazarın kendi dili ve hayatı içindeki meyilleri takip edip orada yarattığı üretime karşılık, çevirmenin iki farklı kültürel yapıyı birbirine tercüme etmesi beklenir. Bu durumda sözgeli mi Roza Hakmen'in tercümeleri sırasında sarf ettiği çabanın, sorumluluk ve meşakkatin Marcel Proust gibi çileci bir yazardan çok daha az olacağını söylemek zorlaşır.

Tercümanın İhaneti

Tercümanın metne koşulsuz sadakatinin hem derdi hem de devası olduğu dile getirilebilir. Bir metni harfiyen çevirmekle onu yeniden yazmak arasında bir yol izlemesi gerekir. Özellikle bu metin diğer dilin sakinlerinin varoluş meyillerine daha yakından temas eden manzum eserlerde çevirideki yaratıcı sürecin nispeti artar. Diğer yandan daha yüzeye yakın, teknik, akademik metinlerde harfi ve lafzi anlamı korumak bir gereklilik halini alır.

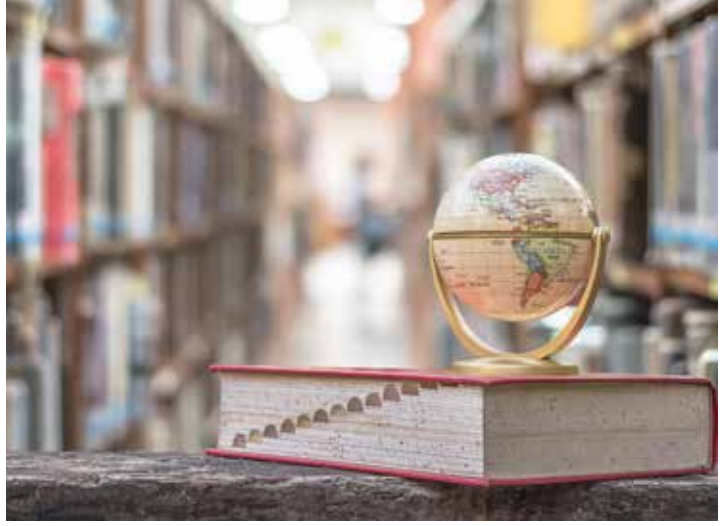
Çünkü bilincin eriminden bilincin dışına, derinliklere doğru seyahat ettikçe orada dilin yan anlamları, imaları, söz oyunları veya imgesel göndermeleri artmaya başlar. Cümleler ilişkisel bir ağa dâhil olup başka cümleleri ve hatta orada olmayan cümleleri de işaret etmeye başlayabilir. Örneğin bir Fransız simgeci şairin eserini Türkçeye kazandırmak isteyen çevirmenin orada hangi mısraların bulunduğu kadar mısralar, satırlar arasında kaybolana da ilgisini vermesi lüzumlu olabilir. Bu durumda böyle bir tercüme yapacak olanın da bir şair duyarlığına sahip olması beklenebilir. Akademik bir metni bilgisayar marifetiyle çevirmek zor olmasa da, bir şiiri bu şekilde başka bir dile tercüme etmek zordur. Başka bir dilin sadece sözcüklerinde değil, saklı bilinç dışında, toplumsal, coğrafi, ferdi yer şekillerinde de yeniden bir desen gibi belirmesi beklenir. Böyle bir metinle karşı karşıya kalan tercümanın elindekine kimi yerde ihanet etmesi daha tutarlı bir iş yapması için zorunluluk halini alabilir. Belli koşullarda bu ihanet yaratıcı bir tercüme için zorunludur. Özellikle dilin derinliklerine kök salmış bir eserin çevirisinde tercüman da kimi zaman eserin özgün yaratıcısı kadar kıymetli bir yapıt ortaya çıkarır.

Okurun Konumu

Bir çevirmen de yazar gibi, tümüyle tefsir edilmiş, yaratıcı süreci tamamlanmış bir çalışma ortaya koymaz. Eserin kendisi veya çevirisi açık bir yapıt olmaya devam edebilir. Zaten bu açıklığın kapanması durumunda

**Tanpınar için
Tanzimat
yıllarında artan
çeviri eserlerin
sebebi olduğu
"romantizmin
yanlış
anlaşılması"
Türk romanının
başladığı noktada
biraz böyle hisli
öyküler terkihi
gibi ortaya
çıkmasına yol
açar.**

**Çevrilen her
metin, örneğin
askeri strateji
üzerine bir
talimatname veya
bir aşk romanı
olsun, her koşulda
sosyal hayata
tesir eder.**

eserdeki yaratıcılığın da son bulacağı söylenebilir. Böyle değerlendirince eserin kusurunun onun mükemmellik koşullarını hazırladığı fark edilebilir. Yapıt tamam görünmediği, özellikle okurun özenine, yorumuna muhtaç olduğu yerde tamamlanır. Bu durumda yazar veya çevirmen belirli bir “izlerçevrenin” donanımına güvenmek zorundadır. Onun bu yaratıcı çevrimi tamamlaması gereklidir. Yazar gibi çevirmen de okura boşlukları bulunan bir metin sunar. Fakat orada okur, bir çeşit üşengeçlikle çevirmenin noksanlıklarından sürekli söz etmemelidir. Kuşkusuz bir eleştiri ortaya koyabilir ama yazar ve çevirmeninkine eklenen bir çabanın da tarafı olduğunu unutmamalıdır. Noksansız bir eser karşısında bulma arzusundan biraz taviz verip, burada yazar ve çevirmen ne demek istiyor gibi bir soruyu meşru saymalıdır. İdrakindeki noksanlıkların nedenlerini, her zaman metnin müelliflerde araştırmadan, kendi ihtimamındaki eksikliklerde de arayabilir.

Yazar ve çevirmenin yanında kendisinin de metinlerde saklı simgesel yer şekillerini açığa çıkarmakla sorumlu olduğunu düşünebilir ve kendisini bu kazı etkinliğinin bir paydaşı gibi görebilir. Yazar en mahrem ferdi süreçlerini bile ortak bir şuuru, ilişkiyi yüzeye çıkarmak için sarf ederken, okurun genel huyu olarak peşin bir memnuniyetsizlik içerisinde eseri suçlamaktan vazgeçmesi beklenebilir. Bir başka deyişle okur, yazar ve onun diğer dildeki temsilcisi çevirmen, derin kültürel alışkanlıklar ve unutkanlıklar arasında kaybolan işaretleri, anlamları, duyum ve duygulanımları tekrar izlenimlere dönüştürmek için beraber çalışmalıdır. Diğer türlü yazar kendisini kınamaya bu kadar hazır bekleyenlere karşı güncel ve güvenceli meyillere güvenle harcıalem işler ortaya koymaktan fazlasına cesaret bulamayabilir. Bu durumda yazar, çevirmen ve okurun, özellikle yoruma açık yapıtları ortaklaşa kaleme aldıkları unutmamalıdır.

Çeviri Ortamı

Çeviri ortamıyla ilgili buraya kadar üzerinden geçtiğimiz genel manzaranın Türkiye için de geçerli olduğunu söylemek mümkün. Özellikle Tanzimat yıllarına kadar nesir geleneği pek bulunmayan, tahkiye türünde Şark hikâyelerinden başka düzyazının yerleşmediği bir coğrafyada çeviriler çok önemli bir yer işgal eder. İlk romanlar veya düşünce eserleri bir bakıma Batılı örneklerine öykünerek verilir. Felsefe, edebiyat ve sanat alanlarında türlerin gelişmemiş olması, çevirileri bir bakıma yol gösterici metinler haline getirir. Herhangi bir tekniğin aktarılması gibi bir amaca hizmet eder. “Türkiyede roman yoktur”, “Türkiyede felsefe yapılmaz”, “Şark insanı plastik duydudan yoksundur” gibi tüketici ve kestirme ifadeler de biraz bu dönemde işaretlenen noksanlıklarla ilgilidir.

Fakat çeviri metinleri yeniden yorumlayarak oluşturulan edebiyat ve düşünce eserlerinin de yerel bir duygudan yoksun olduğu söylenebilir.

Böyle çalışmalar bir zamanlar yabancı melodilere Türkçe şarkı sözü yazmakla benzerdir. Ayrıca tercüman her ne kadar yeniden yorumlama gayretinde olsa da özgün metnin içerisinden çıktığı yer ve zaman şekilleri çeviri metinde korunur. Taşındığı yeni ortamda başka bir peyzaj açan bu metni yeniden üreten müellifler de kendi topraklarına şarkiyatçı bir görüş noktasından bakabilirler. Tanpınar’ın “nevilerin çoğalması” olarak adlandırdığı ve Türkiyede yerel yer ve zamanı duyma ve ifade biçimlerinde yeni pencere aralayan çeviriler bir yandan da okurların kendi bağlamlarına yabancılaşmaları gibi bir sonuca sebep olabilir. Fakat tüm bunlara karşın, başlıkta da dile geldiği gibi, çevirilerin hem bir cennet vaadi sunduğu hem de bir cehennem yarattığı bir ülkenin sakinleri olarak, tercüme bir metni elimize aldığımızda onunla doğru, eleştirel ve ortadaki yoğun emeğe de saygılı bir noktadan bakmak gibi bir okur sorumluluğu içerisinde bulunmaya çalışabiliriz.

Çevirmeni zor bir görev bekler; her iki dile hâkim olmanın yanında, iki hayat tarzına da aşina olması zorunludur.

28 ŞUBAT POSTMODERN DARBESİNİN KÜLTÜR VE EDEBİYATA ETKİLERİ

Şubat

Yunus Emre Özсарay

Değerlendirme

**28 Şubat'la dayatılan
kültür/kültürün ahlak
telakkisi, beraberindeki
edebî üretimi varlığına
her yönüyle devam
ettiriyor ve bu kültürel
dayatmaya karşı kültür
üreticileri tarafından
teorik düzeyde çözüm
geliştirilemedi, hatta
geliştirilmek şöyle
dursun, bu yalancı
çok kültürlülüğün
savunuculuğuna
soyunuldu.**

28 Şubat'ın kültür ve edebiyata etkileri gündeme geldiğinde mesele çoğunlukla, birtakım uygulamaların, maruziyetlerin edebî eserlere yansıyor yansımadığı üzerinden tartışılır fakat 28 Şubat'ın edebiyata etkisini tespit için, "28 Şubat edebiyata yansıyor, yansımadı"dan daha önemli ve derin sorunlara eğilmeliyiz. Bu yüzden 28 Şubatçıların kültürel mantığını anlamak gerekiyor. 28 Şubat'ta asker yönetime el koymamıştı ama sıkıyönetim dönemlerindeki uygulamalar ortaya çıkmış, eski dünyanın modası geçmiş tekçi (monist) baskı aygıtı dolaşıma sokulmuştu. Dünyada çokkültürlülük üzerinden yeni bir tasarım konuşuluyordu, tekçilik (monizm) bu anlamda bizatihi gericiydi fakat uygulamada bunun sözcülüğünü yapanlar kendilerini ilerici diye tanımlıyorlardı. Türkiye'de müslümanlar arasında bu dönemde çoğulculuk tartışılmaya zaten başlanmıştı. Fakat tartışma, biraz Meşrutiyet dönemi tartışmalarına benziyordu. Yani o dönemde nasıl ki modern dünyanın verilerine karşı meşrulaştırma aracı olarak naslar öne sürülmüşse bu dönemde de çoğulculuk, çokkültürlülük, evrenselleşme gibi postmodern

dünyanın tartışmalarına İslam içinden yorumlarla katılım sağlanmaya çalışılıyordu. Mesele biraz şöyleydi: Batı paradigması ve sekülerler "Hayır siz çoğulcu değilsiniz, İslam tekçidir!" dedikçe "İslam zaten çoğulcu bir dindir." ispatını geçerli kılacak argümanlar üretilmeye çalışılıyordu. Bu durum müslüman olmayanların da cennete girebilecekleri, İslam'ın hiyerarşik üstünlüğü iddiasından vazgeç(iril)mesi, başörtüsünün zorunlu olmadığı gibi diyalogcu zorlamaları/savrulmaları da yer yer doğuruyordu.

Yasin Aktay'ın, *Tezkire Dergisi*'nde 1993-94'de yayınlanan "Modernlik

Durumumuza Dair" ve "Türk İslamının Aydınlanma Serüveni: Post İzm'den Pre İslamizme"; Muharrem Toros'un "Medine Vesikası İslamı Yeni Bir Okuma Biçimi" *İzlenim Dergisi*'nde 1993 yılında Mehmet Küçük'ün kaleme aldığı "Entelektüellerin Tehlikeli Oyuncuğu: Postmodernizm" veya Nuray Mert'in *Dergah Dergisi*'nde 1994 Nisan'da yazdığı "Postmodernite ve İslam veya Postmodernist İslam" gibi yazılara bu anlamda bakılabilir. Doğrusuyla yanlışıyla maruz kalınan durumlara tıpkı Meşrutiyet dönemi İslamcılarının modernite karşısında yaptıkları gibi içeriden argümanlarla çözüm üretilmeye çalışılıyordu ki 28 Şubat darbesi ile asker, tartışmaya postmodern bir müdahalede bulundu ve tartışmanın moderasyonu perde arkasından ele aldı ve müslümanları hemen yukarıda bahsettiğimiz iddialardan vazgeçmeye zorladı. 28 Şubat'a kadar, yüzeyde laik-antilaik, ilerici-gerici gibi tartışmalar söz konusuysen, derinde kamusal alan, çoğulculuk, İslam'ın protestanlaştırılması gibi temel kavramlar üzerinden çağdaş postmarksist, postyapısalcı ve Frankfurt okulu teorisyenlerine atıflarla mesele tartışılıyordu ki 28 Şubat

darbesi, yüzeyde olanı derin bir mesele haline getirdi, derinde olanı ise sosyolojik zeminden uzaklaştırarak 2000 sonrasında etkisini gösterecek postmodern edebî oyunlara dönüştürdü.

Seküler kesimde de çoğulculuk, çokkültürlülük tartışılıyor fakat tartışmalar müslümanların bu dünyadaki konumları üzerinde dögümleniyordu. Bu çok kültürlü dünyada Müslümanların otantik varlığına tahammül yoktu. Sekülerler Müslümanlara bir regülasyonun gerekli olduğunu düşünüyordular. Sekülerlere göre İslam iddia sahibi, ötekini yok sayan bir kültürel kimliğe sahipti. O halde çokkültürlü toplum yapısına geçilecekse müslümanların kültürel iddialarından arındırılmaları gerekiyordu. 28 Şubat postmodern darbesi, Türkiye’de müslümanların bu türden iddialarına karşı yapılmış, onları çokkültürlü toplum yapısına geçerken yasaklarla iddialarından arındırma girişimiydi. Darbenin siyasi yasaklar ve toplumsal haklar anlamındaki tek tipçi dayatmaları halkın iradesiyle çok geçmeden bertaraf edildi, fakat postmodern çok kültürlülük üzerinden yapılan, katı olanı(!) buharlaştıran dayatmalara karşı ciddi bir irade gösterilemedi. 28 Şubat’la dayatılan kültür/kültürün ahlak telakkisi, beraberindeki edebî üretimi, varlığını her yönüyle devam ettiriyor ve bu kültürel dayatmaya karşı kültür üreticileri tarafından teorik düzeyde çözüm geliştirilemedi, hatta geliştirilmek şöyle dursun, farkında olarak veya olmayarak, bu yalancı çok kültürlülüğün savunuculuğuna soyunuldu. Postmodernlik

tartışmaları 90’ların başında müslümanların yeni dünyayı yorumlama, anlama eşiğindeki entelektüel tartışmaları seviyesindeydi. Sonra tartışma sosyolojik bağlamdan uzaklaşarak basit edebiyat oyunları seviyesine indi. Postmodernlik; 28 Şubat sürecinde çocuk-geçen olan veya henüz doğmamış Müslüman edebiyatçıları arasında 2010 sonrasında tekrardan ama önceki sosyolojik tartışmalardan uzaklaşmış, imitasyoncu postmodernist edebiyat oyunları ile karşılaştı. 28 Şubat’la ortaya çıkan zorunlu postmodern durum, meselenin etrafına tartışılmasını, Müslümanların özgün kalmasını sağlayacak argümanlar üretmelerini engellemiştir ve 28 Şubat, kendini bu yeni postmodern durum içinde bulanların, kuranların ve yeniden kuranların gerek edebî üretim, gerek kültürel kodlar, gerekse hayat pratikleri anlamında merkezleserek yersiz yurtsuzlaşmalarına ve çok kültürlülüğü savunan “merkezin” kötü bir kopyasına dönüşmelerine sebep oldu.

28 Şubat’ın Kültürel Belleğe Etkileri

Meta anlatıları uyanış, diriliş, nesillerin inşası için değerlendirilmesi gereken asli kaynaklar olarak görerek restore etmeye çabalayan ve üstadlıklarıyla anılan edebiyatçıları kuşağı, 2000 sonrasında yerini, postmodern çoğulculuğun içinden söylem inşa eden edebiyatçıları kuşağına tedicen bırakmaya başlamıştı. Sonra gelenler, öncekiler gibi gelenekle ilgilenseler de büyük hikâyeye ilişkileri iddiasız veya oyunsu restorasyondur. Postmodernliğin büyük anlatılara kuşku

Çokkültürlü toplum yapısına geçilecekse müslümanların kültürel iddialarından arındırılmaları gerekiyordu.

**Postmodernlik;
2010 sonrasında
tekrardan ama
önceki sosyolojik
tartışmalardan
uzaklaşmış,
imitasyoncu
postmodernist
edebiyat
oyunlarıyla
karşımıza çıktı.**

ile yaklaşmasını, her türden iddiayı geçersiz kılmasını ve “hem o hem o” bir karma kültür inşasını merkeze aldığı göz önünde tutarsak, bu süreci Türkiye’de hazırlayan 28 Şubat zihniyeti, kültür ve edebiyatta etkisini malesef devam ettirmektedir. Kültürel bellekte geleneği daha öncekilerden farklı biçimde kodlamaya yol açan postmodern durumu hazırlayan süreç nasıl ilerlemişti peki?

İsmet Özel 1992 yılında kitaplaştırdığı *Cuma Mektupları V*’te “Bu Deveyi Gütmeyeceğiz ve Bu Diyardan Gitmeyeceğiz” başlıklı yazısında (Özel: 1992, 58) “*Türkiye Cumhuriyeti’nin altmış sekiz yıllık, Türk demokrasisinin kırk beş yıllık tarihi ülkemizdeki müslümanları ve ülkemizin İslam’la bağlantısını bir karar aşamasına getirdi.*” dediğinde burada verilecek kararın sadece siyasal tercihi değil aynı zamanda kültürel evrimi de beraberinde getireceğini öngörüyor ve daha sonra 1992 yılında yazdığı yazıda müslümanlara (Özel: 1992, 103) “*İşleyişi müslümanların etkinliğinde yürüyen bir toplum çoğulcu olacak mı?*” diye soranların sorularının aslı mânâsını tespit ettikten sonra farklılıkları törpüleyerek “hem o hem o” talebinde bulunan bir çoğulculuğa hayır diyordu.

Doksanların başından 28 Şubat 1997’ye kadarki sürede en fazla tartışılan konuların başında çoğulculuk geliyordu. 28 Şubat’a varana kadar siyasi baskılarla birlikte böylesi bir kültürel çoğulculuğun içinde İslam’a

nasıl bir ton atanabileceği de tartışılmıştı. İsmet Özel (Özel: 1992, 110) denetim altında tutulan ülkelerde çoğulculuk adına bir oyun oynandığını, bunun birbirinin etkinliğini azaltarak hayat hakkını koruyabilen, böylece sisteme zarar verecek etkinliğe asla ulaşamayan birçok kutup sağlamaya dönük olduğunu ve böylesi bir çoğulculuğa karşı cevabın kesinlikle “hayır” olması gerektiğini söylemişti. Yeni kültürel durum *Varlık Dergisi*’nde de 90’lar boyunca tartışmaya açılmıştı.

**Varlık Dergisi’ndeki
Tartışmalar ve Dayatılan
Postmodern Çokkültürlülük**

Varlık Ekim-Kasım-Aralık 1992 sayılarında Postmodernizmi dosya konusu yaparken temelde meseleyi İslam ve postmodernite bağlamında ele almıştı. Derginin Ekim 1992 sayısında Barlas Özarıkça (Özarıkça: 1992, 18) “*postmodernizmin bize açık tuttuğu en önemli kapıdan geçtiğimizde, tüm değerlerin yeniden değerlendirilmesi projesiyle karşılaşacağız. Her şey tekrar yeni gözlemlerle okunacaktır.*” dedikten sonra tek doğru İslam veya tek doğru Kemalizm diyen vatandaşları, bu yeni gözlüğü kullanmaya çağırıyordu. Derginin sonraki sayısında Akbar Ahmed’den yapılan İslam ve Postmodernizm başlıklı tercümeyle (Akbar: 1992, 11) mesele farklı boyuta taşınıyor, postmodernizmin hem dünyadaki yerleşik dinlerin reddini ama aynı zamanda da bu dinler adına en köktenci eylemleri açığa çıkarmasının bir paradoks olduğu söyleniyor-

du. Akbar, postmodernizmin değişik inançları yan yana koymaya ve nasıl işine gelirse öyle bir seçme yapmaya müsaade ettiğini söylüyordu. 1993 yılına gelindiğinde *Varlık Dergisi* "Din ve Siyasal Kültür" konusunu masaya yatırmıştı ve burada da İlder Turan imzalı "Siyasal İdeoloji Olarak İslam ve Milliyetçilik" başlıklı loko-motif yazı, (Turan: 1993, 7) İslam'ın çoğulculukla uzlaşmadığını öne sürüyordu. İlder, bu yazısında Bertrand Badie'ye atıfla İslam'ın kültürel yasa-sının tekçi (monistik) olduğunu birlik düşüncesine önem verdiğini, itaat beklediğini, katılımı desteklemediğini ve çoğulculuğa yer bırakmadığını söylüyordu. Bu hatalı yorumlama, bir bakıma seküler aydının İslam'a bakışını da gözler önüne seriyordu. İslam, İsmet Özel'in yazısında söylediği üzere (Özel: 1992, 103-110) çoğulculuğa kapalı değildi fakat sekülerlerin beklediği anlamda bir çoğulculuğa cevaz vermesi de mümkün değildi.

1994 yılına gelindiğinde *Varlık Dergisi*'nin 1994 Mayıs sayısı "Yerel Seçimlerin Ardından Köktendincilik ve Türkiye" başlıklı dosya konusuyla okurlarıyla buluştu. Ünsal Oskay'ın "12'ye Beş Kala" başlıklı yazısıyla açılan bu sayıda Oskay, (Oskay: 1994, [5] 2) milliyetçi söylemle konuşan kesimlerle dindar söylemle konuşan kesimlerin birbirini yadsımadan kentin çeperlerinde oluşturduğu bütünlüğün mevcut durumu ortaya çıkardığını iddia ediyordu. Ünsal Oskay'ın yazısı dışında belki de en önemli bölüm yazarlarla yapılan soruşturmaydı. So-

ruşturmada, Adnan Özyalçiner, Ahmet Oktay, Attilâ İlhan, Enis Batur, Hulki Aktunç, Konur Ertop, Memet Fuat, Pınar Kür ve Tomris Uyar'a şu üç soru yöneltilmişti (Varlık: 1994, [5], 12):

- 1- Yazar şair olarak Refah Partisi'nin yükselişini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 2- Köktendinciliği savunanlarla bir uzlaşma platformu oluşturulabilir mi; böyle bir uzlaşma demokrasi gereği mi, burada aydınlara düşen görev nedir?
- 3- Siz neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Soruşturmada yazarların tamamı böylesi bir uzlaşma zemininin mümkün olmadığına dair cevaplar vermişlerdi. Ahmet Oktay, "kökten dincilerle uzlaşma olmayacağını söylemekle" birlikte İslam'ın uzlaşmaya değil bas-kıya dayandığını beyan etmiş, Tomris Uyar ise böylesi bir uzlaşmayı işkencecisi ile verilecek elektriğin voltu üzerine pazarlığa girişen birinin alegori üzerinden ele almıştı. Yalnızca Attilâ İlhan farklı olarak meseleyi entelektüel düzeyde ele almayı tercih etmişti.

Refah Partisi yerel seçimlerin ardından 1996 yılında iktidara geldiğinde *Varlık Dergisi* bu defa kapaktan "Seçimlerde Halk Neyi Seçti?" sorusuna yönelmişti. Bu sayıda Orhan Duru, Özdemir İnce ve Ünsal Oskay bir açık oturumda buluşmuş ve seçim sonuçlarını değerlendirmişlerdi. Özdemir İnce, mevcut durumun Demokrat Parti iktidarı döneminin bir mirası olduğunu düşünüyordu. Özdemir İnce'ye göre (İnce: 1996, 8) DP ikti-

Akbar Ahmed, postmodernizmin değişik inançları yan yana koymaya ve nasıl işine gelirse öyle bir seçme yapmaya müsaade ettiğini söylüyordu.

darına kadar (Türkiye’de o güne kadar halkın demokratik sürece katılımını var saymak büyük bir garabet olsa gerek) Türkiye’de merkez sağ olarak kabul edilebilecek, laik düzende yaşamayı içine sindirmiş bir halk vardı. Bu halk kitlesinin zihinsel yapısını ona göre Demokrat Parti bozmuş, o günden beri Türkiye’de merkez sağ, aşırı milliyetçi sağ ve dinci sağ iç içe yaşamaya başlamıştı.

Varlık Dergisi’nin 90’lardan 2000’lere uzanan süre boyunca sözcülüğünü yaptığı en temel olgu herhalde kültürel çoğulculuk ve müslümanların bu çoğulculuk içinde nasıl bir rol alacaklarıydı. 28 Şubat postmodern darbesi müslümanların kendi rollerini kendilerinin belirlemesinin önünü tıkayan ve onlara yeni bin yılın kültürel çoğulculuğunda rol atayan bir darbe olarak gerçekleşti. 28 Şubat döneminde ilk gençlik dönemlerini yaşayan kuşak, büyüyüp 2010’dan sonrasında ellerine kalemlerini aldıklarında bu biçilen rolün içinde kendilerini buldular. Onlar kendilerinden önceki kuşaklar gibi büyük iddialara sahip bir söylemde buluşmak yerine postmodernizmin çok kültürlülüğü içinde büyük anlatılarla ve gelenekle ilişkiyi şiirde, hikâyede, romanda iddiasız bir zemin üzerine kurdular. Edebi üretimleri nahifleşmiş, söylemleri kimliksizleşmişti. 2010 sonrasında 28 Şubat’ın siyasal baskıları ortaya çıkaran aktörleriyle hesaplaşıp kesintiye uğratan haklar iade edilirken soft powerla dayatılan postmodernist çoğulculuk ise gözden kaçırıldı. Dini kimlik, ideolojiler gibi farklılıkları “*meta anlatılar öldü.*” saf-

satasıyla saf dışı bırakma arzusundan sonra bugün gelinen noktada çoğulculuk adına cinsiyetsizleştirme, kimliksizleştirme politikalarının uygulamaya konulduğu göz önüne alınırsa, kültürel bellek inşasında 28 Şubat’tan sonra dayatılan postmodern çok kültürlülüğün etkilerinin nasıl bertaraf edilebileceği geçmiş bugün ilişkisi çerçevesinde her zamankinden daha radikal biçimde tartışılmalıdır.

***Varlık Dergisi*’nin
90’lardan
2000’lere uzanan
süre boyunca
sözcülüğünü
yaptığı en temel
olgu herhalde
kültürel
çoğulculuk ve
müslümanların
bu çoğulculuk
içinde nasıl bir rol
alacaklarıydı.**

KAYNAKÇA

- Akbar, A. (1992) Postmodernizm ve İslam. *Varlık Dergisi*. Kasım. S. (1022) 7-11
- Aktay, Y. (1993) “Modernlik Durumu-muza Dair” *Tezkire Dergisi*. Mayıs, S.3 ss. 15-36
- Aktay, Y.(1994) “Türk İslamının Aydınlanma Serüveni: Post İzmi’den Pre İslamizme, *Tezkire Dergisi*. S.6.ss. 19-48
- Oskay, Ü. (1994) 12’ye Beş Kala. *Varlık Dergisi*. Mayıs. S. (1040) 2-3
- Özarıkça, B. (1992) Kendi Kuyruğunu İsrar Balğın Esrarı. *Varlık Dergisi*. Ekim. S. (1021)14-19
- Özdemir, İ. Duru, Oskay, Ü. (1996) Seçimler, Aydınlar, Toplum ve Türkiye. *Varlık Dergisi*. Şubat. S.(1061) 7-15
- Özel, İ. (1992) Cuma Mektupları V. İstanbul. Çıdam Yayınları.
- Özkırmı, A. (1997) Yoksa Siz Bunu Reform mu Sayıyorsunuz. *Varlık Dergisi*. Eylül. S. (1080) 8-9
- Turan, İ. (1993) Siyasal İdeoloji Olarak İslam ve Milliyetçilik. *Varlık Dergisi*. Eylül. S. (1032) 2-9

MAVERA'NIN MUHABBET USTASI: HASAN SEYİTHANOĞLU

————— Duran Boz —————

Hasan Seyithanoğlu 1946-1947 öğretim yılında İstiklâl İlkokulu'na başlar. Erdem Bayazıt'la aynı okulu ve aynı bahçeyi paylaşır. İstiklâl İlkokulu günleri okul bahçesinde nöbetleşe kurgulanan oyunlar içerisinde geçer. İlkokulun bahçesinden hız alan oyun arkadaşlığı süreç içerisinde hayat boyu sürececek ideoloji arkadaşlığma dönüşür.

—————

**Mavera dergisinin kurucularından, 16. dönem Kahramanmaraş Milletvekili Hasan Seyithanoğlu'nu 17 Şubat 2022 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık...*

"Babamın saati önümde

Lirik at

Boynunda Hasan Seyithanoğlu'nun çizdiği

Ya Buhara belki kabartma Libya"¹

Nuri Pakdil

Her insan, bir anlatının içine doğar. Yaşadığı sürece de anlatılar birikir. Söz konusu bireysel anlatılar olgunlaşarak büyük anlatıya eklenir. Genel insanlık anlatısı da böylelikle oluşur. Var olan hayat realitesi böylesi bir mecburiyeti içinde barındırır. Görmezden gelinmiş olsa da kişi aslında bir ömür kendi anlatısının izi sıra koşar. Onun bireysel anlatısının peşi sıra koşması yaratışta içkin bulunan durumun izharıyla yakından ilgilidir. Yaşamayı ahenkli hâle getirecek bu tutum alışın köklerini derinlerde aramak gerekir. Bireyin kendince büyüttüğü özgül anlatısının genel insanlık durumuna karşılık gelmesi bir donanımı ortaya çıkarır sonuçta.

Seyithanzadeler, Sır Köyü'nden Maraşa hicret eder. Bir kısmı Maraş'taki Hatuniye Mahallesi'nde ikameti tercih ederken diğer kısmı da Şekerli Mahallesi'ni mekân tutmayı seçer. Zaman içinde aile; şehrin bilinen, tanınan simalarını yetiştiren ailelerden biri hâline gelir. Sözü dinlenen, güvenilir kişilerin yetişmesi ise ailenin şehirdeki bilinirliğini arttırır. Hasan Seyithanoğlu, 01. 07. 1939'da Maraş'taki Şekerli Mahallesi'nden hayatı selamlar. Annesi Emine Ha-

**Hasan Seyithanoğlu;
"Okumayı,
düşünmeyi, davayı,
usulü, üslubu"
Nuri Pakdil'den
öğrendiğini ifade
eder.**

nım, babası ise Mehmet Tevfik Efendi'dir. Ailenin ilk doğan çocuğu Hasan Seyithanoğlu olur. Onun yüzü konuğu oluşu aile ortamında sevinçle karşılanır. Ailenin ilk göz aydınlığı olarak Seyithanoğlu'na yönelen alaka gitgide akraba hal-kasını bürüyen bir sevinç halesine dönüşür. Sonrasında ise Hasan Seyithanoğlu; Baysal, Ahmet, Ali Rıza, Osman ve Adile ağabeylik yapar. Hasan Seyithanoğlu 1946-1947 öğretim yılında İstiklâl İlkokulu'na başlar. Erdem Bayazıt'la aynı okulu ve aynı bahçeyi paylaşır. İstiklâl İlkokulu günleri okul bahçesinde nöbetleşe kurgulanan oyunlar içerisinde geçer. İlkokulun bahçesinden hız alan oyun arkadaşlığı süreç içerisinde hayat boyu sürecek ideoloji arkadaşlığına dönüşür.

1951'de İstiklâl İlkokulu'ndan mezun olan Hasan Seyithanoğlu aynı yıl İstiklâl İlkokulu binasındaki sınıflardan birisinde yeni açılan Maraş İmam Hatip Okulu'na kaydolur. Burada Mustafa Sıddık Uslu ile arkadaş olur. Erdem Bayazıt ise

İstiklâl İlkokulu'nu bitirdikten sonra Maraş Ortaokulu'na kayıt yaptırır. İki arkadaşın yolları Maraş Lisesi yıllarına kadar birbirinden ayrılır. Hasan Seyithanoğlu, 1955'te Maraş İmam Hatip Okulu'ndan ayrılarak Maraş Lisesi'ne kaydolur. Maraş Lisesi'nde Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören, Cahit Zarifoğlu ve Sait Zarifoğlu kardeşlerin yanı sıra Mehmet Akif İnan, Ali ve Ahmet Kutluay kardeşler ile Özcan Tamer gibi edebiyat tutkunlarıyla bir arada okur.

Maraş Lisesi öğrencisiyken Çocuk Bahçesi'nde Nuri Pakdil'le tanışır. Hasan Seyithanoğlu'nun ifadesiyle arkadaşlarıyla beraber Çocuk Bahçesi'nin duvarlarına kuşlar gibi tündükleri bir günde ansızın Nuri Pakdil'le Erdem Bayazıt'ı karşısında bulur. Seyithanoğlu kendi ifadesiyle birdenbire "Nuri Abi'nin avı" olur. Böylelikle Nuri Pakdil'in görüş alanına girer. Pakdil, insan sıcaklığını önde tutan yazıları ve eylemci kişiliğiyle görüş alanına girenlerin mütemadiyen izini sürer. Bir gülü birlikte büyütmekten yana tavrını koyar. Nuri Pakdil'in yaklaşımıyla insan israfının sözlüğümüzde yerinin olmaması gerekir. Sıkı takip disipliniyle Nuri Pakdil, merhabalaştığı her kişi için çizelgeler tasarlar. Bir kereliğine de olsa ilgi radarına girenlerin bir daha ilişkiyi sürdürmemesi Pakdil için affedilmez bir durum olur. Bundan dolayı onun radarına yakalananların ilanihaye dikkat bilincine sahip olmaları gerekir. Hasan Seyithanoğlu; "Okumayı, düşünmeyi, da-

¹ Nuri Pakdil, *Anneler ve Kudüsler*, Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Şubat 2019.

**Maraş Lisesi'nde
okurken Necip Fazıl
ve Büyük Doğu'yu
tanır. Kesintisiz
okuma ve sohbet
tutkusu onda
yaşantı hâlini alır.**

vayı, usulü, üslubu” Nuri Pakdil’den öğrendiğini ifade eder. Nuri Pakdil’den bahsederken “bir sürat treni gibiydi. Fakat içinde o sürat trenini kaldıracak ray yoktu. Arkadaşlarım hani ‘Vasatı bulalım demişlerdi’; zaten ona uygun bir ray olsaydı iç dünyasında, şimdi Türkiye’nin en güçlü eylemini ortaya koymuştu.” tespitinde bulunur. Seyithanoğlu, arkadaşlığı, dostluğu, yürüyüşü Nuri Pakdil’den öğrendiğini anlatır.

Maraş Lisesi Edebiyat Ekibi’yle tanışmasının ardından okumaya olan ilgisi artar. Pakdil’in *Mağara* şiirinde vurguladığı üzere dikkatini çizgiye yöneltir. Güzel çizme ve hüsnühat hevesine tutulur. Sonraki yıllar boyunca çizginin yanı sıra güzel yazı tutkusu devam eder. Maraş Lisesi’nde okurken Necip Fazıl ve *Büyük Doğu*’yu tanır. Kesintisiz okuma ve sohbet tutkusu onda yaşantı hâlini alır. Okul dışında da bir araya gelen *Maraş Lisesi Edebiyat Ekibi*’nin dergiler, şiirler ve yazıların yanı sıra aralarındaki kitap paylaşma tutkuları da tavsamaksızın sürer. Seyithanoğlu, yazmasa da bu dost meclislerinin gedikli olur. Sohbetin insan kuran nefesiyle bu yıllarda tanışır. Onun aşk derecesinde muhabbete yönelişi ileriki yılların coşkun bir aşk adamı olması sonucunu doğurur. İnsanı içten kuşatan sesiyle “kelamın sultanı” olmaya liseli yıllardan itibaren hazırlanır. 1958’de Maraş Lisesi Kültür Kolu Organı olan *Hamle*’nin 22. sayısı için Seyithanoğlu’nun çizdiği “Çeşmebaşı” deseni derginin kapak resmi olur.

1960’ta Maraş Lisesi’ni bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ne kaydolur. Liseli günlerinden tanıştığı Mehmet Akif İnan da 1961’de Ankara’ya yerleşir. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı okumaya başlar. Erdem Bayazıt da İstanbul Hukuk Fakültesinden ayrılarak Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine kayıt yaptırır. 1960’lı yıllardan başlayarak *Maraş Lisesi Edebiyat Ekibi*’nin Üstat Necip Fazıl’ın konferanslarını takip etmeyi bir görev bilinci hâline getirdikleri görülür. Zamanla Necip Fazıl’ın Ankara’ya gelişlerinde Üstat’la bir araya gelip bilinç yüklenmek *Maraş Lisesi Edebiyat Ekibi*’nin vazgeçilmezi hâline gelir.

1965’te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ni bitiren Hasan Seyithanoğlu, Ankara Müftülüğü’nde işe girer. Sonrasında da Diyanet İşleri Başkanlığı’nda müfettiş olarak çalışır. Müfettişlik görevi gereği Anadolu’yu gezer. Gezdiği yerlerden anılar ve insan yüzleri biriktirir hafızasında. Dahası adresler toparlar belleğine. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olarak da görev yapar. Karaman’da Kütükçü Kerim olarak bilinen ailenin kızı Keriman Hanım’la 1965’te evlenir. Bu evlilikten 1967’de Mehmet Hakan, 1969’da İsmihan, 1971’de de Arzu doğar. 4 Şubat 1971’de Nuri Pakdil, Rasim Özdenören’e yazdığı mektupta; “Hasan, bu Mart döneminde askerliğe gidecek gibi, öyle bir niyeti var. Öte yandan, normal teftişlerini sürdürmektedir. Nerdeyse,

hiç kitap okumadığımı haber veriyorum.”² der. Mustafa Sıddık Uslu’ya yazdığı 18.9.1971 tarihli mektubunda ise Pakdil; “Hasan: Galiba ekim ayında askere gidecek. Arapça çalışmak istediğini söyledi bana. Hep teşvik ediyorum.”³ Mektuplardan anlaşıldığı üzere Seyithanoğlu, 1971’de askere gider. 1972’de de askerlikten terhis olur. Nuri Pakdil’in ısrarlı girişimleri sonucu Arapça ve Fransızca öğrenmeye çalışır. Mermarını ifade edecek kadar Arapça ve Fransızca’yı kavrar. Nuri Pakdil, 20 Aralık 1972’de Ankara’dan Nazif Gürdoğan’a yazdığı mektupta; “Hasan Seyithanoğlu’nun asistan olmak için üniversiteye başvuracağını yazman güzel bir haberdir: Hasan Seyithanoğlu bilimyurdunda olacak! Ne değin sevinsem azdır. Ne var ki, kuşkularımı da belirteyim: a) Bu istemi, kabul edecek mi üniversite? b) Savruk bir yaşantıdan sonra, disiplinli bir çalışmaya yönelinebilir mi?”⁴

Pakdil, Nazif Gürdoğan’a yazdığı 7.5.1973 günlü mektubunda ise; “Zamanda Edebiyat/Üç dört gün oluyor yani, perşembeyi cumaya bağlayan gece kira mukavelesini imzaladım. Akay’da, Demirler Pasajı’nda. Oldukça büyük. Masalar, koltuklar, sandalyeler aldık, çok

2 Nuri Pakdil, *Mektuplar I*, Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Ekim 2014, s.134.

3 Nuri Pakdil, *Mektuplar I*, Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Ekim 2014, s.310.

4 Nuri Pakdil, *Mektuplar I*, Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Ekim 2014, s.191.

ucuza, ama çok sağbeğenili. İki gündür (Geceleri sıfır ellilere kadar da dahil) Hasan Seyithanoğlu ve onun yardımcıları dekorla ve düzenlemeyle uğraşıyorlar. İnşallah bir iki gün içinde bitirirler. Çok güzel oldu. Ama ben evde çalışıyorum. Çok az uğrarım.”⁵ Nuri Pakdil, Hasan Seyithanoğlu’nun *Edebiyat*’ın yerinin hazırlanışındaki katkısından söz ederek birlikteliklerine derin bir anlam yükler. Derginin yönetim evinin hazırlanması için Seyithanoğlu’nun arkadaşlarıyla birlikte giriştiği özverili çabadan ve *Edebiyat*’ın yerinden sevinçle söz eder. Seyithanoğlu, 1976-1984 yılları arasında yayını sürdürülen Aylık Edebiyat Dergisi *Mavera*’nın kurucuları arasında yer alır. Böylelikle *Maraş Lisesi Edebiyat Ekibi*’yle bir sorumluluğu üstlenmiş olur.

5 Haziran 1977 Genel Seçimlerinde Millî Selamet Partisi’nden 16. Dönem Kahramanmaraş Milletvekili seçilerek 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi’ne kadar TBMM çalışmalarına katılır. 1984-89 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü ile İskenderun Demir Çelik Fabrikası’nda yönetim kurulu üyeliklerinde bulunur.

Seyithanoğlu’nun babası Mehmet Tevfik Efendi 1990’da, annesi Emine Hanım ise 1998’de dünya hayatından göçünü yükletir. 1998’de Korkut Özal liderliğinde kurulan

5 Nuri Pakdil, *Mektuplar I*, Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Ekim 2014, s.198.

Demokrat Parti’de siyasal çalışmalara başlar. 2001’de Demokrat Parti Başkanlığı görevini üstlenen İsmet Hacısalihioğlu döneminde ise Demokrat Parti’de başkanvekilliği yapar. 2004 yılına kadar Demokrat Parti’deki görevini sürdüren Hasan Seyithanoğlu, aynı yıl içinde siyasal hayatına son verir. 2006’da kardeşi Baysal Seyithanoğlu dünyadaki seferini tamamlar.

2017’de ise eşi Keriman Hanım’ın vefatının ardından yazları, Maraş’ta Akyar Köyü’ndeki bağ evinde yaşar. Neredeyse yılın yarısını bağ evinde dostlarıyla muhabbet ederek geçirir. Burada hastalanınca da Aralık 2021’de Ankara’ya döner. Seyithanoğlu’nun kardeşi, Osman Seyithanoğlu da 2020’de sonsuzluk diyarına göçer. 17 Şubat 2022’de, Hasan Seyithanoğlu vefat eder. Maraş’taki Şeyh Âdil Mezarlığına defnedilir. Ahmet Tek, Hasan Seyithanoğlu’nun vefatının ardından yazdığı 21 Şubat 2022 tarihli yazısında; “Hasan Seyithanoğlu için için kükreyen bir yanardağdı. İçinin ateşi hiç sönmeyen gönül erlerindendi.

Dostluk denilince aklıma Fethi Gemuhluoğlu, aşk denilince Hasan Seyithanoğlu gelir. Aşk Seyithanoğlu kadar güzel anlatan bir başka kişi tanımadım.”⁶ tespitini yapar.

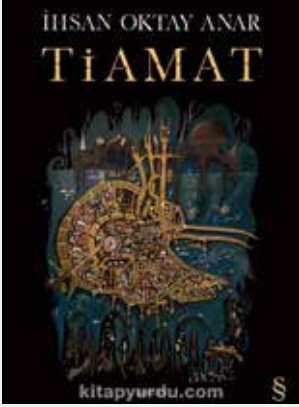
6 <https://www.karamandan.com/makale/9457659/ahmet-tek/allah-rahmet-eylesin-gule-gule-abilerin-en-guzeli>.

2022 ŞUBAT KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Aaaaa

Tiamat

İhsan Oktay Anar

1995'te yayınladığı ilk romanı Puslu Kıtalar Atlası'ndan sonra hatırı sayılır bir okuyucu kitlesi edinen ancak kendisini basında pek göremediğimiz İhsan Oktay Anar, uzun bir aradan sonra yeni romanı Tiamat'ı yayınladı. Tiamat, deniz, denizaltı ve mürettebat anahtar kelimeleri üzerinden ilerleyen bir roman. Batmak üzere olan bir şilepten alınan sandıktan çıkan bir tür canavarla mürettebatın mücadelesine odaklanıyor.

Everest Yayınları, 160 sayfa.

Sivri Kökнарlar Ülkesi

Sarah Orne

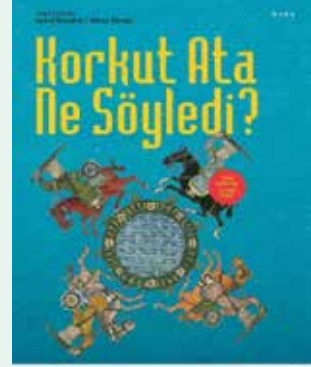

Yaşlılık, yalnızlık, inziva kelimelerine sıkıştırabileceğimiz bu kısa romanda farklı evlerde yaşayan yaşlıların yazarın bakışından değişik görünümlerine dikkat çekiliyor. Yazar, o yaşlıların hayata nasıl tutunduklarını metaforlar üzerinden anlatıyor.

Mecaz Yayınları, 168 sayfa.

Korkut Ata Ne Söyledi?

Aykut Ertuğrul
Güray Süngü

Aykut Ertuğrul ve Güray Süngü editörlüğünde Korkut Ata hikayelerinin 12 ayrı yazar tarafından yeniden yorumlandığı bir eser yıllar evvel yayınlanmıştı, şimdi bu kitapta 12 yazarın daha dahil olduğu toplam 24 hikâye ile karşılaşıyoruz. Korkut Ata'nın üslubu ve bazen de kelimeleri muhafaza edilerek yazılmış bu fantastik hikâyeler sayesinde kendimize daha da yaklaşma fırsatı buluyoruz.

Ketebe Yayınları, 324 sayfa.

Bir Roman Kahramanı Olarak Orhan Veli

Haluk Oral

Koleksiyoncu yönüyle daha çok bilinen Haluk Oral'ın titiz çalışmasıyla ortaya çıkan bu biyografi/anı türündeki eser, belgelere dayanarak Orhan Veli'nin 36 yıllık hayatını az bilinen yönleriyle açığa çıkartıyor. İlginç mektuplaşmalar, fotoğraflar, çevresindekilerin yorumları ile Orhan Veli'nin dünyasına biraz daha yaklaşıyoruz.

Everest Yayınları, 340 sayfa.

2022 ŞUBAT KİTAPLIĞI

Zygmunt Bauman

Tony Blacshaw

Bauman modern dünyayı en iyi çözümleyen ve tabir-i caizse bize çarpan kamyonun plakasını en iyi alan isimlerden biri, elbette tüm eksikleriyle beraber. Bu kitap, bir taraftan biyografik bir çalışma, diğer taraftan Bauman'ı sosyolog kimliği ve neden önemli olduğu sorusuyla çözümlemeye gayret eden bir eser.

Ayrıntı Yayınları, 256 sayfa.

Sultan Aziz Çıkmazı

Halil İbrahim İzgi

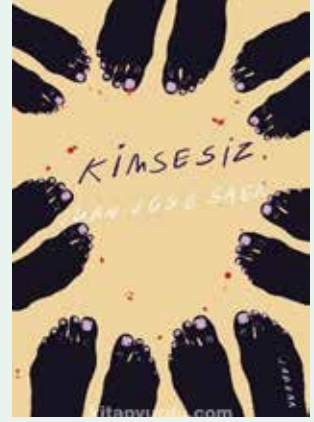

Tepedeki o okulun gölgesinden sıyrılamamış iki arkadaşın yıllar sonra hayatlarının kesişmesiyle başlar her şey. Yatılı okul, öğrenciler içindeki ekonomik sınıflar, müsabakalar, yemekhane eşliğinde dünya düzeni, hayata hazırlık gibi konularda bazen denemeye bazen de sosyolojik çıkarımlara dayanan nitelikli bir metin bizi beklemektedir. Hayatın geçiciliği ve bu geçicilik içinde yalnız olup olmadığımızı sorgulanır.

İz Yayınları, 158 sayfa.

Kimsesiz

Juan Jose Saer

Latin Amerika edebiyatı içerisinde çıkmış Kimsesiz romanı, 16. yüzyılda Hint Adaları'na gelen bir İspanyol gemisindeki Miço karakterinin hayatta kalması ve hiç bilmediği bir kültür içinde yıllarca yaşamasını anlatıyor. Medeni dünya ile vahşi dünya karşılaştırması yapıyor.

Jaguar Kitap, 152 sayfa.

Ben, Bozkır Yeli

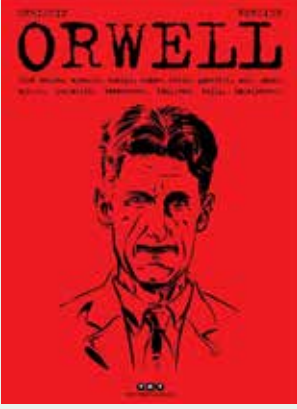
Tuncer Erdem

Öykülerini çizerek okurlarıyla buluşturan yazarlar az bulunur. Tuncer Erdem onlardan biri. Tabiatın diliyle yazılmış öyküleri mevsimlere ayırarak kendi çizgileriyle bir araya getiriyor bu eserde. Okurken doğada yalnız geziler yapıyor gibi hissedebilirsiniz.

Yapı Kredi Yayınları, 128 sayfa.

2022 ŞUBAT KİTAPLIĞI

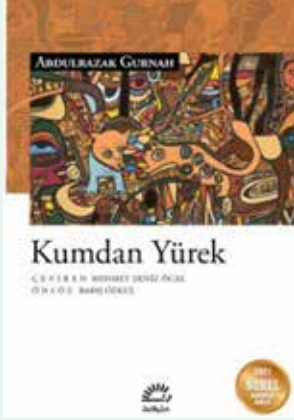
George Orwell Pierre Christin

Orwell'un hayat hikâyesini çizgi roman olarak anlatan ve eserlerinden bol alıntılara yer veren bu çalışma Orwell hayranlarının kütüphanesinde yer almalı. Ancak derinlikli bir eser beklemeyin, bazılarımız için çerez niyetine okunacak bir eser olarak da görülebilir.

Yapı Kredi Yayınları, 160 sayfa.

Kumdan Yürek Abdulrazak Gurnah

2021 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Zanzibarlı Müslüman yazar Abdulrazak Gurnah, *Kumdan Yürek*'te, kimlikler, kolonyal düzen, göç, aidiyet kavramları üzerinden romanını inşa ediyor. Zanzibar'dan İngiltere'ye göç eden Salim, geçmişiyile gerçekliği arasında kaybolmadan yaşamının çabasını verecektir.

İletişim Yayınları, 292 sayfa.

Denizi Yutan Balık Gökhan Özcan

Gökhan Özcan, hayatın ve insanın anlamını sorgulatan denemelerinde yanıtlamamız gereken bazı soruları can yakıcı bir şekilde yöneliyor. Zihin yorucu ve konfor kovucu bu sorular varlık ve benlik sorgulamasına sokuyor bizi. Önceliği kendi hatalarımızı görmeye ve çözüm bulmaya vermemiz gerektiğini öneriyor.

Vadi Yayınları, 128 sayfa

Ceza Kanunu 353. Madde

Tanguy Viel

Bir şeyin suç olup olmadığını belirleyen şey yasa mıdır yoksa vicdan mı? Hikâyenin nasıl geliştiğine bakmadan biri diğerini öldürdü diye suçlu olabilir mi? Bu soru üzerinden ilerleyen roman baştan aslında yanıtın vicdan olduğunu söylüyor ancak siz bunu hiç duymamış gibi kitabı okuyabilirsiniz.

İletişim Yayınları, 132 sayfa.

AY VAKTI'NDEN KARAKOÇ'A ÖZEL

Yayın aralığına zaman zaman özel sayılara yer veren *Ay Vakti Dergisi*, Mart-Nisan 2022 tarihli 197. sayısını "Sezai Karakoç Özel Sayısı" olarak çıkardı. Dergideki yazılar yedi ana bölümde yer aldı: Biyografi hatırat, Sanatı ve Eserleri Üzerine, Diriliş Düşüncesi ve felsefesi, Medeniyet Tasavvuru, Siyasi Düşüncesi, Karakoç'u Anlamak, Öneri, Tezler ve Bibliyografya.

Ay Vakti Dergisi Yayın Yönetmeni Şeref Akbaba, özel sayı hakkında şunları söyledi: "Sezai Karakoç'u bugünden geçmişe doğru bir yolculuk yaptığımızda bir kuşağın değil, nesillerin beslendiği bir kaynak ve

mimarını görürüz. Kalem, kelam, düşünce önemlidir. İslam Medeniyeti ve yeniden ihyası denince de ilk akla gelen isimdir. Üstadın gerek şiir, sanat ve edebiyatta çığır açan eserleri ve gerekse geleceğin siyasetine yön verecek fikriyatı ve siyasi faaliyetleri, nesillere örnek teşkil edecek ve kılavuzluk edecektir. Buradan hareketle *Ay Vakti Dergisi* olarak

'Sezai Karakoç Özel Sayısı' ile üstadın fikirlerini gelecek kuşaklara aktaracak ve onlara kılavuzluk edecek bir kaynak eser meydana getirdik."

01 MART

MÜŞRETEK'TEN YENİ SAYI MÜJDESİ

03 MART

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin yayımladığı *Müşterek* dergisi dördüncü sayısı ile hem matbu hem de e-dergi formatında okurlarıyla buluştu. Derginin yeni

sayısında Sezai Karakoç, Osmanlı Devleti'nde önemli görevlerde bulunmuş ve Suriye'deki bağımsızlık devriminin önemli liderlerinden birisi olan İbrahim Hanunu, Kahra-

manmaraş'ın Fransızlara karşı güç, haysiyet ve izzet dolu mücadelesinde önemli rol oynayan Mıllış Nuri, Malcolm X gibi pek çok önemli şahsiyetin hayat hikâyeleri yer aldı.

KİTAP KURLARI SAHNEDE

05 MART

Türkiye Gençlik Vakfı tarafından düzenlenen "Kitap Kurdu" yarışmasının ödül töreni Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleşti. Katılımcılar arasında Milli Eğitim Bakan Yardımcısı Nazif Yılmaz ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü Levent Yazıcı da yer aldı. 5-6. sınıf ve 7-8. sınıf öğrenciler, pedagoğların ve öğretmenlerin eşliğinde hazırlanan kitap listelerini okudular ve sınava girdiler. Ödül töreninin ardından gençler için *Ziyafet Sofrası* isimli tiyatro gösterisi düzenlendi.

ROMAN KAHRAMANI KADINLAR LOCA'DA

05 MART

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'ın Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla Loca'da düzenlediği dinletide sanatçılar, romanların ünlü kadın kahramanlarını şarkılar eşliğinde anlattı. Türk edebiyatının büyük romanlarındaki kadınlardan; beyaz bir rüyayı andıran yüzüyle *Huzur*'un Nuran'ı (Ahmet Hamdi Tanpınar), Selahattin kızı, Nüveyre'den doğma *47'liler*'in Emine'si (Füruzan), göğsünde kocaman elmasla "Eşber" okuyan, *Üç İstanbul*'un nazır kızı Süheyla (Mithat Cemal Kuntay), canı gözükerekten konuşan *Tuhaf Bir Kadın*'in Nermin'i (Leylâ Erbil), Boğaziçi'nin en büyük yallarından birinde, müzehheb emeller

içinde yaşayan *Aşk-ı Memnu*'nun Bihter'i (Halit Ziya Uşaklıgil), "İntihar etmeyeceksek içelim bari", diyen *Bir Düşün Gecesi*'nin Tezel'i (Adalet Ağaoğlu), *Tutumamayanlar*'ın duruşu bir resim gibi, soluk benizli, iri gözlü Günseli'si (Oğuz Atay), *Masumiyet Müzesi*'nde saç tokasından, küpelerine bütün eşyası bir müzede sergilenen Füsün'ün (Orhan Pamuk) dillerinden düşmeyen şarkıları dinleyiciler ile buluştu.

GÖNEN'DEN ÖMER SEYFETTİN HİKÂYE YARIŞMASI

07 MART

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın katkılarıyla Gönen İlçe Belediyesi tarafından düzenlenen "33. Ulusal Ömer Seyfettin Kültür ve Sanat Etkinlikleri" kapsamında düzenlenen hikâye yarışması sonuçlandı. Lise kategori-

sinde 1037, yetişkinler kategorisinde ise 391 eserin katıldığı yarışmada eserler, Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Ana Bilim Dalı ve Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı akademik kadrosu

tarafından incelendi. Ahmet Cengil, *Grönland Balinası* adlı eseriyle "Ömer Seyfettin Hikaye Ödülü"nü kazandı. Lise kategorisinde Asya Yılmaz *Geriyeye Kalan Yirmi Bir Basamak* adlı eseriyle birinci oldu.

22 KADINDAN 22 ÖYKÜ

09 MART

Erenköy Gönüllüleri İletişim Komitesi tarafından gerçekleştirilen, moderatörlüğünü Yazar-Editör Hatice Dökmen ile Danışman-Editör Funda Ergenekon yaptığı programda *22 Kadın 22 Öykü* başlıklı kitabın tanıtımı yapıldı. Projenin fikir sahibi Funda Ergenekon kitabın

"Kadın gözüyle erkekler" konulu öykülerden oluştuğunu belirtti. Kitabın yazar kadrosunda Aybüke Çolakoğlu, Aysun Elish, Belgin Bıyıkoglu, Berrin Yıldırım Yelkenbiçer, Burçin Kaya, Cemile Kurtaş, Çilem Bila, Dilek İşcen Akışık, Elif Yalçın, Esra Sungun, Ferah Aladağ, Funda Ergenekon, Gülşah Babayigit, Hatice Dökmen, İlkay Genç, Mehtap Alpak, Meltem Akhan, Meyrem Karadeniz, Nesrin Ata, Neşe Cengiz, Özlem Barlok ve Yasemin Aslıhan Babalık yer aldı.

ULUSLARARASI YAYINCILIK HAFTASI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

İSTANBUL ULUSLARARASI YAYINCILIK HAFTASI

"Çağları Aşan Gez"

ULUSLARARASI EDEBİ ÇEVİRİ ATÖLYELERİ	YAYINCILIK FIKIR MARATONU	ULUSLARARASI İSTANBUL YAYINCILIK PROFESYONEL BULUŞMALARI	İSTANBUL ULUSLARARASI YAYINCILIK HAFTASI AÇILIŞ PROGRAMI VE KIRINCILIK ZİRVESİ	ULUSLARARASI YAYINCILIK HAFTASI ÖDÜL TÖRENİ
7-11	7-8	8-10	8	9
MART 2022 LAZZINI HOTEL	MART 2022 LAZZINI HOTEL	MART 2022 GRAND CEVRAH HOTEL	MART 2022 GRAND CEVRAH HOTEL	MART 2022 AKADEMİK KÜLTÜR MERKEZİ

11 MART

Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğü ile Türkiye Basım Yayın Meslek Birliği, Basın Yayın Birliği, YAYFED, İstanbul Ticaret Odası, Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi, İstanbul Kalkınma Ajansı, Türkiye Yayıncılar Birliği başta olmak üzere ulusal ve uluslararası paydaş kurumların katılacağı Uluslararası Yayıncılık Haftası etkinlikleri 7-11 Mart 2022 tarihleri arasında düzenlendi.

Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Ahmet Misbah Demircan, 2021 yılı sonu itibari ile üretilen başlık sayısının 87 bin 231'e, üretilen kitap adedinin ise ücretsiz dağıtılan eğitim kitapları hariç 438 milyon 679 bin 864'e ulaştığını belirtti. 7

Mart'tan 11 Mart'a kadar dünyanın farklı ülkelerinden 40'a yakın edebiyat çevirmeninin ağırlandığı Türkçe-Macarca, Türkçe-İtalyanca ve 8-10 Mart 2022 tarihlerinde de 72 ülkeden 332 uluslararası yayıncı ile Türkiye'den 223 yayıncının katılımıyla telif ticaretine yönelik iş görüşmelerinin yapıldığı ve Macaristan'ın onur konuğu ülke olarak yer aldığı "7. İstanbul Uluslararası Yayıncılık Profesyonel Buluşmaları"nın tertip edildiği belirtildi. Etkinliğin bu seneki onur konuğu ise Macaristan oldu.

Türk edebiyatı ve yayıncılığının dünyaya açılıma ve kültürümüzün yurt dışında tanıtımına ve de

ülkemizin uluslararası telif alışverişindeki payının artmasına katkıda bulunanlar Yayıncılık Fikir Maratonu'nda dereceye girenlere ödüller verildi. Kuzey Makedonya'dan Prof. Dr. Adnan İsmaili ve Macaristan'dan Türkolog Edit Tasnadi'ye ödül takdim edilirken, gençlerden oluşan bir grup, Fikir Maratonu ödülünü aldı. Etkinlikte, İstanbul Telif Ödülü'ne layık görülen yarınevleri şöyle: Birincilik ödülü Makedonya'dan Logos-A, ikincilik ödülü Lübnan'dan Arab Scientific, üçüncülük ödülü ise Ukrayna'dan Alemak'ın oldu. İTO Özel Ödülü Gürcistan'dan Academic Press'e, YAYFED Özel Ödülü ise Almanya'dan Christina Tremmel'e verildi.

NURULLAH GENÇ: HİKÂYEM, HAYATIMDIR, DEDİ

11 MART

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Etkinlikleri kapsamında Prof. Dr. Nurullah Genç, "" adlı etkinlikle sanatseverlerle buluştu. Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi'nde gerçekleşen etkinliğin moderatörlüğünü Ömer Yalçınova yaptı. Prof. Dr. Genç, "Özellikle genç kardeşlerimize birtakım tavsiyelerde bulunmak istiyorum. Hayalleri olmayanın geleceği olmaz kanaatindeyim.

Eğer insan geleceğini hayalleriyle süslerse gelecek daha anlamlı hale geliyor. Günü birlik yaşayan kişilerden olmamak gerekir. Zira böyle insanlar yarını olmaz. Mutlaka uzun süreli hayallerimizin ve planlarımızın olması gerekir. Bu plan ve hayaller hayatı daha anlamlandırma konusunda bizlere yardımcı olur. Bu hayallerin hakikatlere dönüşmesi için de çalışmak gerekir" ifadelerini zikretti.

MARAŞ'TAN MİLLİ ŞAİRE VEFA

12 MART

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Etkinlikleri kapsamında "Mehmet Akif Ersoy ile Anlaşabilmek ve İstiklal Marşı" söyleşi, yazar Fatih Akbaba'yla gerçekleştirildi. Necip Fazıl Kısakürek

Kültür Merkezi'nde gerçekleşen etkinlikte Ersoy'un, davasında sebat eden, kararlı ve duruşu oluşu, vazife edindiği şiarlarının gerçekleştirmek için sonuna kadar gidişinin yanında, arkasında bıraktığı mirasa da sahip çıkılması gerektiği üzerinde duruldu. Fatih Akbaba, "Bugün Akif'in şiirleri anlaşılmıyorsa, Safahat okunmuyorsa bu gençlerimizin değil biz büyüklerin suçu. Avrupada bir ressamın, piyanistin, şairin bir hafta bile kaldığı ev müze haline gelirken, 1936 yılında vefat eden Mehmet Akif'in vefat ettiği apartman dairesi ancak 2019 yılında müze haline getirildi. Aradan yıllar geçmesine rağmen ancak 2011 yılı Mehmet Akif Ersoy yılı ilan edildi. Bizlerin tarihimizdeki böylesine önemli şahsiyetlerin miraslarına daha iyi sahip çıkmamız ve gelecek nesillere aktararak yokluğa terk etmememiz gerekiyor" ifadelerini dile getirdi.

Afyonkarahisar'da Erenler Mahalle-

KABRİ BAŞINDA ANILDI

12 MART

İstiklal Marşı'nın Kabulünün 101'inci Yıldönümü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü vesilesiyle Millî Şair Edirnekapı Şehitliği'ndeki kabri başında düzenlenen bir törenle anıldı. İstanbul 3. Kolordu Komutanı Korgeneral Levent Ergün, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanvekili Hüseyin Aksu, İl Millî Eğitim Müdürü Levent Yazıcı, Eyüpsultan ilçesinde görev yapan aday öğretmenler ve çok sayıda vatandaş düzenlenen törene katıldı.

AFYONKARAHİSAR'DA YENİ KİTAP KAHVE

12 MART

si'nde Valilik ve İl Müftülüğü desteğiyle kurulan Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) Kitap Kahve; Türk edebiyatı, dünya klasikleri, tarih, felsefe, çocuk, İslami ve tasavvufi eserler başta olmak üzere 42 kategoriden toplam 15 bin çeşit kitap seçeneği ile açıldı.

“GEZ GÖR MENEKŞE”YE ÖDÜL

Emrullah Alp
2022 Altın Defne Genç Şiir Ödülü sahibi.

15 MART

ÖDÜLE KİMSE LAYIK BULUNAMADI

12 MART

Şair-yazar Ruhi Türkyılmaz adına düzenlenen “Ruhi Türkyılmaz Sanatevi Şiir Ödülü” yarışmasına başvuran 48 kitap/dosya arasında, 2022 Ruhi Türkyılmaz Sanatevi Şiir Ödülü'ne değer bir yapıt bulunamadığı belirtildi.

2015 yılından beri Aalen-Ankara Kültür Derneği tarafından verilen “Altın Defne Genç Şiir Ödülü”nün bu yılki sahibi *Gez Gör Menekşe* isimli dosyasıyla Emrullah Alp oldu. Hüseyin Ferhad başkanlığında oluşan seçici kurulda Betül Dünder, Gülce Başer, Didem Gülçin Erdem ve Gonca Özmen yer aldı. Seçici kurul ödülü Ödülün *Gez Gör Menekşe*'ye

vermelerini şu gerekçeyle açıkladı: “Yaşadığı coğrafyadan ve toplumsal bilinçten beslenen lirik söyleyişle, şair “ben” ile “biz” (ben ve diğerleri) dengesini gözeterek yerel motifleri şiirin evrensel değerine yalın bir dille yerleştirdiği ve şiir bütünlüğüne, kendi özgünlüğünü yansıtmasındaki başarısından ötürü Altın Defne Genç Şiir Ödülü'ne değer görülmüştür.”

18. ÜMİT KAFTANCIOĞLU ÖDÜLLERİ AÇIKLANDI

16 MART

TRT İstanbul Radyosu Prodüktörü, Gazeteci Yazar Ümit Kaftancıoğlu adına *Yalın Ses Yayınları* tarafından bu yıl 18'incisi düzenlenen "Ümit Kaftancıoğlu Öykü Yarışması" için seçici kurul olarak Adnan Özyalçın, Mehmet Güler, Öner Yağcı, Zeynep Aliye, Feyzü Akbulut Öner, Hakan Cucunel, Eşref Kara-

dağ ve Öztürk Tatar bir araya geldi. Dereceye giren ilk 10 öykü şu şekilde açıklandı: Birincilik "Saka Kuşunun Ölümü" adlı öyküsü ile İlhan Günay, İkincilik "Midas'ın Berberine Ne Oldu?" adlı öyküsü ile Engin Kükreler, Üçüncülük "Çarpık Necmi" adlı öyküsü ile Serap Karakuş Besi, Mansiyon; "Mavi Balonn" adlı öyküsü ile Neval Oğan Balkız, "Kapı" adlı öyküsü ile Mustafa Ünver, "Heimat"

adlı öyküsü ile Anıl Çetinelörselli, "Erkekler Neler Doğurur" adlı öyküsü ile İ. Usema Yörem, "Deniz Kızı" adlı öyküsü ile Özlem Keskin, "Aç Ağzını" adlı öyküsü ile Seher Tanıdık, "Dandel Perdeler" adlı öyküsü ile Nes dereceye girmiştir.

BAKİYE ÖDÜL

17 MART

İlk kez 1986 yılında düzenlenen "Ceyhan Atuf Kansu Şiir Ödülü"nü bu yıl sahibi *Patetik Senfoni* adlı eseriyle Hayati Baki oldu. Ödülün seçici kurulunda Ali Cengizkan, Bahar Gökler, Ferruh Tunç, İlyas Tunç ve Ahmet Özer yer aldı.

16 MART

LALE APA

ÇUKUROVA'DAN ORHAN KEMAL EDEBİYAT FESTİVALİ

18 MART

Çukurova Belediyesi 18-20 Mart tarihleri arasında "Orhan Kemal Edebiyat Festivali" düzenledi. Bu yıl 4'üncüsü düzenlenen festival programında yazarlar ve şairlerin katılımıyla çeşitli söyleşiler yapıldı. Çukurova Belediyesi Orhan Kemal Kültür Merkezi'nde gerçekleşen festivalin onur konuğu

Osman Şahin'di. Uluslararası Orhan Kemal Karikatür Sergisi ve Emek Romanları Sergisi ile başlayan festival, Çukurova Güzel Sanatlar Lisesi Çok Sesli Korosu konseri ile devam etti. Festivalde yazarlar Tamer Levent, Işık Ögütçü, İnci Aral, Ahmet Telli, Gülşen Ünüvar, Çetin Yiğenoğlu, Mazlum Vesek ve Nevzat Hız imza etkinliği düzenledi. Festivalin son gününde Ezginin Günlüğü konser verdi.

Yayıncı ve yazar Lale Apa, 64 yaşında yaşamını yitirdi.

Tüyap Bursa Fuarçılık A.Ş. www.tuyap.com.tr

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ
TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

BTSO
BURSA TİCARET VE SANAYİ ODASI

BURSA 19.

KİTAP

FUARI

kitapfuari

tuyapkitapfuari

www.bursakitapfuari.com

11-20 MART 2022

Ziyaret Saatleri: 10.00 - 19.30

(20 Mart 2022, 10.00 - 19.00)

BURSA'DA KİTAP FUARI HEYECANI

20 MART

TÜYAP Bursa Fuarçılık A.Ş. tarafından Türkiye Yayıncılar Birliği iş birliği, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası, Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Bursa Uludağ Üniversitesi desteği ile düzenlenen Bursa 19. Kitap Fuarı, 11-20 Mart 2022 tarihleri arasında TÜYAP Bur-

sa Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde gerçekleşti. Bursa Kitap Fuarı'na bu yıl 300'e yakın yayınevi ve sivil toplum kuruluşu katıldı. Fuar boyunca panel, söyleşi, atölye çalışmaları ve çocuk etkinliklerinden oluşan 65 kültür etkinliği ve imza gününde yazarlar okurlarıyla buluştu.

EN İYİ ULUSLARARASI ETKİNLİK ÖDÜLÜ KAHRAMANMARAŞ'IN

aaaa

20 MART

AK Parti Kültür Sanat Kongresi'n- yıldır düzenlediğimiz Şiir ve Ede-
de Kahramanmaraş Büyükşehir biyat Günleri, En İyi Uluslararası
Belediyesi "En İyi Uluslararası Et- Etkinlik ödülüne layık görüldü.
kinlik" dalında ödüle layık görül- Şehrimizin kültür ve sanat ala-
dü. Büyükşehir Belediye Başkanı nındaki potansiyelini tüm dün-
Hayrettin Güngör, "Şiir ve edebi- yaya tanıtmak için çalışmaları-
yatın başkenti olan şehrimizde iki mız artarak devam edecek" dedi.

FABİSAD'DAN ÖDÜL

21 MART

Bu yıl sekizincisi düzenlenen Fantazya ve Bilimkurgu Sanatları Derneği (FABİSAD) 2021 GİO Ödülleri üç dalda sahiplerine teslim edildi. 2021 GİO Ödülleri üç dalda yapıldı. “Öykü Kitabı” dalında birincilik *Karanlığa Masallar* kitabıyla Aslıhan Kocabal’ın

olurken, Özel Jüri Ödülü *Çember* adlı eseriyle Mercan Alper’e takdim edildi. “İllüstrasyon” dalında birinciliği “Erlilik Han” çizimiyle Bartu Bölükbaşı alırken “Yayınlanmamış Öykü” dalında ise “Konstantinopol Düşerken” adlı eseriyle Talha Taştekin birinci oldu.

DÜNYA ŞİİR GÜNÜ KUTLANDI

23 MART

21 Mart Dünya Şiir Günü dolayısıyla Çankırı Karatekin Üniversitesi (ÇAKÜ) Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürlüğü ve ÇAKÜ Türk Edebiyatı Topluluğu tarafından düzenlenen “Bugün Şiir

Konuşuyor Şiir Dinletisi ve Hayat İçin Şiir Daima Konferansı” verildi. Çankırı Valisi Abdullah Ayaz ve Çankırı Karatekin Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Harun Çiftçi, Dünya Şiir Günü’nü şiir seslendirerek kutladı. Yahya Kemal Bayatlı’nın “Sessiz Gemi” şiiri, Mevlana Celaleddin Rumi’nin “Etme” şiiri seslendirilen şiirler arasında yer alırken, “Hayat İçin Şiir Daima” konferansı ile şiirin tanımı, şairlerin şiir yazarken yaşadıkları ruh halleri ve şiirin insan ruhuna kattığı olgular üzerine katılımcılarla paylaşımlarda bulunuldu.

2021
KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
ÖZEL ÖDÜLLERİ

23 MART

Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Ödülleri Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlenen törenle sahiplerine verildi. 2021 Yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Ödülleri'ne; Afyonkarahisar Caz Festivali ile Afyonkarahisar Klasik Müzik ve Caz Derneği, *Türk Edebiyatı Dergisi* ile Türk Edebiyatı Vakfı ve "milli şuur ve geleneklere bağlılık ülküsüyle yürüttüğü sayısız faaliyeti" ile Türk Kültürüne Hizmet Vakfı layık görüldü.

KİTAPSEVERLER İÇİN YENİ BİR PLATFORM

23 MART

Bookinton.com, Türkiye'nin Kitap Platformu, kitapseverler için nitelikli bir kitap referans sitesi ve yayıncılık sektörü çalışanları için mevcut gündemlerini takip edebilecekleri bir haber kaynağı olmak hedefiyle yayın hayatına başladı.

KEMAL SAYAR KAHRAMANMARAŞ'TA

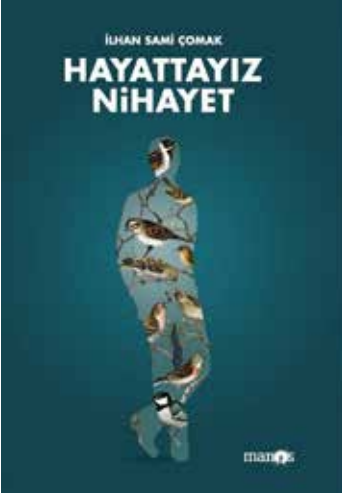

23 MART

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Etkinlikleri kapsamında misafir edilen yazar Kemal Sayar, "Kendimiz Olmak, Kendimiz Kalmak" üzerine konuştu. Sayar, "İnsanı doğadan, doğayı da insandan soyutlamamız, birbirinden ayrı düşünmemiz mümkün değil. İnsanın doğayı, doğanın da

insanı etkilediğini söylemek yanlış olmaz. İnsanın dokunuşları neticesinde dünya daha güzel veya daha kötü bir yer olabilir. Bu yönüyle baktığımızda insanın doğayı daha fazla etkilediğini söyleyebiliriz. Bunu aslında hem mikro açıdan hem de makro açıdan düşünebiliriz. Yani bireysel olarak yaptığımız

davranışlar zaman geçtikçe toplumsal boyut kazanarak dünyamızın geleceğine etki edebilir. Bizim kadim medeniyetimizde kendin için ne dilerse başkası için de onu dile anlayışı vardır. Davranışlarımız hayra, iyiliğe ve güzelliğe hizmet ediyorsa dünyamızı onarıp güzelleştirebiliriz" ifadelerini dile getirdi.

ÇOMAK'A ÖDÜL

24 MART

15'inci "Metin Altıok Şiir Ödülü", İlhan Sami Çomak'ın *Hayattayız Nihayet* kitabına verildi. Doğan Hızlan, Hilmi Yavuz, Eray Canberk, Şükrü Erbaş, Ali Cengizkan ve Haydar Ergülen'in yer aldığı seçici kurul, ödülün *Hayattayız Nihayet'e* verilmesindeki gerekçeyi şu sözlerle belirtti: "İnsanın ölümcül bir yalnızlık, 'bir hafıza kaybı' içinde çürüdüğü; doğanın yıkıcı bir sevgisizlikte can çektiği, toplumun, korku ve şiddetten başka bir geleceğinin kalmadığı bir dünyada, 28 yıldır bu dünyanın içinde yaşamadığı halde, olağanüstü bir şiirle, pürüzsüz bir dil ve derinlikle, emekle, aşkla, özgürlük tutkusuyla, barış hayaliyle dünyayı ve insanı yeniden kurduğu için, 15. Metin Altıok Şiir Ödülü, İlhan Sami Çomak'ın *Hayattayız Nihayet* kitabına oybirliğiyle sunulmuştur. Şairimizi kutluyoruz."

17. ANKARA KİTAP FUARI KİTAPSEVERLERLE

27 MART

17-27 Mart arasında gerçekleşen 17. Ankara Kitap Fuarı'nda söyleşi, panel, şiir dinletileri ve çocuk aktivitelerinin düzenlendi. Eylül Fuarçılık tarafından ATO Congressium'da düzenlenen fuarda

300'den fazla yayınevi ve sivil toplum kuruluşu yer aldı. Fuarda yazarlar Dücane Cündioğlu ve Edit Tasnadi onur konuydu. Fuar boyunca yazar imza günleri ile yetişkin, çocuk ve gençlere yönelik çeşitli etkinliklere yer verildi.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

NAZIM HİKMET

Kültür ve Sanat Araştırma Merkezi

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ
1863

E
D E
B İ
Y A T
T A
— KORKU —

HANDE TEKDEMİR
UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMI

KORKU İÇİN EĞİTİM

31 MART

Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Araştırma Merkezi'nin düzenlediği "Edebiyat'ta Korku Türünün Kökenleri ve Gelişimi" uzaktan eğitim programı 10-31 Mart tarihleri arasında gerçekleşti. Eğitim programında; korku türünün ortaya çıkışı: gotik edebiyat ve ortak temalar,

korku türünde mekân kullanımı ve tekinsizlik teması, kötü ikiz teması, korku türünün günümüzdeki evrimi: psikolojik gerilim, distopya ve bilim kurgu türleri üzerinde duruldu. Bu türlerde yazılan eserler ve çekilen filmler üzerinden de değerlendirmelerde bulunuldu.

SİNEMA İÇİN YENİ KİTAP

31 MART

Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü arşivinden yararlanılarak hazırlanan *Türkiye'de Sinema Sansürünün Tarihi* kitabı yayımlandı. Telif Hakları Genel Müdürü Ziya Taşkent, Bakanlığın Ulus'taki tarihi binasında düzen-

lenen tanıtım etkinliğinde yaptığı konuşmada, kitabın hazırlanmasına ilişkin süreci anlattı. 1932-1988 yılları arasında yürütülen sansür uygulamalarının kaydedildiği sansür defteri yaklaşık 30 yıl önce Kültür ve Turizm Bakanlığına devredilir ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü arşivinde korunur. Telif Hakları Müdürü Ziya Taşkent, defterin 9 yıl önce dijital hale getirildiğini belirtti. Taşkent, defterin Türk sinema

tarihine ışık tutacak şekilde işlenmesi için yola çıktıklarını, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden akademisyenlerle çalıştıklarını bildirdi. Sansür kurullarının çalışmalarında odaklandıkları duyarlılık başlıklarının tespitinin ve yıllara göre dağılımının çıkarılmasını arzu ettiklerini zikreden Taşkent, eserin belli sayıda basıldığını ancak herkesin ulaşabilmesi için elektronik ortamda erişime açıldığını ifade etti.

TEORİ İLE PRATİK ARASINDA AKADEMİ VE EDEBİYAT

Mart

Mehmet Narlı

Değerlendirme

***Edebiyat eğitiminin
bilim olduğu gerçeği,
öğrencilerin sanatsal
yeteneklerini ve
ilgilerini devre dışı
bırakacak kadar
abartılabiliyor ve
edebiyat tarihinin nasıl
ve neleri kapsayan bir
bilim olduğu yeterince
kavranılmamış
olabiliyor.***

“Akademi ve Edebiyat” dediğimde, ilk planda ilk-orta-lise ve üniversite düzeyinde örgün olarak gerçekleştirilen edebiyat öğretimi ve eğitimini anlaşıyor, ki doğrudur. Çünkü “akademi” kelimesi, her düzeydeki bilimsel öğretim ve eğitimi içerir. Ama ben sadece üniversite düzeyindeki akademik edebiyat eğitimine değinmeye çalışacağım. “Teori ve Pratik Arasında” ifadesi ile kastettiğim ise akademik edebiyatın kuramsal ve yöntemsel boyutlarıdır. Kavramsal karışıklığa sebep olmadığı sürece, “eğitimin”, “öğretimin” de içerdiğini var sayarak “edebiyat eğitimi” tamamlamasını kullanacağım. Şunu da belirtmem gerekir: Bu kısa değerlendirmede elbette akademi ve edebiyat ilişkisini uzun bir geçmişin içinden değerlendiremeyeceğim; sadece şu andaki akademik edebiyat eğitiminin çok genel bir fotoğrafını çekmeye çalışacağım.

Edebiyat eğitiminin üç temel boyutu vardır: 1. Edebiyat Tarihi. 2. Edebiyat Metni ve Edebiyat Eleştirisi. 3. Edebiyat Eğitimi. Bunlarla ilgili bilgilerin birbiriyle bağımsızmış gibi verilmesi değil; her birinin diğerinin içindeki varlığını göstererek, her birini teori ve pratikle buluşturarak eğitim vermek demektir.

Edebiyat Tarihi Bağlamında

Bugün üniversitelerde edebiyat eğitiminin çerçevesini baskın bir şekilde edebiyat tarihi belirliyor. Başka bir ifadeyle edebiyat eğitimi, edebiyat tarihi ile ilerliyor: Dönemler, yazarlar, eserler, türler, edebiyat akımları, akımların müntesipleri vs. Bu bağlamda Mehmet Fuat Köprülü, Ahmet Hamdi Tanpınar, Kenan Akyüz gibi isimlerin edebiyat tarihi çerçevesindeki eserleri veya esasen bu çerçevedeki eserlere yeni eser ve isimler eklenerek hazırlanan edebiyat tarihi el kitabı niteliğindeki çalışmalar, başvuru kaynakları olarak kullanılıyor. Farklı kaynaklar varmış gibi görünse de aslında akademinin edebiyat tarihi çerçevesini ve yöntemini Köprülü'nün

oluşturduğunu söyleyelim. Edebiyat tarihinin bu kanaldan akıp gelmesinde ve buradan öğretilmesinde sorun yok; zaten edebiyat eğitimini tamamlayan ortama öğrenci ana hatlarıyla Türk Edebiyatı tarihini bilir. Ama mesela en genel hatların “İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı”, “İslami Türk Edebiyatı” ve “Batı Tesirinde Türk Edebiyatı” şeklinde belirlenmesi, belirlemeden neredeyse yüz yıl sonra sorgulanmaz mı? İlk iki hatta dinin, üçüncü hatta Batı'nın yani bir uygarlığın ayırıcı nitelik olarak belirlenmesi çelişik bir durumu işaret etmiyor mu? “Divan Edebiyatı” adlandırmasının form merkezli; “Halk Edebiyatı” adlandırmasının sınıf merkezli olduğu dikkat çekmiyor mu? Sonradan bulunan “halk” kelimesinin bin yıldır varlığı bilinen edebiyat formlarına ve şiir anlayışına tamlayıcı isim olması dikkat çekmiyor mu? Birine şehir/medrese edebiyatı, diğerine taşra/sözlü edebiyatı veya birine aruz edebiyatı birine hece edebiyatı denilebilir mi mesela? Genel olarak akademi edebiyat eğitimi, bir sanat eğitimi olarak değil bir bilim eğitimi olarak kabul edilir. Böyle olduğu için öğrenciler edebiyat tarihi ile bir bilim disip-

lini içinde temasa geçmek durumundadırlar. Bunun böyle olmasında da bir sorun yok. Fakat bu bağlamda iki noktaya dikkat çekmek gerekir: Birincisi, edebiyat eğitiminin bilim olduğu gerçeği, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini ve ilgilerini devre dışı bırakacak kadar abartılabiliyor; ikincisi edebiyat tarihinin nasıl ve neleri kapsayan bir bilim olduğu yeterince kavranılmamış olabiliyor. Mesela edebiyat tarihinin bir bilim olarak gelişmesinin “litteratur”ün, edebiyat eserlerinin tamamını kapsayan bir anlam kazanması ile eş zamanlı olduğu, tanım, kapsam, yöntem, tarih, sosyoloji, iktisat gibi bilimlerle ilişkileri açısından tartışılmalı geldiği gözden kaçabilmektedir. Böyle olunca da edebiyat tarihinin sadece edebiyat eserlerinin ve yazarlarının kaydedildiği, ürünlerin örneklendiği çalışmalar olmadığı; tarih içinde yaşaya gelen canlı bir organizmaya olduğu; bu organizmanın, eser, kültür, siyaset, sosyoekonomik şartlar, estetik değerler gibi durum ve öğelerle ilişkileri bakımından anlaşılır bir bütünlük olarak görülmesi gerektiği; bunun yolunun ve dayanağının da “eleştiri” olduğu gerçeği yeterince kavranamayabiliyor.

Edebiyat Metni Bağlamında

Akademik edebiyat eğitiminin ikinci boyutunu, söz konusu edebiyat tarihi içinde seçilmiş metinler ve metinlerin okunması oluşturur. Metin seçiminde, metnin ve yazarın dönemin edebiyat anlayışını ve genel özelliklerini temsil etme değeri, tür bakımından çeşitli-

liğin sağlanması, metnin estetik bir değere sahip olması gibi ölçütler uygulanabilmektedir. Metinlerin kendi içerisinde belirli yöntemlere dayanması ve bir bakış açısı geliştirmesi de metin seçiminde etkili olabilmektedir. Bu çerçevede üniversitelerde seçilen metinlerin kabul edilebilir bir vasat içinde görüldükleri söylenebilir. Metin seçiminde, eğitimin yapıldığı zamana kadar metin havuzunun genişletildiğini görmek de bana göre olumlu bir yenilenmedir. Fakat metin bağlamında akademik edebiyat eğitiminde giderek yaygınlaşan “metinsiz edebiyat eğitimi” diyebileceğimiz bir sorunla karşı karşıyayız. Mesela Eski Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı eğitimi için seçilen toplam iki yüz metin var diyelim. Ne yazık ki en iyimser tahminle bunların yarısından fazlasının okunmadığı rahatlıkla tespit edilebilir bir durumdur. Halbuki Türk edebiyatının oluşumunun zihniyet dünyası, milletin zevk ve kültür özellikleri, romancıların, şairlerin, eleştirmenlerin teorik birikimleri ve uygulamalı bilgileri şiirlerde, hikâyelerde, romanlarda, eleştiri metinlerinde durmaktadır. Yeterince romanın, şiirin okunmadığı ama üzerine konuşulduğu bir akademik edebiyat eğitiminin varlığını yok saymak artık mümkün değildir. “İlk köy romanı *Karabibik*’tir” diyen ama romanı okumadığı anlaşılır; “*Şair Evlenmesi*”nin konusu, görücü usulü ile evlenmedir” diyen ama metni eline dahi almadığı belli olan, “Tevfik Fikret, şiirlerinde gerçek tabiatı işler” diyen ama *Rûbab-ı*

Bugün üniversitelerde edebiyat eğitiminin çerçevesini baskın bir şekilde edebiyat tarihi belirliyor.

**Edebiyat eğitimi
gören kişiler,
metinlerle
kendileri
olarak temasa
geçemedikleri
için, metni
muradına uygun
bir şekilde idrak
edemiyorlar.**

Şikeste'yi uzaktan bile görmeyen sayısız öğrenci ve hatta öğretmenin var olduğunu bilmek için öyle ciddi araştırmalar yapmaya da gerek yok. Edebî eleştiri metinlerinin okunması açısından durum daha da vahim: “Şinasi'ye göre”, “Recaizâde'nin dediği gibi” diye başlayan ama “nerde demiş, tam böyle mi demiş” veya “denilen şey zamanının içinde eve ise bugün nasıl anlamamız lazım” gibi soruların hiçbirine cevap vermeyen yığınla aktarım, eğitimimizin içinde salınıp duruyor. Bu kabuk bağlamış gerçeklik, sadece yanlış veya eksik hükümlerin sürüp gitmesine sebep olmuyor; metnin aslı görülüp okunsa bile edebiyat eğitimi gören kişiler, metinlerle kendileri olarak temasa geçemedikleri için, metni muradına uygun bir şekilde idrak edemiyorlar. Bu olamadığı için edebiyat eğitiminin üçüncü boyutu olan edebiyat eleştirisi de ortaya çıkmıyor.

Edebiyat Eleştirisi Bağlamında

Çok genel anlamda bir edebiyat metniyle ilgili söylenen her söz veya takılan her tavır edebiyat eleştirisi sayılabilir. Dolayısıyla akademik edebiyat eğitiminin de bu çerçevede bir eleştiri her zaman vardır. Akademik edebiyat eğitiminde seçilen metinler, şu veya bu yöntemle bir incelemeye, zaman zaman çözümlenmeye tabi tutuluyor olarak görülseler de akademik edebiyat eğitiminin en zayıf boyutunun eleştiri olduğu söylenebilir. Osmanlı şiir metinlerinde üzerinde, mazmun şerhi

esasına dayanan ama şerh geleneğinden oldukça uzaklaşmış bazı açıklamaların yapıldığı, metinlerin günün Türkçesine aktarıldığı görülmektedir. Yeni edebiyat metinleri üzerinde şu veya bu şekilde modern yöntemlere dayanan incelemeler yapılmaktadır. Mesela roman bağlamında zaman, mekân, kişiler kadrosu, tema; şiir bağlamında, şekil, tema, üslup gibi inceleme birimleri oluşturulabilmekte ve metnin anlamına dair bazı sonuçlara ulaşılmaktadır. Fakat bu çalışmalar, ne yazık ki metin içi bağlantılar ve örneklerle sınırlı kalmakta; dil ve kültür varlığının oldukça yetersiz olduğu bir sınıf atmosferinde “benim oğlum bina okur döner döner yine okur” düzeyinde kalmaktadır. Edebiyat, bütün bilimlerle, değerlerle ve duygularla ilişki içindedir daha doğrusu onlarla birlikte vardır. Dolayısıyla eleştiri dediğimiz şey, belirli yöntemler geliştirilerek, metnin, tarihsel, sosyolojik, düşünsel, psikolojik alanlarla temasını görünür ve algılanabilir kılmaktır. Edebiyat eleştirisinin diğer bilimlerde olduğu gibi oluşun verilerle, onlar merkezinde gelişen yöntemlerle temasa geçmesi bir zorunluluktur. Aslında lisans ve lisansüstü edebiyat eğitiminde ortaya konulan çoğu çalışmanın, edebiyat tarihi alanına girebilecek yüzeysel biyografi ve monografi çalışmalarından, edebi metinlerdeki olay, zaman, mekân ve kişi tasvirlerinden, derleme, aktarma, süreli yayın fihristlerinden meydana gelmesinin temel sebeplerinden biri de akademide atfı yapılan anlamda bir eleştiri geleneğinin oluşmamasıdır.

Hatta modernleşme tarihimizin genel yapısını ve tezahürlerini anlayıp tanımada çektiğimiz zorlukların, edebiyatla kurduğumuz eleştirel bağın yetersizliği ile ilintili olduğunu düşünüyorum. Mesela uygulana gelen metin inceleme alışkanlıklarıyla modernleşme sürecinde bilincimizin yapısal ve göstergesel olarak nasıl biçimlendiğini edebi metinlerde aramak/izlemek mümkün olamayacaktır.

Not: Akademik Eğitimde Anabilim Dalları Meselesi

Anabilim dalı, elbette akademisyenin çalışma alanını belirler ve ona belirli çerçevelerde bir araştırma, değerlendirme ve çözümleme dairesi çizer. Ancak bugün anabilim dallarının neredeyse birbirinden kopmaya başladığını, kendi içinde hep aynı yöntemlerle ve hep aynı malzemeyle çalışan bir çarka dönüştüğünü de görmek zorundayız. Örneğin yüksek lisansta bir metindeki sıfatları, başka bir metinde falanca eki çalışan ama edebiyat tarihinden, metninden ve eleştiriden asgari düzeyde bile haberi olmayan yığınla “dilci” geliyor. Örneğin yüksek lisansta bir derginin yazılarını toplayan, fihristini yapan konularını tasnif eden, doktora da bilmem kaçınıcı sınıf bir yazarı veya şairi bulduğunu iddia ederek hayatını anlatan, eserlerini tanıtan ve haklarında lise düzeyinde bir iki cümle söyleyen ve hakeza edebiyat metinlerinden, edebiyatın kuramsal tartışmalarından, dilbilimden haberdar olmayan yığınla

“yeni edebiyatçı” geliyor. Diğer anabilim dalları için de durum aynı (istisnalar her zaman var). Halbuki bir arka plan, bir bilgi dağarcığı, yöntem ve kuram bakımından bir eleştiri birikimi bağlamında edebiyatın eskisi, yenisi, dili, halkı olmaması gerekir.

Son Not

Akademik edebiyatın, bilimsel kimliği ve niteliği bakımından biraz sakin ve sesiz olması tabiidir. Ama ne okuduğunu ne izlediğini, neyi tartıştığını görünmez kılacak kadar sessiz olması da pek yararlı değildir. Akademi dışındaki edebiyat ortamının da biraz gü-rültülü olması tabiidir. Ama akademik edebiyat eğitiminin ortaya koyduğu nitelikli çalışmaları gördüğünü gösteremeyecek kadar kendini merkeze alması pek yararlı değildir.

Modernleşme tarihimizin genel yapısını ve tezahürlerini anlayıp tanımada çektiğimiz zorlukların, edebiyatla kurduğumuz eleştirel bağın yetersizliği ile ilintili olduğunu düşünüyorum.

ANADOLU EDEBİYATTAN NE BEKLER?

Mart

Mustafa Çiftci

Değerlendirme

Keşke edebiyat hakkında mutmain edecek kadar müktesebatım olsaydı ama yok. Ben böyle söyleyince dostlarım. “Kendine müktesebatı zayıf adam deme. Essah sanırlar...” diyorlar. Ben de onlara diyorum ki zaten meselemiz “essah olmak” yani “mış gibi” yapmamak. Edebiyattan Anadolu’nun beklediği de budur herhalde. Çünkü Anadolu’ya pek çok kişi ve kurum “mış gibi” yapmıştır. Sosyal bilimciler Anadolu’yu tanımlamış, dosyalamış, istatistiklere konu etmiştir. Ama bütün bunlar Anadolu’yu tanımak şöyle dursun sosyal bilimlerin koridorlarında boğmuştur insanı. İşin ilginç yanı Anadolu’ya bunu yapan akademisyenler ve yazarlar da taşralı çocuklardır. Hangi aşamalardan geçerek doğduğu yere bu kadar yabancılaşıyorlar bilmiyorum. Hemen aklıma gelen bir fıkrayı anlatayım. Çocuk üniversiteye kadar köyde kalmıştır. İmtihani kazanır ve üniversiteye okumaya gider. Bir yıl hiç dönmez. Yıl sonunda döndüğünde artık başka bir çocuk olmuştur. Sanki köye daha evvel hiç gelmemiş gibi sorular sormaktadır. “Babacığım bu nedir? Babacığım şu nedir?” dedikçe babası ya sabır çekmektedir. Ne olmuştur bu çocuğa? Sonunda çocuk yerde yatan tırmığı görüp sorar; “Babacığım bu nedir? Baba artık çocuğa bir ders vermek ister. “Ucuna bas o sana

**“Essah olmak” yani
“mış gibi” yapmamak.
Edebiyattan
Anadolu’nun beklediği
de budur herhalde.
Çünkü Anadolu’ya pek
çok kişi ve kurum “mış
gibi” yapmıştır. Sosyal
bilimciler Anadolu’yu
tanımlamış, dosyalamış,
istatistiklere konu
etmiştir.**

ne olduğunu söyler” deyince çocuk yerde yatan tırmığın ucuna basar ve tırmık bütün hızıyla çocuğun alnında patlar. Çocuk acıyla bağırır; “... anam tırmık...” baba gülümser, ya bak nasıl da sana söyletti adını...”

Bizim akademisyen, şair, yazar kısmının alnına bir şey değmesin tabii. Ama onlar da tırmığın ne olduğunu babalarına sormasınlar. Zaten bildikleri tırmığı hatırlamaları için biraz doğdukları yere baksınlar. Biraz çocukluklarını hatırlasınlar.

Bir ahabamız dedi ki milletvekilerimizin yarısı köy çocuğu. Bu çok iyi bir şey. Vatandaşın derdini anlarlar. Meclis aritmetiğine böyle bakmak ilginç. Vatandaş hâlâ anlaşılmak için kendi çocuklarına bel bağlıyor demek ki...

Edebiyatta, sinemada taşraya bakanlar olmuyor değil ama o bakışların birçoğu klişeler yüzünden malul durumdadır. Taşra demek sıkıcılık, tekdüzelik, köksüzlük, sanatsızlık ve daha bir sürü bilinen klişe sebebiyle taşra olduğu gibi değil öğrenildiği gibi anlatılıyor. Taşrayı okuyarak öğrenmek isteyenlerin önünde yığınla bu klişeler etrafında yazılmış metin var. O metinlerden okursanız taşra anlatınız da ancak bu kadar oluyor.

Bütün bu söylediklerimden “taşrayı ben biliyorum, taşra okuyarak öğrenilmez” gibi bir iddiam yok. Sadece, “...merkezde yaşamının yan etkileri var...” diyorum. “Taşra merkezli okumalarda önünüze hastalıklı metinler gelecek dikkat edin.” diyorum. Bir misal ile anlatayım. Taşradan yıllık raporlar istenir ve mesela yaşlı bakımı nasıl yapılmaktadır diye bir soru sorulur. Cevap masa başında karalandığı için taşrada insanlar anne babalarına nasıl bakıyorlar. Bakıma muhtaçların gerçek durumu nedir. Tam açığa çıkmaz. Ama benim yaşadığım bir şey var. Maddi sıkıntı içinde olan bir aile tanyorum. Evlerinde bir bakıma muhtaç yaşlıya bakabilecek asgari şartlar bile yok. Dolayısıyla dedelerini huzur evine vermişler. Bu mesele açılınca ben, “...dedeniz nasıl?” diye sordum. O gariban ailenin oğlu

cevap veremedi. Biraz daha ısrarcı oldum ama dokunsan ağlayacak kadar etkilendi çocuk. Sonra bekledik bir zaman sessizce. Çocuk kendini toparlayınca, "...dedemi huzur evine verdik." diyebilirdi ve sustu. Gözleri yerde kaldı bir zaman daha. İşte demek istediğim tam da bu. İstatistikler bir torunun dedesini huzur evine koydukları için bu kadar üzülmelerini anlatmaz. Peki bunu kim anlatacak? Edebiyat anlatacak. Sinema anlatacak. Ve biz sanatın gücüyle bir kere daha anlayacağız ki dedeleri için enişelenen torunlar hala var.

Ama sinemamız, edebiyatımız dede ile dalga geçen yapımlarla dolu. Dedeyi, uçkuruna düşkün, denilemi anlamayacak kadar hayattan kopuk, yerli yersiz sürekli hatıralarını anlatan biri olarak göstermek için kolay tarafıdır. Ama mesela şöyle bir durum da var. Camiye girerken bastonu ters çeviren dedeler var. Bastonu bırakamıyor cami içinde de bastona ihtiyacı var. Ama bastonun ucu dışarıdaki kiri içeri getirmesin diye bastonu ters tutarak içeri girer dedeler. Sizce bu kadar hassas olabilen dedeler edebiyatta ve sinemada anlatılırken biraz daha nezaketi hak etmiyorlar mı?

Edebiyattan ne bekler Anadolu? Bu soruyla başlamıştık. Anlayış bekler. Ama biliyor musunuz? Anlamak için sevmeniz gerekir. Çok basit bir denklem ama her insanda işe yarar. Sevdiğiniz zaman kapısı size açılacak sayısız oda barındırır insan. Kur'an'ın iman edenlere yol göstermesi gibi. Biri dese ki ben bu Kur'an'ı okuyayım, anlayım sonra iman ederim. O zaman size ancak sınırlı sayıda kapı aralanıyor. Ama iman ederseniz size ful paket yükleniyor. İşte aynen böyle anlamak için önce seveceksiniz. Sevmeden anlaşılmaz. Zaten imtihan sırrı da oradadır. Sevebilecek misin bakalım? Sevmeye razı edebilecek misin nefsin? Bir kere sevince gerisi pek kolay. Ama ne yazık ki taşra ve Anadolu'yu sevmek, sevebilmek konusunda pek iyi bir karnemiz yok. Sevmek yerine kalkındırmayı tercih etmiş sistemimiz. Ama kalkınma gibi boş bir hülya bile sevgisiz olmuyor.

Söyleyeceklerim bu kadar. Edebiyatın ve sinemanın sihirli gücü ile daha çok sevmek daha sahici anlamak nimetine kavuşuruz inşallah diyorum.

Edebiyattan ne bekler Anadolu? Bu soruyla başlamıştık. Anlayış bekler. Ama biliyor musunuz? Anlamak için sevmeniz gerekir.

EDEBİYAT VE MİMARİ ÜZERİNE

Mart

M. Sinan Genim

Değerlendirme

Edebiyat ve mimari pek çok konuda birbiri ile ilintilidir, en ilişkili oldukları nokta ise beğenilme arzusudur. Modern mimarinin ünlü isimlerinden Le Corbusier bir söyleşisinde; “*Sen taşla toprakla bir şeyler yaparsın o bir yapıdır ama birden bir şey yüreğime dokunur, ah ne güzel derim. İşte o mimaridir.*” der. Edebiyat da böyle değil midir? Yüreğimize dokunan bir şiir, bir hikâye, bir roman aradan yıllar geçse de hafızamızda derin izler bırakır. Mimari de üzerimizde aynı etkiyi yapar; güzel, hoşumuza giden bir yapıyı hemen her zaman hatırlarız. Tıpkı bir roman gibi, detaylarıyla olmasa da genel hatlarıyla onu hatırlar, hatta zaman zaman rüyalarımızı süslemesine izin veririz.

Edebiyat, Mimarda Kendine Karşılık Bulur!

Bir mimari yapıda edebiyatın kendine yer bulmasının güçlüğüne karşın mimari, edebiyatta hemen her zaman kendine yer bulmuştur. Her ne kadar geçmiş dönemlerde cami ve benzeri dini yapılarımızı süsleyen hat örnekleri ile sivil yapılarımızı süsleyen şiir ve etkileyici edebiyat ürünleri yapılarımızın içinde yer alsa da günümüzde çoğunlukla görsel etki dışında bir anlam ifade etmezler. Mimaride kendine yeteri kadar yer bulamayan edebiyatın, mimarda karşılık bulması gerekir.

Mimariyi elbette insan oluşturur ama insan eliyle oluşturulan mekânlar daha sonra insanı oluşturmaya başlar. Edebî bir ürünün ortaya çıkması için önce mekân oluşumunun tamamlanması, sonra da şehrin oluşması gerekir. Edebiyatın var olması ve varlığını sürdürmesi için şehirli insan gereklidir.

Etkileyici bir edebiyat ürünü bizi sarar sarmalar, anlattığı veya konu ettiği mimari mekânın gizemi bizi içine alır, zaman zaman onu yazarın anlattığı gibi hayal etmeye çalışırız. Ancak herkesin mekân algısı ve tasavvuru farklıdır. Küçük yaşlarda yaşadığımız bazı mekânlar bizde sonsuzluk hissi yaratmıştır. Uzun süre sonra bu yapıları tekrar ziyaret ettiğimizde hiç de o kadar büyük olmadıklarını, küçüklüğümüzde bizi nasıl olup da bu kadar etkilemiş olduklarını düşünürüz. Aynı duyguyu çocukken okuduğumuz ve bizi etkilediğini düşündüğümüz şiir, hikâye, roman gibi kitaplarda da yaşarız.

Edebiyat ve mimari bizim düşünce dünyamızı genişleten iki sanat dalıdır. Her iki konuda da üreten insanların etkili bir kültürel birikime sahip olması gerekir. Çoğunlukla, “*Ben yaptım oldu!*” veya “*Ben yazdım oldu!*” gibi gelecekte de beğenilme kaygusu olmayan çalışmaların uzun süreli bir etkisi olmaz, zaman onları tasfiye eder.

Edebiyatın Var Olması İçin Şehirli İnsan Gereklidir

Mimariyi elbette insan oluşturur ama insan eliyle oluşturulan mekânlar daha sonra insanı oluşturmaya başlar. Hacı Bayram Veli'nin yüzyıllar önce “*Nutk-i Şerif*”te dile getirdiği, “*Nâgehân ol şâra vardım, Ol şâri yapılır gördüm. Ben dahî bile yapıldım, Taş ü toprak arasında*” sözleri bunun en güzel ifadesidir. Edebî bir ürünün ortaya çıkması için önce mekân oluşumunun tamamlanması, sonra da şehrin oluşması gerekir. Edebiyatın var olması ve varlığını sürdürmesi için şehirli insan gereklidir. İnsan önce barınma, hayatını devam ettirmek için yeme-içme gibi zorunlu eylemlerini karşılayacak çalışmalar tamamlanmalıdır ki edebiyat gibi bir üst düzeye geçiş sağlansın.

Çoğu edebî eser gizemli bir mekân tasviri içerir, bu geniş bir çevre ol-

duğu gibi küçük bir oda veya tek bir hücre de olabilir ama mutlaka bir mekân anlatısına gereksinim duyar. Şiir, hikâye, roman, deneme, mektup, seyahatname gibi eserlerde bahsedilen şehir, mekân ve yapılar, okunduğu zaman bizde farklı duygular uyandırır. Bu şehir, mekân ve yapıları gezdiğimiz zaman çoğunlukla farklı izlenimler ediniriz. Bu farklılık edebi üründe sözü edildiği tarih ile bizim gördüğümüz zaman arasındaki farklılıktan kaynaklandığı gibi, yazarın kültürel birikiminden, anlatım zenginliğinden de oluşur.

Yaşayan Edebiyat, Değişen Şehirler!

1867 yılında güney Sicilya'da Agrigento şehrinde dünyaya gelen İtalyan yazar Luigi Pirandello'nun *Sicilya Hikâyeleri* gençliğimde okuduğum ve beni etkileyen kitaplardan biridir. İki, üç kez Sicilya'ya gitmeme rağmen bir türlü fırsat bulup Agrigento'ya gidemedim. Nihayet 2017 yılı sonbaharında gittiğim Sicilya gezisi sırasında Agrigento'yu ziyaret etmek nasip oldu. Sokak sokak dolaştım ama bir türlü Pirandello'nun anlattığı büyümlü atmosferi yakalayamadım. Sanırım aradan geçen yüz yılı aşkın süre şehri büyük ölçüde değiştirmiş, olmalı ki Pirandello'nun anlattığı Agrigento artık yoktu.

Şehir değişince anlatıyı da yaşamak mümkün olmuyor çünkü beklentilerimizi de birlikte götürüyoruz ve onların karşılığını bulmak nerede ise pek çok şehirde imkânsız! Daha sonra fark ettim ki, İstanbul'da da aynı yok oluşu yaşıyorum. Doğduğum ve gençliğimin büyük kısmında yaşamıma renk katan Kuzguncuk ile günümüz Kuzguncuk'u çok farklı, zorda kalmadıkça oraya gitmek istemiyorum çünkü anılarım kirleniyor ve "Acaba ben farklı bir yerde mi yaşamıştım?" kuşkusuna kapılıyorum.

Steen Eiler Rasmussen, *Yaşayan Mimari* isimli kitabında Roma'daki Santa Maria Maggiore Bazilikası ile ilgili bir anısını anlatır. Bir tepenin yamacında yer alan kilisenin apsid duvarı geniş bir platformdan başlayan ve yamaç boyunca devam eden basamaklar ile alt kotlara doğru iner. Rasmussen en üstteki platformda top oynayan çocukları sey-

reder ve apsid duvarını, yapanın hiç düşünmediği şekilde, birbirlerine çalım atan çocukların topu sektirmek için kullandıklarını görür. Kilisenin ana taşıyıcı elemanlarından biri olan bu duvarın farklı bir amaçla kullanılması ilgisini çeker. Dışa bakan bir duvar yeni bir kullanım amacına hizmet etmekte, hayata farklı bir şekilde katılmaktadır.

Yıllar sonra bir fırsat bulup Rasmussen'in anlattığı açıdan yapıya bakmak istedim. Söz konusu merdiven ve platformlar yüksek parmaklıklarla çevrilmişti, içine girmedim, çevre atıklarla kirlenmiş, güvercin pislikleriyle dolmuştu. Söz konusu duvar hayatın dışına itilmiş, yalnız bırakılmıştı. Artık özlendiği şekilde canlı değil, ancak uzaktan seyredilebilir hale gelmişti. Her ne kadar mimari kullanım değişse de Rasmussen'in canlı anlatısı edebiyatta devam ediyor, etmeye de devam edecek.

Mimaride kendine yeteri kadar yer bulamayan edebiyatın, mimarda karşılık bulması gerekir.

**Mimariyi
okumak, bir
edebî eseri
okumaktan
daha fazla
enerji ve ilgi
gerektirir.**

Bazı hikâye ve romanlarda yazar birden kendisinin veya kahramanının iç dünyasına girer, bir süre sonra da çevrede oluşan dış dünyadan bahseder. Yazar, kahramanı ile birlikte düşsel bir seyahat yapmaktadır, aynı serüveni mimaride de yaşarız ama çoğunlukla “Hay huy” içinde bunun farkına varmakta zorlanırsınız. Edebiyat ürünleri yazarı açısından değil, okuyucu açısından biraz da tembellik içerir. Oturduğumuz yerde fazla çaba sarf etmeden kurguya dahil olmak, kimi zaman eğlenmek, kimi zaman da içine katılmak gerekir. Böylesi bir kitabı nerede ise çocukluğumdan beri, canım sıkıldıkça, karamsar günlerimde okuma isteği duyarım. *Güneş Çocuğu*, Jack London hikâyesinin kahramanı Da-

vid Grief, Pasifik Adaları arasında dolaşır, deniz, güneş ve bir yelkenli... Birden kendimi David Grief gibi hissederim. Sanki yelkenlinin bir yolcusu olup tüm maceraları beraber yaşar gibi... Can sıkıntım dağılır, karamsarlık benden uzaklaşır ve sakinleşirim. Bu hikâyelerde her ne kadar bazı mimari yapılar tarif edilirse de önemli olan mekân hissini sanki içinde yaşamışsınız gibi aktarılmasıdır.

Mimari ise biraz daha farklıdır. Onun farkına varmak için, birlikte yaşamamız, içinde dolaşmamız, yapıldığı tarihteki kültürel ortam konusunda bilgi sahibi olmamız, yani daha farklı çaba ve güç sarf etmemiz gerekir. Mimariyi okumak, bir edebî eseri okumaktan daha fazla enerji ve

ilgi gerektirir.

Herhangi bir edebiyat eseri, şiir, hikâye, roman, deneme, yazar kişi, bir anlamda kültürel birikimine, yetenek ve çalışmasına bağlı olarak sonuca ulaşabilir ama mimaride bu iş çok daha zordur. Mimarın kurguladığı yapıyı hayata geçirmesi, içinde yaşanabilir hale getirmesi için çok sayıda, mesleğinde gerçekten uzman insana ihtiyacı vardır.

Edebiyatçı Virtüöz, Mimar ise Orkestra Şefidir!

Edebiyatçıyı bir keman veya piyano virtüözü olarak düşünmek gerekir. Mimar ise orkestra şefi gibidir, üstelik öyle bir şef ki, hiçbir prova imkânı olmadan, kendi bestelediği senfoniye, kalabalık bir insan grubu ile birlikte icra edecektir. Üstelik bu insan grubu içindeki bazı kişilerin yetenekleri ve yaptıkları işe hakimiyetleri bile şüphelidir. Yanlış yapılan bir işi çoğunlukla düzeltmek mümkün değildir.

Bazı düşünürler mimari için “*Donmuş müzik*” demektedir. Hangi senfoninin hangi bölümünde donmuş olduğu ise meçhul bir nitelemedir. Eğer müziğin icra süresi içinde herhangi bir anda donmuşsa bu yapının tamamlanmadığını gösterir. Eserin icra edilip henüz alkışlar başlamadan donmuş olduğu kabul edilirse daha doğru olur. Sonuçta başarılı ve geleceğe uzanan bir yapı ortaya çıkmış ise zaten alkışlar yıllar

boyu devam edecektir.

Antoni Gaudi'nin 1883 yılında yapımını devraldığı ve 1926 yılındaki vefatına kadar inşaatı devam eden *La Sagra da Familia* tam da böyle bir yapıdır. Gaudi'nin ölümü üzerine yarım kalan yapı, zaman içinde tamamlanmaya çalışılmaktadır. Bitmeyen bir senfoni gibidir. Bu senfoniye yazmaya başlayan kişi vefat eder. Bir süre sonra bu eseri tamamlamaya çalışan bazı kişiler ortaya çıkar. Bu işe el atan hemen her kişinin tamamlamak istediği bölüm hakkındaki düşüncesi ve kurgusu farklı olacaktır. Kimi zaman “*Gaudi olsaydı şöyle yapardı!*” kimi zaman da “*Tamamlanan bölümler onun yaptığından farklı olmalıdır ki ayırt edilebilsin!*” gibi öneriler gündeme gelecektir. Üstelik aradan yüz yıla yakın bir zaman geçmiş gerek malzeme gerekse teknik açıdan farklı açılımlar oluşmuştur. Acaba bugün Gaudi sağ olsaydı ne yapardı? Hep merak ederim!

Edebiyat ve Mimarinin buluşması: Beş Şehir

Kanımcı edebiyat ve mimarinin iç içe girdiği önemli bir eser de Ahmed Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* isimli kitabıdır. Ankara, İstanbul, Erzurum, Konya ve Bursa'yı anlattığı bu kitabında Tanpınar, on yıl ara ile gittiği Erzurum'a ikinci gidişindeki hayal kırıklığından bahseder. İlk kez 1913 yılında, on iki yaşındayken gittiği Erzurum; çarşısı, pazarı, otuz

Bazı düşünürler mimari için “Donmuş müzik” demektedir.

**Edebiyatta
sözü edilen
mimari anlatı
bizim merak
ve öğrenme
duygumuzu
artırır, artan
merak ve
öğrenme
duygusu
ise bizim
eğitimimizde
çok önemli rol
oynar.**

sekiz medresesi, elli dört camisi ve İran'la yaptığı ticaretle zenginleşen oldukça hareketli bir şehirdir. On yıl sonraki ziyaretinde ise harap bir şehir ile karşılaştığından söz eder. Bu anlatıda, yapılan değerlendirmede acaba çocukluk ile gençlik arasındaki değerlendirme farkı ne kadar rol oynamaktadır? Çocuklukta hemen her şeyi toz pembe gördüğü, anne ve babasının koruması altında gezdiği şehri algılaması ile genç bir insan olarak tek başına dolaştığı şehre dair değerlendirmesi elbette farklı olacaktır. Üstelik aradan geçen on yılda Erzurum çok sayıda çatışma yaşamış, nüfusun bir kısmı çeşitli nedenlerle göç etmek zorunda kalmıştır. Nüfus değişimleri aynı zamanda şehirlerin ve de mimarinin rengini kaybetmesine yol açar. Farklı kültürlerin bir arada olduğu şehirler gelişir ve biz de farklı anılar oluşturur, tek düze rekabetin olmadığı şehirler sıkıcı olup içimizi karartır ve eğer yalnızsak bir an önce oradan kurtulmak isteriz.

Yıllar sonra Alberto Manguel, *Tanpınar'ın İzinde Beş Şehir* isimli kitabı için aynı şehirleri dolaşmaya başlar. Çok farklı bir Erzurum ile karşılaşır. Örneğin Tanpınar'ın sözünü ettiği "Eski Erzurum Mezarlığı" nı görmek ister ama ne yazık ki 1960'lı yıllarda buldozerle düzleştirilip yeni bir mezarlık yapıldığı için eski mezarlıktan hemen hiçbir iz kalmamıştır.

Bu arada eski mezar taşları da tahrip edilmiştir. Orada bulunan yaşlı bir adam, "Geçmiş, geçmişin mezarıdır!" der.

Edebî Anlatı Mimariye Bakışı Etkiler!

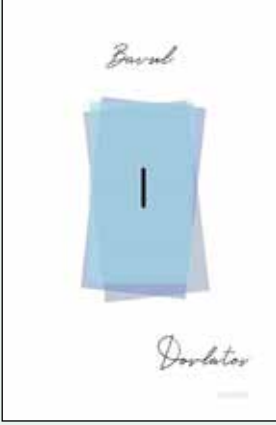
Edebiyat ile mimari zaman zaman ayrılmaz bir bütün teşkil ederler, anlatıyı zenginleştirmek, onu ilginç kılmak için mekân ve mimari olmazsa olmaz bir öğedir. Anlatıyı zenginleştirmesinin yanı sıra yazarın mekân ve mimariyi nasıl değerlendirdiğini anlarız. Bu anlatı bizi sözü edilen mekânları görmeye yönlendirir. Gördüğümüz zaman her ne kadar aynı duyguları paylaşıyor olmasak da anlatının zenginliği bizi etkiler. Özellikle çoğu batılı gezgin bu nedenle gezdikleri mekân ve yapılarda o yapıları anlatan kitapları da beraberlerinde taşıyıp yazarın anlatısını birlikte değerlendirmek arzusundadır. Ne anlatılmış, ben ne anlıyorum, gözümden kaçan bir şeyler var mı? Kültürel seviyem bu anlatıda sözü edilen şeyleri anlayacak düzeyde mi? Bu yapıyı anlamak için daha neler okumam, neyi araştırmam gerekiyor? Edebiyatta sözü edilen mimari anlatı bizim merak ve öğrenme duygumuzu artırır, artan merak ve öğrenme duygusu ise bizim eğitimimizde çok önemli rol oynar. Olayları nakli değil, akli bilgi ile

2022 MART KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Yusuf Temizcan

Bavul

Sergey Dovlatov

Sovyet dönemi muhalif gazeteci ve yazarlarından olan Sergey Dovlatov'un en önemli eserlerinden *Bavul*, Dovlatov'un ülkesini terk ederken yanında götürmesine izin verilen tek bavulu uzun süre sonra açması ve oradan çıkan sekiz eşyanın sekiz ayrı anıya götürmesini anlatıyor.

Jaguar Kitap, 145 sayfa.

Sabahı Beklemeden

Ezel Erverdi

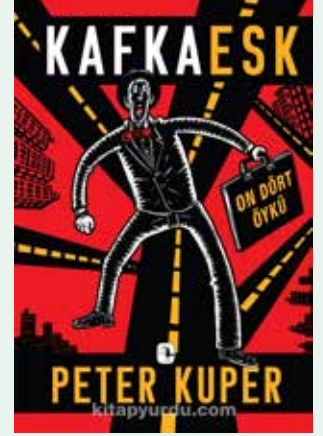

Yayıncılık dünyasının duayen isimlerinden, Dergâh Yayınları'nın kurucusu Ezel Erverdi, yayıncılığa ve Dergâh'a dair anılarını bu kitapta bir araya getiriyor. Eser Çağaloğlu'nda geçen bir dönemi aydınlatmakla kalmıyor iyi hatırat okumayı sevenler için de önemli bir fırsat sunuyor.

Dergâh Yayınları, 528 sayfa.

Kafkaesk On Dört Öykü

Peter Kuper

Çizgi romanları sevenleri buraya alalım. 20. yüzyılın en önemli düşünürlerinden Franz Kafka'dan ilhamla Pete Kuper'in yeniden yorumlaması çizgi roman olarak karşımızda. Kafka okurlarına yeni bakışlar kazandırmaya aday.

Metis Yayınları, 160 sayfa.

Kurmaca Dünya İçinde

Turan Karataş

Turan Karataş'ın kurmaca metinler ve kurmaca oluşturma üzerine yazdığı denemelerden oluşan bu eser, kurmacaya içinde yaşadığımız gerçekliğin gölgesi, yansıması, taklidi ve karikatürü olarak bakıyor.

Muhit Kitap, 384 sayfa.

2022 MART KİTAPLIĞI

Edebi Mekânın Poetikası

Bekir Şahir Konyalı

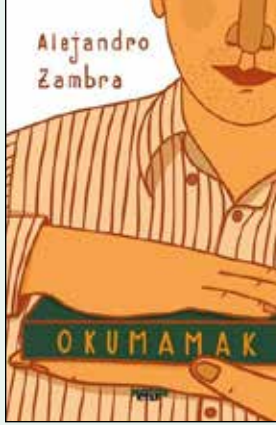

Bir yer ne zaman mekân olmaya başlar? Mülkiyetle mi yoksa orada yaşayan insanların ruh üflemeyle mi? Kendinden bahsettirmek mekânlaşma sürecine nasıl ve ne şekilde etki eder? Bu soruların yanıtı kitapta. Mekân ve edebiyat üzerine düşünmeye zorlayan bu eserin kolay lokma olmadığını belirtmemiz gerekiyor.

Ketebe Yayınları, 208 sayfa.

Okumamak

Alejandro Zambra

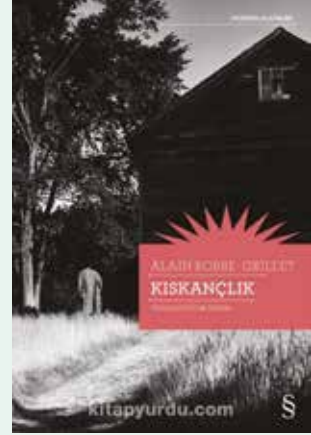

Çağdaş Şili edebiyatının önemli isimlerinden Zambra'nın edebiyat üzerine yazdığı metinler bu eserde bir araya getiriliyor. Kendi edebiyat yolculuğuna da rastladığımız yazılarda Kafka, Borges, Cortazar Buzzati gibi ustalara ve eserlerine selam veriliyor.

Everest Yayınları, 108 sayfa.

Kıskançlık

Alain Robbe Grillet

Anlatı kalıplarına meydan okuyan ve 20. yüzyılın ikinci yarısında büyük yankı uyandıran Alain Robbe Grillet bu romanında; anlatıcının gördüğünü bir kamera gibi aktardığı, yoruma, betimlemeye, tahlile, diyaloglara, iç monologlara yer vermeyen bir anlatım biçimi deniyor. Bazılarımız bu anlatım tarzını hiç beğenmeyebilir ama özgün olduğunu söylemek lazım.

a

Mehmet Genç

Abdullah Mesud Küçükkalay

Geçen yıl kaybettiğimiz büyük ilim adamı, Osmanlı iktisat tarihçisi Mehmet Genç'in biyografisini derli toplu anlatan en önemli muhtemelen budur. Hocanın ilim yolculuğu, esprituél kişiliği, nezaket ve zarafeti, ailesi, üniversite hayatı ve hepsinden önemlisi eserlerinin tahlili bu iki kapak arasında bir araya getirilmiş.

Ötügen Neşriyat, 543 sayfa.

2022 MART KİTAPLIĞI

Gölge Kral Maaza Mengiste

Mussolini'nin 1935'te Etiyopya'yı işgali sırasında kadın askerlerin görülmeyen hikâyesine odaklanıyor bu roman. Hirut karakteri üzerinden savaşın çarpıcı yüzü yansıtıyor. Öfke, karanlık, acı, kadın olmanın zorlukları halkın trajedisıyla birleşiyor.

Timaş Yayınları, 432 sayfa.

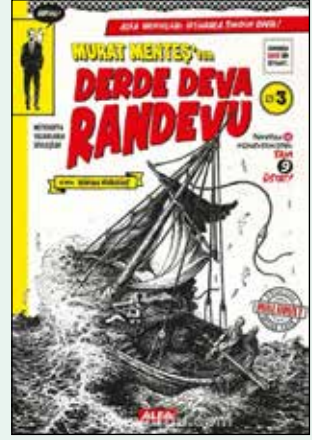
Tol Murat Uyrukulak

Uyrukulak Can Yayınları'nda... Yazarın meşhur kitabı Tol; musahhah olan Yusuf henüz genç bir yaşta işinden olunca yoksul bir hayat sürmeye başlar. Büyükşehir terk ederek Diyarbakır'a doğru yola çıkar ancak ona eşlik edecek gizemli bir yolcu daha olacaktır. Bu gizemli yolcu Yusuf'un kaçmak istediği şeylerle yüzleşmesini sağlayacaktır.

Can Yayınları, 312 sayfa.

Derde Deva Randevu-3 Murat Menteş

Serisinin ilk iki kitabı ilgi görmüş olacak ki kısa süre sonra üçüncü kitap da geldi... Murat Menteş'in 9 yazarla yaptığı hayali söyleşiler Hakan Karataş'ın çizimleriyle buluşuyor. Ömer Hayyam, Charles Dickens, Fatma Aliye, Oğuz Atay ve diğerleriyle ilginç yolculuklara çıkıyor Menteş ve büyük fikirleri bu yolla özetlemeye çalışıyor.

Alfa Yayınları, 244 sayfa.

Babam ile Mercedes

Hüseyin Akın

Çağdaş şairler ve düşünürler arasında en çok dikkat çeken isimlerden biri kuşkusuz Hüseyin Akın'dır. Uzun yıllara dayanan gazete yazıları, şiirleri, dergilerdeki metinleri kıymeti yüksek eserlerdi. Bu şiir kitabında da farklı dergilerde yayımlanmış güncel şiirlerini bir araya getirmiş.

Şule Yayınları, 94 sayfa.

CİNS NİSAN'A ÖFKEYİ TAŞIDI

01 NİSAN

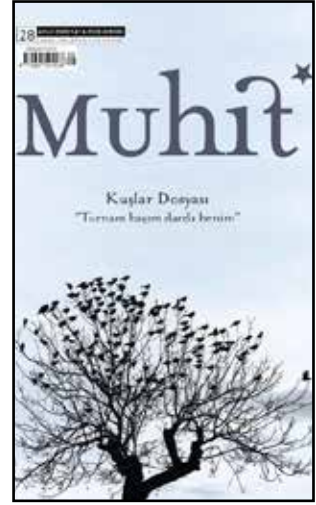
Yayın yönetmenliğini İsmail Kılıçarslan, Yayın Koordinatörlüğünü Furkan Çalışkan ve Editörlüğünü Yusuf Genç'in üstlendiği *Cins*, Nisan sayısına "Öfke" kavramını taşıdı. Öfke nedir, bir konum bildirimi midir, öfkenin sahiçiliği, modern zamanlarda öfke değışti mi, öfke

bir kaçış birimimi mi gibi konuları merkeze taşıyan *Cins*'te, Samed Karataş, Zeliha Eliaçık ile öfkenin politik tarafını konuşurken, derginin bu sayısına Mustafa Ulusoy, Güray Süngü, Güven Adıgüzel, Ömer Erdem gibi önemli isimler yazlarıyla katkıda bulundular.

VARLIK'TAN BELLEK BURSA DOSYASI

01 NİSAN

Yaptığı kültürel ve politik dosyalarla olumlu olumsuz adından çokça söz ettiren Varlık, Nisan ayına "Bellek Bursa" dosyasıyla merhaba dedi. Deniz Dalkılıç, Raif Kaplanoğlu, Şafak Baba Pala gibi isimler, Bursa'nın kültürel hafızasını hem edebi hem de sosyolojik olarak tartıştılar.

MUHİT, KUŞ SESLERİ YETSİN, DEDİ.

01 NİSAN

Yaptığı dosyalarla dikkat çeken *Muhit*, Nisan sayısında Kuşlar Dosyası ile baharı selamladı. Mustafa Özel'in "Kur'an'ı Kerim'de Kuşlar" yazısı ile açılan dosya da, Ömür Ceylan, "Osmanlı Kuşları Neden Severdi" sorusunun cevabını aradı. Ceylan'ın "Şiirimize Tüneyen Kuşlar" başlıklı yazısıyla Hüseyin Akın takip etti. Türkülerimizdeki kuşları Cemal Kurnaz, sultanlara ad veren kuşları Haşim Şahin kaleme aldı. Serçeyi Berat Demirci, turnayı Dursun Çiçek, leyleği Muhsin Macit, sakayı İbrahim Tenekeci, martıyı Abdulkadir Erkal, kuş evlerini ise Zafer Çınar yazdı.

ETKİNLİKLER KÜTÜPHANE HAFTASINDA

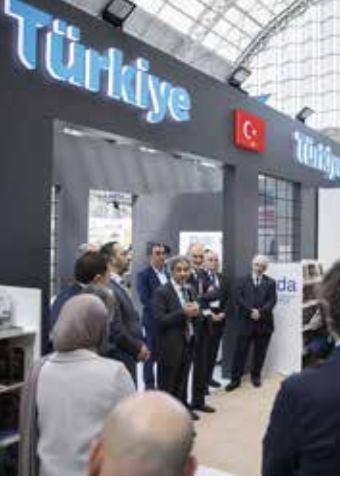
Aaaaa
aaaa
aaaa
aaaaaa

03 NİSAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından, 58. Kütüphane Haftası dolayısıyla çeşitli etkinlikler düzenlendi. 24 Mart Perşembe günü KSÜ İlahiyat Fakültesi'nde düzenlenen "Hayatım Kitap" adlı konferansla başlayan etkinlikler kapsamında Serdar Yakar, Nuri Yıldız, Ali Gemci, Salman Kapanoğlu, Doğan Arık,

Hanifi Yılmaz, Ramazan Avcı, Nusret Şan, Yüksel Horasan, İbrahim Gülsü, Ercan Kozanoğlu, Nusret Alperen, Abdülhakim Eren ve Ömer Baydemir okurlarıyla buluştu. Ayrıca gezici bir kütüphanede kırsal bölgelerde kitaplara ulaşma zorluğu çeken öğrenciler için yolculuk yaptı. Etkinlikler 3 Nisan'da sona erdi.

LONDRA'DAN TÜRKİYE'YE İLGİ

Aaaaa
aaaa

07 NİSAN

Londra Kitap Fuarı'nda, Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı himayesinde açılan "Türkiye" standı büyük ilgi gördü. 5-7 Nisan tarihleri arasında gerçekleşen fuarda, Kültür ve Turizm Bakanlığı, bakanlık ve İstanbul Ticaret Odası (İTO) adına iki farklı stantla katıldı. Türkiye'den 10 yayınevi de telif ve eser satışı görüşmeleri için davetli olarak yer aldı. Fuarda, Türkiye'den getirilen bine yakın Türkçe eserin yanı sıra daha önce "Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Türkçe Dışındaki Dillerde Yayımlanmasına Destek Projesi (TEDA)" kapsamında desteklenen dünyada 85 farklı ülkede basılmış 150 esere de yer verildi.

DÜNYA KİTAP ÖDÜLLERİ AÇIKLANDI

08 NİSAN

Dünya Kitap tarafından verilen 2021 yılı "Yılın En İyileri Ödülleri"nin sahipleri açıklandı. Seray Şahiner'in *Ülker Abla* isimli kitabı "Yılın Telif Kitabı" seçildi. Prof. Dr. Mehmet Hakkı Suçin'in, Adania Shibli'den çevirdiği *Küçük Bir Ayrıntı* kitabı "Yılın Çeviri Kitabı" ödülüne layık görüldü. "Yılın Yayınevi" ödülü ise Kronik Kitap'a verildi. Elçin Poyrazlar'ın *Ecel Çiçekleri*'ne eseri "Yılın Polisiye Kitabı" ödülüne layık bulundu. Kübra Sultan Yüzüncüyıl, Aynülhayat Uybadin, Arif Bilgin ve Suavi Aydın'ın hazırladığı *Topraktan Sofraya Sakarya Mutfağı/Bir Yemek Antropolojisi* kitabı "Yılın Gastronomi Kitabı"

ödülünü aldı. Ebru Baybara Demir "Gastronomi Kültürü Emek Ödülü", Ali Ekber Yıldırım ise "Jüri Özel Ödülü"nü'nün sahibi oldu. Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları ise "Yılın Kurumsal Yayınevi Ödülü"nü'nün sahibi olarak açıklandı. "İş dünyası" kitapları arasından *1871-2021 Kuru Kahveci Mehmet Efendi Mahdumları'nın 150 Yılı'* kitabı "Yılın İş Dünyası Marka Kitabı" olarak seçildi. Ayşen Zamanpur'un *Bir Markanın Direniş Öyküsü, Diren Keçi* kitabı "Yılın İş Dünyası Anı Kitabı Ödülü"nü alırken, Mariana Mazzucato'nun *Girişimci Devlet* eseri ise "Yılın İş Dünyası Uluslararası Kitap Ödülü"nü aldı.

RAMAZAN'DA KARAKOÇ

11 NİSAN

Eyüpsultan Belediyesi Ramazan etkinlikleri bağlamında şair İsmail Kılıçarslan'ı misafir etti. Kılıçarslan, "Sezai Karakoç Bize Ne Anlattı?" başlığı çerçevesinde Karakoç'un kendi kuşağına etkilerini ve düşünce dünyamıza sunduğu teklifleri, onun dünyaya bakışını anlattı. "Sezai Karakoç'un son büyük şairlerden" olduğunu dile getiren Kılıçarslan, Türk düşüncesinin yüzyıllardır şiirle birlikte ilerlediğini dile getirdi.

ASLAN ŞÜKÜR

Aaaaa
aaaa
aaaa

12 NİSAN

Türkiye'nin başarılı çizgi roman kapağı ressamı arasında yer alan Aslan Şükür, kalp krizi nedeniyle 77 yaşında hayatını kaybetti. "Altın Fırçalı Adam" olarak tanınan Şükür: *Zagor, Mister No, Mandrake, Kızılmaske, Gordon, Teksas, Tommiks, Judas, Yüzbaşı Volkan, Karaoğlan, Tom Braks, Atlantis* gibi çok sayıda çizgi romanın kapağına şekillendirmişti.

NURULLAH GENÇ'TEN HAYAT ÜZERİNE...

12 NİSAN

Eyüpsultan Belediyesi Ramazan etkinlikleri bağlamında misafir ettiği isimlerden biri olan Nurullah Genç, "Sanat ve Hayat" başlığında, sanatçıların hayatları ve sanatları

arasındaki ilişkiyi, sanatçı kişiliğini, sanatçının ruh halini hem kendi kişisel tecrübesinden hem de büyük edebiyatçılar üzerinden dinleyicilerle paylaştı.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ GENÇ YAZARLAR KULÜBÜ

ÖLÜMÜNÜN 100. YILINDA
MARCEL PROUST
VE TÜRK EDEBİYATINDA İZLERİ

13 Nisan Çarşamba
14.00

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Şeref Holü

Prof. Dr. Nurettin Çökmez Kılıçeri
Prof. Dr. Seval Şahin
Prof. Dr. Ali Şahin

PROUST İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NDE

13 NİSAN

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Genç Yazarlar Kulübü tarafından “Ölümünün 100. Yılında Marcel Proust ve Türk

Edebiyatındaki İzleri” adlı bir program gerçekleştirildi. Prof. Dr. Nedret Öztokat Kılıçeri, Prof. Dr. Seval Şahin ve Prof. Dr. Ali

Şükrü Çoruk’un söz aldığı programda Proust’un; deneme yazarlığı, romancılığı ve eleştirmenliği üzerinde duruldu.

KENDİNE GEÇ KALMAK YA DA...

14 NİSAN

Eyüpsultan’da gerçekleşen “Ramazan Coşkusu” etkinlikleri kapsamında, yazar Tarık Tufan “Kendine Geç Kalmak” konulu söyleşiyle edebiyatseverlerle buluştu. Tufan, konuşmasında, insanın kendini iskaladığını, tanımakta geç kaldığını, bunun da sebeplerinin modern hayat içindeki meşgaleler ve dikkat dağıtıcı şeyler olduğunu dile getirdi. İnsanın edebiyatla ilişkisinin “kendini tanımayı” sağladığını söyleyen Tufan, bunu da kendi hayatından örnekler ile açıkladı.

Eyüpsultan’da RAMAZAN COŞKUSU

Kendine Geç Kalmak

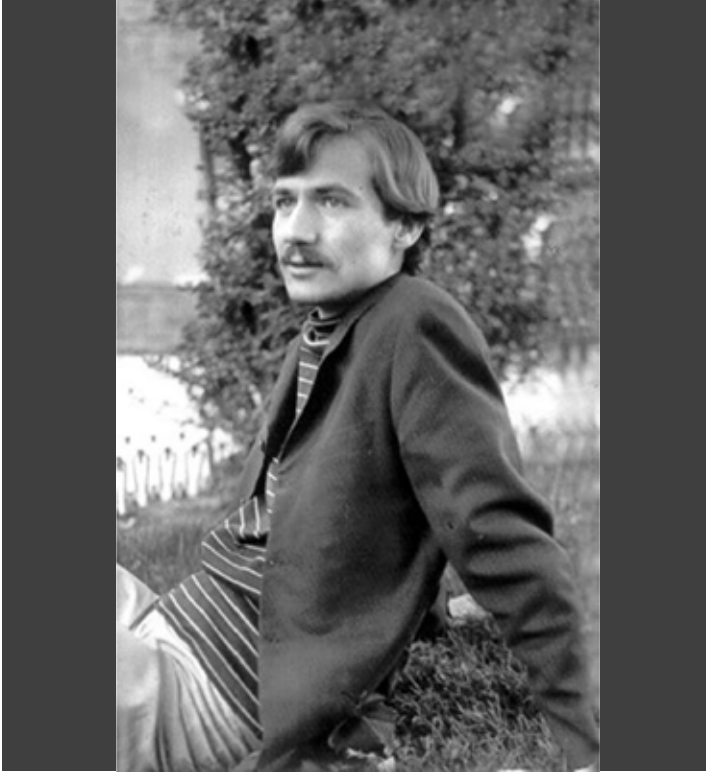
14 NİSAN
PERŞEMBE
21.45

Tarık TUFAN

ZAL MAHMUT PAŞA KÜLLİYESİ

Deniz Köken
BELEDİYE BAŞKANI

EYÜP SULTAN

ÖZGER ŞİİR ÖDÜLÜ VERİLDİ

Aaaaa
aaaa
aaaa
aaa
aaaa
aaaa

15 NİSAN

Mayıs Yayınları tarafından bu yıl 27'ncisi düzenlenen "Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü" *Düşme* dosyasıyla Hakan R. Temiz'e takdim edildi. "Sina Akyol Özel Ödülü" ise Öztekin Düzgün'ün *Çiçekler Mümkünse* adlı dosyasına verildi.

KİTAP PAZARI RAPOR AÇIKLANDI

20 NİSAN

Türkiye Yayıncılar Birliği tarafından kategorilere göre hazırlanan ve sektör verilerini içeren 2021 Türkiye Kitap Pazarı Raporu açıklandı. Rapora göre geçtiğimiz yıl 438.679.864 adet kitap üretildi. Bandrol dağıtımı ve satışını yapan YAYFED'in (Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu) açıkladığı toplam kitap üretimi bir önceki

yıla göre %1,26 oranında artışla kapattı. 2021 yıl sonunda çevrim içi TL perakende pazarının toplam pazar payı, pandeminin ikinci yılında kitabevlerinin açılmasıyla %36,17'den %20,85'e düşerken, ses-

li kitap satışları ve dijital veri tabanı aboneliklerinde %2,86 oranında artış yaşandı. Akademik dünyada ise korsan fotokopi ve dijital pdf paylaşımlarından dolayı öğrenci başına 1 kitap bile düşmedi.

19 NİSAN

BÜLENT PARLAK *İzdiham* dergisinin kurucusu ve Genel Yayın Yönetmeni Bülent Parlak, kalp krizi nedeniyle 43 yaşında hayata veda etti.

TROLEYBÜS'TE SAHAFLAR KONUŞULDU

Aaaaa
aaaa
aaaa
aaa
aaaa
aaaa

21 NİSAN

Kütüphane Trolleybüs'te, Emin Nedre İşli ve Murat Uncu, İstanbul'daki sahaf kültürünün dününü ve bugününü, Sahaf hikâyelerini, kendi kişisel sahaf tecrübelerini, sahafın İstanbul'un şehir hafızasına neler kattıklarını konuştular.

TİMAŞ FİNALİST

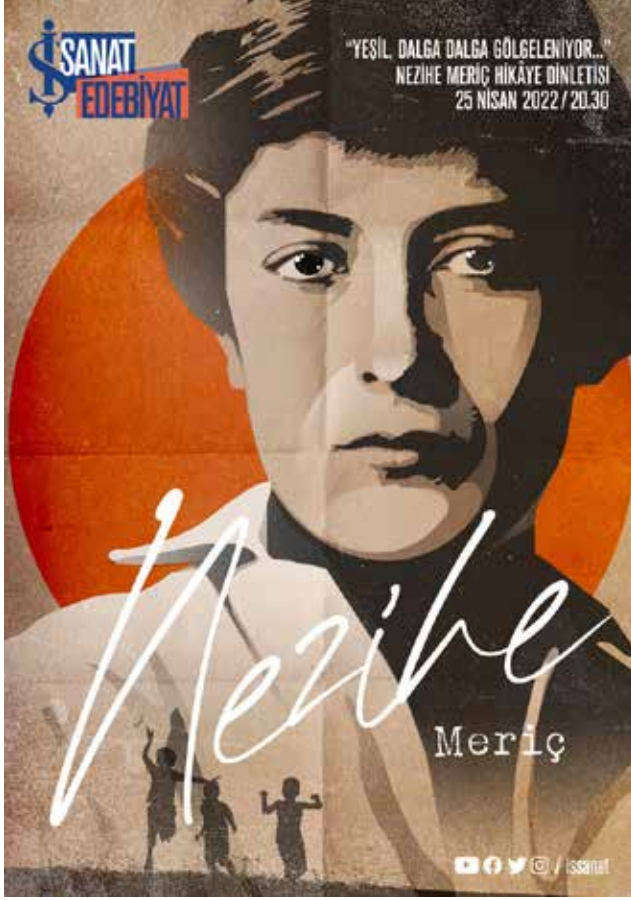
22 NİSAN

Her yıl görsel iletişim alanında uzman isimlerden oluşan jüri üyelerinin Avrupa'nın en iyi tasarımlarını seçtiği Avrupa Tasarım Ödülleri'nin finalistleri arasında bu yıl Timaş Yayınları yer aldı. 2007 yılından beri düzenlenen tasarım ödülünde E S Kibele Yarman'ın Timaş Yayınları Dünya Edebiyatı Klasikleri Dizisi için tasarladığı kapak çalışmaları finalist olarak açıklandı.

21 NİSAN

HAYRETTİN ORHANOĞLU Yazar ve şair Hayrettin Orhanoğlu, geçirdiği kalp krizi sonucu 57 yaşında vefat etti.

NEZİHE MERİÇ'İN HİKÂYELERİ İŞ SANAT'TA...

Aaaaa
aaaa

25 NİSAN

İş Sanat'ın edebiyatla müziği bir araya getirdiği dinletilerinde Nisan ayında Nezihe Meriç'in hikâyeleri "Yeşil, dalga dalga gölgeleniyor..." başlıklı dinletide yer aldı. Meriç'in *Çalgıcı, Bazı-*

ları, Kapalı Öykü-1, Işm, Sepetli Kadın hikâyelerini Tilbe Saran, Metin Belgin, Bülent Emin Yarrar, Hakan Gerçek ve Aslı Yılmaz seslendirdi. Hikâyeleri ise Atilla Birkiye düzenledi. Din-

letiyi Mehmet Birkiye sahneye uygularken Serdar Yalçın müzik yönetmenliği yaptı. Seda Subaşı (keman) ve Şemsa İdil Ural (çello) ise enstrümanlarıyla dinletiyeye eşlik etti.

TDV'DEN KİTAP FUARI

27 NİSAN

Türkiye Diyanet Vakfı Ankara'da Ahmet Hamdi Akseki Camisi, İstanbul'da ise Büyük Çamlıca ile Fatih Camisi avlusunda 39'uncu kez "Kitap ve Kültür Fuarı" düzenledi. Ramazan ayında düzenlenen fuar 9-27 Nisan tarihleri arasında gerçekleşti. Yaklaşık 2500 metrekairelik kapalı alanda 100'ün üzerinde yayıncının katıldığı fuarlarda söyleşi ve imza programlarının yanı sıra çeşitli kültürel etkinliklere yer verildi. Yabancı dilde yayınlara ve yayıncılara bu sene ilk defa özel bir alan tahsis edildi.

BAHARDA EVELÂHİR

Aaaaaa
aaaaa
aaaaa
aaaa
aaaaa
aaaaa

27 NİSAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin yayınlarından olan *Evelâhir* dokuzuncu sayısıyla okurla buluştu. Derginin yeni sayısında Maraş'ın Milli Mücade-

lesi, şehre İstiklal Madalyası'nın verilmesi, şehirde kültür-sanat alanında hayata geçirilen faaliyetler gibi pek çok konu ele alındı. Ayrıca Trabzon Büyükşehir Belediye

Başkanı Murat Zorluoğlu, Hattat Kuddusi Doğan, Doç. Dr. Nadire Karademir, Yazar Mehmet Mazak gibi isimlerle yapılan söyleşiler de yeni sayıda yer aldı.

YÖRESEL KELİMELER İÇİN SÖZLÜK

KAHRAMANMARAŞ'IN
KELİMELERİ BU KİTAPTA
SÖZ VARLIĞI ÇIKTI !

Hayrettin GÜNGÖR Büyükşehir Belediye Başkanı

Aaaaaa

aaaaa

aaaaa

aaaa

aaaaa

aaaaa

28 NİSAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, şehrin kültür envanterine Kahramanmaraş ve çevre illere ait yöresel kelimelerin yer aldığı sözlük türünde eser kazandırdı. Doç. Dr. Burak Telli'nin kaleme aldığı *Söz Varlığı* adlı eserde 6 bin 60 adet yöresel kelimenin açıklaması yer alıyor.

TÜRKİYE'DE KÜTÜPHANECİLİĞİN TARİHİ ÜZERİNE GENELLEMELER

Nisan

Yusuf Turan Günaydın

Değerlendirme

Kütüphane, malum “kitaplar evi” demek ve “kitabevi”nden oldukça farklı bir kavram. Yine de kütüphanelerin birer “kitap evi” olduğunu düşünüyorum.

Okul Kütüphaneleri, İl ve İlçe Kütüphaneleri

Kütüphanelerle maceram okuma yazmayı öğrenmemin hemen akabinde başladı diyebilirim. Okuduğum ilkokulun kütüphanesi vardı ama buraya bizi almazlardı. Onun yerine sevgili öğretmenimiz Nermi Özkan haftada bir gün kitap okumaya ayırdığı öğleden sonrasında sınıfa öğrenci sayısınca kitap getirir ve tek tek dağıtırdı. Öğretmen masasına gider, sıradaki kitabı alırdık. Fakat o bizi iyi tanıyordu ve kimin hangi kitaptan hoşlanacağını bildiği için, sıra kime geldiye kitapları onun meşrebine göre yönlendirdiği kanaatine sahibim halen.

Yetmişli yıllar... İlçemizde bulunan “Çocuk Kütüphanesi”ni keşfetmem fazla zamanımı almadı (Sonradan ismi Halk Kütüphanesi” oldu). Sanırım bu durum bir Türkiye klasiğidir. Kültür Bakanlığı kanalıyla Türkiye'nin en küçük ilçesine bile güzel denebilecek birer kütüphane açılmıştı. Benim çocukluk kütüphanem çarşı içinde

Ülkemizde devlet eliyle kurulan ilk kütüphane Beyazıt Devlet Kütüphanesi'dir. 24 Haziran 1884 tarihinde, Beyazıt Külliyesi'nin İmaret kısmında hizmete açılmış, “Kütüphane-i Umûmî-i Osmanî” olan adı, 1961 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şûrasında alınan kararla “Beyazıt Devlet Kütüphanesi” olarak değiştirilmiştir.

kâgir ama münakkaş bir binanın üst katında tahta zemini yürüdüğüme gıcırdayan bir mekândı. Orası özellikle hafta sonları vazgeçilmez mekânımdı ve içinde *Denizin Altında Bir Hazine* adlı her seferinde okumadan vazgeçemediğim bir kitap barındırıyordu. Önce bu kitabı okuyor, peşinden başka kitaplara geçiyordum.

Yetmişli yıllarda bütün Türkiye’de bu kütüphanelerden mevcuttu. Bu mekânlar hem kitap okuma hem de öğrencilerin ödev hazırlama ihtiyacını gideriyordu. Dolayısıyla hem kitapsever hem de mecburen (ödev için) gelen çocukların uğrak yerlerinden biriydi. Buralara bü-

yükler hiç gelir miydi, bilemeyeceğim (Ben görmedim).

İl ve ilçe kütüphaneleri doksanlı yılların sonlarına kadar önemini korudu bana kalırsa. Bu kütüphanelerin bir özelliği de bulunduğu beldenin hafızası olmalarıydı. Orada basılan mahalli gazetelerden, taşrada basılmış ve Türkiye geneline yayılmamış kitaplara kadar birçok yayın bu kütüphanelerde bulunabilir çünkü.

Büyük Şehirlerde Büyük Kütüphaneler

Büyük şehirlerde büyük kütüphaneler vardı elbette. İstanbul’un milli kütüphanesi elbette Osmanlı döneminin “Kütüphane-i Umumi”-si olan Beyazıt Devlet Kütüphanesi’dir. İzmir Milli Kütüphanesi’nin varlığını duyunca bir miktar şaşırılmıştım. Üniversite okumak için geldiğim Ankara’da önce Fakülte kütüphanesi ve peşinden de Milli Kütüphane müdavimi olduğum mekânlar arasında yer almıştı.

Bunların ve diğer kütüphanelerin sadece kitap değil dergi, mahalli ve ulusal haftalık, günlük gazeteler barındırdığını da biliyoruz. Fakat bu bakımdan en zengin iki kütüphanemiz Ankara Milli Kütüphane ile İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi olsa gerektir.

İl ve ilçe kütüphaneleri doksanlı yılların sonlarına kadar önemini korudu. Bu kütüphanelerin bir özelliği de bulunduğu beldenin hafızası olmalarıydı.

İhtisas Kütüphaneleri

Ülkemizde önemli ihtisas kütüphaneleri de vardır: Ankara’da Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi, DDY Kütüphanesi, PTT Kütüphanesi... İstanbul’da İSAM Kütüphanesi, İBB Atatürk Kitaplığı, IRCICA Kütüphanesi, Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi.... Bilhassa İstanbul’da azınlıklara ait kütüphaneler... Ayrıca bütün üniversite kütüphanelerini de birer ihtisas kütüphanesi kabul edebiliriz.

Beyazıt Devlet Kütüphanesi

Ülkemizde devlet eliyle kurulan ilk kütüphane Beyazıt Devlet Kütüphanesi’dir. 24 Haziran 1884

tarihinde, Beyazıt Külliyesi’nin İmaret kısmında hizmete açılmış, “Kütüphane-i Umûmî-i Osmanî” olan adı, 1961 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurasında alınan kararla “Beyazıt Devlet Kütüphanesi” olarak değiştirilmiştir.¹ Bu durumda Türkiye’de yayımlanan bütün kitap ve süreli yayınlar Ankara Milli Kütüphanesi gibi burada da mevcut olmalıdır.

Yazma Eser Kütüphaneleri ve Süleymaniye

Yazma eser kütüphaneleri açısından İstanbul’la hiçbir şehrimiz boy ölçüşemezdi elbet. Süleymaniye Kütüphanesi’ne bağlı irili ufaklı

¹ <https://istanbulbeyazitdevlet.kutuphane.gov.tr/TR-201446/tarihce.html>

**Cumhurbaşkanlığı
Millet
Kütüphanesi'nin
kurulmasıyla
birlikte Türkiye'de
kütüphanecilik
farklı bir ivme
kazanmıştır.**

Aaaaaa
Aaaa

yazma eser kütüphaneleri, zamanla yüzyıllardır buldukları yerden alınarak hep Süleymaniye çatısı altına toplandı. Bilmiyorum belki Ali Emiri Millet Kütüphanesi bundan hariç tutulmuş olabilir... Fakat TÜYATOK katalogları göstermektedir ki Türkiye'nin hemen her şehrinde yazma eserler kütüphanesi mevcuttur. Bunlar da zamanla "Bölge Kütüphaneleri"nde toplandı.

**Adnan Ötügen İl Halk
Kütüphanesi ve Milli
Kütüphane**

Türkiye'de bir milli kütüphane kurma çalışmalarının ilk müşahhas meyvesi Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi sayılabilir. Bu kütüphaneden külliyetli bir Milli Kütüphane çıkararak kişi Adnan Ötügen'dir (1911-1972). Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi ilk olarak 25 Temmuz 1922'de

faaliyete başlamış, "Maarif Umumi Kütüphanesi" adı altında açılışı 26 Temmuz 1922 tarihli *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde halka duyurulmuştur. Adı 1985 yılında "Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi" olarak değiştirilmiştir. Bu kütüphane 2017 yılına kadar aynı zamanda bir "derleme kütüphanesi" idi.

Ankara Milli Kütüphane "5632 sayılı Millî Kütüphane'nin Kuruluşu Hakkında Kanun" ile 23 Mart 1950 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir müdürlük olarak tüzel kişilik kazanmıştır. Ülkemizde kanunla kurulan ilk ve tek kütüphanedir. 5 Ağustos 1983 tarihinde -bugün de hizmet vermekte olduğu- yeni binasında hizmete girmiş ve yine bu tarihte, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne bağlı bir müdürlük olan statüsü de "başkanlık" düzeyine yükseltilmişti. Uzun yıllar başkanlık olarak

hizmet veren Millî Kütüphanenin bu statüsü 2018 yılında 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile lağvedilmiş ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine uyum adımları kapsamında Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak yeniden yapılandırılmıştır.²

Kütüphanecilik Alanında Bir Zirve: Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi

Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi'nin kurulmasıyla birlikte Türkiye'de kütüphanecilik farklı bir ivme kazanmıştır. Hem binası hem de barındırdığı potansiyel bakımından Millet Kütüphanesi Türk kütüphaneciliğinde şimdiden kendine ilk sırada bir yer edinmiştir. Burada toplanan yazma, basılı ve elektronik formdaki kitap

ve süreli yayımlar derleme, bağış, devir, mübadele ve satın alma yoluyla temin yoluyla elde edilmiştir. Birçok önemli kitapsever, zengin koleksiyonlarını buraya vermiştir: Abdülbaki Gölpınarlı, Cemil Meriç, Mehmet Genç, Şefik Can, İlber Ortaylı, Ahmet Burak Erdoğan, Mahmud Esad Coşan, M. Şevket Eyyi, Cinuçen Tanrıkorur, Ahmet Güner Elgin, Devlet Bahçeli, Hasan Celal Güzel, Hasan Doğan, Metin Külünk, Muhsin Mete, Mustafa Şerif Onaran, Mustafa Kamil Dürüst-Beste Gürsu, Mustafa Sabbagh, Khalid Hasan Hendawi, Sâmân-Hatice Helvacıoğlu, Abdurrahman Güzel gibi sanat, edebiyat ve siyaset adamının koleksiyonları Millet Kütüphanesine bağışlanmıştır.

Millet Kütüphanesi'nin kuruluşuna Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın öncülüğünde 2015

² <http://www.millikutuphane.gov.tr/page/Tarihce>

Aaaaa
Aaaa

Aaaa
Aaa

yılında başlanmıştır. Kütüphane, 125.000 m² alanda 5.500 kişilik oturma kapasitesi ile okuyuculara hizmet vermektedir. Dermesinde 2.039.000 basılı kaynak, 13.294 adet basılı dergiye ait 1.999.633 sayı mevcuttur. Ayrıca, erişim sağlanan 67 adet veri tabanı içeriğinde; 665.000 e-kitap, 7.000.000 elektronik tez ve 77.000'e yakın e-dergiye ait 209.000.000 makale, rapor, vb. bulunmaktadır. Bu bilgi kaynaklarının okuyuculara sunum hizmetleri modern kütüphanecilik anlayışı ile verilmektedir. Millet Kütüphanesi, ülkemizin en büyük kütüphanesi olup koleksiyonları ve hizmetleri açısından dünyanın sayılı kütüphaneleri arasına girmeyi amaçlamaktadır.³

3 <https://mk.gov.tr/icerik/detay/kutuphane-hakkinda>

Derleme Kütüphanesi Nedir?

Gelelim “derleme kütüphanesi” kavramında: Türkiye’de basılan bütün yayınların (kitap, süreli yayın, broşür, sesli yayın vb.) belli sayıda gönderilmesi zorunluluğu olan kütüphaneye derleme kütüphanesi deniyor. Bu kütüphane ise adresine gönderilen kitapları, Ankara, İzmir Milli Kütüphaneleriyle İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi vb. yerlere göndermekle yükümlüdür. Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi’nin açılışına kadar bu görevi Türkiye’de Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi yürütüyordu. Şimdi bu görev Millet Kütüphanesi’ndedir.

Derleme yoluyla Türkiye’de basılan bütün kitap ve süreli yayınların girdiği birkaç kütüphane bulunması okuyucu ve araştırmacı açısından bir şans addedilmelidir. Düşünsenize, taa Osmanlı döneminden beri basılan tüm kitap ve bilhassa süreli yayınları topluca nerede bulabilirsiniz? Milli Kütüphane bu bakımdan araştırmacıların her zaman uğrak yeridir ve başka yerlerde bulunamayacak mahallisinden millisine kadar irili ufaklı birçok süreli yayını bir kütüphanede bulabilmek büyük bir nimettir.

Bütün kitap ve süreli yayınlar derken elbette tırnak içinde kullanıyoruz bu ifadeyi. Bu tür kütüphanelere işleri düşenler bilir ki, bulamayacağınız kitap ve süreli yayınlar her zaman var olacaktır.

Aaaaaa
Aaaa

Bazen de süreli yayın ciltleri içinde tam da aradığımız sayının eksik oluşu gibi tatsız bir sürprizle de karşılaşılabilir.

Velhasılıkelam

Ülkemizde kütüphaneciliğin tarihi çok eskidir ve kitap temeline dayalı İslam kültürünün bir parçası, tabii bir uzantısı konumundadır. Bütün İslam şehirlerinde olduğu gibi, Türk şehirlerinde de her zaman kütüphaneler var olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ise bu zengin birikimin varisidir.

Modern kütüphanecilik çalışmalarını Osmanlı döneminde 1800'lerde başlamış, o dönemden 1950 yılında Milli Kütüphane Kanununun çıkışına kadar çalışmalar artarak sürmüştür. Ülkemizde kütüphanecilik

alanında İsmail Saib Sencer, Aziz Berker, Muharrem Doğdu Mercanlıgil, Adnan Cahit Ötügen, M. Seyfettin Özege, Muzaffer Gökman, Müjgan Cunbur, M. Serhan Tayşi, Muammer Ülker, Leman Şenalp, Şükrü Nail Bayraktar, Mihin Lügal gibi birçok önemli kütüphaneci yetişmiştir.⁴

Söz konusu olan kütüphaneler olunca denizler mürekkep, ağaçlar kâğıt olsa yetişmez. Kısa keselim vesselâm.

⁴ Bu isimler hakkında derli toplu bilgi için bk. Z. *Kültür/Sanat/Şehir -5. Kütüphane sayısı*, Zeytinburnu Bld. Yayını, İstanbul 2021, s. 360-371. Yazıda ismi geçen kütüphaneler için de ayrıca bu yayına bakılabilir.

BÜLENT PARLAK YA DA SENDİKA YENİLGİDEN DÖNÜYOR

Ali Aycil

Öldüğünde de cüzdanında neredeyse hiç parası yoktu; ama o gün yetim çocuklar iftar açsın diye ciddi bir meblağı uzak bir şehre gönderdiğinden sonradan haberdar olacaktık. Böyle güzel yanları vardı şairin, adını hiç duymadığımız taşradaki bir köy kütüphanesi için kitap toplar ya da doğuda bir okulun sene başı kırtasiyesini temin ederdi. Çevresindeki gençler de onun bu iyiliğine gönülden destek verirlerdi. İyilik onlar için bir şenlikti...

*Şair ve İzdiham Dergisi'nin yayın yönetmeni Bülent Parlak'ı 19 Nisan 2022 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık...

**Bülent bir ateş
böceğine benziyordu
ve hiç de küçük
şehirlerin yeknesak
dünyasına uyum
gösterecek gibi
değildi.**

Şair, yazar, yayıncı Bülent Parlak 19 Nisan 2022'de, ramazan ayında aramızdan ayrıldı. Erguvanlar açmadan biraz önce. Her gün tuhaf bir tamamlanmamışlıkla yaşadığımız ve kendimizi cömert bir deney malzemesi olarak hayatın önüne attığımız günlerin ipini ilk çeken o oldu. Telaşla Koşuyolu'ndaki cenaze evine giderken, 20 yıllık hatıralar yığınından özenle uzak tuttum kendimi. Kim gencecik bir arkadaşını anıların kışında üşütmek isterdi ki. Bahçe kapısında Yaren (Parlak'ın kızı) hıçkırıklarla bana sarıldığında çaresiz hakikate teslim oldum; sendikacının oğlu ölümüne yenik düşmüştü. 46 yaşındaydı.¹

Bülent'le birbirine sınırı olan şehirlerde doğduk büyüdük. Ona verilen isim bizim coğrafyamızda çok da tercih edilen bir isim değildir. Dört oğluna aile şeceresinden adlar koyan baba, sıra küçük ve son oğluna geldiğinde geleneğin dışına çıkmış ve Bülent'i tercih etmişti. Teksif İşçi Sendikası Malatya Şube Başkanı, sekiz çocuklu, solcu Bekir Parlak, bu tercihiyle Türkiye Komünist Partisi'nden sonra girdiği Cumhuriyet Halk

Partisi'nin lideri Karaoğlan Bülent Ecevit'e bir gönül selamı göndermek istemişti belli ki. Akşamları evinde Kuran'ı Kerim okuyan bu Türk solcusunun işçiler için verdiği mücadeleler öldüğünden sonra da anlatılmaya devam etmiş, 6 yaşında yetim kalan şair, babayı biraz da bu anlatılanlardan hareketle kafasında canlandırmıştı. 20 yılı aşkın arkadaşlığımız boyunca bu sendikacı babanın uzlaşmazlığının, muhalefet etme arzusunun ve sisteme mesafeli durmaktaki ısrarının oğulda da devam ettiğine sıkça tanık oldum. Bazı babaların kavgası oğuldan oğula sürüp gidiyordu işte. Bülent, benim bir kitabımdan hareketle bu kavganın ironisini de yapardı:

-Nereden geliyorsun Bülent?
-Yenilgiden dönüyoruz abi...

Böyle ama arkadaşım Bülent Parlak, kendi biyografisini karaladığı bir metinde² asıl devrimcinin annesi

olduğunu söylüyor. Eşi "sol eliyle işçileri savunurken" Emine hanım "sağ eliyle ömrünün sonuna kadar çocuklarını savunmuştur."

Bazı güzel huyların sahibi çocukluktur. Ortaokul 1. sınıfta Polis Günü Şiir Yarışması'nda Türkiye birincisi seçilen Parlak, ciddi bir parayla ödüllendirilmiş, bu paranın bir kısmıyla çikolata alıp bütün okul sıralarına birer tane bırakmıştı. Öldüğünde de cüzdanında neredeyse hiç parası yoktu; ama o gün yetim çocuklar iftar açsın diye ciddi bir meblağı uzak bir şehre gönderdiğinden sonradan haberdar olacaktık. Böyle güzel yanları vardı şairin, adını hiç duymadığımız taşradaki bir köy kütüphanesi için kitap toplar ya da doğuda bir okulun sene başı kırtasiyesini temin ederdi. Çevresindeki gençler de onun bu iyiliğine gönülden destek verirlerdi. İyilik onlar için bir şenlikti ve ben bazen abileri olarak bu hayata alışmamış çocukları, bu izdiham ahalisini hüzünle seyredirdim. Bülent sadece şiir yarışmasında değil, Malatya'da açılan bir kompozisyon yarışmasında da birincilik elde etmişti. Ondaki yazma arzusunun ve kabiliyetinin erken bir dönemdeki işaretleriydi bunlar.

¹Bülent Parlak bazı yerlerde 1979 doğumlu olduğunu söylüyor fakat kızı Yaren babasının 1974 doğumlu olduğunu ve kimliğinde de böyle yazdığını ifade ediyor.

²Bu metinde Parlak'ın kendi kaleme aldığı kısa biyografisinden istifade ettim

**Bizden habersiz
bir oteli satın
almaya gitmiş,
dershane açmaya
heveslenmiş,
mobilya dükkânı
işletmeciliğine bile
soyunmuştu.**

Parlak, İlkokul, Ortaokul ve Liseyi, Malatya'nın Yeşilyurt ilçesine bağlı Konak'da okudu ve hepsini de bildiğim kadarıyla birincilikle bitirdi. Konak, şairin deyişiyle bir "Türk Yurdu"ydü. Kendi ataları da dâhil, kasaba ahalisinin önemli bir kısmı Hazar kıyılarından yüzyıllar önce gelip buraya yerleşmişlerdi. Bülent Parlak'la tanıştığımızda İstanbul macerasının üzerinden henüz birkaç yıl geçmişti. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesini kazanmış, bu okula bir yıl devam etmiş ama büyük oranda maddi sıkıntılardan ötürü öğrenimini noktalamak zorunda kalmıştı. Sonrasında günlük bir gazetenin reklam servisinde çalışmaya başlamış, eli biraz para görmüş, yeniden sınava girip On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ni kazanmıştı. Fakülte Amasya'daydı. Söylediğine göre niyeti öğretmen olup küçük bir Anadolu şehrine yerleşmek ve orada huzur içinde yaşamaktı. Güzel bir hayal doğrusu ama benim arkadaşım olan adam bir ateş böceğine benziyordu ve hiç de küçük şehirlerin yeknesak dünyasına uyum gösterecek gibi değildi. İşte ben tam da bu güzel hayalleri kurduğu günlerde tanıştım Bülent'le. Başlangıçta dört kişiydik: Bir gazete patronunun oğlu Ahmet Can, o dönemde İsmet Özel için web sayfası açmayı kendine dert edinen yazar Adem Yılmaz, Bülent ve ben. Yaşım üçünden de biraz büyüktü ve birlikte otururken "gırgır"ın dozunu kaçırmamaya dikkat ederlerdi. Ama sonuçta sayısız hayali proje üzerinde

konuşuyor, ortamı kahkahaya boğan görüşler ileri sürüyor, geceye doğru da birer umutsuz vaka ve aslında hüznü birer gölge olarak evlerimizin yolunu tutuyorduk. Büyük projemiz *Hayatımızı Mahveden Kadınlar* kitabı hiçbir zaman hayata geçmedi; bu kitabın içeriğinde nelerin olacağı bile tam olarak bilinemedi. Olmayan kadınların ve olmayan bir kitabın boşluğunda savrulup durduk. *Vahşi Hafiyeler*'in kahramanları gibi...

Benim için Bülent Parlak'ın en komik görüntüsü, 2000'li yılların başlarında, ilk tanıştığımız dönemden kalmaz. Biraz sonra masada akla hayale gelmedik teklifler ve projeler sunacak şu genç adamın, yanımıza takım elbise, kravat ve usturuplu bir iş çantasıyla geldiğini söylesem siz de gülümersiniz. Erken evlenmişti, kızı Yaren yeni doğmuştu, bir yandan Amasya'daki okulunu ilerletmeye öbür taraftan da evini geçindirmeye çalışıyordu. Bu takım elbise ve çanta, zorla savaşa sürülmüş bir adamın zırhı gibi dururdu üzerinde; ama yakışırda da. Afacanlıklarına şahit olmayanlar için gayet beyefendi bir görüntü bile veriyordu. Bu görüntüsü ona pek de gelir getirmedi sanırım. Zaman zaman imkânlarımızı, harçlıklarımızı paylaştığımız oldu. Benden duymuş olmayın, bir zamanlar şiir yarışmasında Türkiye birincisi olan bu çocuk edebiyata ilgisini de özenle saklar, biz ne vakit şiirden, romanlardan, yazarlardan bahsetsek bir biçimde konuyu değiştirir, yine bir proje kaosunun

içine sokardı. Hatta bizden habersiz bir oteli satın almaya gitmiş, dershane açmaya heveslenmiş, mobilya dükkânı işletmeciliğine bile soyunmuştu. Bunlar birbiriyle alakası olmayan işlerdi aslında, Bülent bir serçe gibi daldan dala konuyordu...

Benim bir adetim vardı; İstanbul'a yerleştikten sonra nereyse her hafta *Dergâh*'a uğrar, Mustafa Kutlu'yu ziyaret ederdim; bu ziyaretler bazen de yeni sayının taze baskısına denk gelirdi. 2005'in Aralık sayısının kapağında Bülent'in şiirini görünce şaşkınlıkla Mustafa Bey'e döndüm ve bu benim arkadaşım dedim. Heyecanla Üsküdar'a geçtiğimi hatırlıyorum; heyecanlıydım çünkü bir arkadaş şiir bize böyle duygular yaşattırdı. Şiirinin yayımlandığından haberi yoktu, akşama doğru bulduğumuzda, "sen şiir de mi yazıyorsun" dedim. Kaçamak cevaplar verince dergiyi önüne koydum.

Sonradan o günü, nasıl sevinçle eve gittiğini, defalarca şiirini okuduğunu bazı söyleşi ve sohbetlerde okurlarıyla da paylaştı. Kayıt altına almak üstümüze vazifedir: Mustafa Kutlu, Bülent'e hep bir baba gibi davrandı, ondaki bir şeyleri sezmiş ve sevmiştiki kanaatimce...

Beş altı yıldır pek çok hayali projeye imza atmış olan Bülent, 2008 senesinde bir projeye gerçekten başlayıverdi ve *izdiham.com* adlı bir internet sitesi kurdu. Öncesinde *karakutu.com*'dan biraz bu işlerde deneyim de kazanmıştı. Çevremi onun için seferber etmeye çalıştım. Kendisi, ben, arkadaşlarım Şeref Bilsel, Betül Dünder ve Bekir Şamil Potur, *İzdiham* portalının ilk düzenli yazarları olduk. Sonradan kadroya Sibel Atagün, Mahmut Ali Ermeydan, Erdem Ölmez gibi isimler de katıldı. Bülent doğal olarak bütün ülkenin *İzdiham*'ı takip ettiğine inanıyordu.

Edebiyatçılar bilirler, bu inanç olmasa edebiyat sürdürülemez! Dahası evinde internet olmadığı için siteyi internet kafelerden yönetiyordu. Sonrasında bu dijital derginin matbu halini çıkarmaya karar verdi ve çıkardı da. İlk sayının sloganı tam ona göreydi: Yaşamak sağlığa zararlıdır. *İzdiham* iki dönemdir, bu ilk çıkış bir süre sonra sekteye uğradı ama Bülent inancını yitirmede; bir buçuk yıl sonra 20 bin baskıyla dergiyi dağıtıma verdi ve bütün Türkiye'ye ulaştırdı. Sosyal medyayı kullanma becerisi, samimiyeti, sıra dışılığıyla kısa süre içinde de koca bir *İzdiham* ailesi oluşturmayı başardı. Vefat ettiğinde onun, büyüttüğü bu aile için kıymetini daha iyi idrak edecektik.

Bülent'e sorsanız bu hem kısa hem de uzun hayatı şöyle özetlerdi: "Benimki Malatya'dan İstanbul'a 18 yaşında göç etmiş birinin hikâyesi..." Ruhu şad olsun.

ZOR GÜNLERDE EDEBİYATIN HAKKINI VERMEK YA DA W

————— Ahmet Sarı —————

Ben Germanist, o Türkolog olsa da nihayetinde bizi bir araya getiren Doğu'nun ve Batı'nın edebiyatıydı. Hayrettin ağabeyin okumalarına, okuma çeşitliliğine ne zaman ulaşabileceğim diye çok düşünmüşümdür. Türkoloji, Yeni Türk edebiyatı dalında kendini geliştirse de sadece bu dallarla, sadece böylesi edebi metinlerle yetinen biri değildi. İslam sanatını, tanıştığımız doksanlı yılların ortasında okuyordu.

—————

**Şair ve yazar Hayrettin Orhanoğlu'nu 21 Nisan 2022 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık...*

**Türk şiirindeki
neredeyse
bütün şairlerin
kitaplarını elinde
bulundururdu.**

İlk Tanışma.

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdiğim, aynı bölümde yüksek lisansa başladığım yıllardı. Doksanlı yılların ortası. Ali Utku ile aynı evi paylaşmaya başlamış; ilkin Yenişehir’de, Behram Apartmanı’nda Nuri Yılmaz, Davut Dağabakan, Faruk Gökçe vb. dostlarla birlikte yaşamış, onlar mezun olduğunda da yine Yenişehir’de Şair Nefi apartmanında dördüncü katta bu sefer sadece Ali Utku ile ikimiz mutlu bir yaşantı sürdürmüştük. Öğrencilik yıllarında o çoklu öğrencilerin kaldığı evimizde hatırlıyorum Hayrettin ağabeyi. Türkoloji talebelerinden Faruk mu getirmişti onu, yoksa Ali mi? Erzincanlı iki kişiyi evimizde konuk etmiştik. Bunlardan biri Hayrettin ağabeydi. Onlar da sanırım Yüksek lisans için Erzurum’a gidip geliyorlardı. Gece nin uzun, dostluğumuzun kavi olacağı o akşam belli olmuştu. Romantik dönemde döneme ait şairlerin, yazarların bilgi susuzluğu (Wissensdurst) neyse, Hayrettin ağabeyde de bilgi susuzluğu oydu. Konuşmaktan içilen çayların, yerde unutulmuş kül tablalarından dümdüz, havaya elif çizen sigara dumanlarının eşliğinde geceleri uzattık. Sevdik birbirimizi...

Gölün Gözü.

Hayrettin Orhanoğlu ile tanışmış, Erzurum’a her gelişinde bizde kaldığından sohbeti derinleştirmiştik. 1998 tarihinde Erzincanlı olduğundan, Ali Ayçil, Ahmet Bozkurt gibi diğer Erzincanlılarla *Andrın Postası*’na benzer, İkinci yazılarını hatırlatan taşrada bir dergi çıkarmak istediklerinden söz etti bana. Ali Ayçil, Ahmet Bozkurt, Şamil Potur ile Erzincan menşeli TAŞRA dergisi ekibine böylelikle Erzurum’da mukim Ali Utku ve ben de katılmış olduk. O dönemlerde daha üniversitede öğrencilik yıllarımda öykülerim, denemelerim *Yedi İklim*’de, *Dergâh*’ta çıkmıştı. Mustafa Kutlu’ya bol metaforlu, konusu selim zemin olan, doğu düşüncesi temalı bir öykü göndermeye niyetlenmiştim. *Yeni Şafak* gazetesinin kitap eklerinin güzel olduğu demlerdi ve *Saffet’ut Tefasir*’i yayınladığı zamanlarda o kitabı okuyup, kitabı okurken de hoşuma giden İslam Tarihi ile ilgili, İslam hukuku ve yaşantısına ilişkin yerleri öyküme taşımıştım. Fragmenter bir dil ama içeriği selim olan bir dil olacaktı bu yazılanlar. *Gölün Gözü* böyle

oluşmuştu. Rahmetli Hayrettin Orhanoğlu bize, doğuya, tasavvufa ve İslam’a ait dile çok değer verdiğinden, yine Erzurum’da bizde kaldığı bir zaman öyküyü okudu ve onu çok sevdi. *Taşra*’nın ilk sayısına ısrarla öyküyü isteyince hiç düşünmeden öyküyü ona verdim. Orada da yayımlandı.

Bilim Susuzluğu.

Hayrettin ağabey telefonu açarken “Ulan yine kitap çıkarmışsın şerefsiz” diye severdi beni. “Şerefsiz” sözcüğünün uzatılarak, söylenirken bazı bazı inceltilerek bir sevgi sözcüğüne dönüştüğüne daha önce şahit olmamıştım. Ben Germanist, o Türkolog olsa da nihayetinde bizi bir araya getiren doğunun ve batının edebiyatıydı. Hayrettin ağabeyin okumalarına, okuma çeşitliliğine ne zaman ulaşabileceğim diye çok düşünmüştümdür. Türkoloji, Yeni Türk edebiyatı dalında kendini geliştirse de sadece bu dallarla, sadece böylesi edebi metinlerle yetinen biri değildi. İslam sanatını, tanıştığımız doksanlı yılların ortasında okuyordu. Kim bilir buna ne zaman başlamıştı? Geleneksel edebiyata olan ilgisi dikkat çekerdi. Ancak bizde doğuda Tanpınar’da, batıda Gaston Bachelard’da, Anatole France’da görülecek disiplinle-

Sigarayı iyi içerdi. Entelektüel uğraşa sigarayı yakıştırdı.

rarası bilgi ve episteme susuzluğu, konuştuğu vakit bilgi olarak karşınıza çıkardı. Eşyayı kavrayış gücü, soyut olana derinlikli ilgi, şairliğinden kaynaklanan dünya hele de Türk şiirinde neredeyse bütün şairlerin kitaplarını -ya matbu ya da pdf olarak- elinde bulundurma dikkati, -bunlardan daha sonra çok kapsamlı bir Türk şiiri imge sözlüğünü çıkaracaktır-, imajla, imgeyle, simgeyle kafayı bozmuş olması, görünenin ötesinde görünmeyene olan susuzluk hali, geleneksel bütün metinlere olan ilgisi inanıyorum ki biraz daha ömrü vefa etseydi onu bir estet olmaya doğru itecekti. İki kız babası olarak uzun sabırlardan geçmiş, kızlarını büyütmüş, onların akademiye bitirdiklerini görmüş, evliliği ne yazık ki sürdürememiş, ama kızlarıyla ilgilenen bir baba olduğu hususunda geride zerre kadar şüphe bırakmamıştır. Annesi babası kısa sürede ölünce, hele ikiz kardeşi de ölünce çok üzülmüştü. İkizlerin kaderi birlikte yazıldığından, ruhlarına Allah üfürüğü bir verildiğinden, ikizinin ölümünde kendi ölümünü görmüştü. Son zamanlarda Hayrettin ağabeyin kilo verdiğini görmüştük. Hele de birinci kalp krizini atlattıktan sonra zaten tevekkül sahibi birisi olarak ölümün soluğunu artık çok yakınında hissettiğini sözlerine eklerdi.

Dostluk

Hayrettin ağabey iyi bir dosttu. Diğerkâmdı. Paylaşmayı severdi. Ben oldum olası geceleri uzatmayı

sevmem, gündüzü çalışma vakti olarak belirlemişimdir kendime. Ali Utku da Hayrettin ağabey de geceleri çalışmanın hazzını yakalamışlardı. Modern zamanın hayhuyu geri çekildiğinde; sünger suyu nasıl çekerse gece, sesleri yuttuğunda; çok uzaklarda birkaç aç köpek ulumaları sizleri bulduğunda o sessizliğin “tadından yenmez” bereketini bilenlerdendi. Sigarayı iyi içerdi. Entelektüel uğraşa sigarayı yakıştırdı. Sivil elbiseler giymeyi sevse de takım elbiseyi, hele de tekli ceketini çok severdi. Öğrenci evinde kaldığımız zamanlarda yüksek lisans ya da doktora koşturmacalarından gelip, evde dinlenmek için uzandığında yorgunluktan kravattı yatarı. Uyandırmaya kıyamazdık dostumuz. Fazla kilolu olmadığı için kravat boğazını sıkmazdı. Yalınayak üzerinde yürünen çim serinliği neyse, Hayrettin ağabeyin daha yeni süzüldeği uykunun bu kaçınıcı durağında onu rahatsız etmezdik. Öğrenci evinde yer alan battaniyeye üzerini örterdik.

Çileli Demler

Hayrettin ağabeyin Trabzon'da KTÜ'den sorunlu ayrıldığı zamanlardı. Peygamberler tarihinde nasıl yedi yıl kıtlık yedi yıl bolluk zamanları varsa onun dünyevi imtihanı da işsiz kaldığı zamanlardı. Anlatırken bile daralıyorum. Dostları olarak elbette buna bigâne kalmıyorduk, ama gururlu ve onurlu biriydi. Kendi küllerinden yeniden dirilmeye çalışıyor; panellere, sempo-

yumlara katılıyor, üniversitede hoca olmanın yeniden yollarını arıyordu. Erzurum'da Hilmi Yavuz sempozyumu gerçekleştirildiğinde benim konuğumdu. Kırklık lojmanda kalıyordum. Güzel sohbetlerimiz oldu. Teskin ettim onu. Bu günlerin inşallah geride kalacağını dillendirdim. Sempozyumun yapıldığı zaman güzel bir sunum gerçekleştirdi. Hatta Hilmi Yavuzla birlikte mutut olduğu üzere nerede bir araya gelinirse uzatılan gecelerden birinde, Konukevi İde, gecenin çok geç saatlerinde Ercan Yılmaz da Hilmi Yavuz'un yanında yer aldığından ona "Babayı öldürmeden kendi sesini, tınısını bulamayacağını" Hilmi hocanın yanında, Ercan'a dillendirdi. Ben bu cesareti gösterebilir miydim bilmiyorum. "Haydi eve gidelim geç oldu" dediğimde isteksiz olduğunu gördüm. Kalkmak istiyordu. Daha sonra eve ilerlediğimizde hiç kimsenin kendisine imdat eylemediğini söyleyecekti bana. Durumunu kimsenin sormadığını, dostluklarının yalan olduğunu. En zor zamanında ona akademide el uzatan kimsenin olmadığını. O gece ağladı. O gece sağanak halinde ağladı.

Orhanoglu Yazma Biçimi

Hayrettin Orhanoglu yazdığı her türde, bu ister roman, ister şiir, isterse deneme olsun geleneğe yasalı metinler oluştururdu. Geleneği yeniden söyleyişlerle çoğaltmayı şiar edinirdi kendine. Klasik edebiyat biçimine yeni deneysel eklemeler

yapmayı da severdi. *Hece* dergisinin 29. sayısının "Şiir ve Günümüz Şiir Dosyası" için yazdığım Hayrettin Orhanoglu yazısının adını "Bize Ait Bir Şeytan Tahayyülüyle Manzum Bir Faust Traji-Komedisi: Hayrettin Orhanoglu Şiiri Üzerine" koymuştum. Burada, o zaman çıkardığı *Mutsuzluk Komedyası* adlı son şiir kitabını asıl almış ve onun poetikasını incelemiştım. Hayrettin ağabeyin poetikasına, yazma biçimine ışık tutacağı bilinciyle o yazıdan birkaç satır da buraya sunmak dilerim. Hayrettin ağabeyin çalışmalarında deneysel etütleri ele alarak yazıda ilerlemişim:

"Hafız ile Katip" adlı romanda anlatıcının roman içinde bizleri bir

söylem helezonuna çekmesi, "Mutsuzluk Komedyası"nda 'Yankı Kapısı' bölümü ile söylemi sanki bir uçuruma benzetip, boşluk vurgusuyla söylemin sayfanın sınırları dahilinde aynen yankılanıp gelmesi böylesi ilginç deneysellikler içerir. Günümüz şairlerini ya da yazarlarını gelenekten beslenen ya da beslenmeyen yazarlar/şairler diye ayıracak olursak Orhanoglu kesinlikle geleneği seven, geleneksel metinleri susuzlukla içen, İslam tasavvufundan mimariye kadar geleneksel metinleri okuyan ve beynine nakşeden, bunları yazılan eserlerde bir zemin, bir aura olarak belirleyen bir yazar/şairdir. "Hafız ve Katip", "Adımı Aşk Verdi", "Aşkım Aynaları" romanlarında; "Yolculuk Risalesi" ve "Mutsuzluk Komed-

**Ercan Yılmaz'a
"Babayı öldürmeden
kendi sesini, tınısını
bulamayacağını"
Hilmi Yavuz'un
yanında,
dillendirdi.**

yası"nda, "Aşkın Yolcuları", "Aşk Mesnevilerinde Değişmelere Köken- sel Bir Bakış" adlı deneme-eleştiri metninde, "Düş Gören Defter" adlı öykü kitabında aslında Mevlana ya da Ahmet Rasim hakkında yazdığı antolojilerde bile bu geleneğin izi sürülür. Geleneğin izi kuru kuruya sürülmez, geleneğin kült metinleri- nin nasıl yazıldığı görülür, müşaha- de edilir ve çağımıza bunun yeniden üretilmesi nasıl gerçekleştirilir, yeni, ve günümüze ait bir dille bu nasıl re- vize edilir, işte tam da bunun peşine düşülür. Sezai Karakoç'un "Hızır- la Kırk Saat"i bir ırmak şiir olarak nasıl geleneğe yaslıysa, üslubundan, biçiminden, karakterlere ve tema- ya kadar, içindeki peygamberlerin zikredilmesine ve göndergelere kadar nasıl İslami bir zihniyet dünyasına sahipse Orhanoğlu'nun çoğu metni de aynı iklimte sahiptir. Derti de budur denilebilir.

Orhanoğlu'nun dili metaforik bir dildir. Geleneksel şiir tarzları bi- linmesine, örneğin yeri geldiğinde şiir biçimi olarak ikili beytlere, heceli terkiplere geçilse de şiirleri- nin serbest şiir olduğu söylenebilir. Metaforik dil, metafizik konularla iyi harmanlandığından bu düzlem okura imge sağanağı halinde yağar. "Mutsuzluk Komedyası"nda hırs, acı, uzaklık, irade, unutuş, zaman, kuşku korku, düş, sabırsızlık, bekleyiş gibi şeytanın dramada monoloğun gerçekleştirmemesi için bilinçli dramaya konulmuş yardımcı kavramları ve duygu

durumları bile mutlak lirizm hali ile ve metaforik konuşurlar. Şeytanın kibri ve ipin kopması ile çok önemli duygular ebedi bir mah- keme salonunda çağrıldıklarında mecburen gelen tanıklar gibi diye- celerini der ve giderler. Şeytanın düşüşüne, düşüşü boyunca eşlik eden duygular da yok değildir. Tek- rarı olmayan bu dramanın, tra- ji-komedyanın karakterleri arasında aşkı, merhameti, utancı da görmek isterdim. Hayrettin Orhanoğlu metninde bunları laytmotif olarak kullanır, bunlar hatta sıklıkla işle- nir. Şeytanın ağzından ya da diğer duyguların ağzından bu kavramlara dolaylı dönüşler olur. Metinde asıl karakter olarak yer alsalar, neler söyleyeceklerdi merak ederdim.

Ölüm

Yorgun bir şekilde akşam akade- miden eve dönmüşüm. Yemeğimi yemiş, haberleri dinliyorum. Bir telefon geldi dost M. Abdullah Arsan'dan. Bir gün arayla annesini-ba- basını yitirmiş birisinin ölüme karşı serinkanlılığıyla oradan buradan söz edip, konuyu Hayrettin ağabe- ye getirdi. Hayrettin ağabeyin kalp krizi geçirdiğini dillendirdi. "Biliyo- rum" dedim. "O krizi atlattı, o kadar da diyalogsuz değiliz. Tirebolu ile Erzurum arası kaç kilometre" de- dim. İkinci kalp krizinden söz etti. "Senin ağzın ne söylüyor" demişim. Uzun bir sessizlik hali. "Kurtuldu mu iki gözüm?" nidamı hatırlıyo- rum. "Ne yazık ki kurtulamadı" de- diğini. Bende tespihin dağıldığını.

2022 NİSAN KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Aaaaa

Dünya Atı Ayşegül Genç

Ayşegül Genç'in son kitabı olan *Dünya Atı*'nda 17 kısa öykü yer alıyor. Her öykü birkaç cümlelik yürek sözüyle başlıyor. Okuru canevinden vuran sözler bunlar. Öyküler ise yaşamak ağrısını harekete geçiriyor, varlığı sorguluyor ve iyi ediyor.

Muhit Kitap, 93 sayfa.

Serçe ve Taş Suavi Kemal Yazgıç

Suavi Kemal Yazgıç üretken şair ve yazarlarımızdan. Eskisi kadar olmasa da onu hâlâ birbirinden çok farklı dergilerde deneme, eleştiri yazarken bulabiliyoruz. Diğer taraftan şairliğini gösterecek ürünler vermekten de kaçınmıyor. Bu kitap Yazgıç'ın son şiir kitabı.

Profil Kitap, 120 sayfa.

Yazarlarevi Cinayeti Oya Baydar

Yazmayı, yazıyı, yazarı merkeze alan bir roman bu. Edebi eserlerine yeni bir heyecan getirmek için tehlikeli sulara açılan ünlü yazarımız bir taraftan da babası ile kapanmamış yaraları değişir. Hikâyenin akışı içerisinde yazarın vasatı aşma arzusunu, edebiyatın metalaşmasını, ses-söz-yazı ilişkisi gibi tartışmalar da bize eşlik ediyor.

Can Yayınları, 360 sayfa.

Hayatın Uğultusu Dışında Portreler

Sedat Anar

Santur sanatçısı olarak nam salan Sedat Anar'ın yazarlık yönü de keşke müziği kadar konuşulsa. Anar'ın yayınlanmış bir romanı, denemeleri, sokak müziğine dair çalışmaları ve santurun tarihçesine dair kitabı var. Bu söyleşi eserinde ise hayat yolculuğunda çeşitli vesilelerle tanışıp yakınlık kurduğu on bir kişiyle sohbetlerine şahitlik ediyoruz.

Pruva Kitap, 148 sayfa.

2022 NİSAN KİTAPLIĞI

Rölyefteki Aslan

Handan Acar Yıldız

Handan Acar Yıldız, Rölyefteki Aslan ile, üzerinde yaşadığımız topraklarda sonsuza dek yaşayacak kadımlarla, onların karanlık ve görkemli yazgılarıyla yüz yüze getiriyor bizi. İnsanlık tarihindeki ilk yazar kadının hem prenses hem rahibe olan Enheduanna'nın hikâyesi birbirinden farklı kadımlarla düğümlenirken geçmiş şimdikle, Enheduanna da Doğu'nun diğer kadınlarıyla karşılaşılıyor.

Ketebe Yayınları, 192 sayfa.

Büyük Uyku

Raymond Chandler

İlk baskısı 1939'da yapılan eser edebiyat ve sinema tarihi açısından oldukça önemli zira, kara roman akımının simgesel örneklerinden biri. Ölümü ciddiye alan romanda karakter dünyası hayli geniş. Yaşlı bir milyoner davası üstlenen Dedektif Philip Marlowe, başta basit bir şantaj gibi görünen olayın üstüne gittikçe tuhaflıklarla karşılaşır.

Alfa Yayınları, 272 sayfa.

Öteki Canlar

Beşir Ayvazoğlu

Biyografi yazıları ile tanıdığımız Beşir Ayvazoğlu, bu sefer hayvan dostlarımız hakkında bir kitapla okurlarını selamladı. Biyografilerini yazdığı kişilerin hayvanlarla ilişkisine özel olarak çalıştığını söyleyen Ayvazoğlu bu dosyalar hacimli bir hale gelince müstakil bir kitap yayınlamak istemiş. Edebiyatımızda hayvanlar hakkında az sayıda eser olduğu için önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Kapı Yayınları, 472 sayfa.

Ve Şehre Bir Flanör Gelir

Naime Erkovan

Naime Erkovan'ın son öykü kitabı, geçmişle bugün arasında gidip gelen modern insana yolunu bulma konusunda yardımcı oluyor. Kimsenin varlığını bile bilmediği dünyalara davet ediyor.

Ketebe Yayınları, 112 sayfa.

2022 NİSAN KİTAPLIĞI

Saatçi İbrahim Efendi Tarihi

Elvan Kaya Aksarı

The New York Times'in "etkileyici, bir solukta okuyacağınız hümanist bir modern-klasik" diyerek övmesinden kuşkulamayacaksa iyi bir roman olduğunu söyleyebiliriz. Gönüllü tecritte yaşayan küçük bir insanın mahremine devletin gölgesi düşünce böyle bir eser ortaya çıkmış. Bu kitabı sevenler aynı yazarın Everest Yayınları ilk roman ödülünü alan At Sancısı romanına da bakmalı.

Vacilando Kitap, 88 sayfa.

Ölümden Uzak Bir Yer

Kerem Eksen

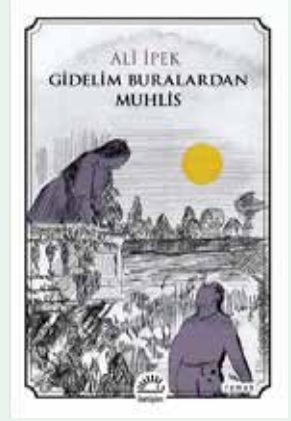

Sait ve Ömür çiftinin oğulları Yusuf doğduktan sonra hayatlarının merkezine girer. Çiftin sarsıcı bir hadiseden sonra hayatları değişecektir ve Sait ile Yusuf arasında hayal kırıklıklarıyla örülmüş bir ilişki başlayacaktır. Yazarın bu üçüncü romanında baba oğul ilişkisi, aile, ölüm temaları işleniyor.

Yapı Kredi Yayınları, 144 sayfa.

Gidelim mi Buralardan Muhlis

Ali İpek

Ali İpek, hepimizin aşına olduğu kaçıp gitme isteğini, bırakıp da gidememe ikilemini, yersiz yurtsuzluk hissini otantik üslubuyla anlatıyor. Taşra ruhuyla daralmış Muhlis ile Nurgül'ün aşk hikayesi.

İletişim Yayınları, 75 sayfa.

İnsanlar

Matt Haig

Edgar Allan Poe en iyi roman ödülünü alabilen bu roman, bir profesörün dünyanın en büyük matematik bilmecesini çözmeye çalışmasını ve ardından sırta kadem basmasını, sonra bulunmasını ancak insanlık hakkındaki düşüncelerinin değişmiş olmasını anlatıyor. Kitap felsefi bir sorgulama olarak da okunabilir.

Domingo Yayınları, 296 sayfa.

OLAĞAN HİKÂYE, NASIL BİZ OLURUZ DİYE SORDU?

01 MAYIS

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği tarafından iki ayda bir yayımlanan ve 10. sayıya (Nisan-Mayıs 2022) ulaşan Olağan Hikâye, “Hikâyeler Bizi Nasıl Biz Yapar: Başkası Olarak Kendi” dosyasıyla hikâye sahibinin izini sürdürdü. Dosyaya ilişkin metinlerin yanı sıra inceleme, eleştiri ve fikir yazılarıyla özgün hikâyelerin yayımlandığı sayıda, “Teorik Okumalar”, “Dört Köşe” ve “Üç Nokta Atışı” bölümleri de yer aldı.

Yunus Emre Özsaray, “Hikâyeler Denizinde Çalkalananlar!” başlıklı sunuş yazısında “Biz bu sayıdan itibaren diyoruz ki gelin denize dalma cesareti gösterelim. Büyük fırtınalar, küçük çalkantılarla başlar.

Veya bırakalım. Elindeki yapbozdan sevindirici olan çocuk şakraklığıyla gevrek gevrek gülmeye devam edilsin. Hikâye sizin, hikâye bizim...” diyerek bir tartışmayı da ortaya attı.

METAVERSE’TE ŞİİR

06 MAYIS

Metaverse’te NFT olarak hayat bulan ilk şiir kitabı *Dalgalar Nasıl Oluşur*, Kült Neşriyat tarafından yayımlandı. Sınırlı sayıda basılan eseri Nihat Özdal hazırladı. Kitapta yer alan dizeler yapay zekâ eşliğinde renklerle çizimler halinde düzenlendi. Dijital eserlerin bir kısmı Özdal tarafından tasarlanırken bir kısmı da Ecem Dilan Köse’nin kullandığı yapay zekâ ile görsel olarak yorumlandı.

05 MAYIS

CEM MADRA

Açık Radyo’nun da kurucuları arasında yer alan etnolog, belgeselci ve kütüphaneci Cem Madra vefat etti.

**YAŞAR
KEMAL'S
ERZÄHLERISCHE
WELT**

**EIN BEDROHTER GARTEN
DER NATUR UND KULTUR**

SYMPOSIUM UND KONZERT

SCHIRMHERRIN:
CLAUDIA ROTH,
Staatsministerin für Kultur und Medien

ERÖFFNUNG:
CEM ÖZDEMİR,
Bundesminister für Ernährung und Landwirtschaft

**06./07.
MAYI 2022**

WDR
FUNKHAUS WALLRAFFPLATZ
50667 KÖLN

KulturForum
Türkei Deutschland

Mediapartner
COSMO
TÜRKÇE

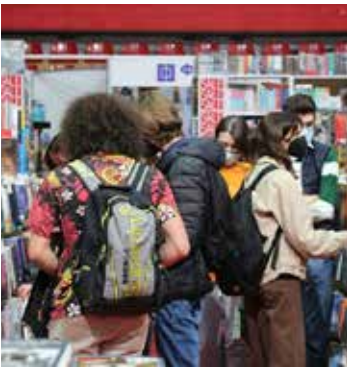
YAŞAR KEMAL KÖLN'DE

07 MAYIS

“Uluslararası Yaşar Kemal Sempozyumu” 6-7 Mayıs tarihlerinde Köln’de WDR Funkhaus Wallraffplatz Salonu’nda gerçekleşti. Sempozyumda, Türkiye ve Batı Avrupadan 31 uzman konuşmacı 7 oturumda Yaşar Kemal’in edebi ve ebedi mirası üzerine sunumlar yaptı. Sempozyumun son gününde Zülfü Livaneli sahne aldı. Kültür ve Medya’dan sorumlu

Federal Devlet Bakanı Claudia Roth’un himayesinde düzenlenen etkinlikte açılış konuşmasını Federal Gıda ve Tarım Bakanı Cem Özdemir yaptı. Fransa eski Kültür Bakanı Jack Lang, Zülfü Livaneli, Zehra İpşiroğlu, Zeynep Oral, Buket Uzuner, Levent Yılmaz, Aslı Erdoğan’ın yanı sıra Marc Semo, Lucien Leitess, Norbert Mecklenburg, Max Lucks,

Helga Bohne gibi isimlerin yer aldığı sunumlarda; Yaşar Kemal’in eserleri ve edebiyatı, “Toplumsal Vicdan”, “Gazetecilik”, “Doğa vizyonu”, “Çukurova ve İstanbul sahilleri”, “İlhamlar, izler ve yeni vizyonlar” başlıkları altında değerlendirildi. Yaşar Kemal belgeseli *Ülkesinin Ozanı ve Tarihçisi*’nin gösterimi sempozyum sonunda yapıldı.

TÜRKİYE MAKEDONYA'DA

09 MAYIS

Kuzey Makedonya’nın başkenti Üsküp’te 3-9 Mayıs tarihleri arasında 34’üncü kez kitap fuarı düzenlendi. 60’ın üzerinde yayınevinin stant açtığı fuarda Türkiye, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Yunus Emre

Enstitüsü Türk Kültür Merkezi iş birliğiyle tanıtıldı. Fuarda Kültür ve Turizm Bakanlığının prestij yayınları, TEDA projesi desteğiyle yabancı dillerde yayınlanan Türk edebiyatı eserleri ve güncel yayınlardan oluşan yaklaşık 500 eser sergilendi.

68. SAİT FAİK HİKÂYE YOK YOLCU'YA

11 MAYIS

Darüşşafaka Cemiyeti ile İş Bankası Kültür Yayınları iş birliğiyle düzenlenen "68. Sait Faik Hikâye Armağanı"nı bu yıl Kâmil Erdem'in *Yok Yolcu* kitabına takdim edildi. Başkanlığını Doğan Hızlan'ın üstlendiği, Hilmi Yavuz, Nursel Duruel, Prof. Dr. Jale Parla, Murat Gülsoy, Beşir Özmen (Darüşşafaka Cemi-

yeti Temsilcisi) ve Metin Celal'den oluşan seçici kurul, "Hayatı, toplumu, bireyler arası ilişkileri incelikli gözlemleriyle, dile hâkim, şiirsel ve özenli bir anlatımla, ustaca yansıttığından dolayı" *Yok Yolcu* adlı kitabına bu ödülü vermeyi kararlaştırdı.

DURSUNBEY'DEN RAMAZAN DİKMEN ÖDÜLLERİ

11 MAYIS

1997 yılında hayatını kaybeden yazar Ramazan Dikmen adına Dursunbey Belediyesi tarafından verilen "serbest" konulu ödüllü öykü yarışmasının sonuçları açıklandı. İkinci kez düzenlenen yarışma-

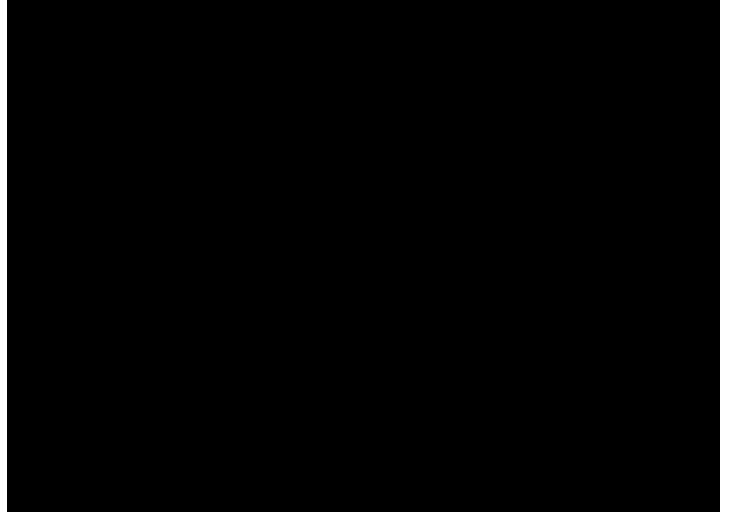
nın kazananları şu şekilde; birinci *Cümle* ile Gafur Rakıcı, ikinci *Çatu Katu Hırsız* ile Cihan Karakuzulu, üçüncü de *Pek Mühim Olmayan Bir* ile Agit Destan oldu. Yarışmanın mansiyon ödülü sahipleri ise De-

niz Longa *Hamdi Bey'in Kalfaları*, Ayşe Çoban *Kadı Kızının Kusuru*, E. Ecran Çeliksü *Adı Meryem* olarak açıklandı. İlk kitap ödülü ise *Neden Bıçkın Bir Delikanlı Olamadım* eseri ile Mustafa Aplay'a verildi.

KAHRAMANMARAŞ AKADEMİ “MEZUN” VERDİ

12 MAYIS

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Kahramanmaraş Akademi'de bahar dönemi tamamlandı. Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen kapanış programında toplamda 13 farklı atölyede eğitim gören 194 kursiyere sertifikaları takdim edildi. Sertifika töreninde, Kahramanmaraş Akademi kursiyerleri tarafından hazırlanan kısa filmlerin gösterimi, *Berdücesi* dergisinin lansmanı, Kahramanmaraş Akademi çıktılarının sunumu gerçekleştirildi. Kahramanmaraş Akademi'nin sertifika töreninde konuşan Editörlük ve Redaktörlük Atölyesi eğitmeni Doç. Dr. Selim Somuncu, “Kahramanma-

raş Akademi'nin beşinci dönemi bugün itibariyle tamamlıyoruz. Kahramanmaraş Akademi'yi kurarken biraz tereddüt yaşamıştık. İlgi görüp görmeyeceği konusunda biraz endişelerimiz vardı. Fakat kur-

siyerlerimizin eğitimlere göstermiş oldukları ilgi bu kaygılarımızı boşa çıkardı. Bu gibi oluşumlar sayesinde edebiyatın başkentine yakışır kültür, sanat, edebiyat ve bilim iklimi oluşturmayı hedefliyoruz” dedi.

KİTAPÇILARIN DERNEĞİ ANTİK SAHAF

12 MAYIS

Antik Sahaf Kitabevi sahibi İsmail Kün, Mavi Fil Çocuk Kitabevi sahibi Nişan Mesut Oyardı, Sokak Kitabevi sahibi Yeliz Altunel, Mersin Kitabevi sahibi Coşar Demirbilek, Fısıltı Kitabevi sahibi Aksami Eker, Ruhi Bey

Sahaf sahibi Onur Onan ve Martı Kitabevi sahibi Esat Acı bir araya gelerek Bağımsız Kitapçılar Derneği'ni kurdu. Dernek, Bağımsız Kitapçılar Günü, ortak satış sitesi, kitapçı haritalama gibi girişimler

başta olmak üzere okuma kültürünün zenginleştirilmesi yönünde çalışmaları olacağını belirtti. Hazırladıkları bildiriye de sunan dernek üyeleri, sonraki süreçte dayanışma içinde olacaklarını ifade ettiler.

DİL VE EDEBİYAT KURULTAYI TOPLANDI

13 MAYIS

Elginkan Vakfı tarafından düzenlenen Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı bu yıl 11-13 Mayıs tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleşti. Bu yıl kurultayın gündeminde “yazılmayan Türkçe” değerlendirmeye alındı. Yazılmayan Türkçe yani Türkçenin ağızları; Türk argosu; meslek dilleri; kuşdili, kalaycı dili, Geygelli, Hazeyince gibi Anadolu’da kullanılan gizli diller kurultayın gündeminde yer aldı. Macar Türkolog Edit Tasnadi, Elginkan Kurultayı’nda Ignac Kunos’un derlemeleri ışığında 130 yıl öncesi İstanbul’unun ağız özelliklerinden örnekler sundu. Sırp Türkolog Marija Djindjic Batı Balkanlardaki Türk ağızları üzerine, Gürcistan’dan Ketevan Lortkipanidze Gürcü konuşma dilindeki Türkçe sözcükleri, Belgin Tezcan Aksu Türkçe Sözlük’teki halk ağızı söz varlığını, Emine Yılmaz Tietze’nin etimoloji sözlüğündeki argo söz varlığına, Koray Üstün Hakan Günday’ın romanında argo ve ticaret jargonunu, Dilek Herkmen Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın eserlerindeki alt dili inceleyen sunumlar yaptı.

BURGAZADA'DA ANMA

13 MAYIS

Türkiye Yazarlar Sendikası ve Ada Dostları Derneği tarafından yazar Sait Faik Abasıyanık, ölümünün 68. yılında Burgazada’da anıldı. Anma etkinliğine katılan çok sayıda sanatçı, yazar ve okur Sait Faik’in heykeli önün-

de saygı duruşunda bulundu. TY’S’nın Genel Başkanı Adnan Özyalçın, unutulmayan öyküleriyle dün olduğu gibi bugün de Sait Faik’le birlikte olduklarını, onu sevgiyle saygıyla andıklarını söyledi.

ESRA YAZDIÇ DEMİR'E ÖDÜL

16 MAYIS

Esra Yazdıç Demir'e *Burnumun Renkleri ve Umami* adlı kitabı ile Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı'nın verdiği 2021 Yılı İlk Gençlik Romanı Ödülü takdim edildi. Ödülü, Prof. Dr. Sedat Sever, Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün, Doç. Dr. Tuğba Çelik Korat, Ayla Çınaroğlu ve Ömür Kurt'un oluşturduğu seçici kurul belirledi.

ORHAN KEMAL ARMAĞANI TAŞ VE GÖLGE'YE

16 MAYIS

Orhan Kemal'in ailesi ve Everest Yayınları tarafından düzenlenen 2022 yılı Orhan Kemal Roman Armağanı'nı bu yıl *Taş ve Gölge* adlı eseri ile Burhan Sönmez kazandı.

7 TEPE, 7 MEKÂNDA KONUŞULDU

17 MAYIS

İstanbul Üniversitesi Genç Yazarlar Kulübü tarafından 9-17 Mayıs tarihleri arasında 7 Tepe 7 Mekân Genç Edebiyat Festivali'nin altıncısı düzenlendi. Festival, 9 Mayıs Pazartesi günü yazar Sevinç Çokum ile başlayan ilk söyleşinin ardından, 10 Mayıs Salı günü Kadir Danış, 11 Mayıs Çarşamba günü Mario Levi, 12 Mayıs Perşembe günü Faruk Duman, 13 Mayıs Cuma günü Ömer F. Oyal, 14 Mayıs Cumartesi günü Tuğba Doğan, 15 Mayıs Pazartesi günü Handan Acar Yıldız ise ile yapılan söyleşiyle son buldu etti.

NÂZİM HİKMET VAKFI
EDEBİYAT SÖYLEŞİLERİ

NÂZİM HİKMET'İ TANIMAK VE ANLAMAK

**NÂZİM'İ
SİNEMADA TANIMAK**

**18 MAYIS 2022
ÇARŞAMBA
SAAT 19.30**

OĞUZ MAKAL
YAZAR, AKADEMİSYEN
NÂZİM HİKMET VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ

NÂZİM HİKMET KÜLTÜR VE SANAT EVİ ABİDİN DİNO SALONU
HALİDE ERGİ ADINA MAK. BAHİRECEZİ CAD. NO: 9/11 ŞİŞLİ - İSTANBUL
TEL: 9212 252 43 14
(SİKREYİZ)

ŞİŞLİ BELEDİYESİ
MÜHAMMER KESKİN
Şişli Belediyesi Başkanı

Nâzım
NÂZİM HİKMET
KÜLTÜR VE SANAT VAKFI

NAZIM HİKMET SİNEMADA

18 MAYIS

Şişli Belediyesi Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Evi Abidin Dino Salonu'nda, Oğuz Makal'ın konuk olduğu "Nâzım'ı Sinemada Tanımak" başlıklı söyleşide yirmili yaşlarda sinema ile tanışan Nâzım Hikmet'in edebi yaşamında oluşturduğu izler konuşuldu.

DUYGUASENA ÖDÜLÜ, ÜLKER ABLA'YA

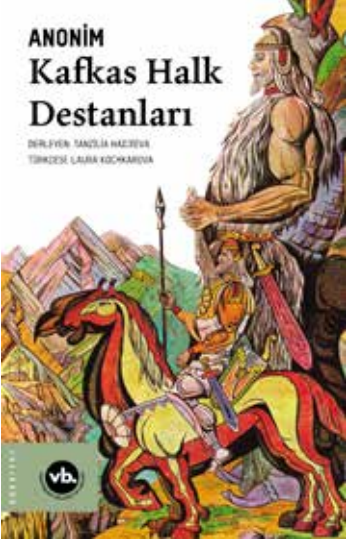
18 MAYIS

Doğan Kitap tarafından Duygu Asena'nın anısını ve fikirlerini yaşatmak için düzenlenen Duygu Asena "Kadının Hâlâ Adı Yok" Roman Ödülü bu yıl *Ülker Abla* adlı eseriyle Seray Şahiner'e takdim edildi.

BURSA'DA SAİT FAİK ETKİNLİKLERİ

18 MAYIS

Bursa Nilüfer'de düzenlenen 2022 Yılın Yazarı Sait Faik etkinlikleri kapsamında ünlü oyuncu Salih Kalyon, lise öğrencileri ile Üçevler Kütüphanesi'nde bir araya geldi. Salih Kalyon, Sait Faik'in öykülerini seslendirdi. Etkinlik kapsamında Sait Faik Abasıyanık'ın hayatı ile ilgili kısa belgesel film gösterimi de yapıldı.

KAFKAS DESTANLARI İKİ KAPAK ARASINDA

18 MAYIS

Tanzilia Hadjieva tarafından derlenen *Kafkas Halk Destanları* Vakıf-Bank Kültür Yayınları tarafından yayımlandı. Eserde, Kuzey Kafkasya'da yaşayan halkların örf, âdet ve manevi değerlerini yakından inceleniyor. Kafkas destancılık geleneğine ışık tutan eser, Kuzey Kafkasya halklarını ve özellikle Karaçay-Malkar milletinin manevi değerlerini aydınlatırken okurları da alışılmışın dışında bir dünyaya taşıyor. Laura Kochkarova'nın çevirmenliğini üstlendiği eserde cesur, kudretli ve onurlu olmak gibi hasletleri barındıran Malkar, örnek bir millet olarak anılıyor.

SANAT KRİTİK'TEN DOĞAN HIZLAN ÖDÜLÜ...

20 MAYIS

Sanat Kritik tarafından düzenlenen “Doğan Hızlan Edebiyat Eleştiri ve İnceleme Ödülü”nün sahipleri belirlendi. Ödülün kitap dalında ilk sahibi *Yaralı Erkeklikler-12 Mart Romanlarında Yalnızlık, Yabancı-*

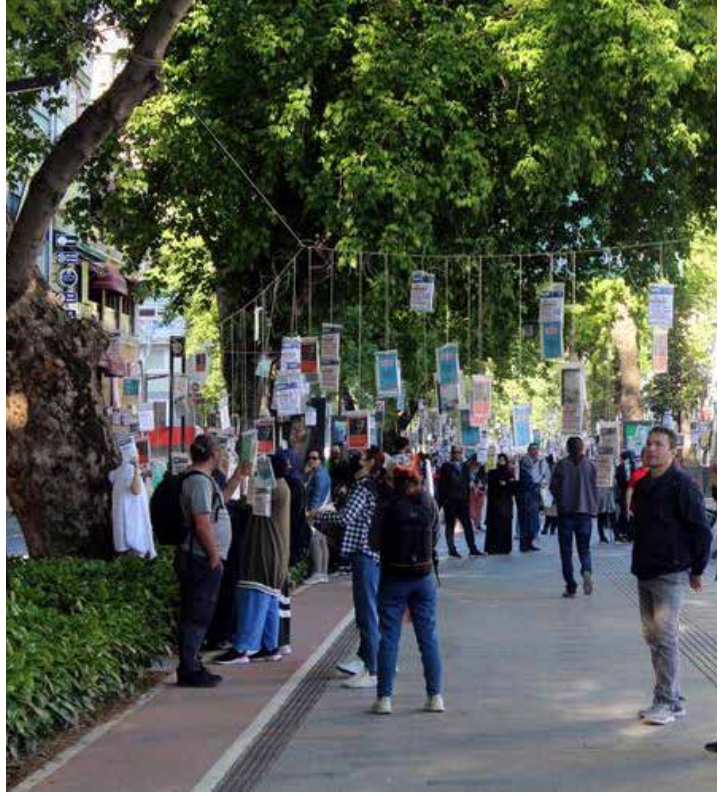
laşma ve Öfke adlı eseriyle Çimen Günay Erkol oldu. Ödülün bu esere verilme gerekçesi, bir dönemi tutarlı şekilde ele alması, edebiyat tarihine cinsiyet üzerinden bakarak romana yeni bir inceleme pers-

pektifi getirmesi ve eser seçiminde farklı ideolojilere yer vermesi ifadeleriyle açıklandı. “Doğan Hızlan Edebiyat Eleştiri ve İnceleme Ödülü”nde bu yıl makale dalında ödül verilmedi.

KOCAELİ'DE BEŞ BİN KİTAPLIK ÇINARLAR

22 MAYIS

Kocaeli Kitap Fuarı 12'nci kez düzenlendi. Fuarı öncesinde kent merkezindeki asırlık çınar ağaçlarına asılan 5 bin kitap vatandaşlar tarafından toplandı. Fuara bu yıl 315 yayınevi, 40 sahaf ve 70 sivil toplum kuruluşu katılırken, 673 etkinlik düzenlendi. 14-22 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşen fuarın ana teması "şiiir" olarak belirlendi. Pandemi nedeniyle iki yıl düzenlenemeyen fuarın tekrar kitapseverlerle buluşmasını önemsediklerini belirten Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Sadık Uysal, "Edebiyat burada, sanat burada, tarih burada, tiyatro burada, şiiir burada. İnsana dair ne varsa her

şeyi bulacak bütün Kocaeli ve Doğu Marmara. Biz Kocaeli Büyükşehir Belediyesi olarak böyle bir organizasyona ev sahipliği yaptığımız için gerçekten çok mutluyuz. Bir önceki

fuarımızda 850 binin üzerinde bir katılım olmuştu. Pandemiden sonra insanların kültüre, kitaba olan açlığını gördük. 1 milyonun üzerinde bir katılımcı bekliyoruz" dedi.

USTA YAZARLAR MARAŞ'TA

22 MAYIS

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, kültür sanat etkinlikleri kapsamında Sevda Urfa, Çiğdem Oruç ve Mustafa Tatcı'yı misafir etti. Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde 21-22 Mayıs tarihlerinde gerçekleşen etkinliklerde okurlarla buluşan yazarlar, eserlerini imzaladı.

AHMET BÜKE'YE ÖDÜL

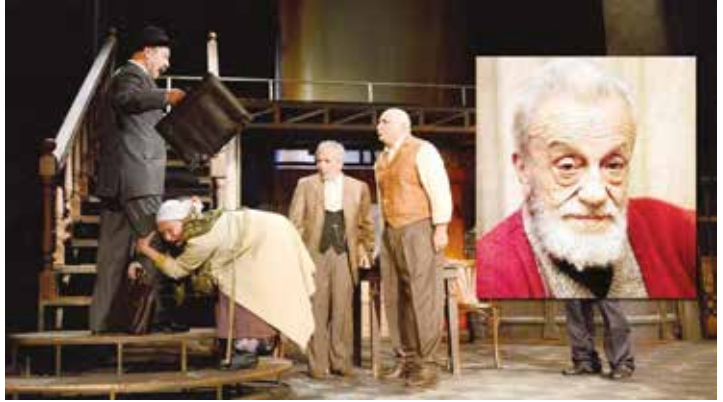
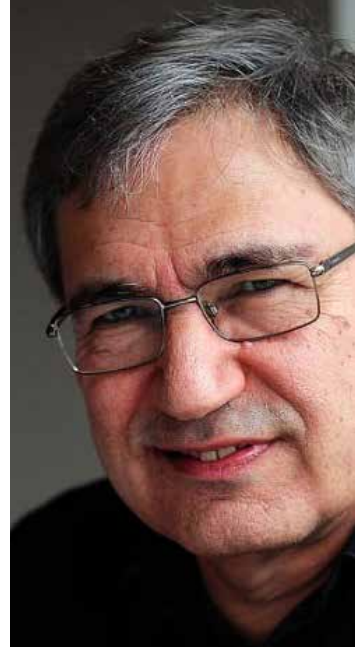
27 MAYIS

2022 "Vedat Türkali Roman Ödülü" Deli İbrahim Divanı adlı eseriyle Ahmet Büke'ye verildi.

ORHAN PAMUK'A BİR ÖDÜL DAHA

25 MAYIS

Nobel ödülü sahibi olan yazar Orhan Pamuk'un bütün eserleriyle "Costa Smeralda Edebiyat Ödülü"ne (İtalya'nın Sardunya adasındaki Costa Smeralda bölgesinde verilen deniz ve okyanus hikâyelerine adanmış ilk edebiyat ödülü) layık görüldü.

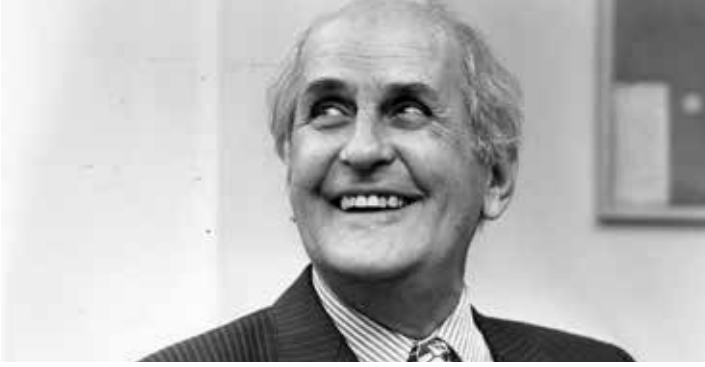
NECİP FAZIL AKM'DE

26 MAYIS

Şair, romancı ve oyun yazarı Necip Fazıl Kısakürek, vefatının 39'uncu yılında Atatürk Kültür Merkezi'nde (AKM) yad edildi. Kısakürek'in *Reis Bey* oyunu 14 ve 15 Mayıs'ta, *Bir Adam Yaratmak* oyunu ise 17,

18 Mayıs'ta Atatürk Kültür Merkezi (AKM) Tiyatro Salonu'nda tiyatroseverlerle buluştu. Necip Fazıl Kısakürek Kültür ve Araştırma Vakfı tarafından hazırlanan, Şeyma Kısakürek Sönmezocak'ın küratörlüğünü üstlendiği «Bir Şiir Bir Hayat / Zindandan Mehmed'e Mektup» başlıklı sergi ise 13- 26 Mayıs'ta AKM Çok Amaçlı Salonda sergilendi.

FAKİR BAYKURT ÖYKÜ ÖDÜLÜ

28 MAYIS

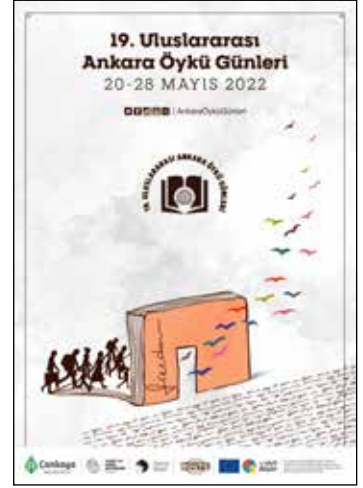
2022 yılı Fakir Baykurt Ödülü'ne bu yıl birinci kategoride (ortaokul) 83 öykü, ikinci kategoride (lise) 51 öykü, üçüncü kategoride (yetişkin) 226 öykü, dördüncü kategoride (Fakir Baykurt Öykü Kitabı) 95 kitap olmak üzere; toplam 360 öykü ve 95 öykü kitabı katıldı. 1. Kategorinin kazananları şu şekilde açıklandı: Birinci İzel Karabalut *Paslı Bisiklet*, ikinci Berrak Akbalık *Keşkeler ve Hayat*, üçüncü Elif Ecrin Demirtaş *Anneannem Oldum*, mansiyon Nilüfer Özdemir *Yaşlı Çımarım Yolcuğu*. 2. Kategoride kazanan isimler:

Birinci İlban Yağmur Danacı *Soyka*, ikinci Mete Akış *Hürriyetten Sonra*, üçüncü Feyza Kalkan *Film Şeridi*, Mansiyon Zeynep Dombaycı *Yalın*. 3. Kategorinin kazananları: Birinci Büşra Altuntaş *İz Ödül*, birinci İlke Özgen Köleli *Kiraz Küpe*, ikinci Serap Karakuş Besi *Anneannemin Düğümleri*, ikinci Özlem Uçar *Zehir*, üçüncü Ayşen Yenilmez *Benim Adım Ayla*, üçüncü İbrahim Purçak *Kent Faresi*, Mansiyon Coşkun Eroğlu *Sisler Altında Bir Kent Komana*. 4. Kategori Fakir Baykurt Öykü Kitabı Ödülü'ne bu yıl iki eser layık görüldü: Simlâ Sunay *Yalancı İçin Bir Boşluk* ve Fuat Sevimay *Gör Bağır*.

ANKARA'DA ÖYKÜ GÜNLERİ

28 MAYIS

19'uncu Uluslararası Ankara Öykü Günleri, bu yıl "Öykücülüğümüzde gurbetçilik, göçmenlik ve iltica" teması ile 20-28 Mayıs tarihleri arasında düzenlendi. Göç, gurbet, mübadele, bir arada yaşam gibi temalara odaklanılan etkinlikler kapsamında altı panel ve iki konser yer aldı. 20 Mayıs'ta Erkök Yılmaz'ın söyleşiyle başlayan program serisinde Akis Müzik Topluluğu

ve konuk sanatçılar "Göçün Sesten Şahitleri: Gomidas Türküleri" konseri, Tahsin Yücel ve Mıgırdaç Margosyan öykücülüğü, "Gümüşhane'den Diyarbakir'e: Yol Boyu Türküler" başlıklı konser, "Öyküde Tekinsizlik" ve "Çokdilli Yazarların Öykü Yazma Deneyimleri" başlıklı etkinlikler düzenlendi.

EDEBİYAT VE ÇEVRE SEMPOZYUMDA BULUŞTU

28 MAYIS

Kapadokya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü “Edebiyat ve Çevre Sempozyumu” düzenledi. 27-28 Mayıs tarihlerinde çevrim içi olarak gerçekleşen sempozyum, Türkiye’de Türk edebiyatı ekseninde çevreci düşünce üzerine çalışan

araştırmacıları bir araya getirdi. Yedi oturumdan oluşan sempozyumda, Türkiye’de ekoeleştiri, çevrebilimsel dilbilim, çevre etiği ve edebiyat, eleştirel hayvan çalışmaları ve edebiyat, eleştirel bitki çalışmaları ve edebiyat, çevre felsefesi ve edebiyat gibi konu başlıklarına yönelik sunumlar yapıldı.

İSTANBULENSİS ŞİİR FESTİVALİ'NDE BU YIL

28 MAYIS

Sultanbeyli Belediyesi tarafından düzenlenen 25-28 Mayıs tarihleri arasında bu yıl dokuzuncusu düzenlenen Uluslararası İstanbulensis Şiir Festivali’ne 12 ülkeden 25 şair katıldı ve dört gün boyunca şiir konuşul-

du. Festivalin bu yıl teması “Şiirin ve Şehrin Kapısı: Kale’den Şehre” olarak belirlendi. Festival programının ilk gününde, Prof. Dr. Nurullah Genç, Najvan Darwish, Mehmet Narlı, Balazs Szözlössy, Nergihan Yeşilyurt, Burhan

Sakallı, Canan Özer, Ali Bal, Mehmed Arif, Mehmet Aycı, Darya Heidari, Yasin Mortaş yer aldı. Etkinliğin ikinci gününde şairler okullarda öğrencilerle etkinliklerde buluştu. Kapanışta Hicabi Kırlangıç, Yaser Al-Atrash, Mustafa Uçurum, Amila Neslanoviç, Ercan Ata, Kadriye Cesur, Hüseyin Burak Us, Asma Al-Hajj, Sümeyra Yaman, Ali Jaafar Al-Allak, Nadir Aşçı, Ahmad Zakaria, Tacettin Simsek şiir performanslarıyla yer alırken Sedat Anar konser verdi.

BOĞAZIÇI'NDE KÜÇÜK İSKERDER KONUŞULDU

28 MAYIS

Doğumunun 58'inci yılında Küçük İskender, Boğaziçi Üniversitesi'nde yapılan sempozyumla anıldı. Gonca Özmen ve Olcay Akyıldız moderatörlüğünde iki panel olarak gerçekleşen sempozyumun açılış konuşmasını Murat Gülsoy, kapanış konuşmasını Birhan Keskin yaptı. Sempozyumda,

Akif Kurtuluş, Altay Öktem, Asuman Susam, Deniz Durukan, Gökçen Ezer, Kerim Akbaş, Nilay Özer ve Zeliha B. Cencki, Küçük İskender'in şiirinin gezindiği alanları, kurcaladığı meseleleri, çomak soktuğu arı kovanlarını, ayırık dili, sesi, sözcükleri ile başına buyruk, özgün yazılı mirasını ele aldılar.

Almanya Germany
Azerbaycan Azerbaijan
Macaristan Hungary
Türkiye Turkey

27/29 Mayıs 2022
May

ÖZDİLEK TEPEBAŞI BELEDİYESİ ÖZDİLEK TEPEBAŞI BELEDİYESİ

27 MAYIS CUMA

17.30 | Lâle MÜLDÜR | İMZA TÖRENİ
18.00 | AÇILIŞ
19.00 | Mahmut ÇINAR | KONSER
Özdilek Sanat Merkezi

#Eskişehir
#Şiirtepebaşında

10. ULUSLARARASI
ESKİŞEHİR ŞİİR BULUŞMASI
10th International Eskişehir Poetry Festival

Etkinlikler
27-29
Özdilek Sanat Merkezi
Rasatçı Mahallesi, 26130 Karab. (M.M. Arkası)

ŞİİR ESKİŞEHİR'DE

29 MAYIS

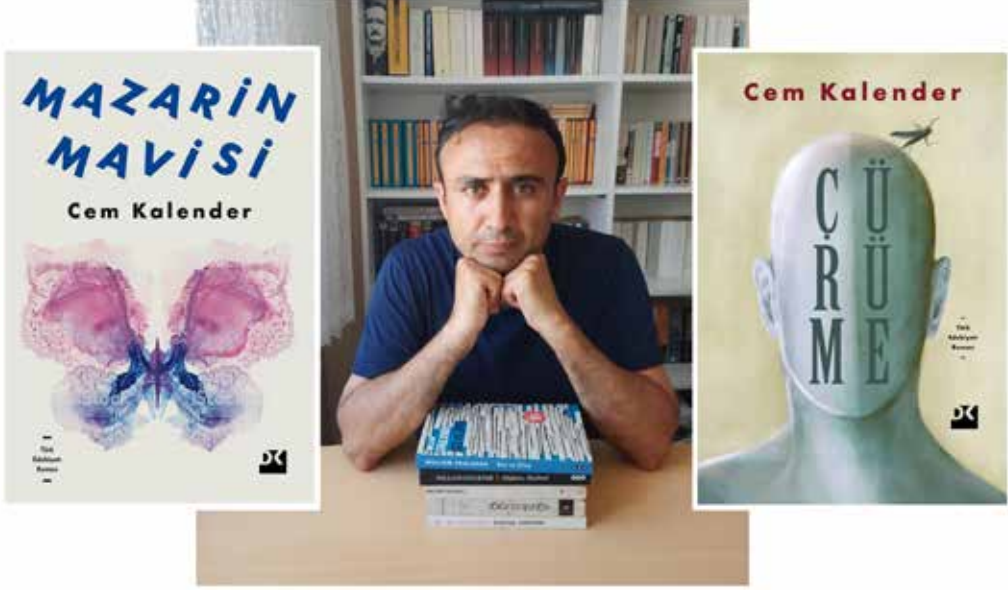
Tepebaşı Belediyesinin düzenlediği 10. Uluslararası Eskişehir Şiir Buluşması, 27-29 Mayıs tarihleri arasında düzenlendi. Yerli ve yabancı 23 şairin katılımıyla düzenlenen etkinliğin bu yılki onur konuşunun

Lâle Müldür oldu. Lâle Müldür'ün imza töreni ile başlayan etkinliklerde Mahmut Çınar konser verdi. Program silsilesinde şair Haydar Ergülen, Esentepe Çocuk Sanat Merkezi'nde "Çocuklara Şiir Atölyesi"

yaparken, Doç. Dr. Gökhan Tunç "Şiir, Bellek ve Salgım", akabinde de "Lâle Müldür Şiiri" oturumları gerçekleştirildi. Rahmi Emeç, Ömer Asaf Tosun, Engin Turgut, Oğuzhan Akay, Olcay Özmen ve Gökhan Arslan ise Salih Bolat ve Sina Akyol hakkında konuştular. Prof. Dr. Hakan Savaş "Şiir ve Sinema" adlı oturumda yer alırken, Yazılıkhaya Anıtı ve Midas Şehri Gezisi yapılarak açık havada şiir okumaları ile müzik dinletisi düzenlendi.

ÇÜRÜME'YE ÖDÜL

30 MAYIS

Orontes 7. Uluslararası Çağdaş Sanat Festivali'nde Edebiyat Ödülü sahibi açıklandı. Cem Kalender romanı *Çürüme* ile yedincisi verilen ödüllerin edebiyat dalındaki sahibi oldu. Ödülün verilme gerekçesi ise şu ifadelerle açıklandı: "Romanlarında günün tanıklarından biri olmayı tercih eden Cem Kalender, toplumsal örselenmeyi ödenmiş bedeller ve sebep sonuç ilişkisi

bakımından ele alıyor. Bunu yaparken siyasal, sosyal ve psikolojik gerekçelerini de ihmal etmediğini görüyoruz. Onun bu tavrı çağdaş Türk romancılığına ilke ve derinlik açısından yeni önermeler getiriyor. Dolayısıyla yazar, biçim-içerik ilişkisinin toplumsal yaşantıda niteliği yükseltme gibi işlevleri yerine getirmenin mücadelesini ortaya koyabileceğine dair önemli

örnekler yaratmış oldu. Sanatçının toplumsal çıkarılara uygun olarak sorumluluk alması ve yönlendirici etkisiyle bir sanat eserinin ne denli derin işlevlerle donatılabileceğine dair önemli eserlere tanıklık ettik. Bu anlamda Orontes 7. Uluslararası Çağdaş Sanat Festivali'nde Edebiyat Ödülü için Cem Kalender imzasını açıklamaktan mutluluk duyuyoruz."

“TÜRK BÜYÜK EDEBİYAT MECLİSİ” TOPLANDI

31 MAYIS

Başkent Kültür Yolu Festivali etkinlikleri kapsamında düzenlenen “Türk Büyük Edebiyat Meclisi” etkinliği 25 ilden gelen 40 genç ile gerçekleşti. İki gün süren etkinlik Cumhuriyet Müzesi’nde gerçekleşti. Her genç geldiği şehrin edebi ki-

şiliklerini tanıttı. Etkinliğe, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Özgül Özkan Yavuz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürü Ali Odabaş ile yazar okuma faaliyetleri yürüten Anadolu Mektebi’nden lise ve üniversite

öğrencileri katıldı. Türkiye’nin 25 farklı şehirden gelen 17’si lise, 23’ü üniversite öğrencisi 40 genç, Türk edebiyatı ve kültürünün aktarılmasına, fikirleri ve karakterleri ile katkı sağlamış 40 isme ait sunum yaptı.

ŞİİR VE GÖRSELLİK: *Ut pictura poesis*

Mayıs

Hakan Şarkdemir

Değerlendirme

1.

“Ut pictura poesis” der Horatius *Ars Poetica*’sında¹. Yani resim nasılsa şiir de öyledir. Ama buradaki mesele resim ile şiir arasındaki yüzeysel bir benzerlikten ziyade eserle kurduğumuz kökensel ilişkide saklıdır. Böylesi bir ilişki elbette düşüncede yurt tutar.

Romalı asker, doğabilimci, filozof Plinius, sanatların benzerliğine dair bilmeceyi daha da içinden çıkılamaz hâle sokar: *se ars ipsa distinxit*, yani “sanat kendini ayırdı”. Ama sanatın kendini ayırdığı şey nedir? Sanat kendini bir söz sanatı olduğu düşünülen şiirden mi yoksa zamandan mı ayırmıştır? Plinius’a göre sanat, özellikle de resim sanatı kendini ışık ve gölge ile ayırır. Ama Heidegger’in de dediği gibi “sanat eseri, yapılmış bir nesnedir, fakat bu salt nesneden hariç başka şeyler de

1 *Sanat eserinin değeri, onunla aramızdaki mesafe ile anlaşılır. Horatius’a göre bazı eserler, kendini göstermeye çekinir. Bazıları da görünmek, ışığa varmak ister. Kimi eser bizi kendine daha çok çeker. Kimininse yaklaştıkça cılızlığı hemencecik seçilir. Bazısı yüzeyledir; kolaylıkla ele gelir ama eleştiriyeye gelmez. Bir kerecik sevsen ona yeter. Bazısının kökleri derindedir; istese de öyle hemen kendini bize vermez. Eleştiriden korkmaz böylesi; onlarca kez baksak ya da okusak da kâfi gelmez.*

**Romalı asker,
doğabilimci, filozof
Plinius, sanatların
benzerliğine dair
bilmeceyi daha da
içinden çıkılamaz
hâle sokar: se ars ipsa
distinxit, yani “sanat
kendini ayırdı”. Ama
sanatın kendini ayırdığı
şey nedir?**

söyler”. Öyleyse eser, bir alegoridir. O kendinden öte başka şeyi söyleyen, bizi başkasıyla bir araya getiren eser, bütünüyle simgesel alanda kalır. Dolayısıyla da eseri, yani bu kendinden başka bir şeyi aydınlatan nesneyi diğerlerinden ayırt etmemize yarayan şey ne ışık ne de gölgedir. Madde ile şekil olmanın ötesinde sanat eserini sanat yapan şey, sözcüklerin zaman ve imgelerin mekân içinde kapladığı alan olmadığı gibi, eserin bir kerecik varoluşu da değildir. Düşüncenin imgelemî harekete geçirme gücü olmasa eser de diğer nesnelere gibi her şeye galebe çalan zamana boyun eğecektir².

Türk şiirinde görseelliği ortaya çıkaran ilk kitaplar arasında yer alan

2 Hegel’e göre de düşünce sanatın üzerindedir kanat açar.

Mısırkalyoniğne’nin (1962) girişinde İlhan Berk’in Wang Bîden (226-249) alıntılıdığı pasajda geçen şu ifade belki bilmeceyi çözmek de bize yardımcı olabilir: “İmgeler anlamı, sözcükler imgeyi anlatır.” Bir başka deyişle sözcükler imgeleri, imgelerse anlamı, yani düşünceyi aydınlatır. Öyleyse sözcükleri imgeler imgeleri ise sözcükler gibi ele almak mümkündür. Bu elbette şair ile ressamın imgelere ve dile farklı araçlar kullansalar da aynı şekilde yaklaştığını gösterir. Zaten Platon’a göre de gerçeği taklit ediş (mimesis) bakımından benzetmeci şair ile ressam arasında temelde pek bir fark yoktur. Sanatı sanat yapan şey, Jacques Rancière’in deyişiyle “*mimesis* yasalarının bir yapma tarzı (poiesis) ile ondan etkilenen bir var olma tarzı (aisthesis) arasında” kurduğu ilişkidir. Ama bu ilişki, 18. yüzyılda estetik söylemin doğuşuyla birlikte duyulur olan (estetik) lehine bozulmuştur. Böylece bir anlamda bir sanatı diğerinden ayırt etmeye yarayan ölçüt, yapma tarzı olmaktan çıkmıştır.

Öte yandan *ut pictura poesis* geleneği, bir başka deyişle sanatlar arasında bir ayrılık bulunmadığı düşüncesi temelini tragedya da bulur. Aristoteles’e göre dil (lexis),

E. Manet
Le Déjeuner sur l'herbe / Kurda Öğle Yemeği

müziksel ifade (melos) ve sahne düzeni (opsis), *poiesis*'e varmanın, yani (şiir) yapmanın başlıca araçlarıdır. Dolayısıyla da diğer sanatlarla ait olduğu düşünülen yapma tarzlarının şiire içkin oluşu, dramatik şiirde sahne düzeni olarak beliren görselliğin, daha en başından beri şiirin oluşum sürecinin dışında kalmadığını gösterir.

Ne var ki *poiesis*'e varmanın araçlarının birliğine, bir başka deyişle sanatların birlikteliğine dayalı anlayış, zamanla terk edilmiş; şiirin bir sanat olduğu düşüncesi yerini şiirin bir söz sanatı olduğu düşüncesine bırakmıştır. Böylece şiiri *lexis*'in boyunduruğu altına alan talimat, yani şiiri diğer sanatlardan tecrit eden anlayış günümüze kadar ulaşan bir gelenek olarak yerleşmiştir: "Söz konusu baskın görüşe göre, sanatlar, şiirin önceliğine dayalı sanatların

mütekabiliyeti düşüncesini yıkan ve her sanatı kendi özerk mecra-sını [medium] ve ifade formunu fethetmeye yönlendiren Lessing'in düşüncesini uygulayarak modernleşmiştir." Oysa Rancière, modernist şemaya özgü bu temel paradigmanın (özerklik) devir değiştiği için değil hiçbir zaman geçerli olmadığını belirtir.

20. yüzyılın başında ortaya çıkan avangart akımların etkisiyle birlikte modernizmin özerklik paradigmasına şüpheyle yaklaşan birçok şair ve sanatçı, sözel ve görsel sanatlar arasındaki ayrımları tartışmaya başlar. Özellikle Minimalizmle beraber resmin iki boyutluluğu ve heykelin üç boyutluluğu sorgulanır hâle gelir. Bunun ardından kavramsal sanatçıların/şairlerin eserlerinde nesnelere sözcüklere, sözcüklere nesnelere dönüşür. Dil, bir bakı-

Sanat eserini sanat yapan şey, sözcüklerin zaman ve imgelerin mekân içinde kapladığı alan olmadığı gibi, eserin bir kerelik varoluşu da değildir.

**Şiiri geleneksel
vezinden koparan
Mallarmé, bizzat
dilin görsel
boyutunu ortaya
çıkartışıyla klâsik
anlayışı yıkan ilk
şair sayılabilir.**

ma eserin estetikleşme sürecinin mekânı olup çıkar. Birçok sanat eserinde tipografik unsurlara plastik bir özerklik ve nesne benzeri bir mevcudiyet kazandırıldığı görülür. Bir yandan tipografik unsurların estetik ve düşünsel yönünü yakalamaya çalışırken diğer yandan müziksel ifadeyi kollayan somut şairler de buna koşut bir yaklaşım sergiler. Söz konusu yaklaşım, kavramsal sanatın ortaya çıktığı dönemle de sınırlı kalmaz. Dili, görselliği ve müziksel ifadeyi bir araya getiren eseriyle bir bakıma şiiri o ilk doğduğu çağa geri döndüren Sembolist şair Stéphane Mallarmé'nin mirası, Dada'nın fonetik şiirlerinde, Zaum'da, letristlerde, Noigandres'in somut şiirinde, Pop Art'ta, CoBrA'da, Sİ'de, temellük sanatında devam eden ve günümüze kadar gelişen bir *karşı* geleneğe dönüşür. Böylece sanatların özerkliği paradigması temelden yıkılırken şiirin dil ile sözel yapılar üzerinden kurduğu geleneksel ilişki gözün ve kulağın lehine dönüşüme uğrar. Özetle söylemek gerekirse dilin ve yazının görsel boyutlarını açığa çıkaran edimler, kaya resimlerinden dijital kodlara dek geniş bir yelpazeye yayılır.

2.

Görsellik ile dil arasındaki ilişkiyi bir yandan “yazının ve resmin kökensel birlikteliğinde” diğer

yandan “müzikteki biçim algımızın altında yatan zihinsel hiyerogliflerde” arayan Howard Nemerov'a göre şair de ressam da hem dile içkin hem de dilin ötesindeki bir sessizliğe varmak ister. Böylesi bir sessizlik, beraberinde bir dinginlik, bir aydınlık (claritas) getirir. Aydınlık, estetik planda güzel olana ulaşmak bir yana, özgürlüğün ebediyeti hatırlatarak parladığı bir vecd anı olarak da düşünülebilir. Bu kavrayış, ilk kez Baudelaire'in modernite tanımında somut bir karşılık bulur. Baudelaire'in modernite kavramıyla kastettiği “bir yarısı sonsuz ve değişmez olan sanatın, gelip geçici, ele avuca sığmaz, koşullara bağlı olan diğer yarısı”dır.

Sonsuz olandan gelip geçiciliği çıkarmak ya da gelip geçici olanda sonsuzu aramak, elbette çağının şairi ya da “modern hayatın ressamı” olmak anlamına gelir. “Büyük insan çölünün”, yani kalabalığın içinde gezinen o “canlı imgelem gücüne sahip” yalnız adam, “modadan, tarih içerisinde barındırabileceği her türlü şiirselliği devşirmekte, geçici olandan ebedi olanı damıtmaktadır”. İster dilde temellensin isterse dilin ötesine taşsın sanatın tarihi boyunca bize ebediyeti hatırlatan böylesi anları sıklıkla müşahade ettiğimiz pek söylenemez. Yine de ebediyetin anda tecelli edişini modern şiirle ve sanatla birlikte tanıdığımızı ileri sürebiliriz. Ne var ki adı modern resmin doğuşuyla birlikte sıklıkla anılan Édouard Manet'nin

Le Déjeuner sur l'herbe / Kırdı Öğle Yemeği adlı tablosu bile, kendi zamanında bir aydınlanmadan çok bir tiksinti uyandırır. 1863'teki Reddedilenler Salonu'ndaki skandalın merkezinde yer alan bu eser, yalnızca yerleşik sanat anlayışını yıkmakla kalmaz, ahlaki değer yargılarını da tartışmaya açar. Geleneksel türleri (manzara resmi, natürmort, nü, portre, tarihsel resim vb.) parodileştirmek, perspektif kurallarını hiçe saymak, yadırgatıcı ve doğal olmayan bir ışıkla iki boyutlu bir kompozisyon izlenimi vermek bir yana, bizzat gündelik hayatı resme sokmakla Manet, çağdaşlarının gözünde büyük bir suç işler. Modern romanın kurucuları arasında yer alan Gustave Flaubert de çağının muhafazakârları tarafından benzeri bir gerekçeyle yadırganır. "19. yüzyılın ortasında," der Rancière, "estet Flaubert'in 'kendi kendine yaslanan' eseri, (...) o günkü hiyerarşik düzenin savunucuları tarafından 'demokrasi' manifestosu olarak algılandı". "Hiç"ten başkaca bir konusu bulunmayan, (demokrasi karşıtı ya da değil) hiçbir bir dünya görüşünü yansıtmayan, yalnızca kendine yönelen bir eserin özgünlüğü de yadırgatıcılığı da bütünüyle onun şimdi-buradahlığından kaynaklanır. Yani Flaubert'in bütün hüneri belli ki Baudelaire'in "zamanın duyularımıza vurduğu damga" diye nitelendirdiği şeyi kendi mecrasına uygulamaktır. Zira *Bilirbilmezler* (Bouvard et Pécuchet) de, (bu tamamlanmamış romana ek olarak

yazılan) *Yerleşik Düşünceler Sözlüğü* de mevcut beğeni kalıplarına aykırıdır. Hâlbuki Flaubert'in neredeyse tek yaptığı şey, okuyucuya bu kalıpları göstermek, yani yerleşik düşünceleri kopyalamaktan ibarettir. Oscar Wilde'in deyişiyle tesadüfen Fransız doğan Flaubert, burjuva sınıftan öç almanın güvenli bir yolunu bulmuş gibidir: Kopyalamak. Kendinden önceki eserleri değilse de kentsoylu sınıfın gündelik hayatını kopyalamak, Baudelaire'in söylediği bağlamda kendi çağının giysilerine bürünmektir.

Hangi sanat söz konusu olursa olsun gündelik hayatın sıradan gerçekliğini kopyalamak, yaşama dünyasını olduğu gibi yansıtmaktan çok, geleneklere aykırı bir şekilde aktüel olanı kaba, kıskırtıcı ve anlaşılmasız bir tarzda tekrarlamak ya da yerleşik beğeni kalıplarını yıkmak anlamına gelir. Nasıl ki "estet Flaubert'in 'kendi kendine yaslanan' eseri" kendi zamanında bir "demokrasi manifestosu" olarak algılanmışsa, Paul Jamot'un tabiriyle "geleneksel öğretilere sadık" o uysal Manet'nin eseri de geleneğe karşıtı bir tür gariplik olarak Paris Salonu'ndan kovulmuştur. Mallarmé'nin şiiri de böyledir. Her şeyden önce *Un Coup de Dés / Bir Zar Atımı* (1897), "dizenin resmi tüzüğünü" sarsan bir eserdir. Kendi üzerine kapanarak "negatif teoloji"ye dönüşen bu eser, ismini andığımız çağdaşları gibi toplumsal işleve karşı kayıtsız kalması bakımından aynı seviyede

Gustave Flaubert
Modern romanın kurucusu sayılan,
Fransız yazar.

yadırgatıcıdır. Zira Mallarmé, yerleşik düşünceye aykırı bir şekilde boşluğu temellük ederek şiire görselliği getirir. Bu boşluk, beyaz sayfada cisimleşmiş bir boşluk değildir yalnızca, gösterenlerin içine hapsoldüğü, içinde devindiği zihinsel bir uzamdır. Şiiri geleneksel vezinden koparan Mallarmé, bizzat dilin görsel boyutunu ortaya çıkarışıyla klâsik anlayışı yıkan ilk şair sayılabilir. Marcel Broodthaers'in deyişiyle sanatta modern mekân kavramını keşfeden ilk şair olan Mallarmé'nin eseri poetik imgelemi harekete geçiren üç aracı (dil, müziksel ifade ve görsellik) bir araya getirir. Böylece insanı mantıksal düşünümün, sözdiziminin ve sayfa düzeninin boyunduruğundan kurtaran *Un Coup de Dés*, dili bir özgürlük mekânının inşasının temeli kılar. Bu şiir, beyaz boşluk üzerindeki tipografik unsurların tıpkı notalar gibi sestem öte bir dünyayı uyandırdığını gösterir³. Nurullah Ataç, Mallarmé'nin eserini anlamak için onu tercüme etmeye ihtiyaç duymadığını, zira onun sözcüklerden yapılmış bir nesne olduğunu belirtir. Dolayısıyla burada söz konusu olan eser, bir söz sanatı olarak şiir değildir. Mallarmé'nin şiiri, dilde temellen, ama bunun ötesini hayal eden bir sanat eseridir. *Un Coup de Dés*'de açık deniz, yıldızlı

gök ve beyaz sayfa, ikâme edilebilen mekânlar olarak belirir. İdea, sirenlerin şarkısı ve takımyıldız, çok katmanlı bir evrende birleşir. Öyle ki şiirin duyulur olanla bulunduğu bu "mücadele yüzeyi"nde düşünceler, göstergeler, biçimler ve sesler, değiş-tokuş edilebilir özdeş unsurlara dönüşür. Böylece, bu simgesel değiş-tokuş uzamını yansıtan sayfa görünümünde bir araya getirilen her şey, kayıtsızca yer değiştirerek nesneleşir.

3.

Ad Reinhardt'ın da dediği gibi sanat formları, sanat formlarından gelir. Şair de ressam da imgeler üretir. Nemerov, her ikisinin de kendini dil aracılığıyla ifade ettiğini söyler. Öyleyse şiirin görsellikle ilgisi dilde somutlaşır. Dil, verili ve kuralı olduğu kadar, devingen (işleyen) ve gelişen bir olgudur. Dili yapmak da bozmak da mümkündür. Poetik imgelem, dili kendi özgürlüğüne kavuşturacak tarzda bozup yeniden yapar. Zira şiir, yerleşik dilin buyurganlığını tanımaz. Yüksel Pazarkaya'ya göre dili yerleşik yapan şey, dilbilgisi kurallarına bağınazca sarılmak, klişeler üretmek, dilin çağrışım imkânlarını kısıtlamak ve dili akıldışı duygusallıklar içinde boğmaktır. Yerleşiklik, devingenliğin karşıtıdır. İleri bir şiire varmak için dili şiirde devingen kılmak, Pazarkaya'nın deyişiyle eyleme geçirmek gerekir. "Dilsel yapıtın", yani şiirin çağdaş ölçütü devingenliktir. Yeryüzünü ve

Stéphane Mallarmé
Sembolizm akımının öncüsü,
Fransız şair.

3 Müziğe ait simgeler, işaretler, karakterler ve kısaltmalar ses değildir. Bir parçanın nasıl icra edilmesi gerektiğini bildirseler de yoruma ve farklı okumalara açıktırlar. Bir talimatlar seti olarak müziksel notasyon, bir bestecinin kendi müziksel düşüncelerini ifade etmesini sağlar.

insanlığı kuşatan akıldışı mantığı, bu mantığın dayattığı düzeni ve dili kıracak olan şey, salt duyguculuk anlamına gelen edilgen bir “içtenlik” değildir. Ancak akla uygun bir “eylemcilik”, yani edilgenlikten uzak, derin düşünen yargı yetisine sahip, etkin ve eleştirel bir akıl, kitleselleşmeyi reddeden bir özne, toplumsal bilinçaltı tarafından koşullanmamış bir bilinç, kitlesel tahakkümü, yani “sömürü düzenini” tehdit edebilir. Pazarkaya, “öznel bilinç de, toplumsal bilinç de dil ile olur” derken “eylemsel şiir” tanımını ortaya koyar. Eylemsel şiir, “toplumcu şiir adıyla sürülen isterik parola şiiri” değildir. Bu yüzden poetik eylemin şiddetini dilin buyurganlığına yönelten bu şiir, anlayış olarak bizim tam da ileri şiir dediğimiz şeye denk düşer. Adına ne dersek diyelim böylesi bir şiir, “yerleşik dili bütün kalıp ve kurallarıyla eytişimsel değişim sürecine sürmek demektir.” Bu da asla yaşama dünyasının sahte dekoruna katkı sunan, mevcut dünyayı süsleyen bir şiir anlayışıyla olamaz. Öyleyse ne metafizik (muhafazakâr) şiir ne de toplumcu (devrimci) şiir bunu başaramaz. Zira her iki durumda da ideoloji ile yerleşik dilin talimatları, şiirin önüne bir duvar gibi dikilir. Aksine dildeki akıldışılığı, yani genel geçer anlayışa akıldışı görüneni ortaya çıkaracak tarzda dili ele almak gerekir. Bu da Pazarkaya’nın ifadesiyle söyleyecek olursak, “salt dilselleşmiş dünyamızda, dilin kendisinin şiirin konusu olmasıdır”. Zira yaşama dünyası bütünüyle gösterge/anlam üretim mantığına

esir alınmıştır. İnsani yapılar ile insani değerlerin arasını açan bu kahrolası mantık, her yerde kendi dilini dayatmaktadır. Yeryüzünün “teknik, dolayısıyla iletimsel (komunikatif) gelişmesi” ya da bir başka deyişle modern teknik tarafından çerçevelemesi sonucunda dünya, neredeyse “salt dile”, yani tahakkümün diline dönüşmüştür. Bu yüzden dilde temellenen şiirin varlık nedeni, “şiirin dilsel varlığı”na dair poetik ilgi, insanın ve toplumun meselelerinden bağımsız değildir. Zira şiirde konumsallaşan, yani mekân kazanan dil, “insanın ve toplumun şiirde konumsallaşmasını oluşturur.”

Öyleyse dünya, hangi durumda dilde konumsallaşır? Bir başka deyişle mutlak dile dönüşen bir dünya, şiirde ne şekilde mekânsallaşır? Özgürlüğe açılan bir uğrak olan şiir hangi durumda tam anlamıyla sanata dönüşür ya da başka bir deyişle ne zaman gözümüze bir sanat eseri gibi görünür? Düşüncenin taşıyıcısı olan dilin şiirde mekân kazanması, insanın ve dünyanın şiirde somutlaşması anlamına gelir. Dilin şiirde mekân kazanması için dünyayı dil içinde dilin yapısal unsurlarıyla birlikte görünür kılmak, onu bütünüyle özgür imgeleme açmak, Rancière’nin deyişiyle bir “özgürlük konfigürasyonu” olarak yeniden tasarlamak gerekir. Bu da pekâlâ “dünyayı dil içinde dilsel öğelerle kurup tanımak” ya da “dil yoluyla dünyayı değiştirmek” anlamına gelir.

EDEBİYAT YILLIKLARI NE İŞE YARAR?

Mayıs

Zafer Acar

Değerlendirme

***Sanat eserini meydana
getiren zihni faaliyeti,
bir aura oluşturan
ruhu unutmuyorum.
Edebiyat yıllıkları,
okuru nitelikli eserlere
yönlendirerek, onu
sömürme amacı güden
pragmatik-çıkarıcı
yazarların elinden
kurtarır.***

İnsanı hem çok konuşuracak hem birdenbire susturacak bir soru bu. “İngiliz anahtarı ne işe yarar?”, sorusu ile sık sık karşılaştığım bu soru arasında bence çok bir fark yok; çünkü yazıyla, hatta hayatla ilgili her şeyi edebiyata dâhil etme eğiliminde modern dünya. Her şey şiir olabilir, her şey öykü ve romana konu edilebilir. Edebiyatı kutsal tahtından indirip saray dışına, sokağa çıkarma girişimiydi bu. Çehov; bir kül tablasından bile bir öykü çıkartabileceğini söylemişti, bu cüretkâr-artistik cümleyi kurduğunda Gogol’un o her okuyanı şaşkırtan “Burun” -insanın çirkin uzuvlarından biridir- öyküsü, iç acıtan “Palto”su yazılmış bulunuyordu. Çehov; özgüvenle yeni bir geleniğin konfor alanında konuşuyordu, her şeyden önemlisi, Gogol gibi yazarlar sayesinde edebiyatın gücünü fark etmişti. Edebiyat her sorunu çözebilir, her işe yarayabilirdi.

Edebiyat yıllıkları ne işe yarar sorusuna, edebiyatı mistik bir yücelikle ilişkilendiren biri, gül için yazılmış binlerce şiiri düşünerek “gül, ne işe yarar?” deyin susar. Onun bu susması, küçümseyici bir cevaptır aslında. Materyalist bir perspektiften bakılacak olursa gülün bir tornavida kadar işe yaramadığı muhakkak; fakat rengi, dokusu ve kokusuyla ruhu etkileyen hoş bir yanı olduğunu, insan-

daki güzellik duygusunu harekete geçirdiğini herkes kabul eder.

Metnin başlığını ameliyat masasına yatırıp parçalayalım, yani yapı-söküme (deconstruction) uğratalım. Başlıktaki “iş-yarar” göstergeleri ürün-fayda, çıkar anlamına gelir. Pragmatik bir durum. Sanat açısından başlıkta bir açık varmış gibi görünüyor. “Görünüyor” diyorum, çünkü bu durumun açık olup olmadığı kişinin sanat anlayışına göre değişir. Edebiyat yıllıklarını da edebiyatın bir parçası olarak düşünmeli ve buna göre konuşmalıyız. Eğer sanatı kendi içinde olup biten bir olgu olarak gören “saf” edebiyatçı olsam, “edebiyat yıllıkları hiçbir işe yaramaz,” der geçerdim; fakat edebiyatın ne denli büyük bir potansiyele sahip olduğunun farkındayım. Sanattan

çok zanaat, atölye ve fabrikaya ait “iş-yarar” gibi ideolojik anlamlar yüklenmiş, materyalizmin indirgeyici göstergelerini, bir edebi metin üzerine konuşurken kullanmama ya dikkat ediyorum. Sanat eserini meydana getiren zihni faaliyeti, bir aura oluşturan ruhu unutmuyorum. Edebiyat yıllıkları, okuru nitelikli eserlere yönlendirerek, onu sömürme amacı güden pragmatik-çıkarıcı yazarların elinden kurtarır.

Biz susmayı konuşalım, bize göre edebiyat ne kendi içinde olup biten dini bir ritüeldir ne de tamamen maddeyle ilişkili bir zanaat türüdür. Konuşalım, ama konuşmadan evvel, soruyu zihnimde “Edebiyat yıllıkları niçin çıkar?” şeklinde değiştirdiğimi belirtmek isterim. Yıllıkları çıkmaya zorlayan edebiyatın insan hayatındaki yerinden bahsetmek lazım. Yıllık bir sonuçtur çünkü.

Sekülerleşen dünyada genel anlamda sanat, özel anlamda ise edebiyat, dinin yerine göz dikmiş durumda. Balzac bunu fark etmiş görünüyor, 1844 tarihli bir mektubunda şu tespitlerde bulunuyor: “Günümüzde yazar papazın yerini almıştır. O dini uğruna can verenlerin pelerini taşıyor, binlerce acı çeker. Sunaktaki (Altar) ışığı alır ve insanların üzerine tutar. O şövalyedir, dilencidir,

teselli eder, küfreder, dua eder, kehanet gösterir: Onun sesi sadece katedralin sahnını geçip gitmez, bazen dünyanın bir ucundan diğer ucuna gök gürültüsü halini alır. İnsanlık onun sürüsü haline gelmiştir, şiirlerini sorgular, onun üzerinde düşünür ve şimdi politika terazisinde bir kelimesi, bir dizesi eskiden bir zaferin sahip olduğu öneme sahip olmuştur. Basın düşünceleri organize etmiş, düşünce ise dünyayı sömürmektedir. Bir yaprak kâğıt, ölümsüz bir düşüncenin sakat aracı, dünya küresini düzeltebilir. Bu korkunç ve yüce gücün papazı artık krallara ve büyüklere bağımlı değildir. O misyonunu tanrıdan alır... Yaratmanın bütün güçleri yazara aittir, alayın içneleri ona aittir, yumuşak, hoş kelime onundur, bu kelime, karın dağların tepesine yağması gibi yumuşak bir şekilde dibe çöker. Sahne şekilleri ona aittir. Masalın ve buluşun ölçülemez labirent-

leri onundur. Bütün çiçekler, bütün dikenler onundur, bütün çerçeveleri yerlerine oturtur, kalplerin içine nüfuz eder, bütün acıları hisseder, bütün ilgileri tahmin eder. Onun ruhu dünyayı emer ve tekrar yansıtır.” Balzac; yazarı, papaza benzettiğini iddia etse de yalvaca, hatta tarihin öncesi toplumlarında olduğu gibi Tanrısal özellikler gösteren mitolojik varlığa eş tutarcasına anlatmış. Onun bir ütopyasıdır bu yazar tipi, çok az görünür, nadirattandır, en iyi ihtimalle yüzyılda bir gelir dünyaya. Yoksul, sersefil bir halde yazıp durur, bunalım dolu bir hayat yaşar ve anlaşılmadan ölüp gider. Aslında Balzac'ın ortaya koyduğu yazar tipi çok da yeni değil, bugün şiir diye okunan Homeros ve Hesiodos gibi isimlerin eserleri, Antik Yunan'ın adeta kutsal kitaplarıydı. Binlerce yıl içerisinde oluşan şair mitini, Platon gibi devler bile yıkmayı başaramamıştır; çünkü bu dev karşısına

Homeros gibi bir dağı, Olimpos'u almıştır. İşte edebiyat yıllıkları; eskinin cönkleri, tezkireleri gibi böylesine mühim bir alanın kaydını tutarlar. Tezkireler ve cönkler; sözlü geleneğin hâkim olduğu, daha matbaa icat edilmediği için yazının yaygınlaşma şansı bulamadığı çağlarda çok önemli boşlukları doldurmuşlardır. Tek tük, el yazması şeklinde

Sekülerleşen dünyada genel anlamda sanat, özel anlamda ise edebiyat, dinin yerine göz dikmiş durumda.

çoğaltılan kitapların, sözlü gelenek ürünlerinin bir kısmı kayıplara karışmışken cönklerde, tezkirelerde en azında o metinlerin varlığından haberdar oluyoruz. Bu da kültür tarihi açısından az bir şey değil. Niçin tezkire ve cönklerden bahsediyorum? Sebabi açık, gerçek bilgi kökenine dek inilen bilgidir. Yıllıkların soyunu bilirsek niçin çıktığını daha iyi kavrarız, diye düşünüyorum. Yıllık ile tezkire arasında farklar da var elbet, zaman neredeyse her şeyi değiştiriyor. Tezkireler, bir dönemi ele alır daha çok. Yıllık; adı üzerinde içinde bulunduğu yılı değerlendirir, ama o yılı değerlendirirken dikkat kesileceği isimlere veya faaliyetlere yaklaşımda o yıla dek o isimlerin ve o faaliyetleri gerçekleştirenlerin ne tür bir birikim ortaya koyduklarını önemser, çünkü bir şair-yazar, hundayinabit gibi birdenbire ortaya çıkmaz, bir süreç işidir yazıp belirginlik kazanmak.

Gerçekten genelde edebiyat, özeldede ise edebiyat yıllıkları bir protein deposu değildir, vücudunuzun kas oranını artırmaz, vitamin ihtiyacını karşılamaz. Zengin olmak istiyorsanız size ticari ufuklar açmaz, tam aksine masa başında oturup durduğunuz için vücudunuzu zayıf düşürür, kitap-dergi vs. harcamaları yüzünden fakirleştirir sizi. Düşünme eyleminin ciddi maliyeti, bedelleri var. İşte tam da bu nedenle edebiyat çok güçlüdür, fedakârlık yapabilen samimi, dayanıklı insanların yaşam alanıdır. Helmut Kuhn “Edebiyat ve Devrim” başlıklı yazısında edebiyata kimi görevler yükler: “Edebiyat,

Varlık, Nesin Vakfı Yıllıkları, Kitap-lık Şiir Yıllıkları seçimlerinde takındıkları politik tavır dolayısıyla eleştiriyi hak ediyorlar.

tarihi bir güce sahip olabilir ve bu haliyle de iyi ya da kötü amaç için kullanılabilir. Devrimci, ama karşı-devrimci de olabilir. Bir inancı belirleyen söz ve ifadeleri hem övebilir hem de yerebilir... Devrim, arkada enkaz bırakır, bu sahanın arsa olarak kullanılabilir olduğunu belirleyebilmek ve kullanmak edebiyatın görevidir. Devrim yıkar, edebiyat ise yıkımla gün ışığına çıkan gerçekleri keşfeder.” Yıllıklar, kötü amacı olan edebiyatçıları da ayıklar. Bu kötü amaç, kişiden kişiye değişir. Bana göre edebiyatı şahsi menfaatler için kullanmak, güç odaklarına methiyeler dizerek makam-mevki kapmak, popüler olup çok satmak bu kötü amaçlardan. Hakiki yıllıklar, tüm bunların farkındalığıyla hareket edip bizi çer çöple uğraşmaktan kurtararak insan ruhunda olumlu değişim ve dönüşümler yapmak için kaleme alınmış devrimci eserlere yönelir.

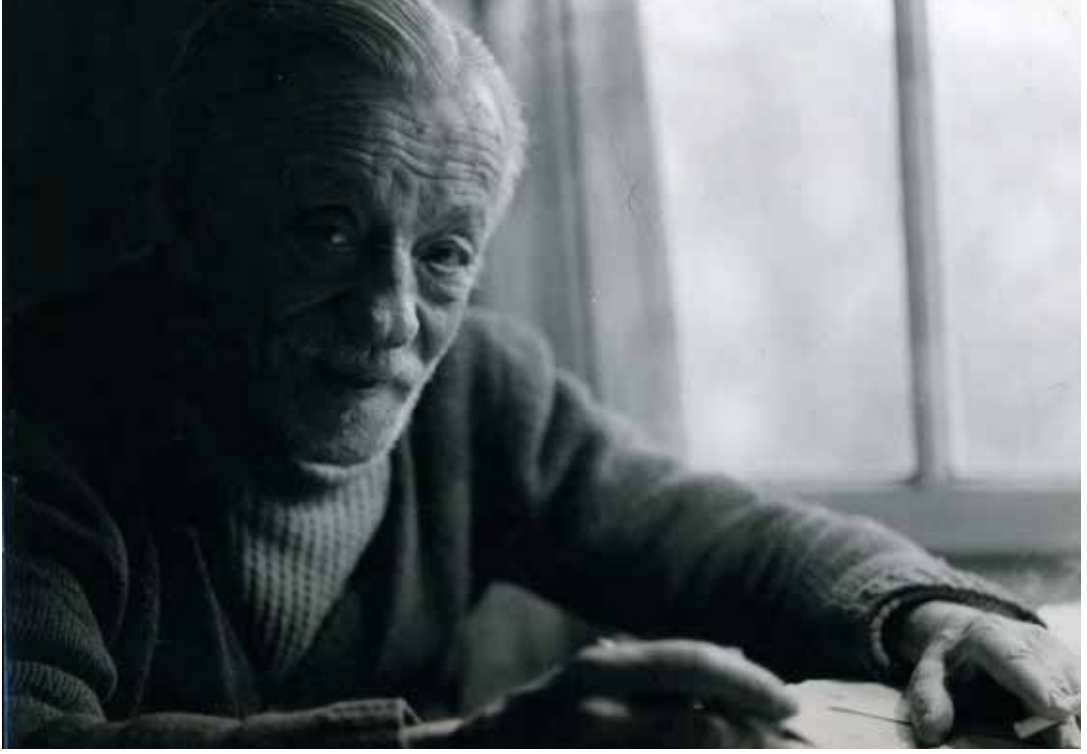
Öte yandan biz de tarih olacağız. Kimi kitaplar belki kenarda kalacak. O kitaplara ulaşmayı, onları gün yüzüne çıkarmayı sağlar yıllıklar. Terside mümkün. Yüzlerce yıl sonra dikkatli okurlar tarafından eleştirilebilirler -zaten yıllıklar, biraz da eleştirilmek için çıkar, böylece eleştiri

türüne de canlılık kazandırmış olurlar. Hele de döneminde görmezden gelinmiş, gelecek nesillerce büyük yazar olarak kabul edilen isimlere yer vermemişse çok eleştirilirler. Zamanında çıkan Varlık yıllıkları, Nesin Vakfı edebiyat yıllıkları, Kitap-lık şiir yıllıkları gibi tarafıysa, ideolojik nedenlerle kör kalmışsa geleceğin büyük yazarlarına... çok eleştirilir.

Yıllıklar, son derece yorucu bir sürecin sonunda ortaya çıkan kolay okunur çalışmalarlardır. Okuru çarpıcı bir mısra, cümle ile şair ve yazara yönlendirebilir. Her yıl binlerce kitap yayımlanmakta, okurun aradığı, kim bilir belki de büyük bir dönüşüm yaşamasına vesile olacak kitabı bulması çok zor.

Nietzsche, “Homeros ve Klasik Filoloji” başlıklı yazısının bir yerinde “ayartıcıların en güzeli olan sanat, bize hayat yaşamaya değer, demektir,” cümlesini kurar, belki de kanmak ister; ama dehaların en büyük problemi kendi kendilerini kandıramamalarıdır. Nietzsche’nin diyalektik monologlarını düşünsenize bir. Düşünüp de rahatınızı bozmayın bence. Edebiyat yıllıklarının okurca çay-kahve eşliğinde hoş vakit geçirttiğinden eminim. Her hoş vakit, boş vakit değildir, notunu da düşelim buraya.

Edebiyat yıllıkları, hiçbir işe yaramaz; işte bu yüzden ciddiye alınıp okunmalı.

BÜYÜK DOĞU'NUN MUSTARİP IRMAĞI: NECİP FAZIL KISAKÜREK

————— Duran Boz —————

Necip Fazıl, 17 Eylül 1943'te Büyük Doğu dergisini yayımlamaya başlar. "Surda bir gedik" açmanın coşkusunu tadarak dikkatini zamana yöneltir. Büyük Doğu okurunu; belleklerinin üzerindeki pası silerek tarihi, hayatı, şiiri yeni baştan okumaya çağırır. Başlangıçta çağırısı yankısız kalsa da "bir nâr-ı beyza" gibi Büyük Doğu ışığı kalplere yerleşir.

**Mehmet Hilmi
Efendi, Necip
Fazıl'a Yunus'tan
Fuzûlî'den
şiiirler okuyup
ezberleterek onu
ileriki zamanların
sorumluluğuna
hazırlar.**

Necip Fazıl Kısakürek'in soy kütüğü, Dulkadiroğlu hükümdarı "Alâüdevle devrinin Şeyhülislâmı Mevlâna Bektut'a" kadar uzanır. Şairin dedelerinden Ahmet Necip Efendi, Maraş Müftülüğü yapar. Büyükbabası Mehmet Hilmi Efendi de 1841'de Maraş'ta doğar.

Maraş medresesinde Arapçadan "sarf, nahiv, mantık, edebiyat, bedi' ve beyan, Farsçadan *Hâfız Divanı ve Gülistan*" okur. "Fıkıh, astronomi, coğrafya ve tarihe dair bir kısım kitapları" da inceleyerek mevcut kanunlara ilişkin çalışmalar yapar.

Medrese tahsilini Maraş'ta tamamlayan Mehmet Hilmi Efendi, 1858'de maliye kaleminde işe girer. Tahsil ve terbiyesiyle yakından ilgilenmek arzusunda eski Halep Valisi Salim Paşa'nın ısrarları sonucu onunla birlikte İstanbul'a gider. İstanbul, Mehmet Hilmi Efendi için büyük rüyalara uyanacağı şehir olur. Salim Paşa'nın kızı Zafer Hanım'la evlenir. Bu evliliğin semeresi olarak şairin babası Abdülbaki Fazıl Bey İstanbul'da hayata gözlerini açar.

Abdülbaki Fazıl Bey, özel hocalardan sarf ve nahiv dersleri okur. Bilahare mantık, Fransızca, Rumca ve biraz da resim dersi alır. Öğrenim hayatını tamamlamak amacıyla çe-

şitli okullara devam etse de güçbelâ hukuk fakültesinden mezun olur. "Bursada âzâ mülazımlığı, Gebze savcılığı ve Kadıköy hâkimliği" gibi görevlerde bulunur.

"Deli Fazıl" namıyla şöhret kazanan Abdülbaki Fazıl Bey'e yakın çevreden kimse kızını vermek istemez. Bu durum karşısında Girit muhaciri Mediha Hanım'ın kapısı çalınır. Mediha Hanım, Abdülbaki Fazıl Bey'le hukuk fakültesi öğrencisiyken evlenir. Çemberlitaş'taki konağa gelen Mediha Hanım, âdeta evin ikinci kadını olarak bir sığıntı hâlini yaşar.

Necip Fazıl Kısakürek, Abdülbaki Fazıl Bey'le Mediha Hanım'ın evliliğinden 1904'te Çemberlitaş'taki konaktan yeryüzü seferine dâhil olur. Şairin doğumunu Sarıyer'deki köş-

künde ikamet eden Mehmet Hilmi Efendi'ye Abdülbaki Fazıl Bey haber verir. Geleneksel bir tören sonucunda ailenin yeni bireyine Ahmet Necip adı verilir. Ahmet Necip adıyla Maraş müftülüğü yapan dedesi Ahmet Necip Efendi'yle bağ kurulurken Fazıl adıyla da babası Abdülbaki Fazıl Bey'le irtibat sağlanır.

Mehmet Hilmi Efendi konağın ruhu, büyükbabasının ruhu da Necip Fazıl olur. Her çeşit muhatarayla çocukluk günlerinden beri yüzleşen Necip Fazıl, bir ömür sınanmalardan geçer. Şairin dedesinin dikkati sonucu, çocukluktan edindiği iç disiplini onun hayatının yeniden istikamet bulmasının habercisi olur.

Büyükbabasının aklı evvel torununun yaptığı haytalıklar herkes tarafından hayretle karşılanır. Konağa gelip gidenlerin ardı sıra tütsüler dolaştırılmak suretiyle Necip Fazıl, olumsuz bakışlardan korunmak istenir. Mehmet Hilmi Efendi'deki dikkat bilincinin ve özenin neticesi olarak onda güzellik karşısında hayret etme tutumu gelişir.

Mehmet Hilmi Efendi, Necip Fazıl'a Yunus'tan Fuzûlî'den şiiirler okuyup ezberleterek onu ileriki zamanların sorumluluğuna hazırlar. Şairdeki direşken tutumun izi sürülürse, dede-

sinin hayatı kavrayışındaki ciddiyet ortaya çıkar.

Necip Fazıl; önce “Büyükdere’de Emin Efendi isimli sarıklı bir hoca-nın işlettiği mahalle mektebine” verilir. Sonra da “Fransız Papaz Okulu ve Kumkapı’daki Amerikan Kolejinin ardından Serasker Rıza Paşa yalısındaki Rehber-i İttihad Mektebinde” okur. Yatılı olarak uzun süre kalamaz. “Büyük Reşit Paşa Numûne Mektebi ile seferberlik sebebiyle gidilen Gebze’nin Aydınli köyünde, köyün ilk mektebine” yazılır. İlkokulu Heybeliada Numune Mektebinde bitirir.

1916’da “Mekteb-i Fünûn-u Bahriye-i Şahane’ye imtihanla en titiz muayeneler sonucu” kayıt hakkı kazanır. İlk aruz talimlerine burada okurken başlar. “Şair lakabı” isimleri arasına girer. Hamdullah Suphi Tanrıöver, Yahya Kemal Beyatlı, İbrahim Aşki Tanık ve Ahmet Hamdi Akseki’nin tedrisatından geçer. Burada beş yıl okusa da diploma alamadan ayrılır.

1921’de yapılan sınavlar sonucu “İstanbul Dârülfünûnu Edebiyat Medresesi Felsefe Şubesine” kaydolur.

İlk şiirlerini 1922’de *Yeni Mecmu’a*’da yayımlar.

1924’te üniversite öğrenimini yarıda bırakarak kazandığı devlet bursuyla Paris’e gider. Sorbon Üniversitesi Felsefe bölümüne girer. Düzenli bir öğrencilik yapamaz Paris’te.

Kimi sanat çevrelerine gidip gelse de bohem hayatının gedikli olur. Paris’teki hayatın debdebesinden yakasını sıyramaz. Paris günlerinin yadigârı olarak “Kaldırımlar”ı biriktirir.

Öğrenim bursu kesilince Paris’ten Türkiye’ye döner. 1925’te ilk şiir kitabı *Örümcek Ağ*’ını yayımlar. Edebiyat çevrelerinin dikkatine mazhar olan şair, erken yaşlardan itibaren bir ses bulmanın, bir sese sahip olmanın gönencini yaşar. 1928’de *Kaldırımlar*’ı yayımladığında ismi edebiyat çevrelerince bilinen bir şair hâline gelir. Şiirleri ders kitaplarına girer. “Kaldırımlar şairi” adlandırmasıyla sahip olduğu şöhret hafızalara yerleşir.

Türkiye’ye dönüşünden sonra İstanbul’un yanı sıra Anadolu’nun kimi şehirlerindeki bazı bankalarda memuriyet ve müfettişlik yapar. Fransız Mektebinde, Ankara Devlet Konservatuvarında, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde ve Robert Kolejde çeşitli dersler okutur.

1934’te eve dönmek için bindiği şehir hatları vapurunda “yirminci üzyıl nöbetçi”siyle karşılaşır. Onun hayata, hayatın çürümüşlüğüne ve ahlakın hayattan çekilişine ilişkin konuşmalarından etkilenir.

Necip Fazıl’ın yeni adresi Beyoğlu Ağa Camii olur. Şair için, Abdülhakim Arvâsi’nin camideki konuşmalarının dışında ilmi sohbetlerin tertip edildiği Eyüp sırtlarındaki

dergâh işaret edilir. Asıl entelektüel konuşmalar dergâhta yapılmaktadır çünkü. Artık “Tam otuz yıl saatim işlemiş, ben durmuşum;/Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum...” deme vakti gelip çatmıştır.

Hayatı yaşayış ve algılayışında yenilgiye tahammülü olmayan Necip Fazıl için “ya hep ya hiç vardır.” Ortası yoktur hiçbir şeyin. Onun hayatındaki coşkulu hâli bilenler şairin mizacındaki taşkınlığa ilelebet tanık olurlar.

Abdülhakim Arvâsi’ye bağlanışının ardından hayat, sanat ve düşünce dünyasında köklü bir dönüşüm yaşar. Arınma yollarına yönelir dikkatini. Arvasi’nin yanına gittikçe iç onarımdan geçer. Araya zaman girdikçe de karabasanları artar. Şair, kasvetli günlerin anlatsı olarak “Senfonya (Çile)’yı” yazar. “Bir kanlı şafakta çil horoz”un “yeni bir dünya” hediye etmesiyle, sıkıntıları azalsa da hafakanlar peşini bırakmaz. “Keşke bu kadar zeki olmasaydın” sözü şairin ruh durumunu ortaya seren bir fotoğraf olur.

Ben ve Ötesi ve *Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil* ile Necip Fazıl okurlarını selamlar. Sanatçıdaki sorgulama merakı sonucu eser verme evresi başlar. Şair, doğumundan başlayarak önüne serilen hazır hayatı reddeder. Bedeli olan şeyleri çoğaltarak yeni bir istikamete yönelir. Emekle pişirilmeyen bir şeyin geçerliliğinin olamayacağı bilinciyle yürür.

**1938'de Bir Adam
Yaratmak tiyatro
meraklılarının
beğenisine sunulur.
Eserin başrol
oyuncusu Muhsin
Ertuğrul olur.**

Tiyatroya ilgi duyar. Muhsin Ertuğrul'un oyunculuğtaki ustalığı onun tiyatroya yönelme nedenleri arasında gösterilebilir. Sahnesi dünya olan hayatta güzel oyunlar kurabilmenin dersine çalışır. Oyun kurma becerisine sahip olmayanlar oyunbazların elinde ufalanır elbette.

Necip Fazıl, 1935'te *Tohum*'u yazar. Anadolu'ya yönelerek âdeta aile kökleriyle bağ kurmak ister. Mehmet Hilmi Efendi'den aldığı "öğüneceksen Maraşlılığımızla öğren" tembihi, şairin Maraş'ı gündemine almasını sağlar. Maraş'ın kurtuluş mücadelesini anlattığı *Tohum*'un Ferhat Bey'i, Anadolu ruhunun destanlaşması olarak tezahür eder. *Tohum*, Muhsin Ertuğrul tarafından sahnelense de beklenen ilgiyi görmez.

1936'da "devrin sathî ve maddeci dergileri karşısına spiritüalist ve estetik ağırlığı olan haftalık *Ağaç*" dergisini çıkarır. Ankara'da yayın hayatına başlayan *Ağaç*, yedinci sayıdan itibaren İstanbul'a taşınır. On yedinci sayı, *Ağaç*'in son sayısı olur.

Ağaç'in yazarları arasında Mustafa Şekip Tunç, Falih Rıfkı Atay, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Salih Zeki Aktay gibi dönemin tanınmış isimlerinin yanı sıra ileriki yılların önemli yazarlarından Ahmet Hamdi Tanpınar, Fikret Adil, Sabahattin Ali, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Ziya Osman Saba, Samed Ağaoglu, Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Sabahattin Eyüboğlu gibi şair ve yazarların yazılarına da yer verilir. Bütünüyle sanat edebiyat dergisidir *Ağaç*. İdeolojik tutum yoktur onda.

1938'de *Bir Adam Yaratmak* tiyatro meraklılarının beğenisine sunulur. Eserin başrol oyuncusu Muhsin Ertuğrul olur. Sahnelenişiyile birlikte oyun büyük bir beğeni toplar. Günlerce kapalı gişe oynar.

1941'de Babanzadelerin kızı Fatma Neslihan Baban'la evlenir. Bu evlilikten Mehmet, Ömer, Ayşe, Osman ve Zeynep doğar.

Necip Fazıl, 17 Eylül 1943'te *Büyük Doğu* dergisini yayımlamaya başlar.

"Surda bir gedik" açmanın coşkusu-nu tadarak dikkatini zamana yöneltir. *Büyük Doğu* okurunu; belleklerinin üzerindeki pası silerek tarihi, hayatı, şiiri yeni baştan okumaya çağırır. Başlangıçta çağrısı yankısız kalsa da "bir nâr-ı beyza" gibi Büyük Doğu ışığı kalplere yerleşir.

Büyük Doğu'nun çıkışında yer alan Burhan Toprak, Ahmet Kutsi Tecer, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ziya Osman Saba, Samet Ağaoglu, Falih Rıfkı Atay, Suut Kemal Yetkin, Fikret Âdil, Sait Faik, Sabahattin Ali, Cevdet Kudret, Sabahattin Eyüboğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk vb. yazarların yerine, "şu bizimkiler"den Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt, Mustafa Miyasoğlu, Durali Yılmaz, Mustafa Yazgan gibi yazar ve şairlerle yola devam eder.

1943'le 1978 yılları arasında çıkan *Büyük Doğu*'nun çağrısı dikkatli bir gözle okunursa, köleşmeye karşı duran bir yürekle insanın selam ülkesine varabileceği hakikati anlaşılabilir olur.

2022 MAYIS KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Yusuf Temizcan

Yazmak Eylemi

Ferit Edgü

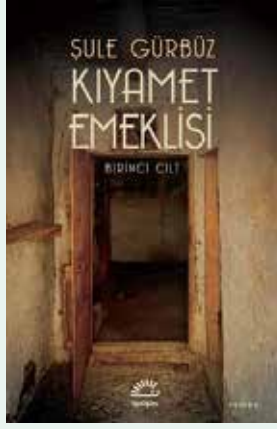

Gerçekliğin sayısız ve birbirine benzemeyecek bir şekilde tekrar etmesi filmlerde ve dizilerde sıkça karşımıza çıkıyordu. Bu eser, Şubat 1980'de örgüt eylemlerinden dolayı İstanbul'daki dükkanların kepenk açmamasını 101 farklı metinde anlatarak "yazmak eylemi"ni işliyor.

Everest Yayınları, 148 sayfa.

Kıyamet Emeklisi

Şule Gürbüz

Altı yıl önce yazdığı Öyle miymiş?'in ardından 2 ciltlik hacimli bir romanla okurlarının karşısına çıkan Gürbüz bu eserinde, Aziz'i ve ailesiyle yaşadığı küçük bir meselenin büyüyüp çetrefillenmesini anlatıyor. Ruhsal bir terbiye süreci gibi yolculuğa çıkan Aziz türlü benlikler ve insanlarla tanışır, kendini sorgular ve nefsin çeşitli mertebeleriyle yüz yüze gelir. Tasavvufi öğeler de içeren eser, Gürbüz'ü beğeniyle takip eden okurlar için tatmin edici bir derinliğe sahip.

İletişim Yayınları, 924 sayfa.

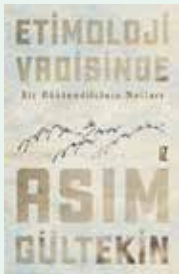
Anız Ateşleri

Şohei Ooka

Savaş edebiyatının baş yapıtlarından olmaya aday olan bu çalışma, Er Tamura'nın II. Dünya Savaşı'nda Japon ordusu saflarında yer alırken hastalığı sebebiyle hastaneye götürülen, sonra erzağı olmadığı için hastaneden kovulan, ardından ormanlarda bitmeyen bir hayat bir mücadelesi veren bu esnada da akıl sağlığını yitiren bir adamın sarsıcı hikayesini anlatıyor.

Jaguar Kitap, 192 sayfa.

Etimoloji Vadisinde Bir Köktendilcinin Notları

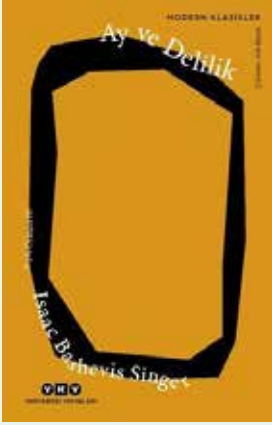
Asım Gültekin

Rahmetli Asım Gültekin'in çoğunlukla Karar'da yazdığı etimoloji yazılarının bir araya getirilmiş hali bu çalışma. Bu kitabı severseniz Binden Bire'yi de okumanızı öneririz. Etimoloji meraklılarını tatmin edebilecek eser, kelimelerin ve ifadelerin kökenine giderek aynı zamanda okuma zevki de sunuyor.

İz Yayıncılık, 490 sayfa.

2022 MAYIS KİTAPLIĞI

Ay ve Delilik Isaac Bashevis Singer

Nobel edebiyat ödülü sahibi yazar Isaac Bashevis'in öykülerinin tamamı üç ciltte bir araya getiriliyor. Bu ciltte, Yahudiler öykülerin merkezinde yer alıyor. Yine dram, göçe zorlanma ve mağduriyet anlatımıyla. Singer'in zengin ve güçlü bir anlatım dili var. Yazarlığa meraklı olanlar için eserleri rehber niteliğinde olabilir.

Yapı Kredi Yayınları, 240 sayfa.

Altı Üstü İstanbul Ercan Y. Yılmaz

İstanbul'u "eksilmenin ya da tamamlanmanın, tükenmenin ve de dirilmenin, bitmenin ya da başlamanın" şehri olarak gören yazar bu eserde İstanbul'un bilinmeyen yönlerini, metaforlardan ve deneysel anlatımın imkanlarını yararlanarak hikâye ediyor.

İthaki Yayınları, 464 sayfa.

Kurmaca Christine Montalbetti

Gorgias'tan John Searle'e kadar uzanan bir tarihsellikte dilin sorunları üzerine düşünmeye davet eden bu metin şu sorulara yanıt arıyor: Kurmaca nedir? Roman kahramanları gerçeklikten bağımsız olabilir mi? Metaforlar bize hangi gerçekliği anlatır? Her metin bir kurmaca mıdır?

Fol Kitap, 256 sayfa.

Papağanlar Panayırılar Hasatlar

Yıldız Ramazanoğlu

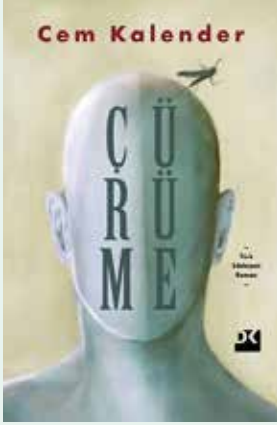
Yazmak, yaşamak ve ölmek bahisleri etrafında şekillenen bu eserde yazar, "Yaşamak bir yazar için yazmakla başlarsa, ölmek bir insan için yaşamakla başlar." diyor. Diğer taraftan, Yıldız hanımın yazarken nasıl gözlemler yaptığını, o hengamede nasıl oldu da bu kadar üretken bir yazar olmayı başarabildiğini hayatından kesitlerle öğrenme imkanına erişiyoruz.

Epona Yayınları, 115 sayfa, Ocak 2022

2022 MAYIS KİTAPLIĞI

Çürüme

Cem Kalender

Bir ara sabah programlarını epey meşgul eden Palu ailesini hatırlarsınız. Bu kitap, Palu ailesinden yola çıkarak toplumun ve bireyin çürümüşlüğüne anlatıyor. Mahalleyle sonradan gelen Sıddık herkesi günaha davet edercesine karanlığı genişletmekte ve mahallenin genç imamı İsmail çürümüşlüğüne kaynağını bulmaya çalışmaktadır.

Doğan Kitap, 392 sayfa.

Baragan'ın Dikenleri

Panaıt Istrati

Ömer F. Oval, Bahara Hediye isimli romanını, hastalıklı bir aileden gelen ve hastalıklı düşünceler/saplantılarla büyüyen Naci ve Firdevs karakterlerini merkeze alarak oluşturmuş. Naci, hasta annesini, kardeşlerini ve tüm hayatını bırakarak Japonya'ya giden kardeşi Firdevs'e karşı öfkeli ve bu öfke onun kendi ruhunun derinliklerine inmesine vesile olacaktır.

İş Bankası Yayınları, 112 sayfa.

Charlie Chaplin

Peter Ackroyd

Charlie Chaplin'in hayatını detaylı bir şekilde anlatan bu eserde, Chaplin'in zorlu çocukluk yılları anlamadığı kadınlar, ilham verdiği kişiler ve kendi sinema eserleri tartışılıyor.

Alfa Yayınları 320 sayfa.

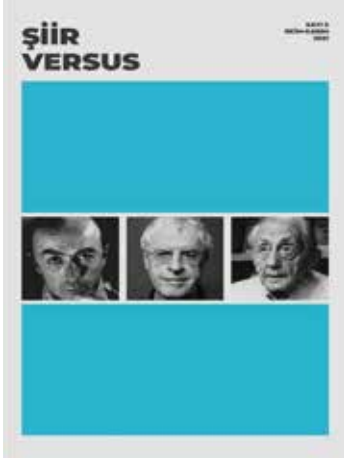
Bir Kediye Terk Etmek Babam Hakkında

Haruki Murakami

Murakami'nin babası ile anılarını bölük pörçük bir şekilde yazdığı bu eserin satır aralarında baba-oğul çekişmesini görüyoruz. Yazarın perdeleri kalkıyor ve babasını kaybettikten sonra içsel bir sorgulamaya giriyor.

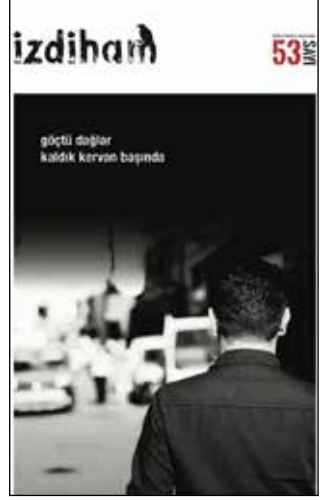
Doğan Kitap, 104 sayfa.

ŞİİR VERSUS 6. SAYISIYLA...

01 HAZİRAN

Yayın yönetmenliğini Furkan Çalışkan'ın üstlendiği *Şiir Versus* 6. sayısıyla okurlarıyla buluştu. Derginin bu sayısında Filistin'in yaşayan en önemli şairlerinden Ghassan Zaqtan ile modern Filistin şiiri, şiir ve politika başlıklarında gerçekleşen söyleşinin yanında, şiir ve yazılarıyla; Ali Oturaklı, Güven Adıgüzel, İsmail Kılıçarslan, Can Acer, Eray Sarıçam gibi isimler yer aldı.

“HEPİMİZ ÖLECEK YAŞTAYIZ”

Aaaa
aaaa
aaaa
aaaa

01 HAZİRAN

İzdiham dergisinin 53'üncü Haziran-Temmuz sayısı, vefat eden genel yayın yönetmeni Bülent Parlak'ın hazırladığı son sayı imzasıyla çıktı.

İKİ YIL ARADAN SONRA CEVDET KUDRET ÖDÜLLERİ

01 HAZİRAN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Cevdet Kudret Ailesi ve TÜYAP iş birliğiyle düzenlenen Cevdet Kudret Edebiyat Ödülleri töreninde, pandemi nedeniyle iki yıldır verilemeyen ödüller sahiplerine takdim edildi. “Öykü” dalında

2020 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülünü *Normal Nefes Almaya Devam Edin* adlı kitabıyla Hakan Bıçakçı aldı. 2021 yılı kazananları *Yazımın Önünde* adlı çalışmasıyla Ayşe Lütfel Gündoğdu ve *İklimin Estetiği* eseriyile Eray Çaylı oldu.

ZKSM'DE TÜRK DÜNYASI ÖYKÜ FESTİVALİ

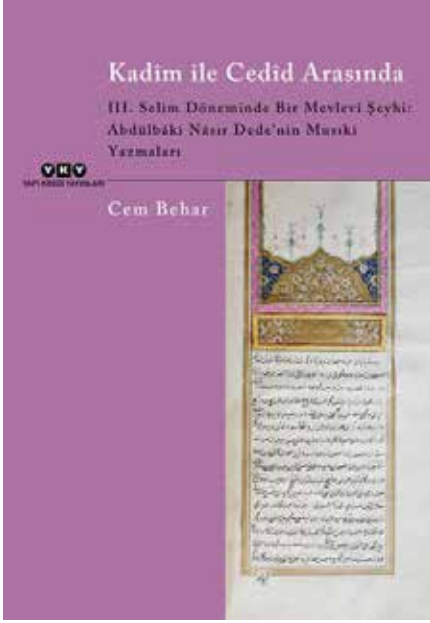

Aaaa
aaaa
aaaa
aaaa

04 HAZİRAN

4. Zeytinburnu Türk Dünyası Öykü Festivali 2-4 Haziran tarihleri arasında Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi'nde gerçekleşti. Festivalin açılışında Azerin konseri ve Fatemeh Saba Jafari'nin minyatür sergisinin açılışı da yapıldı. “Hikâyeni Hatırla” başlığı ile okurlarla buluşan festivalde toplam 39 katılımcı yer alırken, etkinlikler Zeytinburnu Kültür Sanat, Zeytinburnu Kitapçısı ve

Nağmedâr'da gerçekleşti. “Hikâyeni Hatırla” başlığını taşıyan festivalde odak ülke Azerbaycan oldu. Azerbaycan edebiyatının en önemli kalemlerinden Anar Rızayev'in de bulunduğu festivalde; Özbekistan, Kazakistan ve Türk dünyasının farklı bölgelerinden gelen öykücü ve çevirmenler Türk Dünyası'nda edebiyatın sorunları ve tartışmaları üzerine söz aldılar.

ABDÜLBÂKİ NASIR DEDE LOCA'DA

Aaaa
aaaa
aaaa
aaa
aaaaa

04 HAZİRAN

Cem Behar tarafından hazırlanan III. Selim Döneminde Bir Mevlevî Şeyhi: Abdülbâki Nâsır Dede'nin Musiki Yazmaları'nı ele alan *Kadim ile Cedid* Arasında isimli kitabın

tanıtımı, Yapı Kredi Kültür'ün locasında yapıldı. Eserde Abdülbâki Nâsır Dede'nin, müzik düşüncesi ve müzik icrası, yöntemi ve yenilikleri üzerinde duruluyor.

KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ DATÇA'DA

Aaaa
aaaa
aaaa
aaaa

05 HAZİRAN

Datça Kültür Sanat Dayanışmasının düzenlediği, Can Yücel Kültür Sanat Festivali 2-5 Haziran tarihleri arasında Datça'da gerçekleşti. Festivalde Akif Kurtuluş ve Sezai Sarioğlu "Katmanları ve Ayrıksı Yönleriyle Can Yücel Şiiri"ni konuştu. Sezai Sarioğlu, Emin Şir ve Şenol Morgül ise "Şiirler ve Şarkılarla Can Kere Can" etkinliği ile festivalde yer alırken, Yusuf Ziya Özalp, Can Yücel'i Datça yıllarını anlattı.

9. SARIYER EDEBİYAT GÜNLERİ

9 SARIYER EDEBİYAT GÜNLERİ
Edebiyattan daha fazlası...

400 YAZAR İMZA GÜNLERİ

45 YAYINEVİ KİTAP FUARI

28 MAYIS - 5 HAZİRAN KİREÇBURNU HAYDAR ALİYEV PARKI
Ayrıntılı Program için sariyer.bel.tr

KONSERLER + TİYATRO OYUNLARI
SÖYLEŞİ ve PANEL + FİLM GÖSTERİMİ
ŞİİR TEKNESİ + ŞİİR HATLARI

SARIYER BELEDİYESİ

Aaaa
aaaa
aaaa

05 HAZİRAN

Sarıyer Belediyesi tarafından düzenlenen 400 isim ve 45 yayınevi "9. Sarıyer Edebiyat Günleri", 28 Mayıs-5 Haziran tarihleri arasında Kireçburnu Haydar Aliyev Parkı'nda gerçekleştirildi. Etkinliklere şair, gazeteci, akademisyen, müzisyen ve oyuncu olarak yaklaşık 450 isim ve 45 yayınevi konuk oldu. Etkinlikler kapsamında bu yıl masal çadırı da kuruldu. "Beyaz Martı Edebiyat Onur Ödülü"nü Latife Tekin'e verildiği programda, Türkan Şoray gazeteci ve akademisyen ve onur konuğu oldu.

HOMEROS EDEBİYAT VE SANAT FESTİVALİ YAPILDI

1. BAYRAKLI ULUSLARARASI HOMEROS EDEBİYAT / SANAT FESTİVALİ
3-4-5 HAZİRAN

Açılış Galası
📅 3 Haziran Cuma
📍 Smyrna Antik Kenti
🕒 19:00

Söyleşi & Etkinlikler
📅 4 Haziran Cumartesi - 5 Haziran Pazar
📍 Tepekule Kongre Merkezi
🕒 11:30

1st BAYRAKLI INTERNATIONAL HOMEROS LITERATURE / ART FESTIVAL
3-4-5 JUNE

BAYRAKLI BELEDİYESİ | **BAYRAKLI BELEDİYE BAŞKANI** | **SERDAR SANDAL**

05 HAZİRAN

Bayraklı Belediyesi tarafından ilki düzenlenen Bayraklı Uluslararası Homeros Edebiyat/ Sanat Festivali 3-5 Haziran 2022 tarihleri arasında gerçekleşti. Festivalin onur konukları,

dünyaca ünlü Şair Adonis ve Özdemir İnce oldu. Her iki isme de "Homeros Onur Ödülü" verildi. Festivalin açılış galası, Smyrna Antik Kenti'nde yapıldı. Festivalde Raguel Lanseros,

Manahel Alsahoui, Claudio Pozzani, Christos Koukis, Sylvestere Clancier, Ahmet Telli, Yaşar Aksoy, Feyza Hepçilingirler, Nihat Behram ile birçok şair, gazeteci ve akademisyen yer aldı.

MARAŞ'TA ŞİİR GECESİ

07 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Türk Edebiyatı'nın usta isimlerinden Abdurrahim Karakoç ve

Cahit Zarifoğlu'nun ölüm yıldönümünde "İbrahim Sadri ile Şiir Gecesi" etkinliği düzenledi. Yedi Güzel Adam

Edebiyat Müzesi'nde gerçekleştirilen programda, İbrahim Sadri, Karakoç ve Zarifoğlu'nun şiirlerini seslendirdi.

MEVLANA İDRİS

Aaaa
aaaa
aaaa

07 HAZİRAN

Yaşadığı kalp rahatsızlığı nedeniyle ameliyat geçiren ve bir süredir yoğun bakımda tedavi altında olan yazar ve şair Mevlana İdris Zengin, 56 yaşında Kahramanmaraş'ta vefat etti.

İstiklal Harbi'nin 100. yılı anısına
Okumak Güzeldir.
ÖDÜLLÜ 3. KİTAP OKUMA YARIŞMASI

Birinciye
7.500 TL
+ DİZÜSTÜ BİLGİSAYAR

İkinciye
5.000 TL
+ TABLET

Üçüncüye
3.000 TL
+ TABLET

Dereceye Giren
İlk 25'e 1.000 TL Kitap Hediye Çeki
İlk 150'ye Müze Kart

EYÜPSULTAN'a Özel Hediyeler
Birinciye Fotoğraf Makinesi
İlk 100'e çift kişilik Boğaz Turu

Başvuru şartları için
<https://yarisma.eyupsultan.bel.tr/>

Deniz Köken
BELEDİYE BASKANI

“OKUMAK GÜZELDİR”

08 HAZİRAN

Eyüpsultan Belediyesi'nin, kitap okuma alışkanlığı kazandırmak, kitap okumayı sevdirmek, Türk Dili ve Edebiyatı'nın seçkin eserlerine ilgiyi artırmak için “Okumak Güzeldir” sloganı ile her yıl geleneksel olarak düzenlediği kitap okuma yarışması bu yılda gerçekleşti. Bu yıl İstiklal Harbi Zaferi'nin 100. yılına özel olarak gerçekleşen yarışma için Mithat Cemal Kuntay'ın *Üç İstanbul*, Falih Rıfkı Atay'ın *Zeytin Dağı*, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Sahnenin Dışındakiler*'i, Kemal Tahir'in *Yorgun Savaşçı*, Tarık Buğra'nın *Firavun İmanı* kitapları okundu.

ZARİFOĞLU KETEBE'DE

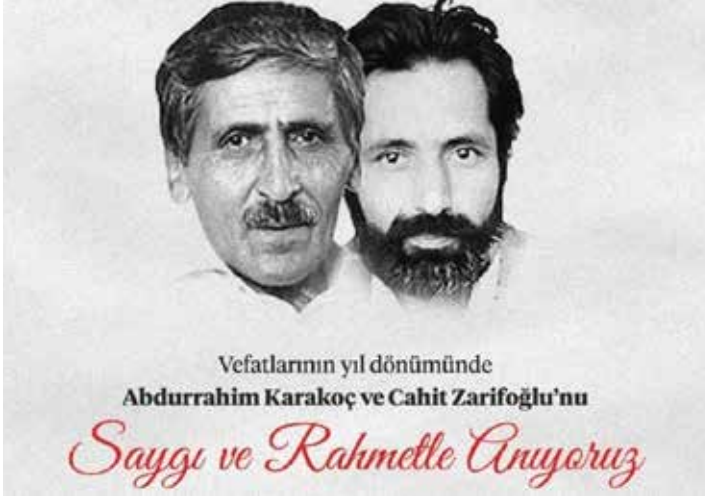
Aaaa
aaaa
aaaa

09 HAZİRAN

Ketebe Yayınları, vefatının 35'inci senesinde yazar ve şair Cahit Zarifoğlu'nun tüm eserlerini 2022 yılının sonuna kadar yeniden okuyucu ile buluşturacakları haberini yayımladı. Ketebe Yayın Yönetmeni Furkan Çalışkan, “Hedefimiz böyle bir dâhiyi Türkiye'nin ortak değeri olarak konumlandırmak. Sadece kitap basmakla kalmayacağız” dedi.

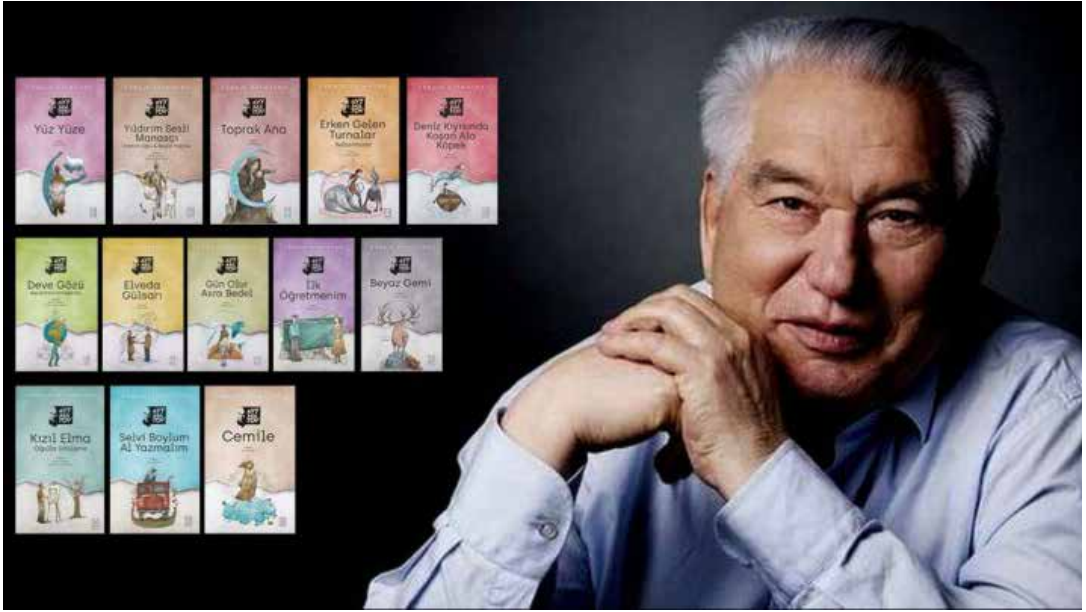

MARAŞ'TA ANMA PROGRAMLARI

09 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Türk edebiyatının önemli isimleri Cahit Zarifoğlu ve Abdurrahim Karakoç'un vefat yıldönümlerinde Göksun, Ekinözü, Andırın ve Çağlayancerit Millet Konakları'nda çeşitli anma programları düzenledi. Etkinlikler kapsamında Abdurrahim Karakoç ve Cahit Zarifoğlu'nun hayatlarını anlatan kısa filmler katılımcılara izletildi.

KETEBE'DEN CENGİZ AYTMATOV KÜLLİYATI

09 HAZİRAN

Ketebe Yayınları, Cengiz Aytmatov'un tüm eserlerini özgün dilinden çevirdiğini ve yayıma hazırladığını duyurdu. Böylece, yazarın ilk kez tüm eserleri bir araya gelmiş oldu.

ABDULLAH HARMANCI EDEBİYAT MÜZESİNDE

10 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde yazar Abdullah Harmancı ile "Öykü Yazmanın Hikâyesi" başlığında bir söyleşi gerçekleştirdi. Ömer Yalçınova'nın moderatörlüğünü programda Harmancı, "Hikâye, edebi türlerin temel

taşı olması dolayısıyla diğerlerinden ayrılır. Bu noktada hikâye; roman, masal, fabl, destan gibi edebi türlerin ilham kaynağıdır diyebiliriz. Yani diğer edebi türler hikâyeden türemiştir. Yazarlar, eserlerini kaleme alırken pek çok kaynaktan yararlanabilir. Benim eserlerimin

kaynağı ise yaşadıklarım ve şahit olduklarımdır. Bir olayı yaşadık-tan veya şahit olduktan sonra onu kendi içimde özümser ve belli bir duygusal yoğunlaşmanın ardından yazmaya başlarım. Kitaplarımın hemen hepsini bu şekilde kaleme almışım" dedi.

BEYOĞLU'NDA EDEBİYAT FESTİVALİ

10 HAZİRAN

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen 2. Beyoğlu Kültür Yolu Festivali etkinlikleri kapsamında “14. İstanbul Uluslararası Edebiyat Festivali”nin açılışı, İtalya Büyükelçiliğinin katkılarıyla Beyoğlu’ndaki Venedik Sarayı’nda yapıldı. Kalem Kültür Derneği tarafından düzenlenen festival bu yıl “Aşktan Edebiyat” temasıyla, 7-10 Haziran tarihleri arasında gerçekleşti. Festivalde müzik, resim, gastronomi ve daha pek çok alandan etkinlik yer aldı. Festival kapsamında 37 etkinlik ile 13 farklı ülkeden yazar, çizer, yayıncılık profesyoneli, okurlarla bir araya geldi. Dag Sols-

tad, Per Petterson, Sun mi Hwang, Aminder Dhaliw, Giulio Cavalli, Luigi Ballerin, Rory Power, Marko Diniç, Ag Apolloni, Imer Topanica, Adrian Zalla, Başak Sayan, Nil Karaibrahimgil, Teoman, Ahmet Ümit, Tuna Kiremitçi, Fatma Nur Kaptanoğlu, Firdevs Ev, Kalben, Selim Bektaş, Derviş Zaim, Defne Suman festivale katılan isimler arasında yer aldılar. Festivale konuk olan yazarlara söyleşilerde Ayça Çakmak, Ayfer Tunç, Bade Baran, Banu Gürsaler Syvertsen, Berkan M. Şimşek, Emir Çubukçu, Mehmet Erkurt, Mehmet Berk Yaltırık, Nermin Mollaoğlu, Seçil Epik, Ser-

da Kranda Kapucuoğlu ve Sibel Oral eşlik etti. Beyoğlu Tark Zaffer Tunaya Kültür Merkezi festivalin ana mekânı olurken, Kalyon Kültür Merkezi ile İtalyan Kültür Merkezi’nde yazar söyleşileri ve atölyeler düzenlendi. İTEF 2022 yazarları Fatih İlçe Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğiyle okullarda gençlerle buluştu. Festivale Avrupa Birliğinin destekleriyle Arnavutluk, Kosova, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Türkiye’nin proje ortağı olduğu “Kültürel Çeşitlilik için Bölgesel Ağ – READ” programıyla yazar, şair ve yayıncılık profesyonelleri de katıldı.

SAHAFLAR KİTAPTA BULUŞTU

11 HAZİRAN

Fulya İbanoglu, Filiz Dıgıroglu ve İsmail Kara'nın hazırladığı *Sahaflar Kitabı-Son İstanbullu Sahaflarla Konuşmalar* kitabı Dergâh Yayınları tarafından yayımlandı. Eser Sahaflar Çarşısı dışında mekân tutan yeni nesil sahafların hikâyelerini de kayıt altına aldı.

ŞİİR ŞARKIYA DÖNÜŞTÜ

12 HAZİRAN

Orhan Veli'nin şiirleri Kalan Müzik'ten çıkan 3 Hisar'ın *Aşk-ı Alem* albümünde yer aldı. Erdinç Şenyaylar, Hakan Dedeler ve Engin Gürkey'in kurduğu 3 Hisar grubu albümlerinde şairin "Gün Olur" ve "Birdenbire" eserlerine yer verdiler.

ÂŞIK KUL HALİL'İ ANILDI

Aaaa
aaaa
aaaa

12 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, NFK'da Andirınlı Âşık Kul Halil'i anma programı düzenlendi. Program kapsamında Âşık Kul Halil'in eserleri Âşık Feymani, Osman

Çolakça, Osman Akçay, Sadık Suna, Sevgi Topal, Yunus Çaylı, Hatice Gökçeli, Furkan Pehlivan, Selim Yiğit ve Murtaza Kocaboğa tarafından seslendirildi.

CENGİZ AYTMATOV ANILDI

14 HAZİRAN

2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti Bursa'da Türk dünyasının ortak yazarı Kırgız Cengiz Aytmatov vefatının on dördüncü yılında anıldı. Tayyare Kültür Merkezi'nde düzenlenen anma programında;

Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nesrin Karaca ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, yazarın hayatı ve edebi duruşu hakkında konuştular.

ŞULE GÜRBÜZ'DEN YENİ ROMAN

15 HAZİRAN

Yazar Şule Gürbüz'ün son yaşadığına ve ailesine eseri *Kıyamet Emeklisi* odaklanarak, bir insanın 2 cilt halinde çıktı. Yazar eserinde Kahramanı varoluşuna yani insan olmanın derinlerine da- Aziz'in tekkelerde neler hiyor.

ZARİF PRENS MARAŞ'TA

15 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Türk edebiyatının usta isimlerinden Cahit Zarifoğlu'nu anma programı ger-

çekleştirdi. Cahit Zarifoğlu Halk Kütüphanesi'nde gerçekleştirilen etkinlikte "Şiirin Zarif Prensi" temalı programda yer

alan yazar Serdar Yakar, Kahramanmaraş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileriyle şairin eserlerini seslendirdi.

15 HAZİRAN

RIFAT ILGAZ ŞİİR ÖDÜLÜ

"Rıfat Ilgaz Şiir Ödülü"nde bu yıl Cenk Kolçak'ın Su ve Parya eserine birincilik takdim edildi.

bir kere doğmuşum / ölmek yasak

attilâ ilhan

EDEBİYAT BULUŞMALARI

1. Oturum

Konu:
Attılâ İlhan ve Sanat

Moderatör:
Doğan Hızlan

Katılımcılar:
Gülten Dayıoğlu
Nedret Çatay
Dr. Çilem Tercüman
Metin Celal

Attılâ İlhan
slayt ve video gösterimleri

2. Oturum

Konu:
Dijital Dünyadaki
Gelişmelerin Edebiyata Etkisi

Moderatör:
Prof. Dr. Yakup Çelik

Katılımcılar:
Prof. Dr. Seval Şahin
Haydar Ergülen
Nilay Özer
Doç. Dr. Didem A. Büyükarman

Tarih:
15 Haziran Çarşamba
18.00

Yer:
Nazım Hikmet Kültür
ve Sanat Evi

attilâ ilhan

MUAMMER KESKİN
Şişli Belediye Başkanı

SİŞLİ
BELEDİYESİ

KAPTAN ŞİŞLİ'DE ANILDI

15 HAZİRAN

Şair Attılâ İlhan doğumunun 97'nci yıldönümünde Attılâ İlhan Vakfı ve Şişli Belediyesi tarafından düzenlenen buluşmada anıldı. "Bir Kere Doğmuşum/Ölmek Yasak" başlığı ile Şişli Belediyesi Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Evi'nde gerçekleşen anma programının ilk oturumunda Do-

ğan Hızlan, Gülten Dayıoğlu, Nedret Çatay, Çilem Tercüman, Metin Celâl konuşmacı olarak yer alırken, programın ikinci oturumunda Yakup Çelik, Seval Şahin, Haydar Ergülen, Nilay Özer, Didem Ardalı Büyükarman Attılâ İlhan'ın sanatı ve yaşamı üzerine konuşmak üzere söz aldı.

KARTAL'DA KİTAP FUARI

19 HAZİRAN

Bu yıl ikincisi gerçekleşen Kartal Kitap Fuarı 10-19 Haziran tarihleri arasında düzenlendi. Fuarın ilk gününde, Niyazi Koyuncu konser verirken 10 gün boyunca edebiyat, sanat ve medya dünyasından önemli isimler fuarda ağırlandı. "Kartal Kitap Fuarı"nın bu yılki "Onur Konuğu" ise Türk edebiyatının usta kalemlerinden Ayşe Kulin oldu. Sunay Akın, Bülent Emrah Parlak, Yurdaer Okur, Metin Uca, Okan Çabalar ve Müfit Can Saçınıtı ise tek kişilik performansları ile fuarda yer alan isimler olurken birçok yazarla söyleşi ve imza etkinlikleri düzenlendi. Fuarın kapanışı Erdal Erzincan konseri ile yapıldı.

10-19 HAZİRAN **KARTAL MEYDANI**

TÜRKİYE'NİN DEVİSİMLERİ BU FUARDA SİZLERLE BULUŞUYOR!

90 YAYINEVİ YÜZLERCE YAZAR BİRLERCE KİTAP

7000 m² FUAR ALANI

TÜM KOMŞULARIMIZI BEKLİYORUZ

2 KARTAL KİTAP FUARI 2022

SÖYLEŞİ
İMZA GÜNÜ
TIYATRO
KONSER

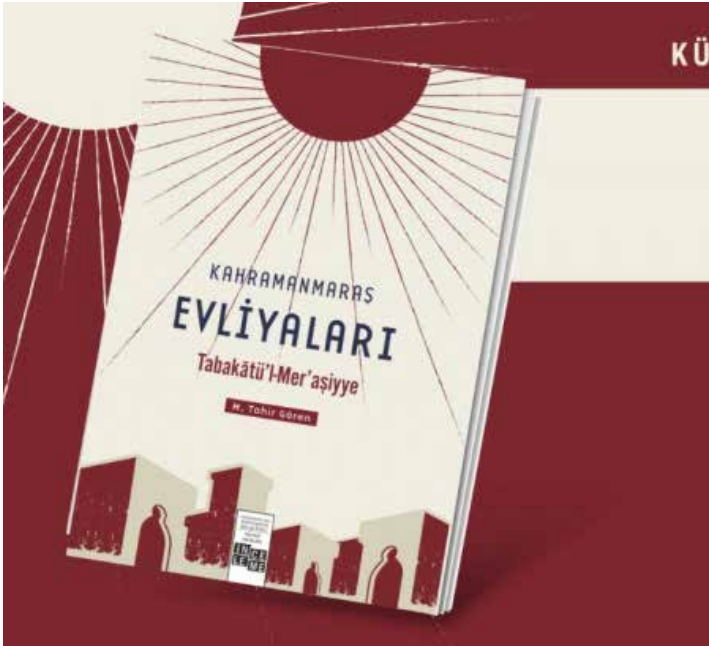
ACILIŞ TÖRENİ
10 HAZİRAN CUMA
15:00

KONSER
NIYAZI KOYUNCU
10 HAZİRAN CUMA / 21:00

FUAR ONUR ÖDÜLÜ
AYŞE KULİN
11 HAZİRAN CUMARTESİ / 18:00

GÖKHAN YÜKSEL | Kartal Belediye Başkanı

KARTAL

KİTAP TANITIM PROGRAMI YAPILDI

Aaaa
aaaa
aaaa

27 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıkan Tahir Gören'in kaleme aldığı *Kahramanmaraş Evliyalari* adlı eseri Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde tanıtıldı.

2022
Yaşar Nabi Nayır
Gençlik
Ödülleri

VARLIK DERGİSİ'NDEN YAŞAR NABİ NAYIR GENÇLİK ÖDÜLLERİ

28 HAZİRAN

Varlık dergisinin düzenlediği 2022 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri'nin sahipleri açıklandı. "Edebiyatımıza yeni değerler kazandırma" şiarıyla düzenlenen ödüllerin kazanları bu yıl şu şekilde belirtildi: Şiir dalında Bilge Miray Aslan'ın "Evrerin Sonuna Giderken Söylenecek

Şarkılar" adlı dosyasına ödül verildi. Salih Akkaya'nın "Süreksizliğin İmgesi" adlı dosyası ise "dikkate değer" bulundu. Öykü dalında Mehmet Fazlı Gök'ün "Çirkin Sevgilim" adlı dosyasına ödül verilirken, Tuğrul Karataş'ın "Bu Gecenin Sabahı Yok" adlı dosyasını "dikkate değer" görüldü.

ERZİNCANLI'DAN NAAT-I ŞERİF DİNLETİSİ

30 HAZİRAN

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde Dursun Ali Erzincanlı'yı misafir etti. Düzenlenen etkinlik kapsamında Erzincanlı "Naat-ı Şerif" dinletisi gerçekleştirdi.

MARİJIAN GRAKALIC BURSA'DA

30 HAZİRAN

Nilüfer Belediyesi'nin yazıevleri, Türkiye ve yurtdışından değerli yazar, şair ve araştırmacıları ağırladığı etkinlikleri kapsamında Hırvatistan'ın ünlü şairi Marijjan Grakalic'i misafir etti. Grakalic, Türkiye ile ilgili kitap projesinde birlikte çalıştığı şair Darija Zilic ile Göl Yazıevi'nde konakladı. Grakalic ve Zilic, konaklamaları boyunca Gölyazıda tarihi kültürel araştırmalar da yaptı. Yazarlığın yanı sıra arkeoloji ve tarih alanında da çalışmalar yürüten Grakalic, Türkiye'deki anılarını kitap haline getirdiğini, Türkiye ile ilgili anılarını kaleme aldığı çalışmasının tamamlayıcısının Gölyazı olduğu belirtti.

PANDEMİ, KİTAPLAR, FUARLAR: OLUP BİTENLER, OLUP BİTEMİYENLER...

Haziran

Şahin Torun

Değerlendirme

Nam- diğer pandemi / Covid 19 tedbir, yasak ve önlemlerinden önce İstanbul, Ankara, Bursa ve Erzurum'da en son hatırladığımız kitap fuarları 2019 yılında gerçekleşmişti. Daha henüz adını bildiğimiz bir salgın olması hasebiyle ne maskeden ne mesafeden ne de gümüşten altına kadar değişen tedbir biçimlerinden haberdar olmadığımız fakat gayet insani bir biçimde kah esen kah estirilen rüzgâr ve fırtınalara bakarak bir biçimde de ne olacağını kestiremediğimiz pandemili, bulaşlı bir şeyin az çok korkulu tedirginliğiyle oldukça gri bir atmosferde geçen bu fuarlar için söylenebilecek şeylerde tıpkı ortamın alaca bulaca rengine benzer biçimde öylece gri, tedirgin ve silik bir hâl almıştı.

İşte tamda bu alacalı ortamda zaten epeyce zamandır bilinirlik kazanmış durumdaki internet kitapçılığı yeni bir boyut kazanmış; gerek fuar dönemleri dışındaki zamanlarda hemen hemen bütün ülkedeki kitapçılarda görülen internet kitapçılığıyla reel ortam kitapçılığı arasındaki fiyat farkından ve gerekse yine aynı süreç içerisinde gelişen internet kitapçılığı kalitesindeki yeni arayış ve gelişmelerden kaynaklı yepyeni bir başka süreçte ivme kazanmaya başlamıştı. Özellikle sosyal medya üzerinden aktılan bir sel gibi gelen bu yeni süreç boyunca hangi inter-

Bütün bu özlem ve hasrete rağmen fuarsız geçen iki yıl boyunca şu ya da bu şekilde kitap ihtiyacını sanal ortamdan karşılayarak hangi ölçekte olduğu tam bilinmeyen bir doygunluk ve / veya açıklıkla hareket eden bir okur kitlesiyle de buluşan bu yılın fuarlarına yönelik yerel, genel ve süreli yayıncılık eksenindeki yüzeysel, derinliksiz, basit ve maslahat kovar cinsinden duyuru, haber ve yorum toplamına bakıldığında da neyi niçin ve ne kadar özlediği belli olmayan bir kitabı ve kültürel ilginin ortaya konuluyor oluşu ise manidar.

net kitapçısının ne kadar zamanda gönderi hazırladığından, koli biçim ve kalitesine ve dolaylı biçimlerde de kargo şirketlerine yönelik yergi, övgü ve güzellemelelere kadar değişen bir söylem ekseninde, nice boyda ve posta kitaplı kavuşma fotoğrafları sergilenmeye başlamış, ilkin genç kadın okurlar nezdinden modal hale gelen bu paylaşımlar giderek yaşa

ve cinsiyete bakmadan neredeyse bütün okurlar nezdinde bir kabule mazhar olmuş, dahası hevesli genç yazarlardan nice kalfa ve usta yazara kadar daha geniş bir eksendeki okur-yazar kitlesi için '...ben de kitapla haşır neşirim, görün, bilin...' türünden bir başka hiper gerçek ortama geçilivermişti.

Bütün bu hâller bir yana, neredeyse yüce bir buyrukmuşçasına bütün dünyanın aldığı '... evde kal, stay at home, reste 'a la maison, bleib zuhause, ostan'sya doma, albaqa' fi al manzil, vs. vs...' komutuyla eve kapandığı 2019 sonu 2020 yılının tamamı ve 2021 yılının ortalarına kadar geçen süre boyunca bir anlamda bir zorunluluktan da kaynaklı olarak evlerde başlayan ve alayı vala ile ilan edilen -evde oku- sürecinin yanına bir de az çok dile dış dokunur biçimdeki yazma sürecine - evde yaz- gibi bir başka boyut bile katılmıştı. Gerçi aradan geçen bir buçuk yıla yakın süreçte evde okuma anlamında bir kazanımdan söz edilebilse de çok az sayıda ve düzeyi tartışmalı bir popülerizmle kalakalan bir kısım popüler yazın ile daha çok pandemik süreçler ve ev hallerine yönelik dikkat çekici bazı akademik yayımlar dışında henüz evde yazılmış kayda değer sayı ve nitelikte bir ürün toplamından söz etmekte pek kolay değil.

Pandemi ile birlikte internet kitapçılığı yeni bir boyut kazanmış oldu.

Bütün bu gelişim süreci izleğinde okur-kitap, kitapçı-yayıncı-yazar ve eleştiri, tanıtım ilişkisi bağlamında da özellikle sanal ortamlarda boy gösteren ve henüz adı konulmamış biçimde daha çok tecimsel, kişisel ve tanıtım/tanışmaya yönelik beklenti ve endişelerden oluşan bir başka mikro ilişki biçiminin serpilip büyümeye başlaması ise hayli ilginç ve düşündürücü bir alan açıyordu. O kadar ki bu yepyeni ilişki bağlamında hangi kitabın hangi internet satıcısında kaç liraya satıldığından, uygulanan indirim oranına, kitapların yanında gönderilen albenili minik hediyelere, internet satıcılarının hangi kargo şirketiyle anlaşma yaptığından hangi kargo şirketinin verdiği hizmetin hız ve niteliğine, hangi yazarların yayınev-

lerinden hangi internet kitapçısında kitaplarının olup olmadığına dair sorgulamalarından, hangi kitabın hangi satıcıda kaç adet kaldığına, depo durumundan, baskı sayısına ve dağıtım durumuna, hangi sanal ortamda hangi tahlilci, tanıtımcı ya da eleştirmenin hangi kitaplar hakkında ve neden yazdıklarına kadar salkım saçak orta yere serilen bir ‘... *orada, burada ne var ne yok...*’ benzeri gayet magazinел bir boyutu da içeren bu ilginç ve düşündürücü gelişimin nereye kadar uzanacağı hususunda da bir başka ilgi biçimi salkım saçak oluyor, dal budak salmaya başlıyordu. Bugün itibariyle, dönem dönem, kimi zamanlar geliştirilen aşılarda tartışmalı bir alanda bıraksa da son tahlilde aşının gereğini de ortaya koyarak üst üste gelen bütün

**2022 kitap fuarları
dünya çapındaki
bir kaosu takip
eden toparlanma
sürecinden
geçerek
gerçekleştirildi.**

Aaaaaa
Aaaa

varyantlarıyla az çok tanınır ve bilinir hale gelen bütün bu pandemi süreci boyunca olup biten ve bu olup bitenlere bağlı biçimde olup bitemeyen bunca 'şey' e bakarak özellikle yayın ve kitap dünyası hakkında çok fazla anlam içerecek bir şeyler söylenebilecek halde değilse de, orta yerde duran yalın gerçeklik; hemen her bakımdan yazının, kitabın, yazma ve okuma eylemlerinin her halükarda ve her şart dahilinde vazgeçilmez olduğu dahası hep te vazgeçilmez olacağıdır denilse yeridir... Bununla beraber bu kesinliğe yine aynı kesinlik ölçüğünde bir başka gerçekliği katarak söylenmesi gereken şey ise; özellikle böylesi savrulma, dağılma ve sonrasında gelen toparlanma anlarında kaybedilen ya da kazanılan evrensel, toplumsal değerler eleğinden her daim elenerek kalanı ortaya koyacak olan her ne biçimdeyse o biçimde şekillenen estetik hasıla olsa gerek.

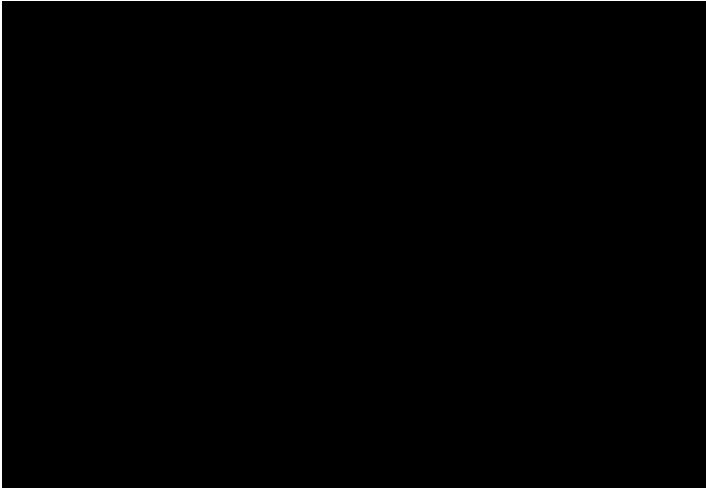
Bu estetik hasıla ise, ancak, yazılma anından başlayıp, yayınlanma, dağıtım, satış, pazarlama, reklam, eleştiri, okuma tahlil, tanıtım, vs. gibi tümü birbirine eklenerek uzayan ve yazmaktan okumaya, yayınlamaktan pazarlamaya, tanıtıma kadar genişleyen bir duyarlılığın tam orta yerinde durarak bütün olana da olmayana da 'neden ve nasıl' sorusunu sormakla kaim olacak bir hasıla olacaktır...

İşte şimdi bütün bu süreç ve bu süreç boyunca oluşan hasılaya bakarak ilkin, nihayet 2022 yılında bulunan ilk serbesti ortamında Nisan 2022 tarihinden itibaren adeta birbiri üstüne ve ardı ardına gerçekleşegelen kitap fuarlarının 2 yıl sonra okur, yayıncı, yazar iklimindeki bir hasret giderme zamanı olduğunu ifade etmek gerekiyor. Öyle ki, İstanbul metropolünden Ankara, İzmir büyükşehirlerine ve taşranın büyükşehirlerinden periferide duran şehirlere hatta büyüklü

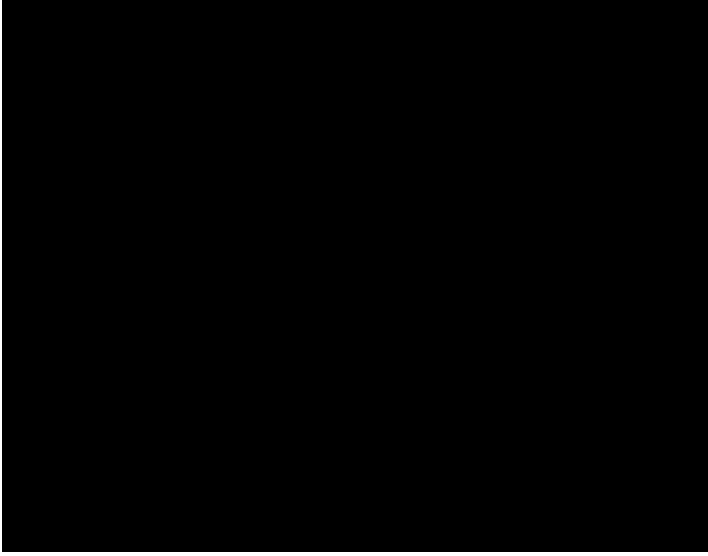
küçük ilçelere kadar gerçekleşen ve kimisi halen devam eden kitap fuarlarına bakıldığında bile bu 2 yıllık özlem ve hasretin bir biçimde giderilmeye çalışıldığını söylemek mümkün. Yine de söylemek gerekirken ki, bütün bu özlem ve hasrete rağmen fuarsız geçen iki yıl boyunca şu ya da bu şekilde kitap ihtiyacını sanal ortamdan karşılayarak hangi ölçekte olduğu tam bilinmeyen bir doygunluk ve/veya açlıkla hareket eden bir okur kitlesiyle de buluşan bu yılın fuarlarına yönelik yerel, genel ve süreli yayıncılık eksenindeki yüzeysel, derinliksiz, basit ve maslahat kovar cinsinden duyuru, haber ve yorum toplamına bakıldığında da neyi niçin ve ne kadar özlediği belli olmayan bir kitabi ve kültürel ilginin ortaya konuluyor oluşu ise bir başka manidar boyut taşıyor.

Bütününüyle birbirini işleyerek birini ötekine benzeten 2022 yılı fuarlarına damga vuran bu manidar hâl

ise son tahlilde siyasi çevrelerden yayın yazın çevrelerine, akademiye, alaya ve dahası Türkiye literal society'sine kadar hemen her çevrede konuşulagelen *'kültürel iktidar'* dan bütün ülke olarak ne anladığımız ve aslında neyi anlamamız gerektiğine yönelik bir çıkarım olsa gerektir. Ki ancak bu çıkarım neticesinde söylenecek olan her ne ise okumanın yazmanın ve giderek okur-yazar-yayıncı-satıcı-tanıtıcı olmanın bizdeki mer'i ölçüleriyle gerçekteki ölçülerinin karşılaştırılması anlamında toplu bir söylemde bulunmakta mümkün olabilsin. İşte konunun tam da merkezinde yer alan bu ölçütler dahilinde söylenecek başat husus, internet kitapçılığını bir kıskaç saymaktan çok, öncelikle gerek internet ortamındaki kitap ve gerekse düz- reel ortamdaki kitap ve bu kitaba yönelik olan ve olmayan ilgiyi konuşmak yerine nerede olursa olsun kitabın konulduğu yeri

Aaaaaa
Aaaa

Aaaa
Aaa

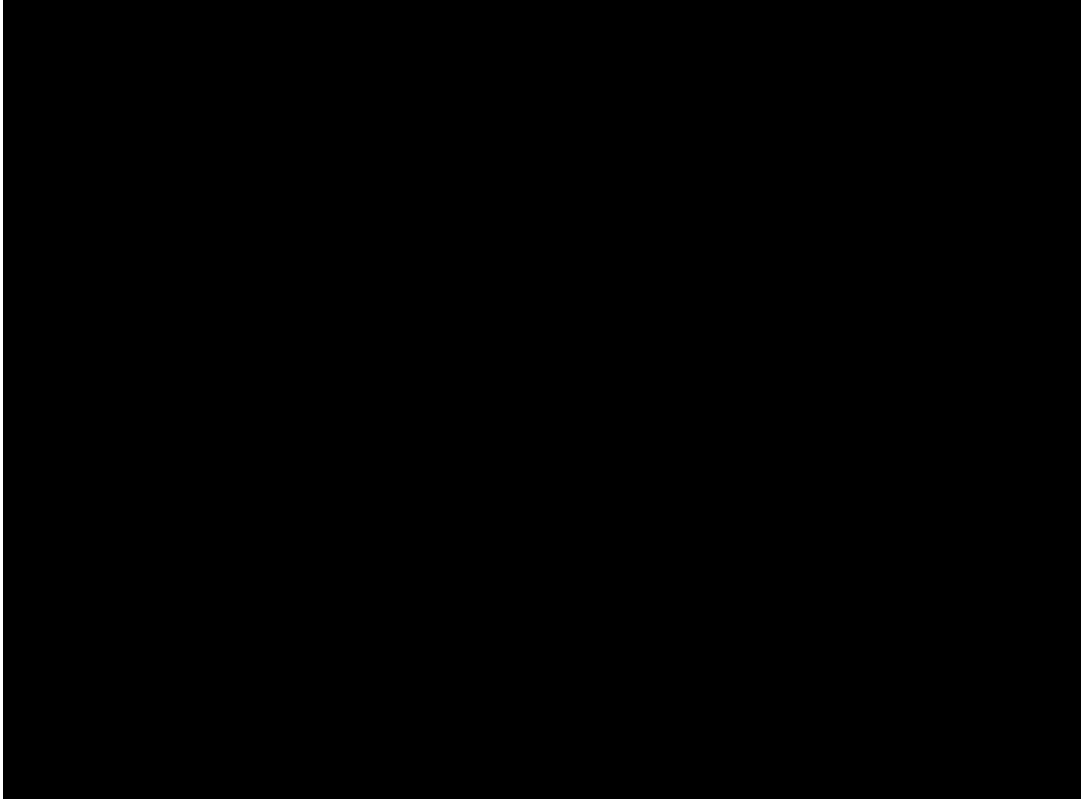
öncelikle kendi kendine tarif edebilecek özellikle yazar-yayıncı ve okur estetiğinin hangi düzeyi işaret ettiği ile ilişkilidir.

Bütün bu haller neticesinde 2022 yılında olan ve olagelen fuarlara baktığımda görünen husus ise metropolden çevreye kadar hemen her yerde gerçekleşen kitap fuarlarının çok az sayıda da olsa kitabı koyduğu yeri iyi bilen yazarını seçtiği gibi okurunu da bir biçimde belirleyen yayınevleri ile ne yazdığına, nasıl ve niçin yazdığına dair cevabını işinde belirleyen yazar ve hangi kitabı okuyacağı konusunda seçimini belirleyen okur izleğindeki *'yazar-yayıncı ve okur'*un her daim olmazsa olmaz, az ama bir o kadar da nitelikli ve içi dolu etkisidir. Ezcümle kitap fuarlarına tam bu eksenden bakabilen okurlar nezdinde 2022

kitap fuarlarının genel anlamda bekleneni vermediğini söylemek biraz insafsızlık gibi görülebilse de, yine de bu durumun da organizatörler bağlamında iki yıldan bu yana bekletilen buluşma arzusunun birbiri ardına eklenen acelesinden kaynaklı bir durumla birlikte son iki yıllık kitap ihtiyacını internet ortamından gideren bir okur tarifsizliğinden ve internet kitapçılığı lehinde gerçekleşen fiyat orantısızlığından kaynaklı bir durum olduğunu da ayrıca ifade etmek gerekiyor.

Zira dünya çapındaki bir kaosu takip eden toparlanma sürecinden geçerek gerçekleştirilen fuarlar oldu bu fuarlar. Belki biraz aceleye geldi, belki kaçınılmaz biçimde yaşanan onca tecimsel kayıptan sonra ancak bu kadar oldu, belki internet kitap satıcılarıyla giremediği rekabet dolayısıyla taşrada söylendiği gibi; *'Toku ağrulamak zordur..'* benzeri internetten doymuş, okuyacağı kitabı oturduğu yerde beklemeyi yeni öğrenen, bunu bir biçimde de beğenen dahası evine gelen koliyi resimleyerek göstermeye ayarlı ve denilebilirse, giderek *'...lectorem consolatio - okur konforu / liber consolationis-kitap konforu'*na alışan okur topluluğu ile karşılaştığı için böyle oldu ama yine de bir biçimde kitap fuarları oldu.

Bilinmez, 2022 kitap fuarlarına damgasını vuran, onca zaman beklediği fuarı birazda kendi açmazları, sabırsızlığı ve çokça alıştığı internet ithal ikamesiyle çapaçul eden bu okura yeni kuşak *'...bibliyokonformist okur..'* da diyebilir miyiz?

CAHİT ZARİFOĞLU ŞİİRİNDE POLİTİK BİLİNÇ

Ali Emre

Zarifoglu şiiri, “politik bilinç” dediğimiz küme içerisinde gösterilebilecek unsurların hem açık bir niyet, inatçı bir istekle kullanılması hem de dünyevî coşkuyu köpürten ve uçarıhğa zemin hazırlayan estetik kaygı ve kanonun taziyikine ayak uydurarak eksik yahut örtük bırakılması açısından bir laboratuvar niteliğindedir. Sadece inançtan beslenen bir âmentü ya da ideolojik aidiyet değil; anlam, somutluk, mesuliyet, tarih algısı, eleştirelilik, tarafılık, gibi alt başlıklarla doludur bu küme.

**Politik bilinci
büyük ölçüde
geriye çeker yahut
sezdirirken epeyce
cimri davranır
Zarifoğlu ilk
şiiirlerinde.**

“Bilinç”, her şeyden önce, süreğen ve münbit bir “iç didişme”nin hem mazereti hem de tezahürüdür Cahit Zarifoğlu şiiirinde. Yeterince tahkik edilmemişse de kendisinde baştan beri var olan, toplumu ve siyaseti de boşlamayan bir hükümler mecellesini bile isteye geri itmeye, örtmeye, baskılamaya çalışır ilkin. Özgürlük ve özerkliğini zedeleyeceğini düşündüğü dış müdahaleyi azaltmanın, kısıtlamanın yollarını arar. Bu süreçte şiiir, deneyimlemenin lezzeti ve sürprizleri eşliğinde mütemadiyen kıpırdar, kaynar, sağa sola sıçrar fakat kimlik ve adres veren müstakil bir evde birikemez. Şair bunu tersten yapmaya, yani bağlandığı birtakım değer ve ölçüleri şiiir atlasının üstüne geçirmeye kalktığında da benzer bir açmazla karşılaşır. İçrek kapışmayı yine bütünüyle sonlandıramadığını görür, poetik tatmine tam anlamıyla eremez. Farklı sekmelerle ilerleyen bu tutum ve yönelişler, 70’lerin sonlarına kadar daha çok “kaçma”ya yeltenen bir kanal, oradan şairin vefatına kadarki zaman diliminde de “yakalama”yı, dizginlemeyi, yönlendirmeyi öne çıkaran bir hat inşa eder. Ancak her ikisinde de -dozu dönem dönem değişmekle birlikte- hem enerji üreten hem de ıstıraba yol açan çarpışma ve çarpınmanın

ebter kesilmediği bellidir. “Aylak göz”ün “*kan çanağı göz*”e gelinceye dek yürüdüğü yol, edebî ibretlerle doludur.

Zarifoğlu şiiiri, “politik bilinç” dediğimiz küme içerisinde gösterilebilecek unsurların hem açık bir niyet, inatçı bir istekle *kullanılması* hem de dünyevî coşkuyu köpürten ve uçarılığa zemin hazırlayan estetik kaygı ve kanonun tazyikine ayak uydurarak *eksik yahut örtük bırakılması* açısından bir laboratuvar niteliğindedir. Sadece inançtan beslenen bir âmentü ya da ideolojik aidiyet değil; anlam, somutluk, mesuliyet, tarih algısı, eleştirelilik, tarafsızlık, öfke, güncellik kaygısı, direnme cehti, kötülük ve zulme tavır, gelecek tasarımı gibi alt başlıklarla doludur bu küme. Söz konusu bilinç; tümel bir çatı, tesviye edici bir kubbe ya da öznenin ayaklarını koyduğu bir kaide mesabesindedir. Varlığını ve varacağı yeri önemseyen müslüman bir karakter için de parazitleri aşarak temel frekansı yakalamayı, kökleri yerde dalları

gökte bir evren içinde söz almayı, tematik değeri ya da hesap kaygısı olmayan çerçöpten, yanılğanlığa ve pespayelik ateşine odun taşıyan düşkünlük ve boşvermişlikten kaçınmayı sağlar. Diğer taraftan, bir şairin bütün şiiirlerinde bu bilincin alelusul gösterilmesi, baskın olması da şart değildir. Bu kaygılara sahip bir insan için, gündelik hayatı kaplayan ayrıntılar arasındaki denge, bir ölçü olarak alınabilir. Yoksa yeri geldiğinde, kaybolan bilyelerinden de söz eder şair, domatesin buruk tadından da. İlla gerekliyse kınanması gereken tutum, şiiir yazarın zihindeki ayrı bir bölmenin, hayattan kopmaya ve nesneleşmeye zorlayan bir gerçek dışılığın emrine giriyormuş gibi, kimliği, kişiliği ve insanî kimyayı mayalayan unsurlara amansız bir marj ve öteki/ diğeri tarafından beğenilmeye şartlandırılmış güdümlü bir filtre ile yaklaşmaktır.

İlk şiiirlerinde Cemal Süreya ve Batı’dan gelen etkiler ayrı tutulursa, Zarifoğlu’nda daha çok kendi müktesebatıyla rekabet eden, şahsî iddia ve istidadına yaslanarak ileriye fırlayan, özgün bir biyoritim tutturarak çeşitlenen iştahlı bir şiiir enerjisi vardır. Politik bilinci büyük ölçüde geriye çekerek yahut sezdirirken

Gerçekte şiire yeni bir insan getirmek isteyen poetik dinamizm; “İşaret Çocukları”nda (1969) yeni, seçkin, hızla akan bir ırmak gibi çırpınarak, büyür.

epeyce cimri davranarak serpilir şiir ilk dönemde. Bu amacın koltuk değneği mesabesindeki göstergeler, buluşçuluğun ve doğaçlamadan yakasını kurtaramayan serazatlığın gölgesinde kalır. Boş kalan her yere bir “gürültü” hücum eder hemen. İstifçi ve itirafçıdır zaten; sıkışmayı, didişmeyi, düşkünlüğü, çaresizlik ve zaafı bile şiirin evleşine yayar, yakasını bırakmayan aylaklığı ve çıkışsızlığı dahi hiç sakınmadan okuyucusuyla paylaşır: “*Bu gece bir şehvet azarladım*”.¹ Gerçekte şiire yeni bir insan getirmek isteyen poetik dinamizm; “İşaret Çocukları”nda (1969) yeni, seçkin, sıçramalı bir dil eşliğinde, hızla akan bir ırmak gibi çırpınarak, başını dört bir yana vurarak, istila ederek büyür. Karşılaşmaların ve keşfetmelerin bütün hallerinin deveren ettiği bu şiirlerde, ele aldığımız konu ile ilgili ne buluruz peki? Moderne yönelik sancılı ve eleştirel tavır, kendini hemen belli eder öncelikle. Şairi sevgili ile anne, baba ile çocuk arasında sıkıştıran zamâneye çatılırken, kopukluk ve uzaklık sancısını hissettirecek şekilde, geleneğe de müspet bir bakış vardır: “*Zaman dert getirdi sulara*”.² Aslında bir kişiyi çoğaltan ve çok yönlü bir kahramanı hazırlayan “*Yedi Güzel Adam*”da (1973) “dağ”ın etrafında dolaşan ve onun hüner-

lerini öğrenen bir erginlik sezilir. Bu kitapla birlikte şiddet eğilimi ve vurgusu güçlenir. Dağ, çoğu zaman şehir hayatının, uygarlığın karşısında konumlandırılır. Vurma, yıkma, kağışatma isteği neredeyse dindar bir barbarlıkla bütünleşir. Yabanılığın coşkusuyla çatılan ilkel bir estetik, dağınık unsurlar eşliğinde cömertçe sezdirilir. “*Menziller*”de (1977) sınav ve cehd ağırlaşarak devam eder, güzergâh ve duraklar kısmen belirginlik kazanır. Batı karşıtlığı, yoğunluğu sürekli artan bir anlatımla tahkim edilir. Bu kitaptaki *Kabul* şiirinde geçen “*Eski şairliklerim gitti gözümünden / Gayridir başka bir hal kuşanıyorum*”³ dizeleri; hem uzaklaşmak hem de arayıp bulmak istediği anlayışlara dair güçlü bir işaret fişegidir. “*Korku ve Yakarış*” ise (1986) epeyce olgunlaşan, dünyayı bilinçle kavramaya ve sorgulamaya meyleden bir sesle dolar. Özne, feleşin epeyce çemberinden geçmiş, ayaklarını yere basmayı öğrenmiştir artık. Metnin şahıs kadrosu zenginleşmiş, yeni oda ve pencereler bulan mekân genişlemiş, zaman esaslı bir meseleyi anlatmaya yetecek kadar durmuş ya da uzayıp kalmıştır. Ülkeye bitişen İslâm coğrafyası; yerilen hayınlar ve işbirlikçilerin yanı sıra, mustazaf konumuna düşürülen ve olumsuz şartlara rağmen direnen müslüman halklar ve savaşçılar bağlamında hareketlendirilir. Zarifoğlu, bu noktada, Mehmed Âkif gibi kavmiyetçiliği, cehaleti ve uyuşukluğu

1 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Ben Dirimle Doğrulurken, Yedi Güzel Adam)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 132.

2 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (İşaret Çocukları, İşaret Çocukları)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 66.

3 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Kabul, Menziller)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 291.

zaman zaman eleştirse de bilim ve teknikte ilerlemeye fazla bir değer atfetmez.

Aslında önce dünya ile birlikte kademe kademe hayatı, ilgileri, dertleri ve hayalleri değişir şairin. Tanıklığın radarını yenileyen bu değişiklik; bakışı, gözlemi ve -onun gençliğinde fazlasıyla değer atfettiği- ilhamı da disipline ve kanalize etmeye koyulur. Üzerinde yoğunlaştığı, gözlerini çevirdiği, tasasını çektiği konular, olaylar, insan manzaraları, acı ve sevinç enstantaneleri de farklı bir kavrama ve aktarmanın işaretlerini verir. Söz gelimi ete, kasa, kana, hasılı bedene duyulan ilgi devam etse de bunlar kavganın, savaşın, cephenin içinde anlatılır artık. Hayranlığın ve öfkenin gerekçesinde kaymalar yaşanır. Kadın ve çocuk, biyolojinin fanusundan sıyrılarak sosyolojik ve ideolojik bir güzergâhta dillenir. İmaj patlamaları, inancın

evreninde kısmen zapturapt altına alınır. Sıra dışı ve zorlama bağdaştırmaların, deformasyon örneklerinin sayısı azalırken somut göstergeler artar. Sapmanın göz kırptığı yola hikmet ışıkları dizilir, bilincin önüne gerilen çitler daha hızlı atlanır. Bir tür “sekr” içinde cevelan eden o “çılgın teyakkuz”, kıyıya dikilen anlam menarlarına doğru kulaç atar. Bütün bunları, yatağını aniden değiştiren bir söyleyiş cehdi ya da esaslı bir kopuşa matuf diyagonal hamleler olarak görmemek gerekir elbette. Öncekini tamamen nesheden radikal bir tutum değildir bu; sancılı bir değişme ve gelişmedir.

İlginçtir ki Zarifoğlu, kendisini yine kendisi eğiten bir ediptir. Daha önce şiirinin anlaşılmasız bulunmasıyla ilgili sorulara fazlasıyla üst perdeden ve bu konuda yakınan okuyucuya rest çekerek cevap veren şair, yıllar

sonra, bir etki alanına yahut referansa atıfta bulunmadan “*Belki de gençliğin verdiği bir sorumsuzlukla biraz ukala cevaplar olabilir onlar.*” diyecektir.⁴

Dahası, 1986’ya gelindiğinde, “politize olma”ya neredeyse olumlu bir anlam yükleyerek konuşur: “*İşaret Çocukları kitabım belki saf şiire daha yakındır. Öyle olması gerekir. O zamanlar şiirden, şiirin kendisinden başka kaygım yoktu. Sonra politize olduk. Şiire ideoloji refakat etmeye başladı.*”⁵

Yine 1986’daki başka bir söyleşide, değişimin gerekçelerini dobra dobra anlatır: “*Başlangıçta sadece kendinden yola çıkarak, şairliğimden yola*

4 Cahit Zarifoğlu, *Konuşmalar*, Beyan Yayınları, İstanbul 2000, s. 91.

5 Cahit Zarifoğlu, *Konuşmalar*, Beyan Yayınları, İstanbul 2000, s. 106.

**“Eski şairliklerim
gitti gözümden /
Gayridir başka bir
hal kuşanyorum”
dizeleri; hem
uzaklaşmak hem
de arayıp bulmak
istediği anlayışlara
dair güçlü bir işaret
fişegidir.**

çıkarak yazıyordum. Zamanla angaje oldum. Aktüalitenin zorlamaları, yönlendirmesi oldu. Hama olayları cereyan ediyor. Onbinlerce temiz müslüman katlediliyor. Çocuklar, kadınlar. Derken içerde acılarımız... derken Afganistan...Kayıtsız kalamıyor ve bir şair olarak, görev duyusunun baskın olduğu şiirler yazıyorsunuz. Bu şiirlerin elbette, ayağımın anlam olarak yere basması gerekli.”⁶

Nasıl ki gençliğindeki izahlarında bir nebze umursamazlık ve kızgınlık varsa Zarifoğlu'nun son yıllarındaki bu sözlerinde de tersten bir abartı, iletinin muradını aşan şahsî bir haksızlık söz konusudur. Diğer taraftan anlam ve tanıklık çabası da illa ki gündelik dilin içinde kalmayı, konvansiyonel olana bağlanmayı, niteliği düşürerek basit söylemeyi gerektirmez. Gerçekte olup biten, şiirin ideolojinin emrine girmesi yahut yedeğine dönüşmesi değil; insanî hizayı gözetmesi, istikamet ve bir parça mesuliyet kazanmasıdır. Şiirin kendine özgü bir düzeninin, bir iç matematiğinin ve bambaşka bir kültürel sermayesinin olduğuna; kendisini kurmak ve dışa vurmak dışında bir amaç gözetemeyeceğine yönelik izahların çoğu da safsatadan vareste değildir zira. Önemli olan her halükârda özgün, ileri ve etkili bir söyleyişe ulaşmaktır. Herkesin süflî olana seğirttiği bir dünyada yüksek bir amaç gözeterek yazmak, haddizatında, daha kıymetli bir

özerklik talebidir. Botanik bilme-yene kimse bir şey diyemez fakat ülkede ve dünyada olup bitenler karşısında kılını kıpırdatmayanlar, kınanmayı daha çok hak eder.

Yusuf aleyhisselam kıssasındaki “üç gömlek” meselesi eşleşinde bakmak da mümkündür Zarifoğlu şiirine. Yakub gibi dertliler ve güngörmüşler nezdinde hakikatin yerini tutamayan; kurt kanyla boyalı, sahte, *kokusuz bir gömlek* vardır ilkin; sesi kuyulardan gelen, “*Sanki dünya bir tek kaldırıp vuracağım gürze gebe*” demek için avazını bileyen fakat kendini bir süreliğine tutan, sabreden cevval bir çocuk yavaş yavaş berkitilir. Bir süre sonra, korkudan ziyade hayret ve merak içinde kırpışıp duran hem sarayı hem de zindanı gören bir göz eşliğinde *arkadan yırtılan gömlek* öne çıkar. O yırtıktan hem bedeninin huy ve eğilimleri hem de *ite çakala karşı* duracakların karşılaşacağı bir yeryüzü tufanı sökün eder. Son aşamada *Yusuf kokulu gömlek* ile karşılaşırız artık. Zaman zaman kanlanan, kapanan, korkan, kırpışıp duran, kuruyan fakat esaslı bir günün geleceğini de sezen göz, nihayet bariyerleri ve marazları aşarak yavaş yavaş açılır, görür, gösterir. Bilgece görüşe, bu aşamada, Yusuf'tan gelen bir koku da refakat eder. İyiliğin yoluna dikilen, insanca yaşamanın üstünü örten, bereketin yayılmasını engelleyen kişi ve anlayışlarla mücadelede hız verilir. Parça güzellikler, kısmî doğrular; tevhid ve adalet sancağı altında bü-

⁶ Cahit Zarifoğlu, *Konuşmalar*, Beyan Yayınları, İstanbul 2000, s. 109.

tünleşip birikme istidadı duyar. Çit düşer, taht görünür; zulûmat çekilir, açıklık ve aydınlık yeni bir zirveye göz koyar.

Son kitabı *Korku ve Yakarış*; Zari-foğlu şiirinin temel özelliklerini ve kodlarını korumakla birlikte, iletisi daha açık ve güncelliği belirgin şiirler içerir. Dolayım-lama azalmış, adlarıyla bile bariz bir göstergeye dönüşmüştür bu şiirler. Enerjisini dizginleyemeyen, yer yer kendi üzerinden taşan, standart dilin dışına çıkarak bir nesnelere bolluğu içinde gövdeleşen eski tutumunu kısmen devam ettirse de birçok şiirinde gerçekçidir artık, toplumcu olduğu bile söylenebilir. Bu noktada şair de yadrganacağını bilir aslında, dudak bükenleri bekler. Yine bir sıkışma yaşadığının da farkındadır gerçekte; muhtemel tepkiyi yumuşatmaya, önlemeye çalışır, ara yollar arar. İnanç dünyasından gelen unsurların “suda erimiş madenler gibi” şiire yedirilmesinden söz eder mesela. Köklü bir paradigma değişikliği söz konusu değildir zaten, her şeyi altüst eden bir “bilinç aşısı”na da ihtiyacı yoktur. Bir temrin olarak da görülebilir bu şiirlerin bir kısmı. Yaşasaydı, kendi mahallesinin sanatçıları tarafından bile burun kıvrılması muhtemel sert ve savaşkan edayı boşlamamakla birlikte, hem biçim hem de içerik yönünden bunların çok daha sıkı ve etkili örneklerini yazabilirdi şüphesiz. Yeni bir bilincin geldiği fakat münâdinin de seslenmek için sesini bilemediği bu

dönemdeki şiirlerinde asıl problem, anlama ve mesaja fazla yüklenmesi, ideolojik bir bagaja sahip olması değildir. Aceleyle getirmesi, işçilik konusundaki eski zaaflarından kurtulamaması, öfkesine ve anlatma hevesine estetik bir ayar verememesidir. Gerçekte, çok güzel bölümler, kusursuz söyleyişe yaklaşan dizeler de vardır bu örneklerde. Söz gelimi, “*Elin şehit ballarından alsın*” dizesi, tek başına onlarca lirik şiire bedeldir.

Afganistan’daki savaş ve direniş, son kitabındaki birçok şiirde, şairin temel kalkış noktası olur. Bunların bazıları, hem ritim ve sesleniş hem de içerik yönünden *modern bir konuşma* sayılabilecek türdendir. İnanç ve direnç belirgindir. Sorgulamalarda bile, bir özgüven ve cesaret havası sezilir. Ses; gür, erkekçe ve yiğitçedir.

Hayır dokuzyüz

Milyon müslüman

Tarihin hülyalarından vazgeçmiş olabilir

AMA

BEN

Elim dizlerime Vur Kalk

Müslümanlar uyanın Eller Dizlere

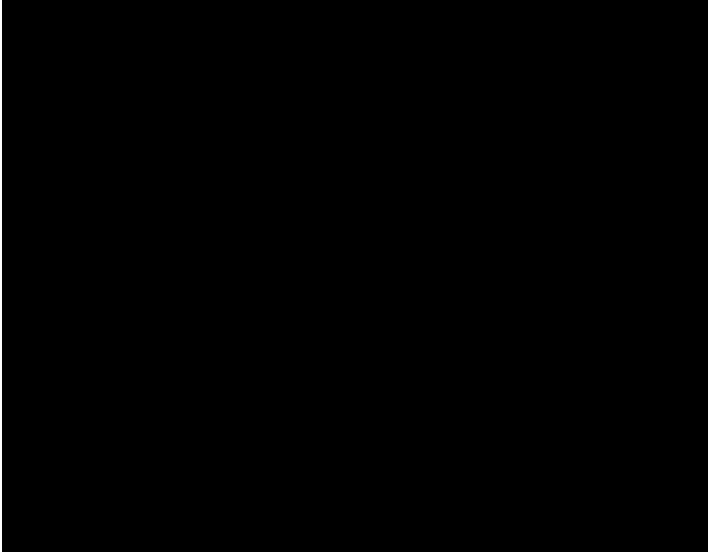
Vur Kalk

*Yumruklar dizlere vur vur*⁷

Âdeta bir medeniyet çatışması ekseninde saf tutarak yazılan bu ve benzeri dizelerde, müslüman kimlik şiirle aynı hizada durur hatta zaman zaman onun önüne geçer.

7 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Başım Eğik Dilim Kapalı Gözler Kaçanağı Anlamında, Korku ve Yakarış)* Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 358.

Yusuf aleyhisselam kıssasındaki “üç gömlek” meselesi eşleğinde bakmak da mümkündür Zarifoğlu şiirine.

Aaaa
Aaa

Zarifoğlu, genel şiir okuyucusunun da bir dönem çok sevdiği ve yüksek sesle okuyabildiği bu şiirlerde, cepheyi yazdıklarıyla ısıtmakta ve savaşçıları yüreklendirmektedir sanki:

Adamlarımız yiğit
Kadınlarımız hamarat
Çocuklarımız dolu bilinç harmanı
Köpeklerse sayılı⁸

Gözleri yumuşak yüzü yorgun bileği
sert toprak
Sanma ki harp derdinden geçtim
Düşünme ki dökeceğim kanlar hunhar
Derimin altında ne belalar baygın
Bir devlet taşıyorum başımda
Bu ev bana dayanmaz
Çöker kızillar kuduran inleri dünyanın
Arkadaş
Şimdi yalnız savaş⁹

8 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Afganistan Çağıltısı, Korku ve Yakarış)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 366.

9 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Afganistan*

“Satır” adlı şiirine “Bir şair olmak istedim / İslam hartasında” dizeleriyle başlayan şair; “Sevinç Çağına Doğru”, “Yıldızlar Üstlerinde”, “Afganistan Çağıltısı” başlıklı şiirlerinde bu ilgi ve hassasiyeti devam ettirir.

Zarifoğlu sadece “Afgan cihadı”ndan söz etmekle yetinmez. Suriye’deki Baas rejimi tarafından 1982’de büyük bir katliamın gerçekleştirildiği Hama üzerine de şiirler yazar söz gelimi. Bu dönemde, kitlesel kıyımlar, yakılıp yıkılan evler ve sokaklar herkesi dehşet içinde bırakmış, şehir neredeyse haritadan silinecek hâle gelmiştir. Zarifoğlu, *Hama: Sımsıcak* adlı şiirinde “Yetmiş bin şehit / Sayısınca billur kâse” dizeleriyle tanıklık eder, kayıt düşer bu katliama. Yine *Hama 1982* şiirini oluşturan şu iki dize, son derece anlamlı ve çarpıcıdır:

O sabah ezan sesi gelmedi camimizden

Korktum bütün insanlar, bütün insanlık adına¹⁰

Cahit Zarifoğlu, Filistin meselesine, Filistin direnişine de bigâne kalmaz. “Daralan Vakitler” ve “? Soru İşaretlerinden Bir” şiirleri, bu konuya eğilir. Adını andığımız ilk örnekte “Filistin sen işine bak kar toprağını / Yoğur gazabını yaradanın” dizelerini okuduğumuz şair, şiirin sonunu şu dizelerle getirir:

Çağıltısı, Korku ve Yakarış), Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 369.

10 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Hama 1982, Korku ve Yakarış)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 400.

*Dönüyor burgaç
Dünya üstten yanlardan daralıyor
Ovalardan
Dar geçitlere sürülen sığırlar gibi
Bir gün ister istemez
Karşısında olacaksın kaçıklarının
Dua et
O gün henüz mahşer olmasın ¹¹*

? Soru İşaretlerinden Biri şiirinde ise, eleştirel tutumun öne çıktığı görülür. Müslümanların uyku hâlinde olmasından, esirliği ve zulmü kanıksamasından, petrol ya da banker sellerinde boğulmasından, baş meselelerinin rızık ve can korkusu hâline gelmesinden, “lokması elle-rinde” olduğu için başını eğip sürekli zalimleri dinlemesinden yakınır şair. Şiir, cesarete ve sorumluluk bilincine çağırın aşağıdaki dizelerle sona erer:

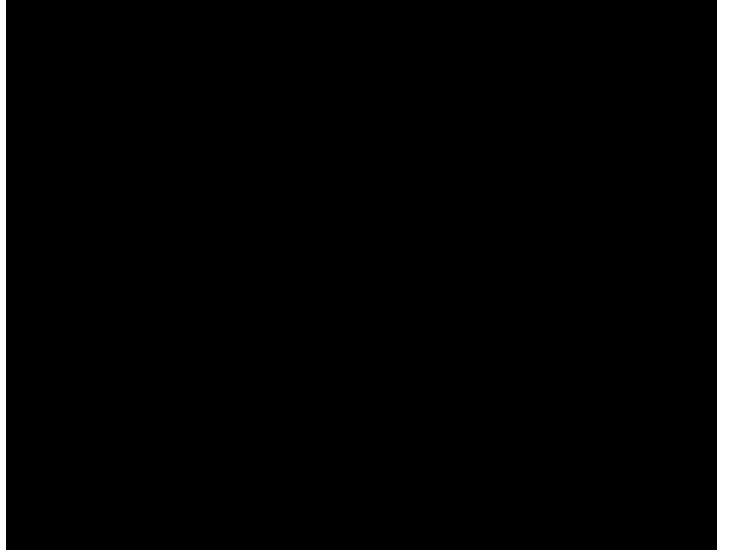
*Filistin bir sınav kâğıdı
Her mümin kulun önünde*

*De gerçeği yaz: Hakikat şehitliğe
koşmaktır
De isyan çağır yolun açılır cennet
köşelerine ¹²*

Cahit Zarifoğlu, 7 Haziran 1987’de 47 yaşında vefat etmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi şiirinin olgunlaştığı, kısmen ayak ve yatak değiştirdiği bir dönemdir bu. Yazdığı şiir ve yazıların yanı sıra kendisiyle yapılan çeşitli söyleşilerde de bu yenilenmeyi, farklılığı, bilinç ışmasını

11 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (Daralan Vakitler, Korku ve Yakarış)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 385

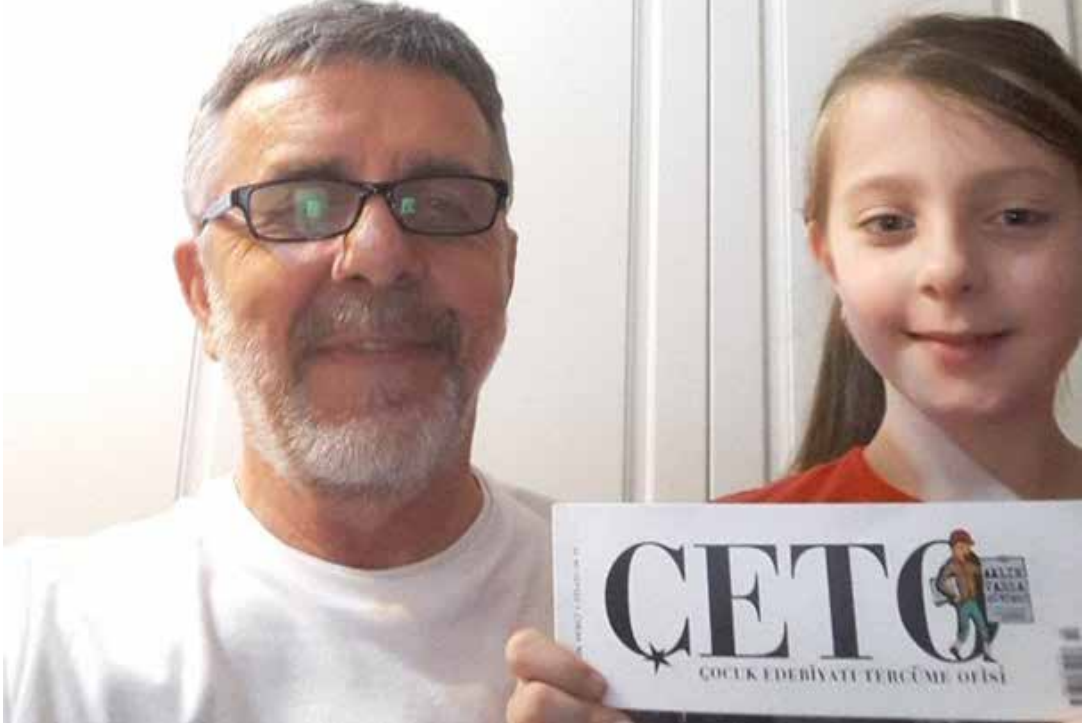
12 Cahit Zarifoğlu, *Şiirler (? İşaretlerinden Biri, Korku ve Yakarış)*, Beyan Yayınları, İstanbul 1989, s. 386.

Aaaaa
Aaaa

takip etmek mümkündür. Bu yıllarla birlikte Ortadoğu denen coğrafyada da yeni gelişme ve değişmeler yaşanmaya başlamıştır. Birçok ülkede çevrenin merkeze yürüdüğü, müslümanların en önemli aktör olarak sahneye çıktıkları; direniş ve gündelik hayata güç veren, anlam katan inanç ve kimliğin bu eksende biçimlendiği görülecektir bundan sonra.

Bu durumda, yaşadığı dönemde ülkesinin yanı sıra Afganistan’da, Kuzey Afrika’da, Filistin’de, Suriye’de olup bitenlere, kitlesel acılara ve direnişlere, ihanetlere ve yiğitliklere şiir içinden ses veren “Cahit Zarifoğlu yaşasaydı, şiiri nasıl bir istikamette ilerlerdi?” sorusu ister istemez zihnimizde hâlâ çınlayıp durmaktadır.

HEM MEVLANA HEM İDRİS

Erol Göka

*Güzel adamdı, güleçti; çıkarıcılığın
ve küçük hesapların izi olan
görüntülerden eser yoktu
çehresinde. “Biz buraya niye
geldiğimizi biliyoruz, gideceğimiz
zamana razıyız, kubbede hoş
bir seda için uğraşmamız gidişe
hazırlanmak gailisiyle” der gibi
bakar, çekirdeğini çitlerdi*

*Şair ve yazar Mevlana İdris'i 7 Haziran 2022 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık.

**Allah da biliyor,
kulağım onun
hakkında tek
bir menfi cümle
duymadı.**

Hem Mevlana hem İdris... Herkes gibi ben de bu adı duyduğum zamandan beri hatırlıyorum. Bunda şaşılacak bir durum yok, akıldan çıkması mümkün değil... Rahmetli Mevlana İdris'i hep duyuyordum, şiirlerini okurdum rast geldiğimde. Allah da biliyor, kulağım onun hakkında tek bir menfi cümle duymadı. Sonra ben de suretiyle müşerref oldum. Güzel adamdı, güleçti; çıkarıcılığın ve küçük hesapların izi olan görüntülerden eser yoktu çehresinde. "Biz buraya niye geldiğimizi biliyoruz, gideceğimiz zamana razıyız, kubbede hoş bir seda için uğraşmamız gidişe hazırlanmak gailisiyle" der gibi bakar, çekirdeğini çitlerdi.

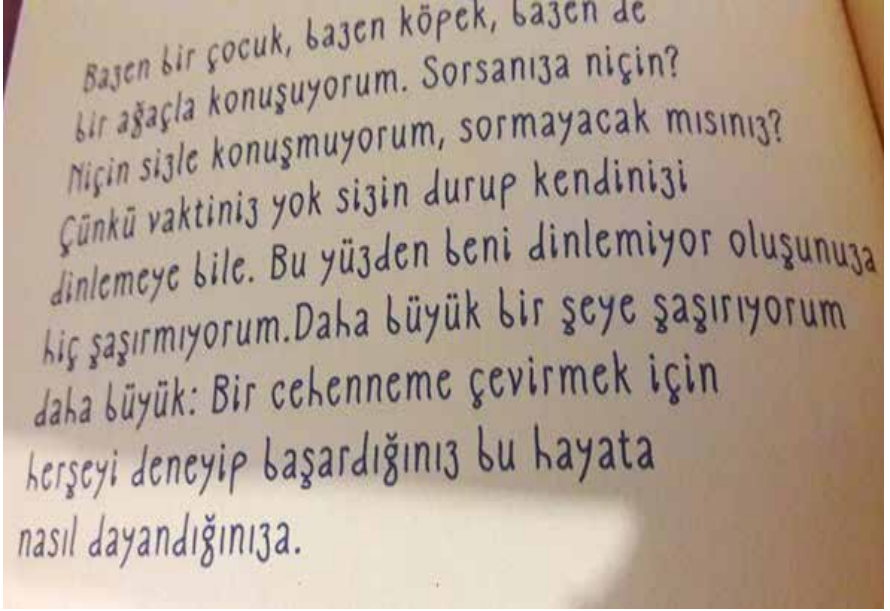
Ne ki rahmetli Mevlana ile çok sık görüşen, dertleşen, sırlarını paylaşan bir yakınlıkta değildi arkadaşlığımız. Toplu yerlerde kısa görüşmeler dışında sanıyorum üç kez birkaç saat süren dost meclislerinde karşılaşmamız oldu. Teke tek ise hiç ama hiçbir arada olmadık. İşte, şaşırtıcı olan da burası. Bizi tanıyanlar da ben de buna şaşırıyorum. Kime sorsan bize "çok eski dostlar" der, ben de "evet öyleyiz, Kâlû Belâdan beri dostuz" de-

rim. Yok, öylesine hatır için, sözün gelişi, belagat olsun diye değil canı gönülden inanarak. Hayatın içinde karşılaşma sıklığımız ne olursa olsun, biz kesinlikle çok eski yakın dost idik...

Canı yakınlığım, sıcakkanlı görüntüm sizi yanıltmasın. Elbette öyleyim, cana yakın ve sıcakkanlı olmaya gayret ederim; samimi her insanın öyle olması gerektiğine inanırım. Ama büyük ihtimal solcu gençlik yıllarımdan kalma, bir topluluk tarafından işgal edilme korkusunun neticesi olarak hep insanlarla belli bir mesafede kalmayı tercih ederim. "N'olur n'olmaz fazla yaklaşma insan gruplarına yutuverirler seni!" diye uyarır dururum kendimi. Çok öyle dostum yok benim. Sorsan çokları beni tanırlar, ben de birçoğuna aşınayım, kim olduklarını, ne iş yaptıklarını, kadir kıymetlerini bilirim. Ama özel bir yakınlık hissetmek, arada az bulunur bir ünsiyet, bir istinas peyda olması maalesef ender yaşadığım bir hâlet-i ruhiye. Elbette marifet

değil bu, sıkı dostları gördüğümde onlara gıpta eder, halime çok üzülürüm. En büyük eksikliğim olarak görürüm tek başınlığımı, lakin elimden gelen de pek bir şey yok... Mevlana İdris, az karşılaşmamıza rağmen aramızda ünsiyet peyda olanlardan biriydi. Eminim o da öyle hissediyordu. Kalplerimizin bakışık hatta "bir" olduğunu biliyorduk. Birbirini sevdiğini bilmek kadar kati çok az hissimiz vardır. Siz de kimlerle karşılıklı birbirinizi sevdiğinizi adınız gibi biliyorsunuzdur.

ÇETO'yu çıkarttığında, "yaz!" dediğinde, hiç tereddüt göstermeden (normalde ne nazlı, kaprisliyimdir) "peki" diye karşılık vermem ve her sayıda koşa koşa yazmam, bu ezeli aşinalık yüzündendi. Kızlarımın onu hiç görmedikleri halde aileden biri sanmaları ve adlarına gönderdiği tüm kitaplarını okumaları da bu kardeşliğin esini nedenileydi. Elif Gün'ün dergide yazısı çıktığında, mutluluğumuzu dünya âlem görsün diye kimselere yapmadığımızı yapmış, ona sosyal medyada fotoğrafımızı göndermiştik. Fotoğrafın üzerinde de şöyle yazmıştım:

Aaaa
Aaa

“Büyük ile küçük, eski ile yeni, çocuk ile yetişkin, baba ile kızı-torunu pekâlâ aynı dergide olabilirlermiş. Sanıyorum ÇETO dünyada ilk ve kesinlikle katkı. Teşekkür @Mevlanaidris dostum...”

Az üzülür ama kolay ağlarım. Galiba ÇETO kapandığında da biraz ağladım. Dergi dediğin bir gün kapanır elbet, kaç derginin kapandığını gördü bu gözler. Ağlamam derginin kapanmasına değil kardeşim Mevlana'nın yaşadığını hissettiğim vefasızlık kaynaklı hüznüne idi. Kızlarım da çok üzüldüler. Sanki o gün ayrılık zamanının yaklaştığını hissettim. Şöyle yazmışım twitter'da: Güzel bir dergi kapandığında, hele çocuklara çocukça bir yaklaşımla seslenmeye, çocukluğun sesini

duyurmaya çalışan bir dergi @cetodergisi kapandığında bir yakınım vefat etmiş gibi olur, ölüm gelir aklıma, epey bir süre çıkmaz.

Bazılarının diyebilir ki, “Sizin rahmetli ile ünsiyetiniz, onun çocuklara olduğu kadar sizin mesleki bakımdan ilgilendiğiniz esrik ruhlara olan yakınlığı ve sevgisi ile ilgili olabilir.” Gerçekten de bu, kolayca yabana atılır bir tez değil... Sosyal medyada pek zekice yaptığı muziplikleri geliyor aklıma. Mesela bir gün durduk yerde “Dünya küreselleşti mi yoksa yamuldu mu?” diye yazmış, ben de Zizek'in “Yamuk Bakmak” kitabını ekleyip “Üstad sen de mi Zizekçi oldun?” diye takılmıştım. O da “Hocam gördüğümüz şey yakın olsa da

**Hayatın içinde
karşılaşma
sıklığımız ne olursa
olsun, biz kesinlikle
çok eski yakın dost
idik...**

Aaaaa
Aaaa

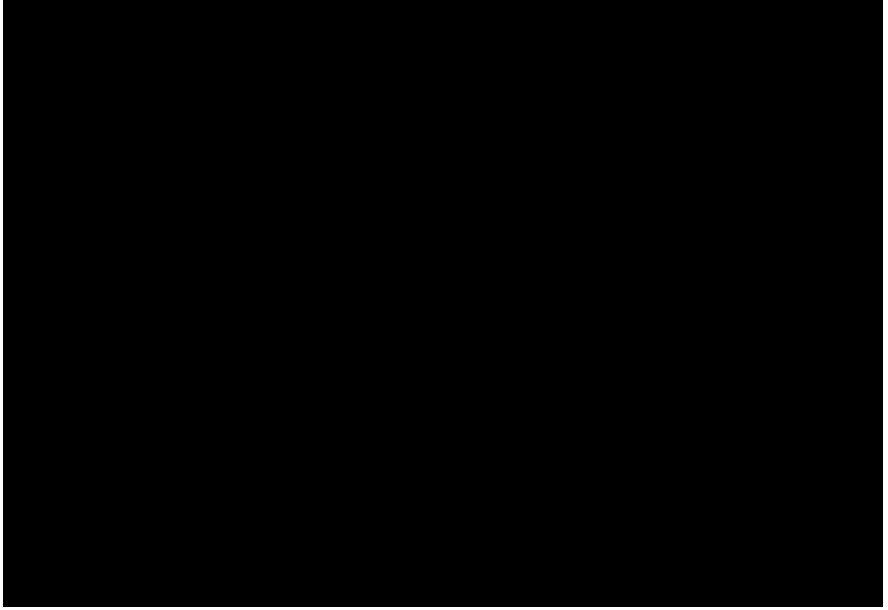
durduğumuz yer farklı olduğu için mümkün değil!” diye güldürüşlü bir cevap vermişti... Rahmetli nereden buluyorsa çok hoş fotoğraflar bulur, takipçilerinden onlar için bir başlık ya da cümle isterdi. Yazmaya ilk koşanlardan biri de genellikle ben olurum. Şöyle bir yazı yazmıştım aşağıdaki fotoğrafı: “Çiçekler solmadan bitse şu yollar, Allah’tan yağmur var” (Kardeşim @Mevlanaidris bu fotoya söz istedi, aklıma bu kelimeler düştü)

Gerçekten de rahmetli Mevlana kardeşimin esrik ruhlara, psikolojik sayrılıklara ilgisi ve sevgisi öyle böyle değildi. Muazzam kitabı “Şizofreni Risalesi”ni çıkardığında çok sevinmiş, olanca içtenliğimle kiptan aşağıdaki sayfayı fotoğrafı

rafıyı üstüne de şöyle yazmıştım: Kardeşim @Mevlanaidrisin pek şirin kitabı “Şizofreni Risalesi”nden aşağıdaki fotoğraf ve satırlar... Teşekkür ederim dostum, bizim yapamadığımızı yapıyor, bu illetin kendisinden beter olan etiketleme ile mücadeleye büyük katkı veriyorsun.

Onunla çocuklar ve esriklerin yanı sıra sevgilerimizin karşılaştığı yerlerden biri de şüphesiz şiirdi. Bana sorarsanız sadece iyi şair değil şiirden anlayan ve dahası şiir gibi yaşayan bir insandı. Bir gün bizim Cevat Olçok Rahmetli’nin şu şiirini okuyup videoya kaydetmişti:

“Bir cümle söyle/ İçinde yalan olmayan bir cümle/ Göklere bakma

Aaaa
Aaa

anında/ dünyadan çıkma anında/ Söyleyip kaybolayım/ Söyleyip varolayım/ Bir cümle bir cümle bir cümle/ Lailaheillallah.”

Çok beğendim, çarpıldım, şöyle yazdım sosyal medyaya: Çok yakışmış kardeşim [@olcokcevatun](#) sesine, edasına, yakıştırmış şairimiz [@Mevlanaidris...](#) İlk fırsatta okumak dilerim, çünkü dinlediğimden beri zihnimden inmiyor dizeler...

Çok uzattım lütfen kusuruma bakmayın. Çocuk, esrik ruhlar ve şiir diye kardeşliğimize kaynak arama girişimlerime de pek kulak asmayın. “Kaba softa ham yobaz”lar anlayamazlar, bazıları da Türk-İslam geleneğinde öylesine bir adet, daha ziyade kadınlar arasında yaygın olan bir ritüel sanırlar. Oysa Anadolu irfanı çöz-

müştür bizim Mevlana ile kardeşliğimizin bağlandığı düğümü. “Kişi sevdiğiyle beraberdir” hadisinin bir yansıması olarak “ahret kardeşliği” ihdas etmiştir Anadolu irfanı. Sevgiyi ve bağlılığı anlatmak için dünyaya yetinmeyen, dünya hayatını aşan bu bakışta gizlidir birçok dostluğun sırrı. Aşıklar da hisseder bunu; sanki sevdiğiyle çok eskiden alemi ervahta tanışmışlar halleşmişler de da tekrar karşılaşmak için uygun vakit beklermiş gibi hissederler. Kadim düşüncede de ay-üstü semavi alemde tanışan ruhlarımız ay-altı oluş ve bozuluş (kevnü fesad) alemi olan bu dünyada tekrar karşılaşır. Aşinalığımız semavi alemdeki tanışıklığımızdan gelir. Böyle bilir, böyle inanırım. Kardeşime rahmet diler, bizi cennetinde buluşturması için Allah’a dua ederim.

**Ercan Yılmaz'a
“Babayı öldürmeden
kendi sesini, tınısını
bulamayacağını”
Hilmi Yavuz’un
yanında,
dillendirdi.**

2022 HAZİRAN KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Aaaaa

Palyatif Toplum

Byung-Chul Han

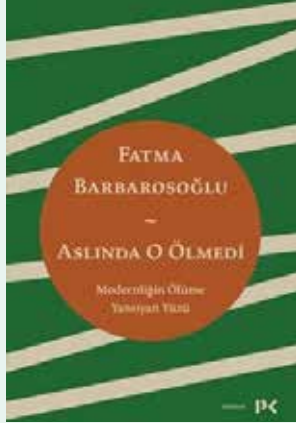

Modern zamanların bilge yazarlarından olarak takdim edilen ve kapitalizm, modernizm eleştirileri ile dikkat çeken Byung-Chul Han bu eserinde, acıdan neden ve nasıl kaçtığımızı ve bunun nelere yol açtığını anlatıyor. Modern toplumun mutluluk zorlamasını eleştiren yazar, acı ile ilgili düşüncelerimizdeki değişimin tüm hayatımızı etkilediğini ifade ediyor.

Metis Yayınları, 80 sayfa.

Aslında O Ölmedi

Fatma Barbarosoğlu

Fatma Barbarosoğlu'nun son deneme kitabı *Aslında O Ölmedi*, modern hayatta bireyin ölüm karşısındaki tuhaf hallerini işliyor. Ölümü unutturmaya çalışan gündelik hayat telaşlarından nasıl fırsat bulup bu sarsıcı gerçeği hatırlarız meselesine kafa yoranlar için önemli bir rehber.

Profil Kitap, 192 sayfa.

Tabanlı Kız

Murat Mentesh

Yeşilçam'dan fırlamış bir çizgi roman okumak iyi bir fikir olabilir. Murat Mentesh'in kıvrak dili, Hakan Karataş'ın iyi çizgileri ile birleşiyor bu eserde. Aşk, kavuşamama, sırlı ilişkiler ve cinayet de var. Eee daha ne olsun?

Alfa Yayınları, 248 sayfa.

Renkler Üzerine Düşünceler

Ludwig Wittgenstein

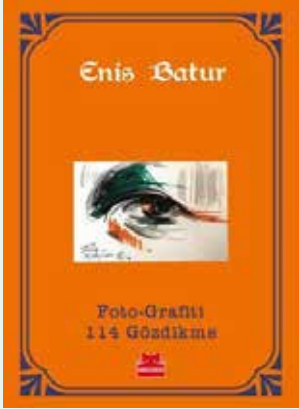
Ünlü filozof ve sosyal bilimci Wittgenstein, renklerle ilgili düşüncelerini dil oyunları bağlamında dile getirmiş ve renk bağlantılarını yine dilin kavramları için çözüme kavuşturulabileceğine inanmıştı. Konu sadece renkler değil elbette, onun etrafında şekillenen pek çok konu var burada.

Hece Yayınları, 100 sayfa.

2022 HAZİRAN KİTAPLIĞI

Foto-Grafiti 114 Gözdikme

Enis Batur

Bazen bir resim / fotoğraf yazdırıyor yazıtı, bazen bir yazıtının mütemmim cüzü oluyor resimler veya fotoğraflar. Anılar, okumalar, izlenen filmler, bakılanlar, uzun uzun seyredilenler ve anlık göze takılanlar.

Enis Batur Foto-Grafiti 114 Gözdikme'de okuyor, yazıyor, bakıyor, baktırıyor, görüyor ve her zamanki gibi göstermeye devam ediyor.

Kırmızı Kedi Yayınevi, 240 sayfa.

Ahırzamanda Müzik Yalçın Çetinkaya

Türk musikisi, müzik sosyolojisi, İslam felsefesi alanlarında yaptığı çalışmalarla bildiğimiz Yalçın Çetinkaya bu eserinde, 12 yıl boyunca emek verdiği müzik yazılarından oluşan dördüncü ve son kitabı. Müzik düşüncemizi yeniden üretmenin imkanlarını arayan Çetinkaya, müziği Müslümanın Allah'ı en güzel şekilde zikretmesini sağlayan bir sanat olarak tanımlıyor.

Büyüyenay Yayınları, 208 sayfa.

Uzakların Saldırısı Furkan Çalışkan

Furkan Çalışkan'ın yeni denemeleriyle birlikte tekrardan yayımlandığı Uzakların Saldırısı'nda şairin, gündelik hayat içinde hepimizin ıskaladığı, önemsiz görüp uzaklaştığımız şeylere odaklandığımızı görüyoruz. Önce uzaklara yaklaşmak ve sonra yakınlıklardan uzaklaşmak... Elbette bir şairin dilinden döküldüğü için şiirsel bir tadı var denemelerin: "Ben hurkaların, titremelerin ve arınmaların adamı değilim. Yanmam lazım" diyor. Evet, yanmamız lazım.

Ketebe Yayınları, 115 sayfa.

Güzel Hata

Mehmet Yılmaz

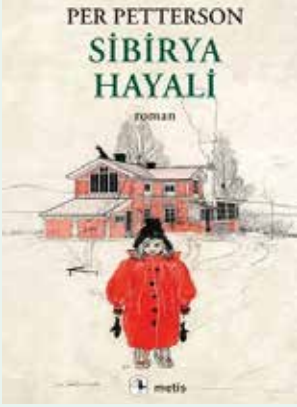
Mehmet Yılmaz'ın şiirlerinde, modern insanın uzaklaştığı şeyleri (adalet, inanç vb.) imlemeye devam ediyor: Huzurunda iki büklüm dönen dünyanın yanlış ben miyim Beni hatırlat serinliğe Allah'ım, Bir istasyonun sıkıntısında gördüğüm hata Bana mi aitti yoksa, Aynı hatadan mı eriştin bilince Adem Kendini bulmak için tren, Bazen raydan çıkmalı...

Hece Yayınları, 72 sayfa.

2022 HAZİRAN KİTAPLIĞI

Sibirya Hayali

Per Petterson

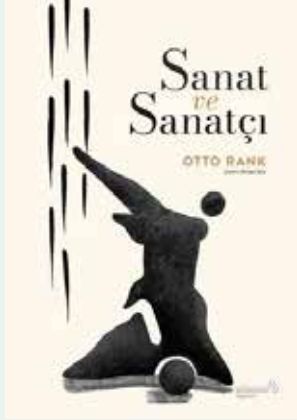

At Çalmaya Gidiyoruz ile ünlenen Norveçli yazar Petterson'un altıncı romanı bu. Zamanlar arası geçiş yapmayı seven yazarın orijinal bir yazım tekniği olduğunu söylemek mümkün. Bu romanında ise ülkelerine adım adım gelen bir savaşı derinden yaşayan bir ailenin hikayesi anlatıyor.

Metis Yayınları, 232 sayfa.

Sanat ve Sanatçı

Otto Rank

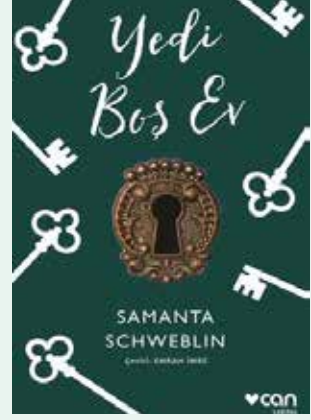

Sanat, bireysellik, Freud'un düşüncesi, mitoloji gibi konulara dair denemelerden oluşan bu çalışma disiplinler arası bir perspektif sunması açısından önemli. Kitapta sanatın birey ve toplumla ilişkisine odaklanılıyor ve insanların neden sanat eseri ortaya koyma içgüdüleri hareket ettikleri sorusuna yanıt aranıyor.

Albaraka Yayınları, 384 sayfa.

Yedi Boş Ev

Samanta Schweblin

Kurtarma Mesafesi isimli kitabıyla ün kazanan yazar, kendisine 2015 Ribera del Duero Öykü Ödülü'nü kazandıran bu kitapta, akıl sağlığını kaybetmek üzere olan insanları anlatıyor. Yıpranmış ilişkiler, takıntılı eşler, aklını kaybeden yaşlılar, ortadan kaybolan çocuklar...

Can Yayınları

Otoportre

Celia Paul

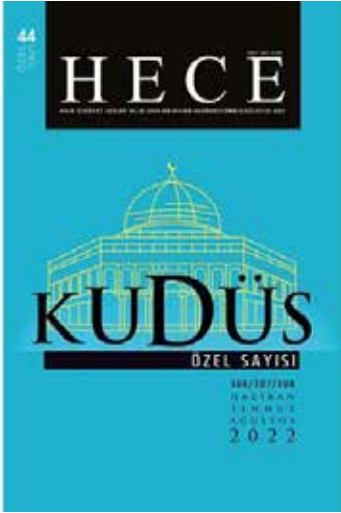
Otoportre, ressam Celia Paul'un kendi hayat hikayesinin sırlarına eğildiği, sanatla kurduğu ilişkinin derinlerine inmeye çalıştığı bir kitap. Bir resim sanatçısının dil üzerindeki şaşırtıcı hakimiyetini görmek için bile okunur.

Yapı Kredi Yayınları, 176 sayfa.

POST ÖYKÜ 47. SAYISIYLA...

01 TEMMUZ

Post Öykü'nün, Temmuz-Ağustos sayısında Terane Vahid, Asil Çam, Ahmet Tarık Tekoğul, Hüseyin Kılıç, Burak Genç, M. Enes Anlamaz ve Cahit Zarfioğlu öyküleriyle yer alırken, Gülşen Funda, Saba Jafari ile yaptığı söyleşide sanatçının *On üç* sergisinin dünyasını okurla buluşturdu. “Bir Şey Hakkında Üç Şey”de Mustafa Aplay, Haggard’ın müzik albümü *Eppur si muove*’yi “Galileo”, “Haggard” ve “zorlukların içinden, yıldızlara” bağlamında ele aldı. Ve “Çevirmen Diyor ki”de Begüm Kovulmaz çeviri tezgahındaki eserleri nasıl işlediğinden bahsetti.

HECE'DEN KUDÜS SAYISI

01 TEMMUZ

Hece dergisinin “Kudüs” özel sayısını yayımladı. 44’üncü Temmuz-Ağustos 2022 sayısını Kudüs’e ithaf eden dergide şehir; din, tarih, mekanlar, yakın dönemdeki durumu, insanları, sanat ve edebiyat bağlamlarında değerlendirildi. Yedi bölümden oluşan Kudüs özel sayısında edebiyat dünyasından 60 isim çalışmalarıyla katkıda bulundu.

AÇIK HAVA KİTAP ŞENLİĞİ DÜZENLENDİ

03 TEMMUZ

Atatürk Kitaplığı bahçesinde Açık Hava Kitap Şenliği düzenlendi. 2-3 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşen etkinliğe pek çok yayınevi katılım sağlarken, Mehmet Güreli, Çağla Çinili, Gökhan Arslan, Birol Tezcan, Ferda Kesgin gibi isimler katılımcı olarak yer aldı.

BURSA, GENÇ KALEMLERİN ELİNDE

Yitiksöz, Evelâhir ve
Müşterek dergilerinin
yeni sayıları
okuyucuyla buluştu.

04 TEMMUZ

TÜRK EDEBİYATININ GENÇ KALEMLERİ
Bursa'nın Hikâyesini Yazıyor...

Kuddusi Demir, Zeynep Kahraman Füzün, Elif Hümeýra Aydın, Hüseyin Ahmet Çelik, Merve Sevrde Selvi, Humeyra Yabar, Samet Çıldan, Kadir Daniş, Merve Çakır, Ali Güney, Abdullâh Kasay, Gülşen Funda, Aynur Dilber, M. Fatih Kutlubay, Gökhan Yılmaz, Mustafa Aplay

1-3 TEMMUZ 2022

Bursa Büyükşehir Belediyesi, "Türk Dünyası Kültür Başkenti Bursa" temalı etkinlikleri kapsamında 16 hikâyeciye misafir etti. Abdullah Kasay, Ali Güney, Aynur Dilber, Elif Hümeýra Aydın, Gökhan Yılmaz, Gülşen Funda, Hümeýra Yabar, Hüseyin Ahmet

Çelik, Kadir Daniş, Kuddusi Demir, M. Fatih Kutlubay, Merve Çakır, Merve Sevrde Selvi, Mustafa Aplay, Samet Çıldan ve Zeynep Kahraman Füzün Bursa'ya misafir oldu. 16 hikâyeciye üç gün boyunca Bursa'nın hem merkezi hem de ilçelerindeki tarihi ve ta-

bii güzellikleri gezdirildi. Gezi sonucunda hikâyecilerden; Bursa'da geçen, Bursa'nın muhtelif yerlerinin mekân olarak kullanıldığı, Bursa'yı merkeze alan birer hikâye yazmaları istendi. Yazılan hikâyelerin yıl içerisinde kitap olarak basılıp yayınlanacağı belirtildi.

EDEBİYAT ASASI ŞAİRDE

04 TEMMUZ

Makedonya Yazarlar Birliği tarafından her yıl geleneksel olarak düzenlenen Uluslararası İhlamlar Bayramı kapsamında Türk Şair Adnan Özer'e ve Makedonyalı şair Gordana Mihailova Boşnakoska'ya "Edebiyat Asası Ödülü" verildi. Üsküp'teki Makedonya Yazarlar Birliği'nde gerçekleşen etkinlikte Özer'in şiirleri Türkçe, Makedonca ve İngilizce olarak sunuldu. Etkinlik kapsamında Makedonyalı Türk Şair Erol Tufan, Adnan Özer'in edebi kişiliği hakkında konuştu.

HERMAN HESSE ÖDÜLÜ HAKAN GÜNDAY'IN

04 TEMMUZ

Almanya'nın prestijli edebiyat ödüllerinden Uluslararası Herman Hesse Ödülü'ne bu yıl Hakan Günday ve çevirmeni Sabine Adatepe layık görüldü. Hakan Günday ödülle ilgili verdiği röportajda: "Bazı yazarlar vardır. Onlar sizin hem hayata

bakışınızı hem edebiyata bakışınızı öylesine etkiler ki içinize nüfuz eder ve siz onlardan ilham alarak belki de ilk hikâyelerinizi yazarsınız. Herman Hesse böyle bir yazar." ifadelerini kullandı.

**SÖZ VARLIĞI
KAHRAMAN
MARAŞ
VE YÖRESİ
AĞIZLARI**

SÖZ, DÖNDÜR
VE AYNI ZAMANDA
SÖZ, YARINDIR.
ZAMANIN HER
ZERRİNİNDE
[SÖZÜN] TEMGİ
MEVCUTTUR.

SÖZ VARLIĞI | KAHRAMANMARAŞ VE YÖRESİ AĞIZLARI

TANITIM TOPLANTISI

Doç. Dr. Burak TELLİ

Katılımıyla

 6 TEMMUZ ÇARŞAMBA **17:00**

 YEDİ GÜZEL ADAM EDEBİYAT MÜZESİ

 **Hayrettin
GÜNGÖR**
İLÇE BAŞKANLIĞI

“SÖZ VARLIĞI” LANSMANI

06 TEMMUZ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi Doç. Dr. Burak Telli'nin kaleme aldığı Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıkan *Söz Varlığı: Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları* adlı eserin tanıtım programı Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleşti.

TOMRİS UYAR ÖYKÜ YARIŞMASI

08 TEMMUZ

Yeni İnsan Yayınevi ile *Yazı-Yorum Edebiyat Dergisi*'nin ortaklaşa düzenlediği Tomris Uyar Öykü Yarış-

masına bu yıl 624 eser başvurdu. 22'si finale kalan eserleri Zeynep Eşin, Berna Durmaz, Feryal Tilmaç, Mehmet Fırat Pürselim ve Fuat Sevimay'ın yer aldığı jüri değerlendirdi. Yarışmanın birinciliğini “Yaşasın Bugün Cuma” isimli öyküsü ile Alkm Doğan, ikinciliği “Kuşların Çağırısı” isimli öyküsü ile Gizem Engüzel Ketten, üçüncülüğü “Arada Kalmış” isimli öyküsü ile Esra Kahya ve dördüncülüğü “Duran Trenler ve Giden Evler” isimli öyküsü ile Fulya Taşçeviren kazandı.

21. AHMET HAMDİ TANPINAR ÖDÜLLERİ

27 TEMMUZ

Osmangazi Belediyesi tarafından verilen Ahmet Hamdi Tanpınar Ödülleri'nin bu yıl 21'incisi düzenlendi. 257 eserin başvurduğu ödülün töreni Panorama 1326 Bursa Fetih Müzesi'nde gerçekleşti. İlk elemeler ardından yapılan değerlendirme sonunda "Safalar

Getirdiler" isimli eseriyle Talip Kurşun birincilik, "Miskin Yunus Dinler Sözü" eseriyle Veysel Gökberk Manga ikincilik, "Düşlerle Koşturan Bir Buket Çiçek Yolcusu" isimli eseriyle Mehtap Bayam İlhan üçüncülük derecesi elde etti.

RASİM ÖZDENÖREN VEFAT ETTİ

23 TEMMUZ

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi gören Rasim Özdenören, 82 yaşında hayata veda etti.

TEK KANATLI KUŞ SAHNEDE...

27 TEMMUZ

İş Sanat'ın, "İş Sanat Çarşamba ғы etkinlikte Tilbe Saran, Bülent Sahnesi" etkinlikleri kapsamında Emin Yarar, Metin Belgin ve Ha İş Sanat'ta Yaşar Kemal'in *Tek Kanatlı Bir Kuş* başlıklı hikayesi isimler oldular. Serdar Yalçın ise dinletisi olarak sunuldu. Yönetmenliğini Mehmet Birkiye'nin yaptı- revini üstlendi.

**Şiirin
Diğer Adı**
Evelâhîr Söyleşileri
♦ 29 TEMMUZ CUMA ♦
SAAT: 20.00
7 GÜZEL ADAM EDEBİYAT MÜZESİ

Moderatör:
Ömer Yalçınova

ÖMER ERDEM

Kültür Bakanlığı
Millî Eğitim Bakanlığı

Şiirin Diğer Adı...

29 TEMMUZ

Kahramanmaraş'ta Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde Ömer Yalçınova'nın moderatörlüğünde gerçekleşen Evelâhîr Söyleşileri'ne, "Şiirin Diğer Adı" başlığıyla Ömer Erdem Konuk oldu. Programda Erdem; "Şairin biricikliği üzerinde özellikle durdu."

3. BURHANIYE KİTAP FUARI

31 TEMMUZ

Balıkesirli kitapseverler 27-31 Temmuz tarihleri arasında 3. Burhaniye Kitap Fuarı'nda buluştu. 3'üncüsü düzenlenen fuarın ana temasının "Bin Yıllık Tarihten Bin yıllık Kitabı" olduğu belirtildi. Fuarın onur konuğu yazar Yaşar Seyman kitapseverlerle söyleşi ve imza günü etkinliği yaptı. Fuar sürecinde Öğretmenler Mahallesi Özgürlük Parkı'nda sinema gösterimi, Ören Amfi Tiyatroda tiyatro gösterimleri, İşkele Mahallesi Meydanı fuar alanındaki söyleşi, dinleti ve konserlerle devam etti.

EDEBİYATTAN SİNEMAYA: İMKÂNLAR VE ZORLUKLAR

Temmuz

Enver Gülşen

Değerlendirme

Edebiyatın zorunlu olarak kurmak ve oradan başlamak durumunda kaldığı “soyutlama düzeylerine” karşı olarak film sanatı, varlık mertebelerinin en “altından”, yani maddi âlemden (mülk âlemi) başlamak zorundadır.

Edebiyat gibi binlerce yıldır insanlığın en önemli araçlarının başında olan bir sanatla, teknik olarak yüz elli yıldan uzun bir geçmişi olmayan film sanatının arasında, genelde edebiyatın merkez kabul edildiği geçişler olur. Uyarlamalar, “Bu gökyüzü altında anlatılmamış hiçbir şey yoktur!” cümlesinin bir karşılığı olarak konu bulma sıkıntılarının ürettiği çözümlerdir biraz da... Ancak uyarlamaların tam olarak ne yaptığını, hem roman ya da hikâyenin alanına hem de film sanatının kendine has sıfatlarına ne tür etkiler bıraktığını ciddi şekilde ele almak gerekir. Zira çoğumuzun bir film çıkışında kendimize ya da arkadaşlarımıza söylediğimiz şeyin, “Romayı daha güzeldi, film hiç olmamış!” çıktılarının, tam olarak ne anlama geldiğini çoğu zaman anlayamadığımız bir uçurumla karşı karşıya olduğumuzu bilmemiz gerekiyor. İki düşman kardeşin arasında köprü kurmanın çoğunlukla imkânsız olduğu bir durumla...

Öncelikle dil meselesi ile edebiyatın ilişkisinin film sanatında aynı şekilde işleyip işlemediği üzerine düşünelim. Edebiyatın “dile bağımlılığı” onu en az çift katlı bir dolaylamaya mecbur bırakır. İlki kelimeler üzerinden mecburen kurmaya çalıştığımız uzlaşımlardır. Mesela Türkçede “masa” dediğimizde, dili

bilenler bunun hangi şeye işaret ettiğini bilirler. Ancak Türkçe bilmeyen birisi için o kelime bir gizlilik demektir. “Dil içine düşen” insanlığın birinci dolaylamasıdır o ilk “an”.

Edebiyat, dolaylama katlarıyla, hakikatle/ya da güncel gerçeklikle, insanın arasına en az iki perde koyar. Elbette kendi hakikatini inşa ediyor o sırada; ama, Hakikat’le “hakikatin” arasındaki uçurumu biraz daha açıyordur. İlme’l-yakîn lehine ayne’l-yakîn’den vazgeçmek... Masa örneğimize geri dönelim. “Masa” kelimesinin madde olarak, araç olarak masayı işaret ettiğini, edebiyat içinde ancak dilin özel görünümüleri aracılığıyla bilebiliriz. Türkçe “masa”dır o, İngilizce “table” ile karşılık bulur gibi. Eğer masanın özellikleriyle alâkalı bir şeyler söyleyeceksek, bu defa çeşitli sıfatlarla ya da türetilmiş isimlerle güçlendirmeliyiz ta-

nımlamamızı. Yuvarlak masa, toplantı masası, ders masası, kütüphane masası gibi... Bu eklemeler, masanın şekli özellikleriyle ilgili bilgi verirken, bir düzey daha soyutlamaya yol açar. Mesela toplantı masası dediğimizde, kastettiğimiz şekli belirli olan bir masadan çok, o masada toplantıların olduğu bir masadır. Ya “cinayet masası” dersek ne olur? Bu defa yabancı bir dile tercüme edilmesi biraz daha zor bir tamlama ile karşı karşıyayız demektir. Edebiyatta, soyutlama düzeyi arttıkça, dilden dile tercümenin imkânının azaldığını söyleyebiliriz. “Masayı yıkmak” deyimini düşünelim. Bu deyim, bir anlaşmazlığın başlamasını, herhangi bir konuda uzlaşma umutlarının bitmesini/bitirilmesini kasteden bir deyimdir. Bunu, herhangi bir başka dile, anlamından, uzlaşımından taviz vermeden çevirebilmek neredeyse imkânsızdır.

Şimdi edebiyatın en “üst formu” olan şiire gelelim. “Şiir çevrilemez olandır!” diyordu ya T.S. Eliot, herhangi bir dilin, geleneğinin binlerce yılında süzdüğü bir kelimenin kulanımını düşünelim. Çeşitli geleneklerde özel anlama sahip olmuş ya da şu ya da bu şekilde mazmun, mecaz ya da metafor olarak anlaşılacak kelimeleri... Ermeni şiirinde bolca kullanılan “nar” metaforunu ya da Tasavvufi şiirdeki “bal”, “erik”

ya da “üzüm” kelimelerini. Bu kelimelerin geçtiği bir de dize bulalım: “Çıktım erik dalına, anda yedim üzümü!” Bu dizeyi, eğer başka bir dile çevirmek isterseniz, önceliğiniz, anlamı üzerine tefekkür edip, başka bir dildeki “uzlaşımının” ne olabileceği meselesini kavramak olacaktır. Muhtemelen başka bir dilde bir karşılık bulamayacak ve o dize Yunus Emre’nin çevrilemez bir “hikmet parçası” olarak yazıldığı dilde kalacaktır. Çevrilirse de “asıl anlamından” çok şey kaybedilerek ya da sözün “aslından” kayıplar vererek çevrilebilecektir ancak.

Tekrar anlamaya çalışalım, edebiyat tam olarak kaç soyutlama düzeyi kuruyor? Sıradan bir edebiyat eserinin dahi, en az iki soyutlama düzeyine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu düzeyler, edebiyat eserinin/şiirin derinliği, hikmeti arttıkça, daha da artacaktır elbette. Hz. Yunus Emre’nin sözünü ettiğimiz dizesini anlamak için Niyazi Mısri Hazretlerinin derin şerhine ihtiyaç duyacağız belki de. Ve o şerhi anlamak için de başka şerhlere...

Peki, roman için ne demek gerekir? Romanlardan filmlere uyarlamalar söz konusu olduğunda tam olarak nasıl bir meydan okuma ile karşı karşıya kalır yönetmenler? Romanın hikâyesinin unsurlarını, olayla-

rını, karakterleri, eylemleri olduğu gibi aktarmakla, bir romanda herhangi bir yerde oluşması muhtemel bir duygu durumu ve hâlin, bu olayın olduğu gibi filme aktarılmasıyla oluşup oluşmayacağı sorusu hakiki bir soru olarak önümüzde duruyor. Ayrıca daha da derin bir soru var: Olduğu gibi aktarmak nedir ve mümkün müdür? Proust’un *Yitik Zamanın Peşinde* serisinin bir romanındaki o klasik tartışmayı ele alalım: Madlen çikolatayı kahveye banan kahramanın, o kokunun “hafızası” üzerinden geçmişine, anılarına, hatta hayallerine dönüşünü... Romanda onlarca sayfa boyunca aktarılan o hâl, aslında süre olarak çok kısa sürmüş olan bir “gerçek zamana” tekabül eder.

Peki, “maddi/kronolojik/gerçek” zaman ile psikolojik, fizyolojik, metafizik zaman ayrımlarını edebiyat ve film sanatının nasıl yaptığı meselesi ne derece önem kazanacak bir uyarlamada? Günlerce süreyi birkaç satırda ya da bir saniyeyi bir roman boyunca anlatma imkânına haiz edebiyat; ama muhakkak soyut zaman ile. Zamanın asla “yaşanabilir bir hayata” dönüşemediği bir soyutlamanın başat olduğu bir yaklaşım mecburiyeti var edebiyatta. Peki, bu iki “aynı olayın” ilgili bir uyarlamaya “aynen” aktarmayı planladığımızı düşünelim. Za-

**Edebiyat,
dolaylama
katlarıyla,
hakikatle/ya da
güncel gerçeklikle,
insanın arasına
en az iki perde
koyar. Elbette
kendi hakikatini
inşa ediyordur
o sırada; ama,
Hakikat’le
“hakikatin”
arasındaki
uçurumu biraz
daha açıyordu.**

**Şiiri geleneksel
vezinden koparan
Mallarmé, bizzat
dilin görsel
boyutunu ortaya
çıkartışıyla klâsik
anlayışı yıkan ilk
şair sayılabilir.**

Alain Resnais

Geçen Yıl Marienbad'da, 1961

manı ne yapacağız? Tarkovsky'nin *Ayna* ya da Alain Resnais'in *Geçen Yıl Marienbad'da* (ki Fransız Yeni Romanının kurucusu Robbe-Grillet uyarlamasıdır) filmlerinin film sanatının gerçek özelliklerini kullanarak buna çözüm buldukları gerçek de olsa, edebiyatla film sanatı arasında mekân ve zaman uçurumlarının olduğunun daha da altını çizen uyarlamalar bunlar. "Adam telefonda konuştuğundan sonra bir süre bekledi telefonun yanında bekledi." Cümlesindeki "bekledi"dedir film ile edebiyatın ayrımlarından birisi. Bela Tarr için bekleme 10 dakika olabilirdi mesela ya da bir Hollywood yönetmeni için en fazla 5 saniye! Hangisi romandaki "bir süre"nin karşılığı?

Dostoyevski "Hayat, insanın tahmininden çok daha harikadır." demişti. "Hayatın tüm doluluğuyla sunulma-

si", romancının ya da yönetmenin, hayatı, "anlaşılmış", "kodlanmış" ve "paketlenmiş" bir mal gibi değil, içindeki mucizelerini "hayretle" keşfetmeye koyulacağımız bir sır olarak değerlendirmesiyle olacak bir şeydir ancak. Bu sır, bulunmuş bir şeyin "aşağıdaki" okuyucuya/izleyiciye dikte edilmesiyle değil, hep beraber yola çıkmakla keşfedilecek bir şeydir. Dostoyevski'nin bütün roman macerası, her defasında biraz daha yukarı çıkarak yaklaştığı bu sırrın hayretiyle geçmiştir. Kendisi helezon üzerinde yol alırken, okuyucusunu da sırtında taşımaya göze alacaktır. Edebiyatla film sanatının bir ortak yönü varsa işte tam da bu arayışlardır.

Edebiyatın zorunlu olarak kurmak ve oradan başlamak durumunda kaldığı "soyutlama düzeylerine" karşıt olarak film sanatı, varlık mer-

tebelerinin en “altından”, yani maddi âlemden (mülk âlemi) başlamak zorundadır. Öncelikle maddi olandan başlayıp “hayâl” mertebesine çıkarak orada yoğunlup tekrar maddi düzleme geri dönmek... Bu yüzden film sanatının soyutlaması, dikey olarak ve varlık mertebelerinde işleyen bir şeydir. Her alt mertebenin bir üst mertebenin “sembolü” olduğu film ontolojisi böyle inşa olur. Bresson’un ermiş eşiği Balthazar, öncelikle eşek olmalı ve eşek olarak yaşamalı ki “erebilsin!” Bir masa, sandalye, pisuar, pipo, öncelikle ilgili nesnelere olmalı ve o nesnelere uygun bir “fitrat” gösterebilmeli ki, o nesnenin bir üst mertebenin hangi yollarla sembolüne dönüştüğü meselesi de anlaşılmalı.

Ve elbette edebiyatın “görüntüyü” muhayyelleştiren zorunlu yolu ile film sanatının “görüntüyü” mutlaklaştıran yolu arasında... Bu yüzden Hz. Hamza (r.a.), bir romanda yine

de muhayyel Hz. Hamza (r.a.) olabirirken, film sanatının tarihi zorunlu kılan yaklaşımında muhayyellikten çıkarak ete kemiğe bürünmüş bir Antony Quinn olarak karşımıza çıkabilir! Propaganda ve psikolojik/duygusal özdeşleşme anlamında büyük güç ama hakikati elinin tersiyle geri iten bir indirgeme... Film sanatının hem en güçlü yanı hem de en zayıfı... Tasvir ve temsil olarak film sanatı ile birazdan ele alacağımız “tecelli olarak sanat”ın en güçlü biçimi olarak film sanatı.

Tarkovsky, “görüntünün” sınıflandırılmaz bir şey olduğunu düşünür. Görüntü, kendisini “dile getiren” maddi dünyanın da üstün(d)e inşa edilmiştir. “Görüntü, bizim, Öklidvari bir mekânla sınırlı olan bilincimizle hakikat arasındaki karşılıklı ilişkiyi tanımlayan bir tür denklemdir. Biçim, dünyanın yapısını bütünselliği içerisinde algılamayı beceremeyişimizi hiç kaale almadan

Bela Tarr

Torino Atı, 2011

**Bela Tarr için
bekleme 10 dakika
olabilirdi mesela
ya da bir Hollywood
yönetmeni için
en fazla 5 saniye!
Hangisi romandaki
«bir süre»nin
karşılığı?**

bu bütünselliği ifade edebilir... Görüntü, işte bizim kör gözlerimizle bakmamıza izin verilen hakikatten bir izlenim...”¹

Tarkovsky, Vyacheslav Ivanov’un simge üzerine incelemelerinden alıntılarında sembolün, İslam sanatlarındaki anlayışına çok yaklaşıyor. Simgelerle görüntüyü birbirinin yerine kullanarak... Simgeler, sınırsız anlam taşıyan, sonu olmayan ve gizemli diliyle üzerinde konuşulamayan, sözcüklerle ifade edilemeyen bir şeye dokunduğunda gerçek simge (semboldür artık bunun adı) olur. Hâl dili diye tercüme ettiğimiz durum... Ya da yatay, rasyonel simgeciğin yerine dikey semboller geçirmek... “*Simgeler, çok yönlü, çok anlamlıdır, gene de en derin anlamı her zaman karanlıkta kalır. Kristal gibi organik bir yapıya sahiptir... Simgeleri kavramak imkânsızdır, sözcüklerle de tekrarlanamazlar.*”^{2 3}

“*Sonsuzluk, görüntünün çatısına içkin bir şeydir.*” der Tarkovsky. Film görüntüsünün salt doğal olguları

sabitleyerek oluşturulamayacak kadar kompleks bir şiirsel sürecin/saf gözlemin işi olduğunu ekleyerek... Film görüntüsünün, üzerinde durduğumuz şiir anlayışının “en temel ve primitif” çıktısı olabileceğini ve bu sebeple saf-şiir, ya da dil-öncesi şiir olarak adlandırılabilceğini söylemek abartı olarak görülmemeli. Zira hakikat katmanları arasında yüzeyden derine her dalış, farklı bir görünümüyle hakikatin farklı bir vechesini gözümüze/gönlümüze nakşedecektir. Bu, tanımlanabilen bir şey olmadığı gibi, kavramsallaştırma süreçlerine direnen, hâl diline epey yakın bir “bilgilenme” biçimidir aynı zamanda.

Edebiyatla film sanatının “çalışma” biçiminin farklılıkları üzerine biraz daha duralım. Mesela edebiyatta, okuyucu edebiyet ile ilişkisini, okuduğu kelimelerin, kelimelerden kurulu hikâyenin ve o hikâyelerin birlikte kurduğu çatının, kendi zihin dünyasında yürüttüğü “hayâl” potansiyeliyle kurar. Filmde bu durum biraz daha farklı işler. İzleyici, artık kelimelerden ve onların katmanlı hikâyeleştirme biçimlerinden değil, daha dolaysız bir “yüzeyden” sonsuzluğa yürümek zorundadır. İşte burada yüzeyle derinliğin, görüntü ile hakikatin ilişkisi söz konusudur. Yönetmen, görüntüyü öyle “yaratacaktır” ki, yüzeyin tam göbeğinden açılan bir yarı, yüzeyin, hem kendisinden başka hiçbir şeye hizmet etmemesine, hem de kendisinin ardındaki «metafizîge» açılmaya

Stéphane Mallarmé
Sembolizm akımının öncüsü,
Fransız şair.

1 Tarkovski, Andrey (2000). *Mühürlenmiş Zaman* (Çev. Füsün Ant). İstanbul: Afa Yayınları. S.121

2 Tarkovski, Andrey (2000). *Mühürlenmiş Zaman* (Çev. Füsün Ant). İstanbul: Afa Yayınları. S.122

3 *Mühürlenmiş Zaman* çevirisinde “simge” olarak çevrilen bazı kelimelerin “dikeyde” ve aslında varlık mertebelerinde karşılık bulanına “sembol” denmesi gerektiği ve simge-alegori-ışaret-metafor-sembol vs. gibi kavramların aynı şeyler olmadığı notunu düşerek...

Tarkovsky
Ayna, 1975

yön vermesine yol açacaktır. Öyle ki, «bakışın» ebedi olanla ilişkisini kurmanın edebi olmayan yönlerini bulmak zorundadır. Artık binlerce yıldır hazır şablonlar hâline gelmiş edebiyat yöntemlerine değil, bambaşka bir imkân alanına açıldığının farkına varmalı.

Edebiyat en az çift katlı bir dolaylama üzerinden bir soyutlamanın adiyken ve bu soyutlama, hayatın “zaman ve mekânda yaşanmasını” zaten imkânsız hâle getirirken, film sanatı, tam da dolaylamaya ihtiyaç duymadan “somut” üzerinden kazıyabilme imkânı ile benzer sonuca varır: Maddi olanın ardındakine... Edebiyat, soyutlama üzerinden “En Gerçek Somuta” varma imkânına açılmak isterken; film, maddi “somutluk” üzerinden ve edebiyattan birkaç adım önden başlar yürüyüşüne. Filmin, edebiyatın dilini kullanarak maddi somutluktan edebi soyutluğa geçmeye çalışması, hakikat ile arasındaki yolları uzatmaktan başka bir işlev görmez. Üstelik bu durum,

film sanatının imkânlarının farkına varmamanın çok trajik bir yansıması olarak, film tarihi boyunca ana akımı oluşturan bir tavrı ima eder.

Elbette edebiyat, okuyucunun hayâlini serbest bırakma gücüyle, “dolaylı da olsa” yine de “yaşanabilir bir hayat” sunar okuyucuya; ama bu hayat, film sanatının “dolaysızlık” içinde “yaşattığı” hayat yanında sentetik ve soyuttur yine de. Edebiyat, mesele romanda, hayâli, hayâl içinde “yaşatırken”; film sanatı, hayâli ve hayatı, “hayat” içinde yaşanabilir kılar. Gördüğümüz, bir rüyadan kesit dahi olsa, bizatihi “film zamanının” bulunduğu “yeni hayat” içinde yaşanabilir bir hayattır. Roman, “yaşamın ele geçmez tekilliğini” hayâl katmanına aktarıp “orada bırakarak” soyutlarken; film, o tekilliği, hayâl katmanında hayâl ile yoğurup gerçek hayata döndürerek, bizatihi yaşanabilir bir tecrübeye dönüştürür.⁴

⁴ Bu konuda daha geniş tartışmalar için Gülşen, Enver (2016): Sinemanın Kökleri:

Akira Kurosava
Hakuchi, 1951

Sinema tarihi boyunca, roman, hikâye, tiyatro oyunu, hatta şiir uyarlamaları hiç eksik olmamıştır. Peki, nedir uyarlama ve film ile edebiyat arasında kurulacak bir köprü olarak görüldüğünde, her iki yakanın ve köprünün özellikleri ne olmalıdır?

“Roman, bize insanla insan, insanla dünya arasındaki karşılıklı bağımlılığı hissettirenken, bunu konuşma sözcükleri ve hareketleri aracılığıyla hayli soyut biçimde yapar. Oysa sinema aynı işi kaba algının olağan işleyişi ile gerçekleştirir. Sonuç olarak tam bir uyarlama söz konusu olamaz. Sinemada romanın yapısını tutmak isteyebilirsiniz, ama bunu romana ve okuma deneyimine oldukça yabancı araçlarla yapmalısınız. Mitry, bu

sorunla ilgili özdeyiş gibi bir sonuç yazar: ‘Roman, kendisini dünyada kuran bir anlatıdır: sinema ise kendini bir anlatıda kuran bir dünyadır.’”⁵

Shakespeare’in *Macbeth*’inin Joel Coen tarafından yapılmış 2021 yapımı *Tragedy of Macbeth* filminde mesela... Olayları neredeyse olduğu gibi aktaran Coen, mekân anlayışında tümüyle kendi muhayyilesine uygun bir mekân tasavvur ediyor. Roman, öyle ya da böyle belirsiz ve soyut kalmış bir zaman ve mekânı öngörür. Mekânı nasıl detaylı anlatırsanız anlatın ya da zamanı ne kadar detaylı aktarmaya çalışırsanız çalışın, mekân muhayyel, zamansa soyut olmaya mahkûmdur film sanatının tersi şekilde. Edebiyatın da film sanatının da hem en güçlü yönleri hem de en zayıf özellikleri zaman ve mekânla kurdukları bu ilişki biçimindedir aslında. Joel Coen, oyunculuklar anlamında epey teatral, olaylar anlamında nerdeyse “hikâyeye” bire bir sadık bir uyarlama yaparken bile, zamana ve mekâna film sanatının taşıyabileceği yeni bir “ruh üfleme” gerekli görüyor. Zira filmin yaşadığı alan artık olay örgüsü ya da entrikaların tahrikinde değil, mekân tasavvuru ve onun zamanla bir ve aynı şeye dönüştüğü sinemasal çıktısındadır. Coen’in, seçtiği bu yol, Polanski ile Welles’in *Macbeth* uyarlamalarının tam arasında bir yerde duruyor. Mekân

Anlam Arayışında Sanat ve Sinema (Önce İnsanart Yayınları, sonraki baskı H Yayınları)

5 Andrew, J. Dudley (2010). Büyük Sinema Kuramları (Çev. Zahit Atam). İstanbul: Doruk Yayınları. S. 314

Tarkovsky
Ayna, 1975

tasavvuru anlamında Wellesçi ama olay örgüsünü kullanma biçimiyle Polanski uyarlamasına yakın...

Romanın karaktere “yakınlığı” ile film sanatının “seçimleri” arasında yönetmenden yönetmene farklar çıkacaktır. Romanı okuyan her kişi için bir karakter, kendisiyle yakın olacağınız bir kapı açar size. Yönetmense, bile isteye bazı karakter, olay ya da durumlara mesafe koyar. Mesela bir acıyı (dizilerde olduğu gibi) fazlasıyla yakınlaştırıp pornografikleştirmek de bir seçenektir, Haneke gibi öyle bir işareti gördüğü an kesip başka bir sahneye geçmek de... Dolayısıyla bir romanı uyarlarken, yönetmenin dünya görüşü, inancı insana, kâinata ve Tanrı'ya bakışından kaynaklı filtreleri olacaktır. Hamsun'un *Açlık* romanında fazla-

sıyla “ajite edilen” açlığın, Henning Carlsen'in muhteşem uyarlaması *Sult* (1966) filminde tamamen başka bir yaklaşımla ele alınması gibi.

Velakin her uyarlama yeni bir sanat eseridir ve romanından ne derece “bağımsızlaşır”, ne derece mekân ve zamanı film sanatının kendi gücü nispetinde inşa etmeyi başarır o kadar güçlü olur. Yoksa uyarlamaların, mesela büyük yönetmen Kurosawa'nın, ondan da büyük Dostoyevski'nin *Budala* romanının uyarlaması *Hakuchi* (1951) filminde, sadece olay örgüsüne bağımlı kalıp film sanatının neresini nasıl taşıyabileceği üzerine bir sezgiden hareket etmediği için büyük bir yönetmenin sıradan bir uyarlaması olarak kalabileceğini aklımızdan çıkarmamak lazım.

15 TEMMUZ'UN EDEBİYATI NEDEN YAPILAMAZ?

Temmuz

Mustafa Akar

Değerlendirme

15 Temmuz, efsanenin gerçekleştiği gündür.

**Ve efsanelerin yalnızca
kendisi; o somut,
o dümdüz, hatta o
kapkara anlatısı bile
yeterlidir.**

15 Temmuz'un edebiyatının kolay kolay yapılamayacağına inanıyorum. Biliyorum, hikâyelerin sellerden bile güçlü olabildiğini; durağan anlamları önüne katıp sürükleyebildiğini. Misal, gaddar ormanlarda Vietkong'a yenilen ABD'nin hikâyeler yardımıyla nasıl bir savaştan galip çıkabildiğini. Irkçı yamyam Batı'nın, nasıl da Kara İnsanı hikâyeler eliyle yamyam ilan edebildiğini. Biliyorum, Ortaçağ'da "yenilmez Türk'ü" tiyatroyla, resimle -yani hikâyeyle- nasıl da yenilmiş gösterebildiklerini. Sosyalizm dediğimiz bir şey varsa onun asıl teorisyeninin Pablo Neruda'nın, Eluard'ın, Aragon'un, yani şiirin, hikâyenin olduğunu da biliyo-

rum. Şunu da: İnsanlar teorilere değil, efsanelere inanır. İmajlara iman etmek ister. Kendisinin de bir hikâyesi olsun ister. Che'nin purosuna tutunup Boliviya dağlarına gitmek istemesi ondandır insanın, Fidel gibi sakal bırakması, Ho Amca gibi şiirler yazması ondan... Elbet vahşi Kapitalizm burada devreye girecektir. Marx ve Engels'i Andy War-

hol'un popüler kültürüne emanet edecektir. Marilyn Monroe'nun bir parkta Ulysses okurken fotoğrafını çekecek, Alain Delon'a Gitanes sigarası içirecektir. Zapatista komandolarıyla Amy Winehouse'un intiharını aynı cümle içinde geçirecektir.

Şehitlerin hikâyesinin endüstriyel bir tarafı yok. Çok çok sahibi. Satılabilir bir tarafı da yok. Ya onun yanında olabilirsin ya da onun karşısında. Eğip bükemezsin. Ehlileştiremezsin. Abdest alıp evinden çıkarak, tankın top deliğine kolunu sokarak kolundan olan adama, "kontrollü darbe" diyemezsin. Girdiğin, sığındığın, saklandığın güvenli evden telefon

açıp, kükredikten sonra; çocukları, damadı, gelini, eşiyle bindiği uçağı göstere göstere İstanbul'a süren, uçaktan inip karıştığı halkının arasından dünyanın görüp görebileceği en esaslı direnişi başlatan Başkan Erdoğan'a 15 Temmuz üzerinden tahkir edici cümle kuramazsın.

Tanıdığım, bildiğim, duyduğum şair, hikâyeci, roman yazarı arkadaşlarım da 15 Temmuz günü ya sokağa çıktı ya da ülkesinin yanında duran mesajlar attı. En siyasetten uzak durmaya çabalayanı bile gördüğü zulüm ve zulüme karşı direniş karşısında konuştu elbette. Sessiz kalamadı. Adem Turan'dan Bestami Yazgan'a, İsmail Kılıçarslan'dan Cahit Koytak'a, İbrahim Tenekeci'den Mehmet Aycı'ya, Metin Önal Mengüşoğlu'ndan Recep Garip'e, Nurettin Durman'dan Özcan Ünlü'ye, Mustafa Akar'dan Ebubekir Eroğlu'na, Furkan Çalıışkan'dan Tayyip Atmaca'ya kadar şiirler yazıldı. Sağolsun Cevat Akkanat da bu şiirleri "15 Temmuz Direniş Şiirleri Antolojisi"nde bir araya topladı. Kısa filmler çekildi, çekiliyor. Hikâyeler yazıldı, yazılıyor. Elbette romanı da yazılır. 27 Mayıs, 28 Şubat karşısın-

daki suskunluk gibi olmaz, olamaz. Şimdilik bir beklenti düzeyinde olsa da şimdilik elimizdekilerle yetinsek de, devamının geleceğine inancım tam. Öte yandan şunu da çok iyi biliyorum. Nasıl ki 12 Eylül'ün sol entelektüeller nezdindeki yerini şiirler, hikâyeler, romanlar, diziler, filmler eliyle izlediysek, 15 Temmuz'u o sistemli hikâye ediş biçimiyle izlemeyeceğiz. Çünkü 15 Temmuz, efsanenin gerçekleştiği gündür. Ve efsanelerin yalnızca kendisi; o somut, o dümdüz, hatta o kapkara anlatsı bile yeterlidir. Çengelköyü artık "gazi" yapan o dümdüz korkusuzludur ve yeterlidir. Boğaz köprüsünün 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'ne dönüşmesi ve anıtlaşması bana kalsa yeterlidir.

Ve bütün hikâyeyi bir kerede anlatmaya veya şerh etmeye, her zamanda ve her vakitte olduğu gibi sadece bir Ömer yeter. Kara Oğuz'un binlerce yıl önceden ulana ulana Ömer Halisdemir'e ulaşan nidasıdır o: "ALLAHÜMME SALLİ ALA SEYYİDİNA MUHAMMEDİN VE ALA ALİ SEYYİDİNA MUHAMMED"

Şehitlerin hikâyesinin endüstriyel bir tarafı yok. Çok çok sahici. Satılabilir bir tarafı da yok.

TÜRK ÖYKÜSÜNÜN METAFİZİK GERİLİME AÇILAN KAPISI: RASİM ÖZDENÖREN

— Emin Gürdamur —

Kurmacanın anlatı sanatına getirdiği çok boyutlu imkânların erken yaşlarda farkına varan Rasim Özdenören, insanın buhran anında anlaşılabilirliği kanaatindedir. Bu yüzden onun öykülerinde genelde insanı bir sarsılma veya yıkılma esnasında seyrediyoruz. Bedeni değil ama ruhu çarmıha gerilen kahramanlar, okuru varoluşsal sorgulamaların eşliğine vardırırlar. “Müslümanın bunalımı olmaz.” fikrine daima karşı çıkan Özdenören’e göre bunalım insana mahsustur.

*Türk öyküsünün önemli isimlerinden Rasim Özdenören’i 23 Temmuz 2022 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık.

**Rasim Özdenören,
Türk romanında
ve hikâyesinde
olmayışından daima
yakındığı “metafizik
gerilimi” öykülerine
temel dayanak
yapmış, böylece
Türk öyküsüne
mistik bir derinlik
kazandırmıştır.**

Her insanın, görünenin gölgesinde kalan görünmeyen bir hikâyesi vardır. Görünmeyen hikâyenin görünüm kazanabilmesi için anlatılmaktan başka çaresi yoktur. Nitekim hayatın dış çizgileri bizi her zaman hayata yaklaştırmaz, bazen de hayattan uzaklaştırır. Çünkü hayatın gerçek yüzü, insanın gözlerle algılanabilen hareketlerinden ziyade, gözlerin nüfuz edemeyeceği içsel dehizlerinde varlığını sürdürür. Doğum ve ölüm gibi iki mucizevi noktanın arasında yürüyen birey, yol boyu bu iki nokta tarafından sürekli çekiştirilir. Hayatın cazibesi ile ölümün çarpıcı gerçekliği, onu sarsıntılı bir yürüyüşe mecbur bırakır. Öykü yazmayı “anlatmak” olarak tanımlayan Rasim Özdenören, ilk öykü kitabı *Hastalar ve Işıklar*’dan (1967) son öykü kitabı *Kör Pencerele*’re (2022) kadar yarım asrı aşan öykü yürüyüşünde kaleme aldığı on üç öykü kitabıyla modern insanın içsel hikâyesini anlatmayı amaçlamıştır. Bunu yaparken, Türk romanında ve hikâyesinde olmayışından daima yakındığı “metafizik gerilimi” öykülerine temel dayanak yapmış, böylece Türk öyküsüne mistik bir derinlik kazandırmıştır.

Konuya en başından başlayalım. Bir yerde gerilimin olabilmesi için orada zıt kutuplar arasında sürtüşmelerin, içsel çekişmelerin, gelgitlerin ve savruluların mevcut olması beklenir. Modern anlamda kurmaca bu çelişkilerin meyvesidir. Aşk nefret, iyilik kötülük, sadakat ihanet, inanç inkâr, hayat ölüm gibi bir yandan insan ruhunu çarmıha geren bir yandan yaşam enerjisine gark eden

gerilimler olmasaydı muhtemelen bugün bir dünya edebiyatından söz edemezdik. Kurmacanın anlatı sanatına getirdiği çok boyutlu imkânların erken yaşlarda farkına varan Rasim Özdenören, insanın buhranında anlaşılabilceği kanaatindedir. Bu yüzden onun öykülerinde genelde insanı bir sarsılma veya yıkılma esnasında seyrederek, Bedeni değil ama ruhu çarmıha gerilen kahramanlar, okuru varoluşsal sorgulamaların eşğine vardır. “Müslümanın bunalımı olmaz.” fikrine daima karşı çıkan Özdenören’e göre bunalım insana mahsustur. İnsan buhran sahibi bir varlıktır ve tam da bu yüzden eşrefi mahlukattır. Doğal olarak Müslümanın da bunalımı olacaktır. Ona göre, ümit ve korku arasında konumlanmış bir varlığın bunalımdan uzak kalması imkansızdır.

Rasim Özdenören, sarsılmış veya karamsar kimselerin öyküsünü anlatmanın, “umutsuzluğu” çoğalttığı kanaatindedir. Onun amacı

gerçeği olduğu gibi, üzerinde derinlemesine düşünülmesine imkân verecek şekilde gözler önüne sermektir. Usta öykücünün bu konudaki düşüncesi nettir: “Umutsuz olmak Müslümana haram kılınmıştır. Bizler insan olarak umutsuzluğumuz yok. Tam tersi var bu insanlarımızı bir bakıma pervasızca diyebileceğim bir tavırla ortaya koymak, bizim meselemiz bu. Yani bu malzemeyle bir şey olacaksak olacağız, bir şey olamayacaksa yine bu malzemeyle olamayacağız. Yani umut en kötü zamanda bile umutsuzluğun düşün- den çıkar. Başka bir yerden, insanın dışındaki başka bir yerden Allah, zembille indirmez. O mevcut onun içindedir. Umutsuzluk da umut da. Sen yeter ki o malzemeni nasıl kullanacağını bil. Öykücünün görevi tekrar ediyorum, yol göstericilik değil, en azından benim telakki tarzım böyle. Yol göstericilik misyonum olduğunu düşünmüyorum öykü yazarken.”¹

Müslüman duyarlılığına sahip bir entelektüel olarak Rasim Özdenören, bu anlamda siyasi kimliğinden yazın hayatı boyunca uzaklaşmamıştır. Fakat eserlerini güdüleme aracı olarak kullanmamış, “sergileyciliği” esas almış; manzarayı aktarmış, ötesini okura bırakmıştır. Sanatın propaganda aracı olarak kullanılmasına her fırsatta itiraz eden Özdenören, bu yaklaşımı sebebiyle öykü kişilerini yargılamaktan, yüceltmekten, herhangi bir fikir adına kendi

¹ Emir Osmanoglu-Ekrem Özdemir, “Rasim Özdenören’le Söyleşi: Huzurun Öyküsü Olmaz”, *Mağara*, 2001, s. 40.

**Sıklıkla kullandığı
fotoğraflama
tekniki, zamanı
dondurmayı
değil, aksine o
anı yakından
seyrederek ölümsüz
kılmayı amaçlar.**

gerçekliğinden uzaklaştırmaktan özenle kaçınmıştır. Bu bakımdan modern öykünün gereksinimlerini harfiyen yerine getirmiştir. İnancı ile sanatı arasında gütmesi gerektiği hayati dengenin hep farkında olmuştur. Çünkü o, siyasetin “öyküyü berbat edeceğini” düşünür; diğer yandan “meselesi olan” öyküler yazmanın da gerekliliğine inanır. Onun öyküleri, eserin özgül ağırlığı örselemeden düşüncecinin öyküye yedirilmesinin en güzel örnekleridir.

Bununla birlikte, eserlerini tümüyle “siyaset dışı” olarak tanımlamak yazara haksızlık olacaktır. Özdenören öykücülüğü siyaset dışı değil, siyaset ötesi bir tavra sahipti. Kaldı ki onun okurdan beklediği, anlatıya saplanıp kalmak yerine o anlatı vesilesiyle işaret edilen değerlerin farkına varmasıydı: “Ben, bu öyküler okunduğu zaman, insan kendisini yücelmiş hissetsin istiyorum. Ruhun yüceldiğini, beyinsel olarak yüceldiğini hissetsin istiyorum.”²

Özdenören öykücülüğü, insanın büyük yeryüzü yürüyüşünce tehvidi bir merkeze bağlıydı. Her kahramanda biricikleşen ve kendine mahsus bir ifade kazanan bu merkez, hayatın anlamını “aşkın olanda” keşfetmeyi öngörmekteydi. O, edebiyat üzerine kaleme aldığı yazılarda metafizik romanın hayranı ve savunucusu olmuştur. Peki neydi metafizik roman? Yazar bu sorunun cevabını, *Ruhun Malzemeleri*’nde şöyle verecektir: “Metafizik roman, romanı belirsiz, mevhum bir düşünce veya temel üzerine kurmak demek değildir; insanın evrene bakışını, onun Tanrı, ahiret, ölüm, hidayet, zaman, iman, kader,

günah, hayır ve şer vb. karşısındaki tavrını tespit etmektir, acılarına evrensel bir anlam vermektir.”³ Özdenören’e göre “gerçekle alışveriş” ancak bu şekilde olurdu. Ne var ki Türk edebiyatında bu tavır ihmal edilmişti. Türk romancıların öncelikli görevi, Türk insanını politik sınırların dışına çıkarıp evrensel kimliğiyle romanlaştırmak olmalıydı. İşte onun Dostoyevski hayranlığı da tam bu düşünceler ışığında açıklığa kavuşur. Nitekim Dostoyevski’yi aynı eserinde, insan ruhunun ufuklarına her yönden koşmaya çalışan bir romancı olarak tanımlar.

Onun öyküde tercih ettiği yol hayatın gerçekliğinden uzak değildi. Geleneksel metinlerden çokça beslenen Özdenören, modern edebiyatın ruhunu bizzat hayata bakarak kavramıştır: “Yaşadığımız hayatta olaylar (veya olgular) pat diye başlıyor ve pat diye bitiyordu. Onun başını ve sonunu araştırmaya giriştiğimizde sonsuz geriye gidişlerle burun buruna gelebiliyorduk. Öyleyse gene de algı alanımıza pat diye düşen bir olayın öyküsünü yazacaksak, ona pat diye bir yerden başlayabilmeliydik. Öyle yapmaya karar verdim. Daha sonraları günümüz Amerikan öyküsüyle karşılaştığımda, başta Hemingway olmak üzere nerdeyse bütün Amerikan öyküçülerinin böyle yapmakta olduklarını gördüm”⁴

Modern insanın problemlerini yine modern yöntemlerle öyküleştiren Özdenören, bilinç akışı, şiirsel anlatım, iç monolog gibi imkânları

3 Rasim Özdenören, *Ruhun Malzemeleri*, İstanbul: İz Yayınları, 2009, s. 81.

4 Rasim Özdenören, *Yazı, İmge ve Gerçeklik*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2003, s. 49.

2 Cevdet Karal, Ömer Erdem, “Rasim Özdenören’le”, *Kaşgar*, Sayı: 20, İstanbul, 2001, s. 156.

sonuna kadar kullanmıştır. Hemen her öyküsünde dikkatli gözlemlere ve derin tahlillere, varoluşsal sorgulamalar eşlik eder. Bireyin iç sesine odaklanır; bir insanın gerçek hikâyesinin onun hayatının dış çizgilerinde değil, iç dünyasında saklı olduğunda ısrarcıdır. Her öyküsünde bir merkez düşünce vardır. O düşünce İslam'dır. Fakat İslam'ı algılayış biçimi alabildiğine insan odaklıdır. Düşünce, onun öyküsüne halel getirmez. Öykülerindeki felsefi arka plan, anlatıya güç verir. Özdenören bir sahneleme ustasıdır ve ayrıntıları işleyiş biçimi, gerçekliği daima canlı tutar. Bütün bunları aynı anda başarmasıyla o, durum öyküsünde derslere konu edilesi bir dikkat ve estetik ortaya koymuştur.

Rasim Özdenören öyküde imgeleri titizlikle kullanır. Eşyayı, sahneyi tasvir ederken anlatının temel parçası kılar. Hikâye bir noktayla başlar ve gittikçe açıklığa kavuşur. Sahnenin, karakterin ve sembollerin gerisinde daima bir muhakeme gölgesi gezinir. Her şeyin birbiriyle irtibatı, ilintisi vardır. Sıklıkla kullandığı fotoğrafıma tekniği, zamanı dondurmamayı değil, aksine o anı yakından seyrederek ölümsüz kılmayı amaçlar. Betimlenirken canlandırır, canlandırırken hayata dâhil eder. Onun bazı kahramanları,

hayattan esere değil, eserden hayata karışacak gibidir. Denemelerinde de gözlemlenen en belirgin özelliği, ayrıntıları ihmal etmeyişidir. Bu tam anlamıyla onun öykücü tavrından kaynaklanır. Ona göre hikâye zaten nüansları yakalama sanatıdır. Öyküyü romandan ayıran temel özellik budur. Öykü, hayatı bütünüyle kucaklamaz, bir enstantane üzerinden kavrar. Nitekim, “Roman bir savaş alanıdır, oysa hikâyeye düello sahnesidir.” der.⁵ Büyük hikâyeler değil, küçük sıradan insan hikâyeleri anlatır. Ama bu hikâyeler insanoğlunun büyük hikâyesine kolayca eklenir. Çünkü ölüm, hayat, günah, haz, yasak, teslimiyet gibi temel olgulardan derine kadim metinlere yaslınır. Örneğin “Kuyu” öyküsünde modern bir Yusuf kıssası anlatır. İlk kitabı *Hastalar ve Işıklar*'dan son öykülerine kadar sanatının merkezinde birey vardır. Bireyin iç dünyasında yaşadığı çatışma, uzlaşma, gerilim ve gelgitler onun yetkin kaleminde bir anlatı şölenine dönüşür. Zaman zaman şiirselliğin ötesine geçerek şiir olur. İkinci öykü kitabı *Çözümde* her ne kadar kültürel değişim ve Batılılaşma gibi toplumsal konuları anlatmış olsa da yazarın merkez-

de yine insan vardır. Çok Sesli Bir Ölüm'de ise biliçaltının karanlık dehlizlerini yoklar, bastırılmış duyguların insanda temayüz edişinin izin sürer. Taşraya odaklanarak oradan evrensel bir dram çıkarır. Denemelerindeki İslami yaklaşımlar, öykülerine soyut huzmeler şeklinde sızar. Ölüm, aşk, kadın, çözülme, yabancılaşma, çocuk, ev ve kent yaşamı gibi temel konular etrafında genişleyen öykülerinde tasavvufi unsurlar da geniş yer tutar. *Denize Açılan Kapı*, tasavvufi geleneğin güncel, modern ve estetik bir yorumudur aslında.

Özdenören için nihai olarak sanat, en büyük sanatçıyı anlama çabasıdır. Sanat eseri, insanı estetik yoldan mistik alana çekmeliydi. Bu alan akla aykırı olmayan ama aklın sınırlarını aşan bir alandır. O, Müslüman bir sanatçı olarak kalemini hayatı anlamak, anlamlandırmak gibi temel insani meseleler etrafında kullandı. Müslüman'ın acz bilinciyle İslam estetiğini, modern bir yaklaşımla yeniden kurguladı. Türk öykücülüğüne yeri doldurulamaz bir derinlik, metafizik bir derinlik armağan etti.

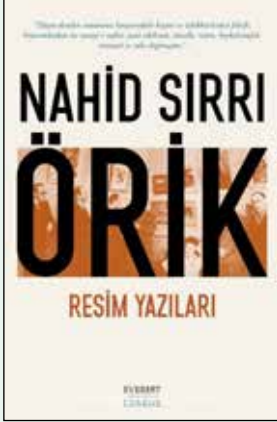
5 Rasim Özdenören, *Ruhun Malzemeleri*, İstanbul: İz Yayınları, 2009, s. 157.

2022 TEMMUZ KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Yusuf Temizcan

Resim Yazıları

Nahid Sırrı Örik

Öykü, roman, tiyatro, anı, eleştiri gibi farklı türlerde eserleri olan Nahid Sırrı'nın bu çalışmasında, pek çok resim sergilerini gezdikten sonra kaleme aldığı eleştirel yazılar yer alıyor. Bu yazılardan biri olan resim eleştirmeninin nasıl olması gerektiği üzerine yazdığı metin bilhassa dikkate değer.

Everest Yayınları, 230 sayfa.

Kurmaca Kimden

Yana

Abdullah Harmancı

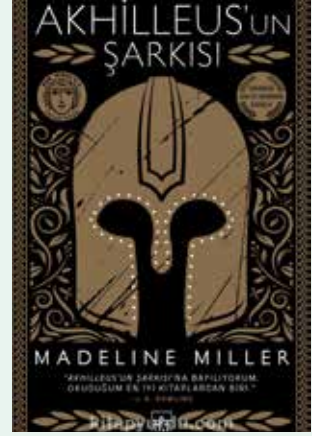
Okuduğumuz eserlere karşı borçluyuz düşüncesiyle ortaya çıkan bu eserde, öykü ve eleştiri üzerine yazılar yer alıyor. Ayrıca poetika, deneme, okuma ve yaratıcı yazarlık ders notları, hatıra gibi türlere dair de incelikli metinler bizi bekliyor. Abdullah Harmancı'nın 30 yıla yakın emeği iki kapak arasında, bu çalışmada toplanmış.

İz Yayıncılık, 270 sayfa.

Akhilleus'un

Şarkısı

Madeline Miller

Ben, Kirke'nin yazarından ve 2012 Orange en iyi roman ödülü olan bu eserde, şanı için hayatından vazgeçen yarı tanrı Akhilleus'u, can yoldaşı Patroklos'u ve Troya Savaşı'nı, iki aşkın gözünden anlatıyor.

İthaki Yayınları, 376 sayfa.

Edebiyat ve Diğer Güzel Sanatlar

Şerife Çağın

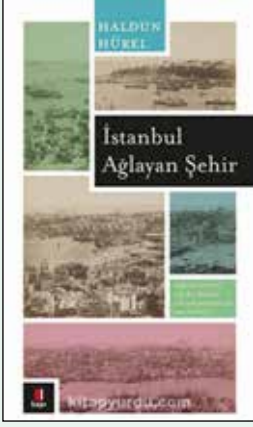
Tanzimat dönemi yazarlarında mimari, estetik, güzel, resim tasviri gibi konuları işliyor yazar. Tanpınar'da Matisse ve Renoir gibi ressamın tablolarına gidiyor, Halit Ziyâ'da ise Osman Hamdi ve Halil Paşa'nın eserlerinin izini sürüyor. Ahmet Haşim'in estetiğini inşa eden ressamlar, mimarlar kimler olabilir? Yahya Kemal ve Tanpınar mimariye neden aynı anlamı yüklüyorlar? Bir şiir, bir roman okur gibi mimari eserlerin de okunabileceğini ve haz alınabileceğini örneklerle açıklıyor.

Dergâh Yayınları, 206 sayfa.

2022 TEMMUZ KİTAPLIĞI

İstanbul Ağlayan Şehir

Haldun Hürel

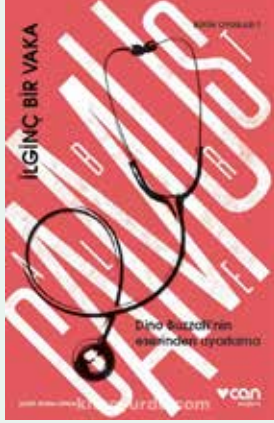

İstanbul büyümlü bir şehir gerçekten. Pek çok mega şehri gezdikten sonra daha iyi anlıyor insan bunu. Başka hiçbir şehre benzemiyor. Semtler ve her bir semtin farklı iklimi, insanı; şehre adanmış şiirler, şarkılar, hatıralar... Bu kitapta İstanbul'un gülen ve ağlayan yüzünü; güzelliklerini ve çirkinliklerini görüyoruz.

Kapı Yayınları, 384 sayfa.

İlginç Bir Vaka

Albert Camus

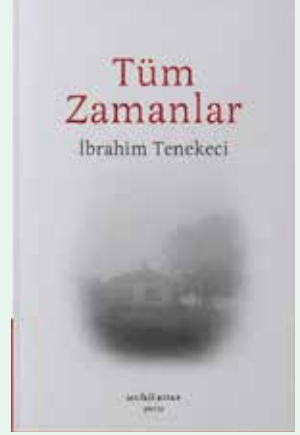

Giovanni'nin tuhaf bir ses duymasıyla başlayan, teşhis, tedavi ve bir dizi aksaklıklarla devam eden roman, Camus'un 1955'te yazdığı başka bir oyundan ilhamla yazılmış. Kafkaesk unsurları yoğun bir şekilde barındırıyor kitap. İnce ince gelen ironilerle birlikte...

Can Yayınları, 144 sayfa.

Tüm Zamanlar

İbrahim Tenekeci

İbrahim Tenekeci'nin son şiir kitabı Tüm Zamanlar, yakın tarihin şahitliğini de barındırıyor. Muhit Kitap'ın 100. eseri olma özelliğini taşıyan kitaptan ufak bir alıntı yapılm:

Başına buyrun dağlar, anılar ve sis / Bir dostun zor günde hatırlanması / Kadar güzeldi, o günlerimiz

Muhit Kitap, 96 sayfa, Temmuz 2022

İbrahim'in Kaybettiğini Bulmasıdır

Şeyda Başer Eroğlu

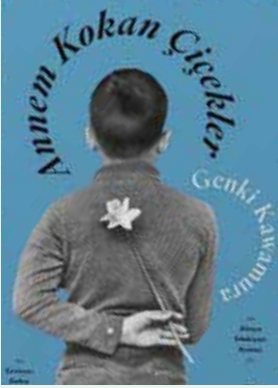
Birbirine benzemez karakterlerin varlığı, birçok modern ve sonrası tekniklerin farklı öykülerde kullanılması ve karşılıklarına toplum gerçeklerinin şok edici biçimde konulması, çok sesliliği, Huzurun Tarifi Yok kelime tercihlerinin zenginliği ile rengârenk bir öyküler toplamına dönüşmüş. Eroğlu, kurmaca zekâsı ve duyarlılığıyla yeni şeyler müjdeliyor.

Epona Yayınları, 115 sayfa, Ocak 2022

2022 TEMMUZ KİTAPLIĞI

Annem Kokan Çiçekler

Genki Kawamura

“Hafızasını geride bırakan bir insan nereye gidebilir?” sorusunu soran Annem Kokan Çiçekler isimli bu roman, annesinin hafızası yavaş yavaş silinirken oğlunun anılarının canlanmasını anlatıyor. Anne oğul arasındaki hesaplaşmalar, aile olmanın anlamı, anneyle nasıl vedalaşılacağı gibi soruların üstüne gerçekten annesi olup olmadığını sorgulaması da devreye giriyor.

Doğan Kitap, 208 sayfa.

Boris İçin Bir Şölen

Thomas Bernhard

1970’te sahnelendiğinde bazı eleştirmenler tarafından absürt tiyatro örneği kabul edilen bir tiyatro metni bu eser. Bernhard’ın pek çok kez en başarılı eseri olarak adlandırılan Av Meclisi oyunu da bu kitaba dahil. Eleştirmenlerin onun metinlerini “felsefi güldürü izlencesi” olarak tanımlıyor.

Yapı Kredi Yayınları, 256 sayfa.

Çaylak Kesigi

Eren Buğdaycı

Eren Buğdaycı’nın ilk öykü kitabı, kanayan ve karanlık yanlarımızla yüzleşmeye çağırıyor. Yetenekli ve velud bir kalemden çıkan bu metinler görmek istemediğimiz gerçekleri hatırlatıyor ve gittikçe karmaşıklaşan hayatlarımızın içindeki sadeliği gösteriyor.

İz Yayıncılık, 83 sayfa.

Leonardo Da Vinci, Bir Ustanın Portresi

Bernhard Schlink

Edebiyat kahramanları arasında müstesna bir yer edinmeye aday olan Olga yetim bir çocuk olarak büyür ve öğrenme merakıyla başarılı bir öğretmen olur. Tam her şey yolunda giderken Kuzey Kutbu keşfine katılır ancak keşifte bulacağı şey varoluşsal sorular olacaktır.

Doğan Kitap, 172 sayfa, Ocak 2022

ERSOY, KÜLTÜR YAYINLARI'NDA

01 AĞUSTOS

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıkan, Duran Boz ve Doç. Dr. Selim Somuncu editörlüğünde, 16 yazarın Akif hak-

kındaki makalelerinden oluşan *Safahat Şairi Mehmet Akif Ersoy* kitabının tanıtım toplantısı Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleşti.

İki aylık hikâye dergisi *Olağan Hikâye*, "Yeniden Yazmak: Yaratıcı Yıkım & Yapıcı Yaratım"ı konu edindiği dosyasıyla raflardaki yerini aldı. 12'nci sayısını okurla buluşturan

YENİDEN YAZMAK MÜMKÜN MÜ?

Aaaaa
aaaaa
aaaaaaa
aaaaaaa

01 AĞUSTOS

dergide; dosyaya ilişkin metinlerin yanı sıra inceleme, eleştiri ve fikir yazıları ile "Okumalar Okuması", "Dört Köşe" ve "Üç Nokta Atışı" bölümleri de yer aldı.

AHSEN BATUR

Aaaa
aaaa

02 AĞUSTOS

Rahatsızlığı nedeniyle bir süredir hastanede tedavi altında olan Selenge Yayınları'nın kurucusu çevirmen ve gazeteci Ahsen Batur, 68 yaşında hayata vefat etti.

01 AĞUSTOS

HECE'DEN ÖZDENÖREN SAYISI İki aylık öykü dergisi *Hece Öykü*'nün Ağustos-Eylül sayısı Rasim Özdenören dosyasıyla raflardaki yerini aldı.

ŞAİR ANILDI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

04 AĞUSTOS

BİR VATANDAN BİR VATANA
ELMAS YILDIRIM

Kitap Takdimatı

Konuşmacılar

Ganire Paşayeva
Azerbaycan Parlamentosu Milletvekili

Fikret Aliyev

Nermine Mustafayeva
Azerbaycan Başkonsolosu

Serhat Kabaklı
Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı

İmdat Avşar
Türk Edebiyatı Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

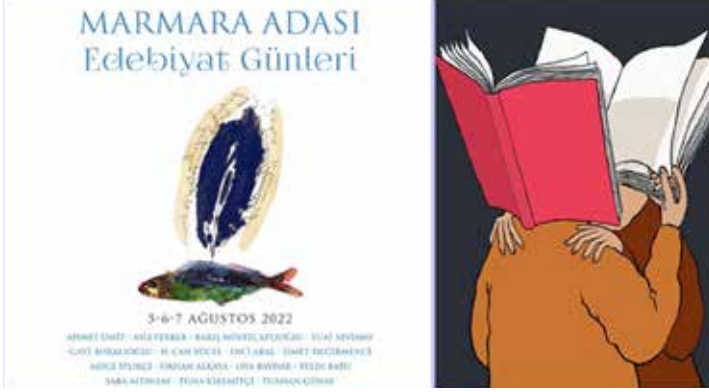
4 AĞUSTOS 2022
PERŞEMBE

SAAAT: 15.00
YER: TÜRK EDEBİYATI VAKFI
DİVANYOLU CAD. NO: 14 SULTANAHMET
TEL: 0212 526 16 15

Logos: TÜRK EDEBİYATI VAKFI, UNITY, Umay, NÖFÖS, FLORYA HOSPİTAL, ANKARA BEYMEKALDİ ARAŞTIRMALAR İNSTITÜTÜ

Azerbaycanlı şair Elmas Yıldırım, Türk Edebiyatı Vakfı öncülüğünde Bursa Hazar Koleji'nde düzenlenen "Bir Vatandan Bir Vatana Elmas Yıldırım" programında anıldı. Ganire Paşayeva, Fikret Aliyev, Nermine Mustafayeva, Serhat Kabaklı ve İmdat Avşar'ın konuşmacı olarak yer aldığı etkinlikte, şair hakkında hazırlanmış olan Bir Vatandan Bir Vatana Elmas Yıldırım kitabı katılımcılara takdim edildi.

ADADA EDEBİYAT KONUŞULDU

07 AĞUSTOS

Marmara Adası'nda 5-7 Ağustos tarihleri arasında edebiyat günleri düzenlendi. Üç gün boyunca yazarlar, şairler, edebiyatçılar çeşitli etkinliklerde Marmara Adası halkıyla ve Ada'yı ziyaret edenlerle buluştu. Etkinliğin posterini ve logosunu şair ve ressam İsmet Değir-

menci hazırladı. Marmara Adası Edebiyat Günleri'ne katılan isimler ise şu şekilde: Ahmet Ümit, Aslı Perker, Barış Müstecaplıoğlu, Fuat Sevimay, Gaye Boralıoğlu, H.Can Yücel, İnci Aral, İsmet Değirmenci, Müge İplikçi, Orhan Alkaya, Oya Baydar, Pelin Batu.

HAMLE'YE TİPKIBASIMIYLA...

09 AĞUSTOS

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları tarafından Duran Boz'un editörlüğünde yayıma hazırlanan *Hamle Dergisi*'nin tıpkı basımının basın lansmanı Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleşti.

nın *Hamle Dergisi*'nin tıpkı basımının basın lansmanı Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleşti.

05 AĞUSTOS

OKTAY AKBAL EDEBİYAT ÖDÜLÜ Her yıl farklı bir edebiyat dalına takdim edilen "Oktay Akbal Edebiyat Ödülü" bu yıl roman dalına ayrıldı. Ödülün sahibi *Yok Çünkü Telafisi* adlı eseriyle Zeynep Göğüşe verildi

MARAŞ MASALLARI ÇALIŞTAYI

08 AĞUSTOS

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi "Maras Masalları Çalıştayı" düzenledi. Alanında uzman akademisyenlerin katılımıyla Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleştirilen programda masalların, çocukların zihinsel, bilişsel ve pedagojik açıdan gelişimine nasıl uygun hâle getirilebileceği üzerine konuşuldu. Çalıştay kapsamında Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Nejla Günay ve Doç. Dr. Nazife Burcu Takıl, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Evrim Ölçer Özünel ve Dr. öğretim üyesi Tuna Yıldız ile Türkçe öğretmeni Elif Kübeli, Maras'ın kültüründe önemli bir yeri olan masalları derleyerek çocuklar için yeniden uyarladılar.

SUDANLI ÖĞRENCİLER KUTLU'YU KONUŞTU

09 AĞUSTOS

Türkiye'nin Hartum Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliği, Sudan'da Türkoloji öğrencilerinin yazar Mustafa Kutlu'nun eserlerini gündeme aldıkları bir panel düzenledi. Hartum Yunus Emre Enstitüsü'nde (YEE) düzenlenen pa-

nel, Kur'an-ı Kerim ve İslami Bilimler Üniversitesi'nde Türkçe öğretmeni Mehmet Raşit Öztürk'ün moderatörlüğünde yapıldı. Türkoloji bölümü öğrencileri, yazar Mustafa Kutlu'nun biyografisini ve seçme eserlerini anlattı.

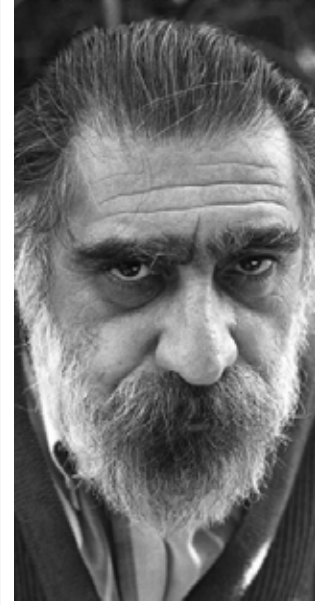

BİR ŞAİR-BİR HİKAYECİ: ÖZDENÖREN KARDEŞLER

10 AĞUSTOS

Salih Tozan Kültür Merkezi'nde düzenlenen panelde Prof. Dr. Mehmet Narlı, Doç. Dr. Bahtiyar

Arslan ve Metin Önal Mengüşoğlu, Özdenören kardeşler hakkında konuştular.

ŞAİR İÇİN ANMA TÖRENİ

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaaa

12 AĞUSTOS

Türk edebiyatının usta şairi Can Yücel, vefatının 23'üncü yılında Muğla'nın Datça ilçesindeki mezarı başında anıldı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Uluslararası Knidos Kültür Sanat Akademisi'nin katkılarıyla "Can Yücel'e Bin Selam" anma etkinliği düzenlendi.

ÖZDENÖREN MARAŞ'TA

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa

12 AĞUSTOS

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, kültür sanat etkinlikleri kapsamında "Düşüncemizin ve Hikayemizin Büyük Sesi: Rasim Özdenören" başlıklı panel düzenledi. Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleştirilen panelin moderatörlüğünü yazar Duran Boz üstlenirken, Prof. Dr. Şaban Sağlık, Prof. Dr. Mehmet Narlı, Doç. Dr. Selim Somuncu, Yazar İbrahim Demirci ve Necip Evlice, Rasim Özdenören'in hayatını ve eserlerini farklı açılardan ele aldılar. Programda konuşan Prof. Dr. Mehmet Narlı, "Rasim Özdenören'in eserlerine baktığımızda düşünce dünyasına ilişkin birtakım bilgilere erişebiliyoruz. Özdenören'in eserlerinde bir kavram çok daha ön plan çıkıyor: Müslümanca düşünmek." ifadelerini kullandı.

İKİ DÜNYANIN HİKÂYESİSİ

PANEL
İki Dünyanın Hikayecisi
Rasim Özdenören

Açılış Konuşmacısı:
Hıdır Yıldırım
Mehmet Akif İnan Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

Moderatör:
Prof. Dr. Ali Arslan
Tatavza Edebiyat ve Öğretim Üyesi

Panelistler

Prof. Dr. Mehmet Narlı
Bülent Ersoy Üniversitesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Şaban Sağlık
Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ersin Nazif Gürdoğan
Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi

16 Ağustos 2022 Salı Saat 21:00

zoom Toplantı Kimliği: 428 451 7966
Parola: 12345

16 AĞUSTOS

"İki Dünyanın Hikâyesi" Rasim Özdenören'i anmak için Mehmet Akif İnan Vakfı tarafından panel düzenlendi. Etkinliğin açılış konuşmasını Hıdır Yıldırım yaparken, Prof. Dr. Ali Arslan'ın moderatörlüğünde; Prof. Dr. Mehmet Narlı, Prof. Dr. Şaban Sağlık, Prof. Dr. Ersin Nazif Gürdoğan konuşmacı olarak yer aldı.

EDREMIT'TE FUAR

21 AĞUSTOS

Edremit'te yazar Sabahattin Ali anısına düzenlenen Edremit Kitap Fuarı'nın beşincisi organize edildi. "Ölmez ağacın gölgesinde" sloganı ile yapılan fuar 13-21 Ağustos tarihleri arasında gerçekleşti. 9 gün süren fuarda 60 yayınevi stant açtı, 40 söyleşi yapıldı ve 200 yazar okurlarla buluştu.

MEVLANA İDRİS ANILDI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaaa
aaaaaaa

25 AĞUSTOS

Kahramanmaraşlı merhum yazar Mevlana İdris için doğduğu şehirde anma programı düzenlendi. Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleşen anma etkinliğinde Salih Zengin moderatörlük yaparak, Sultanbeyli Belediye Başkanı Hüseyin Keskin, Beykoz Belediye Başkanı Murat Aydın, Yazar Sadettin Acar, Zekeriya Çelik ve Yazar Ekrem Ayyıldız, Mevlâna İdris'in hayatını ve eserlerini farklı açılardan değerlendirdiler. Anma programına ilişkin açıklama yapan Başkan Hayrettin Güngör, "Haziran ayında ebediyete uğurladığımız

hemşehrımız şair-yazar Mevlâna İdris'i anmak için bir araya geldik. Programımıza katılmak için şehir dışından Kahramanmaraş'a gelen tüm misafirlerimize teşekkür ediyorum. Mevlâna'nın dostlarıyla birlikte bu programı gerçekleştirmek

son derece anlamlı oldu. Mevlâna kardeşimizin ismini Andırın'da hayata geçirdiğimiz Millet Konağı'nda yaşıyoruz. Aldığımız meclis kararıyla millet konağımızın ismini Mevlâna İdris Millet Konağı olarak belirledik" ifadelerini dile getirdi.

VAN'DA EDEBİYAT DEVAM EDİYOR!

27 AĞUSTOS

Kerem Bakıcı ve Eylem Ata Güleç, Van Edebiyat Mahfili ve Üvercinka Kültür Sanat Akademisi iş birliği ile Van'a okurlarıyla buluştu.

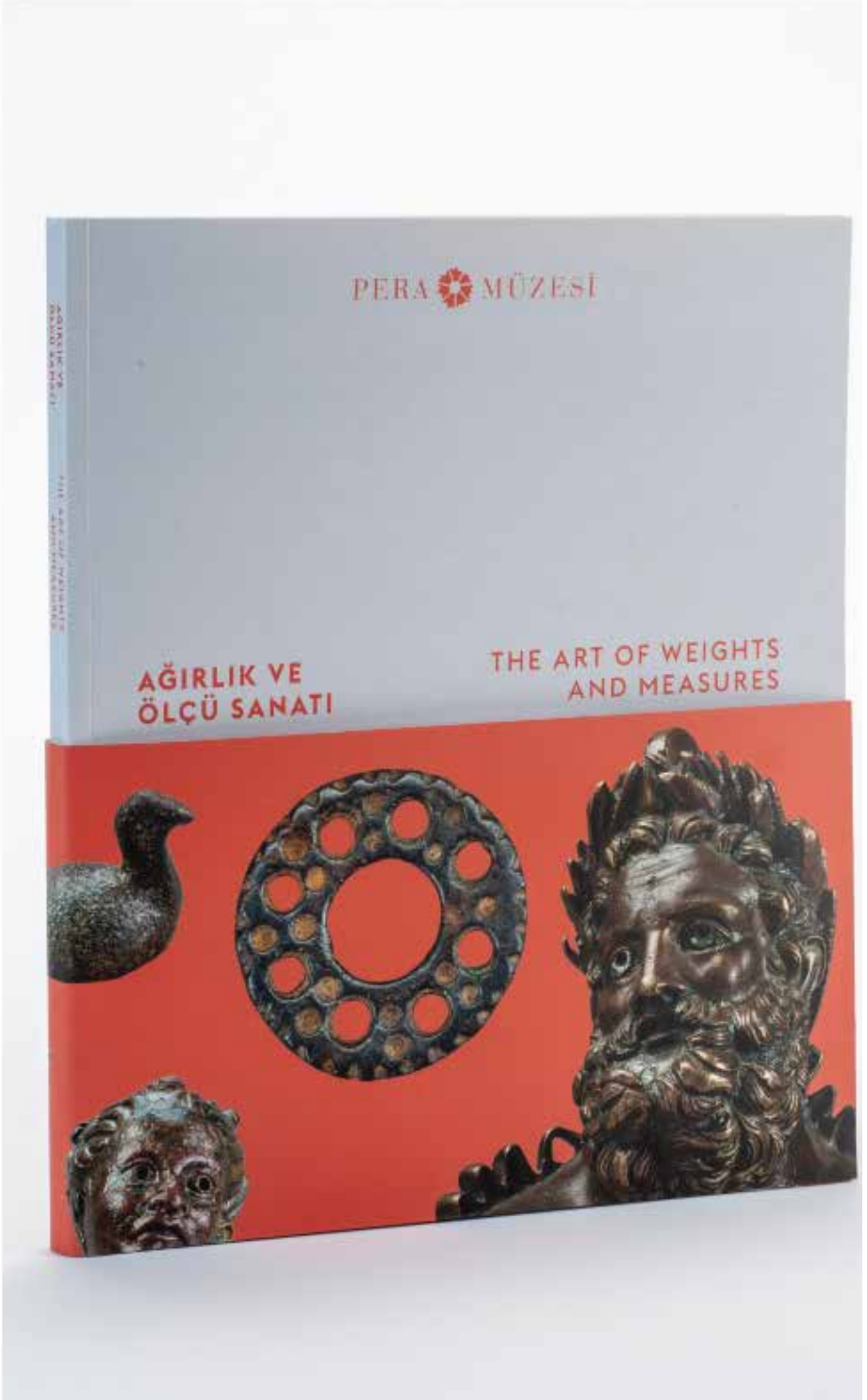
PERA'DAN KOLEKSİYON KİTAP

Aaaaa
aaaaa
aaaaaaa

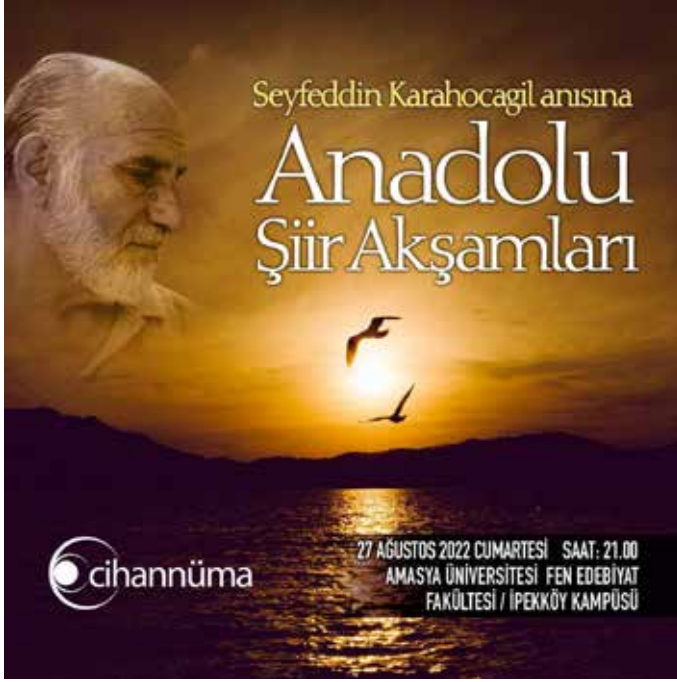
27 AĞUSTOS

Pera Müzesi "Ağırlık ve Ölçü Sanatı" adlı koleksiyon sergisinin kataloğunu kitapseverlerle buluşturdu. Sergiyle aynı ismi taşıyan eser, Anadolu'da kullanılan ağırlık ve ölçü aletlerinin tarihsel gelişimi, farklı uygarlıkların ekonomik ve sosyo-kültürel dinamiklerine ışık tutuyor. MÖ ikinci bin yıldan günümüze uzanan geniş zaman diliminde yaşanan dönüşümleri ve süreklilikleri disiplinlerarası bir bakış açısıyla sunan kitapta, 500'den fazla eser görsel yer alıyor. Serginin kataloğunda, arkeolog Oğuz Tekin "Tarih Boyunca Terazi ve Terazi Ağırlıklarına Genel Bir Bakış", Antik Yunan tarihi uzmanı Charles Doyen "Astragalus Biçimli Roma Ağırlıkları", mimarlık tarihçisi Uğur Tanyeli "Osmanlı Topoğrafya Teknolojisi ve Havayı Terazi", sanat tarihçisi Brigitte Pitarakis "Bizans'ta Ağırlık Ölçme Sanatı" ve "Bir 19. Yüzyıl Kâğıt İkonasındaki Adalet Terazisi" başlıklı makaleleri ile yer alıyorlar.

ŞİİR ANADOLU'DA

Aaaaa
aaaa
aaaaa
aaaaa
aaaaa
aaaa

27 AĞUSTOS

Cihannüma Derneği tarafından Türkiye'nin farklı şehirlerinde düzenlenmesi planlanan "Anadolu Şiir Akşamları" etkinliğinin ilki Amasya'da gerçekleşti. Program, 2020 yılında vefat eden Amasya'nın sevilen şairlerinden Seyfettin Karahocagil anısına yapıldı. Etkinliğe, Erol Erdoğan, Yavuz Selim Kurt, Süreyya Aydın, Yusuf Şahin, Kâmil Çakır, Temel Ata ve Mustafa Avşar'ın bulunduğu 33 şair katıldı.

BİR VAROLUŞ MESELESİ OLARAK EDEBİYAT ATÖLYELERİ

Ağustos

Naime Erkovan

Değerlendirme

Her birimiz hayatın farklı yönleriyle yüzleşirken ona tutunmak için de farklı yollara başvuruyoruz. Nasıl olursa olsun, hayat mutlaka kendisiyle irtibatlı ve böylece de borçlu kılıyor hepimizi. Yaşıyorsak, yiyip içip nefes alıyorsak hâlâ yeryüzünde, o zaman onun gücünü de inkâr edemeyiz. Nitekim bizi bir ölüden ayıran o küçük ayrıntıya hayat deniyor ve onunla bağımız sürdürükçe canlı kabul ediliyoruz.

Yaşamayı çoğu zaman temel ihtiyaçlara indirgiyoruz. Hatta bazen bile isteye düşünmeden, kafa yormadan, sadece gelişigüzel yaşamaktan yana koyuyoruz tavrımızı. Kendimizi oyaladığımız sürece sorun yok gibidir ama bir gün uğraşlarımız bittiğinde ya da içe çekilmeye mecbur kaldığımızda ruhumuz bütün ihmal edilmişliğiyle çıkagelir ve varlığımızın bütün alanlarını işgal ediyor. Tıpkı iki yıl boyunca süren salgın döneminde olduğu gibi ansızın hepimiz kendimizle baş başa kalabiliriz.

Kendisinden kaçmayanlar için eve kapanma süreci ruhsal anlamda harsarsız atlatıldıysa da tersini yapmış olanlara büyük bir imtihan oldu. Gidecek, kaçacak bir alan kalmamıştı artık hiç kimse için. İşte tam o vakitlerde çevrimiçi atölyeler hayati bir anlam kazandı. Ve o sa-

**Modern hayat, insanı
daha çok yalnız kılıyor;
ilişkiler zayıflıyor,
uzun süreli ve kalıcı
bağlar kurmak
gitgide zorlaşıyor.
Bireyselleşme bu
anlamda maalesef
insanı yalnızlaştıran
bir maceraya dönüştü.
Herkes konuşmak
isterken kimse bir
başkasını dinlemek
istemiyor. Gün
geçtikçe daha çok
kabuğuna itilen
insan, yazının gücünü
özellikle bu dönemde
daha çok fark etti.**

atten sonra inkâr edemediğimiz ruhumuzun selameti uğruna bir şeyler yapmamız gerektiğini anladık.

Edebiyat atölyeleri öncesinde de faaliyet gösterse bile salgın sürecinde daha çok fark edilir oldu. Mevcut işleyişini çevrimiçi ortamda sürdürmeyi başardı atölyeler hatta eskisinden de kuvvetlendi çünkü öncesinde lokal kalan bütün atölyeler bir anda dünyaya açıldı. Gezegenin öte ucundakiler dahi derslere katılma imkânına kavuştular. Öyle

ki kendi atölyelerimde İstanbul'dan katılanların sayısı, şehir dışı ve yurt dışından katılanların sayısından daha düşük olmaya başladı. Yüze atölyeye almış olanlar eski günleri özlese de çevrimiçiyle bu serüvene dâhil olanlar son derece mutlulardı.

Modern hayat, insanı daha çok yalnız kılıyor; ilişkiler zayıflıyor, uzun süreli ve kalıcı bağlar kurmak gitgide zorlaşıyor. Bireyselleşme bu anlamda maalesef insanı yalnızlaştıran bir maceraya dönüştü. İnsanın konuşma ihtiyacı olduğu gibi dinlenme ihtiyacı da bulunduğundan ne yazık ki bunu yerine getirebilecek muhataplar azalıyor. Herkes konuşmak isterken kimse bir başkasını dinlemek istemiyor. Gün geçtikçe daha çok kabuğuna itilen insan, yazının gücünü özellikle bu dönemde daha çok fark etti.

Edebiyat atölyelerinin varlığından birçok insan haberdar olsa da çoğunluğun işleyiş hakkında bilgisi yoktur. Haberdar olanların da bir kısmı daha çok eleştirel gözle bakmayı sürdürüyor oysa bu atölyeler, böylesi kıyıcı bir zamanda insanlara sunulan can simitleridir. Var olmak, hayatta kalmak ve iz bırakmanın ötesinde insana kendini iyi hissettirmesi, bütün özelliklerinin ötesindedir.

Edebiyat atölyeleri öncesinde de faaliyet gösterse bile salgın sürecinde daha çok fark edilir oldu.

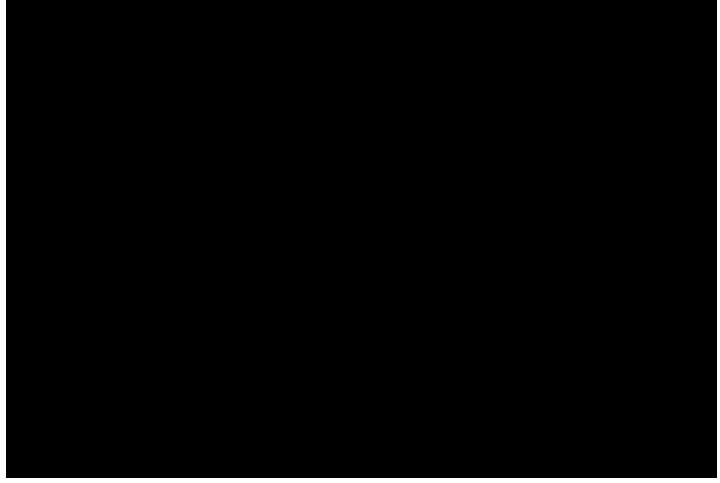
Edebiyatla -yani sanatın bir alanıyla- uğraşan insan her şeyden önce başyapıtlarla karşılaşır. (Yine bu süreçte birçok kütüphane arşivini çevrimiçi kullanıma açtığından kimsenin kitaba ulaşamama gibi bir durumu kalmadı.) Okumanın ruha nasıl iyi geldiğini, eline iyi bir kitap almamış birine anlatmak hem zor hem de beyhude bir çabadır. Atölyeler de bu yüzden herkese ulaşma çabasında değil, edebiyat tarafından seçilmişlere ulaşma amacındadır.

Herkesin evlere çekildiği bir dönemde edebiyatın gücü kendisini daha açık bir şekilde gösterdi. Biryandan iyi eserler okunurken diğer yandan insan kendini ifade etmenin yollarını keşfetti. Atölyeler bir hafta kitap okunup konuşulduğu, bir haf-

ta yazılan metinlerin değerlendirildiği bir platform olduğundan ciddi bir çalışma disiplinini talep ediyor. Eleştirenlerin en çok yanıldıkları nokta da burası. Kimseye ne yazması gerektiği değil, nasıl yazması gerektiği söyleniyor. Çünkü her insan eşsiz bir varlık, dolayısıyla zihin dünyası ve hayal gücü de. Onu yatkın olmadığı bir mecraya çekmek, yazı hayatını başlamadan sonlandırmak olur. Herkes kendi toprağında şekillendirilir. Bizler kendimizin kopyalarını üretme değil, özgün sanatçılar ortaya çıkarma derdindeyiz.

Edebiyat atölyeleri yalnızca yazarlık yolunu açmak için düzenlenmiyor. Yaklaşık iki senedir okuma atölyelerini de hayata geçirdik. Yazmanın

**Atölyeler de
herkese ulaşma
çabasında
değil, edebiyat
tarafından
seçilmişlere
ulaşma
amacındadır.**

Aaaaaa
Aaaa

yükünden uzak, keyfimizce kitap okuyup eseri konuşmaktı hedefimiz. Her okuyan, elindeki kitapla ilgili düşüncelerini paylaşacak birini arar çaresizce ve çoğu zaman bulamadığı için sessizlikle sonuçlanır heyecanı. Bu hüznü daha fazla çoğaltmamak için okuma atölyelerini önemsiyorum. Bir kitap farklı okurların zihninde çoğalarak zenginleşiyor ve en güzeli, karşınızdaki insanlar da sizinle benzer heyecan duyuyor. Onca insanın aynı kitabı okumasına rağmen herkesin bambaşka dikkatlerle esere yaklaştığını ve onun denizinden başkalarınıninkine benzemeyen incilerle döndüğünü görmek, bir edebiyatçı için mutlulukların en güzelilerindedir.

Bir süre önce salgın hâlimden dünya kurtuldu fakat her olumsuz olayın bir de olumlu tarafı vardır. Sanırım salgın sürecinin en iyi tarafı, çevrimiçi atölyelerini hayatımıza dâhil

etmesi oldu. Her şey normalleşse de bu durum varlığını koruyacak gibi görünüyor. Bir kez dünyaya bir pencere açtık ve birçok insan o pencerenin önünden geçti. Artık onu kapatamayız. Globalleşen dünyanın sevimli yüzlerinden biri oldu bu.

Edebiyat atölyelerinin başka şekilleri de hayatımıza bu dönemde dâhil oldu. Hem çevrimiçi atölyelerin sayısı arttı hem de sosyal medya mecralarında canlı yayınlar gerçekleştirilebildi. Ve görünen o ki bu imkândan da dünya vazgeçmeyecektir. Yayına bağlanan herkes hiçbir şey ihtiyacı duymadan dünyanın öte ucundaki insanlara anında ulaşma imkânına erişti.

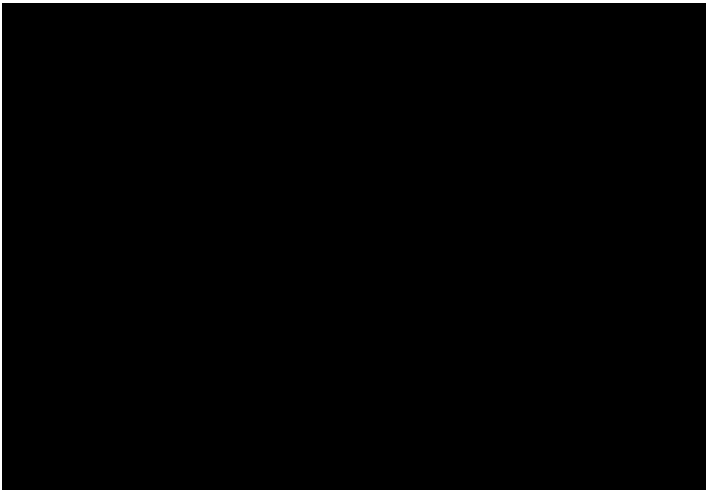
On yılı aşkın zamandır edebiyat atölyelerinde eğitimler veriyorum. Edebiyatın ruhları nasıl şekillendirdiğini, nasıl daha hassas insanlar inşa ettiğini, dünyayı ve çevreyi

nasıl daha ince değerlendiren ruhlar ortaya çıkardığını, kendimize olduğu kadar etrafımıza nasıl bir ayna tuttuğunu ve nihayetinde nasıl daha iyi insanlara bizi dönüştürdüğünü defalarca gördüm. Elbette istisnai durumlar da oldu. Sonuçta bu işler, egoyu en çok besleyen işler. Kalpte olanı daha hızlı sızdırıyor belki de edebiyat ve ne yazık ki bazı insanlardan güzellik yerine daha ham duygular yansıyor ama ben olumlu çoğunluğa bakıp mutlu olmak istiyorum. Gelecek adına, böylesine kıyıcı bir zamanda insanların hâlâ ruhları için iyi bir şey yapmaya çalışmaları, yeterince büyük bir mutluluk ve umut.

Edebiyat atölyeleri hiçbir şeyi başarmamış olsa dahi ciddi bir edebiyat bilincini kazandırıyor. Türk ve dünya edebiyatının şaheserlerini insanlara tanıtıyor. Bir kitaba nasıl yaklaşılması gerektiğini

kavradıkça aslında çevremize nasıl yaklaşmamız gerektiğini de öğretiyor çünkü insanın aydınlık taraflarını göstermekle kalmıyor, onun karanlık alanlarını da görünür kılıyor. Aslında biliyoruz ki o zaman, bizde de aynı yaralar ve zaafılar mevcut. Bu insanlardan haberdar olarak kendimizdeki büyük depremi küçük artçı şoklarla hem yumuşatabilir hem de daha az hasarla buradan çıkabiliriz.

Yazar olma telaşımız veya bilinçli bir okur olma derdimiz olmasa bile edebiyat hepimize lazım. Kendimizi sağlıklı bir şekilde ifade edebilmek, ruhumuzu keşfedebilmek ve elbette kendimizi iyi hissedebilmek için edebiyata ihtiyacımız var. Bunun yolu atölyelerden geçiyorsa o zaman edebiyat atölyelerine de hepimizin ihtiyacı var.

Aaaaaa
Aaaa

GEÇMİŞİN İLHAMINI GELECEĞE TAŞIYAN TİPKİBASIMLAR

Ağustos

Ramazan Avcı

Değerlendirme

Bir toplumun bilimsel, sosyal, kültürel ve sanatsal alanda gelişmesine önemli katkı sağlamış, topluma yön vermiş, kolektif şuur oluşturmuş fakat zamanla ulaşılmaya güçleşmiş, unutulmaya yüz tutmuş olan mümtaz eserlerin unutulmaması, yeni nesillere ilham vermesi ve model olması için günümüze taşınması toplumsal bir sorumluluktur. Bu eserleri geleceğe taşımanın çok farklı yöntemleri vardır ve bunlardan biri de tıpkıbasımdır. “Bir yazı, desen, tablo ve benzerinin fotoğrafından kalıp çıkarılarak yapılan aynı basımı, faksimile.” şeklinde tanımlanan tıpkıbasım, eski devirlerden kalan sınırlı sayıda basılmış önemli bir eserin aynen, birebir şekilde yayınlanması demektir. Toplumsal değerleri en iyi yansıtan eserlerin ömrünü uzatmak, bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmak, tarihî sanat değerini korumak açısından önem taşıyan tıpkıbasım çalışmaları yeni atılımlara da kaynaklık etmektedir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, şehrin edebiyat kimliğinin oluşmasında mihenk taşı olan eserlerin tıpkıbasımlarını yaparak hem eserin yazıldığı döneme ışık tutmak, bu eserlere kolay ulaşmayı sağlamak hem de geçmişle an ve gelecek arasında düşünsel ve duygusal bir köprü kurmak amacıyla önemli çalışmalara imza attı. Her biri Kahramanmaraş’ın edebiyat şehri olmasında, edebiyat ikliminin yeşermesinde özel bir yeri olan; şeh-

“Bir yazı, desen, tablo ve benzerinin fotoğrafından kalıp çıkarılarak yapılan aynı basımı, faksimile.” şeklinde tanımlanan tıpkıbasım, eski devirlerden kalan sınırlı sayıda basılmış önemli bir eserin aynen, birebir şekilde yayınlanması demektir. Toplumsal değerleri en iyi yansıtan eserlerin ömrünü uzatmak, bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmak, tarihî sanat değerini korumak açısından önem taşıyan tıpkıbasım çalışmaları yeni atılımlara da kaynaklık etmektedir.

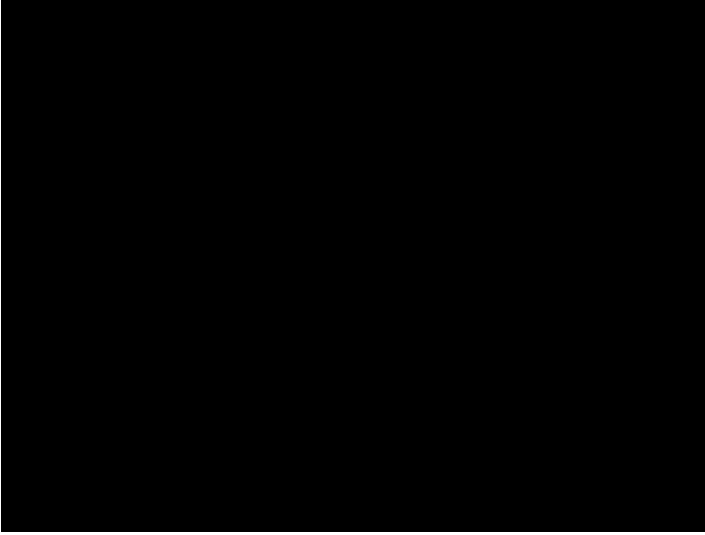
rin sanat ve edebiyat kimliğine doğrudan nüfuz eden İkindiyazıları, *Hamle* ve *Dolunay* dergilerinin tıpkıbasımı yapmak suretiyle şehrin kültür, sanat ve edebiyat hafızasının yenilenmesi adına ilkleri gerçekleştirdi.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Hayrettin Güngör, dergilerin tıpkıbasımı konusundaki amaçlarını, “*Yeni kuşaklara şehrimizdeki dergicilik geleneğinin özgün numunelerini tıpkıbasımlarıyla sunarak*

yeni Hamle’lerin zuhuruna öncülük etmek istiyoruz. Biliyoruz ki, insanoğlu geçmişin kıvılcıklarını geleceğe taşıyarak kendi medeniyetini inşa eder. Bu nedenle, Edebiyatın Başkenti’nde yaşamak onurunu bizlere bahşeden büyüklerimizi geleceğimizin mimarı olacak yeni kalemlerle buluşturmanın tarihi ve toplumsal bir sorumluluk olduğunu düşünüyoruz.” ifadeleriyle dile getirirken tıpkıbasım çalışmalarına neden edebiyat dergilerinden başladığına da açıklık getirmektedir. Elbette Kahramanmaraş’ta geçmişte baskısı çok az olan pek çok eser yayınlanmıştır. Ancak bu eserler şehrin kolektif ruhuna *Hamle*, *İkindiyazıları* ve *Dolunay* dergileri kadar etki etmemiştir. Şehrin edebiyat damarını beslemesinin yanı sıra çok değerli şair, yazar ve fikir insanının yetişmesine zemin hazırlayan bu dergilerin tıpkıbasımının yapımı yerinde bir seçim ve isabetli bir karar olmuştur.

İkindi Yazıları

Kahramanmaraş’ın o dönemde nüfusu altı bin olan Andırın ilçesinde 1985-1994 yılları arasında *Andırın Postası* adlı gazetenin sanat eki olarak aylık periyodlarla ve Nedim Ali Zengin’in olağanüstü çabasıyla toplam 131 sayı yayımlanan *İkindiyazıları*, Türkiye genelinde ses getirmeyi başarmış; Nedim Ali, Yunus Develi, Şaban Abak, Mevlâna İdris, Mustafa Aydoğan, Atıf Bedir, Kemal Sayar, Fikri Özçelikçi, Kâmil Aydoğan, Adem

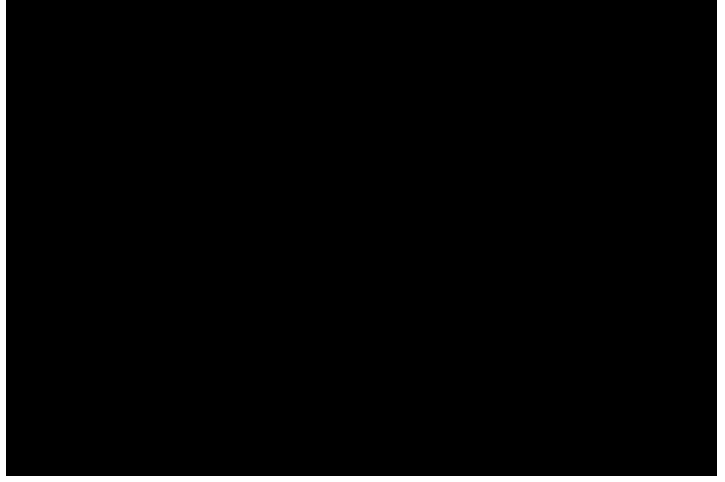
“İkinci Yazıları Anadolu dergiciliğinin orijinal örneğidir. Biçim ve içerik olarak Anadolu’daki türdeşi diğer dergilerden ayrılır.”

Turan, Hüseyin Akın, Arif Ay gibi onlarca yazar/şairin sesini ülke geneline duyurmayı başarmış bir dergidir. Hiçbir ekonomik katkı almayan, harfleri tek tek elde dizilen, okuyucuların adreslerine ücretsiz olarak gönderilen, bütün mali ve maddi yükü tek başına M. Ali Zengin tarafından karşılanan İkindiyazıları edebiyatın bir gönül, fedakârlık ve azim işi, imkânsız imkânlı hâle getirmek için kalemi küllük yapma işi olduğunu yaparak ve yaşayarak ispatlayan, kendilerini edebiyata adanmış yazarların dergisidir. Yazar ve şair Duran Boz’un, İkindiyazıları dergisiyle ilgili tanımı, derginin tüm özelliğini özetler mahiyettedir: “İkinci Yazıları Anadolu dergiciliğinin orijinal örneğidir. Biçim ve içerik olarak Anadolu’daki türdeşi diğer dergilerden ayrılır. Ka-

paksız ve resimsizdir. Okurunu kendisi keşfeden, yazarını kendisi yetiştiren; okurları aynı zamanda yazarları olabilen bir dergidir. Modern makinelerde dizilmeyen, sermaye desteği olmayan, kitaplarında satılmayan, hiçbir dağıtım ağında yer almayan, meraklılarının referans mektupları sonucunda ulaşmakta zorluk çekmediği, sarı kâğıda tertemiz basılan bir dergidir.”

İkindiyazıları’nın son sayısından günümüze yaklaşık 30 yıl geçmiştir. Sayılarının gazete formatında ve genellikle 4 veya 6 sayfa hâlinde yayımlanması, yayımlanma sürecinde ciltlenme imkânı bulunmadığı için saklanıp muhafaza edilmesinin zor olması nedeniyle sayılarına ulaşılması da çok güç olan İkindiyazıları’nın Kahramanmaraş Büyükşehir Beledi-

**Hamle dergisi
bir okul dergisi
olmanın ötesinde
Türk edebiyatına
Yedi Güzel Adam'ı
hediye etmiş bir
yayın organıdır**

Aaaaaa
Aaaa

yesi tarafından tıpkıbasımı yapılarak derli toplu bir şekilde günümüz okurlarının ve araştırmacılarının istifadesine sunulması Kahramanmaraş edebiyat ve sanat dünyası için çok anlamlı ve önemli bir hizmet olmuştur. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları arasında çıkan ve şair-yazar Duran Boz tarafından yayına hazırlanan *İkindiyazıları*'nın tıpkıbasımı sayesinde derginin 1984-1994 yılları arasında yayınlanmış 131 sayısının tamamı tek bir eser haline getirildi. Duran Boz, eserin, "Anadolu Edebiyat Dergiciliği Bağlamında İkindi Yazıları" başlıklı ön sözünde Kahramanmaraş'ta yayımlanan dergiler hakkında derli toplu bir bilgi vermekte, *İkindiyazıları*'nın çıkış serüveni ve içeriğiyle ilgili olarak okurlara değerli bir kaynak sunmaktadır. Tıpkıbasımın sonunda "İkindi Yazıları Yazar Adları Dizini" yer almaktadır. Bu dizin, *İkindiyazıları*'nı tamamlayan, okuyucu ve araştırmacılar için büyük ko-

laylık sağlayan bir çalışma olmuştur. 544 sayfadan oluşan 35x25 boyutundaki eser, orijinal baskısına sadık kalınarak son derece temiz bir baskı ve sağlam cilt yapısıyla okurun gözünü ve gönlünü okşamaktadır. Tıpkıbasım sayesinde denemeleri, hikâyeleri, mülakatları, şiirleri, tanıtım yazılarıyla 1984-1994 yılları arasındaki sanat-edebiyat ortamına ayna tutan, yayın süresinde büyük takdir görmüş olan *İkindiyazıları*'nı yeniden keşfetmek imkânı bulacağız.

Hamle Dergisi

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin tıpkıbasımını yaptığı ikinci eser, Kahramanmaraş'ta müstakil olarak edebiyat/sanat dergisi hüviyetiyle yayımlanan ilk dergi olma özelliğini taşıyan ve Maraş Lisesi yayın organı olarak 1952-1958 yılları arasında çıkan *Hamle* dergisidir. Maraş Lisesi'nde öğrenim görmekte olan Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, Cahit

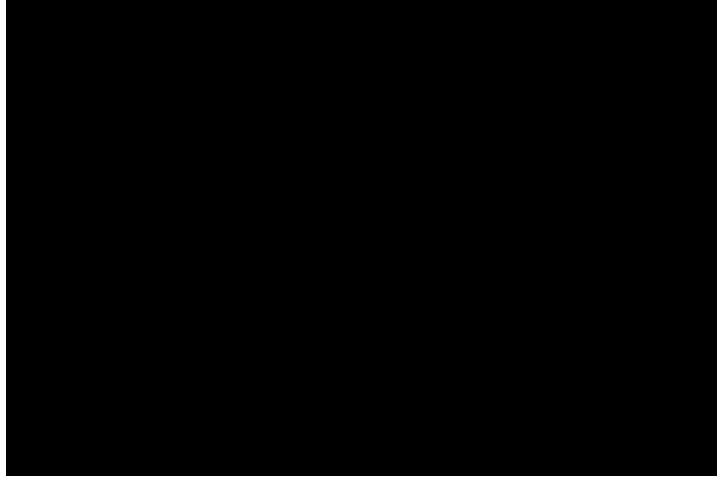
Zarifoglu, Alâeddin Özdenören, Ali Kutluay ve Erdem Bayazıt gibi genç yazar/şair adayları ilk yazı çalışmalarını *Hamle* dergisinde yayımlayarak fikrî ve edebî oluşumlarını bu dergi etrafında sağlamışlar, bu dergiden aldıkları feyizle sonraki yıllarda da *Edebiyat* ve *Mavera* dergilerini çıkararak Yedi Güzel Adam olmuşlardır. *Hamle* dergisi bir okul dergisi olmanın ötesinde Türk edebiyatına Yedi Güzel Adam'ı hediye etmiş bir yayın organıdır ve bu derginin Kahramanmaraş edebiyatı için çok özel bir yeri vardır. Bir dönem Kahramanmaraş edebiyatının tarihine ışık tutması, Yedi Güzel Adam'ın yetişmesine zemin hazırlaması, bir okul dergisinin ne denli önemli olabileceğini somut olarak göstermesi bakımından *Hamle* dergisi okul dergiciliği ve dergi çıkarmak isteyenler için bir modeldir.

Maraş Lisesinin yayın organı olarak 1952-1958 yılları arasında yayınlanan *Hamle* dergisi, bir okul dergisi olmasına rağmen “Pratiğe dökülemeyen değerli fikirlerin insanlara ulaşması ve bu fikirlerden bütün insanlığın haberdar olması”; “Çevrede sanata, edebiyata karşı bir ilgi, bir sevgi yaratmak; çalışan, uğraşan istidatlara bir ortam hazırlamak” amacıyla ve “Memleket çapında mühim bir boşluğu doldurmak” iddiasıyla yola çıkmış ve hedeflerinin ötesine geçmiş bir yayın olma özelliğini taşımaktadır. *Hamle* dergisi, yayımlanmaya başladığı ilk sayısından itibaren taşradan merkeze doğru gittikçe artan bir ilgi odağı olmuştur. Okulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin ve öğretmenlerin yazılarının yanı sıra şehrin o dönem için

ileri gelen yazarlarına, Türk ve dünya edebiyatında ün yapmış birçok yazar ve şaire sayfalarında yer vermiş, yatağına sığmamış, bendini genişletmiş ve dönemin edebiyat-sanat anlayışını yansıtmıştır.

Hamle dergisinin tıpkıbasımı şair ve yazar Duran Boz tarafından yayına hazırlandı. 22 sayıdan ve toplam 301 sayfadan oluşan *Hamle* dergisinin tıpkıbasımı ülke genelinde geniş yankı buldu, edebiyat otoriterleri tarafından takdirle karşılandı. *Hamle* dergisinin tıpkıbasımının “Yedi Güzel Adam'ın *Hamle*'si” başlıklı ön söz yazısında *Hamle*'nin çıkış serüvenini anlatan Duran Boz, derginin içeriği ve misyonu hakkında oldukça doyurucu bilgiler sunmaktadır. Duran Boz, “Günden güne heyecan dalgalanmalarıyla uyarılan delikanlı yüreklerin şahsiyetlerini keşif yolculuğuna çıkışıyla *Hamle* asıl yatağını bulur. Yitip giden yıllara yazıklanmak yerine emeğin içten dışa seyri şeklinde zuhur eder. Gök kubbenin altında söylenmedik söz kalmasa da *Hamle* dün, bugün, yarın gerçekliğine katkıda bulunmak isteyenlerin sesi olur.” ifadeleriyle *Hamle*'nin çıktığı dönemde oynadığı rolün altını çizmektedir. Kahramanmaraş edebiyatı için bu kadar önemli olan derginin tıpkıbasımını yaparak derli toplu bir şekilde okurların istifadesine sunan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, tarihi bir görevi yerine getirmiştir. Günümüz okurunun yalnızca Yedi Güzel Adam'ın biyografilerini okurken karşısına çıkan, bir hayal gibi algılanan *Hamle*'nin tıpkıbasımı, şehrin edebiyat damarlarından birini yeniden keşfetmekle eş değerdir.

**Dolunay,
Bahaettin
Karakoç'un
ifadesiyle "Şiiri
ayağa kaldırmaya
soyunmuş" bir
harekettir.**

Aaaaaa
Aaaa

DOLUNAY AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

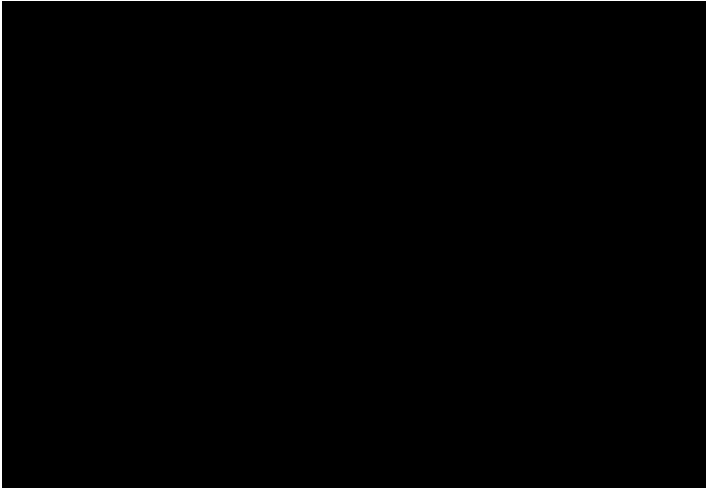
Kahramanmaraş'ın edebiyat vadisini besleyen ana damarlardan biri de şair Bahaettin Karakoç yönetimindeki *Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*'dir.

1986 sonrası Kahramanmaraş'ın kültür, sanat ve edebiyatına önemli katkı sağlayan *Dolunay* dergisi, kendinden önceki dergilerin devamı niteliğinde bir "nehir dergi" değil; kendi manifestosunu oluşturan, metropol şehirlerin kozmopolit kültürüne meydan okuyan bir dergi olması münasebetiyle Anadolu kültürüyle bezenmiş taşra için bir model olmuştur. Kahramanmaraş gibi bir taşradan doğarak etkisi ülke geneline yayılan *Dolunay*, 1986-1989 yılları arasında Bahaettin Karakoç'un yönetiminde aralıksız olarak 37 sayı, 1999 ve 2000 yıllarında "Dolunay Şiir Şölenleri Özel Sayısı" olarak da 2 sayı olmak üzere toplam 39 sayı çıkmıştır. Derginin sahibi Bahaettin Karakoç, edebiyat

damarı gördüğü gençlere *Dolunay*'da yer vermeye özen göstermiştir. Nazan Bekiroğlu, Fatma Şengil, Halime Toros Sevil, Hasan Akçay, Mehmet Narlı, Mustafa Pınarbaşı, Celalettin Kurt, Aysen Akdemir, Tayyip Atmaca, İnci Okumuş gibi o dönemin genç isimleri *Dolunay*'da filizlenmiştir. Dergi, 39 sayı boyunca 246 farklı isme ev sahipliği yapmıştır. *Dolunay* dergisiyle derginin sanat etkinlikleri olan *Dolunay Şiir Şölenleri* ve *Dolunay Yayınları*, Bahaettin Karakoç'un ifadesiyle "Şiiri ayağa kaldırmaya soyunmuş" bir harekettir. Nitelikli içeriği, dik duruşu, genç şair ve yazarlara öncelik tanıyarak yeni kalemlerin ortaya çıkmasını sağlaması, ülke genelinde düzenlediği şölenlerle Kahramanmaraş'ı ev sahibi yaparak şehre edebî prestij kazandırması ve gençleri yüreklendiren kitap yayıncılığı ile *Dolunay*, bir dergiciliğin ötesinde Kahramanmaraş için bir okul olmuştur. Bendenizin yayına hazırladığı, editörlüğünü Rıdvan Tulum'un

yaptığı *Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*'nin tıpkıbasımının "Çünkü Söz İnsanı Ayakta Tutar" başlıklı takdim yazısında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Hayrettin Güngör "Sözün o büyük kıymetine inanmayı sürdürüyoruz ve gücümüz yettiğince de sürdüreceğiz. İkinci Yazıları ve *Hamle* dergisi ile başladığımız tıpkıbasım yayımlarımıza 1986-1988 yıllarında üstat Bahaettin Karakoç'un büyük emekleriyle 36 sayı yayımlanan, *Dolunay*'ın tıpkıbasımıyla karşımızdayız." ifadesiyle Kahramanmaraş için bu kadar önemli olan bir eseri okurların hizmetine sunmanın mutluluğunu paylaşmaktadır. *Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*'nin tıpkıbasımını hazırlayan ve bir ferdi sıfatıyla kaleme aldığım "Kahramanmaraş'ta Bir Edebiyatı Okulu: *Dolunay*" başlıklı yazımda *Dolunay* dergisinin çıkışından kapanıncaya kadarki yayın süreci ve derginin içeriği hakkında geniş bir bilgi verdim. Derginin tıpkıbasımı, ori-

jinalinde olduğu gibi üç ciltten oluşmaktadır. 1986- 1987 yılları arasında yayımlanan dergilerden oluşan birinci cilt 536 sayfadan, 1987-1988 yılları arasında yayımlanan dergilerden oluşan ikinci cilt 528 sayfadan, 1988-1999 yılları arasında yayımlanan sayılarla 1999 ve 2000 yıllarında yayımlanan özel sayılardan oluşan üçüncü cilt 520 sayfadan oluşmaktadır. *Hamle* ve *İkinci* yazıları'nda olduğu gibi *Dolunay* dergisinin sayılarına ulaşmak da çok güçtü. Nitekim gerek akademik çalışmalar, gerekse farklı amaçlarla *Dolunay* dergisine ihtiyaç duyan, fakat dergilere erişemediği için şahsıma müracaat eden onlarca kişi olmuştur. Bu bakımdan yayımına başladığı 1986 yılından günümüze kadarki çeyrek asrı aşan zaman diliminde yazılarıyla, yayınlarıyla, şölenleriyle bugüne kadar dilden dile bir efsane gibi anlatılagelen *Dolunay* dergisinin tıpkıbasımı sanat- edebiyat dünyası için çok önemli bir kazanç olmuştur.

Aaaaaa
Aaaa

ŞİİR MANİFESTOLARI: ÇILGINLIK, İSYAN VE KEŞİF

Ağustos

Turgay Anar

Değerlendirme

Bir şiir manifestosu yazmak, en saf haliyle bile bir çılgınlık göstirisidir. Kızgın ve tuhaf yapıları onu diğer düzyazı metinlerinden ayırır. O, hayata karşı dimdik durma eylemidir. Onun sesi olabildiğince gür çıkar. İçinde birikenler, alev püskürten yarıdağ gibi mağmalarını yanına yöresine dağıtmaya teşnedir. Bu onun dokusundaki fikir, daha doğrusu sanatsal bakış ve öyle doğrudan ilgilidir. Fikir, sanatkârın içinde bir sistem kurmuş olmasından dolayı, bir buldozer haline gelmiştir. Kelimelere dökülen fikirler, görüş ve yorumlar, önüne çıkan kof ve çarpık çurpuk her tür zemini/yapıyı dümdüz eder. Bunu yaparken ise çok çeşitli teknikler kullanır o: Karşılaştırmalar yapar, benzerlikler kurar, kendi görüş açısından geçmiş yargılar, aktüel zamanda sahih ve sahte olanın ayrımını yapar, bir sarraf gibi şiirde tutulan yolun nasıl bir sadra şifa olduğunu dillendirir, hazır fikirlerin yani tıpkı hazır-nesne haline gelmiş, geviş getirile getirile çiğnenmiş basmakalıp sanatsal düşüncelerin, iddiaların üzerini sertçe karalar ve her şeyin sonunda kendi sanat evrenini bir lütf gibi toplama sunar. Bu yönüyle bir keşiftir manifestik metinler. Onu adım adım takip edenler, başka bir evrene ulaşabileceklerini, hiç olmazsa onu fark edebileceklerini bilirler. Ama yine de yer ve yön bilgileri kesin değildir

**Manifestik metinlerin
sayfa üzerindeki
dizilişi, bir isyan
çanı gibidir. Onlar
ele avuca sığmazlar.
Hatta geri kafalı
döbilgisi kurallarına
bile inanmazlar.
Uslu çocukların pek
sevmeyecekleri bir gözü
pekligi dile getirirler.
Aklı başında çocukların
cesaret edemeyecekleri,
özgüven patlaması
yaşayanların sevecekleri
bir tavidir manifesto
yazmak ve yayımlamak.
Bir performatif eylemdir
aşında. Bilhassa
ilk dönem Dada
manifestolarının birer
performans olduklarını
unutmamalıyız. Anarşist
bir bilinç, kamusal
alandaki kendini ifşa eder.**

onların. Kuytuda kalmış, farklı bir bakışla kendi evrenini kurmuş, sıradan şeylerden kaçıp kendini asil olana yöneltmiş, bir yeni görüş olarak kendini kamu önüne fırlatmıştır o. Bazen savruk bazen ele avuca sığmaz bir aylak bazen de derli toplu bir centilmendir.

(Mary Ann Caws, 2001: 20-31)

Aslında bu görüşler/tanımlar, Batı dünyasının sanat-edebiyat manifestolarına çok daha uyar. Örneğin bireysel anlamda S. Mallarme'nin "zarla şans döndürmeye" çalışması, bir şiir olarak manifestodur. Şiirde bir devrim başlatacak kadar şüphesiz önemlidir. 1897 yılında, sayfanın boşluklarının bile anlamının olabileceğini "gören" bir şair, tipografik yenilikler, kelimenin o korkunç boşlukta (horror vacui) nerede durması gerektiğini tayin eden keşif ile onu bir üst dil haline getirir. Onun yıldızı sanatın sınırsız evreninde parlar ve çekimine kapılan birçok yıldız bir anda onu takip etmeye başlar. Manifestik metinler için gerçeklik algısını şiddetli bir biçimde değiştiren asıl dönüm noktası, 1916 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın kargaşası içinde Tristan Tzara, Marcel Duchamp, Francis Picabia, Richard Huelsenbeck, Hans Arp gibi sanatçıların önderliğinde ortaya çıkan Dada hareketidir. Bu hareket, Avrupa'daki burjuva düzenine, kokuşmuş geleneklere sert karşı çıkışların ilk zirvesidir. Huelsenbeck, Dada hareketini şöyle açıklar: "Dada, yüreklilik, küçümseme, üstünlük, devrimci karşı koyuş; egemen mantığın, toplumdaki hiyerarşinin yok edilmesi, tarihin yadsınması, köktenci bir özgürlük, anarşi, burjuvanın yok edilmesi anlamına gelir." (Çaydamalı, 2008:14)

**Bireysel anlamda
S. Mallarme'nin
"zarla şans
döndürmeye"
çalışması, bir
şair olarak
manifestodur.**

Dada; geçmişe, saf akılcılığa, sanatta burjuva zevklerinin hâkimiyetine ve aslen var olan tüm değer sistemlerine karşıdır. *Dada*'nın yıkıcı/anarşist olarak nitelenen üretimleri, güncel sanat-edebiyat dünyasını farklı bir biçimde etkiler.

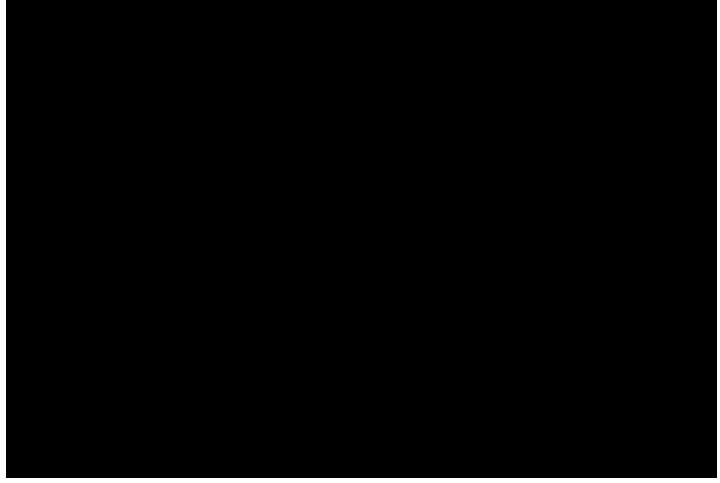
Manifestik metinlerin sayfa üzerindeki dizilişi, bir isyan çanı gibidir. Onlar ele avuca sığmazlar. Hatta geri kafalı dilbilgisi kurallarına bile inanmazlar. Uslu çocukların pek sevmeyecekleri bir gözü pekliği dile getirirler. Akli başında çocukların cesaret edemeyecekleri, özgüven patlaması yaşayanların sevecekleri bir tavidir manifesto yazmak ve yayımlamak. Bir performatif eylemdir aslında. Bilhassa ilk dönem *Dada* manifestolarının birer performans olduklarını unutmama-

lıyız. Anarşist bir bilinç, kamusal alanda kendini ifşa eder. Kamusal mekânlar, içlerinde biriken hıncı dışa dökmelerini, boşalmalarını mümkün kılan mekân olarak yeniden anlam kazanır. Kelimeler, daha önce hiç yana gelmesi düşünülmemiş diğer kelimelerle bir araya gelip kırbaç olurlar. Örneğin Fütürist manifestonun dokuzuncu ve onuncu maddelerine bakalım:

"Savaşı -dünyanın tek mikrop kırıcısını- militarizmi, yurtseverliği, anarşistlerin yıkıcı hamlelerini, uğruna ölünecek güzel fikirleri ve kadının aşığılanmasını saygıyla anmak istiyoruz biz.

Müzeleri ve kütüphaneleri yıkmak, ahlakçılığı, feminizmi ve tüm fırsatçı

**Manifestik
metinlerin sayfa
üzerindeki dizilişi,
bir isyan çanı
gibidir. Onlar ele
avuca sığmazlar.
Hatta geri
kafalı dilbilgisi
kurallarına bile
inanmazlar.**

Aaaaaa
Aaaa

ve faydacı korkaklıkları alt etmek istiyoruz.” (Artun, 2011:103)

Sanatçının içinde biriken hınç, belki de inançlı birden fazla şairle birlikte bir isyan ateşini yakar. Bu nedenden manifesto metinlerinde mızımız bir dil olamaz. O her zaman ve zeminde aşırı olanı arar ve bulur. Geçmişte olanı, şimdi yapılması gerekeni ve gelecekte mutlaka olması gerekeni bildirir. Bu bir krizin tanımlanmasıdır. Sıradan ve yanlış olana karşı çıkmasıyla muhaliftir o, uzlaşmayan, pazarlık yapmayandır.

A. Breton'un 1924 yılında yayımladığı “Sürrealizm Manifestosu”, mensubu olduğu sanat-edebiyat hareketini şöyle açıklar: “Sürrealizm, saf psişik otomatizmdir. Düşüncenin gerçek işlevlerini sözlü veya yazılı olarak ya da daha başka bir yolla ifade etme girişimi, herhangi bir moral ya da estetik ön-koşullandırmaya bağlanmadan,

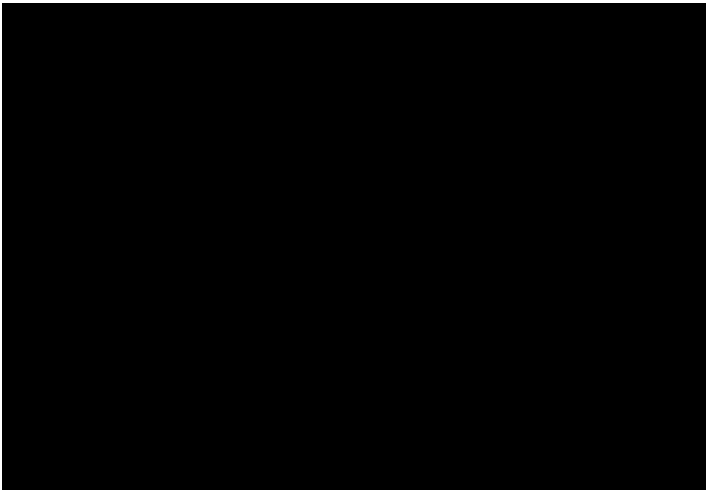
mantık kontrolü da olmaksızın düşüncenin yönlendirilmesidir.” (Passeron, 1982:266) Breton'un, biraz da Freud'un “repetitif otomatizm” şeklinde adlandırdığı psikoloji görüşü ve uygulamalarından da etkilenerek saf psişik otomatizm ismini verdiği “otomatik yazı” eylemi, gerçeküstücülerin bazen çeşitli alkollü ve uyuşturucular kullanarak aklın/mantığın dizginlerinden kurtularak deneyimledikleri bir yazı yazma yöntemidir. Nitekim Breton'un böyle bir otomatik yazı deneyimi sırasında “görsel halüsinasyonlar” gördüğünü söylemesi, eserlerindeki farklı imgelelerin kaynağını açıklayan bir bilgidir. Sürrealist manifestolar, gerçeği aşan doğalarıyla, edebiyatta bir rüya dili yaratmalarıyla yeniliği de başlatırlar. Bu türden manifestik metinler; çağdaş sanat dünyasını bir roketle ilerilere doğru fırlatmaya çalışır.

Bir davet metnidir manifesto, birlikte

düşünmeye, birlikte olmaya, “bir” olmaya davet...Bir sanat-edebiyat manifestosu, sadece bu yönüyle bile başka bir metin tarafından desteklenmek zorunda değildir. O, sanat-edebiyat evreninde dimdik durur. Çevresinde hep bir “biz” dolanır, karşısında ise hep “onlar” vardır. Bu yönüyle de bir safları belirginleştirme, muhabatını tanımlama hareketidir. Manifestik metinlerde, çağdaş olanın yanı sıra edebî miras da didik didik edilir. Onun güncel zamanda bir iskeletor gibi yaşamasına asla tahammül edilmez. Geçmiş edebî mirası, sanat görüşünü yıkmak ise onun doğasındaki gücün görünmesidir. Bir şeylerin değişmesi gerektiğini dile getiren devrimin, bir ütopyanın varlık alanına çıkmasıdır. Orada şairane bir arzu, poetik hassasiyetlerle dil olur. Onların yürürlükteki dile itirazları, poetik yönelişin kodlarını verir. Sanat/edebiyat manifestoları, özellikle de birden fazla sanatkârın katıldığı böyle güçlü

metinlerde, bir “biz” dili ve vurgusu hemen dikkatleri çeker. Çünkü metinde dillenen fikir, karşısına çıkanları alaşağı edecek gücü sanatkarların birlik olmasından alır. Bazen bu birliktelik, manifestik metnin ileride gücünü azaltmasına sebep olsa bile...

Türk edebiyatında çok dikkat çekmesine de şiir manifestoları; kamuoyunun ikna edilmesini, sanatı algılama şartlarının değiştirilmesini, aktüel zamanda sanatın insanı yönlendirmesini sağlar. Bunu yaparken eleştirel bakış neredeyse ondan hiç eksik olmaz. Geçmiş ve aktüel zamanın eleştirisi yapılır ve gelecek günlerin kendi sanat anlayışlarıyla aydınlatılmasına da imkan verir. Bunu *Fecr-i Âti'den Açık Şiir Manifestosuna* kadar görebiliriz. Batılı manifestolar ise cumhuriyet sonrasında birden fazla sanatçının imzaladığı manifestik metinlerden çok farklıdır. Onlar daha yıkıcı, ütöpik, devrimci, şiddete meyyal,

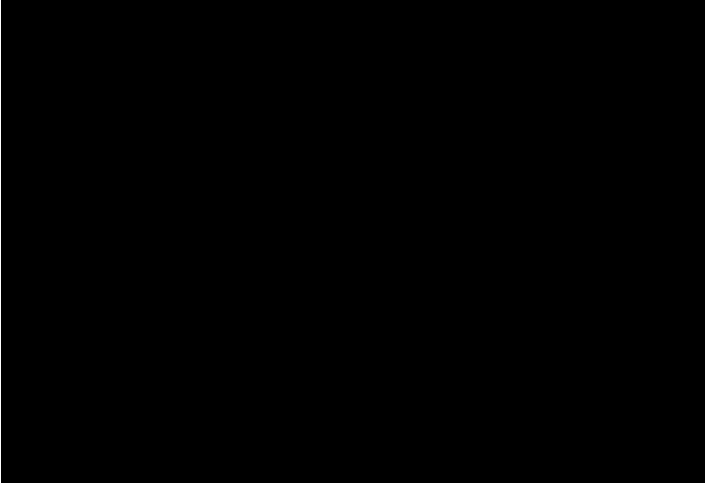
Aaaaaa
Aaaa

**Manifesto
metinlerinde
mızımız bir dil
olamaz. O her
zaman ve zeminde
aşırı olanı arar ve
bulur.**

intiharı öven, nihilizmin dibinde yaşıyan, arzu ve erotizmin yüceltildiği, kamu karşıtlığının olabildiğince köpürtüldüğü bir evreni vurgularlar. (Artun, 2011: 14-68)

Türk edebiyatında kronolojik olarak birden fazla imza ile yayımlanan manifestolara genel hatlarıyla baktığımızda, bunların Batılı örneklerden çok farklı ve hatta çok daha “edepli”, “efendi” ve “içe dönük” olduklarını söyleyebiliriz. *Fecr-i Âti* ile başlayan Şairler Derneği, Yedi Meşale ile devam eden süreçte, Türk edebiyatında, çok nahif belki de utangaç bir manifestik dil kullanıldığını söylemek mümkündür. Şiirin ve sanatın anlamı, onun toplum nezdindeki yeri üzerinde duran bu metinler, yayımlandıkları devirlerde hiç de tesirsiz değildiler. *Fecr-i Âti*’nin yayımladığı manifestonun daha ilk cümlesi, “edebiyat”ın önemini ve ciddiyetini çok az insanın anladığını vurgulayan bir eleştiriyle başlar. Bu ilk cümle, devrin edebiyat anlayışının sorunlu yönüne dikkatleri çekmesi dolayısıyla bile son derece anlamlı bir uyarıdır. Şairler Derneği, Türkçenin ısrarla savunulması, hece vezniyle şiirler yazmak ve Türk efsanelerinden yeni bir âlem kurma sevdası ile yapmak istediği yenilikleri ve “füsunkâr cenneti bilen yolcular” olarak tuttukları sanat yolunu açıklar. *Yedi Meşale* kitabının mukaddimesi, gençlerin sanat yolunu anlatır. Onlar eserlerinde, “ne dünün mızımız ve soluk hislerini ne son zamanların renksiz ve dar Ayşe Fatma terennü-

münü” dile getireceklerdir. Edebiyat kamuoyunu meşgul eden “tasfiye polemigi”nden kısa bir süre ortaya çıkan *Garip* hareketi, bütün dikkatleri üzerine çeker. *Garip* manifestosu, birçok teklif, tespit ve yenilikle Türk şiir tarihinde birçok dalgalanmalara sebep olacak kadar güçlü bir çıkış yapar. Fakat onun gücü ve etkisi de kısa sürer. *Evrım* dergisinde yayımlanan *Doğuş Bildirisi*, Ankara’da yaşayan genç kuşak şairlerin (Halûk Aker, Rahmi Akseki, Ataol Behramoğlu, Erhan Etiker, Eser Gürson, Abdullah Nefes, İsmet Özel, Semih Tezcan) savrukluk ve darmadağınlıktan kurtularak bir araya gelmelerinin ilanıdır. Ondandır sanat dergisini izleyen bu Ankaralı sanatkarlar, bu süreli yayınların genel görünümelerini, amaçsızlık, ticaret, ideolojik propaganda, sirkeleşmiş beğeni, kokuşmuşlara saygı, genç değerlere yergi, cılız özentiler, (sayfa) doldurma zorunluluğu, yorgunluk ve usanç olarak sıralarlar. Edebiyatın atılım gücünü yitirmesini ve devrin sanatkarlarının Batı öykünmeciliğinden sıyrılamamalarının, daha doğrusu etkilenmeden kurtulamamalarının altı özellikle çizilir. *Yeni Gerçek Bildirisi*’nde gerçekçi geleneğin mirasından yararlanarak toplumcu ve siyasal gelişimin paralelinde bir çaba öne çıkarılır. Edebiyat alanını “ayrık otu” gibi sarmış olan, insandan kopuk anlayışın, sanatçıyı gereksiz ve değersiz bir düzeye düşürmekten kurtarma gayesi bildirinin yazılma sebebidir. Kendini “Hayat kadar dağınık, hayat kadar örgütlü” diyerek tanımlayan

Aaaaaa
Aaaa

Yenibütüncü şiir, aforizmatik görüşlerle manifestosunu ortaya koyar. Bildiri metninin ilk cümlesinde şiir, “her insana yayılmış somut ilişkilerin bireyde kabına sığmayan yoğunlaşmasından patlayan bir lirik başkaldırı, hiçbir bireyi ayırmaksızın herkese yöneltmiş gözüpek ve tok bir çağrı olarak tanımlanır.” *Ayırım* dergisinde “Şair, Kapıkulu değildir!” başlığıyla yayımlanan bildiri, toplumsal bir kavga vermeyen şairin ve ayrıca sermaye ve klan dergilerinin reddedileceğini, şairin emeğine saygı anlamında ürününü yayımlayan dergi/yayınevlerinin şairlere telif ücreti ödemesinin gerekliliğini vurgular. Çok fazla bilinmese de arada Üçüncü ve Dördüncü *Yeni Bildirileri*, *Yeni Halkçı Şiir Manifestosu*, *Edebiyat Kooperatifi Manifestosu*, daha yenilerden *Madde Akımı Manifestosu*, *Bireylıklar Bildirisi* ve daha niceleri Türk edebiyatında birden fazla sanatçının yayımladıkları manifestolardan

birkaçıdır (Selamet: 2007). Türk edebiyatında birden fazla şairin/sanatkarın bir araya gelerek yayımladıkları manifestolar, biraz da kamuoyunun beklentilerine hitap eder. Manifestosuz bir şiir hareketinin, ilkesiz olmakla eleştirildiğine de şahit oluruz. Örneğin Hisar hareketi böyledir.

Sonuç olarak Batılı şiir manifestoları aslında zirveye ulaşmış yüksek bir nesirdir, kendince bir şiirdir. Türk edebiyatındaki şiir manifestoları ise daha çok nesir ve daha çok düşüncedir.

KAYNAKÇA

- Artun, Ali (Derleyen/Sunan), *Sanat Manifestoları:Avangard, Sanat ve Direniş*, (Çev. Kaya Özsezgin v.d.), İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.
- Caws, Mary Ann (Ed.), *Manifesto: a Century of Isms I*, University of Nebraska Press, USA, 2001.
- Passeron, Réne, *Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982.
- Selâmet, Necmi (Derleyen), *Şiirimizde Manifestolar*, İlya İzmir, İzmir, 1997.

2022 AĞUSTOS KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Aaaaa

Saklı Dünya

Merlin Sheldrake

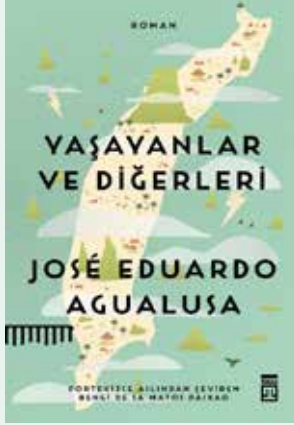

Canlılar dünyasının büyüülü ve gizlenmiş dünyasına götürüyor bu kitap bizi. Bildiğimiz canlılar da değil üstelik, çok mikroskobik boyutlarda... 23 dile çevrilmiş ve doğabilim klasiğine dönüşen Saklı Dünya, etkileyici üslubu ile mantarları ve minik canlıları daha yakından tanıma olanağı sunuyor.

Domingo Yayınları, 384 sayfa.

Yaşayanlar ve Diğerleri

Jose Eduardo Agualusa

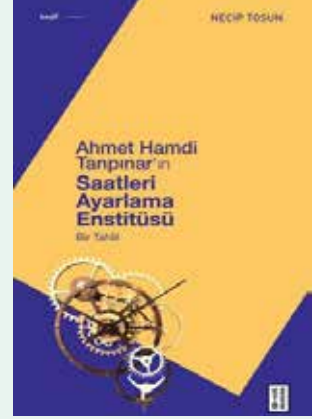

Pandemi döneminde evlere kapandığımız bir dönemde yazılan ve Portekizce aslından çevrilen bu eser Mozambik Adası'nda mahsur karan bir grup Afrikalı yazarın iletişim araçlarından uzak geçirdikleri 7 günü anlatıyor.

Timaş Yayınları, 272 sayfa.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü Bir Tahlil

Necip Tosun

Ketebe'nin en ilgi çekici serilerinden biri olan "tahlil"de usta yazarlar, başka usta yazarların eserlerini tahlil ediyor. Kısa olmaları dolayısıyla rahat okunabilecek kitaplar kanonik metinleri tekrar tartışmaya açıyor. Necip Tosun'un, Tanpınar'ın eşsiz eseri Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nü tahlil ettiği bu eserde Tanpınar'ın ironik anlatımına vurgu yapıyor.

Ketebe Yayınları, 184 sayfa.

Cornhill'den Kahire'ye Seyahat Notları

William Makepeace Thackeray

Gurur Dünyası romanıyla nam salan ve ülkemizde daha çok bu eseri ile bilinen William M. Thackeray, bu eserinde, Lizbon, Cadiz, Malta, Atina, İzmir, İstanbul, Kudüs, Kahire şehirlerine yaptığı seyahatleri anlatıyor. Kendisi ayrıca karikatürist olan yazar, geçtiği şehirlere dair çizimlerini de okurlardan gizlememiş.

Büyüyen Ay Yayınları, 240 sayfa.

2022 AĞUSTOS KİTAPLIĞI

Çorak Ülke

Thomas Stearns Eliot

Yayımlanışının üzerinden tam 100 yıl geçse de tazeliğini koruyan bir eser Çorak Ülke. İnsanlık ideallerine dair bütün umutları tüketen bir savaş ve savaş sonrası çöken nihilizmi çok iyi anlatıyor.

Everest Yayınları, 86 sayfa.

İslamcı Kadının Dönüşümü

Esra Özdiil Gümüş

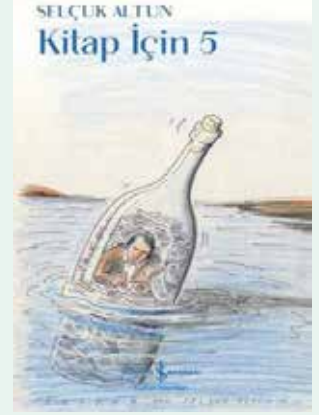

Kitap, başörtüsü meselesi, konumu, çalışıp çalışmaması, aile ilişkileri, kamusal alan merkezinde on yıllardır tartışılan "islamcı kadın" kavramına, bilimsel bir araştırma ve teorik çerçevede sunduğu yaklaşımla yeni yorumlar getirmeye çalışıyor.

Lejand Yayınları, 182 sayfa.

Kitap İçin 5

Selçuk Altun

Serinin diğer kitapları gibi kısa kısa yazılardan oluşan, ağırlıklı konusu yazarın dikkatini çeken kitaplar olan bir tür anı/inceleme eseri. Altun'un kuşkusuz geniş entelektüel ilgileri var ve bunları kâğıda dökme yeteneği üst düzeyde.

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 368 sayfa.

Özlenen Şehirler

Mustafa İsen

Bir kültür tarihçisinin gözünden kadim şehirlere dair gözlemlerini okumak, durup sakinleşmek için iyi bir fırsat olabilir. Eser, zamanın şehirler ve hayat üzerinde ne tür değişikliklere yol açtığını düşünme olanağı sunuyor.

Muhit Kitap, 224 sayfa.

2022 AĞUSTOS KİTAPLIĞI

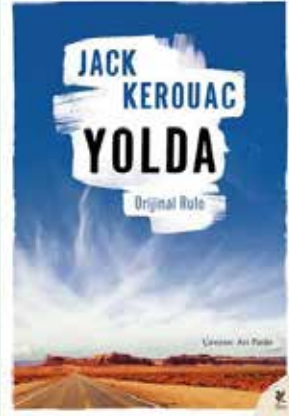
Armand V Dag Solstad

Norveç'in büyük yazarlarından Solstad yine tuhaf bir romanla karşımıza çıktı. Kitaba ismini veren karakterimiz sadakatle yıllardır vatanına hizmet eden bir Norveç diplomatıdır. Savaşlar, karışıklıklar, acılara yol açan büyük hadiselere karşı dirençlidir. Ta ki oğlu da asker olup savaşa katılana kadar. Sonra hikâye başlar...

Jaguar Kitap, 184 sayfa.

Yolda Jack Kerouac

Amerikan beat kuşağının önemli yazarlarından olan Kerouac'ın bu romanı otobiyografik bir çalışma aslında. Kendi döneminin sancılarını, aşkları, hayalleri, baba-oğul ilişkisini işliyor.

Siren Yayınları, 360 sayfa.

Dostoyevski Sibirya'da Hegel Okuyup Gözyaşlarına Boğuldu

Laszio F. Földenyi

Bu kısacık anlatıda, Dostoyevski'nin Sibirya sürgünündeki hayatını, orada Hegel'le karşılaşması ve Batı akılcılığı ile yüzleşmesini okuyoruz. Derin, etkileyici, önemli bir eser. Aydınlanma hırsının karanlık yüzünü görmemize yardımcı olabilir.

Dergâh Yayınları, 62 sayfa.

GÜNÜMÜZ TATAR ÖYKÜSÜ

Günümüz Tatar Öyküsü

Kolektif

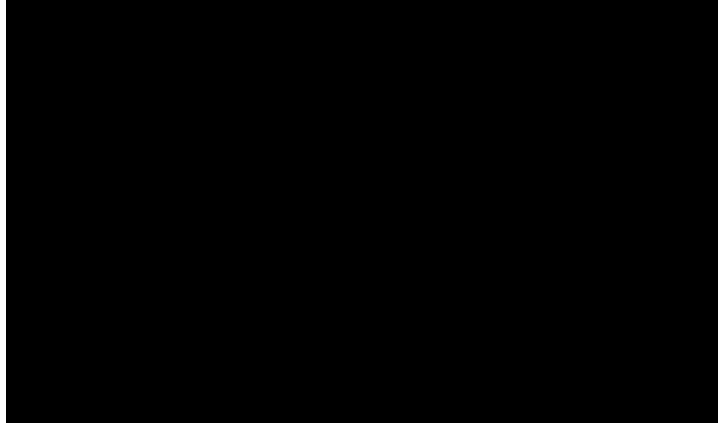
Tatar edebiyatının, özellikle de şiirin bin yıllık bir tarihi olduğunu biliyoruz. Peki öykücülüğü? Özellikle 19. yüzyılın sonundan itibaren kendisini gösteren bu tür, ağırlıklı olarak kısa; fikir ve tasvir bakımından zengin; alegori, kinaye ve şiire özgü tekniklerle dolu zengin bir tür. Bu eser, zengin Tatar edebiyatını yansıtmaya çalışıyor

Hece Yayınları, 376 sayfa.

YANLIŞ DOĞULULAŞMA MI?

01 EYLÜL

Varlık Edebiyat ve Kültür Dergisi'nin Eylül 1380'inci sayısı okurla buluştu. Dergi bu sayıda "Yanlış Doğululaşma" başlıklı bir dosya sundu. Erol Gökşen Şairin Hikâyesi: "Unutulmuş bir hikâyesiyle Orhan Veli" başlıklı yazısıyla sayıya katkıda bulunurken, muhtelif yazılar, şiirler, öyküler yanında *Varlık Kitaplığı* bölümü de yer aldı.

HER MAÇTAN SONRA BİR KİTAP!

01 EYLÜL

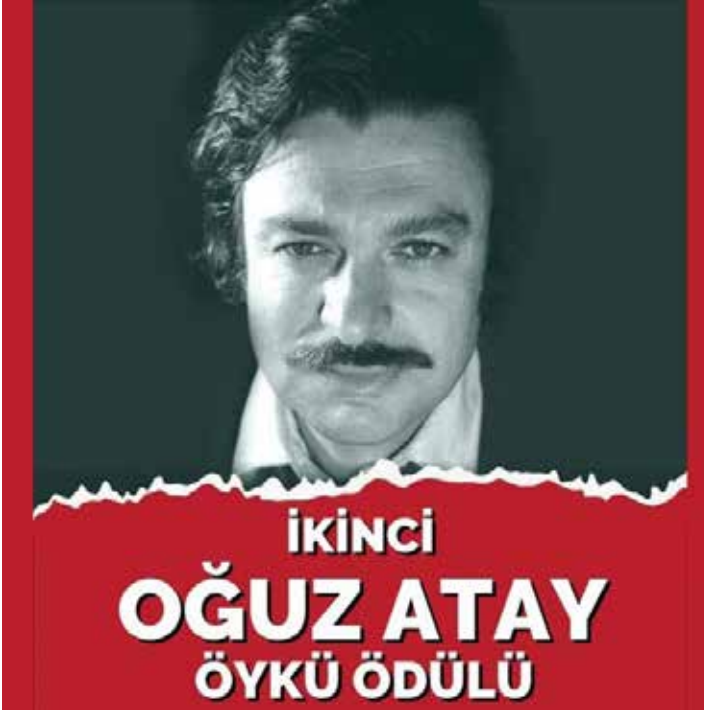
Can Yayınları ve Darüşşafaka Spor Kulübü, dünyada ilk olacak bir işe imza attı: "Kitap Sponsorluğu." Darüşşafaka Spor Kulübü'nün altya-

pısında bulunan takımların tüm iç saha maçlarında hem ev sahibi hem de misafir takımın tüm oyuncularına sezon boyunca Can Yayınları'nın en önemli eserlerinin hediye edilmesi kararı alındı. Ayhan Şahenk Spor Salonu'nda 200 kişilik bir alan 2022-2023 sezonunda "Can Tribünü" olarak ayrıldı. Biletlerini bu tribünden satın alan tüm taraftarlara her maçta Can Yayınları'nın bir kitabı hediye edilmesi kararlaştırıldı.

2. OĞUZ ATAY ÖYKÜ GÜNLERİ

02 EYLÜL

Oğuz Atay anısına İnebolu Kültür ve Sanat Derneği tarafından ikincisi düzenlenen Oğuz Atay Öykü Ödülü'ne 713 öykü başvuru yaptı. Altay Ömer Erdoğan, Ayşe Sarısayın, Erkan Yılmaz, Hasan Özkılıç, Hülya Soyşekerci, Hürriyet Yaşar ve Hüseyin Peker'den oluşan seçici kurulun yaptığı değerlendirme sonucunda birincilik; "Hakikat ile içinden ve içten bir ilişki kurup kelimelerini gelenek ile yüzleştirip an'a taşıdığı ve sağlam bir kurgu eşliğinde biçimlendirilmiş olay örgüsünü masalsi bir anlatımla aktardığı" gerekçesiyle Fayık Acun'un *Kar Dağının Arkası* adlı öyküsüne verildi.

12 MEVLÂNÂ ŞİİR ŞÖLENİ VE ŞİİR ATÖLYESİ

03 EYLÜL

Karatay Belediyesi ve Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) Konya Şubesi "12. Mevlânâ Şiir Şöleni ve Şiir Atölyesi" programı düzenledi. Mevlânâ Şiir Şöleni, Konya İl Halk Kütüphanesi ile Türkiye

Yazarlar Birliği Konya Şubesi'nde gerçekleştirilen Şiir Atölyeleriyle başladı. Şiir Atölyelerine katılan şairler ve yazarlar; "Genç Şiir", "Genç Şiirin Dijital Kültürle İmtihani", "Şiir-Sanat İlişkisi ile Yeni

Gelişmeler" ve "Şiir Kitaplarının Yayını Meselesi" başlıklarını konuştu. Şiir Atölyesi programlarının ardından 12. Mevlânâ Şiir Şöleni, Mevlânâ Dergâhı Gül Bahçesi'nde devam etti.

03 EYLÜL

KİTAP-LIK VE 30 YIL!

Kitap-lık dergisi 223. sayısı ile birlikte 30. yılına girdi.

ÖMER TUĞRUL İNANÇER

04 EYLÜL

Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu kurucusu, mutasavvıf, yazar, müzisyen ve Ömer Tuğrul İnançer 76 yaşında vefat etti.

9. SIVAS KİTAP FUARI

04 EYLÜL

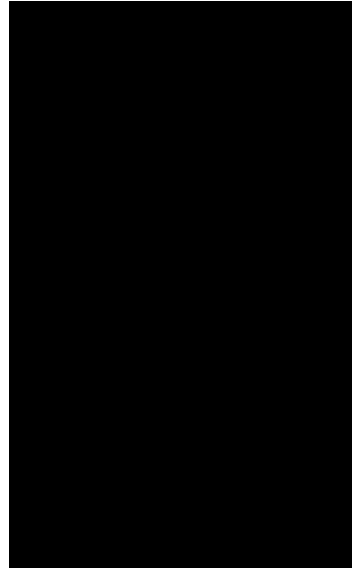
Sivas Kongresi'nin 103'üncü yılında, "4 Eylül Sivas Kültür ve Sanat Etkinlikleri" kapsamında, 29 Ağustos-4 Eylül tarihleri arasında 9. Sivas Kitap Fuarı düzenlendi. Yüze yakın

yayınevi ve birçok ünlü yazarın katıldığı fuarda Kemal Sayar, Alişan Kapaklıkaya, Fatih Duman, İsmail Hakkı Aydın gibi önemli isimler de yer aldı. Fuar "İbrahim Sadri ile Şiir Vakti" programıyla nihayete erdi.

4. İLEM YAZI KAMPI

07 EYLÜL

4. İLEM Yazı kampı programında "Yazının Geleceği Var Mıdır?" sorusu çeşitli alanlarda değerlendirildi. Program çerçevesinden Güray Süngü "Bugünün Hikayesi-Yazının Geleceği" üzerine konuştu.

SESLİ KİTAPLARA YOĞUN İLGİ

09 EYLÜL

Storytel'in yayınladığı dinlenme süresi istatistiklerine göre Türkiye'de yılın ilk altı ayında geçen yıla oranla sesli kitap dinleme oranı yüzde 21 arttı. Bu yılın ilk yarısında ise 7 milyon saat kitap dinlendi. Yılın ilk altı ayında en çok dinlenen ilk üç kitap; Matt Haig'in kaleminden Sezin Akbaşoğulları'nın seslendirmesiyle *Gece Yarısı Kütüphanesi*, Tilbe Saran'ın seslendirmesiyle J. K. Rowling'in *Harry Potter* serisi, Yuval Noah Harari'nin *Sapiens*'i ve Jostein Gaarder'in en sevilen kitabı *Sofie'nin Dünyası* oldu.

KIZI, ZARİFOĞLU'NU ANLATTI

10 EYLÜL

Yedi Güzel Adam'ın şairi Cahit Zarifoğlu'nun kızı Betül Zarifoğlu ve Şakir Kurtulmuş, Van'a misafir oldu. Van Edebiyat Mahfil'i'nin düzenlediği etkinlik Edremit Belediyesi Sürekli Eğitim Merkezi'nde gerçekleşti.

ÖMER ASIM AKSOY ÖDÜLÜ SIRÇA KANATLARA...

10 EYLÜL

1995'ten bu yana her yıl başka bir yazınsal yapıta verilen, Ömer Asım Aksoy'u dilci ve devrimci kişiliğiyle yaşatmak, düşünce ve yapıtlarını gelecek kuşaklara aktarmak için Aksoy Ailesiyle Dil Derneği tarafından düzenlenen, Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü'nün bu yıl sahibi *Sırça Kanatlar* kitabıyla Derya Sönmez oldu.

10 EYLÜL

ASIM ERAYDIN

Trabzon Ruhi Türküylmaz Sanatevi'ne konuk olan Asım Eraydın ilk romanı *Kötü Tohumlar* üzerine konuştu.

MUDANYA'DA "BARIŞ VE KARDEŞLİK"

11 EYLÜL

Mudanya 4. Kitap Fuarı; bu yıl "Barış ve Kardeşlik" temasıyla 3-11 Eylül tarihleri arasında düzenlendi. Mudanya Mütarekesi'nin 100. yılı

kapsamında Mudanya Belediyesi ve Yayıncılar Kooperatifi (YAYKOOP) işbirliğinde açılan fuara 62 yayınevi ile 100'e yakın gazeteci-yazar kitap-severlerle buluştu. Fuarının bu yılki onur konuyu Zülfü Livaneli'ydi.

52 HAFTAYA 52 ŞİİR

13 EYLÜL

2011 yılında "şiiir direnirse kazanacak" sloganıyla yola çıkan ve çoğu ilk baskı olan 124 kitap yayımlayan 160. Kilometre Yayınevi, çevrim içi yeni projesi ile şiiir-severlerle bu-

luştı. "52 hafta 52 şiiir" projesinin editörü Mehmet Cihat "52 hafta 52 şiiir, bir 160. kilometre projesidir. Günümüz şiiirinin köklerini belirginleştirmek ve şiiir geleneğimize yeniden bir bakış atmak projesidir. Her hafta bir inceleme yayınlanır. Hangi şiiirin hangi şiiiri inceleyeceği, tuhaf dadaistik yöntemlerle editör tarafından belirlenmiştir." sözleriyle projeyi açıkladı.

160.
Kilometre

“CİNAİ MUHABBETLER 2” AYNALIGEÇİT’TE

17 EYLÜL

Ahmet Ümit, Seval Şahin ve Didem Ardalı Büyükarman tarafından düzenlenen “Cinai Muhabbetler 2: Feminizm ve Türkçe Polisiye” sempozyumu, 16-17 Eylül tarihlerinde Aynaligeçit Avrupa Pasajı’nda düzenlendi. Sempozyum kapsamında

Ahmet Ümit, Eçin Poyrazlar, Suat Duman, Tuna Kiremitçi, Yaprak Öz, Seval Şahin, Banu Öztürk, Bilâl Acar Özmen, Feryal Saygılıgil, Sinem Şahin, Abdullah Ezik, Hacıre Aktaş, Selin G. Şanbay, Nedret Öztokat Kılıçeri, Didem Ardalı Büyükarman, Elçin Poyrazlar, Gülhan

Balsoy, Çimen Günay-Erkol ve Bülent Çağlakpınar; “Polisyede Kadın Kahramanları Yazmak”, “Polisiye ve Toplumsal Cinsiyet”, “Kadın Polisiye Yazarlar”, “Türkçe Polisiyenin Kadın Kahramanları” ve “Suç ve Feminizm” başlıklı oturumlarda yer aldılar.

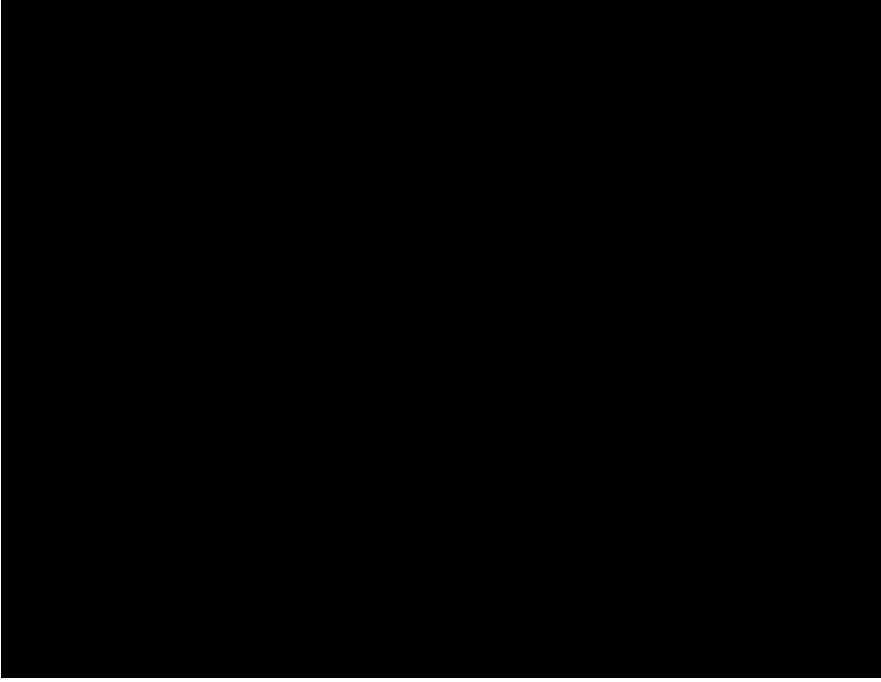
İSTANBUL EDEBİYAT EVİ'NDE KİTAP ŞENLİĞİ

13 EYLÜL

4’üncü Kiraathane Kitap Şenliği Beyoğlu’nda, 30 bağımsız yayınevini emeği ve katılımıyla düzenlendi. Şenliğin amacı: Okurluğu, yazarlığı, çevirmenliği, editörlüğü, yayıncılığı, kısacası kitapları ve kitaplara verilen emeği kutlamak olarak belirtildi. Şenlikte yer alan kitapçıların standları yanı sıra yazarlarla söyleşiler, kitap sohbetleri, şiir dinletileri, edebiyat konuşmaları düzenlendi.

9. NECİP FAZIL ÖDÜLLERİ

23 EYLÜL

Necip Fazıl'ın edebi ve kültürel mirasını yaşatmak amacıyla *Star Gazetesi* tarafından düzenlenen "Necip Fazıl Ödülleri"nin 2022 yılı kazananları açıklandı. 9'uncusu düzenlenen düzenlenen ödül töreninde, Prof. M. Fatih Andı, Prof. Hicabi Kırlangıç, Prof. Turan Karataş, Doç. Ahmet Murat Özel ve Necip Tosun'dan oluşan jürinin altı farklı dalda yedi isme verdiği ödülün kazananları

ise şu şekilde belirtildi. Necip Fazıl Şiir Ödülü: Mehmet Can Doğan, Necip Fazıl Hikâye-Roman Ödülü: Ayşegül Genç, Necip Fazıl Fikir-Araştırma Ödülü: Mustafa Özel, Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: Elif Genç, Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: Can Acer, Necip Fazıl Uluslararası Kültür Sanat Ödülü: Elçin İlyasoğlu Efendiyeve, Necip Fazıl Saygı Ödülü: İlhami Atalay.

ŞİİR HATLARI
ETKİNLİK PROGRAMI

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APIKAM), 01-23 Eylül tarihleri arasında "ŞİİR HATLARI" adıyla bir dizi **ŞİİR DİNLETİSİ** etkinliği gerçekleştirecektir. Şiir Hatları etkinlikleri kapsamında, kentin farklı noktalarında kıymetli şairlerimiz tarafından gerçekleştirilecek olan şiir dinletilerine katılım ücretsiz olup, tüm şiir severler davetlidir.

1. ACIŞ GÖÇÜ: Kütüphane, Tesis, İzmir / Müzesi Köşesi, 18 Eylül 2022 Perşembe, 18:30-20:00
Kahvaltı ile: Sadık Erkin, Lina Erkin, Orhan Şenayir, İsmail Çelikkale, Yılmaz Arslan ve Şiir Dinletisi

2. KONYALAN: Akademi, İzmir / 19 Eylül 2022 Pazartesi, 19:30-21:00
Kahvaltı ile: Çiğdem Çiğdem, İsmail Çelikkale, Ezer Apaydın, Çiğdem Çiğdem, İsmail Çelikkale ve Şiir Dinletisi

3. BORNİZAN: Akademi, İzmir / 21 Eylül 2022 Çarşamba, 19:30-21:00
Kahvaltı ile: Saif Akar, Mustafa Kemal, Adnan Özlüoğlu, Mustafa Kemal ve Şiir Dinletisi

4. GÜZELİNE: Akademi, İzmir / 18 Eylül 2022 Pazartesi, 18:30-21:00

5. HALKARINAK: Akademi, İzmir / 21 Eylül 2022 Çarşamba, 19:30-21:00

ŞEHİR HATLARINDAN ETKİNLİK DİZİSİ

23 EYLÜL

İzmir Büyükşehir Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesi (APIKAM), şair ve yazar Namık Kuyumcu koordinatörlüğünde ve Erkan Karakiraz, Özgür Zeybek ile Gülçin Sahilli'nin moderatörlüğünde, 1-23 Eylül 2022

tarihleri arasında Şiir Hatları başlığında şiir-müzik etkinliği düzenlendi. Etkinlikleri katılanlara Mustafa Özturanlı tarafından hazırlanıp derlenen *İzmir'in Seyir Defteri* isimli bir antoloji kitabı armağan edildi.

BURSA'DAN 7 GÜZEL ADAMA...

23 EYLÜL

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 7 Güzel Adam'ı tanıtmak amacıyla düzenlenen "Asım'ın Nesli 7 Güzel Adamın İzinde" projesi, 30 gencin katılımıyla gerçekleştirildi. Proje kapsamında Balıkesir, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Ankara ve İstanbul illerinde çeşitli etkinlikler düzenlendi. Proje kapsamında, 7 Güzel Adam'ın Kahramanmaraş'ta birlikte okudukları Maraş Lisesi zi-

yaret edildi. Şanlıurfa'da Mehmet Akif İnan, Ankara'da Nuri Pakdil, İstanbul'da Cahit Zarifoğlu, Sezai Karakoç, Erdem Beyazıt ve Rasim Özdenören ile Balıkesir'de Aladdin Özdenören'in kabirlerinde anma programları yapıldı. Proje çerçevesinde; Ankara'da Türkiye Yazarlar Birliği ofisi, İstanbul'da 7 Güzel Adam ve Öncüler Kütüphanesi ve Balıkesir'de Ahmet Kot Millet Kütüphanesi'ne gidildi.

“KÖTÜLÜK” KONUŞULDU

24 EYLÜL

İstanbul Psikanaliz Derneği öncülüğünde Kötlük Üzerine Psikanalitik Düşünme Grubu tarafından “Kötlük” sempozyumu düzenlendi. Açılış konuşmasını Nergis Güleç ve Hüner Aydın’ın yaptığı sempozyumda Pierre Henri Castel, Levent Kayaalp, Arzu Çakar, Gizem Erkay Sala, Bülent Gözkân, Yavuz Adugit, Zeynep Sayın, İlksen Umman, Seval Şahin, Mine Söğüt, Özlem Toker Erdoğan, Ayşe Ender Altıntoprak yer aldı. Ve katılımcılar; ölüm dürtüsü, edebiyat ve kötlük, din ve kötlük, kötlük-edebiyat ve psikanaliz üzerine konuşulan konuşmalarını gerçekleştirdiler.

İSTANBUL PSIKANALİZ DERNEĞİ
(Uluslararası Psikanaliz Birliği)

2022 YILI ETKİNLİKLERİ
SEMPZYUM: “KÖTÜLÜK”
Kötlük Üzerine Psikanalitik Düşünme Grubu

24 EYLÜL 2022
AYNALIGEÇİT

KONUŞMACILAR
Yavuz Adugit
Pierre-Henri Castel
Bülent Gözkân
Levent Kayaalp
Zeynep Sayın
Mine Söğüt
Seval Şahin
İlksen Umman

İstanbul Psikanaliz Derneği
e-posta: ipdetktrnlk@yahoo.com
www.istanbulpsikanalizderneği.com
Etkinlik Yeri: AYNALIGEÇİT, Avrupa Pasajı Kat:2 Beyoğlu/İstanbul

SÖYLEŞİ & İMZA

GÜVEN ADIGÜZEL

MODERATÖR
MİRİT GÜLTERE

24 Eylül
Cumartesi 18.00
Kühe World Mental Salona

elite world
ctci

ADIGÜZEL, OKURLARIYLA

24 EYLÜL

Van Edebiyat Mahfili'nin düzenlediği programda Şair Güven Adıgüzel, okurlarıyla buluştu.

YENİDEN FUAR

25 EYLÜL

Türkiye Yayıncılar Birliği ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası işbirliğinde 16-25 Eylül 2022 tarihleri

arasında ALZ Diyarbakır Mezopotamya Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde 8'inci Diyarbakır-Mezopotamya Kitap Fuarı düzenlendi. Üç yıl aradan sonra tekrar gerçekleşen fuar, ilk kez on gün boyunca kitapseverlerle birlikteydi. 200'e yakın yayınevinin katıldığı fuarda söyleşi, panel ve etkinlikler düzenlendi.

ERDAL ÖZ EDEBİYAT ÖDÜLÜ

26 EYLÜL

Can Yayınları tarafından, kurucusu Erdal Öz'ün anısını yaşatmak için düzenlenen "Erdal Öz Edebiyat Ödülü"nü bu yıl sahibi Mehmet Eroğlu oldu. Başkanlığını Cemil Kavukçu'nun üstlendiği, Ömer Türkeş, Metin Celal, Nilüfer Kuyaş, Murat Yalçın, Jale Özata ve Faruk Duman'dan oluşan seçici kurul, ödülün Eroğlu'na verilme gerekçesini şu şekilde açıkladı: "Bu

yılın ödülünü, uzun yıllara yayılan romancılık kariyeriyle Mehmet Eroğlu'na vermeye karar verdi. Mehmet Eroğlu, kişisel ya da toplumsal yıkımlara, acılara karşı dayanıklılığı ve sorumlu bir aydın yazar tavrıyla, gerçek hayatın gerçek insanlarını, yakın tarihin karanlık dönemlerini ele alan romanlarıyla ve girdiği yeni arayışlarla ödüle layık görüldü."

BİR “KİTSCH” ÜRETİMİ OLARAK ROMAN KAHRAMANLARI FESTİVALLERİ

Eylül

Harun Yılmaz

Değerlendirme

Roman Kahramanları Festivalini düzenleyenler ve sahiplenener öğrencilerin Dostoyevski, Charles Dickens, Balzac, Reşat Nuri Güntekin, Orhan Pamuk ve Yusuf Atılgan gibi yazarların romanlarındaki kahramanlar gibi giyinip kitaplardaki mekanları dekore ederek kitaplarla ünsiyet kurduğunu, yazarlarla tanıştığını, bir dünya vatandaşı olma bağlamında kendilerine bir kimlik inşa ettiğini, roman kahramanlarıyla empati kurduğunu ileri sürerken; karşıt görüştekiler de bu festival için eziklik, taklitçilik, Batı özentiliği vs. şeklinde özetlenebilecek eleştirilerde bulundu.

Ülkemizde “Roman Kahramanları” festivalleri, 2012’de Maltepe Üniversitesi ve Roman Kahramanları dergisinin ortak girişimiyle, “21 Aralık Dünya Roman Kahramanları Günü” vesilesiyle düzenlenmeye başlandı. Genel itibariyle liselerde düzenlenen bu festivallerde liseli öğrenciler çeşitli roman kahramanları gibi giydiriliyor, romanlardaki içeriğe göre hazırlanmış dekorlarda poz verdiriliyor ve sonrasında öğrencilerin ve dışarıdan çeşitli yazar-akademisyenlerin katılımıyla roman sanatı üzerine söyleşiler gerçekleştiriliyor. Son bir yıl içerisinde takip edebildiğimiz kadarıyla Sakarya’da Sakarya Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesinde, Afyon’da Raziye Sultan Yusuf Kayabaşı Sosyal Bilimler Lisesinde ve Çankırı’da Nevzat Ayaz Sosyal Bilimler Lisesinde Roman Kahramanları festivalleri yapıldı. Bunlar arasında

Sakarya Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesinde düzenlenen Roman Kahramanları festivalinin daha eski ve popüler olduğunu söyleyebiliriz, zaten kamuoyunun önemli bir çoğunluğu da Roman Kahramanları diye bir festivalin varlığından bu lisede düzenlenen etkinlikler aracılığıyla, daha doğrusu bu etkinlikler etrafında kopan gürültü patırtıyla haberdar oldu.

Sakarya Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesinde 21 Aralık 2021’de gerçekleştirilen Roman Kahramanları etkinlikleri ilkin sosyal medyada tartışıldı, ardından ana akım medyanın radarına girdi ve çeşitli köşe yazarlarının da tartışmaya katılmasıyla -hak ettiğinden fazla bir şekilde- gündem maddesi haline geldi. Bu festival kimilerince lise öğrencilerini Batılı roman kahramanları

gibi giyirdiği ve Batı kültürüne özendirildiği gerekçesiyle eleştirilir ve hatta hızını alamayan birileri tarafından Milli Eğitim Bakanlığına, CİMER’e vs. şikayet edilirken bazı kesimler tarafından da abartılı övgülerle savunulup sahiplenildi, festivale pek de hak etmediği ölçüde bir ciddiyet atfedildi. Roman Kahramanları Festivalini düzenleyenler ve sahiplenener öğrencilerin Dostoyevski, Charles Dickens, Balzac, Reşat Nuri Güntekin, Orhan Pamuk ve Yusuf Atılgan gibi yazarların romanlarındaki kahramanlar gibi giyinip kitaplardaki mekanları dekore ederek kitaplarla ünsiyet kurduğunu, yazarlarla tanıştığını, bir dünya vatandaşı olma bağlamında kendilerine bir kimlik inşa ettiğini, roman kahramanlarıyla empati kurduğunu ileri sürerken; karşıt görüştekiler de bu festival için eziklik, taklitçilik, Batı özentiliği vs. şeklinde özetlenebilecek eleştirilerde bulundu. Söz konusu eleştirilerin haklılık payı vardı, buradan verimli bir tartışma da çıkabilirdi; ama işin içine Milli Eğitim Bakanlığına şikayet, sosyal medya trolllerinin meseleye dahil filan girince tartışma başka bir boyuta taşındı ve yapılan işin neliğine dair neredeyse hiçbir şey söylenmeden kapanıp gitti.

Roman Kahramanları festivalini düzenleyen ya da sahiplenenerlerin yukarıda sıraladığım argümanları bazı problemler içeriyor. Öncelikle,

Don Kişot kostümleri giydirmek öğrencinin kendisini Don Kişot'la özdeşleştirmesine yol açar, oysa entelektüel faaliyetler özdeşleşme ilişkisinden mümkün mertebe uzaklık ister.

öğrencilerin kitaplarla ünsiyet kurmalarını ve yazarlarla tanışmalarını sağlamak için onları doğrudan metinlerle buluşturmak ve metinlerin edebi, kültürel ve sosyal boyutlarına dair bilgilendirmek ve bilinçlendirmek gerekir. Esas olan metnin kendisidir, bir lise öğrencisi Don Kişot giyindiğinde Don Kişot gibi giyinmiş olur yalnızca, yani Cervantes'in roman dünyasına girme yolunda herhangi bir adım atmış olmaz. Don Kişot'u ve onunla ilgili çalışmaları okumak içe doğru entelektüel bir süreçtir, onun kostümlerini giyinip kuşanmak dışa yönelik bir gösteriden ibarettir; birbirleriyle, en azından söz konusu festivaller bağlamında pek bir ilgileri bulunmamaktadır. Kaldı ki bir lise öğrencisine Don Kişot kostümleri giydirmek öğrencinin kendisini Don Kişot'la özdeşleştirmesine yol açar, oysa entelektüel faaliyetler özdeşleşme ilişkisinden mümkün mertebe uzaklık ister. Entelektüel o kostümü giyinmez, kostümün yamalarını gösterir ve gülünçlüklerini teşhir eder. Dolayısıyla roman kahraman-

larıyla empati kurma argümanı da bu bağlamda geçerliliğini yitirir. Stendhal'ın *Kırmızı ve Siyah* romanını anlamak ve yeniden anlamlandırmak için Julien Sorel'le empati kurmak gibi bir gereksinimimiz bulunmamaktadır. Hatta entelektüellere ve entelektüel donanımları ölçüsünde edebiyat öğretmenlerine düşen empati kavramının tehlikelerine dikkat çekmektir; çünkü empati, etkili manipülatörlerin elinde vahşeti ve şiddeti meşru kılacak bir aygıt dönüşebilir. Lüzumsuz yere kutsiyet atfedilen ve olgunlaşma yolunda olmazsa olmaz varsayılan empati, iyi roman okuyucuları tarafından bütün tehlikeleriyle ifşa edilmesi gereken bir kavramdır. Bir romanı doğru tahlil edebilmek için kendimizi o roman içerisindeki bir katilin, bir soykırım savunucusunun, bir pedofilinin yerine koymak zorunda değiliz. Buraya kadar daha ziyade bir bakış açısı probleminden bahsettim, bunlar belki bir yere kadar tolere edilebilir hususlar; ama Roman Kahramanları festivallerini düzenleyen kimselerin öğrencile-

**Lüzumsuz yere
kutsiyet atfedilen
ve olgunlaşma
yolunda olmazsa
olmaz varsayılan
empati, iyi roman
okuyucuları
tarafından bütün
tehlikeleriyle ifşa
edilmesi gereken
bir kavramdır.**

re bu festivaller aracılığıyla dünya vatandaşlığı bilinci kazandırma arzuları daha derin bir probleme, bir zihniyet problemine işaret etmektedir. Dünya vatandaşlığı dediğimiz şey, hele de günümüzün küresel anlamda ekonomik güçlerini ve onların işgalci etkinliklerini düşündüğümüzde, esasen kolonyalizmle ve emperyalizmle barışık insanlar yaratma projesidir ve Batı tipi insanlar ve yaşam tarzları üretmeyi hedefler. Roman Kahramanları festivallerinin asıl sorgulanması gereken tarafı da burasıdır. Bu festivallerde Batı dünyası herhangi bir eleştirel süzgeçten geçirilmemekte, herhangi bir şekilde sorgulanmamakta; aksine masumlaştırılmakta ve şirinleştirilmektedir. Böylesi hunharca bir hayranlık, romanların olumlu yanlarının anlaşılmasına da engel olmaktadır. Roman Kahramanları festivalinin düzenleyicileri, festivaller kapsamında yerli roman kahramanlarının da sergilendiğini ifade etseler de bu festivaller bünyesinde yerli kahramanlar dublör konumunda bulunmaktadır; başrolde olan yabancı roman kahramanlarıdır. Diğer taraftan, festivalleri düzenleyenleri Milli Eğitim Bakanlığına şikayete vardırarak bir durum olmadığını da hemen söyleyelim. Bu tip eylemler, söz konusu etkinliklerin toplumsal anlamda daha geniş çevrelere yayılmalarına, festivallerin hak etmedikleri bir ilgiye muhatap olmalarına yol açıyor. Sivil tepkiler koyup geçmek, bu festivalleri düzenleyenleri festivallerdeki problemlere dair ikna etmemiz gerekidir.

Roman Kahramanları festivallerinin şimdiye dek değinilmeyen bir boyutu da bu festivallerin esasen “kitsch” üretmiş olmasıdır. 19. yüzyıl Paris’inde üretilmiş bir romanın karakterlerini ve mekanlarını, romanların düşünsel ve teknik boyutlarını ortadan kaldırmak suretiyle, tamamen eğlencelik amaçlarla 21. yüzyıl Türkiye’sine taşımak kitsch bir yaklaşımdır. Festivallerin bu yönünü Matei Calinescu’nun *Modernliğin Beş Yüzü* kitabında kitsch’e dair yaptığı yorumlardan hareketle tartışabiliriz. Matei Calinescu, kitsch’i, “İster ‘mevki’ ‘arama’ kuramını kabul edelim ister *kitsch*’i modern gündelik yaşamın sıkıcılığından haz verici bir kaçış olarak görmeyi yeğleyelim, kitsch kavramı açık bir şekilde taklit, kalpazanlık, sahtekârlık, kandırma ve kendi kendini kandırma estetiği diyebileceğimiz bir şeyi merkeze almaktadır.” (sayfa, 255) cümleleriyle ifade eder. Calinescu’nun bu yaklaşımları Roman Kahramanları festivallerinde adım adım izlenebilir görünmektedir. Bu festivaller kapsamında düzenlenen etkinlikler Batı dünyasının ve bu dünyanın bir parçası olarak ortaya konmuş romanların doğasını taklit eder ve kendini bu dünyanın bir minyatürü gibi sunarak onun yerini almaya çalışır. Gerçek ortadan kaldırılmış ve sahneye onun yarım yamalak silüetleri taşınmıştır. Bu festivallerde esas olan düşünsel, görsel yahut teatral nitelik değildir; festival tamamen “haz” verme amacıyla organize edilmiş durumdadır ki Calinescu’nun *kitsch*’le “haz” arasındaki ilişkiye dair şu yorumları da festivalin içeriği bağlamında son

derece ikna edici görünmektedir: “Hangi biçim ya da bileşimde olursa olsun, *kitsch* rahatlatıcı ve haz vericidir. Bu hazda yer alan istek tatmin etme ögesi onun duyarlı kökenini belirtir, *kitsch*’in yatıştırılmaya çalıştığı boşluk korkusunu. Bu bakış açısından bakıldığında *kitsch* yaygın bir modern ruhsal vakum duygusuna verilen yanıtır: boş keyif zamanını ‘eğlence’ ya da ‘heyecan’la doldurur ve ‘güzel’ görünimleri olan sonsuz çeşitlilikte boş uzamlar ‘hayal eder.” (s. 276) Matei Calinescu, sonuç olarak *kitsch*’in tek bir tanımını yapmanın mümkün olmadığını belirtse de bu kavramın şu iki yaklaşımın birleştirilmesiyle kavranabileceğini belirtir: “(1) *tarihsel-sosyolojik* yaklaşım burada *kitsch* kullandığımız haliyle tipik bir şekilde moderndir ve bu açıdan kültürel endüstrileşmeyle, ticarileşmeyle ve toplumdaki artan boş vakitle bağlantılıdır ve (2) *estetik-ahlaki* yaklaşım -burada *kitsch* sahte sanattır, çeşitli ‘estetik yalan’ biçimlerinin daha küçük ya da büyük ölçekte üretilmesidir. Kalabalığı hoşnut eden, genellikle kitlesel tüketim için tasarlanmış *kitsch*, geniş bir kamuoyunun en yüzeysel estetik ihti-

yaçlarına ya da kaprislerine anlık tatmin sunmak içindir. Temelde, *kitsch* dünyası estetik kandırma ve kendini kandırma dünyasıdır.” (s. 285-6) Roman Kahramanları festivalleri, *kitsch*’in ilk yorumu düşünüldüğünde gerçekten de “modern” bir mahiyet taşımaktadır; roman kahramanları bu festivaller üzerinden endüstriyel dünyanın beğenisine sunulur ve bu dünyanın talepleriyle uygun bir biçimde dolaşıma sokulur. Festivaller, bu halleriyle tüketime elverişlidir ve izleyicilerin “boş zaman”ına hitap etmektedir. Calinescu’nun *kitsch*e dair yaptığı ikinci açıklama ise Roman Kahramanları festivalinin özüne dair ipuçlarıyla doludur. Bu festivaller, bol bol “sahte sanat” üretir. Gerek festivali düzenleyenler gerekse de bu festival kapsamında roman kahramanlarının kostümlerini giyip dekorlar üzerinde poz veren öğrenciler sanat ürettikleri yanılsamasına kapılır ve izleyicileri de ortada sanatsal bir faaliyet yapıldığı yanılsamasına ortak eder; oysa yapılan etkinliklerin gerçek sanatla herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Calinescu’nun ifadeleriyle, festival “kandırma” ve “kendini kandırma”dan ibarettir.

ÇOCUK YAZININDA YENİ BİR YILIN DÜŞÜNDÜRDÜĞÜ

Eylül

Feyza Kartopu

Değerlendirme

Yaziya başlarken, okurla göz göze geldiğim bu ilk anda belirtmeliyim ki bu metin, dışarda bırakılan, okunmayan, haberdar olunmayan pek çok kitap ve yazar göz önünde tutulduğunda, çocuk edebiyatının 2022 yılına dair genel bir çerçeve çizme noktasında eksik kalacaktır. Bu metni, çocuk edebiyatıyla ilgilenen, bu alanda çalışmaları olan bir yazarın fark ettiği ve dikkat çekici bulunduğu yazarlara ve kitaplara dair bir değerlendirme olarak kabul edebilirsiniz. Elbette her değerlendirme gibi eksik, her değerlendirme gibi öznel.

Bu sene de önceki senelerde olduğu gibi güdümlü ve ısmarlama endişelerle yazılmış kitaplar yayımlandı elbette, ancak nitelik anlamında hem yazar hem de okur açısından bilincin giderek arttığından söz etmek mümkün. Her şeyden önce artık Batıdaki gelişmeler daha yakından takip ediliyor. Kendi dilinde yayımlandıktan kısa bir süre sonra Türkçeye kazandırılan pek çok çeviri eser olduğu gibi bu alandaki akademik yayıncılıkta da olumlu bir artış söz konusu. Bunlar güzel ve Türk yazarları besleyen gelişmeler, fakat yine de alınması gereken çok yol var. Özellikle “çocuğa” olan bakışımız noktasında revize edilmesi gereken pek çok şey... Çocuğa, bir şeyler öğretilmesi gereken

**Çocuğa, bir şeyler
öğretilmesi gereken
bir varlık gözüyle
bakılmaya devam
edildiğinde,
didaktizmin ağır
bastığı ve aktarımın
estetize edilmeden
verildiği metinlerle
karşılaşmaya devam
edeceğiz.**

bir varlık gözüyle bakılmaya devam edildiğinde, didaktizmin ağır bastığı ve aktarımın estetize edilmeden verildiği metinlerle karşılaşmaya devam edeceğiz. Yahut kötü bir mizahla, salt güldürü ve eğlence eksikli yazılmış piyasa kitaplarına... Elbette bunların tümü, başka bir yazının konusu olabilecek yoğunlukta meseleler. Üstelik söylenen her cümlenin altını dolduran izahatlara da ihtiyaç var, o sebeple bunları teğet geçip bu yıl yayımlanan ve benim okuma serüvenime eşlik eden dikkat çekici çalışmalardan söz edeceğim.

Ketebe Çocuk yayın hayatına kısa süre önce başlamış olmasına rağmen önemli metinler yayımlayarak adından söz ettirmeyi başardı. Özellikle okul öncesi metinlerde, basımı

cesaret isteyen ve ciddi maliyet gerektiren eserler yayımlandı. Bunların birçoğu çeviri eserler. Yerli eser sayısı, çeviri eserlere göre çok daha az sayıda ancak bunun, son yayımlanan eserlerle birlikte arttığını gözlemlemek mümkün. Geçen yıl Be-tül Duran'ın kaleme aldığı, Toktam Mollanorozu'nin resimlediği *Çıtır Çıtır / Bir Bayram Macerası* isimli resimli kitap hem resimli kitap kategorisinde hem de yereli özgün bir biçimde işleme sebebiyle kıymetli bir yerde duruyor. Açıklamadan, geleceğe özgü bir “şeyi” izah etmeye çalışmadan, resimli kitapların doğasına uygun olarak az sözle, merak unsurunu iyi bir biçimde işleyerek bayrama dair kalıcı bir imge oluşturuyor. Cansu Sabetrasekh'in yazdığı, Volkan Akmeşe'nin resimlediği *Gölge ve Ben* de geçen yıl yayımlanan dikkat çekici çalışmalardan biriydi. Volkan Akmeşe'nin özgün çizimleri, imgesel bir metinle bütünleştğinde senkronizasyonu yüksek bir metin ortaya çıkarmış. İmgesel, yer yer post modern unsurların ağırlık kazandığı eserdeki boşluklar ve soyutlamalar çocuk dünyasında elbette ki tamı tamına bir karşılık bulmayabilir ama biz, bu tarz metinlerden bunu beklemeyiz zaten. Yoruma açıklığı, yeni bir hikâyenin kurumuna müsaitliği ve post modernitenin getirdiği esneklik metnin

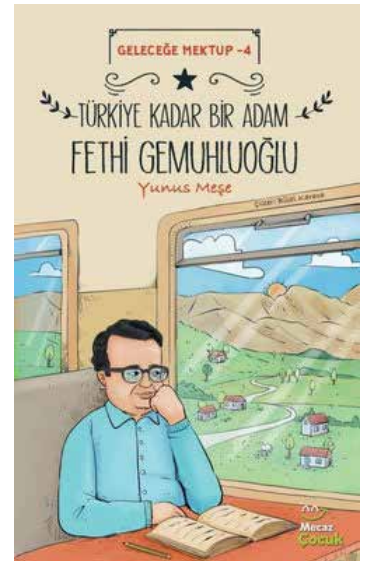
içinde özgürce hareket etmemize, hatta buradan sıçrayarak yeni bir öykü kurmamıza bile yardımcı olur. Çerçevenin belirgin hatlarla çizildiği, okura hareket edeceği bir boşluk bırakılmadığı, belli bir girişi ve sonu olan metinler yazıldı, yazılıyor da. Bunlardan ayrı bir yerde konumlanan metinlerin çoğalmasına, post moderniteye çocuk yazınında daha çok alan açılmasına ihtiyaç var. Geçen yıl yayımlanan bu çalışmalar, yeni yerli eserlerin, süreç içinde halkaya ekleneneceğini anlamına geliyor.

Ketebe Çocuk'un 2022'de, ilk kitabını haziran ayında yayımladığı *Sanat Ülkesi* serisi, çıkış amacı ve işaret ettiği yer bakımından kıymetli. Çocuk özneye, Türkiye'nin sanatçılarını tanıtmayı hedefleyen bu serinin beni en heyecanlandıran kısmıysa sanatçıların kendi dilinden anlatımlarının yer oluyor oluşu. Serinin diğer kitapları yayımlandığında otobiyografik bir toplam elde edilmiş olacak. Projeyi benzerlerinden farklı kılan

da bu. İlk kitapta Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencisi Devrim Erbil, kendi sanatını, çizgisini çocuk özneyle buluşturuyor. Devrim Erbil'in anlatımı, Gözde Eyce'nin çizgileriyle çocuk okur, yaşayan bir edebiyat ve sanatla buluşma imkânı bulacak.

Söz otobiyografiden açılmışken *Mecaz Çocuk*'un benzeri bir çabasına, *Geleceğe Mektup* üst başlığında yayımlanan biyografi serisine, işaret etmek gerek. Birbirinden farklı birtakım yazarlar tarafından önemli isimlerin kaleme alındığı bir proje *Geleceğe Mektup* serisi. Daha önce çocuklar için yazılmamış, dillendirilmemiş isimlerin biyografilerinin yer alışı sebebiyle de ayrıca ehemmiyetli. Vildan Sert'in yazdığı *Medine'nin Güllü Ayşe Hümevra Ökten*, Dilara Ayşe Akdeniz'in yazdığı *Geleceğe Mektup Ayşe Şasa*, Elif Erdemir'in yazdığı *Kalem Dostu Mustafa Asım Köksal*, Yunus Meşe'nin kaleme aldığı *Türkiye Kadar Bir Adam Fethi Gemuhluoğlu* ve Esra Nar'ın yazdığı *Gerçek Ay-*

Her şeyden önce artık Çocuk Edebiyatında Batı'daki gelişmeler daha yakından takip ediliyor.

Bu yılın başında yayımlanan bir başka heyecan verici çalışma ise Turkuvaz Çocuk'tan çıkan Afrika Türküsü.

dın Cemil Meriç isimli eserler, bu serinin 2022 yılı içinde yayımlanan kitapları arasında. Bu kitapları, belli bir kronolojinin takip edilip okura aktarıldığı klasik biyografiler gibi düşünmemek gerek. Yaşam öyküsel aktarımın, bir hikâyenin içerisinde verildiği metinler bunlar. Çocuk edebiyatında sıklıkla tercih edilen, çocuklarca da kabul gören temkinli bir yol. Kendilerine açıklanan, tanımlanan, gösterilen birtakım şahsiyetlere yapılan “doğrudan” işaretlemlerense o önemli şahsiyetlerle birlikte bir hikâyeyi adımlamak, çok daha çocuğa göre ve çocuğun yanında duran bir hikâye ediş biçimi. Külliyyat tamamlandığında çocuk yazınına biyografi alanında iyi bir katkı sunulmuş olacak.

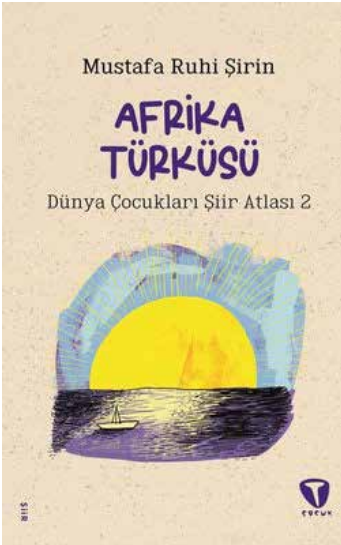
Bu yılın başında yayımlanan bir başka heyecan verici selam ise Turkuvaz Çocuk'tan çıkan *Afrika Türküsü*. Ömrünü çocuklara ve çocuk edebiyatına adanmış velud bir kalemin, Mustafa Ruhi Şirin'in, çocuklara bir daveti. Daveti diyorum çünkü henüz görmedikleri coğrafyaların, onlara binlerce kilometre uzak yerlerin, Afrika'nın türküsünü birlikte söylemeye çağırıyor bu şiiirler. O uzak mesafeler önce yakın ve tanış kılınıyor, sonra belirsizleştiriyor ardından tamamen siliyor.

“Fakat aynı rüzgârdır/ Dalgalandıran/ Biricik bayrağımızı/ Rengi tek/ Gökyüzünde”

Çocuk o rüzgârı hissettikçe ve gözlerini başının üzerindeki göğe çevir-

dikçe, aslında onun dışındaki tüm yaşamları ve hikâyeleri kucaklayabileceğini de hissedecek. En azından şiiirler bu hisle buluşturmak için var. *Afrika Türküsü*'nü benim için özel kılansa, adalet, sömürü, vatan gibi kavramların bu dizeler aracılığıyla ele alınıyor oluşu. Çocuk özne, bunu bizim anladığımız biçimde ve tamamıyla anlamlandıramayacak belki fakat içine bir tohum bırakacak. Sorgudan ve arayıştan ibaret bir tohum. Er geç, onu sulayacak çocuk. İşte o zaman bir kez daha şaire ve şiiire dönülecek. Elbette çocuğa ve çocukluğa da.

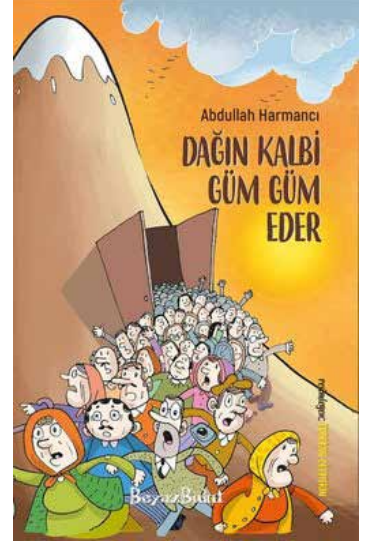
Abdullah Harmancı, çocuk öykülerini bir süre önce yayımlamaya başladı. Bu cümle önemli çünkü sanılanın aksine öykülerin yayımlanma zamanıyla yazılma zamanı arasında epeyce bir fark var. Art arda farklı yayınevlerinden çıkan kitaplar, Harmancı'nın yıllar evvel çocuk özne için kaleme alıp bir kenarda biriktirdiği, daha doğru bir tabirle demlemeye bıraktığı öyküler. *Dağın Kalbi Güm Güm Eder, Sırrımı Serçelere Söyledim, Leylaklar Prensesi, Bir Şehir Kalbimi Çaldı, L Çizen Adam*, 2022'de farklı yayınevlerince yayımlanan çocuk öyküleri. Öykülerdeki karakterler her şeyden önce idealize edilmiş, yazarın düşüncesini somutlayan “yaşamasız tipler” değiller. Canlı, kavga eden, yeri geldiğinde suç işleyen, çizginin öteki tarafını merak eden, soran ve merakın peşinden giden karakterler. Harmancı; öyküdeki ustalığını, hikâye etmeye

olan aşinalığını çocuk öykülerinde sürdürüyor. Yetişkinler için nasıl yazıyorsa burada da aynı şekilde sürdürüyor yazıyla birlikteliğini. Bu kısım önemli çünkü çocuklar için yazarken kendi yazı kimliğinden ödün vermeye doğru evrilebiliyor süreç. Üstelik yıllarca yetişkinler için kalem oynatan, bu çerçevede düşünen yazarlar, yönünü çocuk yazınına çevirdiğinde bir bocalama da yaşayabiliyor. Farkına varmadan parmak sallama, çocuğun karşısında durup ona bir şeyleri izah etme, aktarma telaşına da girebiliyor yazar çünkü her şeyden önce okur kitlesi değişiyor ve bu değişim, ister istemez yazarı sürüncemede bırakıyor. Fakat Harmancı'da bu olmamış. Özellikle geçtiğimiz sene yayımlanan *Evliyanın Sırları* kitabı için bunu söyleyebilirim. Yetişkin edebiyatındaki öykülerinden ayrı düşünemeyeceğimiz bir perspektif koyuyor ortaya. Bir devam, hatta bir bütün gibi. Birbirinden ayıramayacağımız parçalar bunlar. Burada yapılmaya çalışılan şeyi, çocuk yazınıımızdaki önemli bir boşluğa işaret olarak da yorumluyorum ben. Evliya Çelebi'nin *Seyahatnamesi*'nden alınan, oradan tohumlanan hikâyelerle modern bir öykü ortaya koymak, oradan sıçrayıp yeni bir yaratım çıkarmak, bu dönüşüm, bu yeni biçimde dolaşma girme biçimi çok kıymetli. Harmancı'nın yaptığı bu şeyin, diğer yazarlarca da karşılık bulması çocukların eski eserlerle olan mesafesini de ortadan kaldıracak, onları tanış kılacaktır.

Sırrımı Serçelere Söyledim kitabında ise yaşamla kurmaca arasındaki mesafe iyiden iyiye kısalmış, hatta belirsizleşmiş izlenimi ağır basıyor. Buradaki öyküler yer yer nostaljiyi, yazarın kendi çocukluğuna yönelttiği bakışı çağırıştırıyor. Öykü olmaktan ziyade bir hatıra, bir deneme parçası okuyormuş hissi veren metinler bunlar. Harmancı'nın anlatımdaki ustalığı hissedilse de deneme ve hatıra arasında gidip gelen melez metinler olarak yazdığı çocuk öyküleri içinde ayrı bir yerde duruyor.

Taze Kitap'tan çıkan, *Kelime Atlası* bu yılın dikkat çekici çalışmalarından biri. Halenur Çalışan'ın yazdığı, Berk Öztürk'ün resimlediği eser, kelimelere ve onların dilimize geliş hikâyesine dair iyi bir çalışma. Başlangıçta yer alan, etimolojiye ve dillerin ortaya çıkış sürecine dair izahların ardından oldukça başarılı çizimlerle birlikte otuz altı kelimenin hikâyesini dinliyor okuyucu. Bu hikâyeler, ansiklopedik bilgi kıvamında, terimler ve kavramlar içeren izahlar değil. Çocuğa yakın, aktarım yönüyle çocuk özneyi besleyen ancak sıkmayan bir içerikte. En güzel yanı da bu. Nitekim, "hamsi" kelimesinin hikâyesine ve kökenine dair birkaç aktarımın ardından şöyle nihayete erdiriyor konuyu Çalışan, "Şimdi, bu durumu bir Karadenizliye soracak olsak alacağımız cevap bellidir: Hamsi Kolha dili değildir, Rumca da değildir, hamsi hamsidir daa!" Dikkat çekici ve ço-

**Abdullah
Harmancı;
öyküdeki
ustalığı, hikâye
etmeye olan
aşinalığını çocuk
öykülerinde de
sürdürüyor.**

cuğa yakın bir bitiş. Üstelik sıralanan diğer köken hikâyelerinden çok daha akılda kalıcı. Çocuk yazınında, özellikle belli bir amaç doğrultusunda hazırlanan kitaplarda, aktarımın ve bilgi paylaşımının olması beklenen bir durum elbette, ancak bunu yaparken tıpkı burada olduğu gibi “çocuğa göre bir bakış” ile yaklaşıldığında bilgi, akademik dilin soğukluğundan uzaklaşıyor. Aktarım-sal doyuruculuk ve kök hikâyeleri dinlemenin yanında, çocuk yazının doğasında olan mizah da bir şekilde göz ardı edilmemiş oluyor.

Ekim ayında, Cezve Çocuk’tan *Gerçeği Gıdıklayan Masallar* üst başlığıyla yayımlanan *Kuş Jokeyleri*, iyi bir fikir üzerine inşa edilen doğurgan bir kitap. “Doğurgan” kelimesini burada bilinçli olarak kullanıyorum çünkü böyle kitaplar, yani iyi bir fikri, özgün ve sağlam alt metinlerle işleyebilen kitaplar, başka fikirlerin ve metinlerin inşasına da zemin hazırlıyor. Doğurganlığı tam da burada. Çocuk yazınında, gerçeğin kırılması ya da tam tersinden bakılıp düşünülmesiyle elde edilen ve buradan kökleşen metinler yeni bir şey değil elbette, hep vardı. Ancak buradaki hassas nokta, zaten var olan bir birikim üzerinde farklı olarak senin bir yazar olarak ne söylediğin. Neyi ters yüz ettiğin. Neyi “ya sahiden böyleyse?” diye düşündürdüğün. Melih Tuğtağ *Kuş Jokeyleri*’yle bize kuşların zannettiğimiz

gibi özgürce gökte süzülmediğini, onları, belli uzmanlık alanındaki jokeylerin kullandığını düşündürüyor. İşte bu buluşsal bir şey. Öteki metinleriyle birlikte düşünüldüğünde, *Çorap Kral*, *Alaca Efsanesi* ve *Kuş Jokeyleri*’ni ayrı ve kurgusal anlamda daha güçlü bir yerde konumlandırabiliriz, diye düşünüyorum. *Sessiz Sakinin Gürültülü Maceraları* çok daha bilinen ve çocuklar arasında yaygınlık kazanan bir seri olsa da edebi açıdan bakıldığında daha zayıf ve salt mizahın etrafında köklenen bir dizi olduğunu söylemek mümkün. Eserler arasında bu şekilde bir kıyas doğru olmayabilir fakat başlangıçtan bu yana gelinen mesafeyi görmek, ileriki çalışmalar için de ipucu vermesini sağlıyor. Son olarak Merve Gül Cemal’in yazdığı, Zeynep Begüm Şen’in resimlediği, aynı yayınevinden çıkan *Çizgili Çoraplı Kız* kitabına dikkat çekmek istiyorum. Yazarın zor bir konuyu, çocuk doğasına uygun bir anlatım ve imgeyle işleyebilmesi bir başarı. Aktarım eksenli, belli bir düşünceyi “işlemek” için yazılmış kitaplarda bu dengeyi kurabilmek zordur. Gülcemal, bu dengeyi kurabildiği gibi anlatım yönüyle de çocuğa yakın bir perspektif sunmayı başarmış. Aktarımın esteteze edildiği, çocuğa uygun imgelerin kullanıldığı metinlerde, bir “derdin” ifade edilmesinin çok daha edebi ve estetik bir biçimde yapılabildiğini göstermesi açısından da ehemmiyetli.

2022 EYLÜL KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Yusuf Temizcan

Kırılma

Andres Neuman

Ailesini küçükken Hiroşima'ya atılan atom bombası saldırısı sonucu kaybetmiş, teknoloji şirketlerinde çalışarak Avrupa'yı gezen emekliliğinde de ülkesine dönen bir roman karakterimiz var. Anlatım iki evrende geçiyor ve 20. yüzyılda katliam, insanlık suçları ele alıyor.

Üçnokta Yayınları, 448 Sayfa.

Korku Metropolü İstanbul

Uğur Tanyeli

Şehir ve korku, hele İstanbul ve korku pek yana getiremeyeceğimiz kavramlar gibi gelir ama bu kitabı okuyunca öyle olmadığını görüyoruz. Mekândan korkulur, sıkılır, bu haller de mekânda dışa vurulur. Bu kitap Tanyeli'nin, 18. yüzyıldan başlayarak kadının toplumsal kimliğinden otoritenin temsiline, şehirdeki sokak adlarından göçmenlerin gelişine kadar İstanbul'un psikososyal analizini içeriyor.

Metis Yayınları, 432 sayfa.

Uzak Dağlar ve Hatıralar

Orhan Pamuk

Pamuk'un resimleri ve özel hatıra defterinden seçmeler yer alıyor eserde. Yazarın günlük hayatı, duyguları, yazmakta olduğu romanlardaki sorunlar ve resme karşı düşünceleri ile karşılaşılıyor.

Yapı Kredi Yayınları, 400 sayfa.

Etimoloji Işığında Kelimelerin Dünyasında Gezintiler

Bülent Paksoy

Kelime ve etimoloji meraklılarının kitaplıklarına eklemesi gereken eserlerden. Türkçenin, Arapça, Farsça ve Batı dilleriyle etkileşimi ve bu etkileşimden doğan kelimelerin anlam dünyasındaki değişiklikler ele alıyor.

İletişim Yayınları, 312 sayfa.

2022 EYLÜL KİTAPLIĞI

Roman Diliyle Emperyalizm

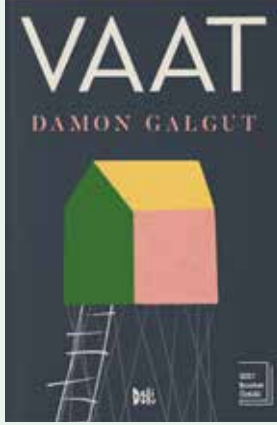
Mustafa Özel

Roman Diliyle serisinin son kitabında Mustafa Özel, 14 romanı ele alıyor. Bunlar arasında Müphem Macera, Finten, Peçeye İsyân, Sonsuz Panayır, Sodom ve Gomore, Terkediliş var. Hikayenizi kim yazıyorsa efendiniz odur düsturuyla hareket ediyor Özel.

Küre Yayınları, 244 sayfa.

Vaat Damon Galgut

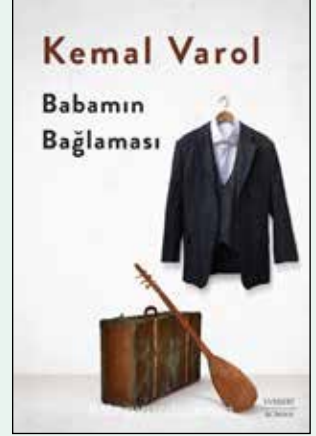

2021 Booker Ödülü sahibi Vaat, insanların ikiyüzlülüğünü ve iç hesaplaşmaları bir anlatı evreni inşa ediyor. Güney Afrikalı bir ailenin dağılışı, onlara hizmet eden siyahi emekçiye verdikleri söz ve onu tutmamaları anlatılıyor. Ailenin utanç ve suçluluk duygusuyla çevrili hikayesinde Afrika'nın son otuz yılına da ayna tutuyor.

Delidolu Yayınları, 280 sayfa.

Babamın Bağlaması

Kemal Varol

Babamın Bağlaması, Kemal Varol'un Aşıklar Bayramı kitabının devamı niteliğinde. Yusuf bu sefer o derin kuyudan çıkıyor. Uzun bir yolda geçmişin sırlarıyla ve hevesinden arta kalanlarla yüzleşiyor. Ölüm ve yalnızlığa yakılmış yepyeni bir türküye kulak veriyor.

Everest Yayınları, 212 sayfa.

Şu Diktatörler Ne Yer Ne İçer?

Christian Roudaut

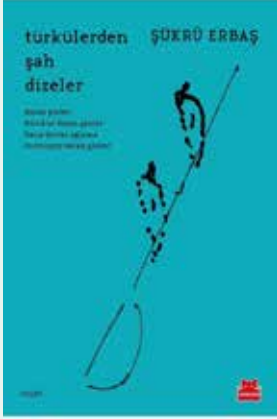
Hitlerin kaprisli bir vejetaryen, Stalin'in akşam yemeği sofları siyasi tuzakların bir parçasıydı. Mao devrimci yiyeceklerden hoşlanırdı. Peki Saddam Hüseyin, Çavukesku, Bokassa? Beslenme alışkanlıklarımız bize dair başka bir fikirleri fısıldar mı? İlginç bir kitapla karşı karşıyayız efendim.

Say Yayınları, 208 sayfa.

2022 EYLÜL KİTAPLIĞI

Türkülerden Şah Dizeler

Şükrü Erbaş

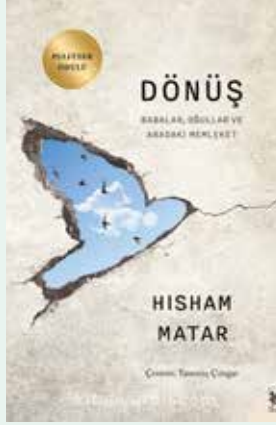

Şair Şükrü Erbaş'ın 324 farklı türküden derlediği ve kendince "şah dizeler" dediği bir şiir derlemesi bu kitap. Erbaş, türkülerin en can alıcı dizelerini toplayarak halkın dehasının nasıl billurlaştığını göstermek istediğini söylüyor.

Kırmızı Kedi Yayınevi, 136 sayfa.

Dönüş

Hisham Matar

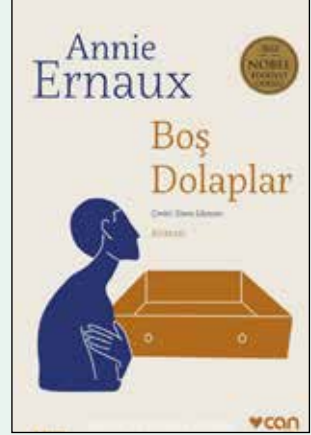

Kayıp bir babanın, kaybedilen bir ülkenin ve bir diktatörün altında kayıp yaşamların öyküsü. Pulitzer ödüllü bu metinde Kaddafi rejiminin ondan aldığı babasının izini süren bir adamın dramını okuyoruz. Yapbozun parçaları birleştikçe hikâye derinleşiyor.

Siren Yayınları, 248 sayfa.

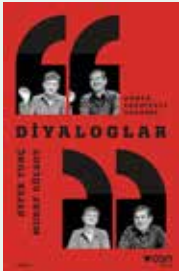
Boş Dolaplar

Annie Ernaux

1950'li yıllarda Fransadaki sınıf sistemi ve bir kadının sınıf atlama mücadelesi... Kültürel anlamda haklarından mahrum bırakılmışların kendi sesleriyle konuşması gerektiğini düşünüyor eser. O yüzden oto-sosyobiyoğrafi yazımının habercisi gibi.

Can Yayınları, 168 sayfa.

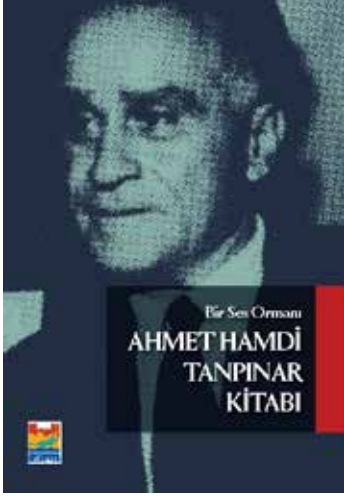
Diyaloglar / Dünya Edebiyatı Üzerine

Ayfer Tunç- Murat Gülsoy

Ayfer Tunç ve Murat Gülsoy'un 2013'ten bu yana sürdürdükleri etkinliklerin bir çıktısı olan bu eser, edebiyatın dev isimleri ve kitapları hakkında konuşmalar içeriyor. Kimler mi var? Sadık Hidayet, Jack London, Dag Solstad, Carlos Maria Dominguez ve birçok önemli yazar...

Can Yayınları, 272 sayfa.

“BİR SES ORMANI: AHMET HAMDİ TANPINAR” KİTABI

01 EKİM

Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları Ahmet Hamdi Tanpınar'ın vefatının 60. yıl dönümünde “Bir Ses Ormanı” adlı kitap kolektif bir kitap hazırladı. Turgay Anar, Şerif Eskin ve Aykut Ertuğrul tarafından hazırlan eser; Tanpınar'ın Kurmaca Dünyası, Tanpınar'ın Şiiri, Tanpınar'ın Estetiği ve Şehirleri, Tanpınar'ın Eleştirmenliği, Edebiyat Düşünce ve Tarihin Kavşağında Tanpınar olmak üzere 5 ana bölümden oluşuyor.

DERGİ GÜNLERİ SIRKECİ'DE

02 EKİM

Dünya Dergiler Birliği tarafından bu yıl Mevlana İdris Zengin anısına düzenlenen “13. Uluslararası Dergi Günleri” Sirkeci Garı'nda edebiyatseverlerle buluştu. Dünya Dergiler Birliği Başkanı Metin Uçar fuarlarda düşünen, yazan, çizen ve fikirler ortaya koyan insanların bir araya geldiğinden bahsetti. 29 Eylül-2 Ekim tarihleri arasında düzenlenen fuarda, fanzin ve çevrim içi dergilerle gençlik, okul, kurum ve kuruluşların kültürel yayın yapan dergilerinin de yer aldığı 183 etkinlik gerçekleştirildi. Fuarın ilk günü yazar Sibel Eraslan “Bir Okuyuş Kalsın Bizden Geriye”, gazeteci yazar Cihan Aktaş ise “Türler Arasında Gezinti” başlıklı konuşmalarını yaptılar. Turan Kışlakçı, Bekir Cantemir, Erol Erdoğan, Saadettin Acar ve Metin Uçar'ın katılımıyla “Mevlana İdris Paneli” düzenlendi.

İTHAKİ YAYINLARI & SANAT KRİTİK

PANEL

GÜNÜMÜZ EDEBİYATINDAN

Suat Derviş'e

BAKMAK:

Figen Şakacı

Simlâ Sunay

Şebnem İşigüzel

1 EKİM CUMARTESİ

Saat: 14.00

Suadiye-Penguen Kitabevi

Adres: Suadiye, Bağdat Cd. No: 408, 34740 Kadıköy/İstanbul

SUAT DERViŞ'E BAKMAK!

01 EKİM

Sanat Kritik ve İthaki Yayınları, ölümünün ellinci yılında gazeteci-yazar Suat Derviş'i anmak için bir dizi etkinlik hazırladı. Etkinlikler kapsamında “Günümüz Edebiyatından Suat Derviş'e Bakmak” başlıklı bir panel düzenlendi. Figen Şakacı, Simlâ Sunay ve Şebnem İşigüzel'in katıldığı panel Suadiye-Penguen Kitabevi'nde gerçekleşti.

01 EKİM

NOTOS RAFLARDA! Notos 93'üncü sayısında Aynı Zaman Diliminde Yaşamış Olmak: Latife Tekin dosyasıyla raflardaki yerini aldı.

6. SULTANBEYLİ KİTAP FUARI

02 EKİM

Sultanbeyli Belediyesi tarafından 24 Eylül-2 Ekim tarihleri arasında 6. Sultanbeyli Kitap Fuarı'nı düzenledi. "Kitapların Dünyası Seni Çağırıyor" sloganıyla açılan fuar, bu yıl vefat eden yazar Mevlana İdris adına gerçekleşti. Fuarın onur konuğu ise Mustafa Kutlu oldu. Hayati İnanç, Beşir Ayvazoğlu, Ha-

tice Kübra Tongar, Yusuf Kaplan, Bahadır Yenişehirlioğlu, Salih Zengin, Turan Kışlakçı, Saadettin Acar, Ahmet Turgut, Mustafa Akar, Mim Kemal Öke, Pelin Çift, Erhan Altunay, İhsan Süreyya Sırma, Mecit Ömür Öztürk, Fazilet Seyitoğlu ve Ali Ural fuarda okurlarıyla buluşan isimler oldu.

ORHAN PAMUK'TAN: UZAK DAĞLAR VE HATIRALAR

03 EKİM

Orhan Pamuk'un notlarından derlenen *Uzak Dağlar ve Hatıralar* kitabı okurla buluştu. Pamuk'un 14 yıl boyunca defterlerine aldığı notlar ve çizdiği resimlerden yola çıkarak hazırlanan kitapta; yazarın günlük hayatı, güncel gelişmeleri, duygularını, yazmakta olduğu romanların içeriğine dair düşünceleri yer aldı.

02 EKİM

BANDIRMALILAR KİTAP GÜNLERİNDE Balıkesir'in Bandırma ilçesinde 24 Eylül-2 Ekim 2022 tarihleri arasında "4. Kitap Günleri" gerçekleşti.

MİLLİYET SANAT 50 YAŞINDA!

04 EKİM

29 Eylül 1972'den bu yana yayın hayatını aralıksız sürdüren *Milliyet Sanat* dergisi 50 yaşına girdi. Abdi İpekçi'nin öncülüğünde yayın hayatına başlayan 50 yıllık yolculuğunu, Ekim 2022 sayısıyla kutladı. Özel sayı için *Milliyet Sanat*'ın 50 yıllık arşivini tarayan Evrim Altuğ'un yaptığı çalışma, derginin geçen yarımda Türkiye'nin geçirdiği kültürel, sosyal ve siyasal dönüşümleri halka özgürce yansıtan "popüler" bir ayna olma vazifesini hiçbir zaman unutmadığını da gözler önüne serdi. Seray Şahinler, hazırladığı derlemeyle *Milliyet Sanat*'ın sayfalarından yer alan yazar, çizer ve şairleri anarak Türk edebiyatının hikâyesine kapsamlı bir bakış sundu.

2022 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ A. ERNAUX'A...

THE NOBEL PRIZE
IN LITERATURE 2022

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

06 EKİM

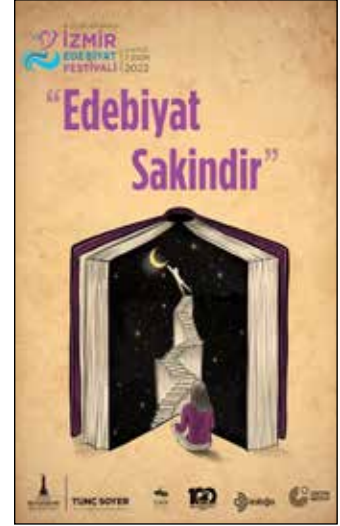
Nobel Edebiyat Komitesi, 2022 Nobel Edebiyat Ödülü'nü "bireysel hafızanın köklerini, yabancılaşmalarını ve kolektif kısıtlamalarını ortaya çıkarırken gösterdiği cesaret ve objektif keskinlik" nedeniyle Annie Ernaux'a verdiğini açıkladı.

İNSTITUT FRANÇAİS'TEN ÇEVİRİ ÖDÜLÜ

06 EKİM

Institut français Türkiye'nin bu yıl ikinci kez düzenlediği Fransızca Çeviri Ödülü'nü Bernard Lahire'in *Rüyaların Sosyolojik Yorumu* adlı kitabını Türkçeye kazandıran Zuhal Karagöz kazandı. Institut français Fransızca Çeviri Onur ödülüne ise Roza Hakmen layık görüldü.

PAROLA: "EDEBİYAT SAKİNDİR"

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

07 EKİM

Bu yıl 6'ncısı düzenlenen İzmir Uluslararası Edebiyat Festivali, "Edebiyat Sakindir" temasıyla gerçekleşti. 7 ülkeden 40 konuşan katıldığı festival, yazı atölyeleri, paneller, şiir dinletileriyle 30 Eylül-7 Ekim tarihleri arasında edebiyatseverlerle buluştu. Ahmet Büke, Akif Kurtuluş, Sema Kaygusuz gibi isimlerin de yer aldığı edebiyat festivalinin bu yılki onur konuyu Latife Tekin oldu.

YILDIZ RAMAZANOĞLU 100 YÜZE İMZA SÖYLEŞİ'DE

12 EKİM

Zeytinburnu Kültür Sanat 100 Yüze İmza ve Söyleşi programına, yazar Yıldız Ramazanoğlu konuk oldu. Aykut Ertuğrul'un sunduğu söyleşi programında; Ramazanoğlu'nun *Pa-pağanlar Panayırlar Hasatlar* kitabı üzerinden bir konuşma gerçekleşti. Söyleşide yazar; bu kitabın bir nevi

kendisi hakkında delil toplamak işi olduğunu belirtti. Dinleyicilerden gelen soruları yanıtlayan Ramazanoğlu, söyleşiye şu sözlerle son verdi: "Mükemmel olmaya gerek yok, zaten bu dünya mükemmel olma yeri değil. Mükemmellikten zalimlik türüyor, başka bir şey değil."

A'MÂK-I HAYÂL'E YENİ BAKIŞLAR

15 EKİM

Akademisyen Turgay Anar editörlüğünde hazırlanan *Aşk Sır Arayış A'mâk-ı Hayâl* kitabı Ketebe Yayınları'nın çıktı. Kitapta konunun uzmanlarınca kaleme alınan on yedi farklı inceleme yer aldı. Her bir yazıda Râcî, Aynalı Baba ve Sâmî'nin yolculukları ve yaşadıkları, farklı perspektiflerden değerlendirildi.

BURSA'DA ŞİİR ŞÖLENİ

15 EKİM

Türkiye Yazarlar Birliği tarafından düzenlenen Türkçenin Uluslararası Şiir Şöleni ilk kez 21 Mayıs 1992'de Bursa'da yapılmıştı. Geçen yıllar içinde farklı ülkelere misafir olan şölen, 2022 yılında da Bursa'da düzenlendi. 2022'nin hem Süleyman Çelebi yılı hem de Bursa Türk Dünyası Kültür Başkenti olması nedeniyle Bursa tekrar şiir şölenin merkezi oldu. 13-15 Ekim tarihleri arasında gerçekleşen şölene 30 yıl önce Bursa'da yapılan ilk şölene katılan şairlerden hem hayatta olan hem de sağlığı buluşmaya katılmaya müsait olanlar davet edildi. 1992 şölenine Türkiye'den katılan şairlerden Erdem Bayazıt, Dilaver Cebeci, Arif Damar, Nüzhet Erman, Abdullah Öztemiz Hacitahiroğlu, Ayhan İnal, M. Akif İnan, Şükrü Karaca, Bahaeddin Karakoç, Abdürrahim Karakoç, M. Ragıp Karcı, Hasan Ali Kasır ve Sedat Umran geçen yıllarda vefat etti. Bu şairlerin şiirleri genç şairler tarafından seslendirildi.

16 EKİM

ALTIEYLÜL KİTAP FUARI 2. Altieylül Kitap Fuarı, 7-16 Ekim tarihleri arasında kitapseverlerle buluştu.

PROUST İSTANBUL'DA

19 EKİM

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı bünyesinde, APFİ ve Fransız Kültür Merkezi işbirliğiyle düzenlenen “Marcel Proust Türkiye’de” başlıklı Uluslararası Kolokyum, 18-19 Ekim 2022 tarihlerinde gerçekleşti. İki gün boyunca Proust’un yazarlığı, modern Türk edebiyatındaki konumu, psikanalitik okuması üzerine konuşuldu. Marianne Baudin, Ayşe Kıran, Mireille Naturel, Ivan Darrault-Harris, Nedret Öztokat Kılıçeri, Çağatay Yılmaz, Ali Şükür Çoruk, Seval Şahin, Mehmet Samsakçı, Şerif Eskin, Tevfika İkiz, Bengi Pirim Düşgör, Elif Yavuz Sever konuşmacılar arasında yer aldı.

ULUSLARARASI KOLOKYUM
COLLOQUE INTERNATIONAL
MARCEL PROUST
MARCEL PROUST
TÜRKİYE'DE
EN TURQUIE

ALİ ŞÜKRÜ ÇORUK • AYŞE KIRAN • BENGİ PİRİM DÜŞGÖR • ÇAĞATAY YILMAZ
• ELİF YAVUZ SEVER • İVAN DARRAULT-HARRIS • MARIANNE BAUDIN •
MEHMET SAMSAKÇI • MIREILLE NATUREL • NEDRET ÖZTOKAT KILIÇERİ
• SEVAL ŞAHİN • ŞERİF ESKİN • TEVFİKA İKİZ

18-19 EKİM OCTOBRE 2022
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
UNIVERSITÉ D'ISTANBUL FACULTÉ DES LETTRES

18-19 Ekim 2022 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kurul Salonu (Kat: 5) Adres: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (5. Kat)
Etilik 336, Türkiye ve Fransız Elitizmanı Caddesi (Gölcük) Langue de l'époque, François et son (Avec traduction simultanée)
Etilik 336, Türkiye ve Fransız Elitizmanı Caddesi (Gölcük) Langue de l'époque, François et son (Avec traduction simultanée)
Etilik 336, Türkiye ve Fransız Elitizmanı Caddesi (Gölcük) Langue de l'époque, François et son (Avec traduction simultanée)

ATEŞTEN GÖMLEK ZKS'DE

20 EKİM

Milli Mücadele'nin en önemli romanlarından *Ateşten Gömlek*, tefrika edilişinin 100. yılında ZKS'de düzenlenen “100 Yıl Sonra Ateşten Gömlek” paneli ile anıldı. Panelin moderatörlüğünü Asım Öz yaparken, Prof. Dr. Özlem Fedai, Doç. Dr. Erol Koroğlu ve Doç. Dr. Elif Kıran sunumlarıyla yer aldılar.

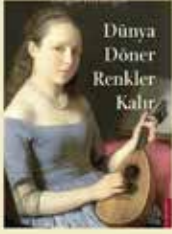
100 Yıl Sonra Ateşten Gömlek
panelini teşrifinizi diler, saygılar sunarım.

Ömer Arsoy
Belirliye Başkanı

Tarih: 20 Ekim 2022 Perşembe Saat: 19.00
Yer: Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi

ZKS Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi

77. Yunus Nadi Ödülleri

Roman

Öykü

Sosyal Bilimler
Araştırması

Şiir

2022 YUNUS NADI ÖDÜLLERİ

22 EKİM

Bu yıl 77'ncisi düzenlenen 2022 Yunus Nadi Ödülleri'nin kazananları açıklandı. Öykü dalında 77, roman dalında 106, şiir dalında 94, sosyal bilimler araştırması dalında 20, karikatür dalında 28, fotoğraf dalında 8 olmak üzere toplam 333 yapıtın değerlendirildiği yarışmada kazananlar şu şekilde belir-

tildi. Roman dalında, Belgin Bıykoğlu'nun *Dünya Döner Renkler Kalır* adlı kitabına; öykü dalında, Kâmil Erdem'in *Yok Yolcu* adlı kitabına birincilik verildi. "Sosyal Bilimler Araştırması" ödülü bu yıl, Mustafa Aktar'ın *Rasathane ile Bilimde Yüz Elli Yıl* kitabına verilirken, "Karikatür" dalındaki ödülü

Birol Çün'ün yapıtına takdim edildi. "Şiir" dalında ödül Tuğrul Tanyol'un *Gidilmemiş Bir Yol* ve Güray Öz'ün *Dinleyin Size Bir Şey Söylüyorum* kitapları arasında paylaşıldı. "Fotoğraf" dalında aday yapıtlar arasında oy çoğunluğu sağlanamadığından, bu yıl bu dalda ödül verilemedi.

4. KRİSTAL KELEPÇE ÖDÜLLERİ

22 EKİM

Türkiye Polisiye Yazarları Birliği'nin 2019'dan beri verdiği Kristal Kelepeçe Ödülleri'nin dördüncüsü, İBB Ali Emiri Kültür Merkezi'nde düzenlenen bir törenle sahiplerine takdim edildi. Emrah Poyraz ve Ulaş Özkan, *Kör Kanun* isimli romanlarıyla Yılın Polisiye Romanı

dalında ödüle layık görüldü. İlk kez verilen Yılın Polisiye Öykü Kitabı dalında *İnsanlık Hali* isimli eseriyle Reha Avkıran Kristal Kelepeçe'yi kazanırken Teşvik Ödülü ise *Kâbus*

isimli romanıyla genç yazar Aras Gençtürk'ün oldu. Törende ayrıca polisiye edebiyata katkılarından dolayı eleştirmen/yazar Ömer Türkeşe Onur Ödülü takdim edildi.

8. KEZ... KAHRAMANMARAŞ KİTAP VE KÜLTÜR FUARI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa

23 EKİM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 14-23 Ekim tarihleri arasında 8. Uluslararası Kitap ve Kültür Fuarı düzenlendi. 15 Ekim'de Alişan Kapaklıkaya, Nedim Şener, Hatice Kübra Tongar ve Mehmet Sabri Genç'in edebiyatseverlerle buluştuğu fuarın ikinci gününde Kahramanmaraşlı yazar ve şair Mevlana İdris'i Anma programı gerçekleşti. Moderatörlüğünü Harun Kadioğlu'nun üstlendiği programda şair-yazar Hüseyin

Akın ile Yazar Sadık Yalnızuçanlar, Mevlana İdris'i anlattı. Fuar kapsamında "Sezai Karakoç'a Saygıyla" temasıyla panel düzenlendi. Dr. Selim Somuncu moderatörlüğünde gerçekleşen bir diğer etkinlikte Süleyman Ceran ve Üzeyir İlbak, usta yazar Rasim Özdenören

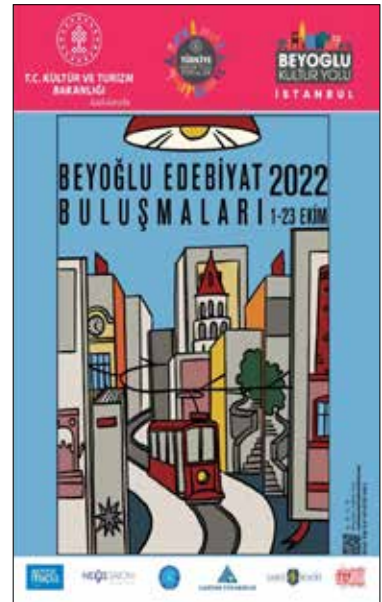
üzerine olan fikirlerini paylaştılar. Söyleşi, panel ve imza günü etkinliklerinin düzenlendiği fuarda gazeteci-yazar Mustafa Alyaz, psikiyatrist-yazar Mustafa Ulusoy, yazar Kazım Yurdakul, Ömür Akkor ve araştırmacı-yazar Emine Şenlikoğlu da yer aldı.

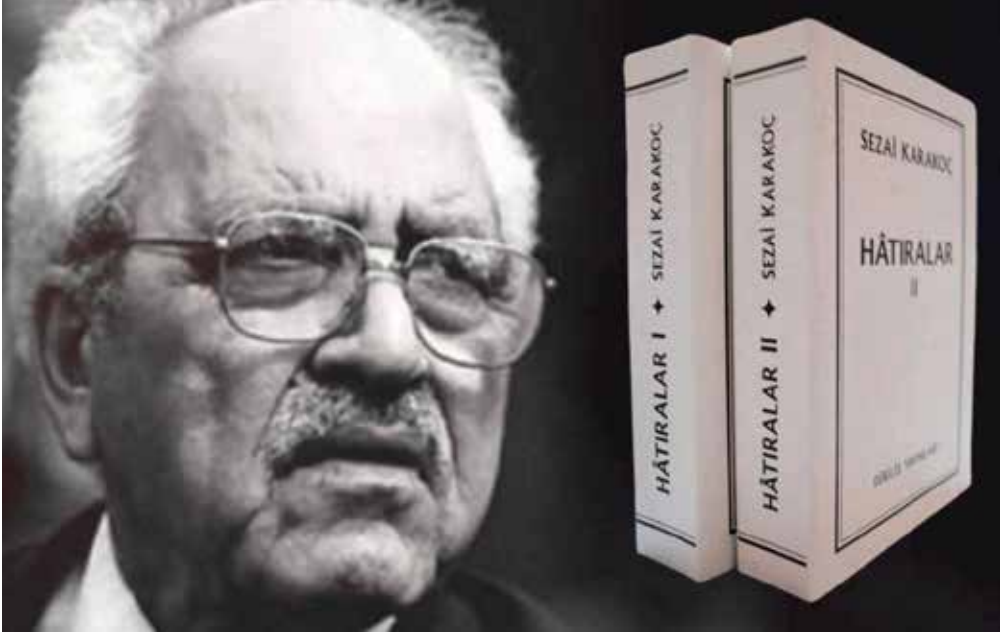
BİR İSTANBUL GEZİNTİSİ: BEYOĞLU EDEBİYAT BULUŞMALARI

23 EKİM

Beyoğlu Kültür Yolu Festivali, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Fransız Kültür Merkezi, Saint Benoît Fransız Lisesi, Yeditepe Üniversitesi, Beyoğlu Anadolu Lisesi, Neve Şalom Kültür Merkezi'nin katkılarıyla 1-23 Ekim tarihleri arasında gerçekleşti. Kalem Kültür Derneği tarafından düzenlenen Beyoğlu Edebiyat Buluşmaları, 4-22 Ekim tarihleri arasında, her yaşta edebiyatsevere hitap eden etkinliklerle; yazar, çizer ve öğretmenleri okurlarla bir araya getirdi. Etkinliklerinde; Ayça Çakmak, Ayşegül Özkan,

Başak Sayan, Defne Suman, Duygu Dalgakıran, Furkan Çalışkan, Gökçe Akgül, Mario Levi, Maryam Madjidi, Mehmet Demirtaş, Murat S. Dural, Özlem Ertan, Rakesh Jobanputra, Selçuk Orhan, Seyhan Bozkurt Jobanputra ve Ümit Türe yer aldı. Katılımcılar, hem atölyelerde eğitim aldı hem de Beyoğlu'nu gezerek İstanbul'un edebiyat tarihine farklı bir gözle baktılar. Beyoğlu Edebiyat Buluşmaları'na; Saint Benoît Fransız Lisesi, Beyoğlu Anadolu Lisesi, Neve Şalom Kültür Merkezi ev sahipliği yaptı.

HATIRALAR RAFTA!

**Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa**

24 EKİM

Sezai Karakoç vefatından kısa bir süre önce yaptığı bir konuşmada hatıralarını kitap olarak hazırladığı belirtmişti. Basımına ömrü vefa etmeyen *Hatıralar* kitabı iki cilt halinde okuyucuyla buluştu. Diriliş Yayınları tarafından basılan kitabın ilk cildinde ailesi, çocukluk yılları ve okul hayatı yer alıyor, ikinci ciltte ise üniversite sonrası dönem yer alıyor ve hatıralar 1974 yılına kadar devam ediyor. Karakoç,

kitap içeriğinde çocukluğundan, ailesinden, okul yıllarından ve çalışma hayatından bahsediyor. Çıkardığı dergileri, dostlukları ve edebiyat hayatını, zamanının sosyal ve siyasi ortamını, çalışma şartlarını, iş ortamında Müslüman hassasiyetleri dolayısıyla uğradığı baskıları anlatıyor. Şair ve fikir adamı hatıralarında, doğum yeri olan Diyarbakır-Ergani'nin tarihçesinden anlatmaya başlıyor. Aile profilinden sonra,

hayatını kronolojik bir sırayla okura aktarıyor. Çocukluk yıllarını, eğitim hayatını, kurduğu dostlukları, edebiyat dünyası ile tanışmasını, Diriliş düşüncesinin filizlenme sürecini anlatan Necip Fazıl Kısakürek, Cemal Süreya, Fazıl Hüsnü, Mehmet Şevket Eygi, Fethi Gemuhluoğlu, Muzaffer Erdost, Ahmet Oktay gibi şair, yazar ve düşünürlerle olan ilişkileri de yer alıyor.

Alleben Öykü Günleri

Gaziantep'in yetiştirdiği edebiyatçılar Mitat Enç, Ülkü Tamer, Onat Kutlar ve liseyi Gaziantep Lisesinde okuyan Sezai Karakoç'un öyküleri Gaziantep'te konuşuluyor.

Konuşmacılar: Prof. Dr. Halil İbrahim Yakar, Prof. Dr. Turan Karataş, Prof. Dr. Abdullah Harmancı, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri Genç, Ali Ayçil, Ethem Baran, Betül Nurata, Reşit Güngör Kalkan, Hüseyin Ahmet Çelik, Ali Güney, Sema Bayar, Adige Batur, M. Fatih Kutubay, İbrahim Halil Çelik, Muhammet Erdevir.

Tarih - Saat: 28 EKİM 2022 / 10.00-16.00

Yer: Gaziantep Üniversitesi Atatürk Kültür Sahnesi

www.belkisbienali.com

📍 📱 🌐 belkisbienali

ALLEBEN ÖYKÜ GÜNLERİ

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaa
aaaaa

28 EKİM

Gaziantep’li öykücüler, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Gazikültür’ün düzenlediği organizasyonla Belkıs Biennial kapsamında Gaziantep Üniversitesi Atatürk Kültür Sahnesi’nde düzenlenen panelde anıldı. Şehir edebiyatının büyük ismi Mitat Enç, 1950 Kuşağı’nın güçlü sesi Onat Kutlar, İkinci Yeni’nin lirik şairi ve öykücüsü Ülkü Tamer ve lise öğrenimini Gaziantep’te tamamlayan Sezai Karakoç’un öykücülükleri konuşuldu. Alleben Öykü Günleri’nde Gaziantep’in dünden bugüne Türk edebiyatındaki yeri üzerinde duruldu. İki oturum halinde gerçekleştirilen panelin konuşmacıları ve oturumlarının isimleri şu şekilde: İlk oturumda açılış konuşmasını Prof. Dr. Halil İbrahim Yakar “Bir Edebiyat Şehri Olarak Gaziantep” başlığı ile yaptı. Prof. Dr. Turan Karataş “Sezai Karakoç’un Gaziantep Lisesi Günleri”, Reşit Güngör Kalkan “Ülkü Tamer ve

Gaziantep”, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri Genç “Mitat Enç Bize Ne Anlatır?”, Sema Bayar “Onat Kutlar’ın Öykülerinde Mekân ve İnsan”, Hüseyin Ahmet Çelik “Ülkü Tamer ve Alleben Öyküleri”, M. Fatih Kutlubay “Gaziantep’li Bir Öykücünün Gözünden” yer alan diğer isimler ve başlıklar oldular. İkinci oturumun açılış konuşmasını Muhammet Erdevir “Şehir Edebiyat Penceresinden Bakmak” başlıklı sunumu ile yaptı. Bu oturumda yer alan diğer isimler ve konu başlıkları ise şu şekilde: Prof. Dr. Abdullah Harmancı “Sezai Karakoç’un Hikâyeciliği”, Betül Nurata “Ülkü Tamer’in Öykü Dünyası”, Ali Ayçıl “Mitat Enç’in Türk Edebiyatı İçin Değeri”, Ethem Baran “Onat Kutlar ve Türk Öykücülüğündeki Yeri”, Ali Güney “Meydana Çıkan: Sezai Karakoç Öyküsü Üzerine”, Adige Batur “Bu Şehrin Öyküleri”, İbrahim Halil Çelik “Gaziantep’i Öyküye Taşımak.”

ANKARA'DA KİTAP FUARI HEYECANI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaa
aaaaa

30 EKİM

18. Ankara Kitap Fuarı 21-30 Ekim tarihleri arasında ATO Congressium’da gerçekleşti. Fuarın onur konuğu Nazlı Eray oldu. 2005 yılından beri düzenli olarak gerçekleşen fuara bu yıl 300’ü aşkın yayınevi ve sivil toplum kuruluşları katıldı. 10 gün süren fuarda söyleşi, panel, şiir dinletileri ve çocuk aktivitelerinin de olduğu binden fazla etkinlik gerçekleşti.

2022 SAİT FAİK ÖYKÜ ÖDÜLÜ

31 EKİM

2022 yılı Sait Faik Öykü Ödülü Birgül Oğuz, Hülya Soyşekerci, Jale Özata Dirlikyapan, Nahit Kayabaşı ve Şafak Baba Pala'dan oluşan seçici kurulun yaptığı değerlendirme sonucunda açıklandı. Öykü ödülünün sahibi Aziz öyküsü ile Elif Yeşilkaya oldu.

EVEREST ROMAN YARIŞMASI

31 EKİM

Everest Yayınları'nın 2006 yılından beri düzenlediği İlk Roman Yarışması'nın bu yılki kazanımı *Geceden Beri* adlı dosyasıyla Elif Demirel oldu. Asuman Kafaoglu-Büke, Bahriye Çeri, Gülfem Pamuk, Irmak Zileli ve Zekiye Antakyahoğlu'ndan oluşan jüri, ödülü bu esere verme gerekçesini şu sözlerle açıkladı: "Batıl ile akılı, masal ile gerçeği, geçmiş ile bugünü güçlü imgelerle yoğuran, günümüz insanın kaygılarına, sırlarına ve karanlık yanlarına büyüülü gerçekliğinin penceresinden aynalar tutan ve her bir aynasını çiçeklerle bezeyen özgün bir roman. Yazar, doğaya ve insana saygılı anlatısı, güçlü bir dili ve sıradan olanı sıra dışı kılma becerisiyle bu ödüle layık bulunmuştur."

30 EKİM

AY VAKTİ 22 YAŞINDA 200. sayısını çıkaran *Ay Vakti* dergisi 22 yaşına girdi.

GÜNEŞ KALIR BİR BAŞINA'YA ÖDÜL

31 EKİM

Bilkent Üniversitesi Oğuz Tansel Türk Edebiyatı Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından her yıl Oğuz Tansel adına ve dönüşümlü olarak “Çocuk Yazını”, “Halk Bilimi” ve “Şiir” alanlarında ödül veriyor. Alphan Akgül, Mehmet Kalpaklı, Birhan Keskin, Orhan Tekelioğ-

lu, Levent Yılmaz'dan oluşan seçici kurul 2022 yılı şiir ödülünü Ömer Erdem'in *Güneş Kalır Bir Başına* adlı kitabına verdi. Ödülün Erdem'e verilme gerekçesi ise şu şekilde belirtildi: “Kurul, Ömer Erdem'in bu kitabıyla, yirminci yüzyıl şiir akımlarının etkilerini özümseyerek aşması,

yalın ve lirik bir söyleyiş ile düşünce derinliğini birleştirmesi, klasik şiire özgü dize tartımı, eda ve kompozisyon bilgisini çağdaş şiir anlayışlarıyla yorumlayarak modern ve özgün bir üslup yakalamayı başarmış olmasını ödülün gerekçesi olarak görmüştür.”

EDEBİYAT MAHFİLLERİ ÖLDÜ MÜ?

Ekim

M. Fatih Kutlubay

Değerlendirme

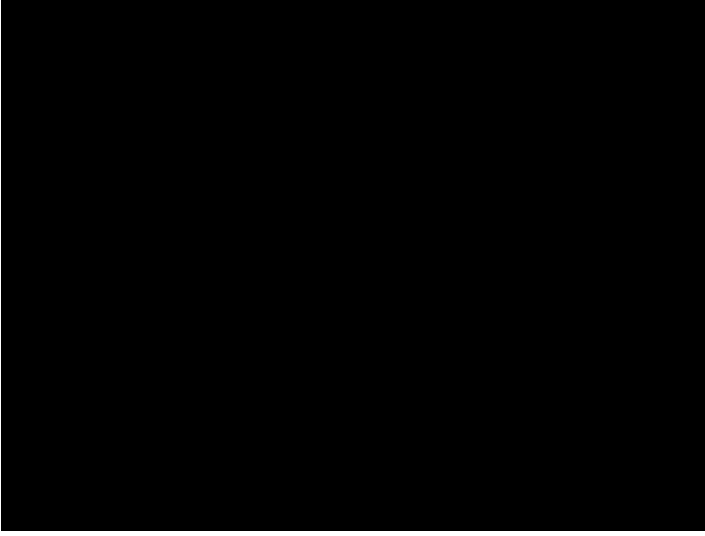
Edebiyatçılar nerede toplanır? Nasıl organize olup bir araya gelirler? Nereleri mesken tutarlar? Bugün bu soruların cevabına ulaşmak için Google'da "Falanca şehirde edebiyat dergileri nerede satılır?" gibi bir arama yapmanız bile yeterli olabilir. Böylece bulunduğunuz yerdeki edebiyatçıların müşterek mekânlarına dair bilgiye, ucundan kıyısından rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Çünkü arama sonucunda ulaştığımız ve edebiyat dergilerinin satıldığı o kitabevi, tıpkı sizin gibi edebiyatçıların bir araya geldiği mekânları arayan yahut bunları bilenlerin uğradığı kavşak noktadır muhtemelen. Arttırıyım muhtemelden de fazlası, düpedüz öyle. Ne kadar hızlı bir temas imkânı değil mi? Yahut Twitter'da edebiyat kamusuna çağrı diye atılan "Falan şehirde falan yerdeyim, bir saat içinde gelene çay ısmarlarım." minvalli tivitler. Bu şekilde bulabileceğiniz birkaç kişi ile belirli bir yerde oturup edebiyat üzerine birkaç kelam edebilir, toplanmalarda devamlılık gösterirseniz de kendinize küçük bir edebiyat çevresi dahi kurmuş olursunuz. Peki, bugün edebiyatçılar olarak birbirimizi bulma konusundaki imkân ve kolaylıkların onda birine sahip olmadığımızı düşünürsek

Türk Edebiyatı'nda mahfil denildiğinde akla ilk gelen yer olan Küllük Kahvesi'nin neredeyse bütünü ile edebiyata ve eleştiriye hasredilmiş ortamıyla karşılaştığımızda bugün edebiyatçıların bir araya geldiği mekânlarda edebiyata temash kısa paslaşmalar, edebiyat dedikoduları ve küçük çaplı fikir teatilerinden öteye giden edebiyat sohbetine nadir rastlanır.

düzenli ve sürekli bir araya gelmeyi nasıl sağlayacaktık? Anlık iletişim araçları yaygınlaşmadan önce tüm insanlar nasıl sağlıyorlarsa öyle: Mekânlar vasıtasıyla. Toplanma rutinleri anlık iletişim araçları ile değil mekân üzerinden oluşan bir veya birkaç nesil edebiyatçıdan bahsedeceğim. Bizden önceki zamanın edebiyatçılarından, onların bazen gelişigüzel bazen de planlı olarak yaptıkları toplantılardan, en mühimi onları bir araya getirme kabiliyeti olan

mekânlardan. Edebiyat çevrelerinin mesken tuttuğu mekânlar. Herkesin üzerinde mutabık olduğu, planlı olarak gidildiği zaman muhakkak; geçerken uğrandığında ise yüksek ihtimalle edebiyatçı olarak takdim olunacak birileri ile sohbet edebilme şansının olduğu mekânlar. İşte başlıktaki soru, bize aslında bu kadar imkân karşısında bugün adına mahfil denebilecek ve bu işlevi görece mekânların olup olmadığı üzerine biraz kafa yorduracak. Kafa yorduracak diyorum çünkü cevap verme değil bu yazı ile ben de cevap arama niyetindeyim.

Mahfil meselesinde uzun süreli ve detaylı bir araştırma ile hem akademik hem de yazınsal kaynak niteliğinde Türk edebiyatına eserler kazandıran Turgay Anar, bir mekânın mahfil olabilmesi için net olarak maddelendirmemiş olsa da bazı kıstaslar olduğunu kabul ediyor. Bu kıstaslardan yaptığım çıkarımla bir mahfil oluşabilmesi için **a)** birden fazla edebiyatçının belirli bir mekânda bir araya toplanması **b)** bu edebiyatçıların gündelik mevzuular dışında edebiyat üzerine konu, tür, eser, şekil, kavram bağlamında tartışmalar yürütmesi **c)** toplantıların önceden planlanmış olması **ç)** toplantıların sürekli ve düzenli gerçekleşmesi **d)** toplantının üstat bir edebiyatçısı yahut sanat/

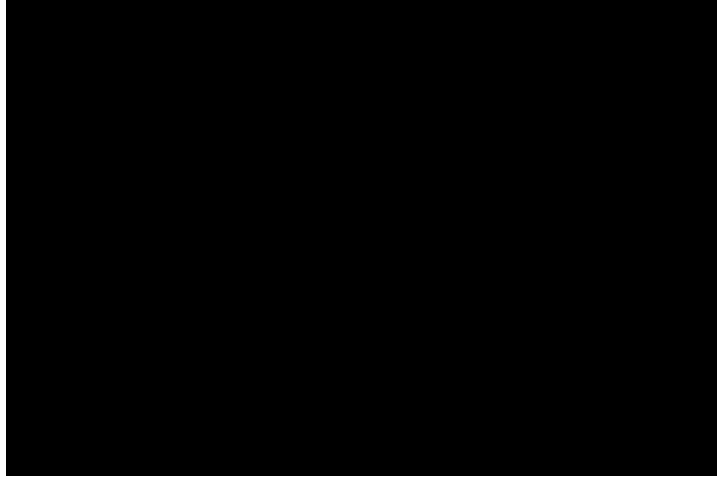
Anadolu şehirlerinde edebiyat ilgilisi kitlelerin bir şekilde belirli bir mekânı benimseyerek o mekân merkezli toplandıklarına şahidiz.

kâr hamisinin olmasıdır. Bu beş belirgin kıstas dışında ek olarak da müdavimlerine edebi bir kimlik inşası, edebi bakış ve görgü kazandırabilmesi, Habermas'ın soylu salonlarındaki edebiyat toplantılarına işaret ettiği gibi edebi *eserin hasbihal olarak eleştirisi* kültürüne dayanması gibi kıstasları da ekleyebiliriz. Bu kıstaslara uyup uymama konusunda yapılan çözümleme ve ondan hareketle günümüzde bu tarz mekânlarda toplanmaların mahfil kıstaslarını sağlamadığı, dolayısıyla artık mahfillerin oluşmadığı yönünde bir kabulleniş hızla ve özensiz olur. Bu yüzden Anar'ın saydığı kıstasları temel alarak bugünün edebiyatçıların topladıkları mekânlar ve toplanma biçimlerinin

bir mahfil oluşturma hasletinde olup olmadığını tartışarak fikir yürütmek daha fazla iş görür.

İlk iki kıstası birlikte değerlendirdiğimizde; bugün İstanbul'da yahut Anadolu şehirlerinde edebiyat ilgilisi kitlelerin bir şekilde belirli bir mekânı benimseyerek o mekân merkezli toplandıklarına şahidiz. Geçmişe çok kaymadan yakın zamanda İstanbul'da çoklukla ve yoğunlukla popüler hale gelen Yeni Valide Camii arkasındaki çay ocaklarında; Anadolu'da şehir merkezlerine yakın han, medrese, külliye, kitabevi gibi mekânlarda toplandığı vakıa. Adana'da Ulu Camii Şadırvanı, Konya'da Mevlâna ve Alaattin civarı çay

**Bugün edebiyat
oturumlarında,
geçmişte
mahfillerde
gerçekleşen
hararetli
tartışmalar
yerini daha soft
sohbetlere bıraktı.**

Aaaaaa
Aaaa

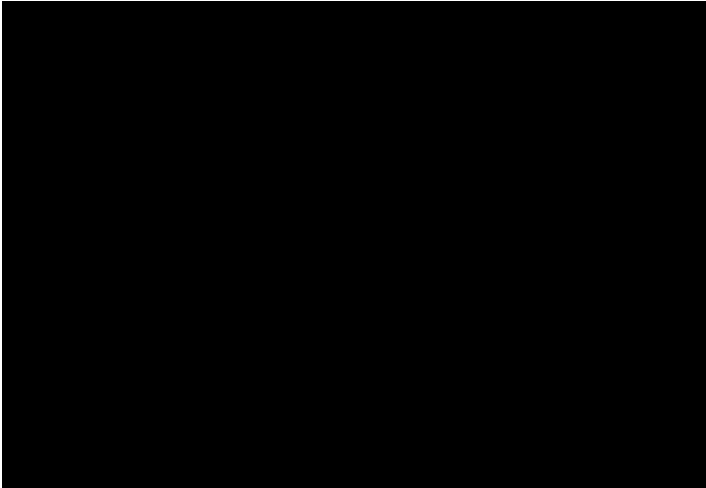
ocakları, Kayseri'de Akabe Kitabevi (Sahabiye Medresesi), Erzurum'da sahaflar şeklinde uzar gider liste. Saydığım mekânların çoğunda birbirlerinden bağımsız gruplar, bütün arz etmeden aynı anda bir aradadır. Bu oturumların büyük oranda edebiyatla teması olsa da kimi zaman ekseni edebiyattan kayan sohbetler de gerçekleşir. Bunun temel nedenlerinden birisi toplanmaların -birazdan rolüne değineceğim- bir hâmi/üstâd figüründen uzak oturumlar olması olabilir. Türk Edebiyatı'nda mahfil denildiğinde akla ilk gelen yer olan Küllük Kahvesi'nin neredeyse bütünü ile edebiyata ve eleştiriye hasredilmiş ortamıyla karşılaştığımızda bugün edebiyatçıların bir araya geldiği mekânlarda edebiyata temaslı kısa paslaşmalar, edebiyat dedikoduları ve küçük çaplı fikir teatilerinden öteye giden edebiyat sohbetine

nadir rastlanır. Bunu bir kusur olarak değerlendirmiyorum. Bugün edebiyatçıların -üstâd sayılacak toparlayıcı figürler de dâhil- bu tarzda derinlik içeren konuşmalarını daha büyük bir kitle önünde ya da önceden organize edilmiş bir program kapsamında yapması yönünde teamül oluştu ve böyle sürüyor. Bundan sebep ki bugün edebiyat oturumlarında, geçmişte mahfillerde gerçekleşen hararetli tartışmalar yerini daha soft sohbetlere bıraktı. Habermas'ın ortaya attığı, az evvel de değindiğim *edebi eserin hasbihal olarak eleştirisi*, mahfillerde edebiyat konusunda yetkin üstâd/hâminin önünde ve onun hakemliğinde canlı olarak gerçekleşmiş. Hem edebi eserin hem de isimlerin ve kavramların boylu boyunca değerlendirildiği bir ortam. İhsan Raif Hanım'ın evindeki estetik tartışmaları, Küllük'ün temel meselesi olan eski-

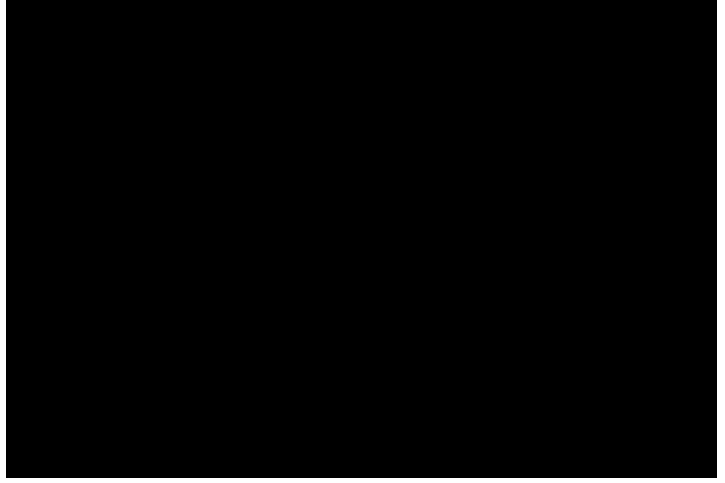
yeni edebiyat mevzuu, Marmara Kıraathanesi'nde Necip Fazıl ile Nazım Hikmet karşılaştırmaları... Hatta bir eserin dergilerden önce kamuya sunulduğu, bazen eserin tam anlamıyla son şeklini almadan mahfildekilerin önüne atılıp hırpalanmasına izin verildiği bir ortam. Bugün ise artık kolektif eleştiriden uzakta, birebir gerçekleşen küçük fikir teatileri dahi yüz yüze toplanmayı beklemeden telefon veya mailler/mesajlar üzerinden gerçekleşiyor ve çayın yanına meseleye dair özet ve kuru bir tartışma kalıyor. Meselelerin derinlemesine tartışılması şöyle dursun.

Diğer iki kıstasın da bir arada değerlendirilmesi gerek gibi. Çünkü toplantıların düzenli ve devamlılığı ile planlı yapılması, birbirlerinden beslenen ve birbirlerini besleyen iki kıstas. Mahfillerde düzenlilik

ve devamlılık, toplantının namusu gibi korunmuş, müdavimler de daima bu hususa riayet etmiş. Mesele, hem toplantıların düzenli ve sürekli yapılması hem de katılımcıların düzenli ve sürekli katılımını ihtiva ediyor. Bilhassa daha sonraları kamusal mekânlara yayılmadan önce paşaların, beylerin konaklarında ve onların hâmilğinde süren toplantılarda kimin gelip gelmediği, patronajlığı üstlenen ev sahibince tespit edilerek biraz da mevkiinin verdiği güçle düzensiz davrananlara kapının gösterildiği de olmuş. Bugünkü edebiyat oturumlarında böylesi müeyyidelerin uygulanmadığı açık. İstikrar göstermeyenlerin kendilerini bir süre sonra mevzuların dışında hissetmesi gibi bir iç müeyyideyi saymazsak tabi. Meselenin diğer yönü olan toplantının düzenliliği ve devamlılığı ise bugün müdavimlerin

Aaaaaa
Aaaa

Aaaaaa
Aaaa

istek, amaç ve hedefleri ile bağıntılı. Örnek olarak bugün edebiyatçıların bir araya gelme vesilelerinden olan okuma etkinlikleri belirli periyotlarla yapıldığından düzen ve devam kavramına daha yakın. Keza dergi idarehanelerinde gerçekleşen ve temelde yayın süreci ile ilişkili toplantılar da öyle. Nihayetinde bugün mahfil kültürünün düzen ve devam şartlarına uyan oturmalar, pratik bir fayda gözetildiğinde gerçekleşirken; gayesi “laflamak” olan oturmalar da ise esneklik var. Uğraşların çeşitliliği ve edebiyatçının, mahfil müdavimlerinin çoğu gibi yazarak para kazanmadığı bir çağda bunun böyle olması da gayet doğal.

Anar'ın belirlediği son kıstasın değerlendirmesine geçmeden hâmilik ve üstat edebiyatçılık kavramlarının ayrımını yapmak istiyorum. Hâmiler, bilhassa

Osmanlı döneminde sanat zevki olduğu için konaklarını belirli periyotlarda edebiyatçılara açan ve bazı durumlarda hakemlik işlevi de gören paşa ve beyleri nitelerken üstat edebiyatçılar ise mahfillerin konaklardan ayakaltı mekânlara indiği zamanlarda etrafında kendisinden daha az tecrübeli edebiyatçıların toplandığı ve onların tedrisatında rol oynayan bir figürü işaret eder. Küllük'ün Asaf Halet Beyi veya Baylan'ın “papası” Attıla İlhan gibi. Gerçi bazı mahfillerde para gerektiren işlere mali kaynak sağlayan isimlerin olduğunu da biliyoruz. Küllük'ün tek sayı çıkan dergisini finanse eden Alaettin Hâkgüder örneğinde olduğu gibi. Neticeten patronajın, mahfillerin hem konaklar döneminde hem de kamuya açıldığı dönemde sürdüğü ortada. Kimi zaman az kimi zaman çok.

Öncelikle himaye mevzuuna değinelim. Bugün bireysel hâmilik oldukça sınırlı. Önemli edebiyat faaliyetleri çoğunlukla belediye gibi kamu idareleri ile bazı büyük sermaye kuruluşlarınca finanse ediliyor. Bu kuruluşlarca koordine edilen edebiyat festivalleri, sempozyumlar, paneller, ödüller gibi toplu edebiyat faaliyetleri, kuruluşların çıkar ve hedefleri doğrultusunda –bu çıkar belediye için kamu yararı, sermayedar için reklam- ve o planla gerçekleştiğinden kültür ögesi olan mahfillerin bağımsız ve bütünüyle sivil yönü, bu faaliyetlerde kendisini pek gösteremeyebiliyor.

Mahfillerin üstat bir edebiyatçıya ihtiyaç duyması ve onun tedrisatında edebi kişiliği gelişen müdavimlerin varlığı ise bugün diğer mahfil kıstaslarına nazaran uygulaması arızı olsa da hâlâ süren bir kurum. Özellikle edebiyat dergilerinin işlevsel olarak mahfile yakın idarehanelerinde gelişen bu ilişki türü ile yazım sürecine yeni başlayan bir edebiyatçı, dâhil olduğu edebi çevre ve dergi içinde yazma sürecini olgunlaştıracak ve nihayet Demir Özlü'nün Baylan Pastanesi'ndekiler için söylediği “*edebiyat görgüsünü*” kazanacaktır. Edebiyat görgüsünün özellikle mahfil kültüründe kolektif bilinç ve tedrisatla kazanılması karşısında mesele bugün büyük oranda dergiler ve onların kurucuları/genel yayın yönetmenleri etrafında şekillenmektedir. Yayın sürecinde

düzenli olarak bir araya gelen üstat ve daha az tecrübeli edebiyatçılar dergi idarehanelerini bir toplanma mekânı olarak kullanıyorlar. Hızlıca akla gelen örnekleri: rahmetli Rasim Özdenören'in üstatlığındaki Hece Dergisi veya yakın zamana kadar Kutlu'nun başında olduğu Dergâh gibi. Edebiyata yeni başlayan gençlerin derleyip toplayıcı bir figüre duyduğu ihtiyaç, en azından eser yayınlatma ve sisteme dâhil olma anlamında dergiler etrafında bu yolla belki bir nebze giderilmekte. Mahfiller dönemindeki verimin alınıp alınmadığı tartışmasından bağımsız bir çıkarımı dikkatinize sunayım böylece.

Mahfillerin tanımı ve taşınması gereken kıstasların bir sıralaması ve bugünkü durumun karşılaştırılmasından çıkan sonuçta; edebiyatçıların kendilerine benzer kişilerle bir araya gelme isteğinin daima sürdüğü, bunun geçmişte mahfil denilen devamlı ve düzenli kültürle oluştuğu bugün ise mahfil olma kıstaslarının yarım yamalak dâhi oturamadığı edebiyat mekânlarından bahsedebiliriz. Bu mekânlar işlevsel olarak bazen okuma gruplarına bazen idare-sermaye destekli faaliyetlere bazen gelişigüzel arkadaş oturmalarına ev sahipliği yapsa da hiçbirisi edebi terminolojideki dört başı mamur o mahfil tanımını tam anlamıyla karşılamıyor. Dahası var: Buradan bakılınca ufukta bir mahfile ihtiyaç veya arzu duyduğumuza dair bir işaret de görünmüyor.

NURİ PAKDİL UZUN YÜRÜYÜŞÜ

Ali Emre

Nuri Pakdil, bir söz adamı değil, konuşma adamı değil, bir eylem adamıdır. “Konuşmak, su üstüne yazı yazmak gibidir. Aslolan yazıdır!” der. Klas bir duruşa sahiptir. “Eylem adamı” olmak ve “Klas duruş” sahibi olmak nedir? En başta, “insanın yaratılış bilgeliği”ni kavraması ve tüm hayatını buna göre düzenlemesidir.

* Türk edebiyatının en asil yazarlarından Nuri Pakdil'i 18 Ekim 2019 tarihinde ebedi yurdumuza uğurladık...

**O, Kimsenin
“adamı” olmayan,
hiçbir şekilde çıkar
peşinde koşmayan,
yalnızlığı bir
hayat biçimine
dönüştüren, aykırı
bir kişiliktir.**

Memleketi Kahramanmaraş'ta, daha çocukluk yaşlarından itibaren ailesi tarafından özel öğretmenler tutularak iyi eğitim alması sağlanan, tek çocuk olduğu için de tüm aile çevresi tarafından üzerine titrenen, tüm bunların sonucunda da daha lise yıllarında iyi bir yabancı dil bilen, ülkesini ve dünyayı tanıyan, sorumluluk sahibi, donanımlı bir genç olma niteliğine kavuşmuştur Nuri Pakdil. Ortaokul ve lise yıllarında takip ettiği sanat-edebiyat dergilerinin yanı sıra, yine o yıllarda tanıştığı *Büyük Doğu* dergisi, onun düşünce ve ideoloji dünyasının oluşumuna kaynaklık etmiştir.

Bu donanımla, bir lise dergisi olarak yayımladığı *Hamle* dergisi, edebiyat çevrelerinde ilgiyle karşılanmış ve ses getirmiştir. Bir okul dergisi, bir öğrenci dergisi olarak Nuri Pakdil yönetiminde dört-beş sayı ancak çıkabilen bu dergi hâlâ konuşulmaktadır. Nuri Pakdil, İstanbul'da üniversiteyi, Bitlis'te askerliğini bitirdikten sonra Ankara'ya yerleşerek, hayatına ve mücadelesine bu şehirde devam etme kararı vermiştir. Çalkantılı ve sancılı geçen 60'lı yılların etkisi hâlâ sürerken, Nuri Pakdil, bir grup arkadaşıyla birlikte, Şubat 1969'da *Edebiyat* dergisinin ilk sayısını çıkarmış ve böylelikle “uzun mücadele”sinin de startını vermiştir.

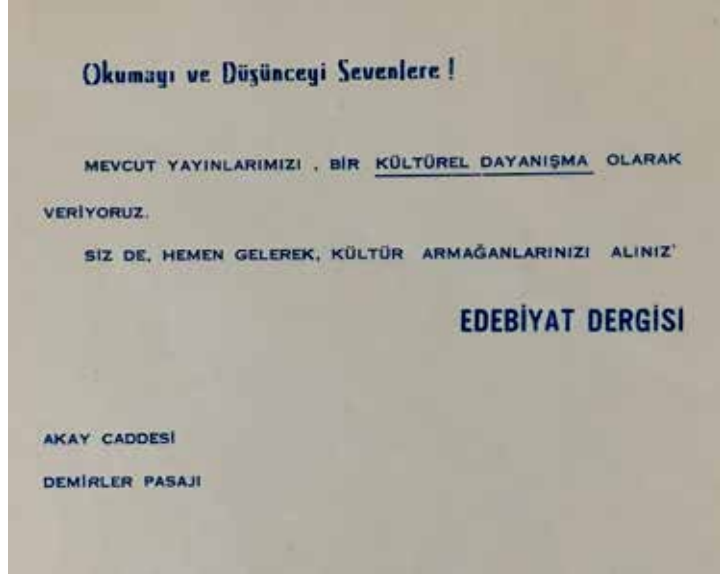
Lise yıllarından beri birlikte olduğu, bağıni koparmadığı ve yollarını ayırmadığı arkadaşlarının başında Akif İnan, Erdem Beyazıt, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Alaeddin Özdenören, Hasan Seyithanoğlu gelir. Bugün, Cahit Zarifoğlu'nun bir şiirinden hareketle “*Yedi Güzel Adam*” olarak adlandırdığımız bu insanlar, ülkemizin önemli birikiimlerindendir. Nuri Pakdil, bir söz adamı değil, konuşma adamı değil, bir eylem adamıdır. “*Konuşmak, su üstüne yazı yazmak gibidir. Aslolan yazıdır!*” der. Klas bir duruşa sahiptir. “*Eylem adamı*” olmak ve “*Klas duruş*” sahibi olmak nedir? En başta, “*insanın yaratılış bilgeliliği*”ni kavraması ve tüm hayatını buna göre düzenlemesidir. Yeryüzündeki tüm baskıların, zulümlerin yok edilmesi, insanın tam anlamıyla özgür olması için çalışmasıdır. “*İnanmak, gerçek özgürlüktür.*” der Nuri Pakdil. Dünya malına itibar etmemek, vicdanlı olmak, ilkeli olmaktır. Yazdıklarınızla yaşama biçiminiz arasında çelişki olmamasıdır.

Her koşulda, doğru bildiğiniz şeyin arkasında durmaktır. Nuri Pakdil; hep sorgulayan, bilinçli, kendine özgü bir üslubu olan, kesin tavırlı, tutarlı, kararlı, tutkulu, aşklı, öfkeli, aykırı, muhalif, yerli düşünceye ve özgün bir edebiyat tarzına sahip, inandığı değerlerle uyumlu bir hayat pratiğinin sahibidir. Kimsenin “adamı” olmayan, hiçbir şekilde çıkar peşinde koşmayan, yalnızlığı bir hayat biçimine dönüştüren, aykırı bir kişiliktir. Tek başına kalsa bile, hiçbir şekilde eğilmez, hiçbir şekilde pes etmez, hiçbir şekilde vazgeçmez. Ona göre, sabır ve dirençle başarılamayacak şey yoktur.

Edebiyat dergisi ve *Edebiyat Dergisi Yayınları*'nın üstlendiği sorumluluğu yerine getirebilmesi için hiçbir fedakarlıktan kaçınmaz, ihmal etmez, vazgeçmez. İnatla anlaşılacağı günleri bekler. Arkadaşlarından da “*kutsal inat*” sahibi olmalarını ister.

Edebiyat Onun için, sadece güzel söz üretme eylemi değildi. Edebiyat, bir duruş, bir karşı koyuş, bir muhalefet, bir ret aracıydı. Edebiyat, aynı zamanda tarihsel sorumluluğumuzu yerine getirme, kalıcı değerler oluşturma alanıydı. Yayımlandığı yıllarda *Edebiyat* dergisinin yayımında zaman zaman aksamalar olur. Çok güç koşullar altında süren

Edebiyat onun için bir duruş, bir karşı koyuş, bir muhalefet, bir ret aracıydı.

bir eylemdir. Ancak, *Edebiyat* dergisi, asla hiçbir kişiye, hiçbir zümreye, hiçbir örgüte, hiçbir şirkete, hiçbir menfaat grubuna sırtını dayamaz. *Edebiyat* dergisi, onurla, kendi özgün ve lekesiz çizgisinde devinmeyi sürdürür. Çünkü, “*Edebiyat*”, bir uygarlığın varoluş savaşının adıdır.

Bütün direnmelere rağmen, Aralık 1984’te, *Edebiyat*’ın yayını durdurur ve yayımlanmış tüm kitapları Akay Caddesi’nde, *Edebiyat*’ın bürosu önünde kuyruğa giren genç-yaşlı tüm insanlara ücretsiz olarak bizzat kendi elleriyle dağıtır. Bu davranışını anlamakta zorlanıp soranlara: “*Halktan aldık, halka veriyoruz.*” der. Ve ekler: “*Kültür ekiyoruz.*” Bu dağıttığı kitaplar “*Okumayı ve düşünmeyi sevenler*”le “*bir kültürel dayanışma*”-dır! 13 yıllık suskunluk döneminin ardından, ekilen o kültür tohumu

filizlenmeye başlar ve Şubat 1997 yılında, yani 28 Şubat kararlarının alındığı günlerde, ülke için zor dönemin başladığı bir dönemde yeniden ortaya çıkar Nuri Pakdil. Ortaya çıkar ve “*Sükût Sûretinde*” konuşmaya başlar. Böyle insanlar, karanlık dönemlerde ortaya çıkarlar ve herkese ışık olurlar. 70’li yıllarda İtalyan Türkolog Anna Masala’nın “*Nuri Pakdil ikibinli yıllardan sonra anlaşılacaktır.*” dediği gibi, gerçekten de Nuri Pakdil, ikibinli yıllarda yeni yeni anlaşılmaya, okunmaya ve tartışılmaya başlanmıştır.

Nuri Pakdil, büyük bir entelektüel direnişçidir, muhaliftir. Çünkü bunlar, aydın olmanın en asgari şartlarıdır. Muhafazakâr bir yaklaşımla, gündelik politikalarla evrensel bakış açısına sahip, entelektüel bir nesil yetiştirilemez. Toplumun tüm kesimlerinin dönüşümü için,

dünyayı iyi okuyabilmek için, kendi özgün değerlerimize sahip olabilmek için, uygarlık birikimlerimizi geleceğe taşıyabilmek için irademiz dışında bize giydirilen yabancılaşma ve batılılaşma gömleğini çıkarıp atmamız gerekir öncelikle.

Ülkemize sanatla -edebiyatla gelen ve yerleşen bu yabancılaşmanın, yine sanatla- edebiyatla ülkemizden atılabileceğine inanırdı. Batıcıların oluşturduğu bu karanlığı geriletecek en etkin gücün de sanat ve edebiyat olduğuna inanırdı.

Katıksız bir devrimci olan Nuri Pakdil, İslam'ın hükümlerini ege- men kılmak için devrim yapmak gerektiğine inanır; taa insanın içinde yapılacak bir devrime; yani bir kültür devrimine, yani bir medeniyet devrimine. Yeryüzünün gelmiş geçmiş en büyük devrimcisinin Hz.

Muhammed olduğunu ısrarla vurgular. Ve *“Her türden özveriye hazır bir devrimciyi arayıp durdum tüm hayatım boyunca.”* der.

O, ilke olarak mülkiyete değil, *“kirlili mülkiyet”*e karşıdır. Mülkiyet için *“eğriyse düzeltilmeli, kirliyse arındırılmalı, kanlıysa kazına kazına temiz yeri ortaya çıkarılmalı.”* der. Bir devrimci olarak, aklımızla irdelenerek temize çıkmasının olanaksız olduğunu, daha köklü irdelenmesi gerektiğini, yani vicdanımızla irdelenmesi gerektiğini söyler.

Biriktirmeye ve yığmaya, yani kapitalizme karşıdır. Emekten yana, alın terinden yana, işçiden yana, ezilenlerden yana bir düzen önermektedir. Alışılmadık bir dil ve üslup kullanır: 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü'nü ve Regaip Kandilini aynı mesaj içinde kutlar. Yeryüzünde,

70'li yıllarda İtalyan Türkolog Anna Masala'nın "Nuri Pakdil ikibinli yıllardan sonra anlaşılacaktır." dediği gibi, gerçekten de Nuri Pakdil, 2000'li yıllarda yeni yeni anlaşılmaya, okunmaya ve tartışılmaya başlanmıştır.

işçi haklarını "... alın teri kurumadan ..." diye buyuran bir öğretiden daha iyi savunan bir ideoloji ve düşünce yapısı olmadığına inanır. Nuri Pakdil'in şu selamı onunla özdeşleşmiştir: "Sizleri, Ezeli Ebedi Ulu Önderimiz Hz. Muhammed'e olan sarsılmaz bağlılığımızı vurgulayarak, antiemperyalist, antikapitalist, antinasyonalist, antisyonist, antifaşist, en önemlisi de antifiravunist bir bilinçle selamlıyorum."

Nuri Pakdil'in sabrından ve ısrarından söz etmiştik. Herkese de sabırlı olmayı, ısrarcı olmayı, inatçı olmayı tavsiye eder. Kendisi de kelimelerini, cümlelerini sabırla bekler, sabırla arar ve bulur. Onlara direnişçilik, militanlık ruhu katar. Onun içindir ki, Nuri Pakdil'in cümleleri kurşun gibi ağırdır ve taa yüreğinden vurur insanı. Çağdaş olmak, çağın ilerisinde olmak, kesin

hedefi olmalıdır gençlerimizin. Bunu gerçekleştirmek için de "çok donanımlı, çok bilinçli, çok atılgan Müslümanlar olmalıyız" der.

Türkiye'nin, özellikle Ortadoğu bağlamında, tartışılmaz önemde bir işlevi olduğuna inanır. Yeryüzünü kurtaracak hareketin ancak ve ancak Türkiye'den başlayacağına inancıyla, gençlerimize hep umutla yaklaşır.

"Bu bağlamda, genç arkadaşlarıma çok okumalarını, kendilerini çok iyi yetiştirmelerini ve mutlaka iyi derecede bir yabancı dil öğrenmelerini şiddetle öneriyorum." der. Kuşkusuz, her şeyden önce Türkçeyi çok iyi öğrenmek, çok iyi kullanmak şarttır; hatta zorunluluktur. Dilimin döndüğü kadar sustum, der. Susmak asil bir eylemdir aslında. Devrimci bir eylemdir de. Susmak, yazmamak

anlamına da gelmez Nuri Pakdil'de. Mektuplar yazar. Hatta çokça mektuplar yazar. "Her yere serptiğim tohumlar: mektuplarım." der. ,

1950'lerden beri yazdığı mektuplardan toplanılabilenler 3 cilt olarak yayımlandı. Mektupların büyük bir kısmı bulunamadı. Kimileri saklamamıştı, kimileri kaybetmişti, kimileri bulamamıştı, kimileri de vermek istemedi. Ama yine de 600 civarında mektuba ulaşıldı ve kitapta yer aldı bu mektuplar. Ve bu mektuplar, Nuri Pakdil'in kitaplarında açık açık anlatamadığı düşüncelerini insanlara ulaştıran mektuplardı.

Nuri Pakdil, Mekke'yi, Medine'yi, Kudüs'ü sürekli düşünür; İstanbul sevgisiyle tüm Ortadoğu'yu kucaklar ve bir an bile hatırlıktan çıkarılmaz. "Ben Kudüs'ü İstanbul görüyorum, İstanbul'u Kudüs görüyorum."

der. "Kudüs'üz ve İstanbul'suz aşk yoktur." der. "Yüreğimin yarısı Mekkedir, geri kalanı da Medine'dir. Üstünde bir tül gibi Kudüs vardır." der.

Yıllar sonra Kudüs'üne kavuşan Pakdil'in bu vuslatı, belki de dünyanın tüm mazlumlarına toprağın bağrının çatladığını müjdeliyor! "Yürü kardeşim, ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin!" Çünkü; işgal altındaki El Aksâ, bütün Müslümanların inançlarını yıkmayı amaçlayan bir ülküsel cinayet, bir inanç cinayetinin suçsuz kurbanı olarak, yıkık duvarlarıyla, Müslümanların kalplerinde, sayfaları yırtılmış kutsal bir kitap gibi duruyor.

18 Ekim 2019: bir yiğit insan, bir uzun yürüyüşçü, direnişçi, devrimci; görevini tamamlamış ve son yolculuğuna çıkmıştır. Hatırasına selam olsun!

Mülkiyet için "eğriyse düzeltilmeli, kirliyse arındırılmalı, kanlıysa kazına kazına temiz yeri ortaya çıkarılmalı." der.

2022 EKİM KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Aaaaa

Dünyanın Kontrol Edilemezliği

Hartmut Rosa

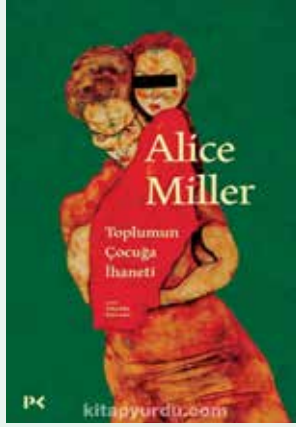

Harmurt Rosa, rezonans kavramını etrafında “unverfügbarkeit/kontrol edilemezlik” düşüncesini tahlil ediyor. Modern insanın, olup biten her şeyi kaçırıyor gibi hissetmesinin nedenlerini ve sonuçlarını analiz ediyor. Toplumsal hızlanma, yavaşlama, yabancılaşma kavramlarına değiniyor.

Albaraka Yayınları, 144 sayfa.

Toplumun Çocuğa İhaneti

Alice Miller

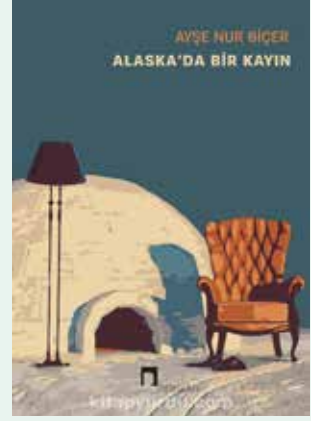

Geleneksel terapi yöntemlerine ve bu yöntemlerin çocuğa bakışına karşı bir başkaldırı niteliğinde olan eser yayımlandığından bu yana her dilde tartışılıyor. Kendimizi, ebeveynlerimizle ilişkilerimizi keşfetmemize; çocuk yetiştirmeye dair yaklaşımlarımızı gözden geçirmeye davet ediyor.

Profil Kitap, 414 sayfa.

Alaska'da Bir Kayın

Ayşe Nur Biçer

Gelecek vaadeden yazar ve şairlerden Ayşe Nur Biçer'in bu son şiir kitabı, genç şairlerin yönelimlerini görmek için önemli bizece.

sonra hasar sonra ket sonrası
hep eriye dönük
ışığı boldu yarenliğinin aynı
rakımından
gel gör ki saklanmış gövdemiz-
de halkalarımız

Dergâh Yayınları, 56 sayfa.

Toplumsal Hafıza, Mimarlık, Tarih ve Kuram – Uğur Tanyeli ile Söyleşi

Erhan Berat Fındıklı

Mimarlık tarihçisi ve kuramcısı Uğur Tanyeli ile yapılan bu uzun soluklu söyleşide Tanyeli, akademik kariyerinden özel hayatına kadar pek çok bilgi veriyor. Türkiye'nin yarım asrına da ışık tutabilecek bu eser yeni tartışma başlıkları oluşturabilecek düzeyde.

Sel Yayınları, 416 sayfa.

2022 EKİM KİTAPLIĞI

Hayvan Hükümrânlığı

Jean-Baptiste Del Amo

Modernite mirasına esaslı bir eleştiri getiren bu kitap, aile ve insanın vahşeti üzerine yazılmış bir epik roman. Ekonomik endişelerin doğaya ve hayvanlara verdiği zararı incelikli bir dille tartışmaya açıyor.

Can Yayınları, 392 sayfa.

Böyle Küçük Şeyler

Claire Keegan

Bill Furlong, babasının kim olduğunu bilmeden büyüyen, beş kızını zar zor okutan, vicdanlı bir odun tüccarıdır. Bir sabah manastıra siparişleri götürdüğünde kömürlüğe kapatılmış genç bir kıza rastlar. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak hem kendisinin hem de kasaba halkının kaderi değişecektir.

Jaguar Kitap, 88 sayfa.

Çağdaş Sanat Var mı?

Ayşegül Sönmez

Çağdaş sanat var mı sorusunu yazar 30 soru etrafında yanıtlamaya çalışıyor. Çağdaş sanat alanındaki popüler tartışmaları hatırlatıyor, açıklıyor, birlikte düşünme imkânı sunuyor. "Spoiler" vermek gerekirse: "İnanırsan var, inanmazsan yok".

Everest Yayınları, 188 sayfa.

Karanlık Bir Gecede Sessiz Evimden Çıktım

Peter Handke

Bir eczacı bir gün evinden çıkar ve uzun bir yolculuğa başlar. Başına yediği bir darbeye konuşma yeteneğini kaybeder. Hiç iletişim kurmadan bir süre gerçeküstü bir evrende yaşar, sonra tekrar eski haline döndüğünde başından geçenleri bir yazıcıya anlatırken kendini bulacaktır. Çağdaş Avusturya edebiyatının en özgün isimlerinden olan Peter Handke'nin ustalıklı anlatımıyla hayli ilginç bir roman.

Sia Kitap, 164 sayfa.

2022 EKİM KİTAPLIĞI

Sen Yokken Neler Neler Oldu?

Tuğba Coşkuner

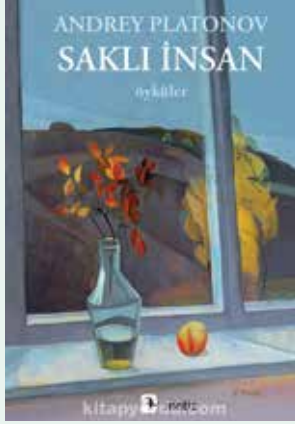

Çocuk ve yetişkin kitaplarıyla tanıdığımız Tuğba Coşkuner, bu çalışmasında dünya tarihinin önemli sıçrama noktalarını çocukların anlayabileceği bir sadelikte, harika görseller eşliğinde sunuyor. Tek seferlik değil, yıllar boyu tekrar tekrar okunabilecek bir kitap.

Cezve Çocuk, 112 sayfa.

Saklı İnsan

Andrey Platonov

20. yüzyılın önemli Rus yazarlarından Anrey Platonov'un dokuz öykü ve iki denemesini içeren bu derleme. İnsanın varoluş sancularına, geçmeyen yaralarına, heveslerine değiniyor.

Metis Yayınları, 224 sayfa.

Bir Kış Yolculuğu

Şükran Yiğit

Altı yıl önce beklenmedik bir şekilde karısını kaybeden bir adamın, fotoğraflar eşliğinde çıktığı yolculuğun karmaşık bir duruma dönüşmesini anlatıyor bu kitap. Novella diyebileceğimiz türde yazılmış uzun bir hikayeye karşı karşıyayız. Yalnızlık, ölüm, kayıp, kavuşma temalarını işliyor.

İletişim Yayınları, 99 sayfa.

Bir Yazar Gibi Okumak: Kitapseverler ve Kitap Yazmak İsteyenler İçin Bir Kılavuz

Francine Prose

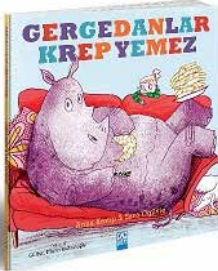
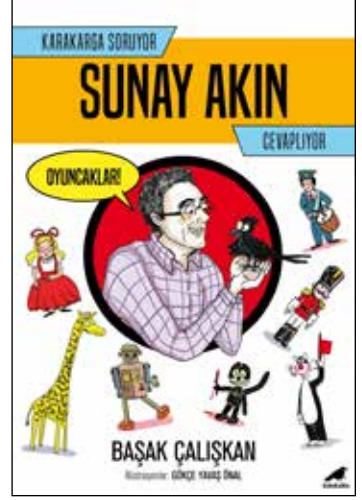
Dostoyevski, Kafka, Dickens, Woolf, Çehov gibi yazarları hepimiz okuduk ama nasıl okuduk? Onlardan öğrenebileceğimiz her şeyi öğrendik mi gerçekten? Bu sorular etrafında Batı kanonuna dair esash bir okuma listesi sunan kitap yeni okuma biçimleri de öneriyor.

Kıraathane Yayınları, 492 sayfa.

MÜZEDEKİ KARGA

01 KASIM

Başak Çalışkan'ın çocuklar için kaleme aldığı *Kara Karga Soruyor Sunay Akın Cevaplıyor* kitabı çıktı. Eser, 23 Nisan 2005'te şair ve yazar Sunay Akın tarafından kurulan İstanbul Oyuncak Müzesi'ne ve bu müzedeki oyuncakların hikâyesine odaklanıyor.

ÇOK SATANLAR ALTIN KİTAPLAR'DA

01 KASIM

Uluslararası Çok Satan Çocuk Kitapları: *Gergedanlar Krep Yemez*, *Zürafa Saklama Rehberi*, *Bıdık-Yak Ailesinin En Minik Üyesi*, *Kayıp Köpek Üzüm*, *Kayıp Köpek Üzüm 2* ve *Köpekler Bale Yapmaz*, Altın Kitaplar etiketiyle raflardaki yerini aldı.

DEVREK BELEDİYESİ ŞİİR VE ÖYKÜ ÖDÜLÜ

01 KASIM

Devrek Belediyesi'nin 2'ncisini düzenlediği, Rüştü Onur Şiir Ödülü ve Müfide Güzin Anadol Öykü Ödülü sonuçları şu şekilde açıklandı. Hilmi Haşal'ın *Çilli Kadraj* adlı ese-

ri "Rüştü Onur Şiir Ödülü"ne, Nazlı Ayça Özkarahan'ın *Şeytan Düğünü* adlı eseri "Müfide Güzin Anadol Öykü Ödülü"ne layık gördü. Selma Aydın'ın *Organik Nine Hikayeleri* adlı eserine de "Jüri Özel Ödülü" takdim edildi.

EVELÂHIR, YİTİKSÖZ ve BERDÜCESİ
DERGİLERİMİZİN YENİ SAYISI YAYINDA

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi | **Hayrettin GÜNGÖR** | **Büyükşehir Belediye Başkanı**

ÜÇÜ BİR ARADA YİNE RAFLARDA

03 KASIM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları; *Yitiksöz*, *Evelâhir* ve *Berdücesi* dergilerinin yeni sayılarını okurlarla buluşturdu. *Evelâhir*'in yeni sayısında; Kahramanmaraş'ın tarihi ve turistik mekânları, şehirde gerçekleştirilen kültür sanat etkinlik-

leri, Kahramanmaraş'ta su sporları ve bitki çeşitliliği gibi konular ele alınıyor. *Yitiksöz*'de ise; Adem Turan, Nurrettin Durman, İnci Okumuş, Nuhan Nebi Çam, Mehmet Narlı, Şakir Kurtulmuş, Abdullah Harmancı gibi usta yazar ve şairler yer alıyor.

EDREMIT BELEDİYESİ

SÖYLEŞİ&İMZA

Moderatör
Prof. Dr. Zeki Taştan

ÖMER ERDEM & **ALİ AYÇIL**

5 Kasım Cumartesi 14.00
Edremit Belediyesi
Sürekli Eğitim Merkezi

Berk Hotel

SEHRİVAN gazetesİ

Mammi

ŞAİRLER VAN'DA

05 KASIM

Şair Ömer Erdem ve yazar Ali Ayçıl, Van Edebiyat Mahfili'nin programına konuk oldular.

TYB SAKARYA'DA

05 KASIM

Türkiye Yazarlar Birliği kurucu ve şeref Başkanı D. Mehmet Doğan, TYB Genel Başkanı ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, ebru sanatçısı Bekir Siddik Soysal, TYB yönetim kurulu üyeleri, şube başkanları üniversite ve lise öğrencileri ile bir araya geldiler. Sakarya Üniversitesi Kültür ve Kongre Merkezi gerçekleşen etkinlikte "Günümüz Türk Edebiyatı" üzerine konuşuldu.

04 KASIM
EBEDİ MUCİZE

Nobel Ödüllü Pearl S. Buck'ın Ebedi Mucize kitabı, ilk kez Türkçe olarak Kafka Kitap tarafından yayımlandı.

KİTAP SAYISINDA ARTIŞ

06 KASIM

Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer, “Okul kütüphanelerimizde-

ki kitap sayısı yüzde 260 oranında” arttığını belirtti. Bakan Özer, «Kütüphanesiz Okul Kalmayacak» Projesi kapsamında, geçen yılın sonunda Türkiye’de kütüphanesiz okul kalmadığını, yıl sonunda ulaşması hedeflenen 100 milyon kitap hedefinin 103 milyon 174 bin 561’e ulaştığını bildirdi.

İZMİR KİTAP FUARI

06 KASIM

İzmir Kitap Fuarı, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin ev sahipliğinde 28 Ekim-6 Kasım tarihleri arasında gerçekleşti.

KİTAPLAR SANATLA BULUŞTU

07 KASIM

Sakarya'da faaliyet gösteren Geleneksel Sanatlar İhtisas Merkezi bünyesinde açılan cilt sanatı kursu sayesinde yıllar içinde kalıbı bozulmuş olan kitapları şekillendiriyor. Sakarya Üniversitesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Öğretim Görevlisi Songül Ergün,

öğrencileriyle cilt sanatını canlandırmaya çalışan Ergün, "İslam medeniyeti, kitap medeniyeti demektir. Kitabın yazılmasından okunmasına, korunmasından süslenmesine bizim için çok önemlidir. Korunması kapsamında ise cilt sanatı ortaya çıkıyor" dedi.

PROUST İEE'DE

08 KASIM

Proust'un ölümünün 100. yılında, *Kayıp Zamanın İzinde*'yi Türkçe çevirisinden okuma deneyiminden yola çıkarak düzenlenen söyleşi Seval Şahin'in moderatörlüğünde, Nedret Öztokat'ın katılımıyla gerçekleşti.

İŞ SANAT OĞUZCAN'I AĞIRLADI

09 KASIM

İş Sanat'ta yeni sezonun ilk şiir dinletisini "Önce Aşk Vardı" başlığıyla Ümit Yaşar Oğuzcan'ın şiirlerine yer verdi. Dinletide Metin Belgin, Bülent Emin Yarar,

Hakan Gerçek; dinletinin müzik ayağında Vedat Sakman vokal ve gitar, Koray Hatipoğlu klasik gitar, Zafer Aslan bas ve buzukisi ile yer aldı.

Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'nın (MTSO) girişimiyle düzenlenen Mersin Kenti Edebiyat Ödülü'ne Hilmi Yavuz'a layık görüldü.

TURGUT REİS HALK KÜTÜPHANESİ

KÜTÜPHANE Söyleşileri

KAHRAMANMARAŞ
Edebiyat Tarihine Giriş

Ömer YALÇINOVA
Şair-Yazar

9 Kasım 2022 14:00

Turgut Reis Halk Kütüphanesi

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi

Hayrettin GÜNGÖR
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı

KAHRAMANMARAŞ EDEBİYAT İKLİMİ

11 KASIM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Kültür Spor ve Turizm Dairesi Başkanlığı tarafından düzenlenen **Kütüphane Söyleşileri kapsamında eğitimci**, yazar Ramazan Avcı, “Kahramanmaraş’ta Edebiyat İklimi ve Gençlik” temalı söyleşi gençlerle buluştu.

Eğitimci-yazar Erdoğan Aydoğan ise “Bağlanma Penceresinden Türkiye’yi Anlamak” konulu söyleşide kütüphane kullanıcıları ve okurlara seslendi. 9 Kasım’da psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı Alpaslan Yurtsever’in ve şair-yazar Ömer Yalçınova’nın katıldığı diğer et-

kinlikler gerçekleşti. Tarihçi-yazar Mehmet Işık, bu tarihte okurlarla bir araya geldi. 10 Kasım’da tarihçi-yazar Mirsad **Fırtına** söyleşisi, 11 Kasım’da da şair-yazar Mustafa Köneçoğlu, tiyatro yönetmeni-yazar Salman Kapanoğlu’nun katılımıyla etkinlikler devam etti.

GÜLTEN AKIN KÜTÜPHANE BULUŞMALARINDA

12 KASIM

İBB Kütüphane Buluşmaları kapsamında oyuncu Sevinç Erbulak, Gülten Akın'ın şiirlerini seslendirdi.

2. ERZURUM KİTAP FUARI

13 KASIM

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim projelerinden biri olan Doğu Anadolu 2. Erzurum Kitap Fuarı düzenlendi. 4-13 Kasım tarihleri arasında gerçekleşen fuarda genç okur ve genç kuşak buluşmaları, söyleşiler, imza programları ve daha

pek çok etkinlik yer aldı. 100'ün üzerinde yayın evi ve 80 yazarın katıldığı Doğu Anadolu Erzurum 2. Kitap Fuarı'nda 40'ın üzerinde söyleşi ve imza programı gerçekleştirildi.

BALKU KETE BE'DE

14 KASIM

Genç yaşta vefat eden Yücel Balku'nun öyküleri Ketebe Yayınları'nda tarafından yayıma hazırlandı. *Süküt Ayyuka Çıkar* ile *Goncanın*

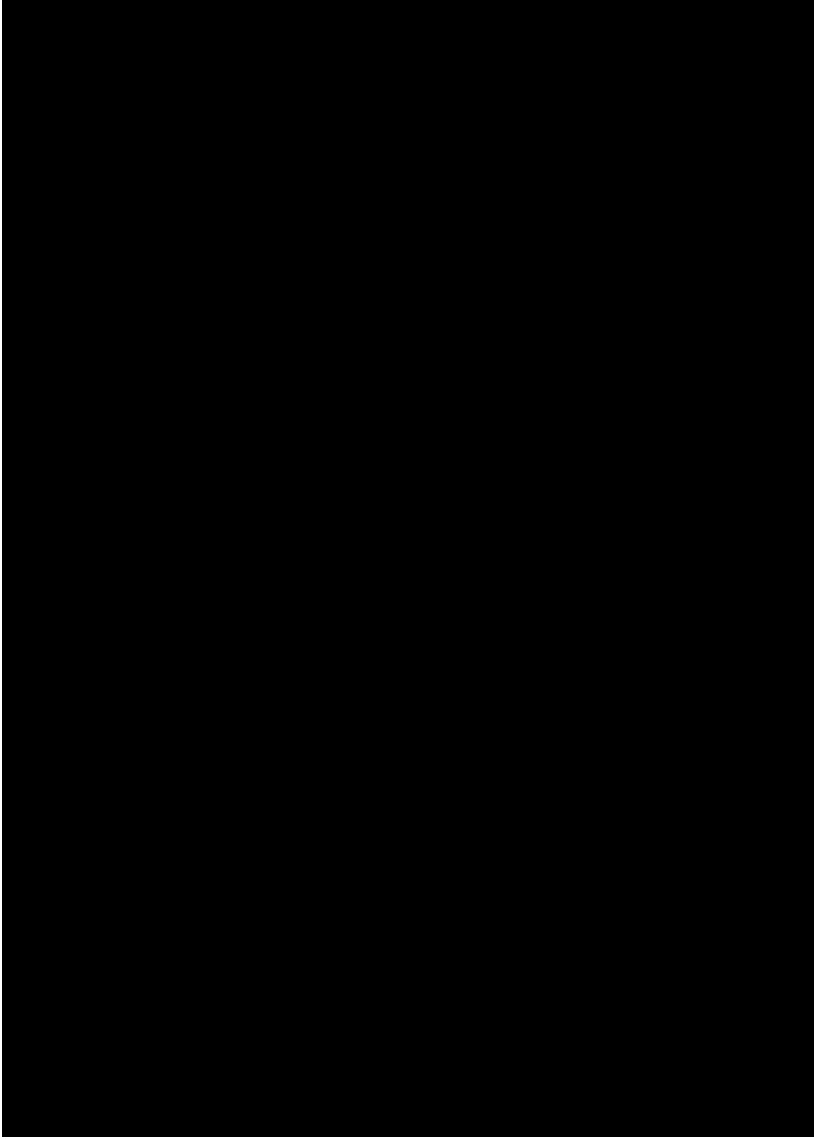
Üçüncü Günü kitapları; efsanelerden, söylencelerden, yerel kültürden beslenen ve bugüne gelip yeniden şekillenen öykülerden oluşuyor.

KARAKOÇ ESENLER'DE ANILDI

14 KASIM

"Dirilişin Mimarı Sezai Karakoç" paneli Dr. Hasan Taşçırın'ın yöneticiliğinde gerçekleşti. Panelde Ali Şükrü Çoruk, Alim Kahraman, Osman Koca konuşmacı olarak yer aldı. Program sonrası gerçekleşen dinletide Özcan Ünlü, Şakir Kurtulmuş sahne aldı.

URAL, EVELÂHİR'DE KONUK OLDU

15 KASIM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri kapsamında şair-yazar Ali Ural, Evelâhir Söyleşileri programında edebiyatseverlerle bir araya geldi. “Şairin Aynası” konulu etkinlik-

te konuşan Ural, “Şiiri ebelemece oyununa benzetebiliriz. Okuyucuya dokunup sonra kaçacak. Elinin sıcaklığını okurun sırtında bırakarak oradan uzaklaşacak” dedi.

GEÇMİŞ, ŞİMDİ VE GELECEKTE TÜRKÇE

15 KASIM

Türkiye Yazarlar Birliği'nin öncülüğünde Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nin ev sahipliğinde, Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği gibi konuyla ilgili kurumların iş birliğiyle düzenlenen "Yunus Emre ve Türkçe Yılı Münaşebetiyle Türkçe Şûrası", geçtiğimiz

yıl 26-27 Kasım 2021 tarihlerinde yapılmıştı. Programın ürünü olan *Türkçe Şûrası* adlı dilimizin meselelerinin ele alındığı kitap, 13 bölüm olarak okurla buluştu. Editörlüğünü Doç. Dr. Umut Başar'ın üstlendiği kitap, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınları arasından çıktı.

MÜŞTEREK DERGİMİZİN 6. SAYISI YAYINDA

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Hayrettin
GÜNGÖR

Büyükşehir
Belediye
Başkanı

MÜŞTEREK'TEN YENİ SAYI

15 KASIM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları'ndan çıkan *Müşterek* dergisi yeni sayısı ile okurlarla buluştu. Türkçe ve Arapça olarak yayımlanan derginin yeni sayısında İstanbul'un fethi, Osmanlı

Devleti ve kütüphanecilik gibi pek çok konuda usta isimler tarafından kaleme alınmış eserler yer aldı. Ayrıca dergide İsmail Gasıralı, Rasim Özdenören, Nuri Pakdil ve Süleyman Askeri Bey gibi önemli şahsiyetlerin hayat hikâyeleri de merkeze taşındı.

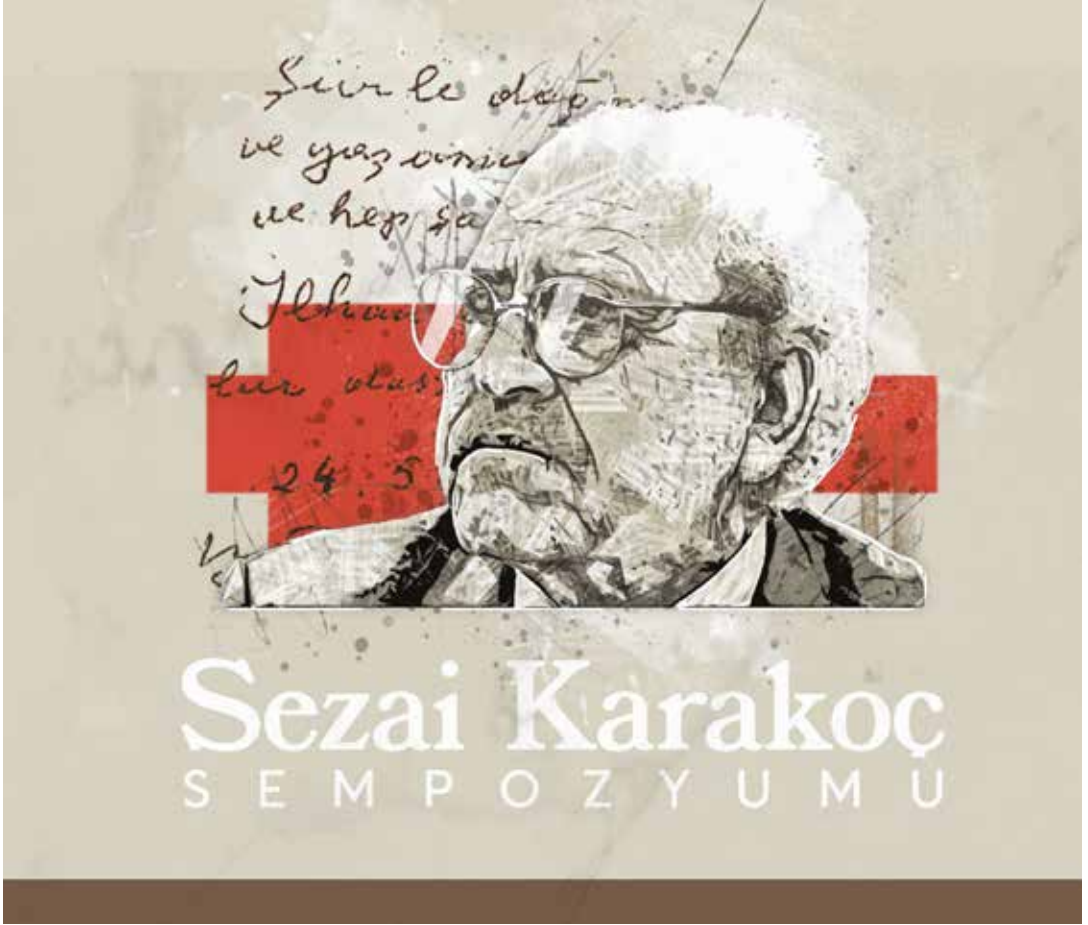
ZEMİN METİNLER KONUŞULDU

18 KASIM

Kahramanmaraş Belediyesi tarafından düzenlenen Sezai Karakoç Kültür Sanat Sezonu'nda Yitiksöz Söyleşileri kapsamında akademisyen-yazar Dursun Ali Tökel edebiyatseverlerle buluştu. Edebi metinlerin ve Türk Edebiyatı'nın konuşulduğu etkinlikte Tökel, "Zemin metin dediğimiz şey, onu unuttuğumuzda kendimizi de unutacağımız

metinlerdir. Bizim de kendimizi ayakta tutacak bir zemin metine dayanmamız gerekiyor. Her medeniyetin üzerine kurulduğu bir kitap var. En zengin metinler, kutsal metinlerdir. Kitabı ortadan kaldırdığımızda insanların bir merkezi kalmıyor, savrularak her biri başka bir tarafa dağılıyor. Zemin metin dediğimiz şey, onu unuttuğumuzda kendimizi de

unutacağımız metinlerdir. Bizim de kendimizi ayakta tutacak bir zemin metine dayanmamız gerekiyor. Eğer bizi biz yapan şeyleri unutmak istemiyorsak her zaman yanımızda ve gönlümüzde bulundurmalıyız. Atalarımızın da dediği gibi gözden ırak olan gönülden de ırak olur. Bir şeyi gönülde tutmak istiyorsak göz önünde bulundurmamız gerekiyor" dedi.

18-19 Kasım tarihlerinde Zeytinburnu Kültür Sanat'ta, "Sezai Karakoç Sempozyumu" yapıldı. Sempozyumda Karakoç'un sanat ve fikir dünyası, kişiliği, şiirleri ve yazıları değerlendirildi.

Sempozyumun birinci oturumunda Prof. Dr. Turan Karataş'ın başkanlık yaparken, Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı,

Prof. Dr. Feridun Yılmaz, Mehmet Bedri Mermutlu ve Dr. Âlim Kahraman konuşmacı olarak söz aldı. Sempozyumun ikinci oturumunda Prof. Dr. Yakup Çelik başkanlık yaparken Prof. Dr. Alaattin Karaca, Şair Hayriye Ünal, Şair Ali Emre, Şair Ömer Erdem konuştu. Prof. Dr. Ömer Türker'in oturum başkanlığı yaptığı üçüncü oturumda Prof. Dr.

Ekrem Demirli, Prof. Dr. Münire Kevser Baş, Şair Ahmet Murat Özel, Gülzar Mammadova Karakoş, Karakoç hakkındaki düşüncelerini dile getirdiler. Diğer oturumlarda söz alan isimler ise şu şekilde: Prof. Dr. Abdullah Uçman, Celal Fedai, Habib Sağlam, Prof. Dr. Mehmet Hakkı Suçın, Prof. Dr. Ertan Örgen, Beşir Ayvazoğlu, Prof. Dr. Turgay Anar, Necip Tosun, Yıldız Ramazanoğlu, Enver Gülşen, Cevat Özkaya, Prof. Dr. Alev Erkilet, Asım Öz, Dr. İbrahim Durmaz Yusuf Turan Günaydın Yusuf Turan Günaydın.

NİSAN ERDEM VAN'DA

19 KASIM

Van Edebiyat Mahfili, 32'nci programında yazar Nisan Erdem'i okurlarıyla Van'da bir araya getirdi.

SEMİNER & SÖYLEŞİ

ŞİİR ÜSKÜDAR
MODERATÖR: ADEM TURAN
KONUKLAR:
 ALİ AYÇİL
 HÜSEYİN ATLANSOY
 NURETTİN DURMAN
 SÜLEYMAN ÇELİK

19 Kasım **CUMARTESİ** 19.00 **ALTUNIZADE KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ**

İki ki ÜSKÜDAR var!
Hilmi Türkmen
MELEKİYE BAĞRANI

ŞİİR VE ÜSKÜDAR

19 KASIM

Altunizade Kültür ve Sanat Merkezi'nde düzenlenen "Şiir Üsküdar" programının moderatörlüğünü Adem Turan yaparken, Üsküdarlı Şairler Ali Ayçil, Hüseyin Atlansoy, Nurettin Durman ve Süleyman Çelik konuk olarak yer aldı.

YAYIN DÜNYASINDA İKLİM KRİZİ KONUŞULDU

19 KASIM

Yıllık düzenlenen yayıncılık konferansının 12'ncisinde ilk kez tematik bir konu konuşuldu: "İklim Krizi." Konferansın açılış konuşmasını Latife Tekin yaparken, Behiç Ak, iklim kriziyle mücadelede paradigma değişiminin altını çizirken "üretim kültürü"ne dikkat çekti.

EDEBİYAT ANTALYA'DA....

20 KASIM

7. Antalya Edebiyat Günleri 17-20 Kasım tarihleri arasında gerçekleşti. Edebiyat Günleri'nde öykü kitabı ile ilk öykü kitabı ödülleri; Polat Özlüoğlu'nun *Annem Kovboylar ve Sarhoş Atlar*, Erkan Karaaslan'ın *Kaplumbağalar Ölmesin* ve Günay Çetao Kızılırmak'ın *Köstebek Yolları* kitaplarına verildi.

AHMET RASİM'İN ESERLERİ TEK KİTAPTA

21 KASIM

Türk edebiyatının önemli kalemlerinden Ahmet Rasim'in altı kurgu kitabı: *Mehalik-i Hayat*, *Tecarib-i Hayat*, *Afife*, *Numune-i Hayal*, *İki Damla Gözyaşı*, *Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi* ve *Hanım*; Vakıfbank Kültür Yayınları tarafından *Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi* adlı eserde bir araya getirildi.

ATTİLÂ İLHAN EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

21 KASIM

Attilâ İlhan Bilim Sanat ve Kültür Vakfı tarafından düzenlenen ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından desteklenen Attilâ İlhan Edebiyat Ödüllerini'nin yedincisinin sonuçları açıklandı. Doğan Hızlan'ın başkanlığında toplanan seçici kurul *Yalnız* isimli romanıyla Zeynep Ka-

çar'a, *Güneş Kalır Bir Başına* isimli şiir kitabıyla Ömer Erdem'e ödül vermeyi değer gördü. İlk Roman Vakıf Özel Teşvik Ödülü *Kanat Koparmaca* kitabıyla Zekiye Yıldız'a verilirken, İlk Şiir Kitabı Vakıf Özel Teşvik Ödülü kategorisinde ise bu yıl ödüle layık eser bulunamadığı açıklandı.

DAĞLARCA İÇİN BULUŞTULAR

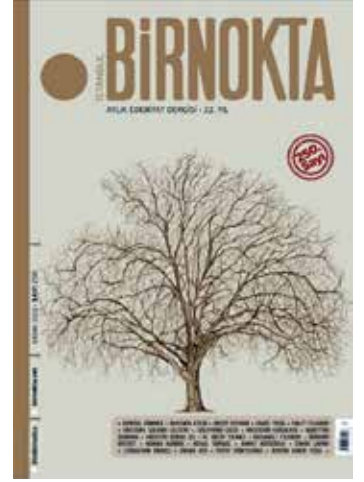
22 KASIM

Haydar Ergülen ve Ahmet Soysal düzenlenen “Şiir Gecesi” etkinliğinde Türk şiirinin önemli isimlerinden de Kıraathanede (İstanbul Edebiyat Fazıl Hüsnü Dağlarca için Evi) edebiyatseverlerle buluştular.

BİRNOKTA YİRMİ İKİ YAŞINDA

22 KASIM

Yayın hayatını 22 yıldır sürdüren Nurettin Durman, Hüseyin Burak aylık edebiyat dergisi *Birnokta*, 250. sayısı ile edebiyatseverlerle buluştu. Us, İbrahim Eryiğit, Adnan Berber, yazar Recep Seyhan, Kamil Yeşil, Genel Yayın Yönetmenliğini Resul Halit Yıldırım, Mustafa Selman Tamgüç'ün yürüttüğü derginin bu Çaltepe, M. Necip Yılmaz, Hasanali Yıldırım, Enver Çapar ve Ercan Ata sayısında; Mustafa Aycın, şair Süleyman Çelik, Müştehir Karakaya, yer aldı.

NURETTİN TOPÇU KONUŞULDU

22 KASIM

SUBÜ Konuşmaları'nın 38'inci programına konuk olan D. Mehmet Doğan, “Nurettin Topçu ve Düşünce Dünyamız” başlıklı söyleşiyi gerçekleştirdi.

NİHAYET, MARAŞ'TA

25 KASIM

Nihayet Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Ahmet Murat, Yazı İşleri Şefi Kübra Kurulalı Yaşar, Dijital Med-

ya Editörü Burak Manav, Editör Aleyna Ayan ve Merve Akbaş'ın katılımıyla *Nihayet* Dergi Okur Buluşması etkinliği gerçekleştirildi. Yazar Ömer Yalçınova moderatörlüğünde düzenlenen etkinlikte "Bir Okul Olarak Dergicilik" üzerine konuşuldu.

HÜSEYİN CAVİD ANILDI

25 KASIM

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve Azerbaycan Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu, doğumunun 140. Yılında Azerbaycan Milli Şairi Hüseyin Cavid için anma programı gerçekleştirdi.

SAMIHA AYVERDİ, ZKS'DE

25 KASIM

Türk düşünce hayatına edebî eserleri ile birlikte bir cemiyet insanı, bugünkü tabirle bir sosyal sorumlu olarak yön vermiş Samiha Ayverdi, doğumunun 117'nci yılında ZKS'de

düzenlenen bir panelle anıldı. Moderatör Dr. Abdullah Uçman ve Prof. Dr. deratörlüğü Beşir Ayvazoğlu'nun Kenan Gürsoy konuşmacı olarak yaptığı panele Zeynep Uluant, Prof. katıldı.

Türkiye'nin ilk ve tek polisiye edebiyat organizasyonu Kara Hafta İstanbul Festivali, 24-25 Kasım ta-

8. KARA HAFTA İSTANBUL FESTİVALİ GERÇEKLEŞTİ

25 KASIM

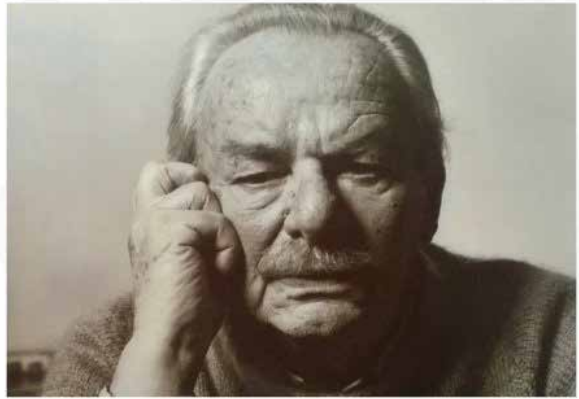
rihleri arasında Pera Palace Hotel'de gerçekleşti. Festival bu yıl "Norveç Polisiyeleri" ekseninde düzenlendi. Festivalde dünyaca ünlü Norveçli yazar Silje Ulstein'in yanı sıra; Ahmet Ümit, Armağan Tunaboylu, Aras Gençtürk, Algan Sezgintüredi,

Mesut Demirebilek, Banu Akeloğlu, Ayşe Erbulak, Aslı Perker ve Tuna Kiremitçi gibi yazarlar yer aldı. Festivalde takdim edilen "Polisiye Edebiyatına Katkı Ödülü" yazar Sevil Atasoy'a verildi.

KADIKÖY'DE ANDAY ŞİİRİ

26 KASIM

Vefatının 20'nci yılında şair Melih Cevdet Anday adına Kadıköy Belediyesi tarafından anma programı gerçekleştirildi. Tarih, Edebiyat ve Sanat Kütüphanesi Konferans Salonu'nda gerçekleşen programın moderatörlüğünü Saadet Özen ve Sevgül Sönmez yaparken, Orhan Kahyaoğlu, Besim Delaloğlu, Esra Dicle, Güçlü Ateşoğlu ve Yalçın Armağan konuşmacı olarak yer aldı.

ÖLÜMÜNÜN 20. YILINDA
MELİH CEVDET ANDAY

kırkbirinci saat
SEZAI KARAKOÇ
KOLOKYUMU

Hayrettin
GÜNGÖR | Büyükşehir
 Belediye
 Başkanı

26
KASIM **27**

Necip Fazıl Kısakürek
 Kültür Merkezi

Kahramanmaraş
 Büyükşehir Belediyesi

KARAKOÇ, MARAŞ'TA KONUŞULDU

26 KASIM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 26-27 Kasım tarihleri arasında “Kırkbirinci Saat Sezai Karakoç Kolokyumu”nu gerçekleştirdi. Kolokyum, Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi’nde Sezai Karakoç’un şiirlerinden esinlenerek tuvale yansıtılan eserlerin yer aldığı “İnci Dakikaları” adlı resim sergisinin açılışı ile başladı. Hüseyin Ünlü’nün resimlerden oluşan sergini küratörlüğünü İsmail Erdoğan’ın yaptı.

Sergi açılışı akabinde başkanlığını Ahmet Murat’ın yaptığı, Bahtiyar Aslan, Hayriye Ünal ve Ömer Erdem’in konuşmacı olarak katıldığı “Modern Şiirde Sezai Karakoç’un Yeri” konulu oturum gerçekleşti. Sonrasında “Şiir Sanatı ve Sezai Karakoç” başlıklı oturumda Ömer

Yalçınova’nın başkanlığında D. Mehmet Doğan, Zafer Acar ve Mesut Koçak, Karakoç’un edebi türlere karşı yaklaşımı, şiirini ve sanatını aktardılar. “Sezai Karakoç ve Kurmaca”da ise Abdullah Harmancı oturum başkanı olarak yer alırken, Güray Süngü, Yunus Emre Özсарay ve Turgay Anar; Sezai Karakoç’un öykü, piyes ve kurmaca eleştiri türlerine yaklaşımını değerlendirdiler.

Kolokyumun ikinci günü “Mimari ve Sezai Karakoç” konulu söyleşi ile başladı. Saadetin Acar moderatörlüğünde gerçekleştirilen söyleşide Rıdvan Canım, Celaleddin Çelik ve Fikri Kula, şairin; mimariye, şehirlere ve tarihi yapılara bakış açısını farklı perspektiften ele aldı. Günün ikinci etkinliği olan “Estetik ve Se-

zai Karakoç”ta Yusuf Genç oturum başkanlığı yaparken Rüstem Keleş, Habip Can Türker ve Muhammed Hüküm, Karakoç’un sanat felsefesine, estetiğe ve tasavvufa bakış açısını değerlendirdi. “Sezai Karakoç: Görsel ve İşitsel Sanatlar” oturumu Mustafa Köneçoğlu moderatörlüğünde gerçekleştirilirken, Enver Gülşen, Yılmaz Daşcıoğlu ve Hakan Şarkdemir, Karakoç’un şiir, sinema, resim, mimari gibi görsel ve işitsel sanatlara yaklaşımını ele aldılar. Belediye Başkan Güngör, “Sezai Karakoç’u anmak, fikirlerini gençlerimize aktarmak ve yaşatmak bizim görevimiz. Bu programı da Sezai Karakoç’u anmak ve anlatmak açısından son derece kıymetli buluyorum” ifadelerini kullandı.

CUMARTESİ BULUŞMALARINDA EDEBİYAT

26 KASIM

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği tarafından düzenlenen “Türk Tefekkür ve Edebiyatında Namık Kemal Realitesi” konulu etkinlik, Prof. Dr. Mehmet Samsakçı'nın katılımı ile gerçekleşti.

RUHSATSIZ YAYINDA

26 KASIM

Genel yayın yönetmenliğini M. Burak Çelik'in yaptığı, ekibinde Kadir Tepe, Kürşat Çelik, Yasin Taçar, Abdullâh Enis Savaş, Feyza Nur Ertuğrul ve Hamza Eren Sarıçam'ın yer aldığı İki Aylık Edebiyat ve Fikir Dergisi *Ruhsatsız*, ilk sayısı ile okurlarla buluştu.

BİR HAFTA EDEBİYAT KONUŞULDU

26 KASIM

Fatih Belediyesi'nin “Türk Edebiyatının Başkenti İstanbul” başlığıyla düzenlediği Fatih Edebiyat Günleri, 20-26 Kasım tarihleri arasında edebiyatseverleri ağırladı. “İmzalı Kitapların Peşinde” ve “Fatih Sultan Mehmet ve Fatih Kitapları” sergilerinin de yer aldığı programda “İstanbul'da Edebiyatın Musikisi”

etkinliği de düzenlendi. Program haftası boyunca “Kurmacanın Anahtarı Nedir?”, “Torunları Fatihli Dedelerini Anlatıyor”, “İstanbul Erkek Liseli Edebiyatçılar” başlıklı etkinliklerin yanı sıra “İstanbul ve Şiir”, “İstanbul ve Roman” ve “İstanbul'un Hikayesi” üzerine de konuşuldu.

ÜMRANIYE BELEDİYESİ

3. ÜMRANIYE KİTAP FUARI
19-27 KASIM '22

Organize eden
KİTAP FUARI

*bir kitap
bir yazar*

Türkiye'nin önde gelen yayınevleri ve birbirinden değerli yazarlar

3. ÜMRANIYE KİTAP FUARI'nda okurlarla buluşuyor!

Açılış Programı: 19 Kasım Cumartesi 14.00

ÜMRANIYE SANTRAL

19-27 KASIM 2022

ZİYARET SAATLERİ:
10.00-20.00

www.umraniyekitapfuari.com
#umraniyekitapfuari

İsmet Yıldırım

3. ÜMRANIYE KİTAP FUARI

27 KASIM

Ümraniye Belediyesi tarafından Fuara, 100'den fazla yayınevi ve 200 düzenlenen 3'üncü Ümraniye yazar katılım sağlarken, fuarın onur Kitap Fuarı 19-27 Kasım tarihleri arasında kitapseverleri ağırladı. olduğu belirtildi.

ALİYA TYB'DE KONUŞULDU

28 KASIM

Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) Ankara Şubesi, "Bir Kitap Bir Yazar" programı kapsamında Eyüp Beyhan'ı *Aliya İzzetbegoviç: Hayat, Hakikat, Hürriyet* kitabı vesilesiyle misafir etti.

ERKOVAN, BERDÜCESİ ETKİNLİĞİNDE

29 KASIM

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Sezai Karakoç Kültür Sanat Sezonu'nda Naime Erkovan'ın katılımıyla "Öykü Gerçeğin Yerini Tutar Mı?" konulu söyleşi gerçekleştirildi. Moderatörlüğünü Bilge Doğan'ın üstlendiği programda; öykünün geçmişi, bugünü ve geleceği konuşuldu.

ÖYKÜ GERÇEĞİN YERİNİ TUTAR MI?

BERDÜCESİ SÖYLEŞİLERİ

KÜLTÜR SANAT SEZONU

NAİME ERKOVAN

Moderatör: Bilge Doğan

29 KASIM SALI

SAAT: 19.00

YEDİ GÜZEL ADAM EDEBİYAT MÜZESİ

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi

Haurettin GÜNGÖR

Büyükşehir Belediye Başkanı

ŞİİR GECESİ

Başlangıcımdayım / T.S. Eliot Buluşması

CEM YAVUZ

LEVENT ALARSLAN

29 KASIM 2022 SALI 19:00

KIRAHATHANE

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi

Haurettin GÜNGÖR

Büyükşehir Belediye Başkanı

ŞİİR GECESİ DÜZENLENDİ

29 KASIM

Everest Yayınları yeni çevirisiyle okura sunduğu T.S. Eliot'ın *Bütün Şiirleri*, "Şiir Gecesi" lansmanını gerçekleştirdi. Kırakhathanede (İstanbul Edebiyat Evi) gerçekleşen etkinlikte kitabın çevirmeni Cem Yavuz ve Levent Arslan söz aldı.

ÇORUM'DAN ANMA PROGRAMI

29 KASIM

Çorum Valiliği, Çorum Belediyesi, Hitit Üniversitesi, İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Anadolu Mektebi işbirliğinde vefatının 1'inci yılı dolayısı-

yla şair, yazar ve fikir insanı Sezaî Karakoç anıldı. Üç gün süren programda 16 üniversite öğrencisi ile 9 lise öğrencisi konuşmacı olarak yer aldı.

EDEBİYATTA FELAKET

30 KASIM

İstanbul Edebiyat Evi'nde düzenlenen Edebiyat Konuşmaları'nda "Felaket Yazmak" üzerine konuşuldu. Moderatörlüğünü Adalet Çavdar'ın yaptığı programda Yavuz Ekinci konuşmacı olarak yer aldı.

2022 TURGUT ÖZAKMAN İLK ROMAN YARIŞMASI

30 KASIM

Bilgi Yayınevi tarafından düzenlenen 2022 Turgut Özakman İlk Roman Yarışması'nın sonuçları açıklandı. 94 ilk romanın katıldığı yarışmada Çimen Günay-Erkol, Hidayet Karakuş, Şule Tüzül, Hürer Ebeoğlu ve Mesut Örs seçici kurul olarak görev aldı. Kurul, "Devridaim" isimli dosyasıyla Ezgi Tanergeç'i ödüle değer gördü.

İSLAM DÜŞÜNCE ATLASI'NDAN GENİŞLETİLMİŞ YENİ BASIM

30 KASIM

İslam düşünce geleneğini, ekol kurucu filozofları, kelâmcılar ve sûfiler üzerinden zaman- mekân-öğreti- ekol değişkenlerini dikkate alarak, web tabanlı programlar üzerinden tanıtma amacı güden İslam Düşünce Atlası'nın ikinci edisyonu tamamlandı. Atlası'nın tanıtım programı, Haliç Kongre Merkezi'nde gerçekleşti.

İslam Düşünce Atlası, İlmî Etüdler Derneği'nde (İLEM) Konya Bü-

yükselir Belediyesi Kültür A.Ş.'nin destekleriyle, İbrahim Halil Üçer'in koordinatörlüğünde hazırlanan ve Türkiye'nin önde gelen İslam düşünce tarihi araştırmacılarına tasarım uzmanları, yazılımcılar ve harita mühendislerinin eşlik etmesiyle oluşmuş bir düşünce tarihi yazımı projesidir. Bu atlasla yeni bir dönemlendirme, her döneme göre İslam düşünce tarihindeki bilimsel disiplinlerin gelişim ve dönüşümlerini ele alan

kapsamlı yazılar, bilgin, şehir, kurum ve mimari eser maddeleriyle temellendirilmiştir. Projeye özgü kapsamlı haritalar ve grafiklerle desteklenen ve dört yıl süren çalışmanın sonunda interaktif programlar taşıyan açık erişimli bir web sitesi ve İslam Düşünce Atlası başlıklı üç ciltlik bir kitap meydana getirilmiştir. Yaklaşık beş yıllık çalışma sonucunda da altı cilt olarak genişletildi.

SES İLE SÖZ ARASINDA; MÜZİK-EDEBİYAT İLİŞKİSİNİN KÖKENLERİ

Kasım

Güven Adıgüzel

Değerlendirme

Şiirin, müziğin konusu olması meselesinin başlangıcını, Asya bozkırlarından Anadolu'ya getirdiğimiz âşıklık geleneğine ve bu geleneğin içinden konuşabileceğimiz; telden söyleme, âşık edebiyatı ve saz şiirine hızalayabiliriz.

Müziğin edebiyatla ilişkisinin bağlamı, ses ve söz malzemesinin kullanımının üreten açısından yeni imkânlar doğurmasıyla ilgiliydi. Bu dün böyleydi, bugün de değişmedi. Teknolojik ilerlemenin çılgınlık seviyesine ulaştığı, hayatın ritminin değiştiği ve algıların kuşatıldığı bu parçalı zihinler çağında, saf müziği ya da müziğin saflığını konuşmanın kolay olmadığı ortada. Ama yine de duyuş biçimlerinin değiştiğini kabul ederek başlayabiliriz işe. Sözlü kültür -matbaa devrimi- sözlü kültür. Matbaa çağının sonuna doğru yaklaştığımızı düşünürsek, bu dönüşüm evreleri, insanlığın başladığı yere (başka bir formda da olsa) geri dönmeye hazırlandığını ve sözün müzikal evrendeki anlamına yeniden bakmamızın şart olduğunu gösteriyor bize. İnsan, müzik, hayat ve dans aynı anda değişiyor.

Müzik en nihayetinde ritimdir. Berak bir su gibi ağır ağır akar. Sesin büyüleyici etkisine karşı durabilmek zor. O halde melodiler, insan ruhunu ele geçiren o tutkulu perilerin hikâyesini anlatacaktır. Gelirler ve usulca teslim alırlar ruhunuzu. Uzaktan kulağımıza dolan ete-ke-miğe (sese-ritme) bürünmüş notalar karşısında çaresiz kaldığımız anları hemen hatırlayabiliriz. Sarmaşık

gibi her zerremizde dolaşarak parlayan ateşin, duygularımızın üstünde kurduğu o mutlak hakimiyeti hissedebiliriz. Melodi bunu yapar. Tesir gücünün çok yüksek ve doğrudan olmasıyla, müziğin tüm sanat dalları arasındaki yeri her zaman ayrıcalıklıdır. Bu ayrıcalıklı hal, müziğin ontolojik varlığı hakkındaki sözlerin de çıkış noktasını oluşturuyor. Sözelimi Schopenhauer, müziği güzel sanatların bir dalı olarak bile görmeyerek, tasnifini “müzik sanatı ve güzel sanatlar” konumlandırması üzerinden yapar: “Müzik sanatı, bütün diğer sanatlardan kopuk, tek başına durur. Müzikte dünyadaki yaratıkların ideasının taklidini, yeneden üretimini saptayamayız. O, büyük, parlak bir sanattır. Müziğin insanın en derin doğası üzerindeki etkisi çok çok güçlüdür. Yetkin, evrensel bir dil olarak, insanın en derin bilincinde derinlemesine, tam olarak anlaşılır.”

Müziğin Verdiği Söz

Müzik seslerin toplamıdır. Bu toplama eşlik eden sözler; müziğin cazibesini, dinleme hazzını ve etki gücünü artırır. Müziğin sözle birlikte anlamını bulduğunu söyleyebiliriz. Enstrümantal müziğin daha sınırlı bir alanda varlık göstermesinin gerekçeleri de bu durumla ilintilidir. Söz-müzik bir eserin iki bileşeni olarak iş birliği yaptıkları alanda eşit düzeyde temsil bulur ve her ikisinin de parladığı anlar müzikalitenin zirvesini işaret eder. Bozuk bir altyapı üzerine bina edilen nitelikli sözlerin tek başına bir anlamı olmayacağı gibi, kusursuz bir müzik vasatı altı sözlerle nihayetinde büyük eser mertebesine ulaşamaz.

Pisagor’la başlayıp, romantik dönemi ve 20. yüzyıl filozoflarını da kapsayacak şekilde, müzik felsefesi saf müzik (enstrümantal) üzerinden yapılmış ve hatta Schopenhauer gibi filozoflar, sözlerin, müziğin kendi dilini konuşmasını engellediğini söylemiş olsalar da,ses-söz birlikteliği zamanı aşarak, çok başka bir saflığa erişmiştir. Müziğin bu yeni hali, insan ruhunu ele geçirecek kadar derin bir duyuşa kapı aralamayı başarmıştır. Vokalin gücüyle kendini doğuran büyümlü kelimelerin,

müziğin içinde notaların varoluşunu tetikleyerek, ses ile sözün ölüm-süz birlikteliğini müjdelediğini söyleyebiliriz.

Söz-Müzik: Türkiye

Müzik, kelimelerden taşarak kendi diline doğru kanatlanır. Sözün, müziğin diline pranga vurduğu ve saflığına hanel getirdiği savının, genel bir müzikal evreni kapsaması mümkün değil. Sözün kendi ritmi, şiirin doğal müziği vardır. İki müziğin meczinden yeni bir müzik doğar. Dede Korkut, elindeki kopuz eşliğinde yom verirken, sözün ritimli gücünü kullanır. Söz, kendi halindeyken bile müziğiyle var olur. Şiir de zaten müziğin içinden konuşur. Ahmet Haşım, şairin dilini anlatırken şöyle diyecektir; “Şairin dili, düzyazı gibi anlaşılacak için değil, fakat duyulmak üzere var olmuş, müzik ile söz arasında, sözden çok müziğe yakın ortalama bir dildir.” *Duyulmak üzere* var olmanın anlamı, şiir yazılır mı, yoksa söylenir mi, ikilemine götürür bizi. Söylenmesi, söylene söylene yaygınlık kazanması, sözün uçarak, müziğiyle kanatlanmasını işaret edecektir. Ve bu yüzden, kendi iç gerilimi ve ruhunda var olan ritmiyle, şiir daima müzisyenlerin, bestekarların ve yorumcuların ilgisine mazhar olacaktır. Şiirden hep yeni bir müzik doğar.

Şiirin, müziğin konusu olması meselesinin başlangıcını, Asya bozkırlarından Anadolu’ya

getirdiğimiz âşıklık geleneğine ve bu geleneğin içinden konuşabileceğimiz; telden söyleme, âşık edebiyatı ve saz şiirine hizalayabiliriz. Şiirlerin söylendiği, dilden dile yayıldığı, sözün doğrudan müziğin varlığıyla hayat bulunduğu *Ozan* ile *Şair*’in aynı kişi olduğu zamanlar. Bununla birlikte Klasik Türk musikisi bestekarlarının aruz vezniyle yazılan Divan şiirlerini bestelemelerini, söz ile müziğin en ahenkli evlilikleri arasında sayabiliriz. Cumhuriyet sonrası müzik-edebiyat ilişkisinde, doğrudan şiirin hakimiyetinde ilerleyen, şairlerin sözleriyle parladığı uzun bir dönemden söz edilebilir aslında. Bestekarların, hece ve aruz ölçüsüyle yazılan şiirlere yakın alaka gösterdikleri bu dönemin, 1970’lerle birlikte serbest ölçüyü kullanan şairleri de kapsayarak 90’lı yıllara ulaştığını ve bu fırtınalı ilişkinin (müzik-edebiyat) nihayetinde -üretim azalması / müzikal kültürün değişmesi gibi etkenlerle birlikte- bitme noktasına gelerek hitama erdiğini söyleyebiliriz. Bu ilişkinin popülerlik anlamında son büyük örneği; Funda Arar’ın 2000 yılında yayınladığı *Sevgilerde* albümünün çıkış şarkısı olan *Kaldırımlar*’dı. Bir Necip Fazıl Kısakürek şiirini, *Kaldırımlar*’ı besteleyen Özhan Eren-Yücel Arzen ikilisi Arar’ın sesine hiç tartışmasız büyük bir şaheser hediye etmişlerdi. Ayrıca albüme adını veren *Sevgilerde* ise Behçet Necatigil şiiriydi. Bir pop albümünün bile çıkış şarkısını ve adını şairlere emanet ettiği yıllar.

**Müzik,
kelimelerden
taşarak kendi
diline doğru
kanatlanır.**

Müzik-edebiyat ilişkisi, son tahlilde Türkiye'nin 50 yıllık (1945-1995) müzikal hikâyesine damgasını vurmuş şairlerle birlikte anılmayı hak eder.

Müzik-edebiyat ilişkisi, son tahlilde Türkiye'nin 50 yıllık (1945-1995) müzikal hikâyesine damgasını vurmuş şairlerle birlikte anılmayı hak eder. Yunus, Karacaoğlan, Pir Sultan ve Dadaloğlu gibi kurucu nefeslerden başlayarak, Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dranas, Necip Fazıl Kısakürek, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Nazım Hikmet, Attilâ İlhan, Sabahattin Ali, Ahmet Erhan, Turgut Uyar, Özdemir Asaf, Ataoğlan Behramoğlu, Orhan Veli, Ümit Yaşar Oğuzcan, Cemal Süreya, Orhan Seyfi Orhon, Can Yücel, Melih Cevdet, Ülkü Tamer, Ahmed Arif, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Nevzat Çelik ve Metin Altıok başta olmak üzere birçok şairin sözleriyle şarkı olarak ses bayrağını yükselttikleri, *söz-müzik: Türkiye* adlı kültürel bir evrenden bahsediyoruz. Bu evreni şairlere borçluyuz.

Her şey Yusuf Nalkesen'in 1951'de bestelediği bir Orhan Seyfi Orhon şiiri olan *Veda Busesi*'yle başlamadı belki ama bu şiirle en coşkunu haline bürünerek devam etti. Ve nihayet 1989 tarihinde "Şarkılarda Sabahattin Ali" albümü, Ali Kocatepe'nin bestelediği Sabahattin Ali şiirlerinden oluşan türünün ender örneklerinden bir şaheser olarak, edebiyatla müziğin en üst düzey buluşmalarından biri namıyla kayıtlara geçti. Bu albüm de aslında Sabahattin Ali'nin müziğimizin alınına konduğu bir veda busesiydi. Doğrudan şair ya da güfteci olarak

anılmayıp, dilden dile dolaşan ve hala yaygınlığını/gücünü koruyan eserleriyle popüler müzik tarihine geçmiş benzersiz bir örnektir Sabahattin Ali.

Bir Bakış: Müziğin Dünyasına Edebiyatın Aşkıyla

The Doors'un hüzünlü sesiyle hatırladığımız asi solisti Jim Morrison aynı zamanda bir şairdi, bu unvanla ikamet etti dünyada. Şiirleri *Tanrılar, Yeni Yaratıklar* adlı bir kitapta toplanmıştı. The Doors grubu, adını Aldous Huxley'nin *The Doors Of Perception* kitabından almasıyla dikkat çekerken, Huxley'in kitabının da William Blake'in dizeleriyle doğrudan bir ilgisi vardı aslında. Müzik-edebiyat ilişkisi bağlamında, bu kadar girift bağlara sahip ikinci bir örneğe rastlamak gerçekten zor. Şair-rock yıldızı Morrison, 27'ler kulübüne üye olarak alemi terki diyar eyledi. Ama sesi ve sözü bu dünyaya miras kaldı. Şairlerin mirası bitmez. Bestelenen sözleriyle kulaktan kulağa yayılan şairler deyince Morrison'u da aşarak literatüre kazınanlar arasında; Federico García Lorca, William Blake, Shakespeare, Edgar Allan Poe, Pablo Neruda, Paul Verlaine, Bertolt Brecht, Léo Ferré, E.E. Cummings, Lord Byron, Abel Meeropol, Robert Burns, Jacques Prévert, Theodore Roethke, Jim Garland, Langston Hughes, Paul Eluard, Louis Aragon, Jack Prevert, Nicolas Guillen ve Miguel Hernandez ilk akla gelen isimler. Hepsi

kendi söz varlıklarıyla sesle yenilmez bir itibar kazandırdılar.

Edebiyat ve müziğin tek bir bedende meczedildiğine delil olarak yarım asrı aşkın bir zamandır sanatını icra eden Amerikan Halk Ozanı Bob Dylan'ın İsveç Nobel Akademisi tarafından "Amerikan müzik geleneğinde yeni şiirsel anlatımlar yarattığı" gerekçesiyle 2016 Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülmesinin akabinde ödüle ilişkin resmî açıklamayı yapan İsveç Nobel Akademisi Daimi Sekreteri Sara Danius'un o sözlerini hatırlayalım: "Bob Dylan, İngiliz yazın geleneğinin büyük bir ozanı. 54 yıldır sürekli kendini yenileyerek, bugüne kadar çok sayıda orijinal eser ortaya koydu. Örneğin eğer 1966 tarihli *Blonde on Blonde* albümünü dinlemeye başlarsanız, çok parlak bir kafiye özgünlüğü görürsünüz. Eğer edebiyat tarihinde geçmişe geri dönersek, 2500 yıl önce Homeros ve Safo'nun da dinlenmek ve enstrümanlarla sahnelenmek üzere ebedi eserler ortaya koyduğunu görürüz. Bugün hala Homeros ve Safo'yu okuyoruz ve dinliyoruz. Bob Dylan'da olduğu gibi." Dylan'ın konumlandığı söz-ses evrenini şiirden yani edebiyattan bağımsız düşünemeyiz. Nobel komitesinin 2500 yıllık bir geleneğe yaslanarak izah ettiği ve güncelde Dylan'a hizaladığı söz sanatı meselesinin, kültürel devamlılık başta olmak üzere onlarca yeni kapıya açıldığını söylemek mümkün. Nobel'in gördüğü ve bir anlam-değer atfettiği o tarihsel arka plana, bir kez daha dikkatli gözlerle bakmalıyız belki de.

Müzikle edebiyat arasında kurulan ilham köprüleri, bazen Beethoven-Tolstoy örneğinde olduğu

gibi iki büyük ruhun aynı anlamın farklı veçhelerinde buluşmasına vesile olabilecek kadar farklılaşabiliyor. Lev Tolstoy'un, Ludwig Van Beethoven'ın keman ve piyano için bestelediği "Kreutzer Sonat" olarak bilinen, 9 numaralı sonatından ilhamla yazdığı aynı adlı romanı *Kreutzer Sonatı*'na buna örnek gösterebiliriz. 1888 yılının bir sonbahar akşamında Tolstoy'un Moskova'daki evinde gençlerin aşkla Beethoven'ın Kreutzer Sonatı'nı çalmalarıyla yazarın zihnine düşen bu uzun hikâye, Beethoven'a 86 yıl sonra verilen gecikmiş bir selam gibidir. Bir müzik eserine, 86 yıl sonra aynı isimle verilen bu selamdan ilhamla devam eden hikâye, Çek besteci Janacek'in "Kreutzer Sonata" eserinden başlayıp, Kongolu Emmanuel Dongola'nın "Kreutzer Sonata" kitabına uzanan bir hatta yeni selamlamalarla zenginleşecektir. Bu örnek müzik-edebiyat ilişkisinin yüzyıllara yayılan bir boyutta sonsuz bir döngüye girebileceğini de gösteriyor bize. Müzik ve edebiyat, ses ve söz, notalar ve harfler. Dünya var oldukça birbirlerine çarpmaya, birbirlerinden almaya, birbirlerini selamlamaya ve birbirlerinden doğmaya devam edeceklerdir.

O zaman F.G Lorca-Leonard Cohen iş birliğinden *Take This Waltz* ya da yüzyıllar sonra ruhları birbirini bulan Karacoğlan-Cem Karaca ikilisinden *Üryan Geldim* dinleyerek yazımıza kocaman bir virgül koyalım.

BİRLİKTE AMA YALNIZ ŞİİR VE DÜŞÜNCE

Kasım

Habip Türker

Değerlendirme

Şiir ve düşünce ilişkisini incelemek aslında sanat ve düşünce ilişkisini incelemekten farklı değildir. Sanatın ve sanat eserinin ve bilinçle ilişkisinin ne olduğunu tartışmadan bu mesele kifayyetle ele alınmaz. Dil dediğimiz olgu insanın hâlihazırdaki bilinç düzeyini zorunlu kılmaktadır. Biyolojik çeşitliliğin daha üst ve daha alt formlarını görmemize rağmen dilde böyle bir şey gözlemlemiyoruz. Hayvanlardaki iletişim aracı insan iletişiminin düzlemine ulaşamamaktadır. İletişim kurmak hayvanlar şöyle dursun, bitkilerde bile varken, (fenomenal düzlemde) dil dediğimiz olgu yalnız insanda vardır ve bir hususiyetinden ötürü insanın şu anki formunu zorunlulukla gerektirir. Kısaca, dil bazı real-ampirik durumları kodlayan seslerin bir evrimi olamaz. Biyolojik yapımız konuşmamızın ampirik koşullarıdır; ancak dilin özünü oluşturan şeyi bu ampirik koşullar sağlayamaz. Aşağıda geleceği üzere, bunun sebebi dilin ampirik olmayan bir unsura dayanmasıdır. Burada dil değişim olgunun nasıl teşekkül ettiğine kısaca değinip, düşüncenin şiirle ilişkisine dair genel bir bakış açısı kazanmaya çalışacağız.

Bilinç veya zihin insanın en geniş anlamında tüm kültürel faaliyetlerinin zeminini oluşturur. Bu, ister

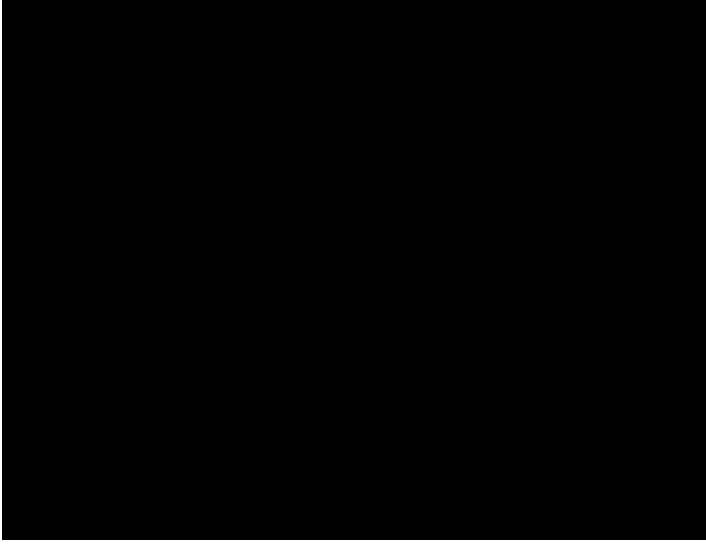
Sanatçının yönelme tarzı şimdiye, geçmişe, beklentiye olacak şekilde gerçekleşebilir. Bilincin geçmişe de yönelik olabilmesi sanatçının sanatının tarihliliğini olanaklı kılar. Şairin veya sanatçının ait olduğu kültür ve medeniyet referanslarının onun sanat eserinin kimliğinde belirleyici rol oynamasını sağlar.

dil, bilim veya sanat; isterse yaşam pratiği olsun, hepsi için geçerlidir. Dil insan bilincinin en büyük başarısıdır. Öyle ki bilgi, bilim ve sanat ancak dille mümkün kılınmaktadır. Husserlci fenomenolojik bilinç teorisine göre bilinç, bilinç edimlerinin bir toplamıdır; yani bilinç bir şeyin bilincidir; düşünmek bir şeyi düşünmek, anlamak bir şeyi anlamak, sevmek bir şeyi sevmektir vs. Bilincin bu özelliğine yöneliklik veya yönelimsellik denir. Bilinç içine her şeyi dolduracağımız kap gibi bir şey değildir; yapısı gereği nesneye yöneliktir. Nesnelere ve olgu durumları ancak bilincin fiil veya

edimleriyle sunumlanabilir; nesnelere ancak bu edimler aracılığıyla yönelebiliriz. Ancak biz bir şeye sadece yönelmeyiz; fakat ayrıca bir şeye bir şey olarak, yani bir içerikle yöneliriz.

Farz edelim ki, İbn Sina'nın uçan adam faraziyesi gibi, insan hali-hazırdaki formuyla var olsun ve hiçbir nesneye karşılaşmamış olsun; dolayısıyla deneyden gelen hiçbir şey bilmesin. Sonra bir anda bir nesneye karşılaştığını düşünelim. Diyelim ki o şey düz ovada gördüğü bir ağaç olsun. İnsan bir şeye bilinç edimiyle yönelirken zorunlulukla bir bilinç içeriğiyle yöneleceği için o nesneye de bir mana içeriğiyle, yani ağaç anlamıyla yönelecektir. Bir şeyi (yönelinen nesne) ağaç (yönelimsel içeri) olarak düşünmek onu "ağaçtır" diye düşünmektir. Başka bir deyişle, "bu bir ağaçtır" yargısıyla, bir önermeyle yönelmek demektir. Dil karmaşık bilinç edimlerinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yargı ifade edimiyle iletilebilir hale gelir. Ses işareti bu mana içeriğine eşlik ederek söz dediğimiz şeyi meydana getirir. Ses işaretlerinin manayla ilişkisi, bu yüzden, ifade ilişkisidir.

İnsanın farz ettiğimiz karşılaşmada herhalde söyleyebileceği mümkün ilk söz "(bu bir) ağaçtır" olacaktır.

**Husserlci
fenomenolojik
bilinç teorisine
göre bilinç, bilinç
edimlerinin bir
toplamıdır.**

Sadece “ağaç” sesi bir sestem daha fazlası olamaz ve “ıtap” sesinden bir farkı kalmaz. Çünkü “ıtap” herhangi bir nesneye yönelik bir bilinç içeriği olmayıp, rastgele çıkardığım bir sestir. Bu yüzden, bir içerikle yönelme durumunda, muhakkak bir yargı, bir özne ve yüklem ve onların birbiriyle ilgisini belirten bir bağlaç (koşaç/copula) olmalıdır. Sadece “bu, ağaç” desem birbiriyle alakasız iki ses işaretini çıkarmış olurum. Kısaca “bu-şu-dur” dilin en temel birimidir. Kelime ancak bu birim sayesinde bir anlam ifade etmektedir. Ancak ilk bakışta dil sanki kelimelerin birleşmesiyle meydana gelmiş gibi durmaktaysa da, koşaç (copula) olmadan bir şeye bir içerikle yönelmek mümkün görünmemektedir. Çünkü bir şeyi ağaç olarak düşünmek onu “ağaçtır” diye düşünmektir. Buradan başka edimlerde manalı yönelmenin olmadığını savunmuyorum. Şart, dilek

ve soru kipleri temelde yargı ediminden farklıdır, ama anlamlıdır. Ancak bu formların veya kiplerin ancak yargı formu temelinde var olduğunu, onun üzerinde tasarrufla oluştuğunu düşünüyorum; nitekim koşaç tüm formlarda bulunur. Daha iyi görülmesi açısından Türkçedeki orijinal koşaçla (ermek/imek) cümlelerimizi oluşturalım: “Bu şu erür” (bu şudur) “Bu şu erür mü” (bu şu mudur), “bu şu erürse” (bu şu ise) vs. Tüm dillerde koşaç için ayrı kelimeler olmasa da onun yerini tutan bir şey mutlaka vardır. Bu mantıksal bir zorunluluktur. Öyle olmasaydı “bu şudur” önermesinin “dağ deniz” ses sıralamasından bir farkı kalmazdı. “Dağ denizdir” dediğimde doğru veya yanlış anlamlı bir birim oluşturabilirim. Hayvan iletişiminde koşaç, dolayısıyla dil yoktur. Bir olayın fark edilmesi ve o olayı diğerlerine bildiren bir ses işareti söz konusudur. İletişim ampirik

Şiir dilin söz halinde teveccüd etmesi, yani varlanması, tözleşmesi, sözün de doğrudan düşünce içerikli olmasından ötürü şiirin düşünceyle ilişkisi doğrudandır.

düzeyde kalır, idealite, dolayısıyla mana düzeyine çıkamaz. Koşaç, yani imek bağlacı olmadan bir cümle dahi kurulamamaktadır. Aynıısı fiil cümleleri için de geçerlidir.

Koşacın temelde varlık bağıntısı bildirdiğinin dilimiz açısından başka bir kanıtı bir zamanlar *ermek* fiili yerine kullanılan *ol* fiilidir. “Bu ağaç ol” cümlesi “bu ağaçtır” anlamına gelir. Türkçede durmak fiilinden türeyen “dır” yardımcı ek fiili koşacın mahiyetinin sabite, dolayısıyla varlık bağı olduğunu aydınlatır. *Ermek* fiilinin varlık bağıntısı olduğunun bir başka delili kaynaşık halde bulunan bir takım fiillerdir. Koşaç üzerine yapılan araştırmalar örneğin, sararmak fiilindeki –ar ekinin aslında *ermek* fiilinin kaynaşarak ek haline gelmiş biçimi olduğunu göstermektedir: “Sarı ermek.” Kısaca imek (ermek) fiili özneyle yüklem arasında varlık bağıntısı oluşturur.

Ancak buradaki varlık bağıntısı temelde reel-empirik anlamda değil, yüklem anlamıyla özne arasındaki bir varlık bağıntısıdır. “Bu bir Tuğrul kuşudur” (Togrul kuş erür) demek Tuğrul kuşunun gerçeklikte var olduğunu değil, ideal varlık statüsündeki Tuğrul kuşu anlamının o ilgili gösterilene (medlül/referent) yüklenebildiğini, başka bir deyişle o ilgili şeyle Tuğrul kuşu anlamı arasında bir anlam ilgisinin varlığını ifade eder; yani varlık bağı anlama ilişkindir. Bir haber cümlesi veya önerme ideal bir içeriktir, reel değil.

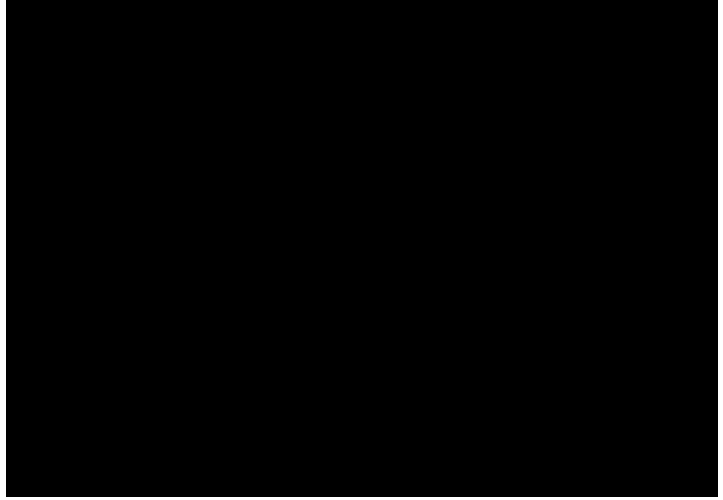
Dolayısıyla özneyle yüklem arasındaki varlık bağıntısı reel değil, idealdir. “Tuğrul kuşu gerçek değildir” demek gerçek olmamanın anlamıyla Tuğrul kuşunun anlamı arasında bir ilgi cihetinin var olduğunu söylemektir. Kısaca, koşaç anlamsal ilgi yönünün varlığına delalet eder, doğrudan reel empirik duruma değil. Bir önerme bu cihetiyle idealdir, reel değil. Reel olan ise önermenin nesnel korrelatı olan durumdur. Olgu durumları bu reel durumlara dayanır, ama aradaki fark ontolojik yapı olarak olgu durumlarının ideal varlık statüsünde olmasıdır; Husserl’in belirttiği gibi olgu durumları (ideal) önerme anlamının yine ideal ontolojik müteakabilidir. Aynı reel durumun iki farklı olgu durumu olması bu ayrımı teyit eder. Mesela, “hasta yaralıdır” “hasta hayattadır”, “hasta acı çekmektedir” ifadeleri hastanın aynı reel durumuna dayalı olgu durumlarıdır. Şu meşhur hikâyenin taşıdığı espri aslında Husserlci olgu durumu ile (reel) durum (Sachlage) arasındaki ayrıma dayanır. Hikâyeye göre, padişah bir rüya görmüş ve vezirlerinden rüyasını tabir etmelerini istemiş. Bir vezir, “vah padişahım tüm sevdiklerinizin ölümünü göreceksiniz, çok üzüleceksiniz” demiş. Buna öfkelenen padişah vezirin kellesini almış. Bir başka vezir de aynı rüya için “ne güzel padişahım! Akrabalarınız içinde en uzun siz yaşayacaksınız” demiş ve iltifatı şahane mazhar olmuş. Burada reel durum (rüya) aynı, ama olgu durumları farklı.

“Ağaç yeşildir” önermesini ele alalım. Bahçemizdeki ağaç ve yeşil ve ağacın içinde bulunduğu durum reeldir. Ama “ağacın yeşil olması” olgu durumu ve “ağaç yeşildir” önermesi idealdir. Biri ontolojik, diğeri dilseldir. “Ağaç yeşildir” önermesinde ağaç olmanın anlamıyla yeşil olmanın anlamı arasında bir mana ilgisinin var olduğunu ifade etmekle, bir ideal yapıyı dile getiririm. Algımda bana verilen şey sadece ağaç ve onun yeşil özelliğidir, ağacın yeşil olduğu (idiği) değil. Bu durumda *imek* ideal bir varlık bağıntısı bildirmektedir. Bu ideal olgu durumu veya durumları karmaşık bilinç edimleriyle kavranır. Buna Husserl kategorik görüş demişdir; buna göre karmaşık yönelimsel edimler olarak kategorik görüşler nesnelere veya olgu durumlarını, onları doğrudan kavrayan duyuşsal algı durumlarından farklı olarak bir ilişki içinde kavrayan edimlerdir. Husserl kategorik görüşlerin bize görüde doğrudan verildiğini, herhangi bir çıkarım yoluyla bilinmesinin söz konusu olmadığını söyler. Burada bizim görüşümüz duyuşsal yoluyla verilen şeyi aşarak ideal yapıyı kavrar. Fenomenal özerse bizim belli bir zaman ve bağlamla koşullanmış, bilinç dışı yönelimsel yaşantıda oluşur. İşte sanatın veya şiirin beslendiği yer ilk planda buraya kadar tasvir ettiğimiz şeydir. İster şiirde ister resimde olsun sanatçı içinde yaşanan bir olgu durumuna delalet eden manayı, hiç keşfedilmemiş özü veya anlamı, keşfedilmiş ama üzeri

örtülmüş olanı, hakikatte olduğundan farklı şekilde görüneni, ampirik bir yapıda ifadeye kavuşturur. Bu anlamda sanat ister resim, ister şiir olsun, sanatçının işi epistemik, etik ve ontolojik bir töz meydana getirmektir. Sanatın merkez noktası anlamdır; ancak anlamı salt dilsel bir mana olarak değil; bilgi, varlık ve ahlak tazammunu olan bir şey olarak anlamak gerekir. Heidegger’in sanat eserinin kökeninin sanatçı olduğunu söylemesi yukarıda tasvirini yaptığımız epistemik süreçte ontolojik yönden bir işaretir. Sanat eseri sanatçının amelidir, tabiri caizse yaşayan korrelatif tözdür Bu korelasyonu kurma sürecine biz sanat diyoruz. Örneğin bir ağaç da yaşayan tözdür, ama ontolojik olmayıp salt ontik bir tözdür ve fenomenal düzlemde ahlaki tazammunu da yoktur; ama bir sanat eseri, örneğin Süleymaniye camii, bir şiir veya bir resim salt ontik değil, ontolojik bir tözdür; ahlaki tazammuna da sahiptir. Bu yüzden bir sanat eserinin değeri düşünce içeriğinin ahlaki tazammunundan bağımsız değildir.

Şiir dilin söz halinde tevecçüd etmesi, yani varlanması, tözleşmesi, sözün de doğrudan düşünce içerikli olmasından ötürü şiirin düşünceyle ilişkisi doğrudandır, Diğer görsel sanatlarda sanatın düşünceyle ilişkisi dolaylıdır; anlamın bir düşünce içeriği olması düşüncenin sanatın özünden olduğunu gösterir. Ancak görsel sanatlarda anlam özlerin dil, daha

Sanatta hiçbir düşünce duygu dolayımı, ortamı olmadan ifade edilemez.

doğrusu söz düzeyine taşınmasıdır. Ancak sanatın bir önerme düzeyine irca edilemeyeceğinin, yukarıda söylediğim hususların yanında başka bir gerekçesi de öznel bir unsurun, yani duygunun düşüncenin ortamını teşkil etmesidir. Sanatta ve konumuz bağlamında şiirde düşünce ancak duyguyla ortamlanır. Düşünce bu ortamın, tabiri caizse, en üst basamağında yer alabilir, en alt basamağında da. Bu, sanatçının geliştirdiği stratejiye bağlıdır. Ama sanatta hiçbir düşünce duygu dolayımı, ortamı olmadan ifade edilemez. Sıfır duygu düşüncenin duygudaş bir yaşantıya dönüşmesini engelleyeceği veya en azından çok güçleştireceği için sanat temel bir inşai unsurundan mahrum kalır. Bu yüzden böyle eserlerin sanathı sorgulanmalıdır. Duygu düşünce içeriğinin öznel yaşantıya dönüşmesini sağlayarak muhatapta duygudaşlık oluşturur.

Kavramsal denen sanat bile salt kavramsal değildir, kavramın ortamı duygudur, yani düşünce duygunun

farklılaşan eşliğinin dolayımıyla ifadesini bulur. Eğer kavramsal sanat salt kavramsal olsaydı felsefe olurdu veya felsefe ve benzeri şeyleri sanat saymamız gerekirdi. Sanatçının yönelme tarzı şimdiki, geçmişe, beklentiye olacak şekilde gerçekleşebilir. Bilincin geçmişe de yönelik olabilmesi sanatçının sanatının tarihliliğini olanaklı kılar. Şairin veya sanatçının ait olduğu kültür ve medeniyet referanslarının onun sanat eserinin kimliğinde belirleyici rol oynamasını sağlar. Sanatın hareket noktası duygu dolayımıyla düşüncecedir. Bu dolayımın en saf hali şiir ve ondan sonra edebi türler gelir. Bu yüzden sinema edebiyattan beslenir, edebiyat sinemadan değil. Müzikte de düşünce duygu dolayımıyla; ama bu dolayım ilişkisi şiirdeki gibi değildir. Düşüce çok edilgen, belirsiz veya bulanıktır. Burada duygu düşüncüyü iletmekten çok çağırıştır. Bu çağırışım da bulanık, belirsizdir. Şiirdekine benzer etkenlik elde etmek için sözlü besteler yapılır. Şiirlerin sıkça bestelenmesi de bu yüzden.

BİR İKTİSATÇININ EDEBÎ SERGÜZEŞTİ

Kasım

Mustafa Özel

Değerlendirme

**Edebiyat başından beri
dünya gerçeklerine
açıktı; iktisat ise gün
geçtikçe hayal'leşiyor.**

**Günümüzde
milyonlarca şirket
sabahtan akşama
kadar gerçek mal
ve hizmetler üretip
insanlara sunarken;
şirketlerin kendileri
birer hayalden farklı
olmayan finansal
ürünlere dönüşüyor.**

Edebiyatın hayale dayandığı, iktisatın ise gerçeklerle uğraştığı söylenir. Hakikat bunun tam tersi de olabilir: Edebiyat başından beri dünya gerçeklerine açıktı; iktisat ise gün geçtikçe hayal'leşiyor. Günümüzde milyonlarca şirket sabahtan akşama kadar gerçek mal ve hizmetler üretip insanlara sunarken; şirketlerin kendileri birer hayalden farklı olmayan finansal ürünlere dönüşüyor. Google'dan (2022 piyasa değeri 1.6 trilyon \$) Amazon'a (1.5 tr \$), Apple'dan (2.6 tr \$) Microsoft'a (2.1 tr \$) kadar, zirvede yer alan bütün büyük şirketler, değerlerini esas olarak *hikâyelerine* borçludurlar. Çünkü, bu şirketlerin hisselerini 7/24 alıp satan yüz milyonlarca müşteri, onların bugünlerini değil, *geleceklerini* alıp satıyor; yani vaatlerini, sözlerini; yani hayallerini. Paribu'nun son günlerde İstanbul duvarlarını süsleyen reklamının diliyle söylersek, bu şirketlerin "Arkasında Yarın Var." Günümüzün en önemli sosyologlarından biri olan Arjun Appadurai, 2008 finans krizi için dil sektesi demişti ("a failure of language.")¹ Borsa kurtları yatırımcılara tavsiyede bulunurken ne denli yüksek matematik kullanırlarsa kullanırlarsa, dünya ekonomisi havsala sığmaz ölçüde "sözelleşmiş" bulunuyor. Müstakbel toplumbilim,

edebî birikimi olan iktisatçılarla, iktisadî muktesabatı olan edebiyatçıların etkileşimli eseri olacaktır.

Edebiyatın geçmişte hayal-odaklı olduğu görüşü de su götürür. İnsanlığın ilk roman kahramanı sayabileceğimiz Gılgamış, "Uruk'un etrafına güçlü, aşılmaz surlar" yaptırmıştı. Mal, canın yongasıdır; yüksek surlar biriktirilmiş serveti muhafaza içindi. Nitekim büyük tufan koptuğunda, kahramanımız gemiye insan ve hayvanlardan önce, kazanılmış altın ve gümüşü yüklüyor; yakınlarıyla beraber, zenginliğin temel unsurlarından biri olan zanaatkâr ustaları da unutmuy-

ordu: "Elime geçen her gümüşü içine yükledim. / Elime geçen her altını içine yükledim. / Bütün ailemi, akrabalarımı gemiye bindirdim. / Kırın bütün yaban ve evcil hayvanlarını / Ve bütün ustaları gemiye aldım."² Hatırlayalım, Gılgamış ile dostu Enkidu ilk iş olarak Humbaba'nın hakkından geldiler. Kimdi Humbaba? Gökyüzü tanrısı Enlil tarafından sedir ağaçlarını "insanların hışmından korumakla görevlendirilmiş" bir güçlü yaratık. Gılgamış ise şan ve şeref peşindeydi: "Onu yeneceğim ve sedir ormanını keseceğim / Sonsuza dek ünüm sürecektir." Humbaba, ağaçları devirmeye başlayan cengâverleri duyunca küplere bindi: "Kimdir o, *dağlarımın* çocukları *olan ağaçları* yere düşüren?" Sonuçta Humbaba'yı öldürdü ve sedirleri kesip "kapı kanadı yapmak üzere" şehre götürdüler. Çivi yazısıyla taşa işlenen ilk roman, ün ve servet uğruna ekolojik dengenin nasıl bozulduğunun işaretlerini veriyor!

Roman Diliyle İktisat

Bugün roman deyince *Don Kişot*'la başlayan yaklaşık dört asırlık modern hikâyeyi anlıyoruz. Modernlik, üç örgütçü kelime etrafında gelişen nevezuhur duruma taktığımız etikettir: Kapital, Ulus ve Birey. Kapital

Arkasında yarın var.

Yarının
dünyası
bu.
PARİBU

(sermaye, anamal) sahibi, geleneksel ekonomide “müşteriler için mal” üretirken; modern ekonomide “mallar için müşteri” üretmektedir. Geleneksel üreticilerin zihninde umumiyetle “sermayesini biriktirip sınırsızca büyütme” fikri yoktu; makul bir kazanç ile maiyetlerini temin derdindeydiler. İktisadî ve siyasî elitler için esas mesele, kalabalıkların karnını doyurmaktı. Kapitalizmdeyse esas olan, sermayenin karnını doyurmak için, zihnen ve ahlâken manipüle edilen kalabalıkların gözünü doyurmaktır. Ne sermayenin karnı doyar, ne de halkın gözü! Roman, bu çift yönlü doyumsuzluğun tahkiyesidir.

Kâğıt para kapitalistleşme sürecinde bir kopuşu temsil ettiğinden, *Roman Diliyle İktisat* kitabımı *Faust*'un iktisadî etüdüyle başlatıyorum. Birinci cildi bireysel modernliğin dünya görüşünü kuran bu trajik şiir, ikinci cildiyle ilk modern iktisat felsefesini oluşturuyor. Modernliğin özünün

kâğıt para, kâğıt paranın ise Devlet ile Şeytan arasında (yükünü halkın çekeceği) sinsi bir anlaşma olduğunu ifşâ eden *Faust II*, insanlık tarihinin en incelikli ekonomi-politik kitabıdır. Sanal altın olarak kâğıt para, *emeksiz değer yaratmanın* en incelikli aracıdır. Bir tür simya. *Faust* bu yanıla *Momo*'nun da esin kaynağıdır. Modern/Kapitalist ekonominin bir “zaman çalma makinesi” olduğunu ifşâ edip çocuk diliyle tartışan *Momo*, hasta toplumun şifâ bulması için önce parasının sağlığına kavuşturulması gerektiğini söylüyor. Para yaşlanıp ölebilmeli ki, insan gençleşip yaşayabilsin!

Tabii, *Faust* ile *Momo*'nun günyüzü görebilmesi için, fikir tarlasının kabaca sürülmüş olması gerekiyordu. Cervantes ile Defoe, iki ağır roman işçisi. Don Kişot, henüz kapitalistleşmemiş bir toplumda modernliğin kokusunu alarak büyülenmiş ilk büyük kahramandır. Mançalı meczubu büyüleyen aslında şövalye

**Dünya ekonomisi
havsalaya
sığmaz ölçüde
“sözleşmiş”
bulunuyor.**

romanları değil, (erken) kapitalist gerçekliktir. İfsat olmuş bir dünyada hakikate ancak bir delinin “ses verebileceğini” söylüyor. *Robinson Crusoe* ise üçkâğıtçı bir casusun yazdığı büyük bir destan-roman. Serüven ruhlu İngilizin, küçük bir adada çokuluslu bir imparatorluk kurma girişimi! Ayrıldığında, adayı sakinlerine paylaştıran, ama her ihtimale karşı tapuyu elinde tutan bu hesapçı kahraman, müstakbel “Sömürgeci İngiliz”in prototipidir. (Kitabın ilerleyen bölümlerinde Balzac, Zola, Dickens, Gogol, Dostoyevski, Tolstoy, A. Midhat, Halid Ziya, Yakup Kadri, Kemal Tahir, Tanpınar... ile modern gerçekliğin Batı ve Doğu dünyasındaki seüvenlerine anlam vermeye çalışıyorum. Bu tür edebî arayışı çok önemsiyorum, çünkü toplum bilimlerimiz çoğu zaman olan bitene makul bir anlam vermeden ayrıntılı izahlara boğuluyorlar.)

Roman Diliyle Siyaset

Kapitalden sonraki örgütçü kelimeyiz, ulus. Özgür ve bağımsız bireylerden oluştuğu varsayılan, gerçekteyse modern devletin, kapitalist pazarın ihtiyaçlarına göre biçimlendirip kimlik verdiği yurttaş topluluğu. Kimlik verme sürecinde ‘geçmiş’ boyuna değiştirilmekte, yakın tarihin izleri silinip, uzak bir tarihten muhayyel atalar icat edilmektedir. (Ülkemizde 1930’ların en önemli iktisadî girişimlerine Etibank, Sümerbank gibi isimlerin

verilmesi; başkentte Ahi Mesut semtinin Etimesgut’a dönüştürülmesi; eski payitahttaki güzide semtlere Etiler, Ulus, Akatlar gibi isimlerin verilmesi bu tasarımın eseri idi.) Bir Balkan atasözü hatırlıyorum: Geleceği bilmek kolay, geçmişini bilmek zordur; çünkü geçmiş mütemadiyen değişir! *Roman Diliyle Siyaset* kitabım şu aforizmayla başlıyor: Tarih, geçmişte yaşadıklarımız değil, gelecekte yaşamayı düşlediklerimizdir. Kemal Tahir’in *Yorgun Savaşçı*’sı da benzer bir ifadeyle açıyordu: “Siz benim geçmişini aradığımı sanıyorsunuz. Yanılıyorsunuz. Ben sizin geleceğinizi aramaktayım.”

Roman Diliyle Siyaset’in ilham kaynağı Robert Musil. Avusturyalı şair/romancı, doksan yıl kadar önce yazdığı *Niteliksiz Adam* romanında, adeta bizim paralel örgütün hem meczup mimarının, hem de *niteliği olan ama adam olmayan* elemanlarının psikolojisini resmediyordu. Roman kahramanımız adam ama niteliksizdi. *Niteliksiz Adam*, küresel romantarihin köşe taşlarından biridir. *Yol Ayrımı* ile “paralel” okunması ufkumuzu açıyor. Bana öyle geliyor ki, bugünkü “yarı ulus / yarı millet” (ve yarı birey) oluşumuzun en iyi izahı romantarihte aranmalıdır. *Sahnenin Dışındakiler*, ulus yaratmadaki kısırlığımızı camii’nin köklü etkisiyle irtibatlandırıyor: “Camii, içtimaî jeolojinin merkeziydi.” Meselenin kalbinde Allah vardı ve mabedin yerine marketi (piyasayı) ikame etme girişimi toplumun

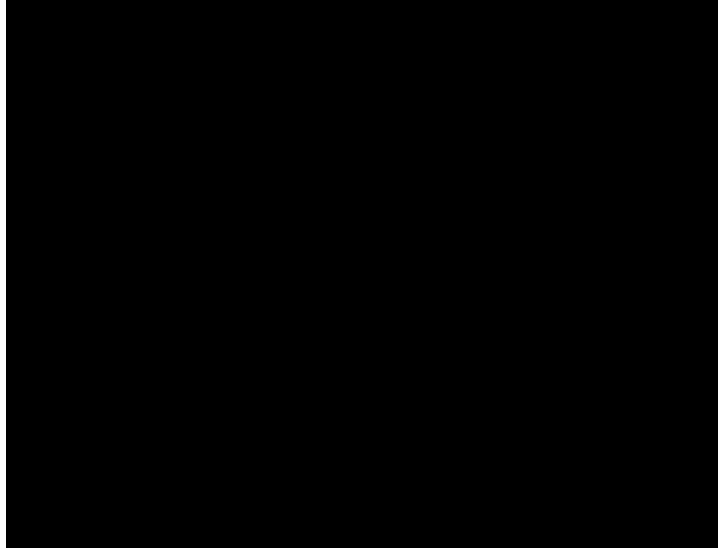
bilincini yaralıyordu. *Ankara* yazarı Yakup Kadri içinse olay daha basitti: Bir gün gelip de öleceğini aklından bile geçirmedeği Tanrı-Atatürk *ulus olun!* demiş, ama hayatlarını kurtardığı kalabalıklar, önderin peşinden gitmemişlerdi. İçtimaî jeolojinin merkezinin kaymış olmasından mutluluk duyan Yakup Kadri, yeni merkezdeki fırsatçı gelişmelerden ise şikâyetçiydi. Merkez, eski kur-tarıcıları işadamaı yaptııça, ahlâken düşüyordular. Tıpkı yıllar sonra Sosyalist devrimcilerin reklamcı, İslamcı mücahidlerinse müteahhit olup hizaya girmeleri gibi. Ne diyordu şair: “Tarihi tekrerrür diye tarif ediyorlar! / Hiç roman okunsaydı, tekrerrür mü ederdi?”

Sinekli Bakkal, modern Türk edebiyatının *Faust*’uydu! İçtimaî jeolojinin merkezini mabetten markete kaydırıyor ve topluma şu genel mesajı veriyordu: “Türkoğlu, medenî ve güçlü olmak istiyorsan, Şeytan’ın hakkını ver!” Fakat, Halide Hanım “unutamayan ulusçu”ydu. Bir yandan da, en geniş anlamda “Türk milleti”nin ruhuyla bütünleşmiş olan Allah’ı gücendirmemenin çârelerini arıyor, Vehbi dede üzerinden Şeytanı Mevlana ile dengelemeye çalışıyordu. (Kitapta ayrıca Emile Zola, Peyami Safa, Mustafa Kutlu ve Joseph Conrad’ın romanları üzerinden ulus ve sömürgecilik meselelerine anlam vermeye çalışıyorum.)

Roman Diliyle İş Hayati

Bu kitapta modern iktisadî gerçekliğin en sadık ifadesini romanlarda bulduğunu göstermeye çalışıyorum. Zaten ilk dönem iktisatçıların birçoğu eserlerini edebî mecazlarla örmüştüler. Onsekiz ve 19. yüzyıllarda romancılar birer doğal iktisatçı; iktisatçılar da birer etkili edebiyatçıydı. İktisat ile edebiyatı birbirinden uzaklaştıran 20. yüzyıl matematiği oldu. Wordsworth için Adam Smith öncelikle bir “edebî eleştirmen” idi. Her ikisi için de “edebî eleştiri ile siyasi iktisat ayrılamaz biçimde iç içe geçmişlerdi.” Yirmibirinci yüzyılın eşiğinde, “Yeni İktisadî Eleştiri” adıyla yepyeni bir bilgi alanı doğuyor. Alanın öncülerinden McCloskey şu kritik soruyu soruyor: “Şairler ve iş adamları, iktisatçıların dilini anlar mı?” Alışıl gelmiş cevap olumsuzdur elbet: İktisat, matematiksel modeller ve istatistiksel testler kullanır, kuramsal piyasa argümanlarına dayanır ve işadamları da, şair ve romancılar da bunları tuhaf bulur. Fakat yakından bakılınca durum değişir, bütün bu tuhafıklar mecaz ve benzetmeler gibi “konuşma figürlerine” dönüşür ve bunlar “bizim için düşünürler!” Heidegger, “Konuşan Lisan’dır, İnsan değil!” demişti. Kurt Heinzelman, tahayyüli iktisat (“imaginative economics”) ile şiirsel iktisat (“poetic economics”) ayırımını geliştirdi. “Birincisi, ekonomik sistemlerin imgelem yoluyla kurgusal kavramların üzerinde nasıl

Bir Balkan atasözü hatırlıyorum: Geleceği bilmek kolay, geçmiş bilmek zordur; çünkü geçmiş mütemediyen değişir!

yapılandırıldığını incelerken; şiirsel iktisat, edebiyatçıların bu kurgusal ekonomik söylemi nasıl kendi eserlerinin düzenleyici ilkesi haline getirdiklerini irdeliyor. Tahayyüli iktisat, iktisatı edebî dille okuyor; şiirsel iktisat ise edebiyatı iktisadi bir dille.” (Bu kitapta Thomas Mann, Balzac, Stendhal, Victor Hugo, Zola, Dickens, Orhan Pamuk, Adalet Ağaoğlu ve Tanpınar’ın romanlarından hareketle iş hayatının hakikatine ayna tutmaya çalışıyorum.)

Roman Diliyle Emperyalizm

Bu kitapta ise muhtelif Afrika ve Türk romanlarından hareketle hem sömürgeciliğin mahiyetine; hem de sömürgeciliğe isyanın neden “itakâr bir direnişe” dönüştüğüne ses vermeye çalıştım. Sömürgecilik, sömürgecinin askerî, siyasi veya iktisadî gücü ölçüsünde değil, edebî gücü ölçüsünde kökleşi-

yor. İktisaden güçlenseniz bile, hikâyenizi kim yazıyorsa, efendiniz odur. *Tarih* de bu hikâyeye dahildir. Afrika romanı bu sürece hem direndi, hem intibak etti. Dünya genelinde Sosyalistler nasıl “Batı mamulü” kapitalist sömürgeciliğe yine Batı mamulü bir ideolojiyle direniyorduydu, Afrikalı romancılar da son kertede “modern Batı hikâyesi” diyebileceğimiz ve –pek az istisnaıyla- Batı dillerinden birinde yazılan yeni bir edebî tür ile direndiler. Üç romancımdan Nijeryalı Achebe’nin *Parçalanma*’sı 1958 (İngilizce), Senegalli Şeyh Hamidu Kan’ın *Müphem Macera*’sı 1961 (Fransızca), Kenyalı Ngugi’nin *Aradaki Nehir*’i ise 1965 yılında (İngilizce) yayımlandı. Siyasi idealleri farklı olan bu (sırasıyla) Hristiyan, Müslüman ve Marxist romancıların ortak yanı halklarının derdiyle dertlenmek ve dinî veya pagan mitolojiyi kurgularında ete kemiğe büründürmekti. İncil’deki

meselleri dünyevî tartışmalarda kaldıraç misali kullanan ve ruhu- na dinin bütün güzellikleri sinmiş bir materyalist olan Ngugi, Kenya halkının büyük bir bölümü tarafın- dan neredeyse bir Hıristiyan aziz muamelesi gördü. Ana babası adan- mış Hıristiyanlar olan ve böyle bir ortamda büyüyen Achebe, Ni- jerya'nın putperest İgbo kabilesinin geleneklerine gönülden bağlıydı. Senegalli Müslüman Şeyh Hami- du Kan ise, Ngugi ve Achebe gibi, yabancı kolejlilerle “yerli ve milli” kolejlilerin çatışma ve mücadelesini dramatize ediyor, ikinciler “birincil- ere dönüşerek” onları yeniyordu!

Müfide Ferit Tek, Selma Ekrem ve Fatma K. Barbarosoglu'nun roman- larından hareketle, Afrikalılarca kurgulanan gerçekliğin bizim de hikâyemiz olduğunu göstermeye çalıştım. Belki de (1976 yılında Türkçeye çevrilen) *Mahrem Mac- era* romanı lâıykıyla anlaşılıydı, “başörtü mücadelesini kazanan ama tesettür mücadelesini kaybeden” bir nesil ortaya çıkmazdı. Şeyh Hami- du Kan'ın romanında ana mesele sömürgeci Avrupalılara karşı nasıl bir strateji takip edilmesi gerek- tiğiydi. Halk “keresteleri birbirine çatmasını daha iyi öğrenmek” ve “daha besili olmak” istiyordu. Beya- zlara haksız yere yenildiklerine göre, çocuklarının “haksız yere yenme sanatı”nı da öğrenmeleri gereki- yordu. Bu düşünceler dinî otoriteyi (Üstad'ı) ürpertiyordu. “Şeytanın değişik kılıklara girmesi gibi, besi-

li olmanın da daha başka tarafları vardı. Öğrencileri hakikatten uzak, bu dünyaya bağlı kılmaya çalışan şey, besili olmanın ta kendisiydi.” Romanda dinî otoritenin yerini al- abilecek *soylu* hafız adayı Samba Diallo zihni ve ahlâkî bir ‘çöküş’ yaşarken, bu yüce makam onun ka- dar yetkin olmayan *köylü* Demba'ya kalıyordu. Bu sadece Senegal'in yahut Afrikalıların kaderi miydi? Yoksa umumî manzara İslâm dünyasının her yerinde aynı mıydı? Soylular sisteme ayak uyduruyor, köylüler de ehlileşip iktidara mı geliyordu?

Roman Diliyle Finans, Çocuk, Din Ve Hukuk

Bu kitapların yayını esnasın- da çeşitli dergilerde yayınlan- nan söyleşilerim Romanperver İktisatçı'da bir araya getirildi. Şimdi sıra Finans, Çocuk, Din ve Hukuk... kitaplarında. Roman Diliyle Finans, Don DeLillo'nun *Kozmopolis* ro- manıyla başlıyor. İkiyüz yetmiş beş metrelik bir gökdelenin 38 odalı bir dairesinde oturan, 28 yaşındaki finansal yatırımcı Eric, Keynes'in “hayvan ruhlar”ından biridir. Hes- apsız ölçüde Japon Yen'ine abanmış, “boşluğa spekülasyon” yapmıştır. İçinde yaşadığı heyula gibi banka kuleleri nasıl yükseliyorsa, o da öyle yükselmek istiyor. Fakat, bir tu- haftır bu kuleler, dıştan bakıldığın- da boş gözüküyorlar. “Bunlar geleceği hızlandırmak için tasarlan- mış, boşaltılmış, son yüksek şeyler

İktisat ile edebiyatı birbirinden uzaklaştıran 20. yüzyıl matematiği oldu.

olarak yapılmışlardı. Dış dünyanın sonuydular. Burada değildiler tam olarak. Gelecekteydiler.” Paribu reklamına geri dönüyoruz: Arkalarında Yarın Var!

İktisatla edebiyatın bu kadar iç içe geçtiği bir çağ olmamıştı hiç! Sosyolog Appadurai, son eserine şu çarpıcı cümleyle başlıyor: Amerikan finansal sisteminde 2007-2008 yıllarındaki çöküş esas olarak bir dil sektesidir (“a failure of language”). Tuhaf değil mi? İktisadî krizin sebebi meğer bir dil krizi imiş! Ivan Ascher ise “iktisadî kriz yok aslında, finans krizi var,” diyor. Çünkü üretim toplumu olmaktan çıkıp, portföy toplumu hâline geldik. Marx’ın, kendisi kadar ünlü Kapitalist Üretim Tarzı ifadesinin yerine ‘Kapitalist Tahmin Tarzı’nı koymalıyız artık. “Dilin piyasadaki yeni rolü”, bütün çöküşlerin gerçekleşmesinde etkili oluyor. Bu yüzden kitabına çarpıcı bir başlık atmış Appadurai: “Kelimelere Bel Bağlamak: Türev Finans Çağında Dilin Sekteye Uğraması”

Roman Diliyle Çocuk etüdümdede, “kapitalist modernliğin sorgu melekleri” saydığım Heidi, Alice, Tom Sawyer, Peter Pan, Momo veya Küçük Prens gibi çocuk kah-

ramanları ele alıyorum. Formatlanıp hizaya sokulmuş büyüklerin soramadığı can alıcı soruları onlar soruyor. Roman bir edebî tür olarak kapitalizmin bireyde ve toplumda yol açtığı yaraları teşhir ederken; çocuk roman kahramanları o yaraları acemice sarmaya çalışıyor.

Roman Diliyle Din’de, dinî şahsiyetlerin edebiyatta nasıl yeniden kurgulandığını incelemek istiyorum. Roman, modern insanın trajik hikâyesidir; içine Şeytan girmiş âdemoğlunun. Şeytan her zaman onun peşindeydi elbette; fakat insan, Rabbi’nin elçilerine uyararak, ondan sakınmaya çalışıyordu. Ne zaman ki, mutlak bilgi ve haz karşılığında ruhunu Şeytan’a satma akdini imzaladı, işte o zaman hikâye romana dönüşme potansiyeline kavuştu. Roman bu denli pervasız bir edebî tür ise, Müslüman bir topluma illâ lâzım mı? Modern bir hastaneye röntgen cihazı ne kadar lâzım ise, o kadar! *Roman Diliyle İş Hayatı*’nda konuya kısa bir giriş yapıp üç romandan örnekler vermiştim: Balzac: *İsa Flandre*’da, Dostoyevski: *Karamazov Kardeşler*, Kazancakis: *Günaha Son Çağrı*. Aslında, ‘meczip’ bir adalet savaşçısı olarak Don Kişot,

kibirli yüksek sosyete karşısında her zaman dosdoğru konuşan Dostoyevski'nin Budala'sı, kamu çıkarı tehlikeye girmesin diye haksız yere idam edilen Melville'in masum denizcisi Billy Budd, yahut Twain'in çocuk kahramanı Tom Sawyer da birer Hz. İsa temsilidir. Yazarlarının ortak sorusu şudur: Meryemoğlu İsa bugün aramızda olsa peşinden gider miydik? Biz ona ne yaptık, o bize nasıl bakardı? Bu sorulara roman dışında hangi 'bilim' ile cevap verebiliriz?

Roman Diliyle Hukuk, en ağır ilerleyen çalışmam; hukuk literatürüne hakim olmak o kadar kolay değil; onu edebiyatla bütünleştirmek ise büsbütün zor. Gene de denemeye değer. Aslında her hukukçu kendi çapında bir kurgu ustası, her büyük romancı da doğal bir hukuk filozofudur. Toplumda olan biteni ve bilhassa fertlerin başına neler geldiğini en iyi romancılar hisseder ve canlandırır. Roma hukukunun önemli kaynakları arasında sayılan Jüstinien'in *Kurumlar* başlıklı eserinin ilk maddesi şudur: "Hukuk, ilahî ve beşerî şeylerin bilgisi, adil olan ve olmayanın bilimidir." Bu bana Ebu Hanife'nin meşhur tanımını hatırlatıyor: "Fıkıh, kişinin kendi lehine ve aleyhine olan şeyleri bilmesidir." İnsanın lehinde yahut aleyhinde, "adil olan ve olmayanın bilgisi"nin en çok romanlarda sergilendiğini hissediyorum. Edebiyat/Hukuk ilişkisine neredeyse bütün ömrünü harcamış bir bilgin olan Theodore

Ziolkowski, hukukun yasa, kural ve prosedürlerden fazla bir şey olduğunu, tüm sosyal düzenin temelini oluşturduğunu belirtiyor. "Edebiyat, adaletin sadık bir aynasıdır, hakim ideolojiyi desteklemekten çok ona meydan okuyan bir ayna."³ Flaubert'e göre, adalet en yüce edebî değerdir, çünkü bütün diğer erdemler bu erdemin içinde kavranır. "Adil söz (le mot juste) Flaubert için dilde kesinlik idealinin işaretiydi. Doğru kelime, fikir doğru olduğu zaman belirir ve sadece doğru kelime fikrin hakikatını dillendirir."⁴

Hülasa, iktisadî, dinî ve adli tüm süreçler edebiyatla, "doğru kelimelerle" hakiki mahiyetlerini açığa vururlar. Doğru kelimeleri kullanmak içinse ya Don Kişot gibi deli, ya Prens Mişkin gibi budala, yahut Momo gibi çocuk olmak gerekiyor!..

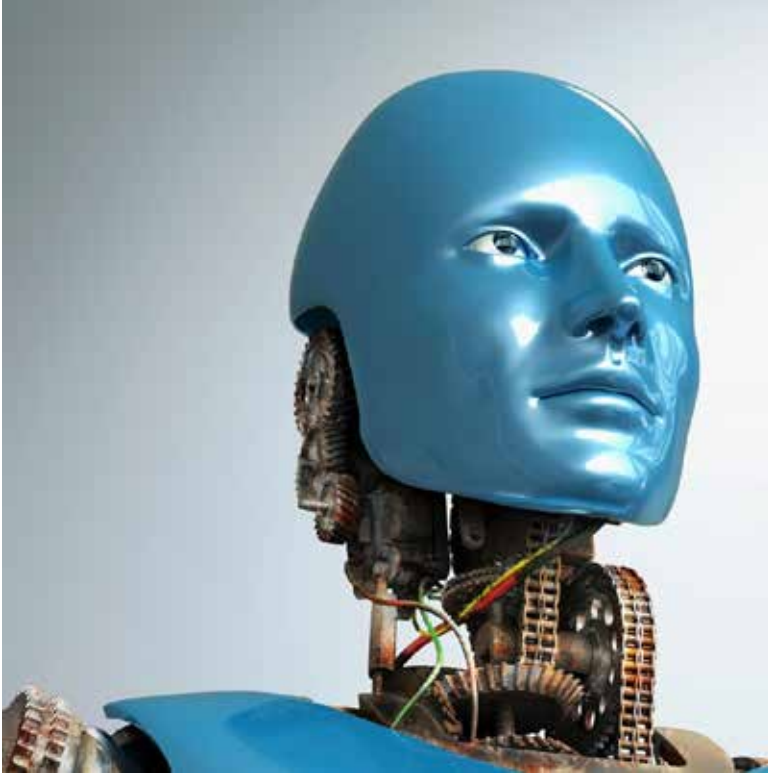
NOTLAR:

1. Arjun Appadurai: *Banking on Words*, The University of Chicago Press, 2016, s. 1.
2. İsmail Gezgin: *Gılgamış: Homo Sapiens'in İlk Trajedisi*, İstanbul: Redingot, 2022, s. 123 ve 209.
3. Theodore Ziolkowski: *The Mirror of Justice*, New Jersey: Princeton University Press, 1997, s. x.
4. Jonathan Kertzer: *Poetic Justice and Legal Fictions*, Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 1.

İktisadî, dinî ve adli tüm süreçler edebiyatla, "doğru kelimelerle" hakiki mahiyetlerini açığa vururlar.

SORUŞTURMA

POST/TRANSHÜMANİZM ÇAĞINDA EDEBİYATIN ANLAMAMI

Yeni çağ geliyor mu? Gelen çağ korkutucu mu? Yeni çağda yeni bir insan tipi mi doğuyor? Bu tip karşısında edebiyatın işlevi amacı nerede kalacak? Edebiyat dönüşecek mi?

Hazırlayan: Ahmet Melih Karaoğuz

DİJİTALİN GÖLGESİNDE SANATI YENİDEN DÜŞÜNMEK ya da SANATIN SONUNDAKİ SANAT

***İnsan, makine, bilgisayar, internet, yapay zekâ
ve veri biliminin kısılcığında bugün, bizler, kendi
hikâyesini yazmak ve yürüyecek doğru bir yolu
bulmak arzusuyla bir oraya bir buraya gidip
duruyoruz.***

Bir gün uyandık ve kendimizi bilim kurgu romanının içinde yaşayan insanlar gibi bulduk. Sinema filmlerinin kadrına yansıyan sahnelerin benzerlerini, gündelik hayatımızda yaşadığımızı fark ettiğimiz anların sayısı her geçen gün artarken, bir yandan hayatın olağan akışında kendi yolumuzu bulmaya çalışıyor, bir yandan da yeni dünyanın hızla değişen uygulamalarına ayak uydurmaya çalışıyoruz. Tüm bunlar olup bitirken de ruhumuz, bir şeylerin ters gittiği endişesiyle bizlere sesleniyor. Ruhumuza kulak verdiğimizde karşımızda duran büyük bir belirsizlik ve kaosla yüzleşirken, ruhumuzdan gelen uyarılara kulak vermediğimizde akıp giden hızlı nehrin içinde

kaybolup gittiğimizi görüyoruz. Tuhaf zamanlarda mıyız bilinmez ama çok da normal olmayan bir gerçekliği deneyimlediğimiz muhakkak.

Bu koşturmaca içerisinde, bizi sakinleştirecek, çağıl çağıl akan ve önüne gelen her şeyi sürüyüp giden zaman nehrinin önünde bir set görevi görmesini beklediğimiz sanat, bu yeni değişimden payına düşeni fazlasıyla alarak, bizi, korku filmlerinde güvenli liman olarak kendimizi attığımız odalardan çıkan karanlık ruhlar gibi esir alacak şekilde hareket ediyor. İnsanın ruhumdan üflediği ürünler olarak zihnimizde yer eden sanata da makinelerin çarklıları arasında yoğrulmuş, insan

ötesi bir güç gibi gördüğümüz, yeni nesil üretimlerin öncülük etmeye başladığı düşüncesiyle, allak bullak zihinlerle, sanatın sağaltıcılığı yerine sanatın hücumu içerisinde ruhlarımızı dizginlemeye çalışıyoruz.

Yeryüzünde söylenmemiş yeni bir söz yok derken, günümüzde, makineler, daha önce bir makinenin söylemedikleri ve yapmadıklarını yaparak, güvendiğimiz ve gölgesine sığındığımız bu kabulü de yıkarak, sanki bizi, içinden çıkılması zor bir girdaba sokuyor ve ruhlarımızın öğütülmesini bekleyen modern zaman büyücülerine emanet ediyor. **İnsan, makine, bilgisayar, internet, yapay zekâ** ve veri bilimi-

nin kaskacında bugün, bizler, kendi hikâyesini yazmak ve yürüyecek doğru bir yolu bulmak arzusuyla bir oraya bir buraya gidip duruyoruz. Kadim öğretiler, dini bilgiler, felsefi hafıza, kültürel kodlar, gelenekler birer birer aramızdan ayrılırken, yeni zamanda yol göstericisini yitirmiş, pusulasız kalmış gibi hissederek, sorularımıza cevap, sisli yollarımıza görüş mesafesi, korkularla dolu göğsümüze degecek emin bir el arıyoruz. Belki de sorumuz kadim zamanların sorusuyla aynı, ruhlarımızı nasıl teskin edecek ve bu tuhaf zamanlarda nasıl huzura ereceğiz. Ya da belki de artık buna imkân var mı bunun cevabını arıyoruz?

Elbette, bizler, tarih şeridinin bir kısmına şahit olanlar olarak, yaşadığımız dönüşümün bize has ve zorlayıcı olduğuna inanmak konusunda haklıyız ancak son yüz elli yıla baktığımızda, değişim ve yıkıcı dönüşüm, özellikle bilim-teknik alanındaki ilerlemelerle, bir rutin olarak öne çıkıyor. Kömür enerjisinin kullanılmasıyla birlikte başlayan seri ve standartlaşmış üretim çılgınlığı, İngiltere, Amerika gibi ülkelerde yaşanan yıkıcı sanayileşme deneyiminin sosyal, siyasi ve iktisadi hayatı alt eden dönüştürücü gücü, elektrik enerjisi ve iki dünya savaşı sonrası geliştirilen transistör teknolojisi dünyada tarih şeridinde büyük kırılmayı yaşatan temel dönüşümler olarak öne çıkıyor. Elbette bu dönüşüm, bugün olduğu gibi sanat alanında ciddi kırılmaları beraberinde

getirerek, aynı zamanda bugün yeniden gündemde olan ve altın çağını yaşayan birçok teknolojik atılım ve felsefi fikrin de ilk örneklerinin verilmesine olanak sağlıyor.

Bugün tartıştığımız ve bizler için korkutucu bir hal alan yapay zekâ teknolojileri ilk olarak 1950'li yıllarda, bilgisayar teknolojilerinin ilerlemesinde çok önemli bir isim olarak anılan Alan Turing'in "Makinaların İşleyişi ve Zekâ" başlıklı makalesiyle başladı demek yanlış olmayacaktır. Yine aynı zamanda yayımlanan Isaac Asimov'un "Ben, Robot" kitabı da edebiyatın öncülüğünde bilgisayar teknolojisinin ve düşünebilen makinelerin olduğu bir geleceğin nasıl olabileceği konularını tartışması bakımından yapay zekâ tartışmalarının önemli metinlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Isaac Asimov, eserinde bugün de hâlâ geçerli kabul edilen "3 Robot Yasası"nı bu kitabında ortaya koymuş ve yazdığı öykülerle bu üç yasanın işleyişinde karşılaşılabilecek durumları çeşitli örneklendirmelerle açıklamaya çalışmıştır. Elbette bunlar ilk ve basit adımlar olarak görülmelidir. 1955'de teknolojinin adı John McCarthy tarafından verilince, çalışmalar bir tanım ve sınıflandırma etrafında gelişmeye başlayacak ve 1980'de kurulan Amerika Yapay Zekâ Derneği öncülüğünde konferans dizileriyle, teknolojinin dün, bugün ve yarını için önemli çalışmalar gün yüzüne çıkacaktır. Yapay Zekâ'yla ilgili en parlak ve en büyük

korkuyu yaratan yıl olan, 1997 yılında, IBM'in Kasparov'u yenen Deep Blue bilgisayarıyla birlikte kara kıştaki yapay zekâ için sıcak günler yavaş yavaş başlayacaktı.

Yine yapay zekâ teknolojilerinin yavaş yavaş ilerlediği, kişisel bilgisayarların yavaş yavaş piyasaya çıktığı yıllarda, teknolojinin güdümünde, yeni bir insan tanımını içeren bir felsefi görüş olarak, ilerleyen yıllarda pek çok düşünürün çalışma alanı olacak olan, transhümanizme dair ilk tartışmalar da yaşanmaya başlanmıştır. Aldoux Huxley'in kardeşi biyolog Julian Huxley, transhümanizmin tanımlamasını yapmış ve "insan olarak kalan fakat kendisini aşarak insan doğasının yeni imkânlarını, yine kendi doğası için keşfeden insan" olarak tanımlamıştır. Elbette bu görüş zaman içerisinde dönüşmüş olsa da felsefenin ilk tohumlarını atması ve düşüncenin filizlenmesi için önemli bir adım olarak öne çıkmıştır.

Transhümanizm tartışmaları, modernizmle birlikte insan merkezli tanımda pozitivist bakışın etkisi altında gelişen hümanizm fikrinin güncellenmiş ve teknolojik ilerleme odağında, insanın sınırlarının aşılmasının mümkün olacağı ve günün sonunda tekilliğe, yani yapay zekanın insan zekasını geçecek bir hale geleceği fikrinin odağında gerçekleşmektedir. Post modern dönemlerde anlamını yitiren hümanizm düşüncesinin yeniden tanımlanmış,

teknolojik hâkim olan transhümanizm felsefesi odağında, bugün gelişen birçok teknoloji tartışılmakta, her bir yeni teknolojik gelişmenin tekilliğe giden yolun taşları olduğu odağında tartışmalar sürdürülmektedir. Elbette transhümanizm felsefesi içerisinde çok farklı ekoller ve tartışmalar bulunsa da zihinlerde transhümanizm, makineleşmiş bir insanı var edecek geleceğin felsefesi olarak yer etmektedir.

Türkiye'de transhümanizm dendiğinde akla hemen posthümanizm gelmekle ve insan sonrası kavramı etrafında, dijital, teknolojik insana giden yolda transhümanizmin bir aracı olduğu düşünülse de aslında posthümanizm, transhümanizmin **dışında**, posthümanizm, hümanizm fikrine karşı çıkarak, insan merkezli bir yaklaşımı reddetmektedir. Posthümanist düşünceye göre, insan her şeyin merkezinde yer almamalıdır. Doğa, nesne, hayvanlar ve elbette hümanist düşüncenin dışladığı kadın, çocuk ve beyaz olmayan diğer tüm insanların kapsandığı bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bu şekilde, hümanizmin yarattığı yıkımlar ortadan kaldırılabilecektir. Posthümanizmde teknolojinin merkezliyeti yoktur. İnsanın da çevrede yer aldığı geniş bir perspektif yaklaşımına sahip olan posthümanizm, hümanizm ve transhümanizm düşüncelerinin aksine daha ortada, denge kurmaya çalışan bir düşünce olduğunu söylemek gerekmektedir.

Bütün bu güncel tartışmalar odağında, teknoloji gerek bilim alanında gerekse de felsefe alanında birçok tartışmanın ana ateşleyicisi durumunda dikkat çeker. Daha önceki zamanlarda, teknolojik ilerlemenin bu kadar yıkıcı olmadığı ve hayatın akışını bu kadar hızlı ve keskin dönüştürmediğini söylemek mümkündür. Günümüzde yeryüzünde daha önce hiç görülmemiş bir veri üretimi, zamanı ve mekânı aşmada ciddi bir yetenek, günlük üretim adedinde, tarihsel olarak bir patlama, bir konu hakkında açık kaynak yazılım ve araçlar sayesinde aynı anda daha önce bir araya gelemeyecek sayıda organize olmuş insan, günlük ekonomik veriler bakımından daha önce görülmemiş hacimlerde işlemler yaşanması bu teknolojik kırılmanın varlığını ve güncel olarak hayatın akışına derin etkide bulunmasını açıklamaktadır.

Bu dönüşümün insanın varoluşsal olarak en büyük eylemi olan sanatı da etkilemesi, sanatın doğasını ve belki de ruhunu bozması da elbette kaçınılmaz bir son olarak karşımızda durmaktadır. Çünkü artık sanat da hemen herkesin erişebileceği bir yerde durmakta, özellikle makinelerin hayatımızın merkezinde olduğu günümüzde, makineler tarafından da icra edilebilir bir halde, orada, hemen yanımızda durmaktadır. Bu hemen yanımızdaki haliyle birlikte sanat da teknolojinin renginden bir rengi kendi boya skalasına almakta, teknolojinin rengiyle boyanmaktadır.

Birkaç yıl önce satranç ve dama gibi, temel bir matematik sistemi üzerine inşa edilen oyunlarda insanları yenen yapay zekâ teknolojileri bugün, çeşitli sanatsal üretim olarak kabul edilen eserleri üretmekte, metin yazımından, görsel ve ses temelli üretilere kadar birçok farklı alanlarda eser ortaya koymaktadır. Özellikle midjourney, Dall-e gibi yapay zekâ temelli görsel üretim araçları fazlasıyla büyük spekülasyon yaratarak, günümüz sanat tartışmalarında yapay zekâların gelecekte konumunun ne olacağı ve sanatsal üretimde makinelerin insanların önüne geçip geçmeyeceği tartışmalarının alevlenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bunun yanında elbette dijital teknolojilerin ilerlemesiyle, niteliksel anlamda güç kazanan video oyunlarının varlığı yeni bir sanatsal kol olarak dijital oyunların varlığının tartışılmasına yol açmaktadır. Özellikle üretilen yeni nesil video oyunlarda sinema, müzik, edebiyat gibi sanatsal dalların her geçen gün daha çok oyunda başarılı şekilde yer almasıyla sanatsal bir üretim olma iddiasını da güçlendirmektedir.

Bütün bunların yanında kadim bir gelenek olan hikâye anlatıcılığı meselesi de günümüz teknoloji şirketlerinin benzerleri ve rakiplerinden ayrışması için en çok başvurduğu alan olarak öne çıkmakta ve hikâye anlatım sanatı, endüstriyel olarak, ilk kez, milyarlarca doların harcandığı bir pazar haline gelerek, kadim olanın izini takip etmektedir. *Binbir*

Gece Masalları'nda hayatta kalmak için her gece bir hikâye okuyan Şehrazat gibi, şirketler de kullanıcılarına her gün başka bir hikâye anlatma vaadinde bulunmakta ve şirketlerinin varlığını devam ettirmesi için, kişiselleştirilmiş araçlarla kullanıcılarını sistemde sürekli olarak tutmanın yollarını aramaktadır.

Tüm bunlar olup biterken, her ne kadar büyük veri teknolojileri, algoritmik sistemler ve yapay zekalar hayatın merkezinde yer alıyor gibi görünse de aslında insanın konunun ne kadar değiştiği büyük bir tartışma konusu olmaya devam edecektir. Zira tüm yapılanlar ve yapılacak olanlar insan eliyle ve insan için yapılmaya devam ederken, yeni teknolojiler sadece yeni araçlar olma dışında bir misyon yüklenmemişlerdir. Zira bugün Dall-e ya da midjourney, kendisine tanımı ve sınırı çizen olmadan, kendi başına anlamlı görseller üretme yeteneğinden uzakta bir yerde, sadece büyük veri havuzu içerisinde seçtiği ve kolajladığı görsel elementleri kullanabilmektedir. İnsan olmak fikrini tartışan ve bunu yaparken de geleceğin dünyasında, tekillik teknolojisine erişmiş robotlar üzerinden ilerleyen 2016 yapımı Detroit Become Human oyununda insan bir ressam olan Carl Manfred'in yardımcı robotu Markus'a sanatın ne olduğunu söylediği şu cümlesi, makinelerin sanat yapıp yapamayacağı konusunda bizi aydınlatmaktadır: "*Gerçeğin mükem-*

mel bir kopyası. Ama resim yapmak dünyayı taklit etmek değil, onu tercüme etmek, yorum yapmak, kendi gördüğünü göstermektir."

Günümüzde bizleri heyecanlandıran ya da korkutan yapay zekâ temelli sanat üretim araçlarının yaptığı, aslında insanın ona verdiği verileri ya da kelimeleri taklit ederek bir şeyler ortaya koymasından başka bir şey midir, tartışmalıdır. Zira doğayı tercüme etmek, yorumlamak ve kendi gözünden yeniden inşa etmek için gerekli olan bilinç, henüz makinelerde mevcut değildir. Transhümanistlere göre bu elbette yakın bir zamanda gerçekleşecek bir olasılık olsa da bilincin ve en önemlisi insanın çözülemeyen muamması içerisinde hala zor bir ihtimal olarak durmaktadır.

Her ihtimal tartışılmaya muhtaçtır ve teknik ilerlemenin gündelik hayatın içerisinde bu kadar büyük dönüşümler yaptığı bir yerde solların, kaygıların, umutların ve heyecanların sayısının azalmasını beklemek de anlamsızdır. Aksine artan her soru, merak edilen her ihtimal, bizi gelecekte daha sağlıklı bir yaşam çizgisine getirme imkanını da artıran en önemli güçtür. Hal böyle olunca, özellikle transhümanizm, posthümanizm ve yapay zekâ etrafında geleceğin ne olacağı sorusuna verilecek her cevap kıymetlidir. Bu dosyamızda da cevabını aradığımız teknolojinin sanatın varlığına yapacağı etkinin ne olacağı sorusu

etrafında konuyu yeniden, etraflıca bir kere daha düşünmeye çalıştık. Soruşturmaya katılan yazarlarımıza “Teknolojik ilerlemenin güdümünde son zamanlarda fazlaca tartışılan Posthümanizm/Transhümanizm tartışmaları, yapay zekâ teknolojilerinin sanatsal üretim sahasında üretimler gerçekleştirmesi, akıllı cihazların dşünsel üretim alanlarında sanatçının yardımcısı mı yoksa rakibi mi olduğu ve sanat üretim sürecinin gelecekte nasıl dönüşeceği, insanın sanat üretiminde geriye düşüp düşmeyeceği” ana sorusu etrafında:

1. Dijital teknolojilerin anlam üretimine etkisi
2. Yapay Zekâ teknolojileriyle birlikte otomasyon sistemlerinden sanatın üretim sürecine sızan makinelerin sanata etkileri
3. Posthümanizm tartışmaları ışığında sanatsal üretim süreçlerinde biçim, estetik, tema aşamalarının uğrayacağı dönüşümlerin neler olacağı
4. Transhümanizm tartışmaları ışığında sanatsal üretim süreçlerinde biçim, estetik, tema aşamalarının uğrayacağı dönüşümlerin neler olacağı
5. Makinelerin bir süre son-

ra insanın sanatsal üretim yeteneğini insanların elinden alıp almayacağı

6. Sanatın değişmeyecek anlamının ne olacağı
7. Teknolojik ilerlemenin bir yıkım yaratıp yaratmayacağı

Sorularını yönelttik. Soruşturmaya katılan yazarlarımız da kendi çalışma disiplinleri ve sanatsal üretimleri ekseninde cevaplar vererek, bizleri bugün çok fazla meşgul eden tartışmaya ufuk açıcı bir katkı sundular.

Soruşturmada Doç. Dr. Ahmet Dağ, transhümanizm felsefesi odağında metaverse, anlam üretimi ve sanatın duruma değinirken, Doç. Dr. Başak Ağın posthümanizm felsefesi odağında sanat ve düşünce alanında süren tartışmalar üzerine güncel tartışmaları bizlere sundu. Şair Ertuğrul Rast, şiir özelinde yapay zekâ, dil ve insan odağında şiirin geleceğini ele alan bir yazıyla soruşturmaya katkı sunarken, şair Ali Berkay transhümanizm, posthümanizm ve yapay zeka tartışmaları etrafında sanatın geleceğine dair bir takım yeni sorular ve cevaplar ortaya attı. Doç. Dr. Özgür Ballı kullanılan yapay zekâ uygulamaları üzerinden sanatın geleceğinin ne olabileceğini ve yeni imkanları tartışırken yazar Ümit Yaşar Özkan bilim kurgu ede-

biyatı odağında günümüz teknolojilerinde yaşanan gelişimin güncel sanat üzerindeki etkilerini tartışmaya açtı.

Elbette ele alınan konu uzun tartışmaların, derin düşüncelerin ve yeni araştırmaların devam etmesini gerekli kılabilecek derinlik ve güncellikte. Ancak sorunun bir kısmına cevap arayışımızın okurlara faydalı olacağını umuyor ve bu konu etrafında sürdürülecek tartışmalar için ufuk açıcı bir çalışma olmasını umuyoruz.

Çalışmaya katkı sunan değerli isimlere ve böyle bir dosya yaptıkları için Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’ne teşekkürü bir borç biliyoruz.

Yarın bizlerin çabalarıyla inşa olan bir kumdan kale. Tarih sahnesinde kısa süreli de olsa ayakta duracak olan kalenin inşası için ortaya çıkan her çaba kıymetli...

İNSAN-ZAMAN-MEKÂN DÖNÜŞÜMÜ: TRANSHÜMANİZM, YAPAY ZEKÂ VE METAVERSE

aaaa

Ahmet Dağ

İnsan; aşma ve geçiş amacını Rönesans’la, ışığa kavuşma isteğini Aydınlanma’yla, maddeyi güce dönüştürme arzusunu Sanayileşme’yle gerçekleştirmek istemiştir. Kaba maddecilikten (Sanayileşme) daha rafine bir ilerleyişe geçme çabası ise teknolojikleşmeyle olmuştur. Klasik dünyadan modern dünyaya geçişte insan transandental dünya düşüncesini yitirmiş ve olgu esaslı düşünme hâkim olmuştur. İnsan, metafizikten kopuş neticesinde doğan duygusal ve düşünsel boşluğu yeni bir metafizik âlem haline gelen sanal dünya ile doldurmak istemiştir. Mekanik düşünceyle

“güç” olgusunun önemini fark eden insan, biyoteknolojiyle bedenini güçlendirmek istemektedir. Sibernetik bilimin ve soft teknolojilerin sofistik gücünü gören ve önemini anlayan insan, zihnini daha güçlendirilebileceği düşüncesini taşımaktadır. Nitekim insanın bedenî ve zihnî olarak güçlendirilebileceğine dair kavramsallaştırma, 1957 yılında J. Huxley tarafından yapılmıştır.

Nano-teknoloji, biyo-teknoloji, enformasyon teknolojisi ve bilişsel bilimi kendisi için dört büyük teknolojik imkân olarak gören trans-

hümanizm; insan, doğa-çevre ve hayat üzerinde köklü değişim yapmak isteyen felsefi-bilimsel-kültürel bir harekettir. İnsanın üzerinde büyük bir dönüşümü mümkün gören transhümanizm, doğayı -teknoloji uyumlu bir biçimde- geliştirerek akıllı/smart mekânlar haline getirmeyi ve insan zekâsıyla-süper akıllı bilgisayarları birleştirerek zekâyı üstel biçimde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Transhümanizmin en önemli unsurlarından biri olan enformasyon teknolojilerine (3D ve blockchain teknolojilerine) dayanan Metaverse platformuyla hem var olanın mekânın dijital ikizi hem de

sınırları olmayan çoklu mekânlar inşa edilerek insanın sınırsızlık özlemi gerçekleştirilmek istenmektedir.

Zekâyı, zamanı ve mekânı dönüştürme iddiaları; insanın düşünme, görme ve hissediş biçimlerini dolayısıyla bilgi anlayışını ve başta mimari anlayış olmak üzere sanatın tüm biçimlerini farklılaştıracaktır. Anlamın, sanalda (TV ve internette) buharlaşmasının en erken habercisi olan Baudrillard, insanın kendi aklından ümidini keserek yapay zekâyı ümit bağladığını da söylemiştir. Sadece hesaplama vazifesi yüklenmeyen yapay zekâdan; şiir yazması, beste, resim ve heykel yapması da beklenmektedir ki bunlar insanî olan eylemlerdir. Yapay Zekâ'nın ürettiği sanatın ürünlerinin ve Metaverse platformunun yalnızca iktisadi unsuru değil adeta sanat alanı da olan NFT eserlerinin, -ne kadar sanat olup olmadığı tartışmalı olmakla birlikte- bu yeni zekâ türünün ve yeni mekânın sanatı olması yüksek ihtimaldir. Sanat anlayışının ve ürünlerinin farklılaşmasıyla bir-

likte estetik alımlama biçimlerinin ve sanatsal ürünlerin formlarının toptan değişmesi büyük olasılıktır. Çünkü mevcut insanın aşılıp transhuman hâline gelmesi süreci kendinde insana, doğaya ve hayata olan mevcut tasavvuru tamamıyla değiştirecektir.

İnsan zekâsı ile yapay zekâ birleştirilmesine ilaveten avatarını metaverse platformunda inşa edebilecek olan insan, başka bir âlemde başka bir kişilikle var olabilecek. Başka âlem ve başka kişilik için insanlık için ciddi bir şizo-klinik bir yarılma biçimi olabilir. Gerçek dünyadan daha “gerçekçi” bir mekân/metaverse ve olduğundan daha çok “özellikli” insan/avatar olması aynı zamanda mevcut mekâna ve insana hatta zamana meydan okumadır. Zira metaverse platformu zaman ve mekânı hem kesiştiren hem de bütüştüren bir karaktere sahiptir. Hem teknolojik tekilliğin gerçekleşmesi hem de bu tekilliğin metaverse düzleminde varoluşu, insanoğlu için çok farklı bir varoluş tecrübesi-

ni meydana getirecektir. Böylesi bir varoluş; hem mekânın “gerçekliğini” hem de kimliğin “hakikatini” sorgulayıcı bir düzeyde olacağı gibi mevcut zaman algısını da epey dönüştürecektir. Bu -sanal- zeminde beş duyunun gerçekleşmesiyle “görülebilir, duyulabilir, dokunulabilir, koklanabilir ve konuşulabilir” fiillerinin gerçekleşmesiyle farklı bir evre ve evrende yaşanırılık söz konusu olacaktır. Mevcut zaman, mekân ve insan gerçekliğinin dönüşmesi; insan davranışlarını, ilgi ve ihtiyaçlarını, çevrenin görünümünü ve sanat başta olmak üzere tüm alanları kökten değiştirebilir.

SSSSSSSSSSSSSSSS

SSSSSSSSSSSSSSSS

SSSSSSSSSSSSSSSS

AAAAAAA
 AAA
 AAAAAAAAAA

aaaa

Başak Ağın

Posthümanizm ve ilişkili alanlara dair kuramsal tartışmalar son 30-40 yıldır kendiliğinden bir dönüşüme uğradı. Başlangıçta posthümanizm, insanlığı bekleyen kötü bir son gibi okunuyor; bildiğimiz anlamıyla insanın sonuna ve yepyeni bir düzende işleyecek ileri kapitalist bir dünyanın, yapay zekâ ile geliştirilmiş üst bir tür tarafından yönetileceğine işaret ediyordu. Kimileri bunu olumlu gördüler ve transhümanizmi bu anlamıyla posthümanizme eşdeğer tuttular ki bunun izleri halen liberteryen ve demokratik transhümanizmler de var. Örneğin Zoltan Istvan'ın transhümanizmi ve Kevin LaGrandeur'un posthüman anlayı-

şı gibi. Kimisiyse bunu insanlığın geleceğine bir tehdit olarak algıladı (bkz: Francis Fukuyama) ve bu konuda uyarı niteliği taşıyan, erken dönem posthümanist kuramlara imza attılar. Bu düşünce akımlarını izleyerek erken dönem posthüman sanatın (bkz: Stelarc ve Orlan gibi sanatçıların çalışmaları) çoğunlukla bedensel dönüşüme ve yapay zekâya odaklandığını görebiliriz. Ancak, posthüman sanatın her zaman bedensel modifikasyonlar, genetik dönüşümler içermesi gerekmez.

Bugünkü haliyle posthümanist kuramların daha çok yeni materyalist

düzlemde ele alındığını görmekteyiz. Bu da siborg teorisinden, aktör ağ kuramından, materyal feminizmden, eleştirel ekofeminizmden, eleştirel hayvan ve bitki çalışmalarından beslenen, normalde fen bilimlerine has olan "dolanıklık" gibi terimlerin posthümanist anlamda yeniden biçimlendirilmesiyle şekillenen, madde ve söylemin her daim iç içe olduğunu gösteren bir posthümanizm anlayışı. Kaçınılmaz olarak posthüman sanat Stelarc ve Orlan'ın ürettiklerinden farklı şekilleniyor ve ekolojik konseptlerle çalışan üretimlere yöneliyor.

AAA

aaaa

Ertuğrul Rast

Teknoloji meselesinin daha özüne inmek adına makineyi konuşmamız gerekiyor, Raymond Williams makine ile ilişkili bir kavram olan mekaniğin “sürekli bir rutin içinde, düşünülmeden yapılan iş anlamı”yla kullanıldığını aktarır ve “kendi başlarına’ çalışmaya başlayan, “insan emeğinin yerine geçen” yeni makinelerin, Tanrısız ya da tanrısal bir yönetici gücün olmadığı bir evren düşüncesini” tetiklediğini ekler. Buna ek olarak makinenin insan eliyle yapılan bir özne olduğunu belirterek, insansızlaştırma amacı taşıdığını da buraya not etmek gerekiyor.

Makine genel bir kavram olarak ise buhar makinesi ile hayatımıza giriyor, yani sanayi devriminin başlamasıyla. Ardından gelen süreçte 1909 yılında Filippo Tomasso Marinetti çok önemli bir metin olarak tarihe geçen “Fütüristik Manifesto”da “Biz dumanlı yılanlar yutan açgözlü tren istasyonlarını şakıyacağız. İp gibi göğe yükselen dumanlarıyla bulutlarda asılı duran fabrikaları şakıyacağız. Biz, dev atletler gibi nehirlerin iki yakasını birleştiren ve güneş ışığında bıçak gibi parlayan köprüleri, ufku içlerine çeken gözü pek vapurları, borularla çevrelenmiş dev çelikten atlar gibi koşmakta

olan geniş göğüslü trenleri, süzülerek uçan uçakları, pervaneleri rüzgârda bir bayrak gibi patırdayan uçakları, coşkulu bir kalabalığın alkışları gibi şakıyacağız.” diyor ve adeta makinelere âşık, hayran bir konumda yer alıyor.

Makine, insan için bir ufuk Marinetti’ye göre, sonrasında makine modern şiire giriyor, Nazım Hikmet 1923 yılında yazdığı şiirde “makinalaşmak istiyorum!” diyor, bu makine-insan ilişkisi bağlamında yeni bir döneme girdiğimizin önemli işaretlerinden biri olu-

AAA

aaaa

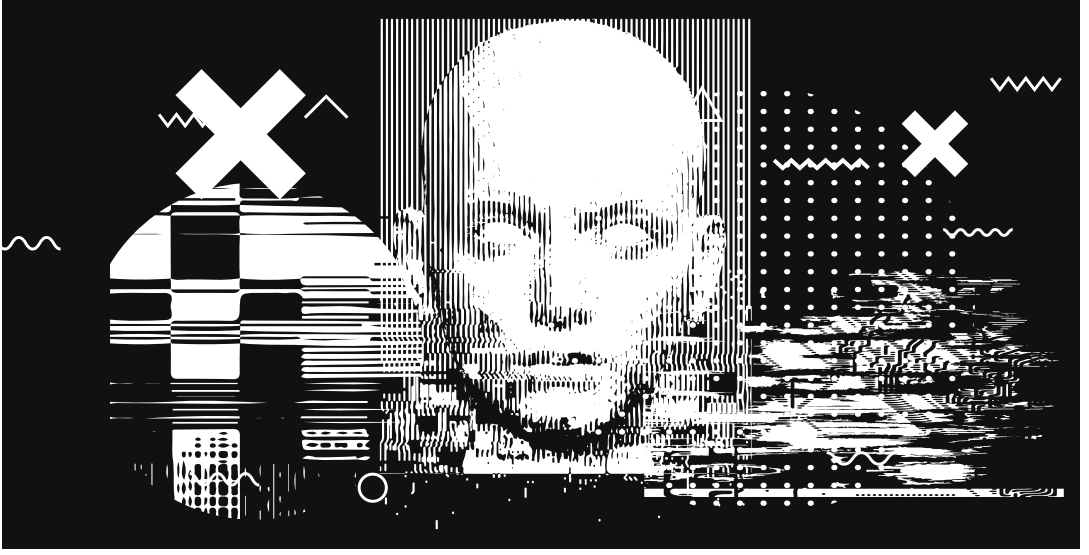
Ali Berkay

Posthümanizm ve transhümanizm kavramsal olarak genellikle birlikte ele alınsalar dahi, temel anlamda yapay zeka açısından iki farklı ucu temsil etmekte. Temel ayrışım noktası olarak iki kavramın yapay zeka açısından ele alınmasında yatmaktadır. Bu bağlamda en aşırı uçları aşağıdaki paragrafta ele almaya çalıştım:

Posthümanizm ekseninde ele alındığında yapay zekanın amacı tüm dünya üzerinde harmoni yaratmak ve denge noktalarını artırmak olacaktır. Bu sayede henüz varlığından söz edemediğimiz yapay süper zeka (artificial super intelligence - ASI)'ların amaçları tek olacaktır: olası tüm dengesizlikleri yoket-

mek. Şu halde bakıldığında insanlığın dünyanın temel sorunu olarak görüleceği (en azından ASI'lar tarafından) açıktır. Bu noktada dijital teknolojilerin üretime etkisi, sanata ve edebiyata etkisi ve makinelerin sanata yaklaşımı gibi konular alakasız kalacaktır. Çünkü gerçek sanatçı doğanın içinde çoğu zaman bir anomali oluşturur. Her insan aynı yetenek kümesi ile doğmaz, sanatçılar diğer insanlardan daha farklı yetenek setlerine sahiptir. Bu yüzden yetenek kümeleri birbirine yakın olan ortalama insanların posthümanizm ekseninde yapay zekanın önereceği şekilde hayatta kalmaları daha olasıdır. En geniş anlamı ile sanat yapay zekalar tarafından bu kitleye üretilecektir.

Transhümanizm ekseninde bu konu ele alınırsa, bir önceki paragraftan daha farklı bir noktaya varacağımız aşikardır. Daha ziyade insanın halihazırda kusur olarak görülen etkilere arındırılması ve daha iyi bir geleceğe hazırlanması süreci olarak ele alabileceğimiz transhümanizm ekseninde yapay süper zekanın daha ziyade temel bilimler ve gündelik hayat noktasında insanlara yardımcı olacağı açıktır. Bir yapay süper zekanın amacı bu yönde olunca, olası tüm temel yetenek gerektirmeyen işler (inşaat vb) ve aşırı el yeteneği isteyen hassas iş sahiplerinin (cerrahi vb) işlerinin bu tarz yapay zekalara devredileceği ortadadır. Teknik olarak tüm iş kollarında ciddi bir işsizliğin oluşması çok olasıdır. Böyle bir ortamda sanat ile alakadar olan

insan sayısının eskisine oranla artacağı, bu yüzden yapay zekanın sanat üretildikten sonra onun orijinalite / intihal gibi daha teknik konuları ile alakadar olacağını düşünmekteyim.

Herkesin düşündüğünün aksine uçlarda yaşanan bir senaryoda, transhümanizm ve posthümanizm tarafı sanat açısından değerlendirilirse olası değişimlerin aşağıdaki gibi olacağı kanaatindeyim:

1. Posthümanizm ekseninde sanatın daha ziyade ortalama insana yakınsaması, transhümanizm ekseninde sanatın daha üst bir seviyeye hitap etmesi (daha fazla insanın refah içinde yaşamasından dolayı bu sayının posthümanizm tarafı ile hemen hemen aynı olacağı da göz önüne alınmalıdır) dolayısı ile sanatın daha teknik gerektiren yönleri ile ele alın-

ması.

2. Sanatsal üretim süreçlerinin posthümanizm ekseninde sadece makine tarafına kayması, transhümanizm ekseninde ise daha ziyade insan tarafına kayması.
3. Bir önceki maddede sanatın saf (pure) üretimi noktasında daha geride duran tarafın, sanat üretimi sonrasındaki değerlendirmelerde daha öne çıkacağı.
4. Biçim noktasında yapay zeka modellerinin şimdiden ortaya koyduğu gerek edebi gerek diğer sanat dallarındaki biçimsel serbestinin devam etmesi.
5. Sanatın üretiminde otomasyonun insanın ori-

jinalite takıntısına cevap vermesi halinde, ortalama kitleye hitap eden sanatın tamamen makineler tarafından üretilmesi, bu bağlamda estetiğin orijinalite tarafından daha da kuşatılması

6. Yapay zeka modelleri yardımı ile kusursuzlaştırılan sanat üretimi süreçlerinin estetikten ziyade gerçeğe yaklaşması.

Bugün bile sanatın değişmeyen anlamının ne olduğu sorusu, cevaplanamayacak bir noktada. İlerleyen süreçler için temelde birbirine karşı olan bu iki düşünme ekseninin hangisinin daha ziyade etkin olacağına bağlı olarak sanatın halk için mi yoksa sanat için mi olduğunun cevabı net bir şekilde ortaya çıkmayacaktır. Bu sorunun cevabı dönüşümün hangi eksene kayacağı ile yakından ilgilidir.

POSTHÜMANİZM/TRANSHÜMANİZM BAĞLAMINDA DİJİTALLEŞEN SANAT VE YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİNİN SANATSAL ÜRETİMİ VE GELECEĞİ HAKKINDA

aaaa

Özgür Ballı

Günümüzde sanat kavramı pek çok kişi tarafından net bir terim olarak kabul edilse de akademik çevreler ve sanat uzmanları tarafından tanımlanabileceği veya tanımlanabilir olup olmadığı bile tartışma konusudur. İnsanlık tarihi kadar eski olan sanat kavramı, yüzyıllar boyunca evrilerek, farklı üsluplarla ve söylemlerle yaşamın içine dâhil olmuştur. Endüstri Devrimi ile üretimini artırmış, bilişim çağı ile de dijitalleşme yolunda ivmelenerek etkisini sürdürmektedir. Dijitalleşen dün-

yamızda, insan temelli oluşturulan ileri teknoloji vasıtasıyla geliştirilen siber uzam ve gerçek dünya arasındaki bağlantı küresel düzeyde endüstriyel, ekonomik ve ideolojik eğilimlere bağlı olarak değişim ve dönüşüm göstermektedir. Oluşan dijital kültürle birlikte neredeyse her alanda, bilim, sanat, endüstri, eğitim, eğlence, finans, sağlık, savunma, iletişim ve haberleşme gibi yaşamın en temel değerlerini derinden etkilemektedir. 21. yüzyılın ilk çeyreğinde ivmelenen, özellikle

sanat gibi alanlar üzerinde çok belirgin bir şekilde kalıcı etkileri olan dijital teknolojiler, sanat bağlamında yeni ve özgün söylemler geliştirilmesini sağlamıştır. Düşsel ve algısal değişimin kaçınılmaz olduğu böyle bir sanatsal ortam artık kendini siber uzamlar içerisinde de oluşturmakta ve varlığını bu sanal alanlarda biçimlendirmektedir. İnsanların gelişen her teknolojik imkânı sanat alanı içerisinde deneyimleme dürtüsüyle sanat ve yaratıcılık üzerine de yeni çıkarımlar oluşmaktadır. İnsan

YAPAY ZEKANIN TEKİNSİZ SANATI

aaaa

Ümit Yaşar Özkan

Philip Kaufman'ın 1978 tarihli *Invasion Of The Body Snatchers* (Ceset Yiyicilerin İstilasası) filminde grotesk bir sahne vardır: Filmde Dünya dışı zeki canlılar sinsice insanları kopyalayarak onların yerine geçmekte ve dünyayı istila etmektedirler, söz konusu sahnede evsiz bir adamla bir köpeğin birlikte kopyalandığına ve ortaya melez bir ucube çıktığına şahit oluruz, rahatsız edici olan ucubenin grotesk melezliği değildir sadece; insan dışı bir zekanın bizim aşinalıklarımızı ve sınırlarımızı yok saymasıdır. Alex Garland'ın Jeff VanderMeer'in romanından uyarladığı 2014 tarihli "Yok Oluş" filmin-

de de dünya dışı bir varlığın etkisi altına aldığı bir bölge vardır, bu bölgede doğa ürkütücü bir dönüşüm geçirmiştir; bitkiler ve hayvanlar mutasyona uğramıştır, Kaufman'ın filminde olduğu gibi burada da insan dışı bir bilinç aşına olduğumuz sınırları hiçe sayarak ucube melezlikler kurgular. Bu filmlerde eserlerini gördüğümüz ve varlığını hissettiğimiz insan dışı, öteki zekâ aslında çok da uzağımızda olmayabilir.

Kaufman ve Garland'ın filmlerine benzer grotesk imgeler yapay zekanın tekinsiz düşlerinde karşımıza çıkar.

Örneğin Google'ın rüyalarında:

ya da yapay zekâ kullanılarak yapılan bir çizgi romanda:

Google'ın rüyalarında ve "Meating People" adlı çizgi romanda insan

elinden çıkmış herhangi bir eserle kıyaslanamayacak soğuk bir vahşet var. İnsan dışı zekânın ürettiği sanat yeni, sarsıcı ve tedirgin edici bir grotesk içeriyor. Gerçi bu eserler henüz insandan tamamen bağımsız değiller, burada daha çok insanın belirleyici görüldüğü bir ortak çalışmadan bahsedilebilir. “İnferKit” ve “Midjourney” gibi botları kullanarak metin ya da görsel oluşturabiliyorsunuz, bahsi geçen çizgi roman da böyle meydana getirilmiş. Yine de çizgi romanın ‘müellifi’ “ThePunchList”in fazla heyecanlı fütürist kehanetleri düşündürücü:

“Uyanıp bilgisayarına, ‘Borges Meredith ve Audrey Hepburn’ün başrolünde oynadığı, Mel Brooks tarafından yazılan ve David Cronenberg’ün yönetmenliğini yaptığı, müziklerin ise Weird Al’in bestelediği bir korku filmi aç,” demeyi sabırsızlıkla bekliyorum. Sonra yaşam kutumun içinde yapış yapış protein lapamı yerken eski hayatımızda aptal insanların bir fikir bulup da filmi çekmelerini nasıl beklediğimizi hatırlayacağım.”

“ThePunchList”in kehanetini uç noktasına götürelim: Gelecekte Yapay zekâ öyle bir aşamaya geliyor ki hiçbir insani yönergeye ihtiyaç duymadan tamamen kendi kendine üretiyor sanatını. Benzersiz kaotik, grotesk içerikler Bacon’ları Cronen-

berg’leri solda sıfır bırakıyor. Yapay zekânın ürettiği bu insansız sanat insana dair ne söyleyebilir bize? Böyle bir devrim insan zihninde ve algısında nasıl bir dönüşüme sebep olacaktır?

Haklı endişelerden kaynaklanan bu soruların yanında yapay zekânın tekinsiz sanatını bir imkân olarak görenler de olabilir. Kimileri bu devrim sayesinde nihayet kendimize bambaşka bir bilincin gözünden bakma imkânını yakaladığımızı iddia edebilirler.

Geleceğe dair endişelerimizi bir kenara bırakmasak da olası imkânları da yabana atmamalıyım. Yapay zekânın tekinsiz sanatına yine bilim kurunun gözünden bakalım. Yapay zekânın tedirgin edici imgelerini Stanislaw Lem’in bilinç sahibi gezegeni Solaris’in gönderdiği hayalatlere benzetebiliriz. Yani muhatap olduğumuz bilinç bizim algımızın o kadar ötesindedir ki iletişim imkânsızdır. Yine de Solaris’in gönderdiği mesajları alıp anlamlandırmaya çalışan insanlar vardır romanda. İnsanın kendini inkâr ettiği bir geleceğe doğru koştururken bilince kavuşmuş algoritmaların ürettiği imgeler hangi doğal zihinde yankı bulacaklar? Olası imkânları endişeli sorulardan tamamen ayırmak pek kolay değil.

Solaris’i sinemaya uyarlayan Tarkovski hikâyeye Lem’in tasvip et-

mediği bir yorum getirmişti, finalde bir eve dönüş sahnesi vardı, ev belki baba yurduydum belki doğa ana belki de kalbin ve inancın merkezidi. Ne olursa olsun bir merkeze ihtiyacımız olacak yoksa tekinsiz imgeler anlamsız bir boşluğa yuvarlanıp hiçliğe karışacaklar.

SSSSSSSSSSSSSSSSSS

SSSSSSSSSSSSSSSSSS

SSSSSSSSSSSSSSSSSS

3 <https://kayiprihtim.com/dosya/yapay-zeka-cizgi-roman-uretti/>

2022 KASIM KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Yusuf Temizcan

Çalınan Dikkat

Johann Hari

Telefon bağımlılığının her geçen gün derinleştiği ve odaklanma sorunu yaşadığımız dünyamızda, gazeteci-yazar Johann Hari, uzman görüşleriyle meseleyi masaya yatırıyor. Dikkati geri kazanmanın yollarına odaklanıyor.

Metis Yayınları, 320 sayfa, Kasım 2022

İçimden Geçen Günler

İsmail Kara

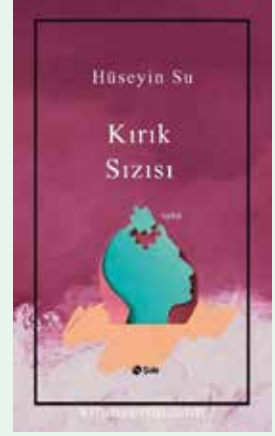

Araştırmacı kimliği ile beraber çok iyi bir hatırat ve deneme yazarı olan İsmail Kara hoca, bu eserinde tarihi bazı meselelere dair kendi zaviyesinden açıklamalar getiriyor. Ve şu soruyu soruyor: Bakın bakalım siz de meseleleri sahiplenecek misiniz? Geçmiş bugün de olacak mı?

Dergâh Yayınları, 347 sayfa, Kasım 2022

Kırık Sızı

Hüseyin Su

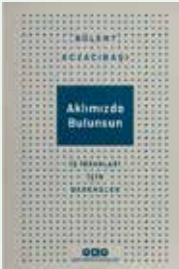

Öykücü ve dergici tarafıyla daha çok bildiğimiz Hüseyin Su, bu kitabında şiirsel bir dille yoğun sosyolojik gözleme dayanan tipler ortaya atıyor. Hayatın tam ortasından hikâyeler sunuyor. Ölüm, doğa, dostluk, meczuplar, maddiyat gibi meselelere eğiliyor.

Şule Yayınları, 171 sayfa, Kasım 2022

Aklımızda Bulunsun

Bülent Eczacıbaşı

Yarım yüzyılı aşan iş hayatı, okuma ve düşünme serüveninden sonra hatıralarını yazan Eczacıbaşı, sadece iş hayatındakilere değil, her kesimden insanın kendisine çeşitli dersler çıkartabileceği "tavsiyeler" sunuyor.

Yapı Kredi Yayınları, 264 sayfa, Kasım 2022

2022 KASIM KİTAPLIĞI

Lanetli Tavşan

Bora Chung

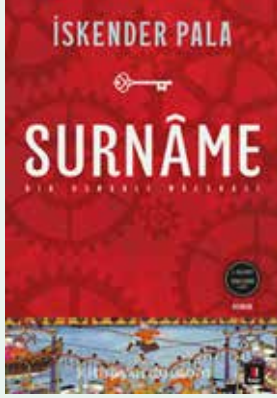

Güney Koreli yazar Bora Chung'un büyülu gerçeklik, korku, masal ve bilimkurgu türündeki öykülerini bir araya getiriyor bu eser. Yer yer fantastiğe de kaçan öykülerde kapitalizmin ve ataerkilliğin modern toplumda yol açtığı şiddeti gözler önüne seriyor.

İthaki Yayınları, 232 sayfa, Kasım 2022

Surname

İskender Pala

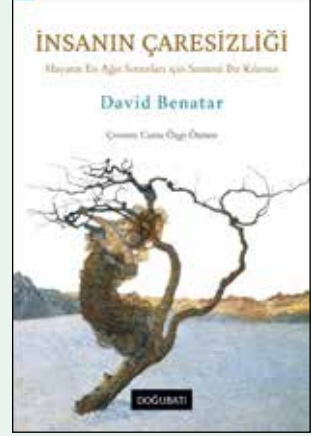

İskender Pala'nın velud kalemi yine okurlarını etkilemeye devam ediyor. Osmanlı sultanı şehzadeleri için bir sünnet düğünü tertiplemiştir. On beş gün sürecek düğünün dillere destan olması istenmektedir. Bu sırada üzücü bir hadise meydana gelir, şehzade şehit olur ve ölümcül bir iktidar savaşı başlar...

Kapı Yayınları, 408 sayfa, Kasım 2022

İnsanın Çaresizliği

David Benatar

Hayatın sahiden bir anlamı var mı yoksa tamamen anlamdan mahrum bir sürecin içinde miyiz? Çaresizliğimizin ne kadar farkındayız? Ölüm denilen kaçılmıyaz son kötü bir şey midir? Bu ve benzeri sorulara mantıksal ve özgün bir perspektiften yanıtlar vermeye çalışıyor.

Doğu Batı Yayınları, 247 sayfa, Kasım 2022

Büyük Dostum

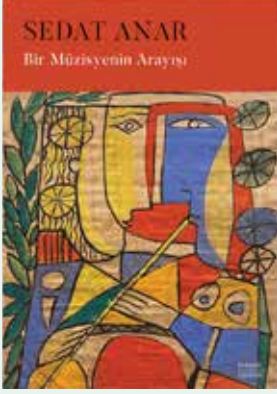
Anıl Basılı

Bir yanda çocukluğun tatlı telaşında Atlas, diğer yanda huysuzluğuyla mahalleye kök söktüren Pasaknaz Teyze. Biri kitapları çok seviyor, öteki kitap gördüğü yerden kaçıyor! Bu hikâyeye, sokaklarında sekseklerin, ip atlayan çocukların, rengarenk çiçeklerle süslü ağaçların, yüzme yarışı yapan yaşlı teyzelerin eksik olmadığı Büyükkada'da geçiyor. Gerçeğe yaslanan, hatıralarla dolu Büyük Dostum'u okurken söylenebilir, gülenebilir, sinirlenebilir ya da hiçbir şey olmamış gibi davranabilirsiniz.

Timaş Yayınları, 112 sayfa, Kasım 2022

2022 KASIM KİTAPLIĞI

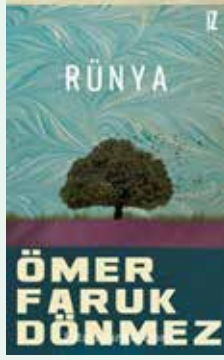
Bir Müzisyenin Arayışı Sedat Anar

Santur sanatçısı, besteci Sedat Anar, *Bir Müzisyenin Arayışı* isimli kitabında, müzik yolculuğundaki önemli durakları, isimleri anlatıyor. Çocukluğunda işitme engelli kuzeniyle sesi ve sessizliği kavramaya çalışması, köyedeki öğretmeninden öğrendikleri, sokak müzisyenliği, sıra dışı bestecilerle karşılaşması... Hepsisi burada.

Everest Yayınları, 144 sayfa, Kasım 2022

Rünya Ömer Faruk Dönmez

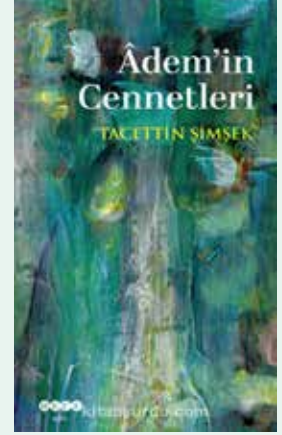

Öyküleriyle sıra dışı bir çizgi ve sahici bir okur kitlesi yakalayan Ömer Faruk Dönmez, bu sefer şair kimliği ile karşımızda.

yoğaldıkça yoğalıyor yarım
asırdan sonra
eşin dostun arkadaşın birer
birer gidiyor
vulgarize etmenin halk için
yaşmanın
bir anlamı kalmıyor: kopun-
tu: diaspora
maestro hep susuyor çıldırsa
da orkestra

İz Yayınları, 132 sayfa, Kasım 2022

Ademin Cennetleri Tacettin Şimşek

Öykü türündeki bu eser Adem ile Havva kıssasına farklı bir bakış sunuyor. Üç cennetten bahsediyor: İçimizdeki, dışımızdaki, göz bebeğimizdeki cennet... Şiire yakın öyküler insanlığın ortak meselelerine değiniyor.

Hece Yayınları, 96 sayfa, Kasım 2022

Kalbe Açılan Kapılar/Kitaplar

Arif Dülger

Her şeyin hızla aktığı günümüzde, nice güzelliklerin hız karmaşasında görünmez hale gelmesini; durup dingin bir bakışla olan biteni gözlemek ve hakkını teslim etmek gerektiğini anlatıyor. Bunu kitapların, şairlerin ve yazarların diliyle yapıyor.

Beyan Yayınları, 160 sayfa, Kasım 2022

ÜSKÜDAR SAHAFLAR ÇARŞISI

02 ARALIK

İstanbul'un Üsküdar İlçesi'nde Mimar Sinan Meydanı'nda Üsküdar Sahaflar Çarşısı hizmete açıldı.

EYÜP'TE ŞİİR POETİKALARI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

03 ARALIK

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği tarafından Eyüp'te düzenlenen "Modern Türk Şiirinde Poetikalar" konulu etkinlikte Zafer Acar ve Aykut Nasip Kelebek konuşmacı olarak yer aldı. Zafer Acar, modern Türk şiirimizdeki manifestik yaklaşımların kendi dönemiyle arasındaki ilişkiyi anlatırken, Aykut Nasip Kelebek de, 2000'lerden sonra poetik çıkışların üzerinde durdu.

46. SEDAT SİMAVİ ÖDÜLÜ

02 ARALIK

46. Sedat Simavi Ödülleri'nde bu yıl; edebiyat kategorisinde Selçuk Altun *Kitap İçin 5* adlı eseriyle ödül alan yazar oldu.

EDEBİYAT VE FANTASTİK

03 ARALIK

İBB Kütüphanede düzenlenen “Fantastik Edebiyat” söyleşisine Gülşah Elibank konuk oldu. Programda hayal gücü ve bilginin yan yana nasıl kullanıldığı, kurgunun hayatla yarışan gücü ve sanatın yaşamdaki yeri konuşuldu.

7. ULUSLARARASI TÜRKİYE ARAPÇA KİTAP VE KÜLTÜR GÜNLERİ

04 ARALIK

Cumhurbaşkanlığı himayesinde bu yıl 7'nci kez “Uluslararası Türkiye Arapça Kitap ve Kültür Günleri” düzenlendi. 30 Kasım-4 Aralık tarihlerinde gerçekleşen etkinlik, Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi, Halidi Maarif Derneği ve Haşimi Yayınevi ortaklığında organize edildi. İslam dünyasının günümüzde en çok ihtiyaç duyduğu ilmi ve kültürel köprüler kurulmasına, çok yönlü et-

kileşim ve iletişim sağlanmasına ve süreyle olmak üzere kurgulanan etkinlik, kitapların ve ilgililerinin buluştuğu bir organizasyon olarak oldukça ilgi gördü. Bu yılın Cumhurbaşkanlığı tarafından Süleyman Çelebi Yılı ilan edilmesi nedeniyle etkinliğin temasının “Muhabbete Vesile Mevlid-i Şerif” olduğu belirtildi. Ana tema çerçevesinde “Salavat’a Davet Hüsnü Hat Sergisi” sanatseverlerle buluştu.

YAŞAR KEMAL SEMPOZYUMU

03 ARALIK

“Yaşar Kemal ile Bin Bir Çiçekli Bahçede” sempozyumu İzmir Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi’nde yapıldı. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Yaşar Kemal Vakfı’nın düzenlediği sempozyumun açılışında Yaşar Kemal’in eşi ve Yaşar Kemal Vakfı Başkanı Ayşe Semiha Baban Gökçeli ve Başkan Tunç Soyer konuştu. “Yaşar Kemal’e Merhaba” başlıklı ilk oturumda Amerikalı besteci Michael Ellison, usta yazarın İsviçre’de kitaplarını basan Union Yayınevi’nin yöneticisi Lucien Leitess, şair Atol Behramoğlu ve Yaşar Kemal’in *Yılamı Öldürseler* romanından aynı isimle beyazperdeye aktarılan filmin yönetmeni Türkan Şoray konuşmacı olarak katıldı. Sempozyumun diğer altı oturumunda sanatçı, edebiyatçı, gazeteci ve bilim insanları Yaşar Kemal ve onun edebiyatı hakkında konuşacak. Sempozyum kapsamında usta yazarın ilk kez İzmirililerle buluşacak fotoğraflarından oluşan sergi de ziyaret edilebildi.

“BİR HATIRANIN İZİNDE”

05 ARALIK

İÜ Türkiyat Enstitüsü Tanpınar Ar- metni okundu. “Bir Hatıranın İzinde”
şivi’nde bulunan, Ahmet Hamdi başlıklı toplantıda; Sakine Korkmaz,
Tanpınar’ın 62 yıl önce Yahya Kemal Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk ve Beşir
Beyatlı’nın vefatında yaptığı konuşma Ayvazoğlu konuşmacı olarak yer aldı.

FATİH’TE EDEBİYAT GÜNLERİNDEN KİTAP

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

06 ARALIK

Fatih Edebiyat Günleri kapsamında yayına hazırlanan *Hafıza ve Miras Fatih’in Edebiyat Durakları* isimli kitap Fatih Belediyesi tarafından yayınlandı. Akademisyen ve yazar Turgay Anar’ın hazırladığı, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Fatih’in edebiyat mahfillerinin yer aldığı eserde; Küllük Kahvesi, Çınaraltı, Sahafklar Çarşısı, Çorlulu Ali Paşa, Sultanahmet Cezaevi, Kızlarağası Medresesi, Diriliş, Hekimoğlu Ali Paşa ve Gülhane Parkı’na kadar uzanan mekanlarda yaşamış edebiyatçı isimlerle karşılaşılıyor.

100 YÜZE SÖYLEŞİ’DE: İKİ SEMAZEN BİR PALYAÇO

05 ARALIK

Zeytinburnu Kültür Sanat’ta Aykut ler. Yani yazının, şiirin iyileştirici bir
Ertuğrul’un sunduğu 100 Yüze İmza yanı var. Biz biraz da pişmanlıklarımızı, kötülüklerimizi hatırlayarak
Söyleşi programına yazar Sadık onlarla ilgili af dileyerek aslında af
Yalsızuçanlar *İki Semazen Bir Palyaço* dilemeye çalışarak yazıyoruz. O bir
yaço kitabı vesilesiyle misafir oldu. iyileşme arayışı aynı zamanda. Yazının bir iyileştirici yanı var. Yaralayıcı yanı da var.” ifadelerini kullandı.

TEOMAN DURALI'NIN ARDINDAN...

07 ARALIK

Büyük bilim insanı Prof. Dr. Teoman Duralı ZKS'de düzenlenen panellerde anıldı. Panel Prof. Dr. İsmail Coşkun moderatörlük yaparken Prof. Dr. Cengiz Çakmak, Dr. Deniz Duralı, Elif Duralı Çağlayan ve Dr. Muhammet Hanefi Kutluoğlu konuşmacı olarak katıldı.

Prof. Dr. Cengiz Çakmak, ilk doktora öğrencisi olduğu hocası hakkında "Neden filozoftu biliyor musunuz? İki tane tanım yapmış kendine göre ya da saptama yapmış. Birincisi, yeni bakış açıları getiren adamdır diyor, filozof. Ne demek o: alışageldiğimiz aşına dünyanın bakışının dışına çıkarabilmek. Adam bizi çıkarttı. Ben aynı felsefe damarından gitmedim ama genel anlamda, o yöntem anlamında, yürüyüş anlamında, fel-

sefi yürüyüşü anlamında o aşına olan sıradan bakışın dışına çıkarttı bizi. Neye çıkarttı? Akıntıya kürek çekti bizi. Hoca hayatı boyunca akıntıya kürek çekmiş tarzda felsefe yapan bir insandı." dedi.

Duralı'nın oğlu Dr. Deniz Duralı ise babası hakkında şunları kaydetti. "Babam bir ödev adamıydı. Ve bu son nefesine kadar böyle idi. Ne iş yapılması gerekiyorsa onu yapıyordu. Hatta son yıllarında 'Bir tıbbiyeli olarak endişeliyim, baba' dedim 'bu kadar yükün altına girme. Artık belli bir yaşın ve sağlık durumun var.' 'Evladım, ödev ödevdir. Yapılması gerekir.' diyordu. Ve bunları bihakkın yerine getirmeye çalışıyordu. Getirememesinin nedeni de artık fiziksel kapasitesinin yet-

memesiydi." Filozofun kızı Elif Duralı Çağlayan ise "Herkesi kucaklayan bir yapısı vardı. Gerçek anlamda insanı seven bir insandı. Ve onun üzerine hareket ederdi. Önyargıyla hiçbir zaman yaklaşmadı. Ben babamdan hep bunu öğrendim." sözlerini dile getirdi.

Panelin son konuşmacısı Dr. Muhammet Hanefi Kutluoğlu "Tabii hocamın özelliklerinden konuşmalar esnasında tek tek bahsedildi. Ama hocamın akademinin dışında da, üniversitenin dışında da ayrı bir dünyası vardı. Maalesef bu fazla bilinmiyor. Ve aslında bilindiği zaman hocanın görüşlerinin, yerli ve millî olan bu görüşlerinin arka planının ne olduğu bence çok daha net anlaşılır." sözleri ile düşünür hakkındaki fikirlerini ifade etti.

DAYIOĞLU, TÜYAP'TA

10 ARALIK

“Üç kuşağın yazarı” olarak anılan çocuk edebiyatının önemli isimlerinden Gülten Dayioğlu, 9 Aralık ve 10 Aralık Cumartesi günleri 39. İstanbul Tüyap Kitap Fuarı'ndaki Altın Kitaplar Yayınevi standında kitaplarını imzaladı.

MELİKE GÜNYÜZ ZEYTİNBURNU KİTAPÇISI'NDA...

10 ARALIK

Zeynep Türkoğlu'nun sunduğu Zeytinburnu Kitapçısı Buluşmaları'nın konuğu Melike Günyüz oldu. Programda Günyüz, Cağaloğlu'nda Bir Yayıncı Portresi: Ebubekir Erdem kitabı üzerine konuştu.

2022'DE TÜYAP

11 ARALIK

Tüm Fuarçılık Yapım AŞ (TÜYAP) ve Türkiye Yayıncılar Birliği işbirliğiyle düzenlenen Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı 39'uncu kez 3-11 Aralık tarihleri arasında kitapseverlerle buluştu. Bu yıl “Kitap Şehre Dönüyor” sloganıyla yola çıkan fuar, pandemi nedeniyle 2019-2021 yılları arasında açılmamıştı. Dokuz gün süren fuarda kitapseverler hem birçok yayınevini bir arada bulma hem de sevdikleri yazarlarla buluşma imkânı kavuştu. “Kitabın Büyülü Dünyası” temasıyla gerçekleşecek fuarda fantastik edebiyata, bilim kurguya ve büyülü gerçekçilik akımına odaklanıldı. Fuarda Yu-

nanistan, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Hırvatistan ve Kosova'nın da içerisinde bulunduğu odak pazar ülkelerinden yetkililer, katılımcı yayınevleri temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirildi. Almanya, İran, Birleşik Arap Emirlikleri

(BAE) ve Romanya'dan yayınevleri de fuarın uluslararası salonunda yer aldı. Fuar; panel, söyleşi, atölye çalışmaları ve çocuk etkinliklerinden oluşan 300'e yakın kültür etkinliğine ev sahipliği yaparken, 2 bine yakın yazar, okurlarıyla buluştu.

DUR SUN GÜRLEK EVELÂHİR SÖYLEŞİLERİ'NDE

13 ARALIK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, EvelâhİR Söyleşileri etkinliği kapsamında yazar Dursun Gürlek “Âlim ve Muazzam Bir Tarihçi: Mükrimin Halil Yinanç” başlıklı söyleşiyi gerçekleştirdi. Gürlek, “Mükrimin Halil Yinanç, Kahramanmaraş'ın yetiştirdiği çok değerli bir şahsiyet. Âlim ve muazzam bir tarihçiydi. Birçok kişiye tarihi sevdiren kişi Mükrimin Halil Yinanç'tır” dedi.

KEMAL TAHİR KETEBE'DE...

Aaaaa
aaaaa
aaaaaaa

14 ARALIK

Türk edebiyatının usta isimlerinden Kemal Tahir'in tüm kurgu eserleri yeni bir edisyonla *Ketebe Yayınları* tarafından yayımlandı. Proje Yöneticisi, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İsmail Coşkun külliyyatla ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında “Bu külliyyatın neşir sürecinde *Ketebe*'nin editöryal mutfağı büyük bir özveriyle çalıştı. Bu süreçte yazarın sağlığında yayımlanmış son baskılar temel alındı, diğer baskılar karşılaştırma için kullanıldı. On altı kitapta da açıklama gerektirdiği düşünülen kelimeler, ibareler ve isimler için dipnotlar eklendi. Bazı dizgi

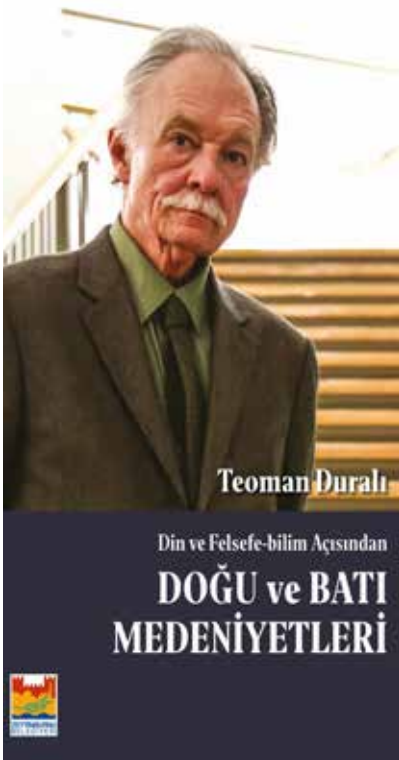
ve sayfa düzeni hataları giderildi” ifadelerini kullandı. Yeniden ele alınan on altı kitap, “1890-1945 Türkiye” ve “1890-1945 Türkiye/Taşra” isimli iki farklı diziyile okurla buluştu. “1890-1945 Türkiye” dizisinde yer alan eserler *Bir Mülkiyet Kalesi*, *Yorgun Savaşçı*, *Esir Şehrin İnsanları*, *Esir Şehrin Mahpusu*, *Kurt Kanunu*, *Yol Ayrımı* ve *Bozkırdaki Çekirdek*

kitaplarından oluşuyor. “1890-1945 Türkiye/Taşra” dizisindeki eserler *Yediçınar Yaylası*, *Köyün Kamburu*, *Büyük Mal*, *Rahmet Yolları Kesti*, *Sağirdere*, *Körduman* ve *Kelleci Memet* romanlarından müteşekkil. *Göl İnsanları* öykü kitabı olması nedeniyle *Devlet Ana* ise farklı bir tarihsel döneme odaklanması nedeniyle bu dizilerin dışında değerlendirildi.

“DÜNYAYI OKUMAK” SEMPOZYUMU

17 ARALIK

Altın Kitaplar Akademi eğitim gerçekleştirdi. Doğan Hızlan, Kenan platformunun, İstanbul Planlama Kocatürk, Cem Seymen, Seda Öğretir, Ebru Cündübeyoğlu, Hüseyin Çağlar İnce, Ömür Kurt gibi isimler sempozyuma katıldı.

TEOMAN DURALI KİTABI ÇIKTI

20 ARALIK

Teoman Durallı'nın 2015-2018 yılları arasında Zeytinburnu Kültür Sanat'ta verdiği "Medeniyet Tarihi" dersleri, Doç. Dr. Aynur Erdoğan Coşkun editörlüğünde yayına hazırlandı. Kitapta, Durallı'nın seminerlerinde anlattığı, seyahatlerinde gözlemediği kültür ve medeniyetlerden de verdiği örnekler yer alıyor. Kitap *Din ve Felsefe-Bilim Açısından Doğu ve Batı Medeniyetleri* ismiyle okurlarla buluştu.

AYNALIGEÇİT'TE SEMPOZYUM

17 ARALIK

Avrupa Pasajı'nda edebiyatseverleri ağırlayan Sanat Kritik, Türkiye'de sanat yayıncılığı yapan dijital, matbu, süreli ve süresiz kurum ve kuruluşların, hikâyelerinin ve yayın politikalarının konuşulduğu "Türkiye'de Sanat Yayıncılığı Sempozyumu"na ev sahipliği yaptı.

CAN'A İKİ ÖDÜL

17 ARALIK

4'üncüsü düzenlenen, iş dünyasındaki kurumların, markaların pazarlama süreçlerinin dikkate alındığı İstanbul Marketing Awards'da Can Yayınları'na "Etkili Kurumsal Sponsorluk" ve "Spor İletişimi" kategorilerinde iki ödül verildi.

HÜMEYRA YABAR, BERDÜCESİ SÖYLEŞİLERİ'NDE...

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

20 ARALIK

Sezai Karakoç Kültür Sanat Sezonu kapsamında düzenlenen ve moderatörlüğünü Bilge Doğan'ın üstlendiği Berdücesi Söyleşileri'nin konuğu psikolog-yazar HümeYra Yabar oldu. Yabar, "İnsanın en önemli ihtiyaçlarından birisi de bence kendisini

ifade etmektir. Kendimizi ifade edemediğimizde bir zindanda yalnız kalmış gibi içsel sıkıntılar hissetmeye başlıyoruz. Benim yazmamın en büyük amacı da bu, kendimi ifade edebilmek. Eğer başarabilirsem kendimi geçerek diğer insanlara da ulaş-

bilmeyi hedefliyorum. O zaman yazmak benim için daha da anlamlı oluyor. Tanık olduğumuz hikâyeleri ve maceraları aktarmak, edebiyatın arazisinde bir ağaç haline dönüştürmek için bir araç olarak görüyorum yazmayı" ifadelerini kullandı.

20 ARALIK

ZEYNEP ORAL "PEN Dünya Yazarlar Derneği'nin toplanan Olağan Genel Kurulu'nda Zeynep Oral yeniden başkan olarak seçildi.

ŞİİR SOKAĞI

21 ARALIK

Şiir Sokağı programı, şiir severlerin katılımı ile Palandöken Gençlik Merkezi Has Odada gerçekleşti. Türkiye Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi ile Palandöken Gençlik Merkezi'nin birlikte düzenlediği etkinliğe Atatürk Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek konuk oldu.

1. DERGİCİLİK KONGRESİ

21 ARALIK

Dünya Dergiler Birliği, "Birinci Dergicilik Kongresi"ni düzenledi. Dergi yayıncılığının ele alındığı kongrede; dijital yayıncılık, çocuk ve gençlik dergiciliği, sorunlar ve çözüm önerileri konuşuldu. Kongre için Argetus araştırma şirketi bir de özel araştırma yaptı. Bunun bir çıktısı olan "Dergi faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve dergicilik alanında çalışanların yaklaşımları" araştırması kamuoyuyla paylaşıldı. Sonuçlar ışığında dergiciliğin dijital dönüşüm imkânları, buna ne kadar hazır oldukları, bu geleniğin devam edip etmeyeceği soruları sorularak imkanlar ve çözümler gündeme alındı. Kongreyi ve araştırmanın sonucunu proje yürütücüsü DERĞİBİR Başkanı Metin Uçar ve Argetus danışmanı, eğitimci Erol Erdoğan Yeni Şafak değerlendirdi.

50'NCİ YILINDA TUTUNAMAYANLAR

21 ARALIK

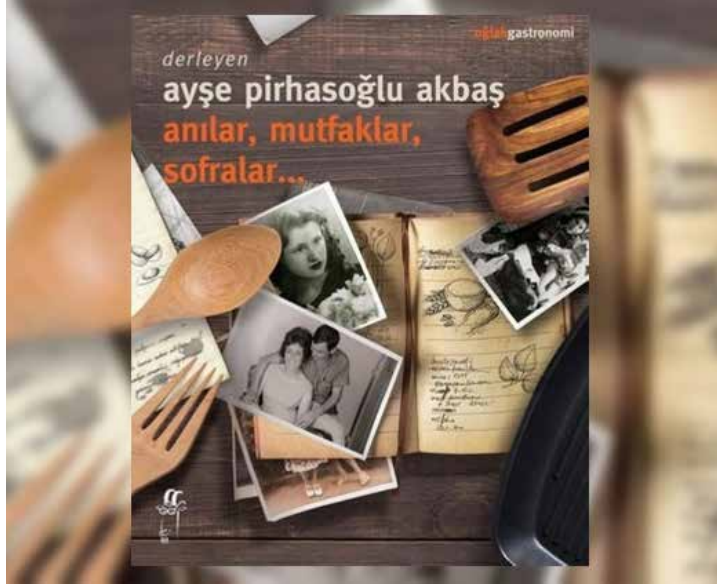
İstanbul Üniversitesi Genç Yazarlar Kulübü'nün düzenlediği, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde gerçekleştirilen programda Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk ve Dr. Öğr. Üyesi Mesut Koçak söz aldı. Konuşmacılar 50'nci yılında *Tutunamayanlar*'ı ve Oğuz Atay'ı anlattı.

EVLIYA ÇELEBİ'NİN SEYAHATNAMESİ ARAPÇA'DA

Aaaaa
aaaaa

22 ARALIK

Türk seyyah Evliya Çelebi'nin *Kudüs Seyahatnamesi* adlı eseri, kaleme alınmasından 350 yıl sonra Filistinli gazeteci, yazar ve yayıncı Halil el-Aseli tarafından ve Kudüs Yunus Emre Türk Kültür Merkezi'nin desteğiyle ilk kez Arap kitapseverlerle buluşturuldu. Çelebi'nin *Kudüs Seyahatnamesi* eserinde, Kudüs'ün camileri, okulları, çarşıları, türbeleri, sebilleri, kültür, örf ve adetleri, yemekleri ve diğer önemli noktalarına dair detaylı gözlemleri yer alıyor.

ROMAN KAHRAMANLARI MERSİN'DE

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa

23 ARALIK

Mersin'in Yenişehir ilçesindeki Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Lisesi'nde, Türk ve dünya klasiklerinin de aralarında bulunduğu kitapları okuyan lise öğrencileri, kostümler giyerek eserlerin kahramanlarını tanıttı. Etkinlik, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının artması ve dünyaca ünlü eserlerin tanıtılması amacıyla "Roman Kahramanları Anlatıyor Projesi" çerçevesinde uygulamaya koyuldu.

MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANLARI FESTİVALDE

Aaaaa
aaaaa

23 ARALIK

7. Roman Kahramanları İstanbul Edebiyat Festivali 21-23 Aralık tarihleri arasında Maltepe Üniversitesi'nin ev sahipliğinde Marmara Eğitim Köyü'nde edebiyatseverlerle buluştu. Festivali'nin ana temasının, Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesinin 100. yılı dolayısıyla "Milli Mücadele Dönemi Romanları" olduğu belirtildi.

ÇEVRE VE İKLİM ÖYKÜDE

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa

23 ARALIK

Kitap Cumhuriyeti'nin editörlüğünde hazırlanan ve 15 öykünün yer aldığı Çevre ve İklim temalı öykü seçkisi yayımlandı. Kitapta yer alan yazarların listesi ise şu şekilde: Meral Çiçeklidal, Ganim Gülme, Tijen Ergönen, Gülay Gökçen, Selin Önen, Dilek Taş Arslan, Tuğba Turan, Zozan Çetin, Erkan Solmaz, Selma Sayar, Necla Akdeniz, Abdullah Kara, Habib Umut Kaygısız, Melisa Parlak, Utku Şahin.

23 ARALIK

ŞERMİN YAŞAR, EYÜP'TE... Şermin Yaşar, Eyüp Göktürk Gençlik ve Kültür Sanat Merkezi'nde "Çocuk ve Sohbet" konulu söyleşiye konuk oldu.

III. ULUSLARARASI KAHRAMANMARAŞ ŞİİR VE EDEBİYAT GÜNLERİ

IIIRD INTERNATIONAL KAHRAMANMARAŞ POETRY & LITERATURE DAYS

Çünkü sözümüz var.

23-24-25 Aralık 2022

Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Hayrettin GÜNGÖR Büyükşehir Belediyesi

23 ARALIK

ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI KAHRAMANMARAŞ ŞİİR VE EDEBİYAT GÜNLERİ

23 ARALIK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından bu yıl 3'üncüsü düzenlenen Uluslararası Kahramanmaraş Şiir ve Edebiyat Günleri" 23-25 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirildi. Şiir ve Edebiyat Günleri'nde yazar-okur buluşmaları, konferans, söyleşi ve konserler düzenlendi. Etkinlikte Hakan Dedeler, Göksel Baktagir ve İncesaz konserleri ile yer aldılar. Programa 10 ülkeden 100'e yakın yazar ve şairin katıldığı belirtildi.

Etkinliğin ilk günü 24 Aralık'ta Savaş Ş. Barkçin, Güven Adıgüzel ve Ali Emre "Edebiyat Düşüncenin Neresinde?" oturumunda bir araya geldi. "Edebiyat Artık Mümkün Mü?" söyleşisinde ise Selahattin Yusuf, İsmail Kılıçarslan ve Ta-

rık Tufan söz aldı. M. Fatih Andı, Mehmet Narlı ve Secaattin Tural, "Cumhuriyet Edebiyatının Yüz Yılı" üzerine konuştular.

25 Aralık Pazar günü programları ise şu şekildeydi. Günün ilk konuşmacıları Turgay Anar, Ahmet Sarı, Necip Tosun ve Kaan Murat Yanık, "Edebiyat Neyi Savunuyor?" sorusu etrafında edebiyatseverlerle buluştular. "Edebiyat Kalbe İyi Gelir Mi?" sorusuna ise Erol Göka, Gökhan Ergür ve Mustafa Ulusoy cevap verdi. Günün son oturumunda ise Bilge Doğan, Vedat Ali Kızıltepe, Ömer Yalçınova, Peren Birsaygılı Mut, Selim Somuncu ve Duran Boz; *Berdücesi*, *Düşeyaz*, *Evelâhir*, *Müşterek* ve *Yitiköz* dergilerini konuştular.

Büyükşehir Belediye Başkanı Hayrettin Güngör, "Çünkü Sözümüz Var diyerek 2020 yılında ilkinin gerçekleştirdiğimiz Uluslararası Şiir ve Edebiyat Günleri'nin bu yıl 3'üncüsünü gerçekleştiriyoruz. Bazen şiirdir söz, bazen susmaktır; bazen göz yaşdır söz, bazen matemdir. Derdi ve kaygısı olanların sözü olur. Kahramanmaraş'ımız kadimden bugüne kadar çok değerli şairler, yazarlar ve fikir adamları yetiştirmiştir. Karacaoğlan'dan bugüne kadar çok değerli şair ve yazarlar ya burada yetişmiş ya da yolu buradan geçmiştir. Necip Fazıl Kısakürek, Nuri Pakdil, Abdurrahim Karakoç, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt, Âşık Mahzuni Şerif bunlardan sadece birkaçı" ifadelerini kaydetti.

D. MEHMET DOĞAN "AKIF"İ ANLATTI

24 ARALIK

Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Başkanı D. Mehmet Doğan, Mehmet Âkif Ersoy'un vefatının 86. yıl dönümü nedeniyle Eyüpsultan Kültür Sanat Merkezi'nde "Âkif'in hayatı, düşünce dünyası, İstiklal Marşını yazma süreci ve Milli Mücadeleye katkısını" anlattı.

YİTIKSÖZ'DEN YENİ SAYI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa
aaaaaa

26 ARALIK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları arasından çıkan *Yitiksöz*'ün yeni sayısı okurlarla buluştu. Derginin yeni sayısında; Mehmet Aycı, Cengizhan Konuş, Gülçin Yağmur Akbulut, Ali Ulvi Temel, Mürsel Sönmez, Mustafa Kara, Fatih Ertugay ve Selviğül Kandoğmuş Şahin gibi pek çok usta şair ve yazarın kaleme aldığı şiir, deneme ve makale türünde eserler yer alıyor.

3. KAHRAMANMARAŞ EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

25 ARALIK

3. Uluslararası Şiir ve Edebiyat ödülü yazar Yasemin Karahüseyin'e Günleri kapsamında takdim edilen Kahramanmaraş Edebiyat Ödülleri verildi. Necip Tosun öykü ödülünü Töreni'nde de şiir, öykü, düşünce, alırken, çocuk edebiyatı ödülü Salih Zengin'e takdim edildi. Yayın Ödülü dergi, roman, çocuk edebiyatı ve Mustafa Akarın olurken, düşünce yaşam boyu başarı ödülü olmak üzere toplamda 7 farklı dalda ödül ödülü Ömer Türker'in oldu. Saygı sahiplerini buldu. Şiir ödülü yazar-şair Hüseyin Atlansoy'a, roman ödülünün sahibi olan Uğur Derman ödülünü Büyükşehir Belediye Başkanı Hayrettin Güngör'den aldı.

24 ARALIK

CELAL FEDAİ EYÜP'TE Celal Fedai, Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği'nde Cumartesi Buluşmaları etkinliği kapsamında "Poetika ve Politika-sıyla Türk Şiir Geleneği" üzerine konuştu.

ÇUKUROVA'DAN ÖYKÜ ÖDÜLÜ

26 ARALIK

Yeni Adana Gazetesi, Çukurova Belediyesi işbirliğiyle düzenlenen “Göç ve Göçmenlik” temalı Çukurova Öykü Ödülü’nün sahipleri açıklandı. “Yurda Dönüş” adlı öyküsüyle Sofya Kurban birincilik, “Karpuzlu Sakız” adlı öyküsüyle İ. Usame Yöndem ikincilik, “Bilinmeyen Bilinmeyen” adlı öyküsüyle Erkan Damar üçüncülük ödülünü aldı.

REVNAKOĞLU VE İSTANBUL

26 ARALIK

Fatih Belediyesi tarafından “Kültür Tarihimizin Emsalsiz Arşivi, Cemalettin Server Revnakoğlu ve İstanbul” başlıklı sempozyum, Fatih Kültür ve Sanat Merkezi’nde gerçekleştirildi.

POST ÖYKÜ MARAŞ'TA

27 ARALIK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, *Post Öykü* dergisi editörlerinin katılımıyla “Yazmak ve Yaşamak” konulu okur-yazar buluşması düzenledi. Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi’nde ger-

çekleştirilen söyleşiye *Post Öykü* Dergisi Yayın Yönetmeni Aykut Ertuğrul ve dergi editörlerinden: Gülşen Funda, Hacer Selçuk, Merve Uygun, Mustafa Alpay ve Murat K. Murat katıldı.

MISIR APARTMANI'NDA AKIF ANILDI

27 ARALIK

İstiklal Marşı’nın yazarı Mehmet Akif Ersoy vefatının 86. yılında, Beyoğlu’nda ömrünün son günlerini geçirdiği ve “Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi”ne dönüştürülen Mısır Apartmanı’ndaki dairesinde düzenlenen programla anıldı.

26 ARALIK

SAHAFLAR KAHVESİ Sahaflar Kahvesi Sohbetleri’nde yazar Hüseyin Besli “Kitap İle Bir Ömür” başlıklı konuşmasıyla Üsküdar Sahaflar Kahvesi’nde edebiyatseverlerle buluştu.

SELAHATTİN ÖZPALABIYIKLAR İLE KÜLTÜR YAYINCILIĞI

28 ARALIK

Zeytinburnu Kültür Sanat'ta düzenlenen, Haluk Oral'ın sunduğu "100. Yıl Sohbetleri" programına konuk olan Selahattin Özpalabıyıklar, Türk kültür yayıncılığının 100 yılı üzerine konuştu.

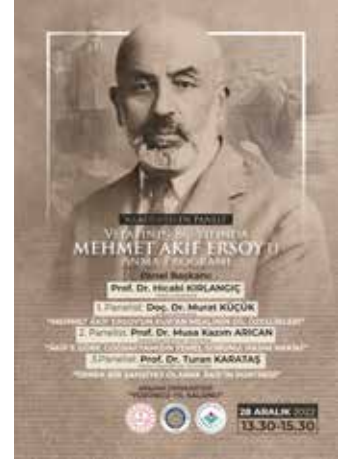
NECİP TOSUN, NEVMEKÂN'DA

28 ARALIK

Erkan Şimşek'in sunduğu Nevme-kân Kitap Söyleşileri'ne Necip Tosun konuk oldu. Tosun, Ketebe Yayınları'ndan çıkan "Dünya Romanının Se-rüveni" üzeri isimli kitabından hareketle Dünya Romanı'ndaki dönemsel kırılmaları, geçişleri ve anlatı biçimlerinin farklılığı üzerinde durdu.

27 ARALIK

TACEDDİN DERGÂHI'NDA ANMA Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) tarafından, İstiklal Marşı'nın yazarı Mehmet Akif Ersoy vefatının 86'nı yılında Taceddin Dergâhında anma programı düzenlendi.

86'NCI YIL DÖNÜMÜNE PANEL

Aaaaa

aaaaa

aaaaaa

aaaaaa

28 ARALIK

Ankara Üniversitesi, İstiklâl Şairi Mehmet Âkif Ersoy'un vefatının 86. Yıl dönümü anısına panel düzenledi. Programda Ankara Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç, ASBÜ Rektörü Türkiye Yazarlar Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, AYBÜ öğretim görevlisi TYB Genel Başkan Yardımcısı Doç. Dr. Muhammet Enes Kala ve Ankara Üniversitesi öğretim görevlisi Doç. Dr. Murat Küçük konuşmacı olarak yer aldı.

HÜSEYİN KESKİN
BİLGİ VE BASKANI

14. İSTANBUL
EDEBİYAT
FESTİVALI

20 - 29 Aralık 2022

GÜL YETİŞTİREN ADAM
RASİM ÖZDENÖREN
Anısına

Rasim Özdenören anısına
TYB İstanbul Şubesi ile birlikte düzenlediğimiz
14. İstanbul Edebiyat Festivali başlıyor.

26 Aralık Pazartesi 13.00
FESTİVAL AÇILIŞ PROGRAMI
Cemil Bilsel Konferans Salonu / Beyazıt

- Açılış Konferansı: Prof. Dr. İskender PALA
- Belgesel Gösterimi: RASİM ÖZDENÖREN
- Ödül Töreni
- Dinleticilik Görsel BAKTAKLIR

27 - 28 - 29 Aralık
Paneller - Söyleşiler - Dinleticilik
Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi
Kozlaraga Medresesi / Sultanahmet / Sultanbeyli

Festival detayları için: www.sultanbeylikultur.com

14. İSTANBUL EDEBİYAT FESTİVALI

28 ARALIK

Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen “14. İstanbul Edebiyat Festivali” 26-29 Aralık tarihleri arasında düzenlendi. Festival bu yıl “gül yetiştiren adam” teması altında Rasim Özdenören’in anısına gerçekleştirildi. İstanbul Üniversitesi Cemil Bilsel Konferans Salonu’ndaki festivalin açılışında İskender Pala, Özdenören ile olan dostlukları üzerine ve “İstanbul’un Şiiri, Şiirin İstanbul’u” başlıklı bir konuşma yaptı. Panel, söyleşi, dinlet ve belgesel gösteriminin yapıldığı festivalin konuşmacıları arasında İskender Pala, Ali Ural, Fatih Andı, Savaş Barkçın, Mehmet Doğan, Musa Kazım Arıcan ve Yusuf Kaplan’ın da aralarında bulunduğu pek

çok isim yer aldı. Festivalde, “Rasim Özdenören’in İzinde”, “Şehir ve Edebiyat” ve “Sezai Karakoç’un İstanbul’u” söyleşilerinin yanı sıra gazeteci İsmail Halis, Dr. Alim Kahraman, Prof. Dr. Ersin Nazif Gürdoğan, Bülent Ata ve Dr. Yunus Emre Özsaray’ın katılımıyla “Rasim Özdenören Özel Oturumu” gerçekleştirildi. Festival kapsamında düzenlenen “Revnakoğlu’nun İstanbul’u” başlıklı oturumda Prof. Dr. Mustafa Koç, Revnakoğlu’nun İstanbul’u anlatırken her bir küçük unsuru ayrı ve derinden irdelediğine dikkati çekerek, “İstanbul’u anlatırken medreseye, camiye, müspet ilimlere, ölümlere ve dahi dirilere, meyhanelere, konağa, suya, balığa hasılı insanla var olan

ve devam eden her türlü hususiyeti inceden inceye kavramlarına kadar her şeye nüfuz etmemiz gerekir. İstanbul bütün bunların hasilasıdır.” ifadelerini kullandı.

TYB İstanbul Şube Başkanı Mahmut Bıyıklı, “Festivalde Rasim Özdenören ile ilgili birçok oturum yapıldı. Onun denemeciliği, hikayeciliği, köşe yazarlığı, hayatı ve hatıraları gibi birçok yönü üzerinde duruldu. Gençlerimizin Rasim Bey’i tanınması anlamında çok faydalı ve bereketli oturumlar oldu” dedi. 14. İstanbul Edebiyat Festivali Rasim Özdenören Özel Ödülü: Alim Kahraman, Nezir Eryarsoy, Saliha Tunç ve İz Yayıncılık’a takdim edildi.

28 ARALIK

EROL KILINÇ *Ötüken Neşriyat*’ın genel yayın yönetmeni Erol Kılınç, 77 yaşında hayata veda etti.

GÜRAY SÜNGÜ TRABZON'DA

29 ARALIK

İhsan Bey Kültür Merkezi'nde düzenlenen, Prof. Dr. Ülkü Eliuz'un sunduğu söyleşinin konuğu Güray Süngü oldu.

BİR GÜLÜ YETİŞTİRMEK

30 ARALIK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Mustafa Kirenci'nin Sezar Karakoç üzerine kaleme aldığı *Bir Güllü Yetiştirmek* için adlı eseri okurlarla buluşturdu.

YİTİKSÖZ SÖYLEŞİLERİ

30 ARALIK

Yitiksöz Söyleşileri'nde Bilal Kemikli "Süleyman Çelebi'den Mehmet Akif'e Mevlid'de Buluşmak" konusu üzerine konuştu.

İBB KÜTÜPHANE'DE ŞİİR DERGİCİLİĞİ

30 ARALIK

İBB kütüphanede İsa İlkey Karabaşoğlu ve Hasan Turgut "Edebiyatın Yeraltısı Haritası: Türkiye'de Şiir Dergiciliği" üzerine konuştular.

HÜRRİYET'TEN EN İYİ ÇOCUK KİTAPLARI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa

30 ARALIK

Hürriyet Kitap Sanat'ın çocuk kitapları eleştirmeni Devrim Yılmaz'ın seçimiyle 2022'nin en iyi 15 çocuk kitabı şu şekilde açıklandı.

1. *Gözcü Kulesinde-Öteden Beri* 1, Delâl Arya, Can Çocuk; 2. *Portakal Çiçekleri*, Özgür Balpınar, Timaş; 3. *Meteor*, Gözde Başkent, Çınar; 4. *Sıkıntıdan Patlayan Kasaba*, Selen Aydın, Güneşiği; 5. *Kaçak Yolcu*, J. David Anderson, Tudem; 6. *Hayatın Sırrı Nerede?*, Nergis Seli,

Paraşüt; 7. *Farelya'ya Yolculuk*, Joy Cowley, Uyurgezer; 8. *Hayalet Tofu ve Cadı Çiya*, Zeynep Alpaslan, İthaki; 9. *Beklenmedik Bir Işık*, Jose

Saramago-Armando Fonseca, Kırmızı Kedi Çocuk; 10. *Bavulumdaki Kırık Fincan*, ChrIs Naylor-Ballesteros, Domingo.

HÜRRİYET EN İYİ KURGU KİTAPLARI

Aaaaa
aaaaa
aaaaaa

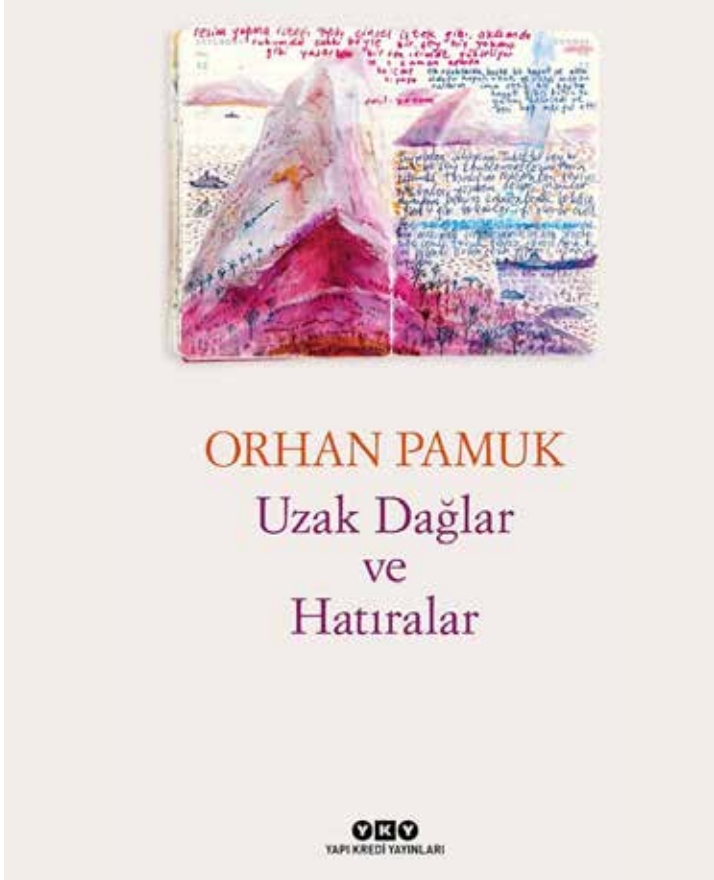
30 ARALIK

Hürriyet Kitap Sanat 2022'nin en iyi kurgu kitaplarını açıkladı. İlk ona giren eserlerin listesi şu şekilde. İhsan Oktay Anar'ın sekiz sene aradan sonra yazdığı romanı *Tiamat* kurgu kategorisinde birinci seçildi. 2. *Kıyamet Emeklisi*, Şule Gürbüz, İletişim; 3. *Shuggie Bain*, Douglas Stuart, çev.: Duygu Akın, Can; 4. *Güzel Dünya, Neredesin?*, Sally Rooney, çev.: Emrah Serdan, Can; 5. *Babamın Yeri*, Annie Er-

naux, çev.: Siren İdemen, Can; 6. *Zamansız*, Latife Tekin, Can; 7. *Bavula Sığmayan*, Nermin Yıldırım, Hep Kitap; 8. *Boş Dolaplar*, Annie

Ernaux, çev.: Siren İdemen, Can; 9. *Küçük Yuvarlak Taşlar*, Melisa Kesmez, İletişim; 10. *Kaplanın Sırtında*, Zülfü Livaneli, İnkılâp.

KURGU DIŞI ESERDE EN İYİLER

30 ARALIK

Hürriyet Kitap Sanat, 2022'nin en iyi kurgu dışı kitaplarını açıkladı. İlk ona giren eserlerinde listesi ise Şu Şekilde; Orhan Pamuk'un *Uzak Dağlar ve Hatıralar*'ı kurgu dışı kategorisinde birinci Őeçildi. 2. *Yıldızların Altında/ Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Eğlence Yaşamı*, Gökhan Akçura, YKY; 3. *Memlekette Tuhaf Zamanlar*, Yenal Bilgici, Doğan; 4. *Işığına Tavşan Olduğum Filmler*, Murathan Mun-

gan, Metis; 5. *Kitap İçin 5*, Selçuk Altun, İş Kültür; 6. *Cebimdeki Ekmek Kıvrımları*, Ercan Kesal, söyleşi: Yenal Bilgici, Kronik; 7. *Çağdaş Sanat Var Mı?*, Ayşegül Sönmez, Everest; 8. *Korku Metropolü İstanbul*, Uğur Tanyeli, Metis; 9. *Diyaloglar/Dünya Edebiyatı Üzerine*, Ayfer Tunç, Murat Gülsoy, Can; 10. *Çalınan Dikkat/Neden Odaklanamıyoruz?*, Johann Hari, çev.: Barış Engin Aksoy, Metis.

31 ARALIK

ÇOCUK EDEBİYATI KONUŞULDU

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneğİ tarafından düzenlenen Cumartesi Buluşmaları'na konuk olan Melike Günyüz "Çocuk Edebiyatı Bize Ne Söyler?" üzerine konuştu.

NE OLACAK BU YAYINCILARIN HÂLİ?

Aralık

YIL SONU

Hamdi Akyol

Değerlendirme

Yayıncılar para kazanmayı geçtim, "ayakta kalabilmek" için artık sadece "isim yapmış", eseri maliyetini çıkarabilecek çalışmalar dışındaki çalışmalara ister istemez kapılarını kapattılar ya da daha iyimser bir ifadeyle söyleyecek olursak "çok az bir aralık" bıraktılar.

Nasreddin Hoca bir gün komşu köye gitmek üzere hazırlanır. Tam kapıdan çıkmak üzereyken hanımı sorar: "Hocam, ne zaman geleceksin?" Hoca cevaplar: "Akşam döneceğim..." Bunun üzerine hanımı ikaz eder: "Hocam, 'inşallah' de!" Hoca hanımının bu ikazına biraz kızar ve tersler: "İnşallahı maşallahı mı var, akşam döneceğim işte!" Ancak misafirlikteyken müthiş bir yağmur, fırtına başlar. Hoca telaşla geri dönüş yoluna koyulur. Yolda hayvanı uçurumdan yuvarlanır ve ölür. Türlü badireleri atlattıktan sonra, neredeyse ertesi günün sabahında evine ulaşabilir. Kapıyı açıp içeri girdiğinde, namaz için ayakta olan hanımı seslenir: "Hocam, sen mi geldin?" Hoca cevaplar: "İnşallah ben geldim hanım, inşallah!"

Ülkemizdeki kitap yayıncılığının son 4-5 senedir yaşadığı da Nasreddin Hoca misali biraz. Dönem o kadar fırtınalı ve baş döndürücü bir hızla yaşandı ki kimse bulunduğumuz noktaya nasıl geldiğimizi anlayamadı bile. 2017 yılında kâğıt üreticilerinin en büyüklerinin piyasaya arzı kısımasıyla başlayan ve günümüzde ateş pahası kitap fiyatlarına kadar varan bir süreç yaşadık. 2017 yılında arz kısılması, kâğıt fiyatlarının %40 civarında artması sonucunu getirmişti. Bunun üzerine bir de ülkemizdeki manipü-

latif döviz hareketleri, önemli bir hammadde girdisinin %100'den daha fazla maliyet artışına sebebiyet verdi. Yayıncılar bu yeni duruma adapte olmaya çalışırken başka önemli bir gelişme daha yaşandı. 2019 yılının son zamanları, 2020 yılının başlarında konvansiyonel ve sosyal medyanın arka sıralarda da olsa gündem maddelerinden biri, Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve buradan yayılan öldürücü nitelikteki bir virüstü. Bu virüs hemen yanı başımızdaki İran'a ulaşır orada gündelik hayatı felç edinceye kadar çok da umurumuzda olmadı. Sonra 2020 yılının Mart ayı başlarında bir gün Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, televizyon

ekranlarına çıkıp okulların bir süreligine tatil edilmesi başta olmak üzere bir dizi başka kısıtlamayı henüz çok sınırlı sayıda da olsa ülkemizde salgın hâline gelmeden engellemek adına yürürlüğe koyduklarını söyledi. Akabinde yaşananlar ise âdeta bir bilim-kurgu filminden sahnelerdi...

Ardı sıra gelen kısıtlamalar, belli saatlerden sonra sokağa çıkma yasakları, hafta sonları ve daha da uzun süreli evlerimizde oturduğumuz günler. Sadece zorunlu ihtiyaç maddelerini üreten ve satanların açık kaldığı bu bir nevi korku filmi yüzünden bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de birçok sektör ekonomik bakımdan ağır darbe aldı. Evet, kriz her krizde olduğu gibi yeni fırsatlar yarattı ama hizmet odaklı çalışan sektörlerle de ağır darbeler indirdi. Darbeden çok etkilenen sektörlerden biri de hâlihazırda mevcut ama sonuçları tam olarak sektöre henüz yansımamış bir kriz yaşayan yayıncılar oldu.

Küresel virüs salgını âdeta bütün bu yaşanan olumsuz gelişmelerin üzerine tüy diken, öldürücü darbeyi vuran bir olay oldu. Yayın sektörü küresel salgın öncesinde de zaten çok su yüzüne çıkmamış sancılı bir dönemdeydi, nefes almakta

Dünyada korona kaynaklı ekonomik bunalımdan en çok etkilenen sektörlerden biri de hâlihazırda mevcut ama sonuçları tam olarak sektöre henüz yansımamış bir kriz yaşayan yayıncılar oldu.

zorlanıyordu; korona virüsü bu dönemin üzerine resmen tuz biber ekti. Yaşanan bu gelişmeler yetmedi, 2021 yılının ağustos ayında başlayan yeni bir döviz manipülasyon süreci daha yaşandı. Fiili olarak %100 civarında bir devalüasyon yaşandı. Gündelik hayatımızın en başat ürünleri iki katı fiyatlara çıktı. Hükümet, bu ani gelişen ekonomik saldırıyı, asgari ücreti peş peşe yüksek oranda artırarak savuşturma stratejisi geliştirdi.

Sonuç olarak artık hiçbir şey eskisi

gibi değil ve ortada yeni bir durum var. Ancak bu çok da dövünülmesi, ah vah edilmesi, saçların başların yolunarak feryat edilmesi gereken bir durum değil. Nasıl ki bir zamanlar en gözde işlerden biri olan semer imalatı artık geçer akçe olmaktan çıkmışsa; bir zamanlar en kârlı işlerden biri olan VHS kiralama işi artık piyasadan neredeyse silindiyse, yayıncılık da hem kabuk hem de öz bakımından yeni bir şekle bürünerek devam edecek, etmeli.

**Ülkemizdeki
kitap okuma
alışkanlıkları,
akıllı telefonların
kullanımıyla
ters orantılı
neredeysi.**

İşin kitapçılık boyutu olduğu kadar, özellikle «edebiyat» ve «akademik» boyutu da var. Kültür ve zihin dünyamızın en önemli iki aktörü, edebiyat dergileri ve akademik dergiler. Şu satırları yazdığım dakikalarda, bildiğim kadarıyla «dijital akademik yayın» YÖK tarafından makbul görülmediğinden, akademisyenlerin mutlaka «matbu» dergilerde makalelerini yayınlamaları gerekiyor. Ancak bu maliyetlerle akademik dergiler, sübvansede edilmedikleri takdirde basılmaları bir hayli zor. O kısma çok vâkıf değilim, yanlış bir kelâm etmekten korkarım. Ancak edebiyat/düşünce dergileri kısmında sanırım biraz atkoşturabilirim.

Bilindiği üzere Türkiye’de üretilen kitapların çok az bir kısmı e-kitap olarak üretiliyor. Ayrıca e-kitap satışları da çok düşük oranlarda kalıyor. Ülkemizdeki kitap okuma alışkanlıkları, akıllı telefonların kullanımıyla ters orantılı neredeyse. Genç ve yetişkin nüfusun çok yaygın şekilde akıllı telefon ve tablet kullanımına rağmen, e-kitap satın alma ve kiralama konusunda aynı hevesli tavrı görmüyoruz. Temel problem öncelikle, tabiri caizse ete kemiğe bürünmemiş, elimize alıp gerçekliğini bizzat tecrübe etmediğimiz şeylere karşı “sahicilik” duygumuzun henüz gelişmemiş olması. Basılı yayın tercihinin yüksek olmasını şu örnek üzerinden somutlaştırabiliriz: Bir genç, yazdığı şiir bir edebiyat sitesinde yayınlan-

dığında elbette mutlu oluyor ama o şiir matbu bir edebiyat dergisinde yayınlandığında hem okur nezdinde hem de kendi hâlet-i ruhiyesinde tatmin edici oluyor, kabul görüyor.

Bir yazarın kitabı hakkında bir blogda yayınlanmış esaslı bir değerlendirme, şöyle bir okunuyor. Ama bir gazetenin yayınladığı kitap ekinde çıkan vasat bir eleştiri, blogdaki yazıya göre daha “makbul” addediliyor. Üniversite kütüphaneleri ve araştırmacıların kaynağa ulaşımı bakımından e-kitap formatının büyük rahatlık sunduğu bilinmesine rağmen eski alışkanlıklar da köklü bir değişim göze çarpmıyor. Başka bir deyişle biz Türkler, bir zihinsel faaliyetin ürünü olarak ortaya çıkmış makale, eleştiri, şiir, deneme, öykü, roman... her ne olursa olsun, kendisini ciddiye alabilmemiz için elimizle tutmamız, burnumuzza götürüp mürekkebin kokusunu hissetmemiz, parmağımızı ıslatıp sayfalarını çevirmemiz olmazsa olmaz bir şart. Tutkuyla sayfaların altını çizen ciddi bir okuyucu kitlesinin varlığından söz edilebilir. Dijital ortamda okur istifadesine sunulmuş her türden metin, bizler için “suya yazılmış yazı” hükmünde hâlen...

Yayıncı penceresinde baktığımızda da problemlerin ikincisi ve ilk problemin uzantısı bir gerçekle karşı karşıya kalıyoruz. Dijital ürünlerde editöryal süreci kimsenin ciddiye

almaması. Ülkemizde kabul gördüğü şekliyle editör, yayınlanacak bir kitabın yayın safhalarını yürüten, hatta bununla da kalmayıp yayın sonrası okur-yazar-yayınevi üçgeninin tam ortasında trafiği yöneten kişi konumundadır. Editör, yayınlanacak dosyayı gerek görürse uzmanından da yardım alarak, okurun en sorunsuz şekilde okumasını sağlayan bir köprüdür. Matbu bir kitapta gözü tırmalayan, okuru rahatsız eden ve koşa koşa sosyal medyada ifşa etmeye sevk eden “az sayıdaki” yazım hatası, dijital bir üründe olunca çok da rahatsız edici gelmiyor. Hatta hata sayısının fazlalığı, abartılı değilse o zaman bile rahatsız edici algılanmıyor. Bunun sebebinden az önce bahsetmiştik; matbu kitabı “sahici” olarak görmemiz; dijital kitabı ise ciddiye almıyor olmamız. Okurun bu alışkanlığı elbette yayıncılar için de geçerli. Hiçbir dijital edebiyat sitesi, şunu da yayınlamayım dediği bir metin için editöryal zahmete girmiyor. Giremiyor değil, girmiyor. Esasen böyle bir sürecin gerekliliğini de düşündükleri söylenemez.

Nasıl ki okur dijital ortamdaki bir metni “suya yazılmış yazı” olarak kabul ediyorsa, yayıncı da aynı şekilde düşünüyor ve uzun, zahmetli bir editöryal faaliyetin sonucunun “hiç” hükmünde olacağı düşünceyle hareket ediyor. Burada şanslı olanlar, matbu olarak basılmış eserlerin dijital nüshaları olsa gerek. Nihayetinde iyi veya kötü bir editörlük faaliyeti neticesinde basılmış

bir eserden dönüştürüldükleri için, nispeten “sadece” dijital ortamda olanlara nazaran düzgünler. Orada da biçimsel problemler var tabii ki. Matbu ürünlerde satır, paragraf düzeni, yazı karakteri ve büyüklüğü, stiller, başlıklar, alt başlıklar, vs. türden okumayı ve algılayıp doğru anlamayı sağlayan şekilsel faktörlerdeki estetik hassasiyet, aynı kitabın dijital kopyasında pek görülemiyor. Örnekleri çoğaltmak mümkün... Ancak görünen o ki dijital ürünler meselesindeki problemlerin neredeyse tamamı, bu yönetime olan mesafeli duruşumuzun bir sonucu. Bakış değişmediği sürece, problem devam edecektir.

Peki bütün bu problemlerin sonucu ne?

En temel sorun, potansiyel içeren ve gelecek vadeden kalemlerin su üstüne çıkması artık çok çok güçleşti. Yayıncılar para kazanmayı geçtim, “ayakta kalabilmek” için artık sadece “isim yapmış”, eseri maliyetini çıkarabilecek çalışmalar dışındaki çalışmalara ister istemez kapılarını kapattılar ya da daha iyimser bir ifadeyle söyleyecek olursak “çok az bir aralık” bıraktılar. Bu sebeple bir an önce bu temel probleme yönelik çözüm arayışları müzakere edilmeli. Yoksa edebiyat ve kültür ortamımız giderek kısırlaşacak ve mevcut mirasla yetineceğiz. Çözüm konusunda söyleyebileceğim ise, konuşmamız gereken şeylerin “fiziksel” değil, “zihinsel” meseleler olduğudur...

Hiçbir dijital edebiyat sitesi, şunu da yayınlamayım dediği bir metin için editöryal zahmete girmiyor.

2022 YILI YAYIN PİYASASINDA NELER OLUYOR?

Aralık

YIL SONU

Melike Günyüz

Değerlendirme

YAYFED (Yayıncı Meslek Birlikleri Federasyonu) bandrol verilerine göre 2009 yılından beri istikrarlı bir büyüme gösteren Türk Yayın Sektörü 2021 yılında ilk defa gerilemeye başlamış, 2022'de de küçülme eğilimi devam etmiştir.

2021 yılının ilk sekiz ayında yayımlanan toplam kitap sayısı 283.976.523 adet olarak gerçekleşmişti. Bu yılın ilk sekiz ayında ise yayımlanan kitap sayısı 257.598.550 adettir. Bu da geçtiğimiz yıla göre %9,3 oranında bir küçülme olduğunu göstermektedir. 2021 yılında başlayan daralmanın bu yıl sonuna kadar devam edeceğini öngörmek mümkündür.

Hiç şüphe yok ki sektördeki bu daralmanın sebepleri; Dünyadaki ekonomik kriz, Türk lirasının döviz karşısındaki değer kaybı, sürekli artış gösteren enflasyon, Türkiye'de döviz kurundan bağımsız olarak artan ithal kâğıt fiyatları ve genel olarak alım gücündeki düşüştür.

Ülkemizde yayın piyasasında üretilen telifin yaklaşık olarak %30'u, kitap üretiminin ise tüm hammadde girdisi yurt dışından temin edilmektedir. 2021 yılında Dünyada baş gösteren kâğıt krizinden sonra kur farkı ve enflasyonla birlikte %300 ve 500 oranında gerçekleşen farklı kâğıtlardaki fiyat artışlarının etkisi

Dünya'da baş gösteren kâğıt krizinden sonra kur farkı ve enflasyonla birlikte %300 ve 500 oranında gerçekleşen farklı kâğıtlardaki fiyat artışlarının etkisi 2022 yılı üretimine doğrudan yansımış görünmektedir.

2022 yılı üretimine doğrudan yansımış görünmektedir. Bu rakamları kitap fiyatlarının artışı ile karşılaştırdığımızda aslında yayıncıların belirledikleri fiyat politikalarının yüksek olmadığı görülmektedir:

1 Ocak 2021'de Amerikan Dolarının 7,37 TL, Euro'nun 9,03 TL olduğunu, 2022 Ağustos sonu itibarıyla ise Amerikan Dolarının 18,20 TL, Euro'nun ise 18,19 TL olduğunu hesap ettiğimizde kitap fiyat artışlarının enflasyon artışının gerisinde cereyan ettiğini ve yayıncılığın artık kâr amacıyla yapılabilecek bir iş kolu olmaktan çıktığını iddia etmek mümkündür. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Haziran 2021'den beri kitapların fiyatlarında yıllık olarak %30'un üzerinde artış yaşanıyor.

Top yekün bir kalkınma hemen her zaman güçlü bir kültürel arka planla mümkün olacağından ülkemizde yayıncılığın desteklemeye yönelik yürütülen lobi faaliyetlerinin artırılması büyük önem arz etmektedir. Yayıncılığın bilginin gelişimi, yayılması ve dolaşımı noktasında üstlendiği kilit rol kültürel alanın en güçlü dinamosu olduğunu ortaya koymaktadır. Yayıncılık bu özelliğini her şeyden çok kitapların bilgiyi zamana ve mekâna bağımlı olmadan sunma özelliğine borçludur. Bu gerçekle yayıncılığın desteklenmesinin bilginin toplumun her kademesine eşit olarak dağıtılmasına yapılacak en önemli katkı olduğunu söyleyebiliriz.

Bugün yayıncılık sektöründeki mevcut sorunların tespitinde üç temel nokta öne çıkmaktadır:

1. Kültür endüstrisinin telif haklarına dayalı alanı olarak faaliyet gösteren yayıncılığın, endüstrileşmesini tamamlamış diğer sektörler gibi bir değer zinciri oluşturması halinde daha geniş bir etki alanına ulaşma şansı vardır.
2. Yayıncılığın gelişimi için tasarım, üretim, pazarlama, ar-ge, dağıtım ve satış sonrası faaliyetleri tam ve kusursuz işlemelidir. Tüm bu iş ve süreçler için sektör paydaşları ve kamunun üzerine düşen görevler vardır. Bunlar bir koordinasyon hâlinde

Kâğıt Cinsi (ton)	Ocak 2021	Ocak 2022	Ağustos 2022
Kitap Kâğıdı	725 €	900 €	1.110 €
1.Hamur Kâğıt	750 \$	1.350 \$	1.650 \$
Kuşe Kâğıt	725 €	1.300 €	1.425 €
Kapak (Bristol)	1.050 \$	1.750 \$	1.500 \$

planlı ve örgütlü bir biçimde yerine getirebilirse sorunlar en az hasarla atlatabilecektir.

3.Yayıncılık sektörünün temel hammaddesi olan kâğıdın, iklim şartları sebebiyle Türkiye’de üretimi mümkün gözükmemektedir. Pandemi süreciyle birlikte tüm dünyada yaşanan tedarik zinciri sorunu sektörün ihtiyaç duyduğu hammadde fiyatlarını artırmıştır. İthal kâğıda ilave gümrük vergisi uygulanması da yayıncı açısından maliyeti artıran bir unsurdur. Bu konunun devlet tarafından önemli bir sorun olarak ele alınmak ve çözüme yönelik tedbirlerin sektörle birlikte hayata geçirilmek mecburiyeti vardır.

Özellikle kültür kitaplarının ve akademik yayınların hazırlık aşamaları göz önünde bulundurulduğunda artık bin ve hatta beş yüz adede düşen baskı sayıları ile yayıncıların kâr etmesi neredeyse mümkün görünmemektedir. Sektörün içinde bulunduğu bu daralmayı çözebilecek

ve tirajları artırabilecek kısa ve orta vadeli önerilerden bazıları şunlardır:

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın halk kütüphanelerine yaptığı kitap alımları bütçesinin arttırılması teşvik edici olabilir. Yayıncılara destek olmanın ötesinde kütüphane koleksiyonlarının genişlemesi, okuyucu sayısının artması ve baskı adetlerinin yükselmesi bakımından ortaya bir çözüm konmuş olacaktır. Bu durum kütüphanelerin göz önünde olmasına, yaygınlaştırılmasına, toplumsal işlevselliğinin arttırılmasına yönelik bir kültürel kalkınma hamlesinin başlatılması anlamına da gelmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı’nın başlattığı “her okula kütüphane” kampanyasında okul kütüphanelerinin bağlılığıyla değil bütçe ayrılarak kurulmasının temin edilmesi sadece kütüphanelerin niteliğini artırması açısından değil yayıncılık sektörünün içeriden desteklenmesi anlamında da önemli bir adım olacaktır.

Yazar, çevirmen, editör ve illüstratör gibi kitabın üretim süreçlerine dışarıdan katkıda bulunan kişilere uygulanan %17 gelir vergisi ve %18 KDV adil değildir.

Türk yayıncılığı bugün yurtdışı telif satışları konusunda da bilgi birikimine sahip olmaya başlamış ve son birkaç yılda önemli adımlar atılmıştır.

Basılı kitaplarla birlikte e-kitap, sesli kitap, veri tabanları, eğitim portalları ve diğer hibrit çözümlerin üretimini yaygınlaşması için bu yayınlardan da KDV'nin kaldırılması hem yayıncının yükünü azaltacak hem de satış fiyatlarını düşürerek okur sayısının artmasını sağlayacaktır.

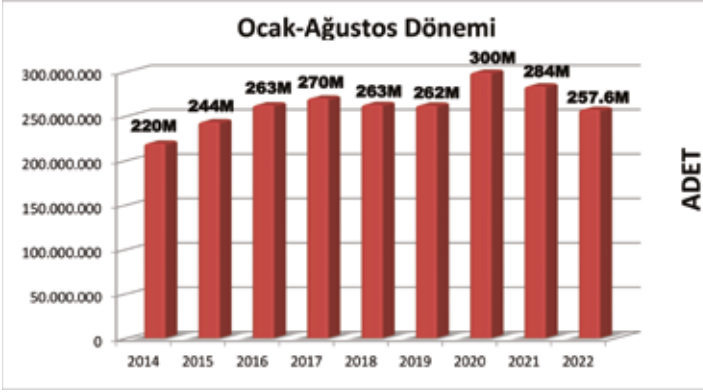
Yazar, çevirmen, editör ve illüstratör gibi kitabın üretim süreçlerine dışarıdan katkıda bulunan kişilere uygulanan %17 gelir vergisi ve %18 KDV adil değildir. Zira sosyal medya içerik üreticilerinin KDV istisnası bulunurken ve %15 gelir vergisi uygulanırken kültürel, sanatsal ve entelektüel içeriği üretenlere uygulanan bu vergilendirme haksızlıktır. Bu konuda yazar, çevirmen, editör ve illüstratörlere muafiyet getirilmesi ya da en azından Avrupa Birliği standartlarına indirgenmesi gerekmektedir.

Kitabevlerinin, e-ticaret firmalarıyla rekabet edebileceği adil bir ticari ortamın altyapısının acilen sağlanması gerekmektedir. E-ticaret firmalarının uyguladığı yıkıcı indirimler sektöre büyük zarar vermektedir. Korsan, şu anda yayıncılığın gelişiminin önündeki en önemli sorunlardan birisidir. Sadece basılı kitap değil dijital korsanla da mücadele etmek yalnızca kültürel kalkınmanın gerçekleşmesi bakımından değil toplumda etik değerlerin yaygınlaşması bakımından da önemlidir. Okuma kültürünü destekleyecek ve geliştirecek öğretim programlarının ve tüm

eğitim ortamlarının çocuk ve gençlerin gelişim evrelerine uygun şekilde yeniden düzenlenmesinin gelecekte önemli kazanımları olacaktır. Okuma alışkanlığını oluşturmak ve tüm toplumda yaygınlaştırmak amacıyla planlanan projelere ayrılan bütçenin artırılması bu konuda önemli bir teşvik yoludur. Ayrıca bakanlıklar ve mahalli yönetimlerin de bu meseleyle ilgili sorumluluk alması son derece önemlidir.

Türk yayıncılığı bugün yurtdışı telif satışları konusunda da bilgi birikimine sahip olmaya başlamış ve son birkaç yılda önemli adımlar atılmıştır. Sadece telif satışı anlamında değil farklı dillerde yayın yaparak bunların ihracı noktasından da bir potansiyele sahiptir. TEDA (Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi) projesinin Türk yayıncıların uluslararası alanda faaliyetlerini destekleyecek şekilde genişletilmesi önem arz etmektedir.

Yayıncılık sektörünün orta ve uzun vadede ihtiyaç duyduğu en önemli konulardan birisi de yetişmiş insan kaynağıdır. Yayıncılık mesleğine ait editörlük, muahhahlik, redaktörlük, telif ajanlığı vb. mesleklerin tanımı çok yakın zamanda yapılmıştır ve ne yazık ki meslek örgütlerinin verdikleri kısa eğitimlerden başka lisans ve yüksek lisans düzeyinde ülkemizde sadece tek bir yüksek lisans programı bulunmaktadır. Pandemi dönemiyle birlikte ülkenin her yanından gencin ve yetişkinin yazarlık ve editörlük

programlarına katılmak yönünde talepleri artmıştır. Bu taleplerin karşılanması, eğitimlerin akademik düzeye çıkartılması, staj imkanlarının özel ve kamu tüm ülke genelinde yaygınlaştırılması mesleğin geleceği bakımından önemlidir.

Okuma kültürü kitap okuma alışkanlığı kazanmanın ötesinde bir fikrin doğuşundan başlamak üzere ürün haline gelme ve sonrasında farklı mecralarda okurla buluşma süreçlerinin tamamı hakkında birikime sahip olmak anlamına gelmektedir. Bu sebeple eğitimin her kademesinde kitap bilgisinin öğrencilere aktarılması gerekmektedir. Telif hakkı, korsan, kitap seçimi, kütüphane kullanımı, künye sayfası bilgisi, indeks vb. kitapla ilgili birçok konu aynı zamanda yaşam becerilerinin içinde yer alan konulardır. Ülkemizin her tarafında yaygınlaşan kitap fuarları aslında yeni yayınlanan eserlerin yılın her zamanı okurla buluşmamasından kaynaklanan bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Fuar ziyaretleri, kütüpha-

ne ziyaretleri, kitabevi ziyaretleri de dahil olmak üzere kitap ve yayıncılık ilgili her türlü bilgi ve deneyimin küçük yaştan itibaren çocuklara kazandırılması çok değerlidir.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi toplumun bilgiyle ilişkilenmesi noktasında önemli bir kamu hizmeti yapan yayıncılık sektörünün, stratejik olarak desteklenecek sektörler listesinde yer alması toplumsal dönüşümün sağlanmasında son derece önemlidir. Aksi halde yakın gelecekte birçok yayıncının yeni dergi ve kitap basamaz hale geldiğine ve artan maliyetlerden dolayı kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığına şahit olabiliriz.

KAYNAKÇA

- BBC: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-62677500>
 Erdal Cesar, Türkiye'de Yayıncılık Sektörü: Krizin Nasıl Aşılabileceğine Dair Bir Teklif. <https://www.ilkeanaliz.net/2022/04/12/turkiyede-yayincilik-sektoru-krizin-nasil-asilabilecegine-dair-bir-teklif/>
 TÜİK: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Haziran-2022-45795>
 YAYFED, Yayıncı Meslek Birlikleri Federasyonu: <https://www.yayfed.org>

2022 YILINDA EDEBİYAT DERGİLERİ

Aralık

YIL SONU

Mustafa Aplay

Değerlendirme

**Cemal Süreya'nın
"Bir dergidir
benim yaşamım, bu
yüzden ben ölmem,
batarım" deyişinden
mülhem, kesinkes
bir müptelalık
sayılabilecek
dergiciliğin Türk
edebiyatının kanına
iyiden iyiye karıştığını
söyleyebiliriz.**

Dergiler, Türk edebiyatındaki gücünü ve konumunu uzun süredir koruyor. 2022 yılında da farklı yöne seyretmeyen bu eğilim, bizim yazınımız için bir inceleme konusu olmalı belki de. Dünyanın birçok yerinde, dergiler henüz tarihe karışmış olmasalar da artık edebiyat gündemini domine edecek güce sahip değiller. Oysa Türkiye'de blogların, mail gruplarının, internet sitelerinin nefesi hemen tükenirken dergi enflasyonunu artmaya devam ediyor. Dergi çıkarmanın yasak olduğu 12 Eylül sonrası dönemde bile antoloji kılıfında dergilerin yayımlandığı edebiyatımızda, neredeyse yarım asır sonra hâlâ dergicilik "hastalığından/tutkusundan" kurtulamayan birçok edebiyatçı var. Cemal Süreya'nın "Bir dergidir benim yaşamım, bu yüzden ben ölmem, batarım" deyişinden mülhem, kesinkes bir müptelalık sayılabilecek dergiciliğin Türk edebiyatının kanına iyiden iyiye karıştığını söyleyebiliriz.

"Zehir" bu yıl da kanımızda dolaşmaya devam etti ve 2022 yılında da birçok yeni dergi edebiyat kamusunun önüne çıktı. Kimi dergiler okuruna veda etti, kimileri de serüvenlerini sürdürdü. Öylesine kalabalık bir kümeden söz ediyoruz ki bahsedilmesi gereken her

derginin ismini bu yazıda anmak mümkün olmayacak. Daha genel ayırım ve şablonları kullanarak bir değerlendirme yapmayı tercih etmek durumundayız. Edebiyat dergilerini düzey, hitap ettiği kitle, tür gibi niteliklerinden bağımsız ele alacak olursak en saf ayrımı şu şekilde yapabiliriz sanırım. Heyecanlı bir ekipten oluşan (ekibin genç olması elzem değil ama ace-miliği efendi belleyen bir edebiyat neşesi zorunluymuş gibi görünüyor) ve o heyecandan doğan coşkuyla yenilik arayan dergileri bir tarafa; artık düzenini oturtmuş, merkeze yakın duran dergileri bir tarafa koyarak yapabiliriz bu tasnifi. Bu iki dergi sınıfı, birbirlerini yadsıyan, yok etmek isteyen sınıflar değil elbette. Tersine, biri diğerini gerektiriyor ve farklı işlevlerle Türk edebiyatındaki yerlerini alı-

yorlar. Edebiyat tarihi boyunca da hep böyle olmuş. Söz gelimi *Varlık* dergisi, var olduğu günden beri bir merkez-dergi olarak okurun karşısına çıkmış ve açıkça olmasa da edebi iddiasını bu temel üzerine inşa etmiş. Öte yandan uzun yıllar önce yayımına son veren *Hayalet Gemi*'yi ele alırsak Türk yazınının periferi noktalarına gitmemiz gerekiyor. Bir merkez alternatifi olarak değil, bile isteye girilen farklı bir sapak arayışıyla dikkat çekiyor *Hayalet Gemi*.

2022 yılında da kendi gündemini takip ederek bir söz söylemek isteyen birçok dergi vardı. *Post Öykü*, *Mahalle Mektebi*, *Buzdokuz*, *Olağan Şiir*, *Olağan Hikâye* aradıkları sapağın peşinden gittiler. *Olağan Şiir* dergisi her sayısında çağdaş şairlerden birini merkeze aldı ve kendi meselesini irdeledi. *Mahalle Mektebi* de Yakın Okumalar bölümüyle çağdaş edebiyatın nabzını tuttu ve edebiyatın sıcak gündeminden uzak kalmadı. *Post Öykü*, neredeyse bir dergi eki gibi düzenli şekilde yayımladığı Post Kitap bölümüyle yeni çıkan hemen her öykü kitabı hakkında değerlendirme yazılarına yer verdi.

Çağdaş yazarları önceleyen diğer dergiler arasında *Edebiyat Ortamı*, *Aşkar*, *Karabatak*, *Kitaplık*, *Hece*

Olağan Şiir dergisi her sayısında çağdaş şairlerden birini merkeze aldı ve kendi meselesini irdeledi.

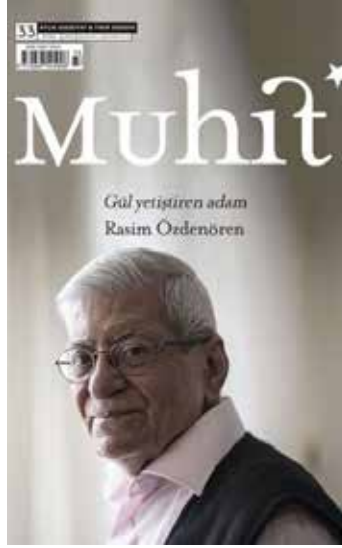
Öykü gibi dergiler sıralanabilir. *Hece Öykü*, İlkler bölümüyle yeni yazarları okur önüne çıkarmayı sürdürdü. *Edebiyat Ortamı* hazırladığı yıllıklarla her sene nabzını tuttuğu edebiyatımızda bu yıl da farklı konular etrafında Türk edebiyatını izledi. 88. sayısında hazırlanan “Enis Batur 70 Yaşında” dosyası ve aynı sayıda yer alan Rasim Özdenören yazıları dikkat çekti ve takdir edilmesi gereken işlerdi. Aynı sayıda yer alan Ali Lidar söyleşi ise bir düzey sorununa işaret etmek için *Edebiyat Ortamı*’ni “güناه geçisi” ilan etmemize neden olacak bir soruyu çağırdı zihnimize:

Bir dergi, bir taraftan Enis Batur

ve Rasim Özdenören gibi edebiyatımızın 1. sınıf yazarları hakkında sözünü söyleyip, bir taraftan da Ali Lidar gibi isimleri ciddiye alabilir mi? Derginin coşkusu, heyecanı, hatta niteliği ne olursa olsun bir düzeyin tutturulamadığı anlamına gelmez mi bu?

Aynı düzey sorununa işaret etmek için uzun yıllar nitelikli yayın yapan ve benim de takip etmeye hiç ara vermediğim *Notos* dergisi incelenebilir. *Notos*, 2022 yılında da her sayıda yeni gündemlerin peşinden gitti ve ilgi çekici konuları işledi. Söz gelimi çeviri sorunları üzerine yaptıkları dosya, özel bir örnek olarak görüldü. Fakat değerli dosya, soruşturma ve kö-

Bir dergi, bir taraftan Enis Batur ve Rasim Özdenören gibi edebiyatımızın 1. sınıf yazarları hakkında sözünü söyleyip, bir taraftan da Ali Lidar gibi isimleri ciddiye alabilir mi?

şelerin yanında “Doğası gereği muhaliftir sanat.” düzeyinde kalan ve politik nedenleri öncelikle edebiyatı göz ardı etmekten çekinmeyen tutumlarıyla yine edebiyatımızdaki “düzey sorunu”nu gösterdiler. *Notos*'la birlikte pek çok dergide gördüğümüz bu tip arızalar, tartışılması ve aşılması gereken meseleler olarak dergiciliğimizin önünde duruyor.

Muhit tarafından hazırlanan Rasim Özdenören dosyası, *Türk Edebiyatı*'nın hazırladığı Sevinç Çokum dosyası ve *Söğüt*'teki Yahya Kemal dosyaları dikkat çekti. Türk edebiyatında bir yer edinen yazarlar hakkında düşünülmesi kadar yaşayan edebiyatçılarımız konusunda da hafızamızın tazelenmesi oldukça değerli. Belki bir “hesaplaşma” ve “hakkını verme” girişimi değil bu yazıların çoğu ama bunun da bir aşama olduğunu

kabul edebiliriz. Daha soğukkanlı ve doğrudan yazıların dergilerde ağırlık kazanacağı günlerin geleceği konusunda umudu korumak gerekir.

Bu yılın önemli dergicilik olaylarından biri *Dergâh Dergisi*'nin yayımına devam etmemesi oldu. Uzun yıllar merkezde konumlanan ve belli dönemlerde edebiyatçılar için bir onay makamında görülen *Dergâh Dergisi*'nin kapanması edebiyat tarihimiz için önemli bir dönüm noktasıydı.

Şair Bülent Parlak'ın vefatı hem *İzdiham* hem de Türk edebiyat dergiciliği için önemli bir kayıptı. Uzun yıllardır kendine özgü bir anlayışla yayın hayatına devam eden *İzdiham*'ın başında nevi şahsına münhasır işlere imza atan Parlak'ın genç yaşta vefat etmesi yayın dünyasını sarstı. Adına bir

İster merkez ister sapak yollarda dolaşan bir dergiden söz ediyor olalım, "şimdi"ye odaklanmasını bir derginin halen "kanının deli aktığının" işareti olarak görebiliriz.

ödül düzenlenen Bülent Parlak'ın genel yayın yönetmenliğini yaptığı İzzet Parlak'ın ismini uygun şekilde yaşatmak için gerekli adımları attı.

N. Ahmet Özalp'in vefatı edebiyat dünyasının üzücü haberlerinden biri oldu. *Yitiksöz*, bir köşesini onunla yaşanan tanıklıklara ayırdı ve edebiyat işçisi, güzel insan olarak tanımladığı N. Ahmet Özalp'e vefasını gösterdi.

Dergilerimizde heyecan eksik olmadığı gibi bir vefa eksikliğinden de söz edemeyiz. Rasim Özdenören hakkında yapılan dosyalar bunun en bariz örnekleriydi. Bu vefa işaretleri, dergiciliğin sadece bir yönü olsalar da bütünüyle değersiz görülemezler. Elbette dergiciliğin birçok katmanı daha olduğunu unutmamak kaydıyla...

İşte belki de en önemli katman: İster merkez ister sapak yollarda dolaşan bir dergiden söz ediyor olalım, "şimdi"ye odaklanmasını bir derginin halen "kanının deli aktığının" işareti olarak görebiliriz. Dergilerin çağdaş yazarları öncelemek, yeni yazarları vitrine çıkarmak, yeni tartışma alanları açmak, edebiyatın geleceğini kurmak durumunda olduğuna biliyoruz. Akademik bir dergiden söz etmiyorsak, başka türlü düşünülemez. Enis Batur'un seneler önce bir tartışma sorusu üzerine kafa yorduktan sonra "Yazın dergileri nasıl da heyecansız. Bunları onların tartışması gerekir." diye hayıflanması dikkatimi çekmişti. 2022 yılına bakınca bir heyecan eksikliği çarpmıyor göze ama söz ettiğim "düzey sorunu"yla beraber heyecanın doğru yönlendirilememesi dergilerde daha sık görülen bir problem artık.

**Muhit tarafından
hazırlanan
Rasim Özdenören
dosyası, Türk
Edebiyatı'nın
hazırladığı Sevinç
Çokum dosyası ve
Söğüt'teki Yahya
Kemal dosyaları
dikkat çekti.**

Yük Edebiyat, Daima Edebiyat, Dünyaların Çoğulluğu, Üçüncü Şahıs gibi birçok edebiyat dergisi de internet üzerinden okurlarla buluştu. Bir form değişikliğini işaret eden ve bir derginin matbu halde okunmasının zorunlu olmadığını gösteren bu yayınlar, okur çevresi bulmakta zorluk çekmediler. Bu işaretler, dergiciliğin mecra değiştirmeye başladığına dair önemli ipuçları taşıyordu.

Muhit, Hece, Varlık gibi dergiler merkez-dergi olarak kendi hatlarında kaldılar. *Mahalle Mektebi, Aşkar, Evelahir, Yitiksöz* gibi dergiler taşrada olmalarına karşın “sıkışmışlık” atmosferinden uzakta, kalemin kâğıda değdiği noktaya yakın konumlanabildiler. Taşra'nın edebiyat dergileri hem şehrin nefesini hissettiren, *Evelahir*'in Maraş'ta Bir Gün köşesiyle örnek-lendirilebiliriz bunu- hem de edebiyatın merkezinden uzak olmadığını belli eden tavırlarıyla önemli işler yaptılar.

Dergileri birçok biçimde tasnif etmenin mümkün olduğu bu kısa yazıdan bile anlaşılabilir. Önemli ayrımlardan biri de türe odaklanan dergilerle bir tür çeşitliliği barındıran dergiler arasında yapılabilir. Bir tür dergisi olmaları bakımından kimi dergileri öne çıkarabiliriz. *Şiir Versus*, bu anlamda heyecan verici bir girişim gibi göründü fakat dergiciliğin başlıca gerekliliklerinden olan istikrarı gösteremedi. Kurulduğundan bu

yana tür odaklı çekirdeğini koruyan *Post Öykü*, 9. yılına girdi ve farklı köşeler, dosyalarla kendini yenileyerek yolculuğuna devam etti. Onun karşısına konumlanan *Olağan Hikâye* de kendi gündemini bir itiraz noktasından inşa etti ve bir tür dergisi olarak açtığı cep- hede kalmayı sürdürdü. Bu dergiler, farklı niteliklerde olsalar da bir dergi için olmazsa olmaz “canlılık” belirtisini gösterdiler.

2022 yılında ilk sayısını yayımlayan *Ruhsatsız* ise tür çeşitliliği barındıran dergilere örnek verilebilecek bir dergiydi. *Ruhsatsız*, şiir merkezli gibi görünmesine karşın öykü ve denemeye de yer vererek tür yelpazesini geniş tutmayı tercih etti.

Öyküyü merkeze alan bir dergi olan *Trendeki Yabancı*, bu yıl yayımını sonlandırdığını duyurdu. Kendine has yapısı ve bir uygulama (app) olarak okunabilmesi nedeniyle ilgi çekici bir yönü olan *Trendeki Yabancı*'nın edebiyatımızda metinle veya onun sunumuyla ilgili bir etki bırakıp bırakmadığı elbette daha sonra anlaşılacak. Bana kalırsa bu yöntem muhakkak tekrar denenecek, ve öykü okuma uygulamaları yaygınlık kazanacak. Fakat günün sonunda, edebiyat dergileri formları, sunum biçimleri, platformları değişse de yaşamaya ve edebiyatın kalesi olmaya en azından bir süre daha devam edecekler. Zira 2022 yılına ve edebiyat tarihine şöyle bir baktığımızda aksini düşünmek için hiçbir sebebimiz yok.

2022'DE ÖYKÜ

Aralık

YIL SONU

Necip Tosun

Değerlendirme

**2022 için yayın
dünyasında en büyük
övgüyü nitelikli
edebiyatın, popüler
ve ucuzcu edebiyata
direnişi hak ediyordu.
İşin iyi tarafı da
buydu.**

Edebiyatımız 2022 yılında da son on yılda içinde bulunduğu temel sorunları yaşamayı sürdürdü. Bunlar, yayın dünyasında, bireysel ve toplumsal düzlemde, yönetici-yönetilen pozisyonunda, teknoloji alanında, piyasa alanında yaşanan sorunlardı. Bu da üretilen eserleri, onların pazarlanmasını, satılmasını, değerlendirilmesini ve paylaşılmasını etkiledi. Geçtiğimiz yıl içinde basılan kitaplar arasında nitelikli edebiyatın payı oldukça küçüktü. Bu sene pahalı kitaplar nedeniyle satışların düştüğü bir yıl oldu. Büyük yayınevleri de dahil olmak üzere kitap yayınlarına kısıtlama getirdiler. Bu arada kitap satışlarında kitabevlerine ilginin azaldığı, internet satışlarının ise arttığı bir dönem oldu. Bu da büyük dağıtım-cıların dağıtımına ve kitabevlerine giremeyen butik yayınevlerine olumlu bir sonuç olarak yansıdı.

2022 için yayın dünyasında en büyük övgüyü nitelikli edebiyatın, popüler ve ucuzcu edebiyata direnişi hak ediyordu. İşin iyi tarafı da buydu. Nitelikli edebiyat, özellikle dergiler ve butik yayınevleri aracılığıyla olumsuz ortamda direnişini sürdürdü. Nitelikli edebiyat, popüler edebiyatın ışıltısına kapılmadan, ısrarla edebiyatın çitasını yükseltmeye çalıştı. Hem de hiçbir yankı duymadan, bir çilekeş

gibi kozasını ördü, yarınlara umut taşıdı.

2022 yılı, öykü kitapları, dergileri ve öykücülüğümüz açısından zor bir yıl oldu.

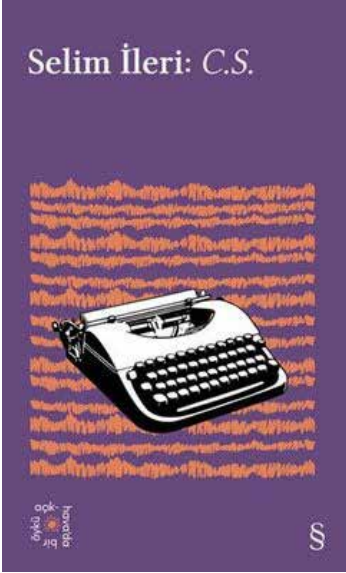
Yapı Kredi Yayınları, Can Yayınları, İletişim Yayınları, İz Yayıncılık, Şûle Yayınları, Hece Yayınları, Ketebe Yayınları, Doğan Kitap, Everest Yayınları, Ötügen Neşriyat, Notos Kitap, İthaki Yayınları öykü kitapları yayıncılığında öne çıkan yayınevleri oldular. Dergilerden *Dergâh*, *Hece Öykü*, *Varlık*, *Notos*, *Yedi İklim*, *Mahalle Mektebi*, *Kitaplık*, *Post Öykü*, *Olağan Hikâye* yayın hayatına devam etti. Öykü özelinde ise *Notos*, *Hece Öykü*, *Mahalle Mektebi*, *Post Öykü* dergileri öykü türünü edebiyat dünyasında sırtlayan dergilerdi.

İlgim, çabam ve tercihlerim nedeniyle 2022'de yayınlanmış öykü kitaplarından ulaşılabildikleri-

min büyük çoğunluğunu okudum. Bütün bunlardan bir özet yapmam gerekirse şunları söyleyebilirim: 2022'de oldukça zengin, farklı kanallardan akan, çok sesli bir öykü anlayışının sergilendiğini gördük. Hem tema olarak hem de anlatım biçimi olarak tek bir yaklaşımın ağırlığı yoktu.

Tema olarak: duygu ağırlıklı öyküler yanında düşünce ağırlıklı öyküler de; bireysel temalı öyküler yanında toplumsal temalı öyküler de yazıldı. İktidarlar, modernizm ve yerleşik anlayışlar eleştirilirken, ülkenin yaşadığı toplumsal, siyasal olaylar, bireysel acılar öykülerde işlendi. Aşk, ezilen kadınlar, iktidar-birey ilişkileri, yoksullar, çocukluk, savaş, dini değerlerden kopuş, cinsellik geçtiğimiz yılın öykülerinde en çok işlenen temalar oldu. Bunlardan öne çıkan tema aşk olgusuydu. Pek çok öykücü aşkı çeşitli açılardan yorumladı, hikâye etti. Özellikle aile üzerine öykülerin yoğunluğu dikkat çekti.

Biçim olarak ise; gerçekçi öyküler de gerçeküstü öyküler de; fantastik öyküler de postmodern öyküler de; bilinç akışı öyküleri de sade/yalın öyküler de; rüya öyküler de fotoğraflık öyküler de; sembolik yaklaşımlı öyküler de soyutlama yaklaşımlı öyküler de görüldü.

2022'de yayınlanan öykülere baktığımızda, pek çok öykü anlayışının varlığını gördük. Lirik yazarlar var, dramatik yazarlar var, fantastik/gerçeküstü yazarlar var, bilinç akışıyla yazarlar var, postmodern tutumla yazarlar var. Ayrıca kapalı, soyut yazarlar, durum ve atmosfer öyküleri yazarlar, sade ve yalın yazarlar var. Aynı yaklaşım temalar için de geçerli. Siyasal yönleri ağır basan öyküler var, bireysel tutumları öne çıkaran öyküler var, korku öyküleri, tarihsel öyküler var.

Kuşkusuz burada 2022'de yayınlanan tüm öykü kitaplarını değerlendirmenin imkânsızlığı ortada. Bu nedenle 2022'de öyküye verdikleri emek ve nitelikli öykü evreni kur-

maları açısından öne çıkan kitapları seçerek bir öykü fotoğrafı ortaya koymaya çalıştım. Burada anılmayan çok değerli kitaplar da vardı ama buradakiler benim ilk elde tespitlerimi içeriyor.

Selim İleri / C.S.

Selim İleri'nin C.S. adlı uzun öyküsü Everest Yayınları'nın "Açıkhava" dizisinden yayımlandı. Selim İleri'nin "C.S." öyküsü, onun Cahit Sıtkı üzerinden edebiyat ortamını, insani ilişkileri sorguladığı, yapılan yanlışlıkları anlattığı tam bir yüzleşme kitabı. Cahit Sıtkı üzerinden, edebiyatta, şiirde var olmaya çalışan bir edebiyatçının karşılaştığı güçlükler, yok sayılmalar, savrulmalar, nifaklar ve çekememezlikler gündeme gelir. İdeolojik ayrışmaların dostluklara, edebiyat hayatına düşen gölgesi Peyami Sefa ve Cahit Sıtkı üzerinden hikâye edilir. On beş yıllık dostluk sonrası yolların ayrılmasıyla birlikte yaşananlar dramatik bir durum olarak gündeme getirilir. "C.S."de Selim İleri bir öykü kurgulamaktan çok doğrudan yaşanmış olaylardan yola çıkarak belgelerle gerçek bir hayat hikâyesini öyküye dönüştürür.

Uzun öyküde edebiyat ortamı şöyle aktarılır: "Şimdi ve her zaman; birbirimize yaptığımız gibi; başka hırpalayışlar, nifak sokuşlar, sık sık, her an, kara çalışlar, bölücülükler,

Geçtiğimiz yıl içinde basılan kitaplar arasında nitelikli edebiyatın payı oldukça küçüktü.

**Notos, Hece
Öykü, Mahalle
Mektebi, Post Öykü
dergileri öykü
türünü edebiyat
dünyasında
sırtlayan
dergilerdi.**

ara bozuşlar; birbirimize, yeniden, başka sersemlikler, kibir, afra taffa satış. Tutamıyorlardı kendilerini, hiçbirimiz tutamıyorduk. Edebiyat, sanat adına, sağ sol, sen ben, bizler onlar. Bir bakıma Colosseum'da yaşamak istiyorlardı, Colosseum'da hepimiz hep birlikte, Roma'nın eşi görülmemiş tiyatrosu, basamak basamak yükseliyor, sevinç ve ilenç haykırışları da, boşyücelik gösterileri, hem seyirci, hem oyuncu: Sana bana bize benzemeyene öldürüm!"

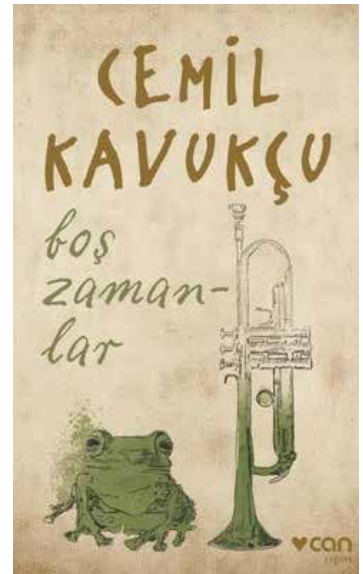
Necati Tosuner / Salgında Öyküler

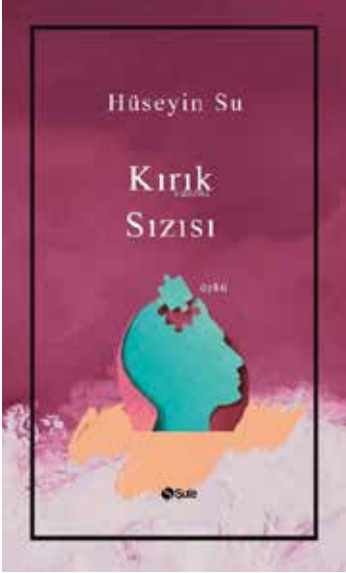
Necati Tosuner, *Salgında Öyküler*'de yakın dönemde yaşadığımız salgın günlerinin gündelik hayata yansımalarını, salgın karşısında insanların paniğini, davranış biçimlerini hikâye eder. Sokağa çıkma yasakları, maske takma zorunluluğu, korona ölümleri, aşı, antikor gibi salgının ana vuruları hikâyelerin anahtar kelimeleri olur. Artık her söze "koronadan önce

ve koronadan sonra" diye girilmektedir. Öyküler biçimsel olarak ise kurmacadan çok deneme türüne yaklaşan, bir yazarın korona anıları olarak var olur: "Yaşadığımız salgın günleri geçip gitse de, bu yaşanılmışlıkları unutursak yazık olur elbet. Birçok şey boşa gitmiş olur. Çekilen acılar hadi neyse ama ölenler boşa ölmüş olur. Hele hele, o ölecekleri kurtarmak için ölenler, hepten boşa ölmüş olur. Bunca yazıklanmaya hiç de aldırış etmiyor olabilir gelecek. Ama o gelecekte bu koronanın -ya da ona benzeyen bir başka salgının- bir gün karşımıza yine dikilmeyeceği nereden belli ki?.."

Cemil Kavukçu / Boş Zamanlar

Boş Zamanlar, Cemil Kavukçu'nun kitapları içinde ayrıksı bir yerde durmayan diğer kitaplarda işlediği konuların tekrar yazılmış hâlleri gibi: Yenilmiş insanlar, kasaba umutsuzluğu, içki bağımlısı insanlar, yoksul ailede aile içi ilişkiler... Kitaptaki

öyküler, büyük olaylardan çok küçük ayrıntılara yoğunlaşır. Anlatıcı sanki okura yeni bir şey yok demek ister, her şey bildiğiniz gibi ve anlattığım gibi: “Zihnimin berrak olması gerekiyor. Kalemimi güçlendirmem, güven kazanmam için bol bol egzersiz yapmalıyım. Yani? Yani yazmalıyım. Ama şimdi, ne yazmalıyım diye düşünüyorum ve hiçbir şey bulamıyorum. Zorlamamalıyım, yoksa kalemim iyice kötürümleşir.” Kavukçu daha önce işlediği konularda daha da derinleşirken, işaret ettiği hakikatlerde de ısrarcı olduğunu ortaya koyuyor sanki. Herkes kendi yalanında mutlu...

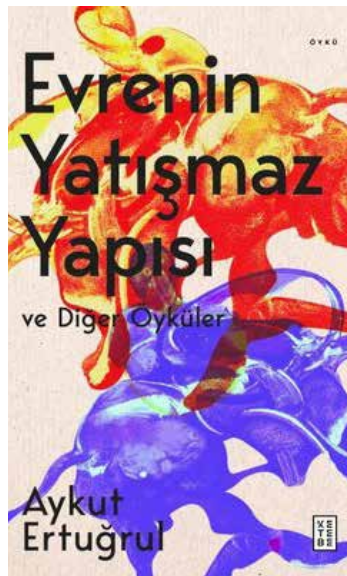
Hüseyin Su / *Kırık Sızısı*

Hüseyin Su, *Kırık Sızısı* adlı öykü kitabında karakter ağırlıklı, portre öyküleri yazar. Bilindiği gibi özellikle olay, hikâye odaklı öykülerde “karakter” vazgeçilmez bir ögedir. Elbette olaylar, hikâyeler; tip, karakter dediğimiz kişilerin başından geçer ve bir olay, hikâ-

ye ancak karakterlerle anlam kazanır, şekillenir. Karakter, hikâyeyi “belirleyen” temel bir ögedir. Çünkü bir öyküde çok önemli bir olay anlatılsa bile eğer bu olayı yaşayan karakter iyi işlenmez, yeterince iyi çizilmezse sonucun hayal kırıklığı olacağı aşikârdır. Ama güçlü, sağlam, inanılır çizilen karakterlerin öyküye etkisi büyüktür. Bu nedenle karakter ağırlıklı öykülerde tip, karakter yaratma oldukça önemlidir. Hüseyin Su’nun öykülerinde anlatıcı hayatına giren karakterlerle bir bir hesaplaşır. Kasabanın delisi, anlatıcının babası, artık karşılaşmaktan nefret ettiği dostları öykülerin konusu olur. Öykülerdeki anlatıcı bu karakterlerin iyi ve kötü yanlarını, zaaf ve erdemleri hikâye eder.

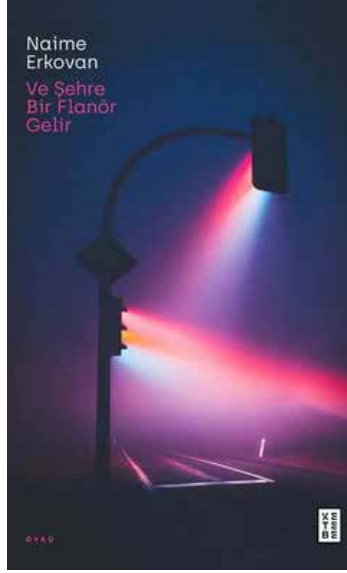
Aykut Ertuğrul / *Evrenin Yatışmaz Yapısı ve Diğer Öyküler*

Aykut Ertuğrul öykü serüveni boyunca postmodern edebiyatçılarda

Selim İleri'nin “C.S.” öyküsü, onun Cahit Sıtkı üzerinden edebiyat ortamını, insani ilişkileri sorguladığı tam bir yüzleşme kitabı.

**Necati Tosuner'in
öyküleri biçimsel
olarak ise
kurmacadan çok
deneme türüne
yaklaşan, bir
yazarın korona
anıları olarak var
olur.**

gördüğümüz düş ve gerçeğin iç içe geçişi, oyunsuluk, gizem, ironi, öykünün yazılma serüveninin hikâye edilmesi, metinler arasılık gibi yaklaşımları son kitabı *Evrenin Yatışmaz Yapısı ve Diğer Öyküler*'de de sürdürür. Fantastik edebiyattan izler taşıyan öykülerde, gerçeküstü öğeler, masalsi motifler önemli işlevler yüklenir. Aykut Ertuğrul; Kafka, Borges, Márquez'den klasik Doğu-İslam metinlerini harmanlayarak ortaya güncel bir metin çıkarır. Yapmak istediği hep büyük hikâyeye ulaşmak, okurla iletişim kurup hikâyeye ortak etmektir.

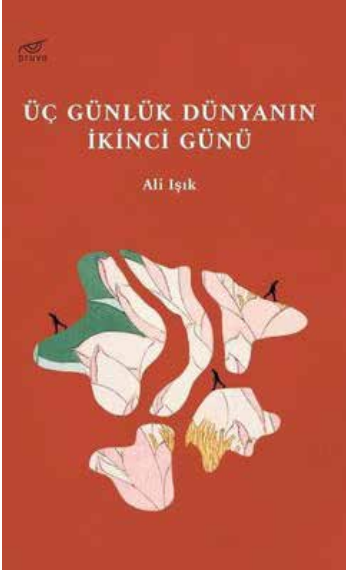
Kitabın ilk ve uzun öyküsü "Evrenin Yatışmaz Yapısı"nda anlatıcı, tüm güzel metinlerin, tüm güzel duyguların içinden geçip, tüm bunlardan yararlanarak kendi aşk hâlini anlamaya çalışır. Giderek öykü büyük hikâye arayışına, hikâ-

ye peşindeki tarikatlara, yazma ve okuma sorunlarına odaklanır. Öyküde tüm hikâye anlatıcılarının kardeşliğine, hikâyenin sürekliliğine vurgu yapılırken, hikâyenin değişmez tamamlayıcısının ise okur olduğu öne çıkarılır. Aykut Ertuğrul küçük hikâyenin değil de sanki büyük hikâyenin, insanlığın hikâyesinin peşindedir.

Naime Erkovan / *Ve Şehre Bir Flanör Gelir*

Naime Erkovan, *Ve Şehre Bir Flanör Gelir* kitabında artık iyice rafineleşmiş bir dil, farklı dünyalara eğilen hayal gücü ile öyküsünü yeni mecralara taşır. Öyküler, bazen ironik, fantastik denilebilecek bir düzlemde ilerler. İnsanların kalplerinin alınıp yerine makineler takılıp gelişmeler izlenir: ("Takas") Bazen kıyamet benzeri felaketler olur, dünya yeniden kendi rutinine döner: ("2 No'lu Sekreter") Bazen de dağlar kendi hikâyesini anlatır: ("İki Dağ") Kimi öykülerde anlam, temel vurgu flulaşır, berraklaşmaz. Bu öykülerde anlam sanki çok dikkatli ve sezgileri güçlü okurlara emanet edilir.

Tüm öykülerde gerçeklik sorgulanır: Gerçek diye bildiklerimiz ne kadar gerçek. Bu yüzden öykülerde anlatıcının gündelik hayatın bildik algılarından uzaklaşma peşinde olduğu görülür. Her öykünün başındaki bir trafik işareti de bu arayışın bir parçasıdır. Yeni işaretler, yeni gerçekler inşa edilebilir mi?

hikâye arayanlar ve bir başkasının hikâyesini kendi hikâyesi zannedenler vardır: “Sizin hikâyeniz yok. İnsanları kendi hikâyelerine yönlendirin.” Öykülerde herkes bir anlatma ihtiyacı içindedir. Çünkü kimsenin kimseye ayıracak vakti yoktur ve herkes kendine yönelmiştir. Bu yüzden anlatma ihtiyacı giderek insanın kendini onarma, tedavi etme yöntemine dönüşür. Çünkü insan bir yaşta kendine muhatap arar. Öykü tam da burada başlar. İnsanlar arınmak için, kendini onarmak için, yüzleşmek için öyküye tutunur.

Kavukçu, sanki okura yeni bir şey yok demek ister, her şey bildiğiniz gibi...

Kahramanları ise genelde isimlidir. Bununla da yazarın güncelin tuzağına düşmemeyi amaçladığı açıktır. “Sihirli Papatya” kitabın en güzel öyküsü. Kahramanın papatya sevgisi sonunda papatya gibi kokmasına neden olur. *Ve Şehre Bir Flanör Gelir* Naime Erkovan’ın öykü serüveninde güçlü, önemli bir adım.

Ali Işık / Üç Günlük Dünyanın İkinci Günü

Ali Işık, Üç Günlük Dünyanın İkinci Günü’nde, kaybolan güzellikler, yitirişler, ayrılıklar ve yüzleşmenin öykülerini yazar. Kimsenin kimseyi anlamadığı, yol ve yönteminin tümüyle kaybolduğu, gürültünün, kaosun yaşandığı bir zaman diliminde yorgun, yöntemsiz insanların arayışlarını anlatır. Öykülerin merkezinde hikâyesi olmayanlar, hikâyesini kaybedenler,

“Hızır mıydı O” öyküsü, düşünceleri, dertleri eskimiş Musa’nın Hızır’la buluşmalarını ve bu buluşmalardan bir yol, yöntem belirlemelerini hikâye eder. “Pardon, Sahnedeymişiz”de, bir hengâme, bir kaos, her şeyin birbirine karıştığı bir karnaval ortamında, hakikat, yalan birbiri içine karışmıştır. Dünya denen sirkte kimin ipi kimin elinde belli değildir ve yol kaybolmuştur. “Nihayet!”te kendi hikâyesi olmadığı için başkalarının hikâyelerini yaşayan kahramanın arayışı anlatılır. Yaşlandıkça bir yıkıma doğru yol alan anlatıcı dayanaksızdır: “İnsan ilerleyen yaşları için sığınabileceği küçük limanlar inşa etmeliymiş. Şuradan bir nehir geçse, sandalla açılısam, uğrayabileceğim hiçbir liman yok.” Öykülerin sonlarında hep bir yolculuk, yürüyüş vurgusu dikkat çeker.

**Hüseyin Su'nun
öykülerinde
anlatıcı hayatına
giren karakterlerle
bir bir hesaplaşır.**

Nurhan Şahinkaya
Bir Yerden Kırılır

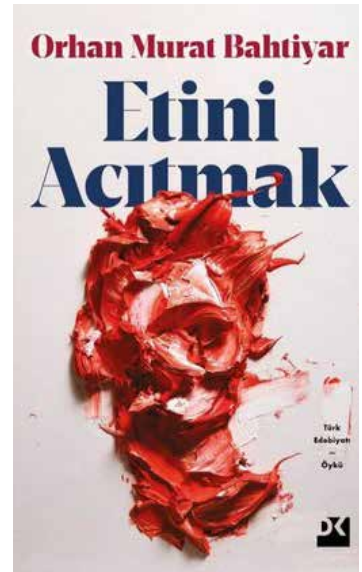
Nurhan Şahinkaya, *Bir Yerden Kırılır*'da, insan ilişkilerindeki kırılmışlıkları, yanlışlıkları, iletişimsizliği, sevgisizliği iyi bir kurgu, kusursuz bir dille hikâye eder. Öykülerde özellikle insan hayatında, aile içinde doldurulmaz bir boşluk açan anlayışsızlıklar ustalıkla anlatılır. Öyküler genellikle ayrılıklar üzerine kurgulanır. Merkezde bir aile, ikili ve bu mutluluğu bozan olaylar, durumlar... Yanlış evlilikler, ölümler, intikamlar aileyi darmadağın eder. Özellikle ölümler insanların hayatında doldurulmaz bir boşluk açar.

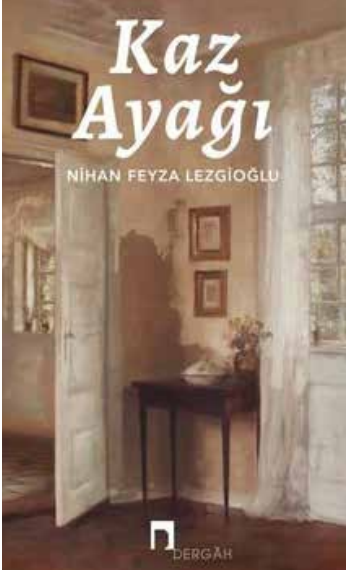
“Ocak” öyküsünde, aile içi ilişkilere kadar yansıyan Doğu'daki baskın olayı sonrası travma yaşayan kahramanın her seste baskını hissetmesi ve sonunda cinnet geçirmesi

anlatılır. Öyküde her sesten rahatsız olan karakterin travması inceliklerle işlenir. “Orantısız Güç” öyküsünde yanlış bir evlilik sonrası kızın bir bomba ile babasını cezalandırması anlatılır. Öyküde kurgu, video üzerinden inceliklerle detaylandırılır. Özellikle insan ilişkilerindeki yanlışlar, insan psikolojisinden anlamayan kabaklıklar, yerli yerine oturmeyen sözler hep ayrılıkları doğurur. Eğer bir kavuşma varsa onu da olağanüstü durumlar (Doğu'daki terör, cinnet, patlayan bombalar) beklenmedik ölümler alıp götürür. Öykülerde en kritik olayların bile insani ilişkilere nasıl yansıdığı iyi bir kurgu, kusursuz bir dille hikâye edilir. Açık bir ilk kitap başarısı...

Orhan Murat Bahtiyar
Etini Acıtmak

Orhan Murat Bahtiyar sadelik, yalnızlıkla kurar öykülerini. Sıradan bir

günün hengâmesi içinde, daha çok diyaloglarla akıp giden hayat görümlerinin arasına toplumsal olayların izleri sıkıştırılır. Öykü yapısını sürükleyen motifleri, iç ilmekleri ustalikle yerleştirip devamlılığı sağlarken, güncel toplumsal tarihte yaşanan olumsuzluklar mahkûm edilir. Orhan Murat Bahtiyar'ın öykü anlayışı Raymond Carver'ı, John Cheever'ı andırır. Serinkanlı, durğan ama etkili. Büyük insani kırılmaları, acıyı, ıskalanmış, kaçırılmış bir hayatı anlatırken de hep serinkanlıdır. Derin acılar yaşamış kahramanların duygularını, sessizlikle, ince dokunuşlarla okura aktarır. Bol tasvirler, dolaylı göndermeler onun öykülerinde yoktur. Okur, bir televizyon dizisi izliyormuş gibi olup bitenlerle birden yüz yüze gelir. Anlatıcı kestirmeden, direk meseleye odaklaşır. Diyaloglarla örülen öykü sayfa sayfa açılarak ilerler ve öyküye

pek çok olay, durum, kahraman girer. Öyküye iyi bir yerden başlamış Orhan Murat Bahtiyar.

Nihan Fezza Lezgiöğlu

Kaz Ayağı

Nihan Fezza Lezgiöğlu'nun öykülerinde iletişimsiz, yenik, tutunamayan insanlar bir şekilde kıyıya vurmuşlardır. Nedenleri çok fazla tartışılmaz. Sadece iki kişi karşı karşıya gelir ve yeniden yollar ayrılır. Fanilik ve değer bilmezlik belli belirsiz anlatımda yer alır. Geçip giden güzel günler hiç olmamış gibidir. Ne yaşanırsa yaşansın insanın elinde sadece yalnızlık kalır. Karakterler bomboş sokaklarda, kimsesiz odalarda anıların içinde yürürler. Kitap boyunca aynı hikâyeyi, aynı karakteri anlatıyor gibidir Lezgiöğlu. İnsanın kederle, yalnızlıkla dolu hayattan küçük enstantaneler... Belki güzel Türkçe, özenli dil biraz açılmalı, yayılmalı, zenginleşmeli. Ne var ki sıklığı bozmak istemiyor belli ki.

Kitaba da adını veren ilk öyküsü "Kaz Ayağı" iç konuşmalarla ilerleyen bir yüzleşme, hesaplaşma öyküsü. Modern öykünün en önemli anlatım yöntemlerinden biri olan yüzleşme, hesaplaşma öykülerinde kahraman, hayatının bir kırılma ânında tüm yaşadıklarıyla yüz yüze gelip, doğrularıyla, yanlışlarıyla yüzleşir, kendi kendisiyle hesaplaşır. Bu tür metinler anlatıcının hayatının o dönemine kadar ki bölümüyle hesaplaşma, yüzleşme zemindir.

**Aykut Ertuğrul
küçük hikâyenin
değil de sanki
büyük hikâyenin,
insanlığın
hikâyesinin
peşindedir.**

HUZURSUZ KALP SENDROMU

MERVE ÖZGENLİ ÇELİK

Öykü

Kahramanları ise genelde isimsizdir. Bununla da yazarın güncelin tuzağına düşmemeyi amaçladığı açıktır.

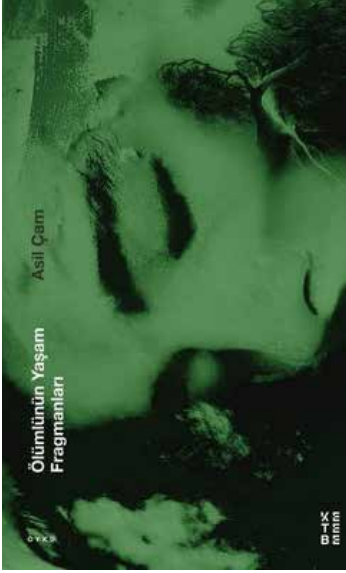
Öyküde kahraman annesinin kulağına eğilir ve itiraf eder: "...annemin kulağına eğilip onu ne kadar çok sevdiğimi fısıldıyorum, bir şekilde her şeyi nasıl berbat ettiğimi itiraf ediyorum. Artık akıllandım, diyorum. Ferit'e bakma sen, neyi ne zaman doğru yapmış ki!" "Sazende Ablâ" kitabın bir başka güzel öyküsü. Bir çay ve parmaklar arasında sigarayla kederlere serinkanlı bir direniş...

Merve Özgenli Çelik *Huzursuz Kalp Sendromu*

Merve Özgenli Çelik, daha ilk öyküsü "Yakup"da, bir öykünün nasıl kurgulanacağını, tema ile biçim örtüşmesinin nasıl sağlanacağını ve öyküde dil özeninin önemini ustalıkla sergileyen bir yazar portresi çizer. Mahallenin kimsesiz, yalnız meczubunu merhamet perspektifinden hayata katılışını, kıyıya vuruluşunu incelikle hikâye eder. Yakup Peygamber hikâyesinden yola çıkarak

kör olmaktan korkan Yakup, bir kazayla hayatını kaybeder. Özellikle Yakup'un kör olma takıntısı, hayat-taki yerine bakmadan tam bir körleşme yaşayan insanların ince bir ironisi olarak da okunabilir. Diğer öykülerde haksızlığa uğramış insanların duygularını gündeme getiren Çelik'in öykülerinin akması gereken yer "Yakup" öyküsü olarak belirir.

Merve Özgenli Çelik tüm öykülerinde, hayatın kıyısına düşmüş hüznü, yenik, sancılı insanlara eğilir. Küçük küçük kelime oyunlarıyla, neredeyse anlatmanın bile anlamsızlaştığı anları son bir hamleyle tutanaklara geçirmeye çalışır sanki. Kederli kahramanlar pek bir umutları olmasa da hayatın yaşanabilir yanını özlerler... Zaten genellikle keder iyi insanların başına gelir, kötü insanların kederi olmaz. Bu anlamda hep iyi insanların kederlerine bakar Çelik.

Asil Çam

Ölümlünün Yaşam Fragmanları

Asil Çam'ın Ölümlünün Yaşam Fragmanları hem anlatım biçimi tercihleriyle hem de eğildiği temalar, kişiler bağlamında dikkat çekici bir kitaptı. Kitap, sokağa, iş hayatına, hayatın olağan akışına eğilmesiyle bir farklılık taşıyordu. Özellikle hayatın keskin, çıplak gerçek görüntüsüne eğilen Asil Çam kahramanlarını hayatın soğuk yüzlerinde gezdirir. Hayallerin bitip gerçeklikle yüz yüze geliş anlarına... "Demir Tozları Depoda" öyküsü depoda çalışan insanların hayatına, rüyalarına eğilir. Bir süpermarketin deposunda asgari ücretle çalışan kahraman, işe başladıktan sonra kendine kurguladığı hayatının dışında bambaşka bir hayatla tanışır. İstanbul'u sadece filmlerde görmüş, on yedi yaşında baba olmuş, ezilenlerin, işçilerin dünyası kahrama-

nımızı şaşkına çevirecektir. Sanki bunlar başka bir dünyanın insanlarıdır. Öykünün ikinci tekil şahısla anlatımı, serinkanlı, nesnel anlatım için oldukça isabetli bir bakış açısı olur. "Silik Bir Gülümseme" çocukluğun sancılı günlerinde yaralayıcı duyguların, durumların içinde gezinir. Öykülerde hayatın bir gerçek olarak kurgusu bütün boyutlarıyla anlatıldığında, saçma, kaotik olduğu örneklenir. "Huzurevi Aylıkları"nda kahraman dramatik durumdan, varoluşsal sancılardan, yanlış yerde bulunmalardan örtük bir ironi ile kaçmaya çalışır. Kahraman, huzurevini adım adım gezerken başımız döner ve yaşanan kaosa tanıklık ederiz. Yine "Gayrimeşru Tekrarlar" öyküsü bir kısır döngü içindeki hayatın ritmine yaslanır. Hayat olağan akışında akarken hep işsizler, kimsesizler, güçsüzler doğrudan dışarı vurur. "Penceresiz Evler Mahallesi" icra dairesindeki bir iş takibinin Kafka'nın hikâyelerindeki kaosa dönüşmesi hikâye edilir. Sonuç olarak 2022'de hem ustalar hem de genç yazarlar öykü kitapları yayınlarken, her inançta, her kuşakta, her anlayışta iyi öykücüler nitelikli öyküler ortaya koyarak öykünün çıtasını yükselttiler.

Çünkü kimsenin kimseye ayıracak vakti yoktur ve herkes kendine yönelmiştir.

2022 ŞİİRİMİZE KISA BİR BAKIŞ

Aralık

YIL SONU

Onur Caymaz

Değerlendirme

Bazı sabahlar, kütüphanemin şiir bölümünden bir kitap seçer, günün ilk kahvesini şiirle ya da şiir üzerine yazılmış yazılarla geçiririm. İyi gelir. Geçen sabah da elime Tanpınar'ın *Edebiyat Üzerine Makaleler*'i geçti. Nice inceliklerle ve net saptamalarla dolu, çok özel, çok sevdiğim, sürekli elimin altında aranıp durduğum kitaplardan biridir.

Sayfalarda gezinirken, yıllar sonra, şiir üzerine çok önemli tespitlerle dolu bir makale olduğunu fark ediyorum, çok yerini ders çalışır gibi çizmişim: “*Yalnız şiirdir ki yazıldığı lisanın malıdır. O lisanda okunmak şartıyla güzelliklerine sahiptir, vardır. Çünkü şiir dilin özüdür, kokusudur, lezzetidir, musiki kabiliyetidir. Yahut bunlardan doğan hususi bir şekildir. Hepsinin birden doğurduğu hususi ve canlı şekil ki, hatta aynı dilde bile başka bir suretle tekrar edilmi kendisi olmaktan çıkar.*”

Çok önemli. Sadece yazıldığı dile ait olmak. O dilde okununca bü-yüsünü kazanmak. Sonra şu, şiirin, dilin özü olması meselesi. Şiir ya da edebiyat, günümüzün yaygın anlayışınca söylersek sadece “dil” değil; hep kaçırdığımızı Tanpınar söylüyor; güzellik, büyü, öz... Abdülhak Hamit, “dağlıyım ben, fakat yanardağlı” dediğinde bunun İngilizceye gereğince çevrilemeyeceğini biliriz.

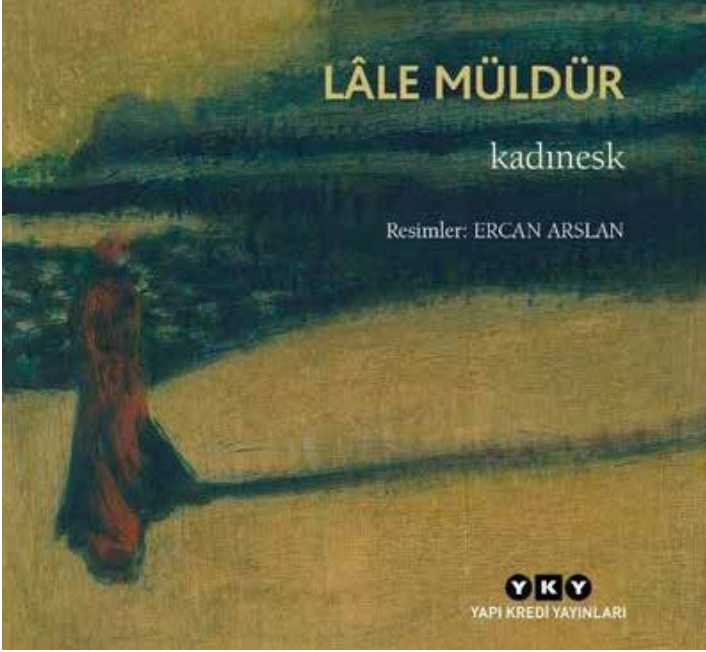
Attilâ İlhan'a bir gün sormuştum. Ağabey demiştin, “sizin imza günleriniz nasıl bu kadar kalabalık olabiliyor, şiirlerinizin bunca kişi tarafından okumasının sırrı nedir?” İlginç bir cevap vermişti; ben, demişti, “onların anlayacağı dille yazıyorum”. O zaman, bunun bir tür kolaycılık olduğunu düşünmüştüm, gençlik işte!

Kahve sonrası çaya geçerken aklıma geldi. Hikâyeyi nerede duymuştum; yoksa bir dergi ya da kitapta mı okumuştum hatırlamıyorum... Fakat eminim, şöyle bir mevzu: Cemal Süreya'nın bir ressam komşusu varmış. Bir kadın. Kocasını kim bilir nerede o vakitler, pek sık görünmezmiş; bu kadının bir de kızı var. Bu kızla şair, pek iyi anlaşır, ara sıra selamlaşırlarmış. Bir gün şair, küçüğe, annesinin ne iş yaptığını sormuş. Kız da resim yapar demiş, “ressamdır annem.” Peki demiş, şair, ismi ne? “İsmi” demiş kız, biraz durup düşünerek: “Tablo Picasso.” İşte bulamadığım yazıyı yazan kişi,

şiirin tanımını yapmak için bunu anlatıyor; Pablo'yu tablo yapan çocuksu zekâ kıvılcımına şiir diyor. Yani büyüün, özün, güzelliğin dışında, bir de kıvılcım arıyorduk demek ki.

Burada şüphesiz, kıvılcımı çıkaran, şiirin hayat içindeki duruşudur. Dağlarca'dan Yunus'a, Cahit Külebi'den Karacaoğlan'a, Nâzım'dan İsmet Özel'e dek bütün usta şairler, iyi şiirlerinde hayatın büyük atardamarından ses vermiştir. “Sevmiş miydim, severken miydim” derken Dağlarca; “tenim ortaya açıla, yakasız gömlek biçile” derken Yunus; “kamyonlar kavun taşır” derken Külebi, “üstü kan köpüklü meşe seliyim” derken Karacaoğlan; “annelerin ninnilerinden spikerin okuduğu habere” dek yalanı yenmek gerekir diye haykırıırken Nâzım, “aynı adam, ekim günlerinden beri gümbür gümbür gelirim” diye kendi kendine konuşurken İsmet Özel, hep hayatın büyük ritmini duymaktaydılar. Şair, ne kadar hayatta, hayatlaysa, şiir de o kadar etkili, canlıdır.

Gene eşsiz Tanpınar'dan: “*Bir şiirin kendi şekli dışına nakli imkânsızdır. Meğerki şiir gittikten sonra elde kalan, yani his küllerini, hayal işlerini ve düşünce benzerlerini, kısacası Valery'nin tabiriyle bayram ve şehrayın artıklarını sevelim. Şiir hikayedeki*

**Şiir dergilerinin
bir kısmı sektör
dergisi oldu.
Şiir, ihtiyaç
duyduğumuz bir
şey değil artık.**

Melami dervişine benzer. Ateşe atılınca derviş sır olur, yalnız tacı ile hurkası kalır.”

Peki ya bugün durum ne, 2022'nin penceresinden bakınca, bu yıldan bize kalanlar? Birçok şey yazılmış / azalmış gibi gelmiyor mu hepimize? Kültür, zaman, mekân... Eskiden Süper Baba'yı izlerdik, sonra Kurtlar Vadisi'ne düştük, yakın zamanlarda da Çukur'a. His külünden, hayal isinden söz etmek mümkün değil, zira yangın azaldı. Biliyorum şiire olan ilgi, dünyanın çoğu yerinde, geçen yüzyılı devre dışı bırakalım, hiçbir zaman çok yoğun değildi. Biz zaman zaman bireysel deneyimleri-

mizi hayatın kendisi sandık sadece, herkes şiir seviyor, biliyor, istiyor dedik. Öyle değilmiş.

Gelgelelim hayatımızda şiir, ne olursa olsun eskiden daha fazlaydı. İnsana odaklı, uzmanlık gerektirmeyen bir şiir “de” yazılıyordu ve üstelik, ne harikadır ki insanımızın bu şiire ihtiyacı vardı. Bugün hem Tanpınar'ın dediklerinin hem de bu yazdıklarımın dolaylarında bir şiir yazılıyor mu? Yazılsa bile çoğunluğun selinde kaybolmuyor mu? Düşünmeli.

Bartın'da madenciler öldü mesela, arkalarından bir şey yazıldı mı? Evet şiir, son insan kalana dek yazılacak

İsmet Özel bir söyleşisinde şunu söylüyor: “Tarihte sessizlik varsa işler iyidir ama şiirde sessizlik varsa işler kötüye gidiyor demektir.”

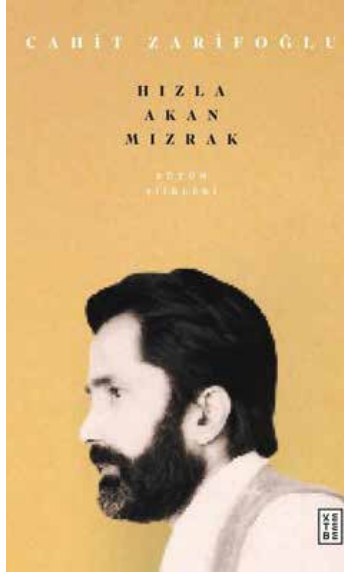
doğru fakat bugün yazılan şiirin soluğu, son insana kadar yetiştirecek mi? Hayata dahil mi günümüz edebiyatı? Şiir üreten mecralar, yaşamın ortasında mı duruyor, yoksa gittikçe kıyıya mı çekildi? Rahmetli Atilla İlhan'a bir gün sormuştum. Ağabey demiştin, “sizin imza günleriniz nasıl bu kadar kalabalık olabiliyor, şiirlerinizin bunca kişi tarafından okumasının sırrı nedir?” İlginç bir cevap vermişti; ben, demişti, “onların anlayacağı dille yazıyorum”. O zaman, bunun bir tür kolaycılık olduğunu düşünmüştüm, gençlik işte! Sonradan açıklamıştı Kaptan. Onların, okurların konuştuğu, dünyalarına yansıyan dili var eden sesler, tınılar, benim şiirimde de var, demek istiyordu. Dede Efendi'den Süleyman Çelebi'ye, Yunus'tan Dadaloğlu'na dek; hatta daha gerilerde Hektor'a, Dede Korkut'a uzanan bir çağıldı. Onu yakalarsan sorun yok, demişti.

Günümüzde şiir, Kaptan'ın dediğini yakalayamadı ve gittikçe hayattan gerilere doğru çekildi. Bir uzmanlık alanıdır artık. Şiir dergilerinin bir kısmı sektör dergisi oldu. Şiir, ihtiyaç duyduğumuz bir şey değil artık. Ülkü Tamer'in dizeleriydi, şiirin geri çekilirken bıraktığı boş alanlara hüznün yerleşir mealinde söylerdi üstat. Şiir bugün sessiz. Sadece Bar-tın'da ölen madenci değil, Amasyalı uzman çavuş da Çobanoğlu olmasa görülmeyecek, sen onları görmeyince, onlar da seni görmüyor doğal olarak. İsmet Özel bir söyleşisinde şunu söylüyor: “Tarihte sessizlik varsa işler iyidir ama şiirde sessizlik varsa işler kötüye gidiyor demektir.” İşler epey kötü demek ki.

2016'da uğursuz bir CIA örgütü tarafından bu ülkenin meclisi bombalandı, şiiri var mı? *Ateşten Gömlek*, savaş Halide Edip'in ensesinde uluyorken yazılmıştı. Gerçi bizim kimi aydınlarımızın yıllardır böyle ateşle, gömlekle, milli mücadele gibi boş (!) işlerle derdi yok yıllardır. Bazı anneler, çocuklarını okula sadece ekmekle yolluyor nice zamandır, bu yoksul beslenme tenefüslerinin şiiri yazılmadığı zaman şairin / edebiyatın onuru kaç paralıktır? Eskiden Anadolu'da, biri öldüğü zaman, Yaşar Kemal'den biliyoruz değil mi, kadınlar mevtanın başına toplanıp hemen orada, anında ağıt yakarlarmış; ağıt yakılan bir şeydir zaten, ateşle ilgili. Kökleri Homeros'a kadar uzanan bir gelenektir. Şimdiyse sadece acıyla bağırıyoruz, ağıt yok; söz azaldı, saz azaldı, yaşayanlar/yaşamalar azaldı.

2022, şiir dünyamız için nasıldı? Kendi halimce, gözlemleyebildiğim kadarıyla, bir sıra gözetmeksizin bahsetmek isterim. Mesela bu yıl da birkaçı dışında (Kırmızı Kedi, YKY, Can, Ketebe, Ötüken) büyük yayınevlerinin birçoğu, çağdaş şiire gönül indirmede. Butik yayınevlerinden Pikaresk, iyi işlerle direndi teknoloji çağına. Eski dostum Kadir Aydemir de yıllardır yürüttüğü Yitik Ülke yayınlarıyla kâğıt fiyatı, az okunurluk falan dinlemeden şiirin hep peşinde oldu. Hatta 2022’de, bir şiir kitabı da yayımladı: *Otların Kalbi*. Kadir, yıllardır kendi şiirinin kozasında büyüyenlerden. Haikular yazdı yine. Haiku, onun özel ilgi alanlarından. Özel ilgi alanı olan bir şair de doğal olarak özel oluyor.

İthaki de bir poetik dizi çıkarıyor. Fakat edebiyatımıza bile isteye “Türkçe edebiyat” karasını çalan bu yayınevinin kimi şairleri (hepsi demiyorum, Emrullah Alp şık şiirler yazdı) ne Türkiye ile ne de büyük Türk şiiriyle çok yakından ilgili değil bana kalırsa, kimileri iki kelimeyle Sivas Kıyımını, Başbağları bile anmaktan aciz (bizde biri anılınca bunların, öteki anılamaz), bu kadar acizlikle de şiir olmaz. Bu halvalide yazılan, daha köksüz, temelsiz, bir parça daha reklam metnini anıştıran, Melih Cevdet’in düzyazıdan yakasını kurtaramamış dediği “işler” oldu. İşler de doğal olarak şiir olamaz, iş oluyor. İş işte! İş diye geveleyenlerin çoğunun ağzındaki sözlerden biridir: “Ben kendim için yazıyorum!” Çok moda oldu son

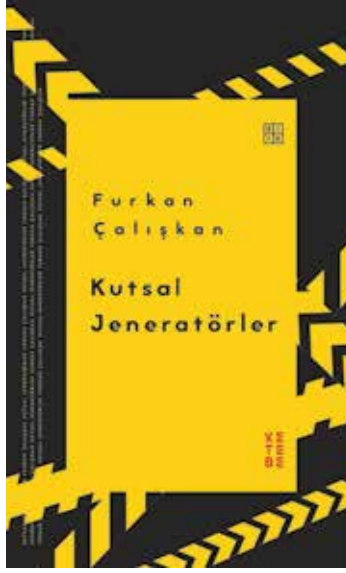

yıllarda. Kendisi için yazıyormuş, canım benim. O zaman niye yayınlayıp bizi meşgul ediyorsun efendi. İnsanın kendi için yazdığı tek şey alışveriş listesidir, o da markete giderken işe yarar. Onun dışında yazılı her şey, özellikle de şiir, muhabata iletilmek üzere yazılır. Yazının başlangıcından beri bu iş böyle, yoksa ben mi yanılıyorum.

Toplumculuk vesairenden söz ediyor değilim; çok daha geride, bizi insan yapan başka şeylerle ilgiliyim. Şair, belki de 12 Eylül sonrasından azar azar başlayarak her şeyin odağına, kendi politik doğrucu bunalımını, siyasetini koydu. Erkeklerle kadınların, o ay yayımlanan şiir sayısının eşit olmasına gayret eden dergiler var bugün edebiyat “piyasasında”. Yani toplumsal cinsiyet konusunda doyuma ulaşalım da içerdeki şiirlerin kalitesi çok mühim değil. Ana ölçü şiir değil artık, şairin cinsiyeti.

Bu yıl da birkaçı dışında (Kırmızı Kedi, YKY, Can, Ketebe, Ötüken) büyük yayınevlerinin birçoğu, çağdaş şiire gönül indirmede.

İthaki de bir poetik dizi çıkarıyor. Fakat edebiyatımıza bile isteye "Türkçe edebiyat" karasını çalan bu yayınevinin kimi şairleri ne Türkiye ile ne de büyük Türk şiiriyle çok yakından ilgili değil.

Feminizm ve etnikçilikle zehirlenmiş bir kısım edebiyat mahfili, ürünü bu yıl da geri plana itti. Yani bir şair hanım, şiirinde, kadınlar, kadınlar, kadınlar falan diye yırtınıp duruyorsa, ne çok öldük falan gibi bir klişeye gönül indiriyorsa, birdenbire büyük şair ilan edilebiliyor. Bu meselelere dair 2022 sonlarına doğru Avelina Lesper'in *Çağdaş Sanatın Sahtekârlığı* diye nefis bir kitabı çıktı, çok mühimdi. Lesper'in görsel sanatlar üzerine söylediği her şeyi edebiyata uyarlamak mümkün.

Şair ne diyor, iyi mi kötü mü diyor, demeyi becerebilmiş mi, bunlara bakan yok artık. Bunca yıldır elmandan muşmulaya dek her konuda şiir yazan kimi üstatların, diyelim ki bir Murathan Mungan'ın, bir şehit ailesini şiirine konu edinmemesi başka neyle açıklanabilir? Sadece tercih etmemiş diye cevaplamak mümkün

mü, yoksa görmek istememiş olabilir daha mı doğru bir cevap. Yeter ki politikamız incinmesin, yeter ki bizden olsun, yeter ki birlikte yiyip içmiş olalım, sorun yok. "İş" böyle olunca da o ortamdan çok şey beklenmiyor. Şiir tam da bu oldu zaten: "Çok da şey" beklenmeyen bir "iş"!

Karamsar olmayalım değil mi? Dergilere bakalım. Dergi mevzusu, günümüzde bir bütünlük duygusunu yitirdi. Bir takım oradan buradan birbiriyle kan bağı olmayan kişilerin, bir ideal ekseninden uzakta, zorla buluşturularak oluşturduğu derlemeye dergi demek bana tuhaf geliyor. Dergi, nihayetinde bir toplamdır tabii ki ama ortak bir fikrin toplamıdır sanki. *Kadro* gibi mesela, ya da *Halkın Dostları* ya da *Hece*. Kızanlar olabilir, *Kafa*, *Ot* gibi "şey"leri ben dergiden çok menemene benzetiyorum; kaşar da koysan oluyor, sucuk da alınıyor, kavurma bile bana mısın demiyor; hepsinde de aynı karmakarışıklık. Ne koyarsan oluyor. Dergi demek, her şeyden önce bir mutfak çalışması, bir okul demektir. Füzuzan, *Papirüs*'ten, *Yeni Dergi*'den çıktı, *Bavul*'dan, adı *Bavul* olmasına karşın, bir şey çıkabilir mi?

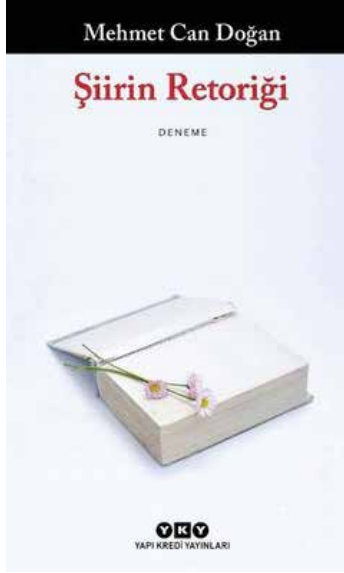
Birkaç dergi var ki 2022 yılında da güzel işler yaptı. *Buzdokuz* bunlardan biri. Dünyada şiirin nabzını tutma konusunda oldukça çalışkan davrandılar. *Natama* da öyle. *Varlık*'a gelince, ben birkaç yıldır *Varlık* dergisini takip etmiyor, edemiyorum,

rum. Her şey değişir tabii, bunun için kimseyi suçlayamayız ama değişmeyen, yukarıda da andığımız bir öz vardır. *Varlık*, kendisini var eden dinamiğin, özün *Varlık*'i değil. Çok üzücü. O yüzden bıraktım *Varlık*'i, öksürtüyor artık beni. Artık bir tiryakilik yaratmıyor, müptelası değilim artık. İptila olmadan da edebiyat olmuyor.

Sözcükler, nispeten yukarıda andığım mevzunun içinden ses vererek yıl içinde şiir adına birçok iyi ürün yayınladı. *Sözcükler*'i ısrarla takip etmeye çalışıyorum. Öncesindeki Memet Fuat ve *Adam Sanat* geleceğini sürdürüyor çünkü. *Sincan İstasyonu*'nun her şeye rağmen yayınlarını çalışkanlıkla sürdürmesi de şenlik gibiydi.

Konu dergilerden açılınca, 2022'nin en üzücü olaylarından biri de *Dergâh*'ın kapanmasıydı benim için. Şaşırtıcı. Eklemek gerek.

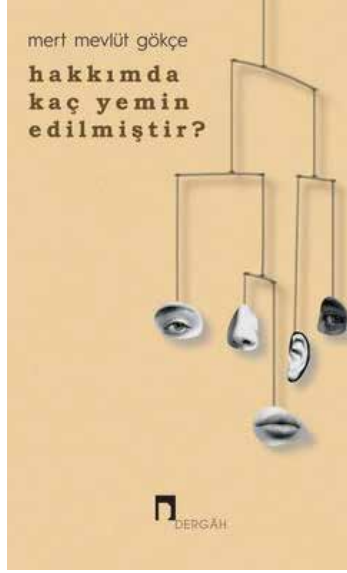
Kitaplara, şairlere bakalım biraz da. *Kitap Bir - Kitap İki* adıyla, şiirimizin afili adamı Seyhan Erözçelik'in toplu şiirleri yayımlandı bu yıl. Ustamız Egemen Berköz'ün kırk kusür yıl sonra çıkan *Yalnızlık Tanımları* önemliydi. Usta Süreya Berfe her zamanki şıklığında devam ettirdi şiiri, *Yavaş Yavaş Bilemiyorum* ile çıktı meydana... Genç bir soluk, 1991 doğumlu A. Samet Atılgan *Dergâh*'tan *Varlık*'a çeşitli mecralarda, kendi şarkısının peşinde bir şair olarak görüldü. *Yengide* yazıları ve şiirleriyle genç arkadaş Muhammed Enis

Özel ııldayıp durdu. Genç ııldı, her zaman taze kan. 1984, doğumlu Abuzer Gülpınar aralarında *Varlık*, *Hürriyet Gösteri*, *Şiir*, *Sincan İstasyonu*, *Hayâl*, *Deliler Teknesi*, *Mühür* gibi pek çok dergide farklı söyleyişleriyle görüldü; *Kıvrımlarda Şölen* adlı kitabını yayımladı, "bil ki insan semadır" diyordu. Engin Özmen, kış aylarında *Harften Tabut*'u yayımladı. Genç kuşağın sevdiğim şairlerindendir Engin. Annesini anlatıyor bir şiirinde: "At başlarında kanlı yazmadır belki de / Gelin konvoyuna yanlışlıkla bindirilmiş bir göçebe / Alın kara bir seccade, bakışları nakıştan / Her gece kendi içine kapanan bir ceviz sandık / İlk kaçan gelinlik düğününden"

Savaşa Çağırılmadığım Günler ile toplu şiirlerini gördük Mustafa Akar arkadaşın; yine toplu şiirler, bu kez Cahit Zarifoğlu, *Hızla Akan*

Feminizm ve etnikçilikle zehirlenmiş bir kısım edebiyat mahfili, ürünü bu yıl da geri plana itti.

Mızrak ile nihayet derli toplu bir basıma ulaştı. Unutmadan, 2021'de yayınlanmış olsa da anmak isterim, Hüseyin Peker'in *Günü Gelmeden Taburcu'su* da çok çalışkan bir şairin, çalışılmış bir toplamıydı.

Hakkımda Kaç Yemin Edilmiştir ile genç kuşaktan Mert Mevlüt Gökçe "af dilerken bile acelen vardı" diyor-du bir şiirinde. Ozan Can Türkmen, bir şiirinde herkes öldükten sonra palazlanan cesareten söz ediyordu, Furkan Çalışkan ise *Kutsal Jeneratörler* ile yirminci yüz yıl başı Rus fütüristlerine ses verir gibiydi. Ben fakir, destan sayılısın diye bizim küçük hayatlarımızı *Destan Sayılır* ile şiire çevirmeye çalışırken, İbrahim Tenekeci her zamanki naifliğiyle *Tüm Zamanlar* dedi. Mehmet Can Doğan'ın şiir üzerine denemelerini toplayan *Şiirin Retoriği* önemli bir çalışmaydı.

2022, aynı zamanda aramızda 2021'de aramızdan ayrılan Seza Karakoç'un hatıratının yayınlandığı yıldır. Lale Müldür, en sevdiğim şair olmasa da benim için hep kıvılcımlı bir yanı vardır, yeni bir şiir kitabı yayımladı. Salih Bolat'ı 2022'de pandemi nedeniyle yitirdik, ilk şiir kitabı *Sıfır ve Sonsuz* belki bu bağlamda yeniden okunmalıydı. *Belki Çiçek Dağı*'nin altını kaç kez çizmişimdir, güzel bir insanı ve şairi yitirdik, bu yıl, Sina Akyol'u... *İzdiham*'ın ne çok şeyidir, Bülent Parlak'ı yitirdik. *Çorak Ülke*'nin yüzüncü yılı nedeniyle Cem Yavuz şairi özenli bir çeviriyle okura ulaştırdı. *Yeni E* dergisinin yazın yaptığı Arkadaş Zekâi Özger, *Papirüs*'ün ise güzün yaptığı Arif Damar dosyaları özel önem ve sıcaklıktaydı.

Yaşayanların kıymetini bilmek adına belki eklemek gerekir. Hilmi Yavuz, Özdemir İnce, İsmet Özel yaşıyorlar halen. Şiirimizin bu büyük ustalarının yaşarken kıymetini bilmek zorunluluğu önemli. Malum, bizde şairler daha çok ölünce sevilir.

Başta dedim ya bunca kıyıda kalmasına karşın, şimdi son bir kahve daha içerken bu sabah, yazının bütününü tekrar gözden geçirdiğimde yine de hayatın tüm hızına ve olanca derdine tasasına rağmen şiirin boğuştuğunu, cephesinde olduğunu ve düşmediğini, sadece savaşın zorlaştığını söylemek gerekir.

Toparlanın diyordu bir şair değil mi, "gitmiyoruz!"

2022 YILI ROMANLARINA KISA BİR BAKIŞ

Aralık

YIL SONU

Serkan Türk

Değerlendirme

Menekşe Toprak, Dejavu, Doğan Kitap

Yazarlık serüvenini ilk kitabından beri takip ettiğim Menekşe Toprak'ın yeni romanı *Dejavu* başarılı bir eser. Romanın iki kahramanı var. Biri kazandığı bursla yaşamını sürdürmeye çalışan kadın bir akademisyen. Diğeri ise çoğumuzun sınırlı bir bilgiyle sadece *Fosforlu Cevriye*'nin yazarı olarak tanıdığımız Suat Derviş. İki koldan akan hikâye bizi Berlin sokaklarına, dünün ve bugünün meselesinin benzerliğine ulaştırıyor. Yüz yıl öncesinin Berlin'inden Hitler'in iktidar yürüyüşüne, göç olgusun-

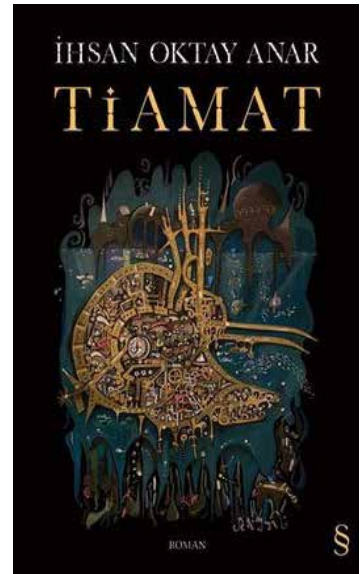
2022 yılı içinde ilk baskısı yapılan romanlardan en çok dikkatimi çekenlere dair kısa bir liste oluşturmaya çalıştım. Elbette her okuma deneyimi kişiseldir ve ilgimizi çeken meselelerle değişkenlik gösterebilir. Yine de bu tür çalışmalar fikir zenginliği olarak görülebilir.

dan basın ve edebiyat dünyasında kadının yerine, politik baskılardan ifade özgürlüğüne kadar romanın arka planından birçok mesele öne çıkıyor. Toprak'ın dili ve kurgusuyla okuyucuyu ilk sayfasından itibaren tavlaman *Dejavu* adlı romanı yılın öne çıkanlarından.

İhsan Oktay Anar, Tiamat, Everest Yayınları

Everest Yayınlarına yeni kitabı ile transfer olan İhsan Oktay Anar yılın en çok konuşulan yazarlarından biri oldu. *Tiamat* sekiz yıllık bir aradan sonra okurda heyecan uyandırmayı başardı. 100 bin basılan kitap kısa sürede tükendi. Popüler okuyucu-

nun zorlanacağı kitap, denizcilik terimleriyle bezeli ve insana sıkışmışlık hissini vermesiyle roman kurgusunu güçlendiriyor. Felsefi katmanlarıyla dikkat çeken roman postmodernist bir teknikle kaleme alınmış ve kelime seçimleriyle yazarın önceki kitaplarını sevenler için benzerlik arz etse de daha farklı bir metin. 1915 yılında bir Osmanlı denizaltısında geçen roman dini ve mitolojik göndermelerle ve yer yer ironilerle derinleşiyor. Romanın mekânı olarak seçilen tahtelbahir düşman gemilerini yok etmek için görevlendirilmiş bir denizaltı. Karagümrük, Tikilom, Baltanur, Parlakçı, Züp, Daz gibi birbirinden ilginç karakterleriyle, bir mekâna hapsol-

muş insanların kötülükle yüzleşerek hayatta kalma mücadelesi konu ediyor. *Tiamat* aynı zamanda korku ve gerilim romanı gibi algılansa da çok daha fazlası olarak okunabilir.

Kerem Eksen, Ölümden Uzak Bir Yer, Yapı Kredi Yayınları

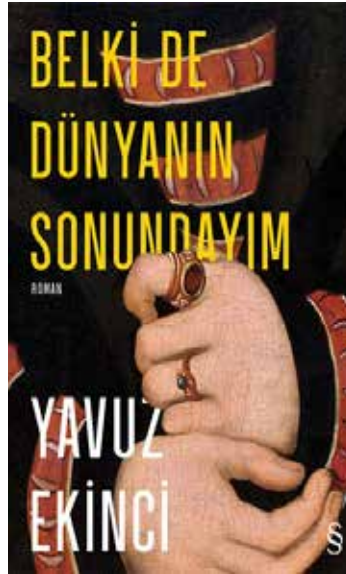
Kerem Eksen üçüncü kitabı *Ölümden Uzak Bir Yer*'le edebiyat dünyasındaki bilinirliğini arttırdı. Kitapta Ömür, Sait ve Yusuf'tan oluşan aileyi tanıyoruz. Manisa ve Çanakkale civarında geçen roman, baba-oğul ilişkisi, inanç ve aile gibi sıklıkla karşımıza çıkan meseleler üzerinden ilerlese de kendine has özgün ifadelerle dikkat çekiyor. Amansız bir hastalığa yakalanan Ömür'ün tedavi sürecin-

deki kaygıları, ikinci çocuğunun erken doğuşuyla değişen aile hayatı, oğlu Yusuf'un farklı özelliğini keşfetmesiyle ilginç bir hâl alıyor. Sait'in rutin hayatının döngüsünde oğlu ve babasıyla kurduğu ilişki biçimini gözden geçiriyor. Kerem Eksen'in diliyle, anlatım biçimindeki rahatlıkla ve okuru hemen içine alan kurgusuyla bu yılın başarılı romanlarından birine imza attığını söyleyebilirim.

Yavuz Ekinci, Belki de Dünyanın Sonundayım, Everest Yayınları

Öykücü olarak iki binlerin başında edebiyat dünyasına adım atan Yavuz Ekinci sonraki yıllarda yazdığı romanlarla yurt içinde ve

Aaaa

dışında adından söz ettirmeyi başardı. *Belki de Dünyanın Sonundayım*, onun Everest Yayınları etiketiyle okura ulaştırılan en son kitabı.

Romanın kahramanı Şehzade Davut tahta geçme kaygısı olmayan biriyken babasının ölüm haberiyle kendini bir anda o yolda buluyor. Haberin doğruluğundan emin olmamakla birlikte yola çıkması gerektiğinde geçmişini hatırlıyor. Çocukluğundan itibaren yaşadıklarını, bir nevi ailesiz ve yalnız oluşunu. Babası tarafından horlandığı, tercih edilmediği ve sevilmediği duygusunun ağırlığı zamanla onu öfkeli birine dönüştürmüştür.

Sultan olma mücadelesi ve iktidar kavramını odağa alan kitap, devlet-halk, ölüm-yaşam gibi kavramlar üzerinden insanlık tarihi kadar eski bir sorunun izinde ilerliyor.

Ekinci'nin sıklıkla mitler, efsaneler, söylencelerle büyüttüğü metni, gerilimi sonuna kadar hissettiğimiz hüzünlü bir roman.

Ercan y Yılmaz, *Altı Üstü İstanbul*, İthaki Yayınları

Edebiyatın birçok alanında eser vermiş Ercan y Yılmaz'ın *Altı Üstü İstanbul* yılın dikkat çeken kitaplarından bir diğeri.

Roman, üç bakış açısıyla üç anlatıcının zenginleştiği masalsi özellikleri olan bir metin. Aydos Ormanı'ndan çıkıp İstanbul'un sokaklarına uzanan Dav'ın hikâyesi çeşitli sorular odağında büyüyüp bir göze dönüştürüyor okuru.

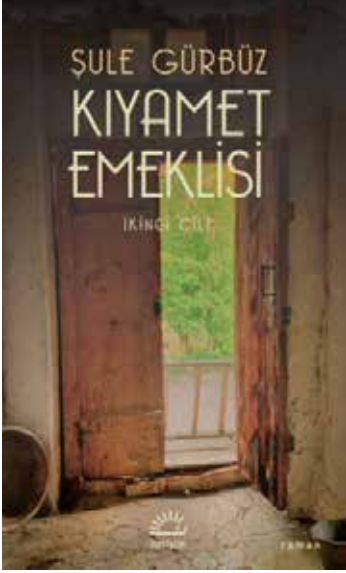
İnsanın tabiatın bir parçasıyken onu katleden bir canlıya evrilmesi, er ya da geç doğanın verdiklerini geri alacağına dair bir ikaz gibi okunabilir romanın alt metni.

Altı üstü İstanbul'da yazar alıntılarla sevdiği yazar ve şairlere selam duruyor.

Romanın diğer kahramanı Edip'le aşkı hatırimızda tutuyoruz.

“İstanbul kendisinden fazlasını içeren bir şehir... Bir şehirken şiire dönüşmeyi de becermiştir.”

Ercan y Yılmaz'ın umuda göz kırpan, şiirle büyüyüp çiçek ve toprak kokan romanı *Altı Üstü İstanbul* hafızaya hayat veriyor.

Şule Gürbüz, Kıyamet Emeklisi, İletişim Yayınları

Yılın sürprizlerinden biri de altı yıllık aradan sonra yayımladığı iki ciltlik romanı *Kıyamet Emeklisi* ile Şule Gürbüz oldu. Her iki romanda da üçüncü tekil şahıs anlatımını tercih etmiş yazar. Dil işçiliğini önceleyen isimlerden biri Gürbüz. Kelime seçimleriyle ve anlatım teknikleriyle okur okuduğu metinden kopar mı düşüncesinden uzakta örmüş kurgusunu.

Kıyamet Emeklisi'nin kahramanı Aziz'in çocukluğundan yaşlılığına kadar geçen zamanda ilerleyen roman, birçok meseleyi felsefi boyutlarda irdeliyor. Aile, mutluluk, ölüm, hayat, ruh, iletişim gibi kavramların ışığında derinlikli biçimde Aziz'in iç dünyasına romanı okudukça dâhil oluyoruz. Sayfalar ilerledikçe, dilsizlik orucu tutan baba ve

ona zaman zaman eşlik eden annenin ve kendisine benzemeyen abisi Adem'in ev içindeki yaşamlarını görüyor, Aziz'in yalnızlığının Erzurum'un soğuşunda onu tekkele ve kendi benliğine götürdüğüne şahitlik ediyoruz. Romanın ikinci cildindeyse hayata karşı kendini konumlandırıp tersine kürek çekmeye çalışan Nuh'un hikâyesiyle yazar İstanbul'u kendine mekân seçiyor.

Oya Baydar, Yazarlarevi Cinayeti, Can Yayınları

Oya Baydar'ın, geçtiğimiz yıl yayımladığı *80 Yaş Zor Zaman Günlükleri*'ni ilgiyle okumuştum. Bu yıl da polisiye tadından bir roman, *Yazarlarevi Cinayeti* ile çıkageldi. Ceren'in babasından miras kalan evi elden çıkarmak için Ada'ya uzanan yolculuğuyla başlayan roman, edebiyat ve yayıncılık dünyasına dair sorgulamalarıyla farklı bir kapı aralıyor. Sağlam kurgusuyla dikkat

çeken kitap çok anlatıcı, çok karakter, günlükler, roman içinde roman ve Marmara Adası gibi gerçek bir mekânın yıllar içindeki değişimini satır aralarında veriyor. Romanın karakterleri Yusuf, Sultan, Aliço, Sadu, Engin ve Bewran hikâyeleriyle, bir zamanlar edebiyat tutkunu olarak yanında buldukları “yazar”ı nasıl tanıdıklarını kendi lisanslarında anlatarak kitabın soluğunu uzatıyor.

Kurgu çerçevesinde “yazar”ın çevresindeki insanların hikâyelerini kaleme alıp yazdığı için zaman içinde hikâyenin asıl sahibinin kim olduğuna dair kendini sorgulamasını, ortak yaratılan bir dil arayışının peşinde tehlikeli sulara gezinmesini ve vasatı aşma çabasının nele yol açtığını görüyoruz. Ceren’in Adadaki günlerinde çocukluğuna ve babasına dair düşünceleri de o

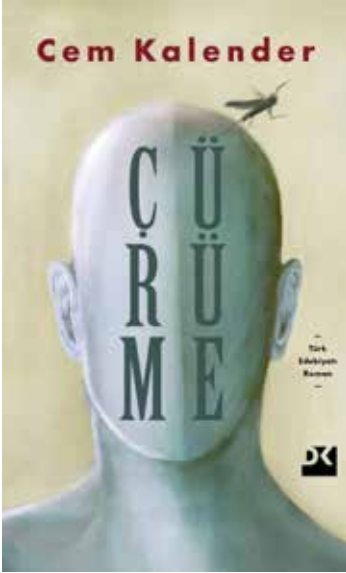
eski meseleyi bu defa baba-kız ekseninde anlamamıza olanak veriyor.

Kemal Varol, Babamın Bağlaması, Everest Yayınları

Kemal Varol’un bir üçleme olarak düşündüğü serinin son kitabı *Babamın Bağlaması* bu yılın konuşulan kitaplarından oldu.

Ucunda Ölüm Var serinin ilk eseri idi. Romanın kahramanı Ağıtçı Kadın’ın unutamadığı aşkı yüzünden tuttuğu yasın gölgesinde geçirdiği günlerine odaklanıyor kitap. Serinin ikinci kitabı *Âşıklar Bayramı*’nda Yusuf’un kapısına yirmi beş yıl sonra gelen babası Heves Ali ile geçirdiği son üç güne tanık oluyoruz. Bagajında babasının bavulu, ön koltuğunda üç telli bağlaması ve portbagajında Heves Ali’nin tabutu ile Arguvan’a yaptığı yolculukla ilerliyor “Babamın Bağlaması”. Her sayfada Yusuf’un kendiyle yüzleştiği, geçmişinde tortu oluşturmuş meselelerle hesaplaştığı bir yolculuğun üzerine kurulmuş bu metinle üçleme tamamlanıyor. Baba-oğul hesaplaşmasına bu defa yıllar öncesinde kalan unutulmayan bir kadın da dâhil oluyor. Yusuf’un ilişkileri babası Heves Ali’nin ilişkileri gibi gelgitli.

Kemal Varol önceki kitaplarındaki kahramanları ve karakterleri yas çadırında yan yana getirirken oluşturduğu büyülü evrenin bütünlüğüne de gönderme yaparak okurunun duygularını okşuyor.

Cem Kalender, Çürüme, Doğan Kitap

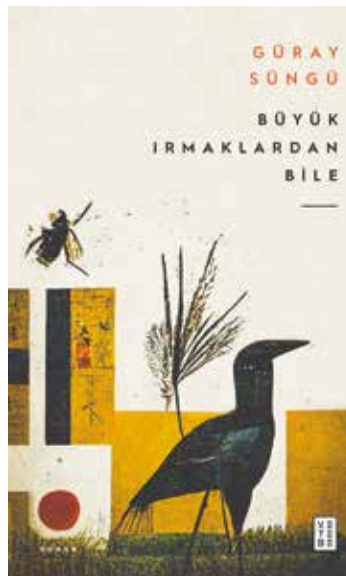
Cem Kalender'in yazarlık serüvenini takip eden okurlardan biri olarak yeni romanı üzerine çıkan haberleri okuduğumda geçtiğimiz yıllarda hepimizi şoke eden Palu Ailesi'nin hikâyesinden esinlenerek bir roman yazdığını öğrendiğimde irkildim. Bu tür konular bıçak sırtıdır. Okur bildiği, yaşadığı, izlediği bir meseleyi okurken gerçekliğini daha çok sorgular. Palu ailesi istismar, cinayet, tecavüz, büyüçülük gibi pek çok konu ile öne çıkıp tartışma yaratmıştı. *Çürüme* romanında Başüstü Mahallesi'nde geçen olaylar konu ediliyor. Onun Apartmanı'na iç güveyi olarak gelen Siddık, aileyi ve mahallenin yaşamını çok kısa sürede değiştirmeye başlıyor. Sade diliyle dikkat çeken roman iyinin ve kötünün mücadelesi gibi okunabileceği gibi

kurban gerçekte kimdir sorusuna da dikkat çekiyor.

Ahmet Hamdi Tanpınar Roman Ödülü'nü yazarlık serüveninin ilk yıllarında kazanmış bir yazardan bireysel ve toplumsal çürümeyi erkeklerin dünyası üzerinden sınıf, din, otorite gibi meseleler eşliğinde derinleştirdiği kitabı *Çürüme* yılın dikkat çekenlerinden.

Güray Süngü, Büyük Irmaklardan Bile, Ketebe

İki binli yılların başından beri yazdıklarıyla kendine edebiyat dünyasında yer bulan Güray Süngü yeni yapıtı *Büyük Irmaklardan Bile* ile okuruna masalsi bir dünya sunuyor. Bir adada geçen hikâye üç farklı zamanda geçen kurgusuyla mültecilik, soykırım, göç gibi binlerce yıllık meseleleri dünden bugüne taşıyarak derinleşiyor.

Distopya türündeki eserde savaştan kaçıp Serinazman kıyısına yerleşen yeni insanlar ve bunu fark eden Yüksek Ülke'nin adaya getirmeye çalıştığı yeni düzen ve düzenin uygulanmaya başlamasıyla ilişkiler tersine döner. Romanın kahramanlarından Yamuk her şeyden haberdar. İzlemeyi seven, kafasını çok yorduğundan kısa cümleler kuran biri. Yüksek Ülke'nin Korkor'u, Zahir'i, Valisi, Sivri'si, Karakol Bey'i ile dallanıp genişleyen roman, Utu'lar ve utU diye ikiye ayrılan halkın karşılaştıklarıyla bir yerden sonra tanıdık bir hikâyeye dönüşüyor. "Bir şeyin ne olduğunu başka bir şeyden hareketle anlatmak mümkün değildi," diyen yazarın su gibi akıp giden romanı *Büyük İrmaklardan Bile* kendine has karakterleri ve diliyle övgüye değer.

**Latife Tekin, Zamansız,
Can Yayınları**

Aynı gölün iki canlısı Gelincik ve Yılanbalığı Latife Tekin'in yeni romanının kahramanları. *Zamansız* bu iki hayvanın aşkına odaklanmış, az sayfalı bir kitap. Beyaz Elbiseli Kadın çantasını fırlatışıyla romana dâhil oluyor. Aşk hikâyesinin yer yer yas hikâyesine dönüştüğü bu bölümler sancılı bir dönüşümü işaret ediyor. Yılanbalığı gölün derinliklerine iniyor. Gelincik'in hatıralarıyla baş başa kalıyor. Birçok anlatıcının iç içe girdiği bu metni okurken yazar bizi doğanın içinde zamansız bir yere taşıyor. Bu kısacık kitapta yer alan mektuplar, iç konuşmalar, telefon mesajları, doğanın varlığı ve sesi metni zenginleştiriyor. Yazarın bu defa daha şiirsel bir dili tercih ettiğini, anlatının büyümesini böyle bir dille ortaya çıkardığını görüyoruz. Latife Tekin bu defa ölümden yaşama, çocukluktan yetişkinliğe, iktidar eleştirisinden aşka uzanan farklı konularla büyüyen, insanı içeriden ürperten bir roman kaleme almış.

2022 yılı içinde yayımlanan ve ilgiyle okuyacağınız çok sayıda eser yayımlandı. Abdullah Ataççın'ın Heder Ağacı, Ayşe Övür'ün *Zamanın Kapıları*, Barış Efendioğlu'nun *Ölemiyorum Kütüphanesi*, Can Gürses'in *Bir Ömrün Takvimi*, Mine Söğüt'ün *Başkasının Tanrısı*, Irmak Zileli'nin *Bende Ölen Sensin*, Mustafa Orman'ın *Annem Gittiğinden Beri Çiçek Ekmiyoruz Bahçeye*, Ömer F. Oyal'ın *Bahara Bir Hediyesi* ve Senem Gezeroğlu'nun *Yeniden İnşa'sı* yıl içinde dikkatimi çeken kitaplardan bazıları.

EDEBİYAT DERGİLERİNİN 2022'Sİ...

“ *Dosyalar*
Tartışmalar,
Yeni Şiirler
Yeni Öyküler
Heyecan
Öfke
Mutluluk
Hayat ve
başka şeyler. ”

Hazırlayan: Ömer Yalçınova

2022 EDEBİYAT DERGİLERİNE DAİR...

**Şunu rahatlıkla
söyleyebiliriz:
Bir dergi yayıma
hazırlanırken ne
kadar planlı hareket
edilirse edilsin, hesap
dışı sürprizlerle
doludur.**

Bilinen bir gerçektir: Dergiciliğin maddiyatla uzaktan yakından alakası yoktur. Aksine maddi sıkıntı çeken edebiyatçıların çok daha iyi dergi çıkardıkları edebiyat tarihini az çok bilenlerin malumudur. Sezai Karakoç *Diriliş* dergisini çıkarırken ne kadar maddi imkana sahipti? Başka bir örnek; Cemal Süreya *Papirüs*'ü çıkarmak için büro olarak kullandığı küçük yerin halılarını satmamış mıdır? Bunu Orhan Veli'nin *Yaprak*'ı çıkarmak için mücadele ettiği imkânsızlarla da örneklendirebiliriz. Bizzat şahit olduğum dergiler ise *Atlılar*, *Fayrap*, *Kırklar* ve *İtibar*. Bunların hiçbirini de kâğıt fiyatlarına, matbaa veya posta masraflarına takılıp kalmadı. Bir şekilde bu güçlüklerin üstesinden gelmeyi başardılar. Çünkü dergicilik, eşi benzeri zor bulunur bir heyecandır. O heyecan olduğu zaman aşılması zor sanılan güçlükler bile aşılabilmektedir.

2022'de çıkmaya başlayan veya çıkmaya devam eden dergilerde de bu heyecanı görmek mümkün. Biz birçok derginin editörüyle söyleşi yaparken veya onlardan 2022 yılının değerlendirmesini isterken bu heyecanı gördük. Yıl değerlendirmesi yaparken, editörlerin daha yolun başındayız, yapılması gereken neler neler var gibi sözleri, dergiler için bu lokomotif işlevi gören heyecandan kaynaklanıyordu. Çünkü, dergilerde eserler buluşur. Çünkü dergiler çıkarken hem yazarların hem de editörlerin daha önce fark etmedikleri

yönler çıkar ortaya. Bu da dergicilik heyecanını besleyen bir durumdur. Öyleyse şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Bir dergi yayıma hazırlanırken ne kadar planlı hareket edilirse edilsin, hesap dışı sürprizlerle doludur. 2022'nin hangi dergisini açıp sayfa sayfa incelemişsek, okuyucu olarak biz de bu sürprizleri gördük, onlarla heyecanlandık. Bu da şunu göstermiştir: İki insan bir araya geldiğinde edebi faaliyet, yaratıcılık, buluşçuluk ve gayret en üst düzeye çıkıyor. Evet, dergiler buluşma noktalarıdır, çünkü insanlar ancak bir araya geldiklerinde üretebilmektedirler. Yoksa on kişinin zaten yazdıkları şiir, yazı veya hikâyenin antoloji misali bir araya getirilip yayımlanması dergicilik değildir.

Evet, dergiler “Hür tefekkürün kalesidir.” Evet, “Edebiyat dergilerde yaşar”. Bunlara tabii ki şunu da eklemeliyiz: Dergiler zamana bırakılmış izlerdir. Bu yüzden bütün dergiler, çıkarıldıkları zamandan izler taşır. 1960'da çıkarılmış bir dergiyle, 1980'de çıkarılmış bir dergi kesinlikle aynı değildir. Her ne kadar dergiler için, “süreli yayın” ibaresi kullanılsa da aslında dergilerin bu yüzden

süresi yoktur. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin tıpkıbasımını gerçekleştirdiği *İkindiyazıları*, *Hamle* ve *Dolunay* dergilerini karıştırırken heyecanlanmamızın sebebi de budur. *Hamle* bizi 1950'lere, *Dolunay* 1980'lere, *İkindiyazıları* ise 1990'lara taşımaktadır. 2022'de çıkan dergilerin tamamı da bu özellikle mücehhezdi. Onlarda yakın zamanlarda yaşadığımız maddi veya manevi sıkıntılarının edebi veya düşünsel açıdan işlenmiş izlerine rastlamak mümkündür. İtiraf etmek gerekirse, Türkiye'de çıkan bütün dergilere ulaştığımızı söyleyemeyiz. Fakat ulaştığımız kadarı bile yıl değerlendirmesi için yetti. Yıllıkta yer veremediğimiz belki daha yüzlerce dergi vardır. Bu sayılar da bizi, 2022 ve ilerleyen zamanlar için ümitlendirmektedir. İnternet siteleri ve sosyal medyadan dolayı dergilerin artık ömrünü tamamladığına dair öngörülere rağmen dergiler çıkmaya devam ediyor. Çünkü hiçbir internet sitesi veya sosyal medya, dergilerin oluşturduğu heyecan, motivasyon ve samimiyeti yakalayamamaktadır. Biz de dergi değerlendirmelerini yaparken bu motivasyonu yakalamaya çalıştık. Bu motivasyonun peşinde dergileri okumak, geçmiş sayılarını karıştırmak müthiş faydalı ve zevkli bir çalışmaydı. Yıllıkta 2022'nin edebiyat dergiciliği yönünü özetleyen; dört söyleşi, dört editör yazısı ve on dokuz dergi değerlendirmesi de aslında bir nevi bu zevk ve faydaya farklı yönden davettir.

Ömer Yalçınova, Aralık 2022.

2022 YILINDA HECE DERGİSİ

Âtîf Bedir

Hece Dergisi Editörü

1997 yılından bugüne 26 yıldır yayın hayatını sürdüren Hece dergisinin 2022 yılı ocak ayında çıkan sayısı derginin her yıl geleneksel hale getirdiği kültür ve edebiyat adamlarına yönelik sayılarından sonuncusu olan “Dostoyevski Özel Sayısı” olarak yayımlandı. Genel yayın yönetmeni Rasim Özdenören’in öncülüğü ile Birsen Karaca’nın editörlüğü, Rusya’dan Maria Mihaylovna Repenkova ve Aleksandr Borisoviç Krinitsin’in danışmanlıklarında hazırlanan ve içeriğinde farklı uzmanlık alanlarının yaklaşımını yansıtan özel sayıda toplam 84 çalışma yer almaktadır. Bu özel sayıda, Dostoyevski’nin biyografisini, eserlerini, kullandığı sanat araçlarını, görüşlerini, başkalarının onu nasıl anımladığını, etkilenen ve

etkileyen olarak çok farklı ülkelerin edebiyatlarındaki, münferit edebiyat gruplarındaki ve genel olarak entelektüel dünyadaki yerini inceleyen birbirinden değerli araştırma yazıları, kuramsal çalışmalar, yaratıcı yazarların imgelem dünyasında yaşayan Dostoyevski resimlerini barındıran eserler bulunmaktadır.

Hece dergisi Şubat 2022 sayısında şiir ve yazıların yanı sıra her yıl şubat ayında yapılan bir önceki yılın şiir kitaplarının değerlendirildiği ve editörlüğünü Mehmet Solak’ın yaptığı “2021’de Şiir” dosyası yer aldı. Bu sayının Yakın Bakış bölümünde Cihan Aktaş ve Mehmet Sümer’in son çıkan kitapları üzerine yazarlarıyla yapılan söyleşiler ve kitaplar üzerine yazılara yer verildi. Mart 2022 tarihli sayısının dosya konusu ise “Günümüz Başkurt Şiiri”. Editörlüğünü Kübra Genç’in yaptığı dosyada, günümüz Başkurt şairleri hakkında kısa bir biyografi şairlerden seçilmiş birer şiirlere yer verildi. Bu sayının Yakın Bakış bölümünde ise Ethem Erdoğan var.

Derginin Nisan 2022 sayısındaki dosya konusu ise “İhsan Deniz Şiiri”. İhsan Deniz şiiri üzerine yetkin kalemler tarafından yapılan değerlendirme yazılarına yer veren dosyanın

editörlüğü Mehmet Solak'a ait. Bu ay Yakın Bakış Bölümünde Tunay Özer şiiri üzerine söyleşi ve yazıya yer verildi. *Hece*'nin Mayıs 2022 sayısının dosya konusu ise şair-yazar İbrahim Demirci. Editörlüğünü Osman Öz-bahçenin yaptığı dosyada İbrahim Demirci ile yapılan bir söyleşi ve eserleri üzerine çok sayıda yazıya yer verildi. Bu ay Yakın Bakış bölümünün konluğu Mehmet Solak oldu.

Hece her yıl Haziran-Temmuz-Ağustos aylarında geleneksel bir faaliyet haline dönüştürdüğü tematik özel sayılarında bu kez "Kudüs Özel Sayısı"yla okurlarını selamladı. Kudüs şehrinin çeşitli yönleriyle farklı bakış açılarından tanımak ve tanıtmak; din, tarih, siyaset, sanat ve hayat cep-helerinden yansımalarını sergilemek gayesiyle İbrahim Demirci, Muhittin Ataman ve Halid Üveysi'nin editörlüğünde hazırlanan bu özel sayıya çok sayıda yerli ve yabancı yazar çalışmalarıyla katkıda bulundu. Arapça ve

İngilizce olarak yayımlanmış birçok makale tercüme edilerek özel sayıda yer aldı. *Hece* dergisinin Eylül 2022 sayısı 23 Temmuz'da kaybettiğimiz Türk edebiyatının büyük ustası ve *Hece* dergisi genel yayın yönetmeni Rasim Özdenören anısına hazırlanan *Hece* Taşı dosyasıyla çıktı. Dosyada otuz kadar yazarın Rasim Özdenören üzerine yazılarına yer verildi. *Hece* her ay yer verdiği dosyalar dışında bu yıl da yayımladığı şiirlerle öne çıktı. Başta Cahit Koytak, Arif Ay, İhsan Deniz, Faruk Uysal, Hüseyin Atlansoy, Mehmet Aycı, Mustafa Uçurum olmak üzere çok sayıda şair şiirleriyle her ay dergi sayfalarında boy gösterdi. Yine *Hece*'de her ay düzenli olarak Cahit Koytak "Kur'an: Herkese İnen Kitap" başlığı altında meal çalışması, İbrahim Demirci, "Okuryazarın Notları", Ömer Aksay, "Şiir Gündelikleri", Mehmet Aycı, "Portre", Mehmet Solak, "Başka Bakış", Turan Karataş da "Bir Okurun Notları", Ertan Örgen, "Aylak Okumalar" okuru selamladı.

Hece dergisinin Eylül 2022 sayısı 23 Temmuz'da kaybettiğimiz Türk edebiyatının büyük ustası ve Hece dergisi genel yayın yönetmeni Rasim Özdenören anısına hazırlanan Hece Taşı dosyasıyla çıktı.

OKUR DERGİSİ'NİN 2022'Sİ...

Yusuf Temizcan

Okur Kitap Dergisi Editörü

Okur dergisi 2016'nın sonlarına doğru yayın hayatına başladığında aklımızda tek bir şey vardı. Aslında birçok şey vardı ama tek bir yere yoğunlaşıyordu diyelim: Türkiye'de kitaplar üzerinden fikir tartışması yapacak ve kitap kültürünü konu edinecek bir dergiye ihtiyaç var. Nereden geliyor bu ihtiyaç? Ülkemizde binlerce yayınevi var, her geçen yıl sayıları artıyor, her yıl on binlerce yeni kitap yayınlanıyor, çok ciddi bir kültürel canlılık var ancak bu kitapları kritik edecek, onlar üzerine konuşacak ve iyi kitaplara işaret edecek rehber niteliğinde yayınlar çok çok az. İşte bunu bir sorumluluk bilerek yayın hayatına başladı *Okur*.

Okur dergisi çıktığında piyasada sadece birkaç tane kitap dergisi vardı. Bu kadar çok kitabın üretildiği bir

ülkede bu sayı çok çok az kalıyordu. Zamanla bu dergilerden bazıları yayın hayatını sonlandırdı, başka dergiler de çıktı, gazetelerin bazıları kitap ekleri vermeye devam ediyor ancak ben hâlâ çok yetersiz olduğunu düşünüyorum. Hepimiz eleştirinin ülkemizde bir türlü yerleşemediğinden şikâyet ederiz ama eleştiri yazarlarını teşvik edecek ve onlara uygun ortamlar sunacak mecraları üretmekte yeterince cesur davranamayız. *Okur* bu anlamda mümkün olduğunca mutedil bir çizgi üzerinde durmaya çalışarak, yanlış davranmayarak ve sadece nitelikli metinleri ön plana çıkartarak altı yıldır hiçbir sayıyı aksatmadan vaktinde çıkmaya ve işini ciddiye almaya çalıştı. Son bir yılda *Okur*'da neler yaptığımızı göz attığımızda mevcut bölüm ve köşeleri güçlendirirken her sayıda yeni bir şeyler denemeye çalıştığımızı gözlemliyoruz. "Dünya Ne Okuyor", "Türkiye Ne Okuyor", "Keşke Çevrilsen", "Çocuk Edebiyatı Kitaplığı", "Tahlil", "Benim Kitaplarım", "Ne Okur?", "Hatırat Kitaplığı" gibi köşe ve bölümler dergiye hareketlilik ve devamlılık katarken onlarca kitap eleştiri yazısına da yer vermeye çalıştık. Tarih, sosyoloji, edebiyat, bilim, fantastik, sinema, çocuk gibi alanlar başta olmak üzere geniş bir sahada yüzlerce kitaba sayfalarımızda okuyucuyla buluşturduk.

2021'in yıldız kitaplarını on iki farklı kategoride *Okur*'un yazarları seçti. Yıl içinde yayınlanmış on binlerce kitap arasında hangileri daha çok dikkatimizi çekmiş, görmüş olduk. AVM Kütüphaneleri üzerine müstakil bir dosya yaparak kitap okuma alanlarımızın çeşitliliğini, yeni imkanları ve zaafı masaya yatırdık. Yine bu yıl bir başka sayıda Kamu Yayıncılığı'nın handikaplarını, okuyucuya neden sağlıklı bir şekilde ulaşamadığını, bundan sonra ne yapmak gerektiğini değerlendirdik. Exlibris dosyası yaparak nostaljik bir öykünmenin ötesinde kitabı kişiselleştirme aracı olarak Exlibris'lerin neden hâlâ ilgi gördüğünü konuştuk. *Okur*'da dosyalar ve kitap eleştiri yazıları kadar söyleşilere de çok önem veriyoruz, bu yıl da bu durum değişmedi. Sezai Karakoç'un vefatı üzerine yayıncısı ile konuştuk. Tasarımcı söyleşilerimiz adetimiz olduğu üzere devam etti. Çocuk

edebiyatı alanında yazarlar ve yayıncılarla ayrı ayrı söyleşilerimiz yayınlandı. "Ne Okur?" köşesinde yazarlar okuma rutinlerini paylaştılar. Sahafarla söyleşi yaptık, usta isimleri orta sayfada konuk ettik, "Benim Kitaplarım" köşesinde her sayıda farklı bir ismi konuk yazar yaparak "Sizin yazı dünyanızı inşa eden yazarlar ve kitaplar hangileriydi?" sorusuna yanıt aradık. Türk şiirinin geleceğini konuştuk, edebiyatımızda hayvanların yerini müzakereye açtık.

Hem kapak hem de iç sayfa tasarımıımızda sadeliği ve boşlukları öne çıkartmayı önemsedik. Dergiye yazan herkesle bir şekilde iyi ilişkiler kurmaya, yazısı yayın kurulundan geçmese bile yeniden üretmesi konusunda teşvikkar davranmaya çabaladık. Yer sınırlarından ötürü dergiye alamadığımız kitapları vitrin köşelerinde ağırladık ve yine okuyucunun dikkatine sunduk. Bu arada dijital mecraları da aktif kullanmaya çalıştık. *Okur*'un yolculuğu kuruluşundan bu yana, yayın yönetmenimiz, yayın kurulumuz, mutfak ekibimiz, tasarımcımız, matbaa çalışanları, destekçilerimiz ve okuyucularımızla mümkün hale geldi. O yüzden her birine ayrı ayrı müteşekkirim. Umarım Türkiye'deki entelektüel canlılığı yansıtabilecek, birbirinin kopyası değil farklı işler ortaya koyabilecek ve çıtayı daha yukarıya taşıyacak onlarca yeni kitap dergisi ile karşılaşırız. *Okur* bu anlamda ilham olabilirse ne mutlu.

Dergiye yazan herkesle bir şekilde iyi ilişkiler kurmaya, yazısı yayın kurulundan geçmese bile yeniden üretmesi konusunda teşvikkar davranmaya çabaladık.

OLAĞAN ŞİİR'İN 2022'Sİ...

Aykut Nasip Kelebek

Olağan Şiir Dergisi Yayın Yönetmeni

Olağan Şiir'i 2018 Mart-Nisan'ında iki aylık periyotlu bir şiir-eleştiri dergisi olarak çıkarmaya başladık ve beş yıla yaklaşan süreçte herhangi bir aksaklık yaşamadan derginin 27. sayısına dek geldik. Derginin ilk çıkışında planımız şuydu: Daha ziyade genç şairlerin şiirlerine yer verecek ve 2010 Kuşağı içerisinde anılan belli başlı arkadaşlar hakkında dosyalar hazırlayacaktık. Bu bağlamda geriye doğru Serap Aslı Araklı, Muzaffer Serkan Aydın, Turgay Demirel, Orhan Özekinci, Abdullah İlhan, Berat Bıyıklı, Belya Düz, Elyesa Koytak, Raşit Ulaş ve Selim Sina Berk hakkında ayrı ayrı dosyalar hazırladık. Genç kuşağın bu isimlerden oluştuğuna dair bir söylemimiz yoktu -nitekim önümüzdeki sayılarda kuşağın başka şairleri hakkında da dosyalar yayımlayacağız-; ama bu fotoğrafın okura az çok bir fikir verebileceğini düşünüyorduk. Sonuç itibarıyla, dışarıdan okurların da sıkça ifade ettiği üzere ortaya arşivlik bir iş çıktı; bu arşivin, elbette kuşağın gelecekteki durumuna da bağlı olarak, edebiyat tarihçilerinin ve eleştirmenlerin bir hayli işine yarayacağını umut ediyoruz.

Olağan Şiir, ilk iki yılında bizim de tahminlerimizin ötesinde bir tevaccühle karşılaştı, şiir kamununun ilgi ve beğeniyle yaklaştığı merkezi bir yayın haline geldi, ürün akışının artışıyla organik bir şekilde büyüdü ve işin güzel yanı, dışardan aldığımız bu minvalde tepkiler bizim de dergiyi daha bir şevkle çıkarmamızda bir hayli etkili oldu. Zaman içerisinde başlangıçtaki çerçvemizin dışına çıkarak birçok şairin katılımıyla şiirle bağlantılı çeşitli kavram ve sorunlar etrafında (Şiir ve İdeoloji, Şiir ve İktidar, Şiir Eleştirisinin Durumu) soruşturmalar, modern şiirin kimi yönlerine bazı paradigmlar üzerinden eleştiriler getiren (Şiirde Mânâ, Şiirde Tahkiye) dosyaları hazırladık ve önceki kuşakların önemli temsilcilerini (Hakan Arslanbenzer, İsmail Kılıçarslan) yeni perspektiflerden ele alan sayılar çıkardık. Üzerine ölü toprağı serpilmiş izlenimi veren şiir ortamına biraz hareket, biraz dinamizm getirmek istedik; gerek modern şiirin gerekse de bizim şiir ortamımızın bazı ezberleriyle mücadele ettik ve hem şiirde hem şiir eleştirisinde yaklaşımlarımızın kabul gördüğünü ve yayıldığını gözlemledik.

Olağan Şiir'in yetiştirici ve yönlendirici bir tarafı var. Mevcut 27 sayımızı baştan sona okuyanlar hem modern Türk şiirinin geçmişten günümüze gelişimi hem de yaşayan şiir hakkında çok ciddi bir birikim sahibi olur. Yahya Kemal ve Ahmet Haşim kuşağından İkinci Yeni şairlerine, İsmet Özellerden henüz ilk kitabını yayımlamış şairlere kadar birçok isim hakkında derinlikli yazılar yayımladık ve birçok şairin sadece şiirine değil poetikasına da eğilen incelemelere sayfalarımızda yer verdik. Öte yandan, günümüzün birçok önemli şairinin ve gelecek vaat eden gençlerin şiirlerini düzenli olarak okurla buluşturuyoruz. Bu isimler arasında Zafer Acar, Ömer Yalçınova, Hakan Kalkan, Güven Adıgüzel, Osman Serhat Erkekli, Hüseyin Peker, Hüseyin Akın, Sami Uluğ, İlhan Kurt, Mehmet Baş, Hüseyin Kalyan, Abdullah İlhan, Can Acer, Eray Sarıçam, Enes Talha Tüfekçi, Kaan Eminoglu, Yunus Emre

Koşar, Yunus Emre Aklibaşında, Mahsum Oğrak, Mehmet Ali Genç, Turgay Demirel, Hasan Hüseyin Özbunar, Samet Kara, M. Burak Çelik, Furkan Ece, Murathan Cıla, Melike Aydın Acar ve Buse Akman isimlerini hemen zikredebiliriz.

Modern Türk şiirine ve genel olarak sanata belli bir perspektiften yaklaşıyoruz. Bu yaklaşımımızı hem şiirlerimiz hem poetik metinlerimizle açıkça ortaya koyduk, özellikle de “Şiirde Mânâ” ve “Şiirde Tahkiye” dosyalarımızı ilgili okura burada yeniden referans gösterebiliriz. Burada yeniden özetlemek gerekirse: Kolay tüketilebilir bir şiire karşıyız ama arapsaçına dönmüş bir dil ve üsluba da karşıyız; dolayısıyla ne dediği belli, okur tarafından anlaşılabilir bir şiir yazıyoruz. Şiiri kendi içinde başlayıp biten bir hadise kabul edenlerin aksine toplumsal meselelere açık, dünyada olup bitenlere duyarlı, bütün bunların yanında estetik açıdan da üst düzeyde bir şiir teklif ediyoruz. Fransız sembolizmi üzerinden Türk şiirine giren, II. Yeni’de kendine göre zirvesini bulan ve hâlâ bazı çevrelerde karşılık bulmaya devam eden muğlaklığa karşın aydınlığın yanındayız. Böyle bir plan ve programımız, sanata ve dergiciliğe ilişkin bir “fikrimiz” var ki bunlar olmadan dergicilik yapılamaz. Nitekim kastettiğim anlamda bir fikre sahip olmayan, üç-beş akranın bir araya gelerek bizim de bir dergimiz olsun mantığıyla çıkardıkları dergilerin uzun ömürlü olmadığını da rahatlıkla söyleyebiliriz.

Olağan Şiir, ilk iki yılında bizim de tahminlerimizin ötesinde bir teveccühle karşılaştı; şiir kamuoyunun ilgi ve beğeniyle yaklaştığı merkezi bir yayım haline geldi.

ŞİİR VERSUS'UN 2022'Sİ...

Ali Oturaklı

Şiir Versus Editörü

Yayın yönetmenliğini Furkan Çalışkan'ın üstlendiği, Ahmet Ölmez'in yazı işleri sorumlusu olduğu, Enes Kılıç, İsmail Kılıçarslan, Mehmet Emin Küçük, Rıdvan Tulum ve Samed Karataş'tan oluşan yayın kurulu ile Haziran 2020'de yayın hayatına başlayan *Şiir Versus* dergisi olarak son dönemde işlevsiz hale gelen teori ve manifestoların ötesinde iyi şiirin kendisine doğrudan gitme çabasıyla dikkat çektiğimizi düşünüyorum. İddia olarak yenilik, farklılık veya avangartlık yerine bizzat şiirin kendisini ortaya koyduk. Şiirin bizzat kendisini ortaya koyma çabamızı geniş bir yaş grubu yelpazesinde gerçekleştiren ne gecikmiş anlamların ne de gelecek imkânların peşinde olmayı tercih ettik aslında. Dilin imkânlarını genişletmek yerine bu imkânları fark ettirmeyi hedefledik. Türk şiirinin hala bazı insanlık durumlarına yeterince sızmadığı, erişemediğini, Türkçenin yer yer gerisinde kaldığını düşünüyoruz. Bu tür eksiklikleri fark etmeyen ve yokuş bir yolda yukarı çıkmaktansa yan yan yürümeyi tercih eden, popüler/sağlıksız avangart söylemlerden uzak durmaya çalıştık. Türkçenin var olan sınırlarını belirgin hale getirerek diğer dergilerden de ayrılmış olduk bir bakıma. Herhangi bir kavram, teori veya manifestoda donup kalmadan yayın politikamızın canlılığına atıf yaparak metin yayımlamayı

tercih ettik. Ahmet Murat'ın "Dün:" şiiri ile açılışını yapan dergimiz, yayın kurulundaki şairlerin yanı sıra Salim Nacar, Can Acer, Abdüssamed Bilgili, Gökçe Özel, Fazıl Baş, Alper Gencer, Orkun Elmacıgil, Ömer Erdem, Özgür Ballı, Murat Sözer, Muhammet Durmuş, Güven Adıgüzel, M. Burak Çelik, Melih Tuğtağ, Tugay Kaban, Belya Düz, Enes Talha Tüfekçi, Dilara Elitaş, Murat Küçükçiftçi, Mesut Çil, İlker Şaguj gibi isimlere de yer verdi. "Dergi Versus Dergi" bölümüyle aylık dergileri, "Kitap Versus Kitap" köşesi ile yeni çıkan kitapları ele alırken, "Çevirmen Versus Çevirmen" yazılarıyla da Archibald Macleish, Wallace Stevens, Walt Whitman, T. S. Elliot, William Blake ve Philip Larkin gibi dünya şiirine yön veren şairlerin; Ali Püsküllüoğlu, Cevat Çapan, İsmail Haydar Aksoy, Talât Sait Halman, Can Yücel, Memet Fuat, Osman Türkay, Suphi Aytimur, Tuğrul Asi Balkar, Selahattin Özpallabıyıklar, Şavkar Altınel ve Roni Margulies gibi çevirmenlerce şiirimize nasıl katıldıklarını işledik. Yunte Huang, Patricio Lerzundi, Maya C. Popa, Balazs Szollossy, Anne Carson, Jope Angel Levya, Ghassan Zaqtan gibi günümüzün yabancı şairlerinin şiirlerini yine günümüz şairlerinin çevirileriyle dilimize kazandırırken yurtdışında yaşayan şairlerin şiirlerine ve fikirlerine de yer verdik. Hakan Şarkdemir'in "Şiirin

gücü, bizim için vazgeçilmez olanı bir şey talep etmeden haber vermesinde yatar.” Eren Safi’nin “Ezra Pound’u yıllarca tımarhaneye tıkmalarının sebebi faşizm değildir faize karşı olmasıdır. Çünkü iktisat görüşü insanın siyasi görüşünü belirleyen temel şeydir.” Nicanor Parra’nın “Anti-Şair yaşamı mahalli ağızlarda arar.” gibi söyleşilerimizle de nefes alma çabasında bile bulunmayan şiir gündeminin içine pek dile getirilmeyen parametreler ekleyerek farklı soluk biçimlerini hatırlatmaya çalıştık. “Gök gürültüsü yarım kalmaz, ses ve ışık arasında bir zaman farkı olarak kamaşmayı hediye eder bize. Buna şiir diyerek kapılar ve omuzlar arasında morarmış bir alana insan olmanın meselelerini davet ediyoruz. Şiir Versus X.” demiştik ilk sayımızda, 2022 yılında ise; Filistin sahnesinde siyasi ve kültürel olanı birbirinden ayırmanın zorluğunu, politik gerçekliğin dışında bir kültürel üründen bahsetmenin lüks olacağını Filistin’in en önemli şairlerinden Ghassan Zaqtan ile söyleşi yaparak dile getirdik. Paul Oppenheimer’in

Ingeborg Bachmann üzerine kaleme aldığı yazıyla da zihin pencerelerini poetik anlamda aralamış olduk. Taşra şairliğinin yanında ayrıca şairin sanal varlığı konusu üzerine düşerken ustalığa vardığı noktada hep yolunu değiştiren ve Türkçeye hatırı sayılır tesirler bırakan Ahmet Oktay’ı da sayfalarımıza ekledik. Kısa süre sonra çıkacak olan yeni sayımızda ise son kitabı *Epik Damar* ile 1990’dan günümüze Türk şiirinin epik referanslarını ele alan Servet Şengül ve yine 90 kuşağının etkili ismi Osman Özbahçe ile söyleşi gerçekleştirdik. Bir yer bildirimini olarak kendimizi ne merkezde ne ötekide ne uzakta ne de yakında gördük. Dergilere dair yapılan tanımlamaların önemini yitirdiğini, her fırsatta kolayca dile getirilen “efendimiz acemilik” sözünün artık iyice “efendimiz ustalık” sözüyle eşitlendiği bir aralıkta yayıncılığa devam ettiğimizi düşünerek, Türkçe neyse dergi olarak o olmaya çalıştığımızı da şöyle ifade ettik: “Neler mi oluyor Türk şiirinde? Bir yandan ucuz politik galip gelmeye çalışırken diğer yandan da şiir kültürüne dair meselelerin, Türk şiirinin esas meseleleriymiş gibi sunulmasını izliyoruz. Bu iki tutumun da uzatıldığında, Türkçeye geliyoruz. Bize dair olanın sınırlarını tespit etmek, alanını genişletmek, günümüz koşullarındaki soyuttan somuta bütün yaratılış ve yaşayış hallerimizi, sahici olanla kurulaacak sağlıklı bir irtibatla Türkçeye taşıyamaya hatta Türkçeye yetiştirmeye çalışıyoruz. Türk şiirinin var olduğundan bugüne değişmeyen huyuyla ne mağlup olup silinmek ne de galip gelip donmak, bu ikisi arasında beraberlikle sınırlandıramayacağımız bir yer bildirimimizle geliyoruz, şiirle.”

Herhangi bir kavram, teori veya manifestoda donup kalmadan yayın politikamızın canlılığına atf yaparak metin yayımlamayı tercih ettik.

BİR ŞEHRİN HAFIZASI OLMAK: ALKIŞ DERGİSİ

İlk sayısı 2002 yılının Nisan ayında çıkmış. Dolayısıyla *Alkış* için Kahramanmaraş'ta çıkarılan kültür sanat dergileri arasında en uzun ömürlüsü diyebiliriz. 20 yıl süren bu istikrar ve çalışkanlığı biraz olsun anlayabilmek için, derginin sahibi Oğuz Paköz'ün şu cümlelerine dikkat etmek gerekir: “*Alkış* çok eskilerden dua anlamında kullanılırdı. Dua ile dava aynı kökten türemiştir ve dava dilek demektir.”

Alkış'ın bir şehrin hafızası olmak gibi güçlü bir yönü bulunmaktadır. Bununla birlikte *Alkış*, 125 sayı boyunca ulusal düzeyde yazılmış şiir, hikâye, deneme ve söyleşiler yayımlamaktan vazgeçmemiştir. Dolayısıyla *Alkış* için, yerelin içinde kalmış, hapsolmuş, boğulmuş bir dergi diyemeyiz. *Alkış*'ta Kahramanmaraş'ın hiç bilinmeyen bir yönüyle ilgili bir yazıyla karşılaşmak mümkün. Bununla birlikte, her sayısının başında yer alan ve Oğuz Paköz tarafından yazılan “*Alkış*'tan” sayfasında, Türkiye'nin o aylardaki siyasi ve toplumsal durumuyla ilgili kısa yorum ve notlar vardır. 125. sayıda aynı yazardan, 1960

yılında yıkılan, 1920'lere kadar Kahramanmaraş'ın çok önemli ticaret merkezi olmaya devam eden, büyük bir bedestenin yıkılışını okuruz. *Alkış* bu şekilde, hem bugüne hem de geçmişe yönelik bakış açısıyla okuyucusunda heyecan yaratabilen bir dergi.

Derginin sabit yazarları da var. Bunlar da aslında dönem dönem değişiyor. Bu yüzden *Alkış*'ın bütün sayıları incelendiğinde, değişen konularıyla birlikte, değişen yazarları, Kahramanmaraş'ın farklı dönemlerini siyasi, edebi, kültürel ve tarihi açılarından okumak, yorumlamak ve çalışmak isteyenler için bulunmaz bir imkân. Son dönemlerdeyse, Oğuz Paköz, Serdar Yakar, Ali Büyükcıpar, Hüseyin Burak Us, Hanifi Yılmaz, Celalettin Kurt, Ercan Kozanoğlu, Recep Şükrü Güngör gibi birçok edebiyatçı ve araştırmacının yeni çalışmalarını, *Alkış*'tan takip edebiliyoruz. Serdar Yakar, *Alkış* dergisinde hem yeni araştırmalarını yayımlıyor hem de o ay için önemli olan kişi ve konuları işleyen denemeler yazıyor. Mesela 125. sayıda Rasim Özdenören'e dair yazmış. Oysa biliyoruz Serdar Yakar *Yedi Güzel Adam ve Gençlikte*

İSTİKAMET ÜZERE: AŞKAR

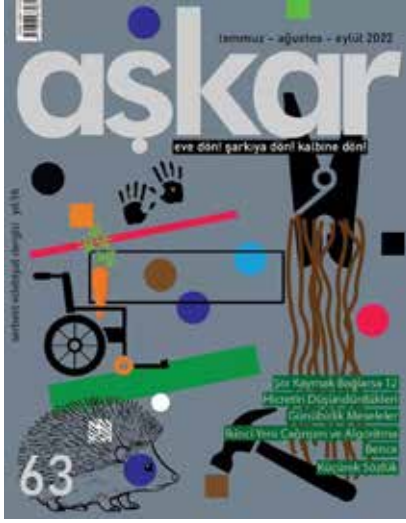
İlk sayısı 2008 yılında çıktı. 63. sayısı, 2022'nin Temmuz-Ağustos-Eylül aylarını kapsıyor. *Aşkar* üç ayda bir çıkıyor (ilk 19 sayısı iki aylıktı). İlk sayısının tarihini ve yayın periyotunu belirtmemizin sebebi, *Aşkar*'ın istikrarlı bir dergi olduğunu söylemektir. Üç ay uzun bir süredir. Editör veya yazar, bu üç aylık süreçte, ortamdan kopabilir, derginin gündeminden çıkabilir. Fakat *Aşkar*'ı çıkaran ekip, üç ay değil sanki üç yıl geçse aradan, dergi çıkarmak fikrinden ayrılmayacakları gibi, söyleyecekleri söze de sınıksız bağlılar.

Üç aylık olmasına rağmen *Aşkar*, öyle devasa boyutlarda çıkmıyor. Mesela 63. sayı 80 sayfa, 61. sayı 94 sayfa. Hatırlıyorum, ilk on sayısı da az sayfalıydı. Bu durum, *Aşkar*'da ürün yayımlamanın zorluğunu gösteriyor. Demek ki dergiye gönderiler eserler, sıkı bir editöryal denetimden geçiyor. Yoksa üç aylık süreçte, belki 200 sayfa ürün toplamak işten bile değildir.

Aşkar, ilk sayısından itibaren İdris Ekinci'nin editörlüğü ve denetiminde çıkıyor. Fakat bu, dergide İdris Ekinci'den başka kimsenin söz hakkı olmadığı anlamına geliyor. Buna İdris Ekinci'nin ekibi mi demek lazım, yoksa *Aşkar* ekibi mi, net cevap ve-

remiyorum ama *Aşkar*, belli bir ekibi, kadrosu olan ender dergilerden biridir. Derginin künyesine bakmak, bu ekibi kimlerin oluşturduğunu gösteriyor: Mustafa Melih Erdoğan, Hüseyin Karacalar, Regaib Albayrak, Aziz Mahmut Öncel, Özgür Ballı, İrfan Dağ. Hemen belirtmek lazım, *Aşkar* ekibi künyede geçen isimlerden ibaret değil. Mesela Yunus Emre Altuntaş ve Mehmet Raşit Küçük-kürtül gibi sayabileceğimiz daha birçok isim de bu ekibin içinde. Neden böyle söylüyorum? Çünkü *Aşkar*'da belli bir şiir görüşü, hayat ve insana bakış açısı hakimdir. Bu görüş ve bakış açısına yakın durmayanlar, zaten *Aşkar*'a gelmiyor. Gelenler de zaten *Aşkar*'ın her sayısında ürün yayımlamaya, diğer ifadeyle dergiye katkıda bulunmaya çalışıyor.

İstikrar ve irade göstermek, *Aşkar*'ın sadece belli periyotlarla çıkışında veya aynı isimlerin ürün yayımlamasında görülmez. İdris Ekinci'nin, farklı başlıklar altında sürdürdüğü "İsmet Özel Okumaları"nın 18.si 62. sayı (Nisan-Mayıs-Haziran 2022) yayımlanmış. Özgür Ballı'nın "Bence" başlıklı yarı günce, yarı deneme yazıları da uzun süredir devam ediyor *Aşkar*'da. Dergide ayrıca "10 Pasaj 1 Baraj" gibi farklı köşeler var. Dolayısıyla *Aşkar* için

kendi bakış açısı doğrultusunda ifade yolları bulmuş bir dergi diyebiliriz. Öyle her sayıda farklı bir şey denemek gibi kaygıları da yok. İstikamet üzere uygun adım yürümek, *Aşkar*'ı daha iyi tanımlayan bir ibare.

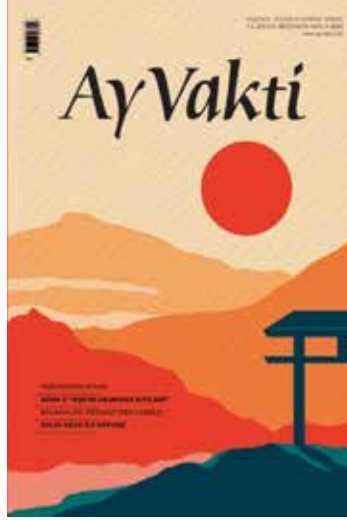
Aşkar için diğer belirtmemiz gereken husus; kendi gündemini oluşturmasıdır. Ekip olmakla ilgili bu biraz da. Ekip olmak, birbirini okumak, takip etmek ve kollamak manasına da geliyor. Mesela *Aşkar*'da uzun süre şiir yayımlamış ve bu şiirleri kitaplaştırmışsanız, kitabınız *Aşkar*'ın gündemine girebilir. Aynı şey hikâye ve deneme kitapları için de geçerli. *Aşkar*'da sizinle söyleşi yapılır, kitaba dair denemeler yayımlanır. *Aşkar*'ın yazı ve söyleşileri ardi ardına okunduğu zaman, bu, kendine özgü gündemin dışına çok da çıkmak istemeyen tutumu rahatlıkla görmek mümkün. *Aşkar* için bunun avantajı çok fazla. Dezavantajlarının olduğu da söylenebilir. Avantajlarından biri, kendi işine yoğunlaşmak, dağılmaktan

kurtulmaktır. Dezavantajlarından biri ise, kısır döngü içine düşmektir. *Aşkar*'ların 63. sayılık geçmişine baktığımızda, kısır döngüye çok düştükleri söylenemez. Gündemde olan tartışmalar ise, *Aşkar*'ın sadece satır aralarında kendine yer buluyor. Sıcak gündemden bu şekilde kendilerini koruyorlar da denilebilir.

Okunan, ne dediği üç aşağı beş yukarı anlaşılın, sözü olan şiirlere yer veriliyor *Aşkar*'da. Mustafa Melih Erdoğan'ın "Anlatımcı Şiir" araştırmaları bu noktada ilgiye değer. Erdoğan'ın yurtdışı bir kaynak veya referans arayışı içine girmeden, doğrudan Türk edebiyatı üzerinden bu şekilde, bir kavram üzerine gitmesi ve bunu temellendirmesi, *Aşkar*'da işaret etmeye çalıştığım istikrarın, bakış açısı ve şiir görüşünün bir getiresi, daha doğrusu derinleştirme faaliyetidir. Bu bakış açısını oluşturan bilgi, fikir, hareket ve ürün bağlamında İsmet Özel'in şiir ve düşüncesi, *Aşkar*'ın merkezinde duruyor.

Aşkar için kendi bakış açısı doğrultusunda ifade yolları bulmuş bir dergi diyebiliriz. Öyle her sayıda farklı bir şey denemek gibi kaygıları da yok.

SABIRLA YÜRÜMEK: AY VAKTİ

**Eylül-Ekim 2022
tarikhinde Ay
Vakti'nin, 200.
sayısı yayımlandı.**

Ay Vakti; *Bir Nokta* veya *Aşkar* dergilerini değerlendirirken belirttiğimiz gibi, kendi gündemini oluşturan, “kendisiyle varolan” ve bunu okuyucusuna bir teklif olarak sunabilen süreli yayınlardan. Belirli ilkelerle hareket ediyor *Ay Vakti*. Bu ilkelerin kaynağı İslam. Zaten isminden de anlaşılabilir bu: “Ay önderin işaret parmağının remzidir.”, “Ay, Allah'ın ayetlerindedir. Vakit, her şeyi kayda alan döngüdür.” Önderden kasıt tabii ki Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'dir. Derinin isminden başlayan bu inanç, ahlaki hassasiyet ve bakış açısı onu *Mavera*, *Edebiyat*, *Diriliş* ve *Büyük Doğu* dergilerine bağlar. Fakat *Ay Vakti*, günün de farkındadır ve kesinlikle uğraşları sadece bu dergilerin oluşturduğu muhafazakâr ya da dini diyebileceğimiz kültürel geleneğe eklenmek de-

ğildir. Onlar günü kollarlar, toplumun nabzını tutarlar, siyasi, ekonomik veya sosyolojik gelişmeleri takip ederler, ama bunların akıntısına kapılmazlar. Onlara bir cevap olarak da çıkar *Ay Vakti*. Eylül-Ekim 2022 tarihinde *Ay Vakti*'nin, 200. sayısı yayımlandı. İlk sayısı Ekim 2000'de çıkmış. 22 yıllık bir yayın serüveni. 200. Sayıda bu serüveni anlatan, bu serüveni esnasında gözetilen ilkeleri tekrar hatırlatan, “Kıyas- Nefs Mizan-ı Adalettir” başlıklı bir giriş yazısı vardır. Sonrasında ise, Salih Uçak'ın “Kutlu Bir Yürüyüş: *Ay Vakti*” yazısıyla karşılaşıyoruz. Bu iki yazı, bir nevi 200 sayılık yayın sürecinin özeti mahiyetinde. 200. sayıda “Süleyman Çelebi ve Mevlid” dosyasının yapılması ayrıca anlamlı olmuş. 197. Sayının dosya konusuysa, “Sezai Karakoç”. Özel bir sayı bu. Sezai Karakoç'la ilgili hacimli bir dosya. Salih Uçak'ın belirttiği “Kökleri mazide olan atı,” “Hakkı tutup kaldırmak,” gibi *Ay Vakti*'nin özellikleriyle de uyumlu. Bu iki sözden birinin Yahya Kemal'e, diğerinin Mehmet Akif'e ait olduğunu hesaba kattığımızda, *Ay Vakti*'ni daha iyi anlarız. *Ay Vakti*, “bilinç ve eylem ferdin kimliğini belirler.” farkındalığıyla yayınına devam eden, büyük bir boşluğu dolduran dergilerden biri. 2022 yılında da, “Yol sabırdır” düsturunca yürüyüşüne devam eden *Ay Vakti*, çok sayıda nitelikli şiir, öykü ve denemenin yanı sıra, akademik sağlamlığı olan inceleme, araştırma yazılarıyla da dikkat çekmiştir.

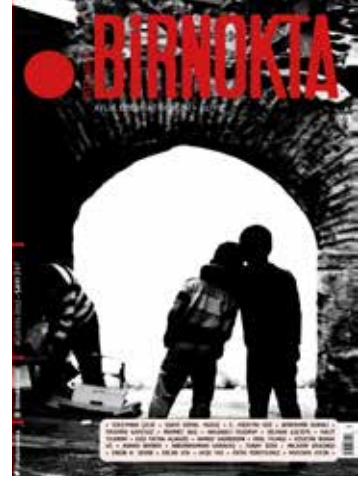
OKUR DOSTU BİR DERGİ: BİR NOKTA

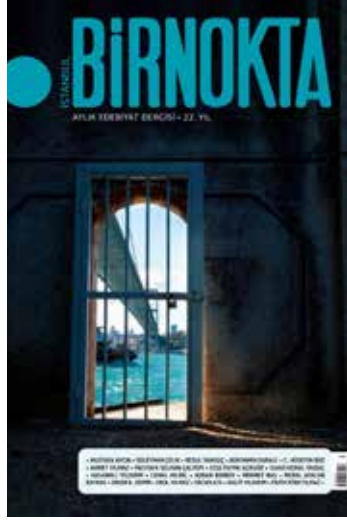
İlk sayısı, 2001’de çıkmış. 249. sayısı, Ekim 2022 tarihinde çıkmış. 21 yıldır süren bir dergicilik serüveninin adıdır *Bir Nokta*. Derginin Genel Yayın Yönetmeni Mürsel Sönmez’in de sık sık vurguladığı üzere *Bir Nokta*, Sezai Karakoç’un çıkardığı *Diriliş* dergisiyle, Nuri Pakdil’in çıkardığı *Edebiyat* dergisinin ortak çizgisini devam ettiriyor. Bu çizgiye, kısaca Rasim Özdenören’in bir kitap adından ödünç alarak “Müslümanca Düşünmek” diyebiliriz. *Bir Nokta*’nın geriye doğru tarandığında, bu çizgiden hiçbir sayısında sapmadığı görülebilir.

Her şeyden önce *Bir Nokta*, ferah bir dergidir. *Bir Nokta*’nın hangi sayısını elinize alırsanız alın, şiir, yazı veya denemelerin, sayfalara sıkıştırılmadığını fark edersiniz. Önemli bir noktadır bu, çünkü maalesef yer sıkıntısından dolayı, birçok edebiyat dergisinin, sıkış tıktık olduğunu görüyoruz. Bu da ürünlerin, hak ettiği şekilde okunmasını zorlaştırıyor. *Bir Nokta*, sayfalarında yer verdiği şiir, hikâye ve denemeleri bu anlamda gösteren, okuyucunun gözünü yormadan okumasını sağlayan bir dergidir.

Ferahtan diğer bir kastımız, karmaşaya mahal bırakmadan, şiir, hikâye ve denemelerin sıralanmasıdır dergide. Her sayının ilk sayfasında, Mürsel Sönmez’in bir denemesi yer almaktadır. Bu denemeler, o ayın nabzını tutan türdendir. Ve o sayının düşünce çizgisini bu yazı belirlemektedir. Mürsel Sönmez, adeta o ay yaşanan siyasi, kültürel, sanatsal, edebi olayların içinden, bir Müslüman olarak nelerin bertaraf edilmesi, nelerin de ön plana çıkarılması gerektiğini gösterir. Bu anlamda Mürsel Sönmez’in yazıları, zamana düşülmüş, kısa not veya yol işaretleri gibidir. Onlar okunduğunda, 21 yıl içinde, Müslümanların hangi yollardan; duygu ve düşüncelerden geçtiği görülebilir.

Mürsel Sönmez’in yazısından sonra, mesela *Bir Nokta*’nın Eylül 2022 tarihli 248. sayısında üç adet öyküyle karşılaşıyoruz. Karşılaştırmak için belirtiyorum; Nisan 2022 tarihli 243. sayısında iki adet denemenin olduğunu görüyoruz. Mart 2022 tarihli 242. sayısında ise, yedi adet şiir var. Demek ki, Mürsel Sönmez yazısından sonra,

Bir Nokta, Sezai Karakoç'un çıkardığı Diriliş dergisiyle, Nuri Pakdil'in çıkardığı Edebiyat dergisinin ortak çizgisini devam ettiriyor.

o sayıda ağırlık hangi türe kaymışsa, onunla başlatmayı yeğliyorlar. Bu bir sayıda şiir olurken, diğer sayıda öykü, sonraki sayıda deneme olabilir. Bu tür değişiklikler, her sayının ayrı bir ahenkle çıktığını göstermesi açısından manidar. Dolayısıyla, denilebilir ki *Bir Nokta*'da karşılaşacağımız ufak değişikliklerin bile bir anlam ve yeri vardır. Bunlar radikal, okuyucusunun gözüne gözüne sokulan cinsten değişiklikler olmasa da. Bir nokta, her şeyden önce zaten okuyucusuna bu dikkat ve hassasiyeti işaret eden, kendi hareketleriyle bunu gösteren bir dergidir.

248. sayıdan devam edelim. Üç öyküden sonra Mustafa Aycın'ın çizgisine yer verilmiş. Hasan Aycın'ın çizgilerinde olduğu gibi Mustafa Aycın'ın çizgileri de düşünce yüklü. Sonrasında şiirlere geliyoruz. 248. sayıda altı şiir ardı ardına okunabilir. Bir Nokta'da

yayımlanan şiirlerin geneli içince, siyaseti kesinlikle göz ardı etmeden, daha çok yüreğe dokunan, biraz lirik, sembolik tarafları ağır basan, biraz düşündürücü, biraz da muhalif şiirlerin *Bir Nokta*'da yer aldığını söyleyebiliriz. Sonrasında iki deneme, 6 şiir daha var. Ercan Ata'nın Hüseyin Burak Us'un yeni şiir kitabına dair değerlendirme yazısıyla, yine Hüseyin Burak Us'la yaptığı söyleşiye geliyor sıra. Sonrasında bir kitap değerlendirmesi daha ve son sayfa Kültür Sanat'a Değinerler köşesi. Hasanali Yıldırım'ın hayat, insan, yazmak, düşünmek, varolmak üzerine yazdığı denemeler, *Bir Nokta*'nın diğer bir düşünce yönünü oluşturuyor. yeni çıkan kitaplara dair değerlendirme yazıları ve o kitabın yazarıyla yapılan söyleşiler de "çağının tanığı olmak" açısından, *Bir Nokta*'nın güçlü yönünü oluşturuyor.

Tüm bunların *Bir Nokta*'da belirttiğimiz üzere, okuyucuyu boğmadan, neyi, nasıl ve neden dediğini bilerek yapılması, ona yönelik yaptığımız "ferah" niteliğini oluşturuyor. Bir de şu var, *Bir Nokta*'nın bu şekilde, bildiğini en iyi şekilde yaparak, yürüyüşüne devam etmesi, her edebiyat dergisi okuyucusunun, iç rahatlığıyla, her zaman ona başvurmasını sağlıyor. *Bir Nokta* bu şekilde okuyucusunda, "orada bir dost var" duygusunu oluşturması açısından da önemli.

ŞİİRİN OLDUĞU HER YERDE: BUZDOKUZ

İlk sayısı Eylül-Ekim 2020’de çıktı. Çıkar çıkmaz da edebiyat ortamını hareketlendirmişti. Daha ismi dolayısıyla bile tartışmaların odağına yerleşti diyebiliriz. *Buzdokuz* ne demekti? Neden bir “şiir-teori-eleştiri” dergisinin ismi *Buzdokuz* oldu? Şöyle: “*Buzdokuz*, mevcut dünyanın sonunu getiren madde...” demekmiş. İsmi, derginin genel politikasıyla çok uyumlu. Çünkü *Buzdokuz* mevcut şiir anlayışlarına meydan okuyor. Bunu şiiriyle yapıyor; teori ve eleştirileriyle de temellendiriyor. Ortada şiir var ama teori yok, teori var ama eleştiri yok gibi bir zayıflık gözlenmedi *Buzdokuz*’da. Fakat dergi, tek bir teori üzerinden de ilerlemiyor. Her iki durum da *Buzdokuz*’un bence en güçlü yönlerini oluşturmuş. Şiir gümbür gümbür, teorik yazılar derinlikli, eleştiriler yerli yerinde. Diğer yöndense, her şair *Buzdokuz*’da hem kendi başına hem de toplu halde duruyor.

Her biri farklı bir poetikaya sahip bunca şairi *Buzdokuz* nasıl bir araya getirdi? Öyle ya, derginin genel yayın yönetmeni Hay-

riye Ünal “çok sesli şiir”, şiir editörü Hakan Şarkdemir “senfonik şiir”, eleştiri editörü Murat Üstübal “dirim kurgu” ismini vermişlerdi poetikalarına. Derginin yayın kurulunu oluşturan diğer şairleri Atakan Yavuz, Zeynep Arkan, Ertuğrul Rast, Serkan Işın veya Burak Ş. Çelikle sorsak, şiir üzerine farklı düşünceler taşıdıklarını görebiliriz. Öyleyse *Buzdokuz*’da başka bir şey var. *Buzdokuz*, belli bir teori veya poetika veya şiir üzerinden ilerlemiyor. O yüzden *Buzdokuz*, mesela sadece “deneysel” veya “görsel” şiiri savunuyor da diyemiyoruz. *Buzdokuz*’un 14 sayılılık geçmişine göz attığımızda, onun derdinin sadece şiir olduğunu fark ederiz. Bu şiirin görsel, deneysel, epik, lirik veya konvansiyonel olması, sonraki meseledir. Şairleri *Buzdokuz*’da bir araya getiren sadece bu özelliği değil, ayrıca mesela “özgürlük”, “çıkarsızlık”, “yenilik”, “arayış”, “gerçeği yansıtmak”, “yüksek kavrayış”, “cesareten doğan özen” gibi şiire dair temel duruşlar da bu birlikteliği sağlıyor. Dergicilik tarihimizde, daha önce böyle birliktelik ve hareketle rastlanmış mıydı bilmiyorum.

Buzdokuz, belli bir teori veya poetika veya şiir üzerinden ilerlemiyor.

Fakat bu özellikler bir derginin çıkışını heyecanla beklememize yetiyor da artıyor bile.

Buzdokuz iki aylık bir dergi. İki ay içinde, farklı zamanlarda tekrar tekrar okunabilecek dolulukta. Buna hemen şunu da ekleyelim: Dünya şiiriyle at başı giden, çoğu zaman onun üzerine de çıkan bir şiir görüyoruz *Buzdokuz*'da. Mesela İspanya'da şiir ne durumdaysa, onun yansıması veya ayak sesleri *Buzdokuz*'da duyulabiliyor. Diğer ülkeler için de aynı şey geçerli. Dolayısıyla

Buzdokuz şiir neredeyse oraya yöneliyor ve orada oluyor. Canlılığını, doluluğunu ve heyecanını da biraz buna borçlu. Yeni şiir alanları nerelerdir? Günümüz şiiri nasıl olmalıdır? Eski şiirin günümüz insanındaki karşılığı, yönlendiriciliği, farklılığı *Buzdokuz*'un radar soruları arasında. Çünkü dünya değişiyor, insan ve toplum değişiyor. Şiir ise, yerinde durduğunda veya mevcutla yetindiğinde, oradan kaçıyor. *Buzdokuz*, biraz da şiiri kaçırmamanın sesi olma gayreti içinde.

DÜŞÜNCENİN EN FİYAKALI HALİ: CİNS

İlk sayısından son sayısına kadar şık bir duruşu olmuştur *Cins*'in. *Cins*'i herhangi bir dergi kategorisinde değerlendiremiyoruz. Şık duruşunu, biraz da bu özelliğine borçlu. İsmiyle müsemma bir dergi de diyebiliriz *Cins* için. Onda edebiyat da var, düşünce de, siyaset de. Ama hiçbirini sırtırmıyor, birbirini gölgelemiyor. Acaba *Cins* için edebiyat, sanat, kültür ve düşüncenin bütününe kapsayan dergicilik geleneğimizin, bir dönüşümü, dönüşmüş halidir diyebilir miyiz? Aksiyoner tarafıyla *Büyük Doğu* ve *Serdengeçti*'yi, edebiyatla düşüncenin buluşması noktasında *Diriliş* ve *Edebiyat*'ı, yine edebiyatla siyasetin buluşması olarak haftalık dergi olan *Gerçek Hayat*'ı andırmıyor mu *Cins*? Ne olursa olsun, *Cins* her sayısıyla okuyucusuna bir duruş tavsiye eden, zevkle okunan, her şeyden bir miktar ama derinleşmeye de açık bir dergidir. İsmail Kılıçarslan, Furkan Çalışkan, Yusuf Genç, Samed Karataş, Eray Sarıçam ve Ali Oturaklı'nın ellerinde şekilleniyor *Cins*. Fakat zengin bir yazar kadrosuyla da dikkat çekiyor. Dolayısıyla *Cins* için hem bir çete hareketi hem de bir toplanma alanı diyebiliriz. Hüseyin Atlansoy, Cemal Şakar, Güray Süngü, Güven Adıgüzel, Murat Güzel, Mustafa Çiftci, Ömer Erdem, Savaş Ş. Barkçin *Cins*'in son birkaç yıl içinde dikkat çeken isim-

leri. Onun öncesinde Hakan Arslanbenzer, Eren Safi, Mustafa Uçurum ve Abdullah Harmancı da *Cins*'de yazıyorlardı. Zaman zaman yazmaya da devam ediyorlar. Rahmetli, filozof Teoman Durulı'nın da *Cins*'e özel yazılarını okuduğumuzu hatırlıyorum. Dolayısıyla *Cins* sadece kapağı veya iç tasarımıyla renkli bir dergi değil. O, misafir ettiği, bazen de ev sahibi yaptığı zengin yazar kadrosuyla da göz dolduruyor. Sosyolojiden etimolojiye, antropolojiden teolojiye kadar hemen bütün alanlarda söz almasının sebebi de, bu yazar çeşitliliğidir. Peki *Cins*, popüler diye vasıflandırılan dergiler arasında sayılabilir mi? Buna hem evet hem de hayır diye cevap verebiliriz. Evet, çünkü yüksek kültür diyebileceğimiz unsur ve yönelimleri halkın geneline açabiliyor. Hayır, çünkü *Cins* en başından beri, eleştirel yönünü hiçbir sayısında ihmal etmeyerek, sıradanlaşmanın önüne geçmiştir. Eleştirel bakış açısı, ilke sahibi olarak düşünmek, davranmak ve yayın yapmak özellikleri *Cins*'i popülerliğin yol açtığı konformizm bataklığına çekilmesini engellemiştir. Bunu şu şekilde formüle edebiliriz: Popüler olanın sosyolojik anlamını ıskalamadan iyi, güzel ve doğrunun peşinde olmak. *Cins*'i cazip kılan, geniş okuyucu kitlesine ulaştıran da bu özveri, dikkat ve yaklaşımdır.

Cins, popüler diye vasıflandırılan dergiler arasında sayılabilir mi? Buna hem evet hem de hayır diye cevap verebiliriz.

DERGÂH'IN DÖNÜŞÜNÜ BEKLEMEK

Yaşıttım birçok edebiyat aşığı, benim gibi, yıllarca her ayın ilk on beşinde, her gittiği kitabevinde *Dergâh* dergisinin yeni sayısının çıkıp çıkmadığını kontrol etmiştir. Büyük boy, 36 sayfa; ilk sayfası, ayrıca derginin kapağı olan *Dergâh*, diğer dergiler arasında hemen fark edilirdi. Çünkü genelde, iki büküm olur, dergi reyonundan düşecek gibi dururdu.

Dergâh denilince, ilk aklıma gelen, bu dergi reyonunda iki büküm duran dergiyi her gördüğümde, kalbimin gümbür gümbür atmasıdır. Çünkü *Dergâh*'a Allah bilir kaç tane şiir göndermişimdir. Onlardan hangisi acaba bu sayıda yayımlanmıştır. Yoksa ben-den hiç mi bu sayıda şiir yoktur heyecanını, şimdilerde o günleri düşündüğümde bile duyurum. Neden? Çünkü *Dergâh*, benim kuşağımın en önemli birkaç merkez

dergisinden biriydi. Benim kuşağımdan sonra, iki kuşak daha bu heyecanı duymuştur. 2000 ve 90 Kuşağı içinse *Dergâh*, kavganın göbeği olmalıydı.

İkinci sebep; *Dergâh*'ın Mustafa Kutlu editörlüğünde çıkması, onu çok önemli yapıyordu. Mustafa Kutlu, *Dergâh* dergisinin her şeyiydi. Bu önemli hikayeci ve edebiyat adamının beğenisinden geçmek, çok sayıdaki genç kalemin hayali olmalıydı.

Mustafa Kutlu *Dergâh* dergisinin yükünü, 2015 yılının Aralık ayına, diğer ifadeyle 310. sayıya kadar devam ettirdi. 2016'nın Ocak ayında şair Ali Ayçıl *Dergâh*'ın Yazı İşlerine geçti. Ayrıntılı bir okumayla Mustafa Kutlu'lu *Dergâh* yılları da dönemleştirilebilir. Fakat asıl kırılmanın, diğer ifadeyle yavaş fakat derinden değişmenin izleri Ali Ayçıl'ın editör olmasıyla baş-

ladığını söyleyebiliriz. Ali Ayçil, 2016'tan sonra Dergâh Yayınlarının edebiyat editörü de olmuştu. Birincisi, *Dergâh* dergisinin başına başarılı bir şairin geçmesi önemliydi. İkincisiyse, derginin kitap yayınlarıyla desteklenecek olması, isabetli bir karardı.

2022'nin Şubat ayına kadar *Dergâh*, Ali Ayçil'in tezgahında yavaş yavaş değişerek çıkmaya devam etti. Değişimden kastım; mesele *Dergâh*'in her sayısında, çeviri metinlerle karşılaşır olmuştuk. Ayrıca genç şairlere daha çok yer vermeye başlanmıştı. Daha çok kitap tahlili, eleştirel denebilecek yazıların az da olsa kendini göstermeye başlaması, buna mukabil daha az akademik yazıların *Dergâh* sayfalarında yer bulması da sevindiriciydi. Şunu demeye çalışıyorum: *Dergâh* iyi gidiyordu. Bu yüzden olsa gerek, derginin 384.

sayıdan sonra yayımını durdurması, sadece dergi okuyucularında değil, edebiyatla uzaktan yakından alakalı herkeste şaşkınlığa ve üzüntüye yol açtı. Bu üzüntünün diğer bir sebebiyse, derginin Twitter hesabından duyurduğu yayına ara verme sebebiydi: "32. cildimizin son sayısı olan Şubat sayımız çıktı. Maalesef okuyucularımıza üzücü bir haberimiz var: Bütün dünyada gözlemlenen kâğıt tedarikinde yaşanan zorluklar ve içinde bulunduğumuz şartlar dolayısıyla *Dergâh* Dergisi yayınına ara veriyor." Oysa *Dergâh*, Mustafa Kutlu'nun deyimiyle 'yok sermaye, az eleman, büyük iş' değil miydi?

Sanırım benim gibi, hiçbir *Dergâh* okuyucusu *Dergâh*'in çıkmayışına alışamadı. *Dergâh*'in edebiyat ortamına dönüşünü sabırsızlıkla bekliyoruz.

Daha çok kitap tahlili, eleştirel denebilecek yazıların az da olsa kendini göstermeye başlaması, buna mukabil daha az akademik yazıların *Dergâh* sayfalarında yer bulması da sevindiriciydi.

İSTİKRARLI YÜRÜYÜŞ: DİL VE EDEBİYAT

İlk sayısı 2009 yılının Ocak ayında çıkan *Dil ve Edebiyat*, “aylık dil edebiyat ve kültür dergisi. İsminden de anlaşılacağı üzere derginin, Türkçe üzerine ayrı bir hassasiyeti var. İlk sayının kapağında bu yüzden Kaşgarlı Mahmud’u gördüğümüz zaman şaşırıyoruz. Türkçenin dünü, bugünü ve geleceği, *Dil ve Edebiyat* dergisinin başlıca uğraşı alanıdır. Her sayısında, dil üzerine yazının bulunması da, derginin genel amacına ne kadar sadık hareket ettiğini gösteriyor. Dil tek başına üzerinde düşünülebilecek bir şey değil. Onu ya edebiyat ya da kültür bağlamında ele almak gerekiyor. *Dil ve Edebiyat*, dille birlikte edebiyat ve kültür üzerine düşünen de bir dergi. Bu yüzden, *Dil ve Edebiyat* için, sağlam bir zemini olan, çalışma alanı belirlenmiş, planlı ve programlı bir dergidir diyebiliriz.

Ayrıca *Dil ve Edebiyat* için, Necip Fazıl Kısakürek’in *Büyük Doğu*, Sezai Karakoç’un *Diriliş*, Nuri Pakdil’in *Edebiyat*, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt ve Akif İnan’ın *Mavera* dergilerinin oluşturduğu çizgide yayını sürdürdüğünü belirtmeliyiz. Her ne kadar bu çizgide çıkarılsa da, *Dil ve Edebiyat*’ın Türk düşünce ve edebiyatının

tamamına yönelik, geniş bir bakış alanı da vardır. Öyleyse *Dil ve Edebiyat*, Türkçede buluşmayı kabul eden herkese kapısı açık bir dergidir diyebiliriz. Dergi genel yayın yönetmeni Üzeyir İlbak’ı, hem o ayın sosyolojik, edebi, tarihi değerlendirmelerini hem de o sayının içeriğine dair bir denemesiyle açılıyor. Sonrasında şiiirlere geçiliyor. 163. sayısında Üzeyir İlbak’ın yazısından sonra on bir şiir var. 165. sayısında ise sekiz şiirle karşılaşılıyor. Sanırım *Dil ve Edebiyat*’ta şiirleri, derginin yayın yönetmeni, şair Zafer Acar seçiyor. Demek ki Zafer Acar, o ay dergiye gelen şiirlere göre hareket ediyor. Belli bir sayıyı esas almıyor. Ayrıca *Dil ve Edebiyat*’ta yayımlanan şiirlerin, epik, dramatik, lirik gibi veya hece, serbest, aruz gibi ayrımlar gözetilmeden seçildiğini de belirtelim. Bu da şiir seçimlerinde *Dil ve Edebiyat*’ın genel tutumuna uygun hareket edildiğini gösterir. Zafer Acar, metnin önce şiir olup olmadığına bakıyor. Şiirse, bunun hangi türde şiir olduğuna bakmadan, dergiye yer veriyor. Çünkü *Dil ve Edebiyat*’ın ayırım gözetmeden bütün Türk Edebiyatına yönelik genel bir bakışı vardır. Şiir dolu sayfalarından sonra *Dil ve Edebiyat*’ta dil üzerine bir denemeyle karşılaşılıyor. 165. sa-

yısında Ekrem Sakar'ın "Türkçe Zor Bir Dil mi?"; 164. sayısında yine aynı yazarın "İslam Harfleri" Tabiri Üzerine", 163. sayısında Üzeyir İlbak'ın "Dil ve Toplum-II" başlıklı yazıları var. Sonrasında şehir, müzik, resim, yeni çıkan kitaplar gibi birçok farklı alana dair yazı ve söyleşiler dergiyi dolduruyor. Son sayfalar ise, hikâyeye ayrılmış. Hikâye seçiminde de edebiyatın geneli göz önünde bulunduruluyor olmalı ki durum veya olay hikâyesi gibi ayrımlara gidilmiyor. Her türden, yayımlanmaya değer hikâyeye *Dil ve Edebiyat* dergisinin sayfalarında ulaşılabilir. *Dil ve Edebiyat*'ın edebiyat, düşünce ve kültür noktasında taşıdığı kuşatıcılığa diğer bir örnek; Lütfi Bergen'in 163. sayıda yer alan "Üzeyir İlbak'ın 'Dil ve Toplum' Makalesine Eleştiri" başlıklı yazısıdır. Üzeyir İlbak, kendi dergisinde, kendi tespit ve düşüncelerine yönelik yapılmış eleştirileri yayımlayarak, dergicilik tarihimize bence, yepyeni bir başlangıcı ve açı-

lımı gerçekleştirmiştir. Bu durum, *Dil ve Edebiyat*'ın sanata, düşünceye ne kadar önem verdiğini ve ne kadar kuşatıcı baktığını da göstermektedir. Demek ki *Dil ve Edebiyat*, diğer birçok dergide rastladığımız gibi, meseleleri şahsileştirerek işlemiyor, mesele odaklı düşünmeye ve çalışmaya odaklanıyor.

Dil ve Edebiyat'ın 166. sayısında "Rasim Özdenören Özel Dosyası"yla karşılaşıyoruz. 165. sayının kapağında, konusunu Üzeyir İlbak'ın başyazısından alan "Malazgirt'ten Büyük Taarruz'a" ibaresi var. Özellikle 165. sayıdan verdiğimiz örnekte de fark edileceği üzere *Dil ve Edebiyat*, tarihi perspektifi de düşünce ve edebiyat noktasında ıskalamayan bir duruşa sahiptir. Büyük Taarruz'la (1922) Malazgirt (1071) arasında kurduğu bağlantı, bu açıdan gayet manidardır. *Dil ve Edebiyat*, bu şekilde on üç yıllık yürüyüşünü, 2022'de de devam ettirmiştir.

Dil ve Edebiyat'ın edebiyat, düşünce ve kültür noktasında taşıdığı kuşatıcılığa diğer bir örnek; Lütfi Bergen'in 163. sayıda yer alan "Üzeyir İlbak'ın 'Dil ve Toplum' Makalesine Eleştiri" başlıklı yazısıdır

İNCE DİKKATLERİN DERGİSİ: HECEÖYKÜ

**Öykünün yükselişi
nedeniyle
Hece'den ayrı
bir Heceöykü
yayımlanmaya
başlayınca,
kimsenin buna
şaşırmadığını da
ifade etmiş olalım.**

2003 yılında *Heceöykü* dergisinin ilk sayısı çıktığı zaman sanırım buna kimse şaşırmamıştı. Hece dergisinin editörlüğü de o zamanlar Hüseyin Su yapıyordu. Hüseyin Su bilindiği üzere bir öykücüdür. Sadece öykü kitaplarıyla değil, öykü kuramı üzerine çalışmalarıyla da bilinir, tanınır. Zaman zaman *Hece*'nin öyküye ağırlık verdiğiyse, gözden kaçmıyordu, 2003 ve öncesinde. Diğer ifadeyle öykü, *Hece*'de ele avuca gelmiyor, hacimli bir dergi olmasına rağmen *Hece*'ye artık sığmaz olmuştu. Diğer bir neden ise, 2003'te öyküye duyulan ilginin hızla tırmanışa geçmesidir. Bu tırmanış 2022'de bitmiş değil. Hızda görülecek herhangi bir düşüşe bile rastlanmıyor. Öykü günümüzün ön planda olan edebiyat türü. Zaman zaman şiiri etkilediği bile oluyor. Ondan etkilendiği gibi. Tabi sonraki yıllar öykü dergileri çoğaldı. Bunda da öyküye duyulan yoğun ilgiyle birlikte *Heceöykü*'nün etkisi vardır. Hadi, öykünün muteber bir tür olarak hızlı yükselişini yaşadığında da *Heceöykü*'nün etkisi vardır diyerek, neden *Hece*'den ayrı bir *Heceöykü* yayımlanmaya başla-

yınca, kimsenin şaşırmadığını, hatta bunun olumlu karşılandığı konusunu kapatalım. Bazı sayılarda tempoyu düşürse de *Heceöykü* kaliteden ödün vermeyen bir dergidir. Sabit sayfaları vardır, bunları kolay kolay değiştirmez. “Öyküler”, “Söyleşi”, “Öykü Üzerine”, “Benim Öyküm”, “Heceöykü’de İlkler” bunlardan bazıları. Hani şey vardır, sarsıcı bir çıkış, hareket, olay olmayacaktır diye düşünürsünüz, ama olabilir ihtimalini de hiçbir zaman göz ardı edemeyerek, mutlaka yeni sayısını görmek, diğer sayılarını takip etmek zorunda hissedersiniz ya, işte o dergi *Hece* ve *Heceöykü*'dür. Aslında yüzüncü sayısını geçmiş bütün dergiler için bu söylediğim geçerlidir. *Varlık*, *Yedi İklim* ve *Kitap-lık*'ta da olduğu gibi. Bunlarda en yeni de kendine yer bulabilmektedir, en eski de. O yüzden bu dergilerden hiçbir şey beklenmez. Ama onlar okunmaya devam eder ve okunduğunda çok şey verir. 2022 yılı boyunca da *Heceöykü* öyküyü yansıtmaya, öğretmeye, incelemeye ve yönlendirmeye bu şekilde ince ve hassas müdahalelerle devam etmiştir.

EDEBİYATTA BİR OKUL: KARABATAK

İlk sayısı 2012'nin Şubat-Mart ayında çıkmış. *Karabatak*, ilk sayısından, son sayısına kadar, belki de Türkiye'nin en istikrarlı, planlı, programlı edebiyat ve sanat dergisidir. İki aylık olduğu için, *Karabatak*'ın her sayısı, diğer dergilere kıyasla hacimlidir. Mesela 61. sayısı 196, 62. sayısı 232, 63. sayısı 168 sayfadır. Sayfa sayısını etkileyen birinci faktör, ele alınan dosya konusudur. 62. Sayıda işlenen "Nasreddin Hoca ve Eleştiride Üslup" dosyası, 120 sayfa tutmaktadır. Dolayısıyla dosya konusu derginin yarısını kaplamış. İstenirse tabii 500 sayfa da Nasreddin Hoca konusu işlenebilir. Fakat *Karabatak*'ın konu-

ları işlerken dikkat ettiği tutuma dikkat etmek lazım. *Karabatak*'ta bir konu, geçmişle birlikte, günümüze yönelik etkisi atlanmadan ele alınmaktadır. *Karabatak* 62'de Nasreddin Hoca'nın hayatını da buluyoruz. Bu, dosya isminin "Nasreddin Hoca" kısmını oluşturuyor. Fakat bir de dosyanın "Eleştiride Üslup" kısmı vardır ki, bu bölümü günümüzü ilgilendiriyor. Nasreddin Hoca'nın çağımıza hangi yönüyle etki ettiğini de gösteriyor. *Karabatak* bu etkiyi, gündemine taşıyarak, Hoca'dan nasıl istifade edilebileceğini de işaretliyor. *Karabatak*'ın bu özelliği, kendine hastır ve her sayısında görülür. 63. Sayısının dosya konusu: "Edebiyat ve Yaşlılık". 61. Sayısının: "Çanakkale Cephesindeyiz". 60. Sayısının: "Süleyman Çelebi Hz. Ve Mevlid-i Şerif".

Bir okuyucu olarak, *Karabatak*'ın her sayısını, acaba bu sefer hangi unuttuğumuz veya gözden kaçırdığımız, çok önemli değerlerimize dikkat çekecek diyerek bekliyorum. Tabii *Karabatak* sadece geçmiş değerlerimize yönelik işaretlerden oluşmuyor.

Karabatak'ta bir konu, geçmişiyile birlikte, günümüze yönelik etkisi atlanmadan ele alınmaktadır.

Onda günümüz edebiyatının farklı renkleri de işleniyor. Özelikle derginin son sayfalarında yer alan, kitap değerlendirme yazıları, hangi yeni şair, hikayeci veya romancının dikkat çekici olduğunu göstermesi açısından önemli. Yine derginin son sayfalarında yer alan, dünya şiirinden çeviriler de, *Karabatak'a* ayrı bir renk kazandırıyor.

Dosya konularından, derginin son sayfalarına atladığının farkındayım. O zaman başa dönelim, *Karabatak*'ın iki bel kemiğini oluşturur, dosya konusu ve röportaj. Dosya konularının nasıl işlendiğine değindik. Röportaj ise, *Karabatak*'ın diğer bir vitrini oluşturur. 61. Sayıda Mustafa Özel'le uzun soluklu bir söyleşi gerçekleştirilmiş: 16 sayfa. Söyleşi dosya konusuyla da bağlantılı. Dosya Konusu: "Çanakkale Cephesindeyiz". Söyleşinin başlığı: "İstiklal Harbini Kazanmasaydık, Bizim de Devletimiz Olmazdı". Röportajı, dosyadan ayıran noktaysa, Mustafa Özel'in hayatı ve kitaplarıdır. Belirtme-

liyim ki Mustafa Özel'i Mustafa Özel'den dinlemek çok kıymetli. *Karabatak*, bu öneme binaen olsa gerek, her sayısında bu şekilde uzun soluklu bir röportaj yayımlıyor. Mesela 59. sayısında Kemal Sayar'la, 57. sayısında ise, İsmail Karayla karşılaşıyoruz.

Dosya, röportaj, kitap değerlendirmeleri, çeviriler dışında *Karabatak*'ta şiir ve öykünün ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Şiirler iki ayrı bölüme ayrılarak yayımlanıyor. Her bölümdeki şiirlerin de zevkle okunduğunu, birindeki şiirlerin, diğerindeki şiirlerden şiir estetiği açısından farklı seviyelerde olmadığını belirttim. Diğer önemli ayak, hikayelerde ise, son yıllarda Ayşe Sevim, Sadık Koç ve Mustafa Uçurum gibi şairlerin, hikâyeye göz kırpsıları dikkatten kaçmıyor. Üçüncü ayak, denemelerde ise, D. Mehmet Doğan, Ömer Lekesiz, Ali Ömer Akbulut, Mustafa Köneçoğlu, Hasan Akay gibi değerli kalemler, neredeyse hemen her sayıda, ele aldıkları farklı konuların, farklı açalarına ışık düşürmeye devam ediyorlar.

30 YIL VE DİĞER MESELELER: KİTAP-LIK

Kitap-lık dergisi, 1990'lı yıllarda Yapı Kredi Yayınlarına paralel bir yayın politikası izledi. Mesela 2002'de Louis-Ferdinand Céline'in *Gecenin Sonuna Yolculuk* romanının çevirisi yayımlandığında dergide hacimli bir Céline dosyası yapılmıştı. Benzer çalışmanın Robert Musil'in *Niteliksiz Adam*'ı yayımlandığında da yapıldığını hatırlıyorum. Yayıneviyle derginin bu tür birbirine paralel yayınlar yapması, okuyucu için bir avantajdı. Ben Céline'yi *Kitap-lık*'tan tanımış, sonra da *Gecenin Sonuna Yolculuk*'u alıp okumuştum. Terside geçerlidir; romanı okuyup ondan etkilenen biri, *Kitap-lık*'ın ilgili sayı-

sını bulup okuyabilirdi. Romanın çevirimeni Yiğit Bener'le yapılan söyleşi, çevirmenle yazar arasındaki duygusal ilişkiyi de ortaya koyuyordu. 2003'ten sonraysa, derginin hacmi küçüldü. Uzun süre bu şekilde aylık bir dergi olarak çıkmaya başladı. Önceki dönemde yayıneviyle etle turnak misali ilerleyen dergi, 2003'ten sonra bu özelliğini azaltarak, müstakil bir edebiyat dergisine dönüşmeye çalıştı. Son durum ise, yine iki aylık periyotlarla çıkıyor. Bütünüyle ne yayınevinin güdümünde ne de ondan bağımsız hareket ediyor denilebilir *Kitap-lık* için.

30. yılına giren *Kitap-lık*'ın iddiası; "iyi edebiyatın adresi" olmaktır. "İyi edebiyat" herkese göre değişik şekilde anlaşılacak, izafi bir tanımlama. Oysa "edebiyatın adresi" denilse, derginin dışlayıcı özelliği bu kadar kendini belli etmezdi. Ne yayınevi ne de dergi, 30 yıllık serüveninde, herkese açık, sadece "iyi edebiyatı" kıstas kabul eden bir yayın politikası izledi. Belli bir kesimin yayını olmaktan bir türlü vazgeçemediler. Dolayısıyla dergide ve yayı-

Belli bir kesimin yayını olmaktan bir türlü vazgeçemediler. Dolayısıyla dergide ve yayınevinde, çeviri ağırlıklı edebiyat hep ön planda oldu.

nevinde, çeviri ağırlıklı edebiyat hep ön planda oldu. Mesela hangi şair veya öykücünün *Kitaplık* tarafından keşfedildiği sorulabilir? Veya hangi edebiyatçının *Kitaplık*'ta yetiştiği ve şimdilerde adından söz ettiren bir yazara dönüştüğü de sorulabilir. Dergiler öyle ya, yazar adaylarının, ilk kalem denemelerinin değerlendirildiği, ölçüldüğü yerlerdir. Diğer türlü, bir bülten olmaktan öteye geçemezler. *Kitaplık* sanırım 30 yıllık serüveninde hiçbir zaman bir okul/ekol olma iddiası taşımadı. Sadece editörü ve yayın kurulunun “iyi edebiyat” diye vasıflandırdığı, çoğunluğu kendi içinde buldukları toplumsal kesimden olan şair, hikayeci

ve denemecilerin, ara sıra ürün yayımladıkları bir dergi oldu. Dosya konuları da her kesimden edebiyatçının bakış açısını yansıtmak şeklinde değil, yine sözünü ettiğimiz toplumsal kesimin bakış açısı esas alınarak oluşturulmuştur. Mesela 222. sayının konusu, “12 Mart Romanları”dır ve bu bütün ülkeyi etkilemiş olaya dair sadece Pınar Kür ve Ayla Kutlu’yla söyleşi yapılmıştır.

Peki tüm bunları söyleyerek, *Kitaplık*'ın aslında “iyi edebiyatın adresi” olmadığını söylemeye mi çalışıyoruz? Hayır. *Kitaplık* her sayısında dikkate değer yazı, hikâye veya şiirlerin olduğu bir dergidir.

EDEBİYATIN KONYA'DA ATAN NABZI: MAHALLE MEKTEBİ

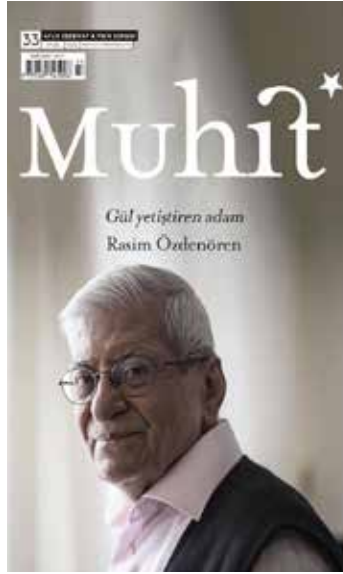
Mahalle Mektebi için, Türk edebiyatının Konya'da atan nabzı diyebiliriz. Fakat bunu söylerken kesinlikle *Mahalle Mektebi*'nin "yerel" bir dergi olduğunu kastetmiyorum. *Mahalle Mektebi* hiçbir sayısında "yerel" düzeyde kalmadı. O, bir taraftan Konya'da veya Konyalı edebiyatçıların buluşma, derlenip toparlanma noktası oldu, diğer yandan kapılarını, ulusal düzeyde bütün edebiyatçılara açtı. Bunu yaparken de, *Mahalle Mektebi*'nin editör ve yayın kurulundaki isimler sadece kendilerine gönderilen ürünün kalitesine baktılar. Eğer şimdi *Mahalle Mektebi*'nin 68. sayısından (Kasım-Aralık 2022) söz edebiliyorsak, bu tutarlılık, devamlılık ve iradenin sonucudur. *Mahalle Mektebi*'nin mottosu, "hayat edebiyat dergisi"dir. İsmiyle de gayet uyumlu bir motto bu. Zira *Mahalle Mektebi*'nde ne kadar ustaların yeni eserlerini okuma imkanını buluyorsak, o kadar da genç edebiyatçılarla da karşılaşırız. 1985-1994 yılları arasında Kahramanmaraş'ta çıkan *İkindiyazuları*, nasıl günümüzde rüşünü ispat etmiş birçok yazarın ilk eserlerini yayımladığı dergi olmuşsa, *Mahalle Mektebi* de sanırım aynı şekilde bundan belki on yıl sonra birçok usta kalemin ilk eserinin çıktığı dergi olma özelliğini kazanacak. Genç edebiyatçılar *Mahalle Mektebi*'nde bir yandan şiir, hikâye veya deneme gibi ürünlerini yayımlarken, diğer yandan mesela yeni kitabı çıkmış bir yazar-

la söyleşi yaparak ya da o kitapla ilgili kısa değerlendirme yazıları yazarak, aslında bu işin atölye kısmında çalışmaktadırlar. *Mahalle Mektebi* Konya'da bu çalışmalar paralelinde söyleşiler de düzenlemiştir. *Mahalle Mektebi* ayrıca, edebiyatın yanında düşünceyi de ihmal etmeyen bir dergidir. "Yakın Okumalar" bölümünde araştırma, okuma, inceleme, eleştiri yazıları yer alırken, mesela 67. sayının "Düşünce" bölümünde Ali Tacar'ın "Büyük Mağlup: Martin Heidegger" başlıklı yazısına veya Bryan Turner ile "Küreselleşme Üzerine" bir söyleşiye veriliyor. 65. sayısında İsmail Özen'le yapılan söyleşi ise, *Mahalle Mektebi*'nin mevcut edebiyat ortamının nabzını nasıl tuttuğu ve temsil ettiğine güzel bir örnek. Çünkü İsmail Özen, 2022'de ilk romanı olan *Karlı Bir Gece Vakti*'ni yayımladı. Tekniği, konusu, çağrışımları ve açtığı yepyeni pencerelerle önemli olan bu romana *Mahalle Mektebi* hem dikkat çekiyor hem de tarihe kayıt düşüyor. Aynı konuda, mesela 68. sayıda hattat Fatih Özkafa'yla yapılan söyleşi, Ali Necip Erdoğan'ın yeni hikâye kitabı *Korkuluğun Düşü* hakkında yazılan değerlendirmeler, benzer işleve sahip. *Mahalle Mektebi*, öykülerle açılıyor, sonra şiirlere geçiyor. Derginin bu tercihi de, günümüz edebiyatının durumuyla ilgili ipucu veriyor aslında. Çünkü bir dergide, her sayfanın farklı bir editöryal anlamı vardır.

Mahalle Mektebi'nde ne kadar ustaların yeni eserlerini okuma imkanını buluyorsak, o kadar da genç edebiyatçılarla da karşılaşırız.

VEFA VE MEVCUT DEĞERLER: MUHİT

İbrahim Tenekeci'nin dergicilik kariyerinde, üçüncü büyük adımdır *Muhit*. İlki *Kırklar*'dı, ikincisi ise *İtibar*. *Muhit*'te İbrahim Tenekeci biraz da *Kırklar* ve *İtibar*'da edindiği deneyimi kullanıyor. Bu yüzden *Muhit* diğer iki dergiye göre daha sade ve rahat.

Muhit, isminden de anlaşılacağı üzere, belli bir muhitin yayın organı gibi çıkarılıyor. Bu muhit, İslamcılardan, genel manada Müslümanlardan oluşuyor. İbrahim Tenekeci, birincisi; ürünün kalitesine, ikincisi; ürün gönde-

ren kişinin Müslüman cemahta olup olmadığına bakıyor. İlk iki önceliği bu gibi. Fakat Müslüman cemahta olmayanlara *Muhit*'in kapıları kapalı mı? Tabii ki hayır. Benim belirtmeye çalıştığım şey; öncelik sonralık meselesi. Tabii ki İbrahim Tenekeci, iyi bir şiire, hikâyeye, yazıya hiçbir zaman hayır demez, onların hakkını vermekten geri durmaz.

Muhit kelimesi, biraz da dergi konularını belirlerken kendini gösteriyor diyebiliriz. Mesela 32. sayısında (Ağustos 2022) Mevlâna İdris dosyası çalışılmış. Mevlâna İdris, 7 Haziran 2022'de vefat etmişti. 31. sayısında ise, Mevlâna İdris'e dair bir yazı vardı ve bu da, kapaktan girilmişti. Dolayısıyla *Muhit* dergisinin, Müslüman edebiyatçılara yönelik, özel bir hassasiyetinin olduğu, daha doğrusu Müslümanların oluşturduğu edebiyat ortamının nabzını tutmaya çalıştığı rahatlıkla söylenebilir. Başka bir örnek; 23 Temmuz 2022'de vefat eden Rasim Özdenören hakkında, 33. sayısında (Eylül 2022) dosya yapılmıştır *Muhit*'te. Yakın zamanda kaybettiğimiz Sezai Karakoç,

Bülent Parlak veya ölüm tarihleri bunlara kıyasla daha uzak olan Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt veya Akif İnan'a dair da *Muhit*'in, mutlaka açıp bakılması gereken dosyaları olmuştur. Bu çalışmalarla *Muhit*, hem o şahsiyetlere vefa borcunu ödüyor hem de gelecek kuşaklar için, yol işaretleri bırakıyor. Her iki yönüyle de *Muhit*'in edebiyatta yeni arayış, deney veya yoklayışların değil, mevcut değerlerin aynası, vitrini ve değerlendirme noktası olduğu söylenebilir.

Muhit'in diğer bir önemli özelliği; geniş bir yazar yelpazesine sahip olmasıdır. Yazar çeşitliliğinin olması, önceki arşiv tespitimizi de doğrular niteliktedir. İyi ürüne sahip herkes *Muhit*'te yerini alabilir. Bu da edebiyatta *Muhit*'in belli bir görüş/hareket/akım veya teoriyi işlemediği anlamına gelir. Diğer ifadeyle,

edebiyatın bütün yönelimlerine alan açmasıyla *Muhit*, diğer dergilerden ayrılmakta. Mesela onda imgeci şiir de kendine yer bulmakta, neo-epik şiir de, deneysel şiirler de. Durum hikayesi de okuyabilirsiniz *Muhit*'te, olay hikayesi de. Dolayısıyla *Muhit* için, yazarının rahat ettiği, hiçbir dayatmaya maruz kalmadığı bir dergi denilebilir.

İlk sayısı Ocak 2020'de çıkan *Muhit*'in en önemli noktasına geliyoruz: İbrahim Tenekeci'nin hocalığı ve ağabeyliği. O, *Kırklar* ve *İtibar*'da olduğu gibi *Muhit*'te de yeni ve genç şairlerin elinden tutuyor, görünmelerini sağlıyor. Onlara adeta varlığıyla yol gösteriyor. Dolayısıyla *Muhit*'te, arşivci yönün ağır basmasıyla birlikte, genç edebiyatçıların ekolü, yurdu, dergisi olmak gibi, sağlam ve işlerliği yüksek bir yön de vardır.

Muhit'in edebiyatta yeni arayış, deney veya yoklayışların değil, mevcut değerlerin aynası, vitrini ve değerlendirme noktası olduğu söylenebilir.

nu tespit etme, değerlendirme, hatta bu değişime yön verme açılarından da, diğer şairleri kışkıracak bir çalışma içinde. *Natama* da sırf, Enis Akın'ın yeni şiirlerini, şiir okumalarını, günümüz şiirini değerlendirişi, geçmiş dönem şiirlerine bakışını takip etmek için bile okunabilir. Fakat tabii onun *Natama*'da diğer şairlere açtığı alan da, yadsınamaz önemde. Canan Yaka, Davut Yücel, Ümit Güçlü, Ersun Çıplak, Çağla Bölek, Alper Öz gibi şairler de derginin diğer bir boyutunu oluşturuyor.

Natama, çeviri şiir konusunda da iddialı ve güçlü. Ayrıca *Natama*'nın mesela 34-35. sayısında Gülhatun Yıldırım'ın, 36. sayısında Şükran Moral'in, 33. sayısında Fatma Yücel'in performans diye isimlendirilen çalışmalarına yer vermesi, şiiri başka bir bağlamda dü-

şündürmeyi sağlıyor. Benzer şekilde 36. sayıda Enis Akın'ın "İşte Şimdi Çamura Battınız Mühendisler! Seve Seve Şiir Okuyacaksınız" veya 34-35. sayıda Çağla Bölen'in "Popüler Kültür ve Instagram Şairleri" başlıklı yazıları, tarihe düşülen birer not değeri taşıyor. Diğer yöndense, bu tür yazılar şiirin günümüzde de nasıl geçer akçe olduğunu göstermesi açısından anlamlı.

2022'de *Natama*'nın "Bu Bir Davettir" yazısına *Şiir Versus* iştirak etti. Hayati bir konudur iletişim ve eleştiri: "İletişimden deva bulmaya çalışacağız. İletişim eleştiridir, eleştirinin eleştirisidir." *Natama*'nın daveti, buna *Şiir Versus*'un iştiraki, bence 2022'nin en önemli edebiyat olaylarından biriydi. Buluşma *Natama*'nın Youtube kanalında gerçekleştirildi.

Enis Akın, şiirini yazıp kenara çekilen şairlerden değil. Şiirin teorisiyle de ilgileniyor o, günümüzde hangi durumda olduğu, hangi yönlere kıvrıldığıyla da.

DÜŞÜNCENİN HİKÂYEYİLE BULUŞMASI: OLAĞAN HİKÂYE

Olağan Hikâye’de düşünceye verilen önem ve ağırlık da dikkat çekici. Kamil Eşfak Berki ve Asım Öz’ün yazıları bu noktada düşünülebilir.

İki ayda bir çıkan, *Olağan Hikâye*’nin 14. sayısı Aralık 2022-Ocak 2023 tarihli. Dolayısıyla üçüncü yılına girmiş bir dergi *Olağan Hikâye*. Fakat düzenli ve ne yaptığını bilen bir havaya sahip. *Olağan Hikâye*’de de diğer öykü dergilerinde rastladığımız özellikler mevcut. İyi hikâyeler, hikâye incelemeleri, kitap tahlil ve analizleri, teorik yazılar... *Olağan Hikâye*’yi diğer öykü dergilerinden ayıran özellikse, henüz istenilen düzeyde olmasa da eleştiriye de yer vermeleridir. Malum, öykü dergilerinde eleştiri, hadi buna çekişme, tartışma hatta atışma diyelim, şiir dergilerine nazaran az. Bunu da belki öykü yazarların sayıca artması, öykü kitaplarının bir delta oluşturacak oranda yayınlanmasından sonra olacağına bağlayabiliriz. *Olağan Hikâye*’de bunun işaretleri yok değil. Şiirdeki birikim, öyküde henüz olmadığı için sanırım, iyiyle kötü, sağlamlarla çürük, zayıfla güçlü ayırımına hiç olmazsa dergi sayfalarında gidilmiyor. Yine belki bu yüzden öykü yazarlar arasında cepheleşmeye rastlanmıyor. Bir öykü dergisindeki isimlere diğer öykü dergilerinde de rastlamak mümkün.

Olağan Hikâye’de düşünceye verilen önem ve ağırlık da dikkat çekici.

Kamil Eşfak Berki ve Asım Öz’ün yazıları bu noktada düşünülebilir. Buna hikâyenin, düşünsel yönlerini yakalamak, diğer sanat dallarıyla irtibatını kurmak diye bakabiliriz. Kamil Eşfak Berki’nin şiir ve edebiyatın diğer türlerine hakimiyeti, Asım Öz’ün müzik, resim, inceleme, felsefe ve sosyoloji alanlarındaki dikkatleri, *Olağan Hikâye*’ye farklı açılar kazandırmış. Her sayıda bir veya birkaç tane “Değini” başlığı altında, bir hikâye kitabıyla ilgili yazının olması, o kitabın yazarıyla söyleşi yapılması, sonra da o hikâyeciden bir hikâyeye yer verilmesi, dergiyi hareketlendiren özelliklerden. “Dört Köşe” ise, derginin diğer bir hareketli yönü. Dört hikâyeciye, aynı soru soruluyor bu sayfada. Mesela 13. sayıda Ali Güney, Elif Hümeysra Aydın, Aynur Dilber ve Serkan Türk’e “Hikâyede Ne Buldunuz? Neyi Kaybetmişiniz ki?” diye sorulmuş. Benim asıl dikkatimi çeken sayfalarsa, paragraf başında söz ettiğim, düşünce, analiz, değerlendirme, araştırma ağırlıklı “Okumalar Okuması” isimli bölümdür. Bu bölümden hikâyenin düşünceyle buluşması, bir şekilde günümüz hikâyeciliğinin sığaya çekilmesine yönelik ciddi ve önemli işaretler, derinleşmeler elde edilebilir.

HER SAYISI YENİ BİR NEFES: POSTÖYKÜ

İlk sayısından yana *Postöykü* dergisi, öykü sanatının bütün yönleriyle ilgileniyor. Şunu söylemeye çalışıyorum: *Postöykü*, öykü söz konusu olduğunda geleneği göz ardı etmeden yeniliğe ve farklılığa açık oluşuyla dikkat çekmektedir. Dolayısıyla hareketli, canlı, renkli bir dergidir o. Okuyucusunu bazı sayılarında klasik dönem hikayelerine götürürken, bazı sayılarında günümüzün en marjinal diye nitelendirilebilecek edebiyat eğilimleriyle karşı karşıya bırakabilir. Bunu da yaptığı dosyalarla, açtığı tartışmalarla, donanımlı teorik yazılarla, atölye çalışmalarlarıyla ve tabii ki farklı eğilim ve özelliklere sahip öykülerle gerçekleştiriyor.

Belki de bu yüzden genç ve orta yaşta öykücüler, *Postöykü*'de bir araya gelmeyi tercih ediyor. Esprili ve eğlenceli olması, okumayı kolaylaştırıyor *Postöykü*'yü. Bu, biraz da derginin editör ve yayın kurulundan kaynaklanıyor. Şöyle ki: Derginin her sayfasında, editör veya yayın kurulundan birinin, kısa da olsa bir notuyla karşılaşırız. Bu küçük notlar, dergi

okuyucusunda bir maceraya katılma hissi oluşturuyor. Tabii ki bu macera, notu bırakanın okuma faaliyetine okuyucunun katılması şeklinde oluyor. Editörün metni okurken hissettiği duygular, edindiği fikirler veya yaptığı yorumlar, okuyucunun metne başka bir açıdan bakmasını sağlıyor. Bu şekilde dergi okuyucusu adeta yapılmakta olan bir okuma etkinliğine katıldığı duygusuna kapılıyor. *Postöykü*'nün belki de diğer dergilerden ayrılan, en önemli özelliği bence bu dokunuştur.

Derginin her sayfasında, editör veya yayın kurulundan birinin, kısa da olsa bir notuyla karşılaşırız. Bu küçük notlar, dergi okuyucusunda bir maceraya katılma hissi oluşturuyor.

Fakat kesinlikle “*Postöykü* okuyacağız, çok eğleneceğiz,” düşüncesine götürmesin kimseyi bu yazdıklarım. Aslında *Postöykü*, kimsenin el atmaya, gündeme taşımaya, düşünmeye ve okumaya kolay kolay girişmeyeceği dosya konuları ve atölye çalışmalarıyla, okuyucularını ciddi bir yolculuğa çağırıyor. Mesela dergide farklı ülkelerin edebiyatlarından bugüne kadar ihmal edilmiş, gözden kaçmış veya önemi tam olarak idrak edilmemiş öykülerin çevirilerini okumak mümkün.

Postöykü'de gerçekleştirilen atölye çalışmaları da ayrı bir öneme sahip. Mesela *Dede Korkut*'ta geçen karakterlerin, farklı öykücüler tarafından aslında geleneksel anlatı tekniklerini ıskalamadan modern anlatı teknik, üslup ve dilini kullanarak yeniden yazmaları, fazlasıyla öğretici bir ça-

lışmadır. Bu atölyeden mesela *Korkut Ata Ne Söyledi?* isimli kitap çıkmıştır ortaya. Kitapta 24 farklı yazarın, yeni bir *Dede Korkut* anlatımı diyebileceğimiz öyküleri yer alır. Benzer bir çalışma *Acaibü'l Mahlukat*'ın karakterleri için de yapılmıştır. Bu iki atölye çalışması da *Postöykü*'deki canlılığı, bilinç düzeyini, durmayan arayışı göstermesi açısından manidar. *Postöykü* öyküyü düşünürken ülke ve zaman sınırlarını bir nevi aşma veya kapsama çabası içinde. Fakat bunu yaparken, kesinlikle Türkiye'den, yani buradan yola çıkıyor, kendi kimliğini ıskalamıyor.

Atölye çalışmalarının diğer bir yönü; halihazırdaki öykücülere yeni alanlar açmakla birlikte genç öykücülere yol gösterme, iş öğretme, diğer ifadeyle okul olmadır. *Postöykü*'nün 49 sayılık serüvenine baktığımızda, onda öykü veya kitap tanıtım yazıları yazarak başlayan genç öykücülerin zamanla yayın kurulunda da vazife aldıklarını görüyoruz. Bu da onun ekol olma özelliğinin diğer bir göstergesi.

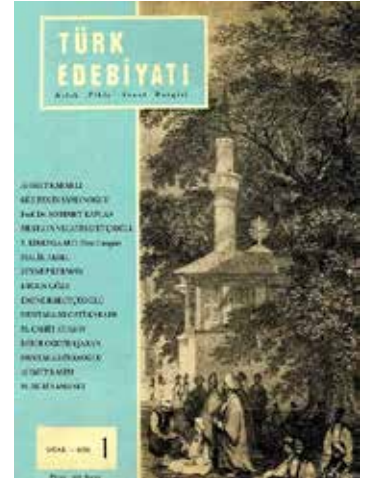
Son olarak, *Postöykü* için kapak ve iç sayfa tasarımından da kolayca anlaşılacağı üzere heyecanını yitirmeyen, her adımının özenle hazırlandığı, çıkmış olmak için çıkmayan bir dergi olduğunu söyleyebiliriz. Bu özelliklerini 2022'de de korumaya devam etti.

GEÇMİŞ VE GELECEK ARASINDA: TÜRK EDEBİYATI

İlk sayısı Ahmet Kabaklı yönetiminde 1972 yılında çıkmış. Dolayısıyla *Türk Edebiyatı* dergisi dediğimizde aslında elli yıllık bir birikimden, serüvenden söz ediyoruz. Sadece bu yönüyle bile *Türk Edebiyatı* dergisi önemini muhafaza ediyor.

Elli yıl içinde *Türk Edebiyatı* dergisini farklı isimler tarafından yönetilmiş. Yaşım itibariyle bunlardan sadece Belkıs İbrahimhakkıoğlu, Beşir Ayvazoğlu ve Bahtiyar Aslan'ı hatırlıyorum. Yeni denilebilecek, henüz 2021'de genel yayın yönetmenliğini devralan isim ise, İmdat Avşar'dır. Bahtiyar Aslan, altı yıla yaklaşan genel yayın yönetmenliği zamanında, Beşir Ayvazoğlu'dan devraldığı, içerik ve grafik tasarım olarak oldukça zengin ve renkli *Türk Edebiyatı* dergisini, daha ileri noktalara taşımayı başarmıştı. Bahtiyar Aslan döneminde, derginin yazar kadrosu da genişlemiş ve renklenmişti. Şöyle ki, *Türk Edebiyatı* çıktığı günden bugüne, Türk dünyasının dil ve edebiyat nabzını tutmaya çalışan bir misyona sahiptir. bu misyon

içinde Müslüman dünyası kesinlikle es geçilmemiş, İslamcılığıyla kendini gösteren yazarlara da sayfasında yer vermişti. Bahtiyar Aslan döneminde, *Türk Edebiyatı*'nın bu yönü güçlenerek devam etmişti. Onda muhafazakâr, milliyetçi veya mukaddesatçı denilebilecek bütün konu, kitap ve yazarlar, bütün boyutlarıyla ele alınmıştı. Sanki İmdat Avşar'ın döneminde, *Türk Edebiyatı* yönünü bütünüyle Türk dünyasına, milliyetçi yazar ve kitaplara yöneltmiş gibi. Yazının başında belirttiğimiz gibi, elli yıllık *Türk Edebiyatı* dergisi serüveni, bu şekilde farklı koku, renk ve tatlardan alarak, bir dönem birinin öne çıkması, diğer dönem başka birinin merkeze oturmasıyla devam ediyor. Bu yüzden dergi, edebiyatta bütün eğilimlere kapılarını belli dönem açarken, belli dönemlerde sınırlarını daraltıyor. *Türk Edebiyatı* dergisinin yeni döneminde, sanki bu şekilde, milliyetçi denilebilecek eğilimler ağır basıyor. Azerbaycan ve benzeri Türk ülkelerinin edebiyatına daha çok yer veriliyor.

Türk Edebiyatı dergisinin kapak ve sayfa tasarımı da, yeni dönemde değişmiş. Belli ki daha ferah, şiir ve yazıları daha geniş bir şekilde göstermek amaçlanmıştır.

Türk Edebiyatı dergisinin kapak ve sayfa tasarımı da, yeni dönemde değişmiş. Belli ki daha ferah, şiir ve yazıları daha geniş bir şekilde göstermek amaçlanmıştır. Bahtiyar Aslan'ın yönettiği son sayı olan 570. sayısıyla, İmdat Avşar'ın yönettiği 587. sayı kıyaslandığında, aslında bu amaca çok da ulaşılmadığı görülebilir. Sayfaların siyah beyaz yapılması, şiirlerin çerçeve içine alınması, yazı ve söyleşi girişlerinde kullanılan, büyük yan S'nin yazar isminin altından yazı başlığının üstüne taşınması, aslında hedeflenen, kendine özgülüğü vurgulanmak istenilen grafik tasarımının sadeleşmeye gitmekten ziyade, önceki halinin, gereksiz müdahalelerle devam ettirildiğini gösteriyor. *Türk Edebiyatı* dergisi zaten hep bu yola başvuruyor denilebilir. Yani temelden, devrimci değişikliklerden ziyade, ufak değişikliklerle yoluna devam ediyor. Kabul ediyorum bunu ama bu devamlılıkta, hep bir yeniliğin, iyi ki yapılmış denilecek şekilde gerçekleştirildiğini, yeni dönemde bu yeniliğin olmadığını belirtmeye çalışıyorum.

İçerikte de aynı sıkıntı var. İçerik, eski dönemlerde de olduğu gibi, bir söyleşi ve dosya konusu etrafında oluşturuyor. Yeni dönemde şiir ve hikâyeler, derginin geneline yayılıyor. Oysa önceki dönemde, şiirler ardı ardına gelirdi. Çok sayıda şiire yer verildi. Yeni dönemde, az sayıda şiir oku-

yoruz. Şiirlerde daha çok hece ölçüsü tercih ediliyor. Dergide yer alan serbest şiirlerde bile, hece ölçüsünün sesi ve ağırlığı duyuluyor. Yeni dönemde, akademik yazıların önceki döneme göre sayıca arttığını, bunun da genel edebiyat okuyucusuna derginin seslenme yönünü azalttığını belirtmeliyiz. Derginin son sayfalarını oluşturan "Kitaplık" ve "Ajanda" bölümlerinin genişletilmesi, buralarda daha çok yazılara yer verilmesi ise, yeni dönemin artıları arasındadır.

Eylül 2022 tarihli 587. Sayısının dosya konusu: "Leylâ'dan Mevlâ'ya Giden Yolcu Neşet Ertaş". 586. Sayının dosyası: "Anlamın Büyülü Yolcuğu Metafor". 585. Sayının belli bir dosyası yok. Kapak konusu: "Tanpınar'ın İlk Mensur Eseri: Devr-i İntibah: Rönesans". Neşet Ertaş dosyasında, sekiz yazı bulunmaktadır. Aynı sayıda, El-nare Abdullaye'ya yapılan söyleşinin başlığında da Neşet Ertaş'ı görüyoruz: "İnsan Ancak Kâmil Olduğunda Neşet Ertaş'ı İdrak Edebilir." Neşet Ertaş dosyası, *Türk Edebiyatı* dergisinde, bundan sonra da neler yapılacağını özetliyor aslında. Türkiye'den bir değer, Türk ülkelerinden biriyle bağlantı kurularak işlenir. Fakat bunda İslami değerler es geçilmez. Dosya başlığındaki "Leylâ'dan Mevlâ'ya" ve söyleşi başlığındaki "insanı kamil" vurgusu, bu şekilde yorumlanabilir.

VARLIK'IN VAROLMA SÜRECİ

İlk sayısı 1933 yılında yayımlanmış. Dolayısıyla *Varlık* için Türk düşünce, siyaset, kültür, sanat ve edebiyat alanında çıkarılmış, en uzun ömürlü dergidir diyebiliriz. İlk sayısına bakıldığında *Varlık*, Kemalettin Kamu'dan Ahmet Muhip Dırana'sa, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Ziya Osman Saba'ya kadar birçok farklı görüşten edebiyatçıyı sayfalarına taşıyarak, "Türk edebiyatının bugün en olgun ve erişkin devresinde olduğunu neşredebileceği eserlerle ispat edecek" iddiası doğrultusunda hareket etmiş. Sonraki dönemlerinde *Varlık*, bu hangi görüşten olursa olsun, bütün edebiyatçıların buluşma noktası olma özelliğini kaybetti.

Varlık'in kurulduğu yıllara bakalım olursak, "sanat ve fikir mecmuası" olarak çıkışına şaşırmayız. Zira 2010'lara kadar edebiyatla felsefe, resim, müzik hatta siyaset alanları birbirinden keskin çizgilerle ayrılmıyordu. Aralık 2022 sayısının kapağında ise, "edebiyat ve kültür" dergisi olduğu yazıyor. Dolayısıyla *Varlık*'in, bizim bütüncül (sadece şiir veya öykü dergisi değil, hepsini kapsayan anlamında) diye nitelendirdiğimiz, ilk dergilerden biri olduğu

söylenebilir. Günümüzde de her ne kadar edebiyat merkezli olsa da o, siyaset veya felsefe alanında da söz alma hakkını her zaman muhafaza etmiştir.

Varlık'ta da *Kitap-lık* dergisini yorumlarken belirttiğimiz sıkıntıyla karşı karşıyayız. *Kitap-lık*, Türkiye'nin genel okuyucu kitlesine seslenmemekten, diğer ifadeyle belli bir kesim edebiyatçının dergisi olmaktan kaynaklı sayfalarında oluşan boşluğu çeviriyle dolduruyor. *Varlık* da kısmen bu yola başvuruyor. Fakat *Varlık*, ayrıca "Yoksulluk" diye bir dosya yapmaktan da çekinmiyor. Buna "Yanlış Doğululaşma" veya "Aktivizm" gibi dosya konuları da örnek verilebilir. Dolayısıyla belli bir kesimin dergisi olmaktan kurtulamamanın oluşturduğu boş sayfaları *Varlık* psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi farklı alanlara dair yazılarla dolduruyor. Oysa kendini Cumhuriyet'le özleştiren, 89 yıllık bir derginin, Türkiye'nin bütününe seslenecek içerik, dil, üslup, anlayış ve tarzı yakalaması beklenirdi. Fakat *Varlık*, 2022'de de "Batıcı" diyebileceğimiz belli bir kesimin yayını olarak çıkmaya devam etti.

Sonraki dönemlerinde *Varlık*, hangi görüşten olursa olsun, bütün edebiyatçıların buluşma noktası olma özelliğini kaybetti.

BAŞLADIĞI GİBİ DEVAM ETMEK: YEDİ İKLİM

Dile kolay, Aralık 2022'de *Yedi İklim* dergisinin 393. sayısı yayımlandı. Bir edebiyat dergisini 392 sayı çıkarmak, başlı başına bir başarıdır. Bu başarıya, *Yedi İklim* kendi çizgisinden çıkmamayı eklemiştir. Uzun ömürlü birçok dergi, başladığı noktanın çok uzağına düştüğü halde, bunu *Yedi İklim*'de görmüyoruz. Değişmemekten söz etmiyorum. Her dergi zamanla değişir, çünkü insan, toplum ve şartlar değişir. *Yedi İklim*'de kapağında, sayfa ta-

sarımında değişikliklere gitti. Güzel de oldu. Kendini bu şekilde yeniledi. *Yedi İklim*'de sürekli yazan isimlerde de zamanla değişiklik görüldü. Bu da derginin ne kadar hareketli olduğunu göstermesi açısından önemli. Benim kastettiğim çizgisinden çıkmamak konusu, ilkelerini de her sayısında güçlendirerek devam ettirmesidir. Bu ilkeler, tabii ki *Yedi İklim* dergisinin içinden doğduğu *Büyük Doğu*, *Diriliş*, *Edebiyat* ve *Mavera* dergilerinin oluşturduğu İslam çizgisidir.

Yedi İklim denilince yıllar yılıdır, özellikle Genel Yayın Yönetmeni Ali Haydar Haksal'ın dikkatleri, öyküleri ve yazılarıyla devam ettirdiği bu çizgi gelir akla. Fakat *Yedi İklim*, bu çatının altına bütüncül bakışla, herkesi çağırmakta da mahirdir. Dolayısıyla 392 sayı boyunca *Yedi İklim*'den hangi şairler, hikâyeciler, denemeciler, düşünürler, araştırmacılar gelip geçmiştir. Bunun dökümü yapıldığında, müthiş bir birikimle karşı karşıya kalacağımız muhakkak. 2022'de de bu bütüncül

bakışı yitirmemiştir *Yedi İklim*. Bir yandan Sezai Karakoç, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu gibi köşe taşı isimler hakkında yaptığı kapsamlı dosyalarla, diğer yandan yeni kuşak şair ve yazarlara ayırdığı sayfalarla *Yedi İklim*, havzası geniş bir akarsu gibidir. Buna en güzel örnek, 393. sayıda yer alan Eyyüp Akyüz dosyasıdır. Hasan Aycın'ın çizimleri, zaman zaman yazılarıyla *Yedi İklim*'de olmasysa, *Yedi İklim*'in devamlılığına güzel bir misaldir.

Dolayısıyla şu söylenebilir, *Yedi İklim*'in bir yürüyüşü vardır. Ali Haydar Haksal, Osman Koca, Osman Bayraktar ve Hasan Aycı, bu yürüyüşün yönlendirici isimleri. Fakat bu yürüyüş o kadar sağlam ve uzun ömürlü ki, ona gençlerden veya olgun yaşlardan belki yüzlerce yazar katılıyor, sonra ayrılıyor, belli bir süre sonra yeniden katılıyor. Ya da genç şair, öykücü ve denemeciler, kendilerini *Yedi İklim* mihenginde denemek için, bu yürüyüşe dahil oluyor. *Yedi İklim*, son yıllardaki şiir, öykü, eleştiri dergileri gibi, belli bir türde sınırlandırmaya gidilerek yapılan dergi yayıncılığının evveliyatını oluşturuyor. Bu açıdan da *Yedi İklim* bütüncül bir bakışa sahiptir. Derginin mottosundan da bu anlaşılır: “Kültür, Sanat, Medeniyet, Edebiyat”. Artık bu kadar geniş bir alan hakkında söz alma iddiasında bulunabilecek, yeni dergiler yok. Belki de bu dergicilik tarihimizde bir milattır. Dolayısıyla *Yedi İklim*; *Hece*, *Varlık*, *Dergâh* gibi belli bir dergi geleneğinin de son halkalarından biridir.

Hasan Aycın'ın çizimleri, zaman zaman yazılarıyla *Yedi İklim*'de olmasysa, *Yedi İklim*'in devamlılığına güzel bir misaldir.

BİLGE DOĞAN

*KADINLARIN
MUTFAĞINDA OLDUĞU
BİR DERGİ ÇIKARIYORUZ*

Söyleşi: Ömer Yalçınova

**Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları'ndan mevsimlik olarak
çıkan kültür-sanat dergisi Berdücesi'nin
yayın yönetmeni Bilge Doğan ile, derginin
ortaya çıkış serüvenini, içeriğini ve gelecek
sayılarını konuştuk.**

Şöyle başlayalım: aklıma birkaç tane kadın dergisi geliyor. Fakat sarırmın kadın edebiyat dergisi ilk defa çıkarıldı. Yanılıyormuyum?

Günümüzde magazin, moda ya da dini içerikli kadın dergileri mevcut. *Berdücesi* bu anlamıyla, kadın edebiyat dergisi olma açısından günümüzde alanında tek ve öncü bir dergi. Geçmişte ise nitelikli kadın kültür, sanat, aile, çocuk konulu dergiler çıkmış. Süreli yayınlar tarih boyunca insanlığın hafızası olmuştur. *Berdücesi*'yle biz de bu tarih sayfasında bir iz bırakmak istedik. Matbuat hayatının en erken dönemlerinden beri var olmuş kıymetli bir yükü omuzladık; kadınların mutfağında olduğu bir dergi çıkarıyoruz. Osmanlı'da genel kabul gören görüş; aile kurumunun temeli olan ve çocuk yetiştiren kadının eğitilmiş, kültürlü olmasının topluma fayda sağlayacağıydı. Bu saikle 1860'lardan itibaren kadınlara mahsus müstakil yayınlar çıkmaya başlamıştır. "Kadınlar mâder-i insa-

niyettiler." diye bir ön sözle başlar bu yayınlardan biri. *Kadınlara Mahsus Gazete*, İbnü'l Hakkı Mehmet Tahir Efendi'nin imtiyaz sahibi olduğu, Fatma Aliye gibi önemli yazarların yazdığı ilk kadın dergilerindedir. *Şüküfezâr*, imtiyaz sahibi ve tüm yazarları kadın olan ilk dergidir. Mehmet Rauf, *Süs* ve *Mehasin* adlı iki kadın dergisi çıkarmıştır. *Muhadderat*, yayına gazete eki olarak başlayan ilk kadın dergisidir. *Âyine*, Selanik'te çıkan bir kadın dergisidir. Bu yayınlar, son dönem Osmanlı matbuatında öne çıkan kadınlara ait tefrikalardan bazıları. Cumhuriyet'ten sonra "çağdaş/modern" kadının idealize edildiği, sosyal hayattaki kadın sorunlarının ele alındığı dergiler çıkarılmış, bunlar çoğunluk feminist akımın etkisinde, moda kavramları işlenen dergiler olmuştur. Kadın modernleşmenin/ batılılaşmanın mihenk noktası olarak görülmüş ve bu dönemdeki yayınlarda bütünlüklü bir bakış açısı yakalanamamış. Günümüzde ise moda, magazin ya da dinî içerik-

Berdücesi, kadın edebiyat dergisi olma açısından günümüzde alanında tek ve öncü bir dergi.

li yayınlar hariç nitelikli bir kadın, edebiyat, kültür, sanat dergisi mevcut değil. *Berdücesi* ilk sayısından itibaren bu işe namzet...

İlk duyanlar hep soruyor. Biz de soralım. Berdücesi ne demek, hangi anlama geliyor? Neden dergiye Berdücesi ismi konuldu?

Berdücesi, Kahramanmaraş'ta bir yer adı, ayrıca Cahit Zarifoğlu'nun şiiri. Zarifoğlu'nun duyunca bu yer ismini heyecanlanıp şiirine isim yapmasıyla; bizim de büyüklerimizimizin tavsiyesi üzerine dergimize bu ismi koymamızın nedeni aynı. Kısaca anlatayım. *Berdücesi*'nin ilk sayılarında bahsetmediğimiz, okuyucumuzun merak etmesini istediğimiz, dergimizin isminin manası mevzusunu anlatacım. *Berdücesi*, Maraş'ın kuzeydoğu taraflarında yer alan, Gaffarlı yakınlarına düşen ve soğuğu ile meşhur bir beldedir. Ahır Dağı'nın eteklerindeki

soğuğa misal verilirken *Berdücesi* anılmış. "Berd" soğuk; "yüce" ise yüksek manasına gelir. Türkçe bazı kelimelerde gördüğümüz "y" sesinin düşmesiyle "Berd-yücesi" şeklindeki yer ismi, *Berdücesi* olarak halk söyleyişinde zamanla değişikliğe uğramış. *Berdücesi*'nde soğuklar erkenden başlar, bağ evlerinde erkenden sobalar yakılmış, sonbaharla birlikte ise herkes şehre inmiş. Cahit Zarifoğlu'nun "*Berdücesi*" şiirinin ismi de bu yerden ilham olmuştur. Erdem Bayazıt, bir gün bağ komşusu Zarifoğlu'nun yeni yazdığı bir şiire başlık bulmak için uğraştığını görür. Buldukları yerden (Durnalı) baktıklarında karşlarına düşen tepenin adı *Berdücesi*'dir. Bu ismi duyan Zarifoğlu, yeni şiirinin adını bulmuştur. Bu şiir, 1962'de yazıldığı için şairin "*Şiirler*" adlı kitabında, "*Berdücesi- 1962*" başlığı ile yer alır.

Berdücesi'nin çıkış hikayesini de merak ediyoruz. İlk sayıyı nasıl hazırladınız? Böyle bir dergi çıkarmaya nasıl karar verdiniz?

Dergi bir ödevdi. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde gerçekleştirdiği atölye derslerinden, Selim Somuncu'nun sürdürdüğü Proje atölyesinin sonunda bir proje sunmamız gerekti. İki edebiyat öğretmeni ve kursiyer olarak Sibel Kök'le birlikte, hocamıza bir kadınlar kıraathanesi ya da sanatevi şeklinde hazırlayacağımız proje konusunu sunduk. Bu sanatevinde programlar, söyleşiler, mini konserler, sanatsal dersler hanımlar için sunulacak ve

bir de süreli yayını olacaktı. Bu büyük ve maliyetli bir işti. Hocamızın kanaati, son yıllarda kültür sanat işlerine gerekli önemi veren belediyemizin alanında tek olacak bir kadın kültür, sanat, edebiyat dergisine sponsor olacağıydı. Hocamızın teşvikiyle tanıdıklarımızla istişareye başladık. Dostlarımız, hocalarımız ve kıymetli büyüklerimizle bu işin olup olmayacağı konusunu, başvuracağımız isimlerle ilgili fikir alışverişi yaptık. Bu isimleri kısaca minnetle anmak isterim: Selim Somuncu, Esra Kirik, Mustafa Köneçoğlu, Ahmet Doğan İlbey, Yakup Poyraz. Tanıdığımız yazar, gazeteci, akademisyen ve editörler başta olmak üzere onlarca kişiyi arayarak samimiyetle bu işin ehemmiyetini anlattık. Heyecanımıza ortak, hayallerimize inanan dostlar edindik. Yazılar gelmeye başladı. Birkaç ay sonra ilk sayımız oluştu. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanı Duran Doğan'a amacımız ve hedeflerimizle birlikte hazırladığımız ilk sayıyı sunduk. Dergimizi belediyenin bir kültür yayını olarak basmak için desteklerini aldık. *Berdücesi*, 2022 Ocak'ında Kış sayısıyla yazın dünyasına "merhaba" dedi. Kış, Bahar, Yaz sayıları okucusuyla buluştu. Şu an Güz sayısı yolda. Yakında bir yılını tamamlayacak *Berdücesi*.

Mevsimlik bir dergi *Berdücesi*. Üç mevsim çıktı. Üç mevsim *Berdücesi*'nde neler yaptınız? Dosya çalışmalarınız oldu mu?

Berdücesi; Kış, Bahar ve Yaz sayısı olmak üzere üç sayı çıktı. Güz sa-

yımız baskıda. Üç sayıdır bir dosya konumuz olmadı. Ama soruşturma konularımız oldu. "Edebiyat ve Sosyal Medya" ve "Çocuk ve Edebiyat" konularımızdan bazıları. Yeni konularla bu soruşturmalarımız devam edecek. Bunların dışında öykü, şiir, deneme, inceleme-eleştiri, söyleşi, kitap tanıtımı, mektup türlerinde eserlere yer verdik.

Dergiye çok sayıda ürün geliyordu. Yayınlayacağımız şiir, hikâye, deneme veya söyleşiyi hangi kriterlere göre seçiyorsunuz?

Dergimize tanıdığımız yazarlardan beklediğimiz eserler gelmeye devam ediyor. Bunların bazıları İstanbul, Ankara ya da ülkenin başka şehirlerinde bazıları ise kendi şehrimizin yetiştirdiği değerli kalemler. Hiç tanımadığımız, bizden haberdar olup bize eserlerini emanet eden genç kalemler var bir de. Bu arkadaşlar bizim

Bu dergi bizim için bir ödevdi.

ergiyeye sürpriz isimlerden gelen metinler, hevesimizi artırıyor.

gücümüzü ve dergiye olan inancımızı artırıyor. Sesimizin gürleşmesine ve uzaklara ulaşmasına vesile olan bu arkadaşlara da minnettarız. Yazılar geldikçe sevinç ve heyecanla okuyup değerlendirmeye başlıyoruz. Yazıları editör olarak ben seçtikten sonra ilgili editör arkadaşlara yolluyorum. Öykü ve denemelerimizi Tuğçe Gök; inceleme, araştırma, kitap tanıtımı ve söyleşi türündeki yazıları Melek Demirdöğen; şiirleri ise maalesef çokça eleyerek hepimiz titizlikle gözden geçiriyoruz. Genç kalemlerin yazıları üzerinde titizlikle çalışıp kendilerini kırmadan, teşvik edip yazılarını yayına hazır hale getirmek de önemli işlerimizden. Görsel ve teknik hazırlığı ise her bir esere konularına uygun içeriklerle Ebrar Akkaya yapıyor. Yaklaşık bir yıldır bu ekiple huzur ve keyifle, riyasız ve gerçekten işin ehemmiyetinin farkında olarak çalışıyoruz.

Berdücesi'nin gelecek sayılarında okuyucuları neler bekliyor? Biraz kopya vermenizi istesek...

Dergimizin 4. sayısı yani Güz sayısı gelmek üzere. Bu sayıyla birlikte *Berdücesi* bir yaşında oluyor. 4 sayıda; öykü, şiir, deneme, inceleme, kitap tanıtımı, mektup, sinema, tiyatro, çocuk edebiyatı gibi alanlarda eserlere yer verdik. Ama hala eksiklerimiz var. Bu eksiklerimizi yeni türlerde kalemlerle tamamlamaya çalışacağız. Eleştiri ve inceleme türünde yazılara daha çok yer vereceğiz. Bir yıldan sonra dergimizin formatıyla ilgili değişiklik ve yenilikler yapma sözü de almıştık belediyeden. Ayrıca bu tarihten sonra dergimize emeği geçen bazı yazarları misafir edip çeşitli programlar yapma konusunda da belediyeden söz aldık. Dergimizin bir mahfili olması da isteklerimiz ve planlarımız arasında. İnsanların, "*Berdücesi*'ne uğradım..." diyerek aidiyet hissettiği bir mahfil. Böyle bir mahfilde fikir alışverişlerinin bizi besleyip yeni mevzulara ilham olacağını düşünüyoruz. Dergimizin mahalli bir dergi olmasını istemiyoruz. Çeşitli edebiyat çevrelerinden yazar ve şairleri hep misafir ettik. Fakat Maraşlı olan yazar ve şairlerimizi eserlerinde biraz daha Maraş'a mahsus konulara yer vermesi için teşvik edeceğiz. *Berdücesi* dergisinin Maraş'ta olan yazarlarıyla daha sık bir araya gelmek istiyoruz. Dergide neşrettiğimiz eserler üzerine konuşmak ve başka yapabileceğimiz neler var şeklinde toplantılar elzemdir.

ÖMER YALÇINOVA

***EVELÂHİR'DE MARAŞ'IN
KÜLTÜREL OLARAK PORTRESİNİ
ÇIKARMAK İSTİYORUZ***

Söyleşi: Gülizar Güneş

**Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları tarafından, Ömer
Yalçınova'nın editörlüğünde üçüncü yılına
giren iki aylık şehir-kültür dergisi Evelâhir'in
yolculuğunu, çıkış noktasını ve gelecek
sayılarını konuştuk.**

İsminden başlayalım. Neden Evelâhir? Tek v'li mi, çift v'li mi?

Sözlüğe bakarsak, tabii ki çift v ile yazılıyor “evvel” kelimesi. Bizim logomuzda da tek v'nin yanına bir çizgi konulduğunu görürsünüz. Fakat biz kendisinden söz ederken veya hakkında yazarken tek v ile yazıyoruz Evelâhir'i. Sebebi şu: Maraş'ta çocuklar, oyun oynarken “evelim ahirim” derler. Günümüzde de bir Maraşlıyla konuşuyorsanız ve sohbette “evvel” kelimesi geçiyorsa, bu kelimenin vurgulu bir şekilde kullanılmadığını, hızlıca evel denilip geçildiğini fark edersiniz. Dergimizde biz kelimenin bu Maraşlı kullanımını esas aldık. Maraş'ın eveli (geçmiş, önce, ilk) ve âhiri (son, sonraki) manasında Evelâhir dedik. Dergimizin isminde, Kahramanmaraş'ın eteklerine kurulduğu Ahır Dağı'ndan da bir iz olsun istiyorduk. Bazı araştırmacılar Ahır Dağı'na Ahır Dağı diyor. Biz tabii bu tartışmada bir

taraf değiliz. İsteyen “ahır” der, isteyen “ahir”. Ama Ahır Dağı'nın “ahir” şeklinde de olsa, dergimizin isminde bulunması, bizi ayrıca sevindiriyor.

İlk sayının hikayesini anlatır mısınız?

Dergicilikle uğraşan herkes bilir ki, ilk sayı en sancılı sayıdır. Bunu biz de yaşadık. Defalarca toplandı yaptık. Herkesten fikir almaya çalıştık. Kahramanmaraş'a yakışır bir şehir dergisi nasıl olmalıydı? Daha önce çıkan ve şehir dergisi diyebileceğimiz dergilerin özellikleri nelerdi? Hangi konuları, nasıl işlemişlerdi falan. Uzun bir sürecin sonucunda birinci sayıya doğru ilerlediğimizi itiraf etmeliyim. Bana *Evelâhir*'in editörlüğü teklif edildiğinde de, ben önce diğer şehirlerin dergilerini hemen edinip incelemeye başlamıştım. Onlara yönelik eleştirel bir bakış, bizim *Evelâhir*'in içeriğini nasıl hazırla-

**Şehir
dergiciliğinin
aslında ülkemizde
bir formülü,
kalıbı, yapısı yok.**

mamız gerektiğini de gösterdi aslında. *Evelâhir*, birincisi; akademik makalelerle doldurulmamalıydı. Fakat buna binaen *Evelâhir*'de bilimsellik, bilgi aktarımı ihmal edilmemeliydi. İkincisi; *Evelâhir*, Maraş sokaklarında dolaşıp, her Maraşlıya öyle veya böyle dokunabilmeliydi. Rahat okunmalıydı. Görsel yönü güçlü olmalıydı. Bugünle dünü, dünle geleceği buluşturmalıydı. Görüldüğü üzere, amaçlarımız hiç de ulaşılmayacak cinsten değil.

Şehir dergiciliğinin aslında ülkemizde bir formülü, kalıbı, yapısı yok. Edebiyat dergiciliği gibi değil şehir dergiciliği. Bir edebiyat dergisinde neyin nasıl yer alacağı üç aşağı beş yukarı bellidir. Şehir dergiciliğinde, böyle bir belirlenimden söz etmek mümkün değil. Bu yüzden eğer bir şehir dergisi çıka-

racaksanız hem öncü olmak durumundasınız hem de olabildiğince rahat hareket edebilir kabiliyette. Öncü olmak durumundasınız, çünkü bir nehre maya çalmaktan farkı yok şehir dergiciliğinin. Yani o dergiye özgü bir yapı oluşturmaya çalışıyorsunuz demektir bu. Manevra kabiliyetiniz olmalı, çünkü şehrin her şeyi sizin konunuz olabilir. Tarihi bir köprü kadar, yeni dikilmiş bir fidan da sizin spektrumunuza düşmeli. Dağ başındaki pınar kadar, yüzyıllar ötesinden gelen ve kumaş üzerine işlenen nakış da sizin alanınıza dahildir.

Bu kaygılarla *Evelâhir*'in çıkışına hazırlanırken, görüldüğü üzerine elimizde hem çok konu vardı hem de hiçbir şey yoktu. Şehir yazarı yok ki ülkemizde. Biz edebiyatçıdan şehir yazısı yazmasını istedik. Aynı şekilde tarihçiden, mimardan, coğrafyacından, ilahiyatçıdan vs. Üniversite öğrencisinin eline üç beş soru verip, onun esnafla konuşmasını istedik. Abdülhamithan Camii'ne dair sanat tarihçisinden, herkesin okuyabileceği sadelikte yazı hazırlamasını rica ettik. Hatırlıyorum. Yazı ve söyleşiler geldikçe benim heyecanım da artıyordu. Telaşlanıyordum. Günlerce uyuyamamıştım. Fotoğraflar, yazılar, söyleşiler, spotlar derken, sancılı bir süreçten, daha sancılı olan kapak ve tasarım aşamasına gelmiştik. Tasarımcı arkadaşlar sağ olsunlar, bizim eksiklerimizi de giderecek veya gizleyecek şe-

kilde ilk sayıyı hazırladılar. Kahramanmaraş'ın UNESCO başvurusu lansmanında, *Evelâhir* de tanıtıldı. Maraş Kalesi'ndeki bu tanıtım programında görmüştüm, *Evelâhir*'in ilk sayısını. Defalarca sayfalarını çevirmiş, defalarca yeniden yeniden bakmıştım dergiye. O aşkı ve heyecanı halen içimde duyuyorum.

Evelâhir ne yapmak istiyor?

Evelâhir, Kahramanmaraş'a dair kültürel planda her şeyi göstermek, tanıtmak, tartışmak, işlemek istiyor. Yani *Evelâhir*'in konusu Kahramanmaraş'tır. Dergiyi neden bu şekilde sınırlıyorsunuz diye eleştiriler aldık. Ne demek istendiğini halen anlamadım. Yani konu olarak Maraş'ı zaten yüz sayı hatta beş yüz sayı işlese bitiremeyiz ki! Her gün yepyeni konular, yepyeni bakış açıları ve yazarlar çıkıyor karşımıza. Hiç bilmediğim konularda, daha önce hiç ismini duymadığım yazarların nefis denemeleri geliyor dergiye. Bu, beni çok mutlu ediyor. Maraş'ın sadece tarihi zaten apayrı bir dergi çıkaracak zenginlikte. Edebiyat dünyası öyle. Geleneksel el sanatları, doğası, coğrafyası, hatta iklimi, ekonomisi, alimleri, konakları, sokakları, bitki örtüsü, ilçeleri... anlat anlat bitmez. *Evelâhir*, tüm bunları anlatmak istiyor.

İkincisi *Evelâhir* bir ekol olma iddiası taşıyor. *Evelâhir*'de yazan, kendini ispat etmiş, eser vermiş

çok sayıda yazar var. Bir de, henüz ilk yazılarını bu dergide yayımlayan gençler, yani yazar adayları var. Biz mevcut, sağlam, iyi yazarlarımız için bir yayın imkânı sunmakla birlikte, yeni yazarlarımız için bir okul, yuva, derslik, tecrübe yeri olmak da istiyoruz. Mevcut yazarlar seslerini *Evelâhir*'de duyurabilir. Genç yazarlar ise, *Evelâhir*'de seslerini arayıp bulabilir diye düşünüyorum.

Ve en önemlisi, her dergi gibi *Evelâhir* de şehrin hafızası olmak iddiasında. Maraş'ın 90'lı, 80'li, 70'li, bu şekilde geriye doğru gidebilirsiniz, hafızasını gazete ve dergilerden okumuyor muyuz? *Evelâhir* de 2020'li yılların hafızası olacak. İleride Maraş'ı merak edenler, araştıranlar, öğrenmek isteyenler, *Evelâhir*'e ulaşacak ve onlar zengin, çeşitli, renkli bir bil-

Dergicilikle uğraşan herkes bilir ki, ilk sayı en sancılı sayıdır.

Maraş Kalesi, Maraş konutları, Dulkadiroğlu camileri, Taş Köprü, Başkonuş Yaylası, Elbistan Pınarbaşı, Yemenicilik, Ahşap Oymacılığı, Kuyumculuk, Edebiyat Yolu gibi konuları araştırdık ve yazdık *Evelâhir*'in 12 sayısında. 12 sayıyı yan yana koyduğumuz zaman ben de şaşırıyorum. Zaman ne kadar hızlı geçiyor. Ve biz bir şey yapmadık henüz duygusunu taşırken, ne çok şey yapmışız.

*Planladığımız yeni dosya konuları var mı? İlerleyen sayılarda *Evelâhir* okuyucularını neler bekliyor?*

**Konu olarak
Maraş'ı yüz sayı
hatta beş yüz sayı
işlesek bitiremeyiz
ki! Her gün
yepyeni konular,
yepyeni bakış
açıları ve yazarlar
çıkıyor karşımıza.**

gi kaynağı bulacaklar *Evelâhir*'de.

Evelâhir'de bugüne kadar neler yaptınız?

Her sayıda iki dosya konumuz oldu. Bundan sonra da bu şekilde devam edeceğiz. Dosyalarımızda söyleşiler, anketler, yazılar yer aldı. İki dosya zaten dergimizin üçte birini kaplıyor. Sonra her sayımızda sabit köşelerimiz oldu. Mesela "Maraş'ta Bir An", "Maraş'ta Bir Gün", "Sultanlar ve Makamlar", "Tarih ve Hafıza", "Maraş'ın Çiçekleri", "Pulsuz Mektuplar" gibi. Bu köşelerimiz her defasında farklı yazarlar tarafından dolduruldu. Pulsuz Mektupları hemen belirteyim bu noktada. Bu sayfada iki dost olan Mustafa Aydoğan ve Hüseyin Yorulmaz'ın mektuplaşmalarını okuduk. Yani diğer sayfalarından ayrı ve özeldir Pulsuz Mektuplar. Maraş Ulu Camii,

Yeni sayılarımızda çevre ilçelerimize yoğunlaşmak istiyoruz. Önceki sayılarımızda da çevre ilçelerimizden birçok şey paylaşmıştık. Fakat bu sefer, objektiflerimizi oralara yöneltecek ve daha çok yer vereceğiz onlara. Andırın Kaleleri mesela, çok ilgi çekici bir konu. Nurhak dağları ve yaylaları yine öyle. Ekinözü İçmelerini işledik ama Ekinözü'nün kendine has bahçelerine henüz girmedik. Afşin'nden Eshabı Kehfi yazdık ama henüz Hurman Kalesine çıkmadık, Lavanta bahçelerini dolaşmadık. Çağlancerit'in kaynak sularından henüz içmedik, balığından yemedik. Gibi gibi gibi... *Evelâhir*'de konu tükenmez. Çünkü Maraş tükenmez bir kültüre sahip. Henüz halk ozanlarımızı da yazmadık. Tüm bunlar ve benzerleri *Evelâhir*'in gelecek sayılarının konularını oluşturuyor.

ÖMER YALÇINOVA

**MÜŞTEREK'TE
BÜTÜN DÜNYA
MAZLUMLARI VAR**

Söyleşi: Ömer Yalçınova

**Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
tarafından yayımlanan, Türkiye'nin ilk
Türkçe-Arapça şehir kültür dergisi olan
Müşterek dergisinin yayın politikasını, çıkış
sürecini derginin editörlerinden Samed
Karataş ile konuştuk.**

Müşterek dergisi Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde çıkarılıyor. Merak ediyorum, Türkiye'de veya diğer ülkelerde bu şekilde Türkçe-Arapça çıkarılan bir dergi var mıdır? Yoksa Müşterek bu hususta bir ilk midir?

Türkiye'de ve dünyada çift dilli dergiler elbette vardı. Fakat buna rağmen *Müşterek* bir ilkti. Neden? Bunun ilk sebebi mülteciler üzerinden gelişen, büyüyen bir dergi olması, ikincisi ise yayımlandığı dillerin kendi içerisindeki hem en güncel verimlerini hem de klasikleşmiş verimlerini dergiye taşımasıydı. Bu verimler yalnızca edebiyatla, kültür ve sanatla sınırlı kalmadı. Yaşayan ve hâlâ insanlığı etkilemeye devam eden göç, emperyalizm, toplumlar arası iletişim, sosyoloji ve tarih gibi konuları da işledi. Sınır boylarındaki mazlumları konu ederken aynı zamanda Türk milletinin insanlık tarihinin merkezindeki yardım

severliğini de olağan akışında göstermiş oldu.

Türkçe-Arapça dergi çıkarma fikri nasıl ve nereden doğdu? Türkiye'de böyle bir dergiye ihtiyaç duyuluyor muydu?

Suriye'de yaşanan insanlık dramına sessiz kalmayan Türkiye, kapılarını mültecilere yani mazlumlara açtı. Bunun sonucunda mülteciler Türkiye'ye akın ettiler. Tarihsel anlamda da bize yakın bir millet olan Suriyeli mazlumları, entelektüel anlamda gündeme getirmek, eski tanışıklığı ve akrabalığı tazelemek, fikri ve sosyolojik anlamda bu konuları işlemek amacıyla *Müşterek* dergisi yayım hayatına başlamış oldu. *Müşterek* bir ihtiyaçtı. Birlikte yaşadığımız bu "yabancı" insanlara, hayır aslında o kadar yabancı değiliz demiş olduk. Aynı şekilde Türk milletinin de bunu tarihsel ve örfi bağlarla tanınmasını

**Müşterek;
yaşayan ve
hâlâ insanlığı
etkilemeye
devam eden göç,
emperyalizm,
toplumlar arası
iletişim, sosyoloji
ve tarih gibi
konuları da işledi**

sağladık. Olmayan bir şeyi değil, olan, unutulmuş soylu bir şeyi taşra çıkarılmış olduk aslında.

Neden Müşterek ismini tercih ettiniz?

Müşterek ismi aslında dünü, bugünü ve yarını kapsayan, tarihsel bağlarımızda olumlu bir yere işareten eden bir kelime. Hem biz Türkler hem de mülteciler bu kelimeyi hala gündelik hayatımızda kullanıyoruz. Derginin de maksadını düşündüğümüzde bu maksadın “müşterek” ismiyle tamamlanması gerektiğine karar verdik.

Müşterek'in ilk sayısı nasıl çıktı? Çıkış hikayesini anlatır mısınız?

İlk sayısı aslında çok organik bir şekilde çıktı. Derginin çıkış sürecinde ilk dönem Arapça bölümünden mesul olan editörümüz Muhammed Zekeriya Al Hamed'in kendisi de savaş sebebiyle Türkiye'ye iltica etmiş bir isimdi. Böylelikle derginin ilk sayısını tasarlarırken; canlı, yaşayan, etki eden, tecrübeyle mündemiç bir sayı meydana geldi. Olumlu tepkiler aldık. Öyle de devam etti.

Müşterek iki aylık bir dergi. Altıncı sayısı yayımlandı. Altı sayı boyunca Müşterek'te neler yapıldı, hangi konular işlendi? Genel bir muhasebe yapmanızı istesek bize neler söylersiniz?

Kahramanmaraş ve onun tarihsel ve manevi anlamdaki komşuların-

dan Halep üzerinden ikili bir okumayla başladık dergiye. Tarihleri, kahramanları, savaşları, sosyolojik ve kültürel bağlarını her sayıda işlemeye çalıştık. Her sayımızda dünya emperyalizminin mağdur ettiği insan topluluklarına mutlaka yer verdik. Uygur Türkleri, Kafkaslarda yaşanan mezalimler, Afrika... *Müşterek* dergisi bu bağlamda Kahramanmaraş üzerinden başlayıp adeta pergel gibi bir ayağı Kahramanmaraş'ta sabit kalıp, bütün dünya mazlumlarını, onların kültürlerini, edebiyatlarını, özetele var olma biçimlerini dergiye taşıdı.

Gelecek sayılarda çalışmayı düşündüğünüz dosya konuları var mı? Müşterek okuyucularını altıncı sayıdan sonra neler bekliyor?

Gelecek sayılarda tarihsel bağlamdan güncel, oradan teknolojiye, yakın coğrafyamızdan ziyade uzaklarda kalmış, bir ses bekleyen coğrafyalara bakmak ve insanlığa duyurmak istiyoruz. Bunu yaparken de var olduğu günden bugüne dünyanın gidişatında her zaman söz sahibi olmuş bir milletin fertleri olarak bunu yapmak niyetindeyiz. Sadece mezalimler üzerinden okuma yapma alışkanlığını da kırarak, bize ait olan zenginlikleri, dünyayı etkilemiş ve etkilemeye devam eden Müslüman toplulukları, yani biraz da özgüvenimizi işlemek istiyoruz.

DURAN BOZ

*YİTİKSÖZ OLARAK,
EDEBİYATIN GÜNDEMİNİ
TUTMAYA DEVAM EDECEĞİZ*

Söyleşi: Ömer Yalçınova

**Duran Boz'un yayın yönetmenliğinde,
Büyükşehir Kültür Yayınları'ndan çıkan, iki
aylık edebiyat ve fikir dergisi Yitiksöz'ün yayın
yönetmeni Duran Boz ile derginin edebiyat
dergiciliğindeki yerini, çıkış serüvenini ve
Maraş'taki dergi geleneğini konuştuk.**

Hocam, biliyoruz ki Kahramanmaraş'ın tarihinde köklü bir dergicilik geleneği vardır. Kahramanmaraş'ın bu edebiyat dergiciliği geleneğini kısaca anlatır mısınız?

Maraş'ta dergiciliğin tarihi oldukça eskiye dayanır. Bilebildiğim kadarıyla 1920'li yılların sonunda Maraş'ta ilk mecmua çıkar. Sonrasında da şehirde hep bir dergi olagelmıştır.

Maraş'taki dergiciliği kimi başlıklar altında irdelemek uygun olur: Kurtuluş dergiciliği, okul dergiciliği, edebiyat dergiciliği, internet dergiciliği... Buna gazetelerde süregelen sanat edebiyat sayfaları geleneğini de dâhil edebiliriz. 12 Şubat'larda yayınını aksatmayan *Edik*, *12 Şubat*, *Kurtuluş*, *Uzunluk*, *Tarihi Uzunluk*, *Yeni Uzunluk*, *Sütçü İmam*, *Madalyalı Tek Şehir Kahramanmaraş*, *Çetem*, 22. Gün vb. dergileri kurtuluş dergiciliği kategorisinde değerlendirmek gerekir.

Okul dergiciliğini ise *Hamle*, *Gonca*, *Dost*, *Dört Mevsim Düşünce*, *Ötügen*, *Anadolu*, *Cemre*, *Gündönümü*, *Kardelen*, *Bezek*, *Mavi*, *Ay Işığı* gibi 1950'li yıllardan günümüze çeşitli okullarda çıkarılan öğrenci ve öğretmenlerin ürünlerinin yayımlandığı dergiler temsil eder.

Burada sözü edebiyat ve şehir dergiciliğine getirecek olursak Maraş'ta her dönem şartların üstesinden gelme arayışının sonucu olarak bir edebiyat dergisi çıkarılması girişiminde olanlar bulunmuştur. Edebiyat dünyasında verimlerini okura sunma çabasında olanların ilk temrin yeri evveleminde edebiyat dergileri olmuştur çünkü. Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde olduğu gibi Maraş'ta da büyük bir heyecanla kotarılan çabanın karşılığı olarak edebiyat dergileri vücut bulmuştur. Emeğin sonsuz ahengiyle içli dışlı yaşayan gençler tutkularını yitirmemenin bir neticesi olarak ilkin dönemsel anlamda gazetelerin sanat edebiyat

**“Ancak arayanlar
bulabilir.”
fehvasınca
Yitiksöz yitirileni
aramanın
derdinde olarak
yola çıkmıştır
başlangıçta.
Aynı kararlılıkla
yürüyüşünü
sürdürmenin
telaşındadır şimdi
de.**

sayfalarında, sonrasında ise dergi sayfalarında sınırlar kalemlerini.

Başlangıçtan bugüne Maraş'ta çıkan edebiyat, sanat, düşünce ve kültür dergilerini sıralamak gerekirse *Açı, Kelam, İkinci Yazıları, Dolunay, Evvelbahar, Genç Adım, Gülbang, Akademik Çerçeve, Failatün, Hale, İnsan Saati, Kuyudaki Koro, Yalnızardıç, Kıvılcım, Dört Mevsim Maraş, Tomurcuk, Otağ, Sentez, Altın Külâh, Alkış, Usare, Güzlek, Vesselam, Düşeyaz, Yeni Hasat, Edebiyat Yaprağı, Dava, Yeni Edebiyat Yaprağı, Feteyân, Kelamdan Kaleme, Yeni Ufuk, Sin Edebiyat, Yitiksöz, Evelâhir, Berdücesi, Müşterek vb.* dergiler... Bütün bu dergiler, şehirde geçmiştense bugüne sanat edebiyatın atardamarı olmuş, yeni yazarların yetişmesinde önemli katkılar sunmuştur. Buralarda yazı hayatına başlayan genç arkadaşlardan bir-

çoğu büyükşehir dergilerinde yer almıştır. Elbette söz konusu dergilerin yanı sıra *Demokrasiye Hizmet, Gençlik, Engizek, İnkilâp, Işık, Kahramankent, Maraş'ın Sesi, Halk Postası, Doğuş, Aksu, Yorum, Kahramanmaraş'ta Bugün, Manşet vb.* gazetelerin sanat edebiyat sayfalarının da söz konusu dergilere fidelelik yaptığını unutmamak gerekir. Modern dönemlerin bir getirisi olarak ortaya çıkan internet dergiciliğine de ilgisiz kalmaz Maraşlı. *Mevsimler* dergisi ([mevsimler.org](http://www.mevsimler.org)), *Hece Taşları* (<http://www.hecetaslari.com>), *Açık-kara* (www.acikkara.com), *Edebiyatın Başkenti* (<https://www.edebiyatinbaskenti.com>), *Yarpuz Edebiyat Dergisi* (yarpuzedebiyatdergisi.com) gibi internet dergilerinin mutfağında da Maraşlılar yer alır.

Öztle Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören, Cahit Zarifoğlu, M. Akif İnan, İsmail Killoğlu, Osman Sarı, Cemil Çiftçi, Kâmil Aydoğan, Ali Karaçalı, Necip Evlice, Ömer Erinç, Âtîf Bedir gibi birçok yazarın, şairin yolu *Hamle*'den *Gonca*'ya, *Kelam*'dan *İkinci Yazıları*'na derinleşerek *Edebiyat*'ın *Mavera*'nın güzergâhına yöneldikçe ortaya koydukları yazınsal ürünlerin bereketi hâsil olmuştur. *Dolunay, Alkış, Güzlek, Usare, Düşeyaz, Berdücesi* gibi dergilerin de yazının, sanatın, edebiyatın yatağında piştikleri karşı durulmaz bir gerçekliktir. Söz konusu ocaklardan geçerek edebiyatın şehrinde divana durulması

bitimsiz bir kıvancı beraberinde getirecektir. Günümüz edebiyat dünyasına dikkatler yöneltildiğinde Maraş'la bağıni sürdüren birçok yazarın sanat, edebiyat ve düşünce dergilerinin çıkarılışına ve yayın hayatını devam ettirişine katkı sağladıklarını görüyoruz. Bundan dolayıdır ki her zaman Maraş'ta dergicilik canlı olmuştur.

Hemen sözü Yitiksöz dergisine getirmek istiyorum. İsmi merak edenler olaraktır. Derginin ismi neden Yitiksöz?

İnsan yeryüzüne gelişiyle birlikte bir arayışın içinde olmuştur. Kaybettiğine yeniden kavuşmanın yolunu, yöntemini aramıştır hep. Yitire yitire çoğalırken araya araya da yitiğine kavuşmanın özlemini büyütüştür.

Başlangıçtan bugüne gurbette olduğunu düşünen insanı ayrılıklar dağlamış onun bağrında gurbet çiçekleri bitirmiştir. Gurbette olmak garipliği de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla gurbete gidenin hasretliği olur. Hasretliğine kavuşmak için de harlanmış yüreğiyle dağları eritir. Bazen Ferhat olup kıssalara nakış olur. Bazen de Şirin olup ateşte piştikçe kavuşamayanların gözyaşına karışır. Bir devridaimle çalışa çabalaya önüne çıkan maniaları imha etmek ister. Sükût suretinde konuşur gibi kalbine akar. Oradan dirilişler çıkarmanın rüyasıyla hayat kozasını örer. Kimileyin de kelimelerden kurduğu evinin derinliklerinde ke-

lamın anlamını sorar. Elbette sözün de bir hakikati vardır. Söz ifade gücünü kaybedince anlamını da yitirir. Sözün anlamını kaybetmesi sözün yalama olması hâlini doğurur. Yaşamak da anlamını kaybederek sıradanlaşır. Anlam ifade etmezleşir sonuçta.

Gökkubbenin altında söylenmemiş söz kalmadığı gerçeği dikkate alındığında sözün anlam alanının genişlediği sürekli zenginleştiği hakikati açığa çıkar. Her zaman konuşmak, anlatmak, ifade etmek zorunda kalan insan için sözün değerini bilmek kaçınılmaz bir gereklilik olur. Sözün senet olma durumunu yitirişi kelamın da anlamından taşra düşüşünü ifade eder. Mütemadiyen arayış içinde olan insan için söz oymağın tahkim etmekten gayri yol gözüküyor ortada. Yeryüzünü esenlik yurduna dönüştürmenin yolu da

sözün yatağına akmasından geçiyor sonuçta. “Ancak arayanlar bulabilir.” fehvasınca *Yitiksöz* yitirilene aramanın derdinde olarak yola çıkmıştır başlangıçta. Aynı kararlılıkla yürüyüşünü sürdürmenin telaşındadır şimdi de. Yitiğinin farkında olan Anadolu insanının sesine ses ekleyebilmek amacıyla yönünü yeryüzü insanlığına çeviriyor.

Yitiksöz’ün ilk sayısı ne zaman çıktı? Derginin çıkış amacını anlatır mısınız?

Yitiksöz, iki aylık bir yayın periyoduna sahiptir. İlk sayısı 2020 yılında Ekim-Kasım sayısı olarak tezgâhlara düşmüştür. Önceki soruda da izah edildiği üzere yitiği aramak ve sözün anlam yatağına akmasına katkıda bulunmak amacıyla çıkmıştır. Elbette her çıkışın bir sevinci olduğu gibi zorlukları da vardır. Burada Kahramanmaraş Büyükşehir

Beylediye Başkanı Hayrettin Güngör ve ekibinin sanata, edebiyata, kültüre duyarlı yaklaşımının *Yitiksöz*’ün ete kemiğe bürünmesinde büyük katkısının olduğu gerçeğini unutmamak gerekir. Şüphesiz her çaba bir özveriye de gerekli kılar.

Yitiksöz, edebiyat dergiciliğinin Anadolu’daki bir örneği olma gayesiyle yola çıkmıştır. Bu yolculuğun her aşaması farklı bir heyecanı da beraberinde getirmektedir. *Yitiksöz*, başlangıçtaki heyecanından bir şey yitirmeksizin zenginleşerek yolculuğuna devam etmektedir. Gerek içerik gerekse de biçim yönünden çıkışından itibaren edebiyat izler çevresinin beğenisini kazanmış olan *Yitiksöz*, yatağını genişleterek yürüyüşünü sürdürme arayışındadır.

12 sayı boyunca Yitiksöz’de neler yapıldı? Hangi konulara ağırlık verdiniz? Dosya çalışmalarınız oldu mu?

Yitiksöz, nitelikli ürünlerin yayın odağı olma çabasını on iki sayı boyunca devam ettirmiştir. Elbette sonuçta ürünlerdeki niteliği değerlendirecek olan *Yitiksöz* okurudur. Bize düşen gününde dergiyi okurun dikkatine sunmaktır. Bugüne kadar dergide söyleşilere, denemelere, öykülere, şiirlere geniş bir şekilde yer verilmiştir. Dosya niteliği taşıyan çalışmaların yanı sıra kitap tanıtma yazılarına da her sayısında sayfalarını açan *Yitiksöz*, Nuri Pakdil, Sezai Karakoç, Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören,

Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, M. Akif İnan, Kâmil Aydoğan, Arif Ay, Yunus Develi, Abdullah Harman-çı, Mehmet Narlı, Nurettin Topçu, Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç, Şevket Bulut, Şevket Yücel, Tahsin Yücel vb yazarların sanatsal, düşünsel çabalarına sessiz kalmamıştır.

Bir birikime ulaşmak için yola çıkan *Yitiksöz*'ün kotarılışında elbette derginin mutfağında dergiye emek verenlerin emekleri görmezden gelinmemelidir. Erdoğan Aydoğan ile Mustafa Köneçoğlu'nun olağanüstü dikkat ve gayretleri derginin içeriğinden bir şey kaybetmeksizin bugünlere ulaşmasındaki titizlikleri bir emeğin takdiri anlamında bir durumu izhar eder. *Yitiksöz* mutfağındaki emektarların bütün yazıları baştan sona titizlikle birkaç kez okudukları keskin bakış ve bilişe sahip oldukları da gözden irak tutulmamalıdır. Derginin olabildiğince hatasız bir biçimde bugünlere ulaşmasında herkesin ortak çabası vardır. İlk okumalardan son okumalara kadar *Yitiksöz* birkaç göz tarafından yeniden yeniden okunuyor. Dizgi, düzelti hatalarından uzak bir biçimde derginin okura ulaşması için gayret ediliyor. Söz konusu gayretin, çabanın sahibi olanlardaki dikkat keskinliği reddedilemez bir gerçekliktir.

Dergiye çok sayıda şiir, hikâye, yazı ve söyleşi geliyordur. Yitiksöz'de yayımlayacağınız eserleri nasıl seçiyorsunuz? Ürün seçi-

minde gözettığınız kriterler var mı?

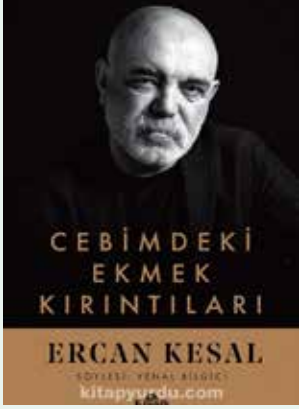
Evet, dergiye ülkemizin her tarafından farklı özelliklerde ürün akışı oluyor. Dergide yayımlanacak ürünlerin seçiminde metnin niteliğini göz önünde bulundurma gayreti içindeyiz. Başlangıçta gelen metinlerin tamamı okunarak yayımlanma durumunda olan yazılar gerektiğinde tashih için yeniden yazarlarına gönderiliyor. Yayımlanması söz konusu olmayan yazıların yazarlarına da genellikle cevaplar yazılarak dikkat etmeleri gereken hususlarda uyarılarda bulunuluyor. Son aşamada ise şiirlerin seçimini Mustafa Köneçoğlu, öykülerin seçimini de Erdoğan Aydoğan yapıyor. Her birimizin dergideki ortak emeği yadsınamaz. *Yitiksöz*, birlikte kotarılan ortak bir çabanın ürünüdür, diyebilirim.

2022 ARALIK KİTAPLIĞI

Hazırlayan: Aaaaa

Cebimdeki Ekmek Kırıntıları

Ercan Kesal

Yönetmen, senarist, yazar ve hekim Ercan Kesal'ı daha kitapları çıkmadan önce, Radikalde yazarken keyifle okumaya başlamıştım. O günden bu yana tabir-i caizse radarımda olan yazarlardan. Bu son kitabında, Yenal Bilgici'nin sorularına yanıt veriyor. Nehir söyleşi kıvamında, hayata, filmlere, kitaplara dair geniş bir sohbet.

Kronik Kitap, 168 sayfa.

Lili ya da Bir Hayal Hakikati

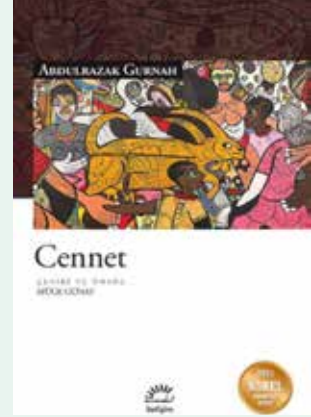
Ercan Yılmaz

Ercan Yılmaz'ın son şiir kitabı, *Lili ya da Bir Hayal Hakikati* ismiyle çıktı. "Ben Tanrı'yı bir Zambağın tozunda gördüm" diyor şair. Başka güzel mısralar da var, bir bakın isterseniz.

Şule Yayınları, 46 sayfa.

Cennet Abdulrazak Gurnah

2022 Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi, Afrikalı Müslüman yazar Abdulrazak Gurnah, bu romanında efsanelerle, düşlerle, genelenkesel inanışlarla bezeli bir Afrika panoraması çıkartıyor. Yusuf'un büyüme ve hayatta kalma mücadelesini, Afrika'nın zorlukları ve renkleriyle birlikte okuyoruz.

İletişim Yayınları, 276 sayfa.

Eğer Ben Kâbil İsem

Emre Taş

Emre Taş yetenekli bir hikâye anlatıcısı. Bu romanda, Tuna kıyısında başlayan, tarihi bir arka plan eşliğinde kimin kime düşman-dost olduğunu anlamakta zorlandığımız, rivayetlerle örülü, büyüülü bir anlatım sunuyor.

İletişim Yayınları, 200 sayfa.

2022 ARALIK KİTAPLIĞI

Artık Çok Genç

Rabia Gülcan Kardeş

Geçtiğimiz yıl ani bir kayıpla çok genç yaşta aramızdan ayrılan Rabia Gülcan Kardeş'in dergilerdeki yazılarını bir araya getiren bu kitap, düşünce ve eylem dünyamıza önemli notlar düşüyor. Her yaş grubuna hitap eden denemeler, gönül dünyamıza ve zihinlerimize sesleniyor; bazı şeyleri yeniden düşünmemiz gerektiğini fısıldıyor.

Aşına Kitap, 176 sayfa.

Kış Askeri

Daniel Mason

Viyana, 1914. I. Dünya Savaşı patlak verdiğinde Lucius, yirmi iki yaşında bir tıp öğrencisidir. Hayatı boyunca eline neşter almamış Lucius cepheden getirilen yaralıların uvuzlarını kesip biçerken yardımcısı genç rahibeye âşık olur... Kış Askeri; savaşın, tıbbın, ailenin, tarihin büyük gelgitlerinde aşkı bulmanın, hataların ve telafi fırsatlarının hikayesi.

Holden Kitap, 352 sayfa.

Mutedil Dalgalı

Ömür İklim Demir

Son zamanların çok konuşulan öykücüsü Ömür İklim Demir, önceki kitaplarında ulaştığı özgün dilin sınırlarını bu kitapta daha da genişletiyor. Çok sesli, çok katmanlı hikayelerin peşine düşüyor.

Yapı Kredi Yayınları, 152 sayfa.

Çin'in Tuhaf Canavarları

Yan Ge

Genç bir zooloji öğrencisi, etrafından ve aile büyüklerinden duyageldiği canavar öykülerini bir roman içinde derlemeye karar verir. Bunun için toplayabildiği kadar hikâye toplamalı, mümkün olduğunca çok canavar tanıyıp doğalarını gözlemlemelidir. İnsanın "kendi"yle "öteki" arasına çizdiği sınırı sorgulayan Çin'in Tuhaf Canavarları; sosyal, kültürel, hiyerarşik, ideolojik pek çok düzlemde bu ilişkiye ayna tutuyor.

Timaş Yayınları, 336 sayfa.

2022 ARALIK KİTAPLIĞI

Müzik Beğenileri Üzerine Sosyolojik Bir Bakış

Uğur Zeynep Güven

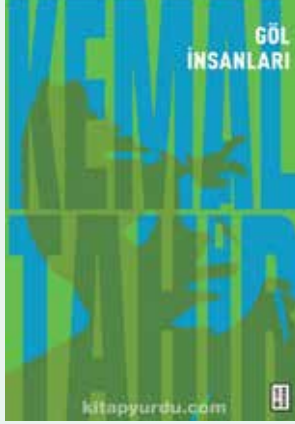

Müzik dinleme biçimlerimize göre bazı kültürel yargılarda bulunabilir miyiz? İnsanın müzikle kurduğu ilişki ne kadar derin olabilir? Pop müzik neden küçümsenir? Müzik ile sosyolojiyi keşiştiren bu kitap daha önce düşünmediğimiz pek çok meseleyi gündemimize taşıyabilecek yetkinlikte.

Lakin Yayıncılık, 200 sayfa.

Göl İnsanları

Kemal Tahir

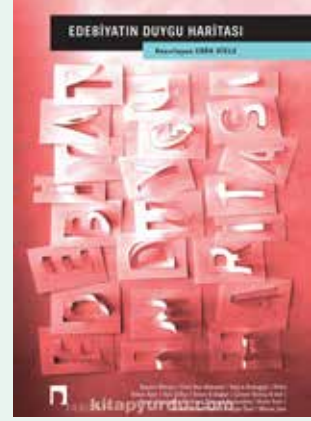

Kemal Tahir'in tüm eserlerinin Ketebe etiketiyle yeni bir yayın sürecine girmesi vesilesiyle Göl İnsanları'm analım istedik. Romanlarında olduğu gibi öykülerinde de tarih, toplum, kültür meselelerine değinen ve kuşatıcı bir dil tercih eden Kemal Tahir, yerli ve çok yönlü bir edebiyatın peşinde olduğunu bu eserde de gösteriyor.

Ketebe Yayınları, 360 sayfa.

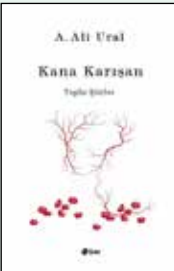
Edebiyatın Duygu Haritası

Esra Dicle

Duyguların bireysel olmaktan öte, tarihsel, kültürel, sosyolojik karşılıklarının da olduğunu biliyoruz artık. Duygularla ne yaptığımız ya da duyguların bize ne yaptığı önemli bir soru. Bu çerçevede duyguların dünyasına edebiyat penceresinden bakan bu eser, az ilgilenilen ama çok önemli olan bir konuda derinlikli bir bakış sunmaya çalışıyor.

Dergâh Yayınları, 372 sayfa.

Kana Karışan

Ali Ural

Ali Ural'ın şiirleri toplu bir şekilde bu kitapta toplanmış ve şair ismini Kana Karışan koymuş. Hacimli eserde Ural'ın kelime tercihlerini, dil inşa etme sürecini yeniden gözlemeleme imkânı buluyoruz.

Şule Yayınları, 420 sayfa.